

A

**VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ
ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA**

OM szám: 100921

**PEDAGÓGIAI
PROGRAMJA
HELYI TANTERV**

„A képzőművészet, a mozgásművészet, a népművészet, a zene, az irodalom, a művészet megannyi ága alkalmas arra, hogy képet adjon a világ másik oldaláról, arról az érzéki és szellemi háttérről, amely az ösztönös gyökerek, a természet és lélek, a tudat és tudattalan közötti szakadék áthidalását jelenti.”

/Orgovány Anikó/

Iktatószám: **2020/D/9/2**

Készítette: a **Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola nevelőtestülete**

Kötetszám: **3**

Második kötet: **Helyi tanterv**

Jóváhagyta 2020. 03.02- án: **Demarcsek Györgyné igazgató**

Érvényes: **2020. szeptember 1-től**

Felülvizsgálat (ha jogszabály másképp nem rendel): **2022. 05. 31.**

Verziószám: **15**

II. KÖTET
A VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ
ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA
HELYI TANTERVE

A VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA ADATAI

Neve: Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola

Székhelye: 4400 Nyíregyháza, Bethlen Gábor u. 30.

OM száma: 100921

Fenntartó: Botoló Nonprofit Közhasznú KFT (4400 Nyíregyháza, Serház u. 27.)

A dokumentum aláírójának neve, beosztása

A diákok képviselőjében: Ugyan Dorka

A szülők képviselőjében: Bán Annamária

Demarcsek Györgyné igazgató,

Grexáné Nagy Enikő, Rozman Béla, munkaközösségvezetők, hitelesítők

Demarcsek György fenntartó

Jelen Helyi tantervet a nevelőtestület fogadta el, és az igazgató hagyta jóvá, figyelembevéve a jogszabályi előírásokat.

A véleményezési és elfogadási eljárásokat a dokumentum záradéka tartalmazza.

A dokumentum nyilvános, megtekinthető az iskola honlapján: www.vlami.hu oldalon.

Az intézményben oktatott művészeti ágak és tanszakok

Táncművészeti ágon: néptánc tanszak

Képző-és iparművészeti ágon: képzőművészeti, grafika és festészet tanszak,

Szín-és bábművészeti ágon: színjáték tanszak

Zeneművészeti ágon: népzene: hangszeres tanszakok: vonós, pengetős, akkordikus, ütős, tanszakok, valamint vokális tanszak

TARTALOM

A VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETI ISKOLA ADATAI	3
HELYI TANTERV	14
BEVEZETŐ	14
A választott kerettanterv és a helyi tanterv	14
Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programjának fogalmi rendszere.	14
A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola Helyi tantervének jellemzői, típusa.....	18
A tananyag elrendezése	18
I. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei.....	19
1.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési módja	19
1.1.1. A beszámoltatási formák alkalmazásának szabályai.....	20
1.2. A tanulók teljesítménye értékelésének, minősítésének formái.....	21
1.2.1. Az értékelés alapelvei, szempontjai	21
1.2.2. Mérés -értékelés, eredményesség-hatékonyság.....	21
1.2.3. Az értékelés típusai	22
1.2.4. Az értékelés módszerei.....	23
1.2.5. A tanulói teljesítmény értékelése	25
1.2.6. A szorgalom értékelésének, minősítésének formái.....	27
1.2.7. Továbbhaladás az iskolában.....	29
1.2.8. A magasabb évfolyamba lépés feltételei	29
1.3. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek.....	30
1.3.1. A tanuló jutalmazása	30
1.4. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.	31
II. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	31
III. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	32
3.1. A tantárgyválasztás és a tantárgyválasztás módosításának eljárásrendje	33
IV. A nevelő-oktató munka megtervezése	34
V. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	36

5.1.	A csoportbontások, tanórán kívüli foglalkozások szervezésének elvei.....	36
5.2.	Tanórán kívüli tevékenységek	36
5.3.	Intézményi hagyományok, szokások	38
VI.	A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	40
6.1.	Hátrányos helyzet kompenzálása.....	40
6.2.	A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység	40
6.3.	A hátránnyal indulók nevelésének feladatai	41
6.3.1.	Rendszeresség	41
6.3.2.	Identitástudat kialakítása, szocializációs feladatok	41
6.3.3.	Integráció.....	41
6.3.4.	Esélykülönbségek csökkentése	42
VII.	A nemzeti és etnikai kisebbség kultúrájának megjelenése a pedagógiai folyamatokban	43
VIII.	A tanszakok speciális szabályai, arculati jellemzői.....	44
AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS ALAPPROGRAMJA.....		48
IX.	NÉPTÁNC TANSZAK HELYI TANTERVE.....	48
9.1.	Az alapfokú néptáncoktatás célrendszere és funkció	48
9.1.1.	Értékközvetítés, ízlésformálás, és a hagyományörzés, a néptánc színpadi újraalkotása.....	49
9.1.2.	Személyiségfejlesztés.....	49
9.1.3.	Szemléletmódváltozás	50
9.1.4.	Élménypedagógia	50
9.1.5.	Tanulói motiváció fejlesztése.....	51
9.1.6.	Tanulói tevékenység tervezése.....	51
9.1.7.	Módszertani sokszínűség.....	52
9.1.8.	A táncos tehetségek azonosítása, gondozása.....	52
9.1.9.	Kortárs közösségek létrehozása	53
9.1.10.	Esélyegyenlőség biztosítása	53
9.2.	A képzés struktúrája	54
9.3.	A néptáncoktatás általános fejlesztési követelményei.....	55
9.3.1.	Kulcskompetencia-fejlesztés, kompetenciafejlesztő szemlélet.....	55
9.3.2.	Kiemelt kompetenciák a néptánc területén	56
9.3.3.	A személyiséget alkotó alapképességek és speciális képességek rendszere	57
9.3.4.	Műértés, művészi megformálás, hatáskeltés	60

9.4.	Szaktudományos alapelvek.....	61
9.4.1.	A táncos mozgás alaptényezői, a mozdulat vizsgálatának szempontjai.....	62
9.4.2.	A néptánc elemzése	64
9.4.3.	Történeti stílus, dialektus, tájegység, néptánc típus	65
9.4.4.	Alapmotívumok a néptáncban.....	66
9.5	A tananyagtartalom meghatározásának szempontjai a Néptánc Tanszakon	66
9.5.1.	Tananyagelemzés - komplex és integrált tantárgy	67
9.5.2.	A néptánc tantárgy tananyagtartalmának, szerkezeti elrendezésének elvei, gyakorlata	67
9.6.	A táncóra szerkezeti jellemzői, az óratervezés és tananyagstruktúra összefüggései.	77
9.6.1.	A táncóra felépítése.....	77
9.6.2.	Óraterv-óravázlat.....	77
9.6.3.	A korosztályok és a tananyagtartalmak összefüggései, a tananyag módosításának szabályai.....	78
9.7.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények: népi játék, (E/1-E/2), néptánc (A/1-A/6, T/7-T/10)	78
9.7.1.	Népi játék tantárgy, előképző évfolyamok.....	78
9.7.2.	Követelmények az előképző évfolyamainak elvégzése után	84
9.7.3.	Néptánc tantárgy, alapfok első, második évfolyam	85
9.7.4.	Követelmények az alapfok első és második évfolyamának elvégzése után.....	90
9.7.5.	Néptánc tantárgy, alapfok harmadik, negyedik évfolyam.....	91
9.7.6.	Követelmények az alapfok harmadik és negyedik évfolyam után	96
9.7.7.	Néptánc tantárgy, alapfok ötödik, hatodik évfolyam	97
9.7.8.	Követelmények az alapfok ötödik, hatodik évfolyamának befejezése után.....	103
9.7.9.	Néptánc tantárgy, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam	104
9.7.10.	Követelmények a továbbképző nyolcadik évfolyam elvégzése után	110
9.7.11.	Néptánc tantárgy, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam.....	111
9.7.12.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	117
9.8.	Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények:folklórismeret	118
9.8.1	Folklórismeret tantárgy az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6	118
9.8.2.	Követelmények folklórismeret tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után	124
9.8.3.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz.....	125
9.9.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények: tánc történet	126

9.9.1	Tánc történet a továbbképző kilencedik tizedik évfolyamán	126
9.9.2	Követelmények tánc történet tantárgyból a a továbbképző évfolyamok elvégzése után	128
9.10.	A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyag tartalma, követelménye: népzenei alapismeretek, választható tantárgy.....	129
9.10.1.	Népzenei alapismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon: A/1-A/6.....	130
9.10.2	Népzenei alapismeretek tantárgy a továbbképző évfolyamokon: T/7- T/10	136
9.10.3.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz.....	140
9.11.	Táncjelírás-olvasás.....	140
9.11.1.	A Táncjelírás-olvasás tantárgy a továbbképző évfolyamokon: T/9-T/10	141
9.11.2.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz.....	143
X.	AZ ALAPFOKÚ KÉPZŐ– ÉS IPARMŰVÉSZETI OKTATÁS	144
10.1.	Az alapfokú képző-és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói	144
10.2.	A képző– és iparművészeti ág sajátosságai.....	145
10.3.	A képzés struktúrája.....	146
10.4.	A képző-és iparművészeti ág általános fejlesztési követelményei.....	149
10.5	A képzőművészeti tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények	151
10.5.1.	Vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy, előképző évfolyamok: E/ 1-E/2	151
10.5.2.	Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy, tananyag tartalom, követelmény: A/1-A/3 évfolyam	155
10.5.3.	Grafika és festészet alapjai tantárgy, tananyag, követelmények: A/1-A/3 évfolyam	176
10.6.	Grafika és festészet tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények	191
10.6.1.	Vizuális alkotógyakorlat tantárgy, alapfok negyedik, ötödik, hatodik évfolyam.	191
10.6.2.	Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után.....	207
10.6.3.	Vizuális alkotógyakorlat, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam.....	208
10.6.4.	Vizuális alkotó gyakorlat, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam.....	219
10.6.5.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	229
10.6.6.	A vizuális alkotó gyakorlat tantárgy tananyag feldolgozásához szükséges taneszközök	229
10.6.7.	Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy, alapfok negyedik, ötödik, hatodik évfolyam.....	230

10.6.8.	Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy követelményei az alapfokú évfolyamok elvégzése után	242
10.6.9.	Grafika és festészet műhelygyakorlat, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam	243
10.6.10.	Grafika és festészet műhelygyakorlat, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam	250
10.6.11.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	256
10.6.12.	A tananyag feldolgozásához szükséges taneszközök	257
XI.	SZÍNműVÉSZEti-BÁBMűVÉSZEti ÁG.....	258
11.1.	Az alapfokú színművészeti-bábművészeti oktatás célrendszere és funkciói.....	258
11.2.	A képzés struktúrája.....	259
11.3.	Általános fejlesztési követelmények a színművészet területén.....	261
11.4.	A színjáték tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények: dráma és színjáték ...	262
11.4.1.	Dráma és színjáték tantárgy, tananyag, követelmények az előképző évfolyamain.....	263
11.4.2.	Dráma és színjáték tantárgy az alapfokú évfolyamokon	269
11.4.3.	Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után.....	288
11.4.4.	Dráma és színjáték tantárgy a továbbképző évfolyamain	289
11.4.5.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	304
11.4.6.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	305
11.4.7.	Mozgás és tánc tantárgy, tanyag, követelmény az alapfokú évfolyamokon.	305
11.4.8.	Követelmények mozgás és tánc tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után	315
11.4.9.	Mozgás és tánc tantárgy a továbbképző évfolyamokon	316
11.4.10.	Követelmények mozgás és tánc tantárgyból a továbbképző évfolyamok elvégzése után	323
11.4.11.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	323
11.4.12.	Beszéd és vers tantárgy az alapfokú évfolyamokon	324
11.4.13.	Követelmények beszéd és vers tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után	336
11.4.14.	Beszéd és vers tantárgy a továbbképző évfolyamokon	337
11.4.15.	Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	344
11.4.16.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:	344
XII.	ZENEMűVÉSZEti ÁG/ NÉPZENE	345

12.1.	Az alapfokú népzeneoktatás célrendszere, funkciói	345
12.2.	A népzene tanszak működtetésének célja a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában	346
12.3.	A képzés struktúrája.....	347
12.4.	A népzeneoktatás általános fejlesztési követelményei.....	352
12.5	Vonós tanszak/ népi hegedű tantárgy, tananyagtartalom, követelmények	354
12.5.1.	A népi hegedűtanítás feladatai.....	354
12.5.2.	Népi hegedű tantárgy az előképző évfolyamokon.....	355
12.5.3.	Népi hegedű tantárgy az alapfokú évfolyamokon	357
12.5.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	365
12.5.5.	Népi hegedű tantárgy a továbbképző évfolyamain.....	366
12.5.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	373
12.5.7.	Ajánlott tananyag éves bontás nélkül	375
12.5.8.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök: 377	
12.6.	Vonós tanszak, népi brácsa	378
12.6.1.	A népi brácsatanítás feladatai	378
12.6.2.	Népi brácsa tantárgy az előképző évfolyamain	379
12.6.3.	Népi brácsa tantárgy az alapfokú évfolyamokon	381
12.6.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	388
12.6.5.	Népi brácsa tantárgy a továbbképző évfolyamain.....	389
12.6.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	398
12.6.7.	Ajánlott tananyag éves bontás nélkül	399
12.6.8.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök. 401	
12.7.	Vonós tanszak, népi bőgő/cselló.....	402
12.7.1.	A népi bőgő/cselló tanításának céljai, feladatai.....	402
12.7.2.	Népi bőgő/cselló tantárgy az előképző évfolyamokon.....	403
12.7.3.	Népi bőgő/cselló tantárgy az alapfokú évfolyamokon	405
12.7.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	415
12.7.5.	Népi bőgő/cselló tantárgy a továbbképző évfolyamain.....	416
12.7.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	426
12.7.7.	Ajánlott tananyag éves bontás nélkül	427
12.7.8.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök. 429	
12.8.	Pengetős tanszak, citera	430
12. 8.1.	A citeratanítás szakirányú feladatai	430

12.8.2.	Citera tantárgy az előképző évfolyamokon	431
12.8.3.	Citera tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	435
12.8.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	453
12.8.5.	Citera tantárgy a továbbképző évfolyamokon	454
12.8.6.	Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	470
12.8.7.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	471
12.9.	Pengetős tanszak, tamburák	471
12.9.1.	A tamburatanítás feladatai	472
12.9.2.	Prímtambura az előképző évfolyamokon	473
12.9.3.	Prímtambura az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat.....	475
12.9.4.	Basszprím tambura (és csellótambura) az alapfokú évfolyamokon: A/3- A/6 484	
12.9.5.	Brácstambura az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6.....	487
12.9.6.	Tamburák az alapfokú évfolyamokon, „B” tagozat	490
12.9.7.	Prímtambura	491
12.9.8.	Basszprímtambura (és csellótambura).....	499
12.9.9.	Brácstambura	502
12.9.10.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	506
12.9.11.	Tamburák a továbbképző évfolyamokon	507
12.9.12.	Prímtambura „A” Tagozat.....	507
12.9.13.	Basszprímtambura (és csellótambura) „A tagozat.....	514
12.9.14.	Tamburák a továbbképző évfolyamain „B „tagozat.....	517
12.9.15.	Prímtambura „B „ tagozat.....	517
12.9.16.	Basszprímtambura (és csellótambura).....	524
12.9.17.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	527
12.9.18.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	528
12.10.	Pengetős tanszak, koboz	529
12.10.1.	A koboztanítás feladatai	529
12.10.2.	Koboz tantárgy az előképző évfolyamokon	530
12.10.3.	Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat.....	531
12.10.4.	Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat	535
12.10.5.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	538
12.10.6.	Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon	539
12.10.7.	Koboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon „ B” tagozat	542

12.10.8.	Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	545
12.10.9.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök .	546
12.11.	Akkordikus tanszak, népi harmónika.....	546
12.11.1	A népi harmonika tanítás feladatai	546
12.11.2.	Harmónika tantárgy az előképző évfolyamokon	548
12.11.3.	Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat	550
12.11.4.	Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamonkon „B” tagozat.....	558
12.11.5.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	566
12.11.6.	Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „A” tagozat.....	567
12.11.7.	Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon „B” tagozat”	574
12.11.8.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	581
12.12.	Ütős tanszak, népi ritmushangszerek	583
12.12.1.	A népi ritmushangszerek tanításának szakirányú feladatai	583
12.12.2.	Népi ütős hangszerek tantárgy az előképző évfolyamain.....	584
12.12.3.	Népi ütős hangszerek az alapfokú évfolyamokon „A”tagozat	586
12.12.4.	Ajánlott tananyag éves bontás nélkül	591
12.12.5.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	594
12.13.	Vokális tanszak, népi ének.....	596
12.13.1.	A népi ének tanításának szakirányú feladata	596
12.13.2.	Népi ének tantárgy az előképző évfolyamain.....	598
12.13.3.	Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat”	600
12.13.4.	Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat	605
12.13.5.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	610
12.13.6.	Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „A” tagozat.....	611
12.13.7.	Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „B” tagozat.....	615
12.13.8.	Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után	619
12.13.9.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök .	620
12.13.10.	Ajánlott tananyag éves bontás nélkül.....	620
12.14.	Népzenei ismeretek (kötelező tantárgy mindegyik tanszakon).....	627
12.14.1.	A népzenei ismeretek tanításának célja	627
12.14.2.	Népzenei ismeretek tantárgy az előképző évfolyamokon	628
12.14.3.	Népzenei ismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	630
12.14.4.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	638
12.14.5.	Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül	638

12.14.6.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:	640
12.15.	Népi kamarazene (kötelezően választható tantárgy).....	641
12.15.1.	A népi kamarazene tantárgy tanításának célja, feladata	641
12.15.2.	A népi kamarazene tantárgy az alapfokú évfolyamokon.....	644
12.15.3.	Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után	646
12.15.4.	Népi kamarazene tantárgy a továbbképző évfolyamokon	647
12.15.5.	Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után	650
12.15.6.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	651
12.16.	Népi Zenekar (választható tantárgy).....	651
12.16.1.	A népi zenekar tanításának feladatai	652
12.16.2.	A népi zenekar tantárgy az alapfokú és továbbképző évfolyamokon	655
12.16.3.	Követelmények a program elvégzése után	660
12.16.4.	A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök.	660
XIII.	A művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga követelményei és témakörei ...	661
13.1.	Művészeti alapvizsga és záróvizsga általános szabályai.....	661
13.1.1.	A művészeti alapvizsga és művészeti záróvizsga általános követelményei.	661
13.1.2.	A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés.....	662
13.1.3.	Előrehozott vizsga	662
13.1.4.	A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése.....	663
13.1.5.	Helyi szabályok	663
13.2.	Néptánc tanszakon szervezett művészeti alap és záróvizsga.....	664
13.2.1.	A művészeti alapvizsga követelményei néptánc és folklórismeret tantárgyból	664
13.2.2.	A művészeti záróvizsga követelményei néptánc és tánc történet tantárgyból	669
13.3.	A képzőművészeti, és grafika-és festészet tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga.....	674
13.3.1.	A művészeti alapvizsga követelményei grafika és festészet műhelygyakorlat valamint vizuális alkotógyakorlat tantárgyból	674
13.3.2.	A művészeti záróvizsga követelményei, grafika és festészet műhelygyakorlat és vizuális alkotó gyakorlat tantárgyból.....	679
13.4.	A színjáték tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga.....	684
13.4.1.	A művészeti alapvizsga követelményei dráma és színjáték, beszéd és vers, mozgás és tánc tantárgyakból.....	684

13.4.2.	A művészeti záróvizsga követelményei dráma és színjáték tantárgyból, valamint mozgás és tánc, vagy beszéd és vers tantárgyakból	691
13.5.	A zeneművészeti ág (népzene).....	700
13.5.1.	Népi hegedű (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelmények	701
13.5.2.	Népi hegedű tantárgy (vonós, tekető tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	706
13.5.3.	Népi brácsa tantárgy (vonós, tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	711
13.5.4.	Népi brácsa tantárgy (Vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	714
13.5.5.	Népi bőgő/cselló tantárgy (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	717
13.5.6.	Népi bőbő/cselló (vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	720
13.5.7.	Népi ritmushangszerek (ütő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	723
13.5.8.	Népi harmónika tantárgy (akkordikus tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	726
13.5.9.	Népi harmónika (akkordikus tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	729
13.5.10.	A népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	732
13.5.11.	Népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	735
13.5.12.	Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	738
13.5.13.	Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei....	741
13.5.14.	Tamburák tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei	743
13.5.15.	Tamburák tantárgyak (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei	746
13.5.16.	Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei ...	749
13.5.17.	Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei...	752
	Irodalomjegyzék.....	756
	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	758

HELYI TANTERV

BEVEZETŐ

Készült a Nemzeti Köznevelési törvény (2011. CXC. törvény) és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 7-9. § alapján.

A választott kerettanterv és a helyi tanterv

Alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjának bevezetéséről és kiadásáról szóló 27/1998. (VI. 10.) MKM alapján a 2011/2012-es tanévtől a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola felmenő rendszerben vezette be a Helyi Tantervét.

- 2020 február 08-ától az Alapfokú Művészetoktatás Alapprogramja van érvényben.
- A Rendelet 2. számú melléklete változatlan formában az alapprogram 2. melléklete amelyet alkalmazni kell a 2011/2012. tanévben és az azt követően megkezdett képzésekre.

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában az 1. sz. mellékletben szereplő régi tanterv kivezetésre került, már nincs olyan tanuló, aki a régi tanterv szerint kezdte meg a tanulmányait.

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programjának fogalmi rendszere

A követelmény és a tantervi program

A követelmény és a tantervi program a pedagógiai programokon belül a helyi tantervek és a tantárgyi programok kidolgozásának alapdokumentuma.

A követelmény és a tantervi program művészeti áganként határozza meg a nevelő-oktató munka kötelező, közös céljait, tartalmazza a nevelő-oktató munka alapjául szolgáló, az egyes tartalmi szakaszokban teljesítendő fejlesztési feladatokat.

Fejlesztési feladat

A fejlesztési feladatok meghatározzák a tanulók képességfejlesztésének különböző területeit, melyek kijelölik, hogy mely kulcskompetenciák fejlesztése kívánatos, a művészeti oktatás folyamata során. A pedagógiai folyamat különböző aspektusaira helyezik a hangsúlyt, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, a tananyag felépítését és az egyes évfolyamok követelményeit.

Helyi tanterv

Az a tanterv, melyet egy iskola pedagógiai programjában kitűzött céljainak, alapelveinek megfelelően kiválaszt, vagy összeállít.

A köznevelésről szóló törvény 26. §-ának (2) bekezdése alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettantervet kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv megnevezi az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat és rendelkezik a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelezőtanórai foglalkozások időkerete legfeljebb tíz százalékának felhasználásáról.

Követelmények

A tanulói teljesítmény és továbbhaladás értékelésének alapjául szolgáló kritériumrendszer.

A követelmény és tantervi program a nélkülözhetetlen ismeretek megértésére, feldolgozására, rendszerezésére, kellő elsajátítására, s ezzel párhuzamosan azok alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Mindezzel a tanulóknak az ismeretek eredményes alkalmazását lehetővé tevő jártasságait, készségeit, a tevékenységek széles körében érvényesíthető képességeit, azok fejlődését, fejlesztését kívánja megalapozni úgy, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelően, egymásra épülően határozza meg az évfolyamok végén elvárható követelményszinteket.

Kompetenciák

A művészetoktatás során kialakítandó, megerősítendő és fejlesztendő ismeretek, képességek, attitűdök rendszerének leglényegesebb, alapvető elemei, amelyre a fejlesztési célok irányulnak.

Tananyag

Az oktatás és a tanulás kiválasztott, különböző módon (spirális, lineáris, koncentrikus, egyéb) elrendezett ismeretanyaga. A tananyag komplex rendszert alkot, amely több szempontból is csoportosítható, és amelyben domináns szerepet kap az ismeretanyag gyakorlati alkalmazása.

A kompetencia alapú tananyag egy adott oktatási program része, amely moduláris felépítésű is lehet, tanuló- és tevékenységközpontú, differenciált módszerek alkalmazására épülő, egyéni fejlesztésre is alkalmas eszközrendszer. Homogén és heterogén csoportokban a tanulók személyes, kognitív, szociális és speciális kompetenciáit fejleszti.

Tanzak

Az oktatásszervezéshez kapcsolódó fogalom. A tantárgyaknak a művészeti ág sajátosságai alapján rendezett csoportja.

Tantárgy

A művészeti ágon belül választott tantervi program.

Főtárgy

Az elsődlegesen kiválasztott tantárgy.

Kötelező tantárgy – kötelezően választható tantárgy

A főtárgy ismeretanyagának feldolgozásához szükséges tantárgy.

Választható tantárgy

A főtárgy ismeretanyagát kiegészítő tantárgy.

Óraterv

A jogszabályokba foglalt tanulási idő pedagógiai céloknak megfelelő felosztása tantárgyak és évfolyamok szerint. Az óratervben hagyományosan heti óraszám szerepel. A helyi tanterv az éves órakeretet megtartva didaktikailag indokolt esetben más óraszám felbontást is alkalmazhat.

Tantervi program

Az oktatás tartalmának, kiválasztásának, elrendezésének, feldolgozásának koncepciója. Funkciója az oktatási folyamat tervszerűségének megalapozása, az oktatás alapvető tartalmi egységeinek meghatározása.

Tantervi tananyagtartalom

A tantervi tananyagtartalomnak általában két szintje van. Az első szinten található az a tantervi tartalom, amely részletes felsorolás formájában megadja az adott terület, tantárgy legfontosabb témáit, témaköreit, fogalmait, személyeit, műveit. A második szinten található azokat a tartalmakat, amelyek több téma együttesét, csomópontjait jelentik, összefüggésekre, kulcsfogalmakra helyezik a hangsúlyt, a kultúrákövetítés szempontjából relevánsak.

Taneszköz

Oktatási eszköz, segédeszköz, tanítási és szemléltető eszköz. Az oktatás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését elősegítő tárgy. A taneszközök lehetnek hangszerek, háromdimenziós (tanári demonstrációs eszközök, tanulói munkaeszközök), nyomtatott (tanári és tanulói segédletek), oktatástechnikai taneszközök (anyagok és egyéb eszközök).

Vizsgakövetelmények

Az egyes tanulói teljesítmények és a jogszabályban rögzített normák összehasonlítására alkalmas kritériumrendszer az oktatási rendszer szakaszainak határain. Az alapfokú művészetoktatási intézményeket érintően a jogszabályban rögzített a művészeti alapvizsga és záróvizsga követelménye. E vizsgakövetelmények az Alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjára épülnek.

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola Helyi tantervének jellemzői, típusa

Programunkat a curriculáris megközelítés jellemzi, amely az oktatás anyagának tudatos megtervezését vállalja fel. A tanítási célok tételes és hierarchikus rendszerének kialakítását követően, az azok eléréséhez szükséges operacionalizált eljárásokat kidolgozva, a tanítási folyamat hatékony stratégiáit, módszertani eszközeit, szervezési formáit, valamint az ellenőrzés és az értékelés módjait tartalmazza (Réthy, 2003,24).

Míg a klasszikus tantervelmélet a „**mit tanítsunk?**” kérdésre fókuszál, a curriculumelméleti diszciplína szerint programunk is a **miért, mi célból, mit, kinek, ki és hogyan, milyen eredménnyel** kérdéseire keresi a választ. A nevelőtestület tagjai a curriculumelméleti diszciplína komplex szemléletét tekintették irányadónak (Bárdossy, 2006).

A tananyag elrendezése

A tananyag elrendezése **spirális szerkezetű (Bruner, 1974)**. Visszatérnek az előző egységben tanult játékok, gyakorlatok, feladatok, hiszen a gyakorlás és a folyamatos gazdagítás eredményezi a magabiztos tudást. A tematikus egységek egymásra épülnek, azok nem cserélhetők fel. Jellemző az előképző és az alapfok évfolyamainak felépítésére a **teraszos építkezés (Bruner, 1968)**. A tananyag egymásra épülése közben egy adott ponton, programunkban két évente, lehetőség nyílik arra, hogy a megszerzett ismereteket más formában és módszerrel mélyítsük, és gazdagítsuk.

I. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Pedagógiai munkánk szerves része, nélkülözhetetlen eleme a visszacsatolás, a tanulók munkájának ellenőrzése, tudásának értékelése. Az egyes tantárgyakból az értékelés időpontjának meghatározása a tematikus egységek figyelembevételével a pedagógusok kompetenciájába tartozik, ugyanakkor meg kell felelni az alábbi követelményeknek:

- tájékoztassa a pedagógust, a tanulót és a szülőt a végzett munka eredményéről,
- a tanuló tudását tükrözze,
- a fejlesztés érdekében fejezze ki a tanuló önmagához viszonyított előrehaladását,
- folyamatos és ösztönző hatású legyen,
- feleljen meg az életkori sajátosságoknak,
- jelölje ki a tovább fejlődés útját.

A pedagógiai értékelés lehetőségei, területei:

- diagnosztikai, formatív és szummatív értékelés (Bővebben kifejtve a Nevelési programban)

A pedagógiai értékelés viszonyítási területei:

- a tanulók tantervi követelményekhez viszonyított, tényleges tudása,
- egyéni eredmény viszonyítása a korábbi teljesítményhez,
- a csoport eredményeinek viszonyítása az országos értékekhez, eredményekhez.

1.1. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzési módja

Évközi beszámoltatás

- gyakorlati feladat végrehajtása önállóan vagy tanári irányítással,
- szóbeli felelet,
- improvizáció,
- órai munka,
- haviteljesítmény értékelése havijeggyel,
- félévi osztályzat

Félévi vizsga

- tantermi gyakorlati és szóbeli vizsga

Év végi beszámoltatás (vizsga)

- nyilvános bemutató, vagy kiállítás,
- színpadi produkció,
- improvizáció,
- bemutató óra (tanári irányítással végrehajtott feladatok);
- gyakorlati feladat, feladatsor végrehajtása, portfólió készítés,
- szóbeli vizsga az elméleti tantárgyakból
- vagy írásbeli vizsga az elméleti tantárgyakból.

1.1.1. A beszámoltatási formák alkalmazásának szabályai

Az év végi beszámoltatás (vizsga)

- az előképző évfolyamain nem kötelező,
- az 1–6. alapfokú és 7-10 továbbképző évfolyamokon a tanult valamennyi tantárgyból kötelező
- gyakorlati tantárgyakból a nyilvános bemutató kötelező,
- a 10. évfolyamon a főtárgy követelményei alapján kötelező előadás bemutatása,
- a szaktanárok választása alapján lehetőség van a kombinált beszámoltatásra: több tantárgyból összevontan számolnak be a tanulók a tanév anyagából (pl. a színpadi előadást úgy kell összeállítani, hogy abból mérhető legyen a színjáték, a mozgásgyakorlatok, illetve a beszédgyakorlatok tantárgy adott évre előírt követelményeinek teljesítése is).

Év közben a beszámoltatás rendszeres (havonta 1 alkalom).

Művészeti alapvizsga az utolsó alapfokú évfolyamon tehető a tanév helyi rendje szerint

Művészeti záróvizsga az utolsó továbbképző évfolyamon tehető a tanév helyi rendje szerint.

1.2. A tanulók teljesítménye értékelésének, minősítésének formái

1.2.1. Az értékelés alapelvei, szempontjai

Az iskolánkban alkalmazott értékelési eljárást az alábbi alapelvek szerint határoztuk meg

- sokszínű, tervezett,
- serkentő, ösztönző hatású,
- személyre szabott és fejlesztő,
- folyamatos, rendszeres, minden tevékenységre kiterjedő,
- tanzaki követelményrendszerre épülő,
- tárgyilagos, objektív, méréseken alapuló,
- a tanuló személyiségét fejlesztő, segítő szándékú
- következetes, szakszerű és felelősségteljes,
- szorongásmentes légkörben történjen,
- holisztikus szemléletű legyen,
- céljai és követelményei mindenki (tanár, diák, szülő) számára legyenek előre ismertek

1.2.2. Mérés -értékelés, eredményesség-hatékonyság

Az értékelés alapja az **információgyűjtés**, a **mérés**, amelyek más mérési eredményekkel összevetve igazán informatívak. Az értékelés tartalmazza a viszonyítás mozzanatát is. Az eredményesség megállapításakor figyelembe vesszük a körülményeket is, a kiinduló állapotot és a megtett utat.

A **hatékonyság** a ráfordított idővel és tanár és tanuló által megtett erőfeszítés vizsgálatával értelmezhető. Az értékelés fontos eleme a **visszajelzés**. A pozitív értékelés motiváló hatású. A holisztikus értékelési szemlélet szerint **figyelembe vesszük a tanulás elméleti, viselkedési, szociális és érzelmi vonatkozásait**. Mindezek alapján határozzuk meg a tanulási folyamat **következő lépéseit**. A humanisztikus értékelés elveit is alkalmazzuk, amely jelentős mértékben **figyelembe veszi a tanuló körülményeit is**.

1.2.3. Az értékelés típusai

Iskolánkban az alábbi értékelési típusokat alkalmazzuk.

- **diagnosztikus (helyzetfeltáró),**
- **formatív (fejlesztő),**
- **és szummatív (összegző).**

A **diagnosztikus értékelés** az előzetes tudás és a tanulási alkalmasság megállapítása abból a célból, hogy a következő folyamat irányításához a szükséges döntéseket meg lehessen hozni.

Tanév eleji diagnosztikus értékelés

A diagnosztikus értékelés eredménye olyan információk együttese, amely meghatározza a tartalom, a módszerek, az eszközök, a szervezési módok és formák megválasztását.

Tanév közbeni diagnosztikus értékelés

Ezen ismeretek alapján a pedagógus javasolhatja a tanulási stílus megváltoztatását, módosíthat saját módszerein, tanítási stratégiáin, információ gyűjt a követelmények teljesíthetőségéről is.

Tanév végi diagnosztikus értékelés

A tanuló visszajelzést kap a tanév alatt elért eredményekről, a témaköröket, a témákat, milyen szinten sajátította el, miben maradt le a követelményektől. A szummatív értékelésnél sokkal részletesebb, tárgy- és tényyszerűbb

Formatív értékelés

A legfontosabb cél a **tanulási képességek fejlesztése**. Ha a tanulók megismerik saját tanulásuk jellegzetességeit, képesek beszélni a tanulásról és vannak eszközeik a tanulási célok elérésére, akkor könnyebben alkalmazzák őket mindennapi problémamegoldó helyzetekben is. A tanuló fejlődését, egyéni haladását értékeli; a kudarcait, illetve az elért sikereket jelzi vissza. Az értékelés lényege valóban maga a fejlesztés, hiszen a diákok önfejlesztésére, énképére, önértékelésére is hat. Előtérbe kerülnek az érzelmi és akarati tényezők, a tanulói és tanári motivációk, az egyéni igények és szükségletek. Az érdeklődésnek és az attitűdnek megfelelően biztosítjuk minden tanuló számára a lehető legjobb eredmény elérését.

A tanárok mintákat, modelleket nyújtanak a tanuláshoz, megtanítják az önértékelési módszereket, segítenek elemezni, hogy az addig alkalmazott tanulási stratégia mennyire volt eredményes az egyes tanulók esetében, hogy kialakítsák saját tanulási stratégiájukat.

Interaktivitásra, folyamatos visszajelzésre, kommunikációra, bizalmi légkörre épít, magát a tanulási folyamatot alakítja, formálja, növeli a motivációs tényezőket.

Szummatív értékelés

Az összegző, minősítő (**szummatív**) értékelést összetettebb, önállóbb tanulási folyamat végén alkalmazzunk. Egy lezárt időszakra vonatkozóan (tematikus egység) a megszerzett tudásnak a tanulási folyamat eredményességének vizsgálatára szolgál. Alkalmas a minősítésre, vagy a szelekcióra, meghatározhatja a továbbhaladás lehetőségét.

A szummatív értékelés akkor látja el funkcióját, ha mint mérés:

- korrekt: érvényes, megbízható, objektív,
- ismert szempontrendszer alapján történik,
- megfelelő érzékenységgű a tanulók közötti különbségek feltárására,
- igazságos.

1.2.4. Az értékelés módszerei

Helyzetfeltáró értékelés módszere

- szintfelmérés,
- képességmérés,
- teszt,
- önkontrollos határvizsgálat,
- kontrollcsoportos vizsgálat.

Formatív értékelés módszerei

A tanulásba és a tanórai tervezésbe az értékelés konzisztensen kapcsolódik be. Ebben az esetben a tanuló nem azért tanul, hogy jó jegyet kapjon, hanem maga a pedagógiai értékelés van a tanulásért, amely folyamatos és kölcsönös együttműködésen alapul. A tanári értékelés mellett jelentős szerepet játszik az **ön- és a társ értékelése is**.

A tanár határozza meg a tanulói teljesítmény kívánatos szintjét, a konkrét célokat, gyűjti az információkat a tanulói teljesítmény alakulásáról. Az értékelési eszközök, eljárások, illetve a

tanítási, tanulási technikák is flexibilisek, módosíthatók, alkalmazkodnak a tanulási szükségletek változásaihoz, így interaktívabb kapcsolat jön létre a tanuló és a tanár között.

A formatív értékelési rendszerünk gyakorlat orientált, nem törekszünk az adminisztrációs terhek növelésére. Intézményünkben a leghatékonyabb módszernek a **fejlesztő értékelést** tartjuk. Célja, hogy megállapítsa a tanuló fejlődését és tanulási szükségleteit és ehhez igazítsa a tanítást, és magát a tanulási folyamatot segíti.

Formatív értékelési módszerek

- portfóliók, feljegyzések, tanulói naplók,
- visszajelzések, pozitív megerősítés, biztatás,
- hibák feltárása, javítása,
- megbeszélések,
- elemzések,
- kérdések,
- rávezetés,
- tanulói önértékelés,
- társak értékelése,
- csoportmegbeszélés,
- követelmény minták, példatárak alkalmazása,
- integrált oktatási formák alkalmazása (nagy összefüggések bemutatása),
- fogalmi térképezés.

Fejlesztő értékelés alkalmazásának feladatai

- olyan osztálytermi légkör kialakítása, amelyben a diákok biztonságban érzik magukat,
- a tanulási célok meghatározása és az egyéni tanulói fejlődés lépéseinek követése,
- a tanítási módszerek sokfélesége annak érdekében, hogy a különböző tanulási igényű tanulók szükségleteinek megfeleljenek,
- a tanulók haladásának, teljesítményének változatos értékelése,
- a tanulói teljesítményre, haladásra adott gyakori visszajelzés és a tanítás módjának folyamatos alakítása a tanuló fejlődési szükségleteihez igazodva,
- a tanulók aktív részvétele a tanulási folyamatban.

A szülőkkal való együttműködés segítheti az egyéni szükségletek kölcsönös felismerését: a tanár és a szülő számára is megkönnyíti, hogy hatékony segítséget nyújtsanak a tanulónak.

Szummatív értékelés módszerei

- gyakorlati tudás bemutatása,
- szóbeli vizsga,
- írásbeli vizsga, teszt,
- színpadi bemutató,
- kiállítási portfólió.

1.2.5. A tanulói teljesítmény értékelése

Félévi és tanév végi osztályozás

A tanuló munkáját havonként, félévkor és a tanév végén osztályozni kell. A félévi, illetve tanév végi osztályzatnak a tanuló félévi, illetve egész évi munkáját, valamint a tanév végi beszámolón mutatott teljesítményét kell tükröznie.

A félévi osztályzatot a tanár állapítja meg az első félév érdemjegyei alapján, valamint az osztály előtt zajló félévi házi vizsga illetve vizsgamunka elkészítése alapján.

A tanuló tanév végén a főtárgyból és a választható tárgyból egyaránt az adott művészeti ág tantárgyaiból év végi vizsgát köteles tenni.

Tanév végén a tanulók az év során végzett munkájukról színpadi előadás, kiállítás keretében adnak számot. Indokolt esetben lehetőség van arra, hogy több évfolyam anyagából összevont vizsgát tegyenek. Ebben az esetben az eredménynek megfelelően magasabb évfolyamba léptethető.

Egész évi munkája alapján kell osztályozni azt a tanulót, aki betegség, vagy testi sérülés miatt az év végi vizsgán megjelenni nem tud és távolmaradásának okát orvosi igazolással bizonyítja. Ebben az esetben a bizonyítvány és a törzslap megjegyzés rovatában fel kell tüntetni, hogy a tanév végi beszámolón nem vett részt.

A tanév végi vizsgára nem bocsátható, illetve nem osztályozható az a tanuló, akinek a tanévben az igazolt és igazolatlan mulasztásai együttesen meghaladják az előírt kötelező óraszám egyharmadát, kivéve, ha a tananyagot elsajátította és nevelőtestületi engedéllyel beszámolót tesz.

Az osztályzatokat félévkor számjeggyel a tájékoztató füzetbe, év végén a naplóba, a törzslapra és a bizonyítványba számjeggyel kell bejegyezni.

Ha a tanuló valamely kötelező tárgy tanulása alól felmentést kapott, a felmentés tényét félévkor a tájékoztató füzetben, tanév végén a törzslapra és a bizonyítványba az osztályzat rovatban "fm" rövidítéssel kell jelezni.

Szöveges értékelés

Az előképző első és második évfolyamán az *értékelés szöveges*, az alábbiak szerint:

- **FSZ** Felzárkóztatásra szorul
- **MT** Megfelelően teljesített
- **JT** Jól teljesített
- **KT** Kiválóan teljesített

A tanítási naplóba sem kerülhet be érdemjegy, hanem a fenti rövidítéseket kell alkalmazni:

A pedagógus a tanuló teljesítményét az alapfok és a továbbképző évfolyamain a tanítási év közben *érdemjeggyel* értékeli, félévkor és a tanítási *év végén osztályzattal* minősíti.

Az Alapfok 1-6-ig és a Továbbképző 7-10-ig évfolyamán az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

- **Jeles (5):** aki ismeri, érti, tudja, reprodukálni képes a tananyagot, pontosan szabatosan fogalmaz, a megszerzett ismereteit képes alkalmazni, önállóan tanári segítség nélkül, szabadon ad elő.
- **Jó (4):** aki kevés jelentéktelen hibával dolgozik, apró bizonytalanságok jellemzik, kisebb előadási hibákat vét, de törekszik a hiányosság leküzdésére. Előadásában, munkájában kevés tanári segítséget igényel.
- **Közepes (3):** aki pontatlan, több hibával dolgozik, többszörösen szorul nevelői segítségre, ismeretei felszínesek, kevésbé tud önállóan dolgozni.
- **Elégséges (2):** aki nagy hibaszázalékkal dolgozik, csak a tananyagi minimumot teljesíti, képtelen az önálló feladatmegoldásra.
- **Elégtelen (1):** aki a tananyagot minimálisan sem sajátítja el, tanári irányítással sem képes a tananyag reprodukálására

1.2.6. A szorgalom értékelésének, minősítésének formái

A szorgalom értékelése

A főtárgyi szorgalmat havonként folyamatosan értékelni kell.

A szorgalom értékelése az előképző évfolyamain szövegesen történik az alábbiak szerint:

- **P** példás
- **J** jó
- **V** változó
- **H** hanyag

Az alapfok és továbbképző évfolyamain a szorgalom minősítésére 4 fokozatot kell használni:

példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2).

A szorgalom minősítését félévkor szám- és szómegjelöléssel a félévi értesítőbe, tanév végén pedig a naplóba, a törzslapra, valamint a bizonyítvány megfelelő rovatába kell bejegyezni.

Példás:

- annak a tanulónak a szorgalma, aki a tanulmányi munkában kitartó, a tőle telhető legjobb eredményre törekszik;
- munkája pontos, megbízható, precíz, törekszik a hibátlan munkavégzésre;
- többletfeladatokat vállal, feladatait maximális önállósággal és megbízhatóan végzi el;
- kötelességtudata magas fokú, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődő;
- érdeklődése sokirányú, egyes tantárgyakban a tananyagon felül is produkál, ismeretanyaga a tananyagon kívülre is kiterjed.

Jó:

- a tanuló szorgalma, ha figyel az órákon, az órákra képességeihez mérten lelkiismeretesen készül, az órán megfelelően dolgozik, de többre nem törekszik;
- ösztönző hatásokra rendszeresen dolgozik, és ellenőrzi munkáját, önmagát;
- általában felkészül, de különösen érdeklődést nem mutat, az órai aktivitása, a munkához való viszonya jó;
- érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.

Változó:

- annak a tanulónak a szorgalma, aki munkája ingadozó, hanyag és jó munkák váltogatják egymást;
- önállóan, csak utasításra kezd a munkához, nem ellenőrzi önmagát;
- munkája változékony, gyakran dolgozik képesszintje alatt;
- szétszórtság jellemzi, ritkán figyel valamire.

Hanyag:

- a tanuló szorgalma, ha fegyelmezetlenül dolgozik, megbízhatatlan, a munkáját nem végzi el;
- képességeihez, a körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz tanulmányi előrehaladása érdekében, munkavégzése megbízhatatlan, pontatlan;
- gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz;
- érdektelenség, teljes közömbösség jellemzi.

A szorgalom félévi és év végi minősítése

A tanulók szorgalmának félévi és év végi minősítéséhez a nevelőtestület felé a főtárgy tanár tesz javaslatot a nevelőtestületi osztályozó értekezleteken.

A főtárgy tanár a javaslattétel előtt kikéri az osztályközösség és az osztályban tanító tanárok véleményét.

A tanulók szorgalmának és értékelését (érdemjegyét) a nevelőtestület hagyja jóvá. Vitás esetekben a nevelőtestület szótöbbséggel határoz.

A tanuló magatartásának értékelése

A tanulók magatartását ebben az intézménytípusban nem értékeljük. Az iskolában használatos tanügyi nyomtatványokon a magatartás nem szerepel.

1.2.7. Továbbhaladás az iskolában

Félévenkénti tájékoztató értékelés után, a tanév végén a nevelőtestület dönt a tanuló továbbhaladásáról.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.

A tanuló kiemelkedő előrehaladása esetén a főtárgy tanár javaslata alapján a tanuló és a szülő egyetértésével az igazgató dönt a rendkívüli továbbhaladásról.

Ezen esetben a tanuló több évfolyam anyagából **osztályozó vizsgát** tehet, amely vizsgabizottság előtt zajlik.

A tanuló az utolsó alapfokú évfolyamon **művészeti alapvizsgát** tehet, az utolsó továbbképző évfolyamon pedig **művészeti záróvizsgát** tehet.

Akik a 2004/2005. tanévben kezdték meg tanulmányaikat az alapfokú művészetoktatási intézmény első alapfokú évfolyamán, a továbbképző évfolyamokra művészeti alapvizsga letétele után léphetnek.

1.2.8. A magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeknek eleget tett. Ha a tanév végén a tanuló elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet.

Az iskola magasabb évfolyamára lépés egyik alapfeltétele a foglalkozások rendszeres látogatása, mert a képzés elsősorban gyakorlati foglalkozásokra épül, amelyet tanári irányítás nélkül nem lehet elsajátítani.

1.3. A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

1.3.1. A tanuló jutalmazása

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten:

- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el,
- iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi versenyeken, vetélkedőkön, előadásokon, bemutatókon vesz részt,
- bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez
- az iskola jutalomban részesítheti.

Az iskolai jutalmazás formái

Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicsérek adhatók:

- főtárgy tanári dicséret,
- igazgatói dicséret,
- nevelőtestületi dicséret,

A dicséretet a tanuló bizonyítványába be kell vezetni.

Országos szintű versenyeken, vetélkedőkön, ill. előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók (1-3 helyezés) igazgatói dicséretben részesülhetnek.

A tanulók jutalmazásának elvei

A tanulói közösségek vagy az egyes tanulók szorgalmában, tanulmányi munkájában elért kimagasló eredmények jutalmazása fontos pedagógiai ösztönzési eszköz.

A felsorolt dicsérek, jutalmak adására az iskola pedagógusai javaslatot tehetnek.

Az egyes tanulók jutalmazásának lehetőségei

Szaktanári dicséret adható a tanévben több alkalommal a rendszeres, eredményes felkészülésért, kiemelkedő haladásért, egy-egy feladat példamutató megoldásáért.

A dicséretet a tájékoztató füzetbe, illetve az év végi bizonyítvány és a nyilvántartási lap jegyzet rovatába be kell jegyezni.

Az igazgatói dicséretben, részesült tanulót az igazgató oklevéllel, könyvvel vagy más módon is megjutalmazhatja (belföldi vagy külföldi csereszereplés, táborozás, különleges jelmez kölcsönzése.)

Az igazgató a kitűnő tanulmányi eredményt elérő tanulók tandíját csökkentheti.

1.4. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai.

Az alapfokú művészeti iskolában napközi és tanulószoba nem működik. Otthoni házi feladat elsősorban a folklórismeret és a tánc történet tantárgyak kapcsán adható, egyéni beszámolók, házi dolgozatok, kiselőadások formájában. A gyakorlás, mint házi feladat minden tanszakra alapvetően jellemző tevékenység.

II. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

A művészetoktatás gyakorlat orientált, ezért tankönyv használata a képzés során nem szükséges. **Az iskola nem ír elő kötelező tankönyvet a tanulók számára.**

Saját fejlesztésű taneszköz a néptánc tanszakon készült Néptánc Oskola címmel. Az iskolai példányokat a pedagógusok használhatják a tanítási órákon, illetve elkészült a Digitális néptánc Oskola, amelyet elektronikusan is használhatnák a gyerekek.

Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, tankönyvvé nem nyilvánított szakkönyvek kiválasztásának elvei csak általánosságban határozhatók meg és leginkább a pedagógusok használják a tanítási folyamatok során.

Az iskolánkban használatos segédanyagok, taneszközök

- Néptánc Oskola, Digitális Néptánc Oskola, az alapfokú évfolyamok számára,
- szakkönyvek,
- albumok,
- videó felvételek,
- zenefelvételek,
- autentikus anyagok,
- DVD-k,
- mozgásfejlesztő eszközök,
- szövegekönyvek,
- rajzeszközök.

A fentieken túl a szaktanár feladata, hogy irányítsa a tanulók figyelmét a szakkönyvek, a szakmai folyóiratok, kiadványok olvasására. Egyéni kutatómunkák, pályamunkák, házi dolgozatok elkészítéséhez szintén szükséges a megfelelő szakirodalom ismerete.

III. A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Az intézményünkbe jelentkező tanulók jelentkezési lapjukat közvetlenül a választott pedagógushoz adják le. A maximális létszám elérést követően csak akkor választhatja a tanuló a pedagógust, ha megfelelő jelentkező van újabb csoport indítására és a tantárgyfelosztás azt lehetővé teszi.

A heti négy kötelező tanítási órán felül a tanulók szabadon választható tantárgyakat is tanulhatnak a tantárgyválasztás szabályai szerint.

Heti négy kötelező tanítási órán felül további két óra térítési díj megfizetésével vehető igénybe, tandíj fizetési kötelezettség ebben az esetben nincs.

A szabadon választható tantárgyak tanulásának feltételei

- minimum 15 fő jelentkezése,
- térítési díj megfizetése szeptember hónapban.

3.1. A tantárgyválasztás és a tantárgyválasztás módosításának eljárásrendje

Az iskola igazgatója

- a nevelőtestület javaslatát figyelembe véve minden év **március 10-ig** elkészíti a tantárgyválasztási tájékoztatót;
- a kikért véleményeket ismerteti a nevelőtestülettel, kikéri véleményét, majd véglegesíti a tantárgyválasztási tájékoztatót;
- **minden év április 15-ig** a hirdetőtáblán közzéteszi a következő tanévre szóló véglegesített tantárgyválasztási tájékoztatót és jelentkezési űrlapot, amely tartalmazza a választható tantárgyak megnevezését évfolyamonként és előreláthatóan az oktató pedagógus nevét.

A tanulók

- az osztályfőnöktől/iskolaitkártól kérhetnek jelentkezési űrlapot,
- a tanuló május 20-ig adhatja le a tantárgy és a felkészülési szint, valamint a tanár megválasztásával kapcsolatos döntését a jelentkezési űrlapon;
- a tantárgyválasztás jogát a szülő (törvényes képviselő) és a tizennyolcadik életévet be nem töltött tanuló közösen gyakorolja, ezért az érvényesség érdekében a jelentkezési űrlapot **mindegyiküknek** alá kell írni; ha a tanuló tizennyolcadik életévet a döntés meghozatalakor betöltötte, a tantárgyválasztás jogát önállóan gyakorolja, a jelentkezési űrlapot egyedül írja alá.

A tantárgyválasztás módosításáról

- ha a tanuló választását módosítani szeretné, augusztus 20-ig írásbeli kérelemmel fordulhat az iskola igazgatójához;
- a tanuló az igazgató engedélyével módosíthatja választását, a tanulót e jogáról írásban a jelentkezési űrlapon tájékoztatja az iskola.

IV. A nevelő-oktató munka megtervezése

A pedagógiai folyamat tervezés alapküldetése a **csoporthatár és a tematikus terv**.

A tematikus tervezést meghatározó a csoporthatárban meghatározott szempontok

- a tanulók életkora (az alapfokú művészeti képzést különböző életkorban lehet elkezdni, így a tananyag tartalom meghatározásakor figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat, amelynek megfelelően dúsíthatja, gazdagíthatja, vagy csökkentheti is a tananyagot a pedagógus)
- igények, szükségletek,
- terhelhetőség,
- szociokulturális háttér,
- egyéni és közösségi fejlesztési lehetőségek,
- egyéni bánásmódot igénylők,
- speciális helyzetek.

Az adott évfolyamon a nevelési oktatási folyamatok megtervezését rendszerszerűen kell megvalósítani, figyelembe kell venni az alapfokú és a továbbképző évfolyamok tanterv által meghatározott kimeneti követelményeit, valamint a tananyag egymásra épülését a spirális rendezés elve szerint kell megtervezni.

A tematikus tervekben szerepelnie kell, hogy a fejlesztési célokat a pedagógus milyen konkrét tananyag magtanításával és milyen módszerekkel kívánják elérni.

Ilyen módon maximálisan érvényesül a pedagógus szakmai szabadsága, nagyobb teret kap az alkotói fantázia, jobban érvényesülnek a pedagógus kompetenciái is, ugyanakkor a tanterv egységes célrendszere miatt az iskolán belüli és az iskolán kívüli átjárhatóság is megvalósul. A pedagógus szakmai kiteljesedése motiváltsága szívesebb és gazdagabb iskolai arculatot eredményez.

Nevelő-oktató munkánk középpontjában a tanulói tevékenység áll, a tananyag eszköz a személyiség sokoldalú fejlesztéséhez, a szakmai képességek és kulcskompetenciák fejlesztéséhez. A tematikus tervek a célok elérésének tudatos tervezésére szolgálnak, amelyet a terjedelme miatt elektronikusan tárolunk. A változásokat is elektronikusan (más színnel) vezetni kell. A tematikus terveket az igazgatóhelyettesek hagyják jóvá.

A tematikus tervezéskor figyelembe kell venni az iskolai célokat és feladatokat az Éves Munkatervben foglaltak szerint.

Óraszámok meghatározása

Az előképző évfolyamain a fenntartó az igazgató előterjesztése alapján határozza meg a heti kötelező óraszámot. A kötelező óraszám telephelyenként a szülői igényeket és a pedagógus órarendjét figyelembe véve változó lehet: 2 vagy 4 óra. Az alapfokú és a továbbképző évfolyamokon a kötelező óraszám heti 4 óra. Ettől magasabb óraszámról az igazgató előterjesztése alapján a fenntartó dönt. Ebben az esetben többletkiadás keletkezik, amelyhez szükséges a fenntartó jóváhagyása.

A tanítási órák szervezése

A tanítási órákat alapvetően 2x45 perces időkeretben szervezzük, de lehetőség van a 4x45 perces tanórák megtartására is. A heti kötelező négy tanítási óra egy napon is szervezhető, ebben az esetben a tanszaknak tevékenységéhez és sajátosságához igazodva szünetet kell biztosítani.

Az órarendet és ezen belül a tanítási órák rendjét a helyi igényeknek és szükségleteknek megfelelően a pedagógusok állítják össze és az igazgató hagyja jóvá.

Indokolt esetben szombati tanítási nap is elrendelhető.

Az évfolyamok összevonásának szabályai

Az összevont osztályok esetén a differenciálás és dústítás módszerét kell alkalmazni. A tematikus tervekben fel kell tüntetni a különböző évfolyamokra vonatkozó fejlesztési és szakmai terveket. Az elméleti tantárgyak esetén a tananyag feldolgozásának szintjét, módszerét és tematikáját a csoport összetétele alapján szintén a pedagógus határozza meg.

Az elméleti tantárgy tananyagát a csoporton belüli évfolyamokra lebontva úgy kell megtervezni, hogy a kimeneti időszakra a tananyagot minden tanuló a követelményeknek megfelelően sajátítsa el. A mélységében történő gazdagítás és a projektmunka alkalmazásával, a tananyag újszerű feldolgozásával a magasabb évfolyam tanulói is motiváltak lesznek a tananyag megismerésében. A differenciálás az alkalmazható tudás megszerzésében is jelentős szerepet játszik.

Összevont osztály esetében amennyiben a magasabb évfolyamon elméleti tantárgy is kötelező, a csoportban differenciáltan kell a tananyagot feldolgozni.

Osztályzatot minden évfolyam tanulója kap, folklórismeret dolgozatot csak azoknak a tanulóknak kell írni, akiknek az évfolyamunkban kötelező tantárgy a folklórismeret.

Összevont osztály esetén az alapfok második évfolyamon a bizonyítvány megjegyzésében rögzíteni kell: összevont évfolyam miatt folklórismeret tantárgyból minősítést szerzett.

V. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

5.1. A csoportbontások, tanórán kívüli foglalkozások szervezésének elvei

Csoportbontásban megvalósított órakeret iskolánkban nem indokolt, és nem biztosított.

Csoportbontásban végzett oktatás alkalmanként elsősorban a **néptánc tanszakon fordulhat elő**, amennyiben szakmai kritériumok azt indokoltá teszik, pl. nemek szerinti csoportbontás, férfitáncok, női táncok tanítása során.

A tanórán kívüli foglalkozásokat a pedagógusok hirdetik meg. A pedagógusok a tanórán kívüli foglalkozásokat önként vállalt feladatként, vagy pályázat keretei közötti finanszírozás szerint valósítják meg.

A tanórán kívüli foglalkozásokról a pedagógusok írásban tájékoztatják a szülőket. Az ingyenesen igénybe vehető programok mellett térítési díj ellenében igénybe vehető programokat is kínálunk. A térítési díj fizetéséhez kötött programok nem kötelezőek.

A szülőket írásban tájékoztatjuk, mely programokat biztosítja ingyenesen az iskola, és melyek esetében kell a költségeket megtéríteni.

5.2. Tanórán kívüli tevékenységek

Tanulmányi kirándulás

A tanulmányi kirándulás célja valamely művészeti ággal való szorosabb megismerkedés. A kirándulás során kiszakadva a megszokott mindennapi környezetből a tanulás oldottabb formában és nem a tanítás –tanulás folyamatában, hanem művészi élmények közvetése útján valósul meg. **A költségek megfizetésével, vagy támogatással szervezhető tevékenység.**

Kirándulás, közösségi rendezvények

A közösség összekovácsolását szolgáló programok, rendezvények célja a közös kötetlen együttlét, a kikapcsolódás, egymás megismerése, a közös élmények biztosítása. **Amennyiben költséggel jár a program, akkor a költségek megfizetésével, vagy támogatással szervezhető tevékenység.**

Nyári táborozás

Az iskola támogatja a nyári szakmai táborok szervezését, amelynek célja egy egy témában való elmélyülés, a következő tanév feladatainak előkészítése.

A szakmai feladatokon túl a kötetlen együttlét, a tábori élet adta programok összekovácsoló ereje igen fontos a közösségi nevelés szempontjából.

A táborok megvalósításához pályázati tevékenységet folytatunk, illetve az iskola is hozzájárulhat a költségekhez. Alapvetően azonban a költségek megfizetésével szervezhető program.

Tehetséggondozó óra

A tehetséges tanulók számára egyénre szabott feladatok és célok megvalósítására szervezett foglalkozás.

Tehetséggondozó foglalkozás hátrányos helyzetű tanulók és hátrányos helyzetű településen élő tanulók számára is biztosított. A tehetséggondozás megvalósul a tanítási órán belül és kívül. Mindkét esetben ingyenes szolgáltatás, a pedagógusok alapfeladatához tartozik. A tanítási órán kívüli formákról a szülőket tájékoztatni kell. Amennyiben tehetségazonosító pszichológiai mérés is része a programnak, ki kell kérni a szülők hozzájárulását. A tehetséggondozó óra megtartása történhet pályázati támogatásból is.

Tehetségműhely, tehetséggondozó program

Olyan szervezett keretekben működő, a tehetséggondozás témában felkészült szakember-szakemberek irányításával szerveződő csoport, amely képes legalább egy területen az általa kialakított, vagy átvett eljárás alapján, a választott célcsoport sajátosságait figyelembe vevő tehetségsegítő programot kidolgozni és azt eredményesen megvalósítani.

A műhelynek rendelkeznie kell a program eredményeit mérő eljárással.

A műhelyek szervezeti hovatartozás szerint lehetnek a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnál regisztrált, akkreditált Tehetségpontok keretében, vagy más szervezeti keretben működők.

A gyermekek részére ingyenes szolgáltatás. A pedagógusok alapfeladata, de pályázati keretek között plusz díjazásban is részesülhetnek a pedagógusok.

Az intézményvezető feladata, hogy minél több pályázat megírásával és támogatási összeg elnyerésével segítse a tehetséggondozó pedagógusok munkáját.

Hétfégi próba

Egy adott közösség, vagy egyén számára térítési díj megfizetése nélkül meghirdetett program, valamely szakmai cél megvalósítása érdekében.

A hétfégi próba a pedagógusok önként vállalt tevékenysége, az önkéntes hétfégi munkavégzés azonban támogatható pályázati bevételekből, vagy a fenntartó által biztosított egyéb bevételekből is. Alapesetben önkéntes munkának minősül.

Fellépések

Az iskola saját rendezvényein szervezett bemutatókon fellépéseken a megjelenés kötelező. A tanév rendje szerinti bemutatókon túl, egyéb felkérések alapján is szervezhető fellépés, bemutató. Erről a szülőket tájékoztatni kell. A tanulókat ebben az esetben költség nem terheli. Amennyiben a művészeti csoport fellépéséért az iskola bevételre tesz szert, a bevételt az adott csoport működésére, közösségi, vagy szakmai rendezvényeinek, céljainak megvalósítására kell fordítani.

A fellépések többnyire hétfégén valósulnak meg, amely a pedagógusok tekintetében alapesetben önkéntes munkavégzésnek számít, hiszen az iskola jellege megköveteli a szakmai munka eredményeinek bemutatását.

Részvétel országos versenyeken, szakmai programokon

A tanulók számára ingyenes az országos tanulmányi versenyeken való részvétel. Egyéb versenyek, szakmai programok esetében a részvétel köthető költségtérítés megfizetéséhez. A költségtérítés mértékét a szülőkkal egyeztetve kell kialakítani.

5.3. Intézményi hagyományok, szokások

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola hagyományos rendezvényei, programjai

- Vécsey - Vásárhelyi Kamara Néptánc- és Népdaléneklési Verseny,
- Krutilla József Országos Akvarellfestő Verseny,
- Beugrócska Improvizációs Verseny,
- Farsangi Rögtönzések,
- Tehetségnapok,
- Tehetségkonferencia,
- Ifjúsági Néptáncfesztivál,

- Észak-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozó,
- Néptánc Antológia,
- VLAMI- NYÍRSÉG, Apraja-nagyja Gálaműsor,
- SZÍN-KÉP-TÁRLAT, kiállítás.

Szakmai kiadványaink

- Demarcsek Zsuzsa, Kácsor-Ignác Gabriella, Kovács Zsuzsanna: Néptánc Oskola,
- Matyasovszki József: Vásárhelyi László- Emlékkönyv egy izzó szenvedélyű táncos életről,
- Demarcsek Zsuzsa, Mirezák Katalin, Mező Ferenc: Tánc-OK - A táncos tehetség azonosítása és gondozása.
- Császári Viktória, Mócsánné Nagy Ágnes, Demarcsek Zsuzsa: Tehetséggondozás a drámapedagógia módszereivel a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában
- Projektek bemutatásáról szóló prospektusok
- Színjáték, grafika és festészet, néptánc tanszaki prospektus

Tanítványaink minden tanévben a Múzeumfaluban közreműködnek a néphagyományok megőrzésében, tovább éltetésében: húsvét, pünkösd, majális.

Minden tanszakon részt veszünk megyei, regionális és országos szakmai bemutatókon, versenyeken.

Minden tanítványunk részt vesz a tanév végi kiállításokon és bemutatókon.

Tízévente jubileumi előadást szervezünk.

Szokások, öltözködés, viselkedés, ünnepek rendje

A művészeti órákon a megfelelő öltözéket a pedagógusok határozzák meg.

A táncművészeti ágon elvárás a rendezett összefogott hajviselet, a tréningruha, a tánchoz a lányoknak szoknya.

A színjáték tanszakon könnyű, nem utcai viselet használata javasolt.

A festészet tanszakon célszerű az utcai ruhát védő öltözetet (régii nagyméretű ing, vagy kötény) alkalmazni.

Viselkedés tekintetében az általános erkölcsnek megfelelő magatartást és viselkedést várunk el tanítványainktól.

Az állami ünnepekről csoportszintű megemlékezést tartunk. Felkérésre nemzeti ünnepeinken művészeti csoportjaink közreműködőként szerepelnek, illetve csoportjaink önállóan is készítenek ünnepi műsorokat, megemlékezéseket városi, illetve megyei szinten.

VI. A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

6.1. Hátrányos helyzet kompenzálása

Célunk olyan pedagógia környezet kialakítása, ahol az iskola és a pedagógus alkalmazkodik a gyermekek eltérő kulturális, képességbeli és tanulási szükségleteihez. Ennek érdekében olyan művésztanárokat, pedagógusokat is alkalmaz az iskolánk, akik speciális szaktudással rendelkeznek és felkészültek a hátránnyal induló tanulókkal való foglalkozásra.

Munkánk akkor lehet csak eredményes, ha a szülővel való kapcsolattartás rendszeres és együttműködő.

A pedagógusok munkáját segítik olyan alkalmazottak, akiknek a feladata a szülők folyamatos tájékoztatása, a művészeti képzés szervezése, a feltételek biztosítása.

Kapcsolatot tartunk fenn a telephelyeinken működő cigány kisebbségi önkormányzatok vezetőivel és tagjaival, akik rendszeresen betekintenek iskolánk munkájába, részt vesznek a tanév végi bemutatóinkon, kiállításokon, valamint támogatják a tehetséges tanulókat.

6.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Az iskola a nehéz anyagi körülmények között élő gyerekeket speciális támogatásokkal segíti. Kereseti igazolás és kérelem alapján a térítési díj csökkentésére, vagy elengedésére, szükség esetén taneszközök, próbaruhák biztosítására az éves költségvetés szerint nyílik lehetőség. A nagycsaládosok illetve több tanszakra járó tanulók is részesülhetnek ilyen kedvezményben.

A térítési díj összegét azonban nagyon sok család szociális helyzete miatt nem tudja megfizetni, ezért sok gyermek számára az alapfokú művészeti képzés elérhetetlen marad.

Intézményünk számukra kíván segítséget nyújtani azzal, hogy pályázat útján próbáljuk előteremteni a térítési díj fedezetét, vagy a tehetségalapon keresztül, vagy fenntartói támogatással nyújtunk segítséget.

Nyertes pályázat esetén a szociális gondokkal küzdő családok kérhetik a térítési díj támogatását egészben, vagy részben.

6.3. A hátránnyal indulók nevelésének feladatai

6.3.1. Rendszeresség

A művészeti képzésünkben részt vevő hátránnyal induló gyerekek rendszeresen járnak a foglalkozásokra, ennek köszönhetően a munkafegyelmük javult, érzelmi világuk gazdagodott. Az egyéni vagy a közösen végzett alkotó tevékenység növeli önbecsülésüket, fejleszti érzelmi és értelmi intelligenciájukat, elősegíti szocializációjukat.

6.3.2. Identitástudat kialakítása, szocializációs feladatok

Olyan megbízható légkört kell teremteni, amelyben a gyerek eljuthat arra a pontra, hogy alkotótevékenység révén kifejezhesse, felvállalhassa önmagát.

Az alkotás öröme mellett hangsúlyt fektetünk arra is, hogy munkájukat másokkal is megismertessük, versenyeken, megmérettetésen is részt vehessenek.

Az így szerzett sikerélmény óriási hatása, a család, a roma közösség is értékeli.

A tanítási órákon, kiállításokon, próbákon, színpadi előadásokon megfigyelt és elsajátított viselkedési norma, jelentős nevelési tényező.

Iskolánk biztosítja számukra az oktatáshoz szükséges eszközöket, valamint a lehetőségekhez mérten a hagyományos cigány viseletet.

Nevelő munkánk során a hagyományos és értékes népzéssel és néptáncokkal ismertetjük meg a gyerekeket, ezzel is formálva az ízlésüket.

6.3.3. Integráció

Iskolánk elkötelezett az integráció mellett. Tudatosan szervezünk olyan rendezvényeket, ahol az integrált együtt nevelés megvalósulhat.

Az integrációt támogató rendezvényeink, eseményeink

- **szakmai versenyek, találkozók,**
- **flashmob,**
- **integrált pályázati csoportmunka**

- **tehetségnap,**
- **integrált előadások létrehozása,**
- **roma-magyar táncház.**

A tanulócsoporthok szervezése

Adottságokban és képességekben heterogén jellegű csoportok kialakítása a célunk egymás elfogadását segítő, egymás munkáját ösztönző légkörben.

Sajátos hatásmechanizmusával a legeredményesebben fejleszti valamennyi csoporttag szociális képességeit.

A tananyag tekintetében

A tananyag sajátossága, hogy beépíti tájegységünk – Szatmár, Nyírség, Rétköz – népi hagyományait, beleértve a cigány hagyományokat is. A kulturális elfogadás elősegíti a diszkrimináció kiküszöbölését.

Közös bemutatók, kiállítások, versenyek

Az integrált csoportokban a tanulók egy-egy projekt létrehozásán közösen dolgoznak, mindenkinek van saját feladata, felelőssége, így jön létre az alkotás, kiállítás stb. A konkrét cél érdekében közösen végzett tevékenység, a siker és kudarcméniyek, valamint azok közös feldolgozása elősegítik önmaguk és egymás elfogadását, fejlesztik együttműködési készségüket, munkamoráljukat, későbbi társadalmi beilleszkedésüket.

6.3.4. Esélykülönbségek csökkentése

A rászorultság elvének figyelembevételével a szociális hátrányok enyhítése érdekében végzett tevékenységeink

- hátránykompenzációs program működtetése,
- kedvezmények biztosítása,
- támogatás biztosítása,
- a felvételi eljárás során a hátrányos helyzet figyelembe vétele,
- tehetséggondozó program szervezése,
- továbbtanulást segítő program,
- integráció támogatása: közösségi programok, versenyek, bemutatók, kirándulások, táborok

Oktatási eszközök biztosítása

Festészet tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az évfolyamonként meghatározott tananyag elsajátításához szükséges eszközök, a tanév végi kiállításához szükséges eszközök, a versenyeken való részvételhez szükséges anyagok és eszközök

Színháték tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az oktatási eszközök, az előadásokhoz szükséges jelmezek és díszletek.

Néptánc tanszakon: minden tanuló számára biztosított a szaktanterem, biztosítottak az oktatási eszközök, az előadásokhoz szükséges fellépő ruhák és viseletek.

Szolgáltatások biztosítása

Iskolánk minden tanulója részt vesz az iskolai bemutatókon és kiállításokon. Minden tanuló a teljesítményéről bizonyítványt kap.

Az iskola rendezvényein a részvétel minden tanuló számára biztosított.

Versenyek

Minden tehetséges tanuló részt vehet a tehetséggondozó programban, képviselheti iskolánkat a helyi, megyei, regionális és országos szakmai versenyeken, rendezvényeken, fesztiválokon.

Továbbtanulás

A művészeti ágak megfelelően az igényeknek megfelelően segítjük tanulóink továbbtanulását.

VII. A nemzeti és etnikai kisebbség kultúrájának megjelenése a pedagógiai folyamatokban

Célunk, hogy a tanulóink megismerjék a környezetünkben élő nemzetiségek hagyományait és szokásait, tiszteljék egymás kulturális értékeit. A pedagógusok az éves tematikus tervekben tervezik meg a nemzetiségi tananyagtartalmakat.

Néptánc tanszakon a fejlesztési céloknak és az életkori sajátosságoknak megfelelően az alábbi nemzetiségi táncok épülnek a képzésbe.

- tirpák táncok: gólyás, zsidó hapsz, nyúltánc
- szlovák táncok: karikázó, lassú és friss csárdás
- cigány táncok (szatmári cigány táncok, erdélyi csingerálás)

Szorgalmazzuk, hogy tanítványaink vegyenek részt a roma-magyar táncházakban.

Képzőművészeti ágon lehetőséget biztosítunk a fazekasmesterség kipróbálására. Megismerkedhetnek a gyerekek a roma képzőművészek alkotásaival, a hagyományos roma szín-és formavilág megismerésével.

Színművészeti ágon a roma irodalmi alkotások és mesék, versek feldolgozását építhetik be a pedagógusok a képzésbe.

Zeneművészeti ágon a cigány népzene vokális és hangszeres autentikus anyagának beépítését biztosítjuk. Pályázati tevékenységgel segítjük cigány autentikus zenekar működését, bevonjuk a zenekart szakmai programok megvalósításába, segítjük őket a szakmai programjuk minél színvonalasabb megvalósításában és abban is, hogy minél szélesebb körben ismertté váljanak. Rendszeresen szervezünk roma-magyar táncházat, programjainkhoz biztosítjuk cigány autentikus zenekar közreműködését.

VIII. A tanszakok speciális szabályai, arculati jellemzői

Arculati sajátosságok a néptánc tanszakon

A néptánc tanszak szakmai munkaközössége úgy döntött, hogy nem határozza meg minden évfolyamon a kötelező táncanyagot, hanem a pedagógus döntésére bízta a táncanyag kiválasztását. A pedagógus ismeri legjobban a csoport felkészültségét, igényét, terhelhetőségét, érdeklődését és összetételét, életkori jellemzőit, ezért a táncanyag meghatározásával a pedagógus képes a leghatékonyabb fejlesztési tervet készíteni a csoportja számára. A képességfejlesztést állítottuk a középpontba, amely alapján képesség válnak a tanulók az adott tánc típusnak megfelelő technikai és stílusbeli megvalósításra.

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola a **Magyar Táncművészeti Egyetem Partnerintézménye 2002-től**. Az együttműködést 2010-től pályázat útján erősítettük meg.

A szakmai együttműködés formái:

- **hospitálás, tanítási gyakorlat megvalósítása,**
- **közös szakmai rendezvények,**
- **együttműködés szakmai anyagok, kiadványok létrehozásában,**
- **előadások,**
- **kutatási tevékenységek,**
- **továbbtanulási programok, nyílt napok.**

Az új típusú gyakorlóléhsely funkcióval kapcsolatos szabályozás

A főiskolai hallgatók felkészítését a mentor tanárok végzik. Az iskolai dokumentumok és az iskolai működés megismerését az intézményvezető is segíti. A főiskolai hallgatók a pedagógusképző intézménnyel kötött megállapodás alapján hospitálhatnak az iskola csoportjaiban, és elvégezhetik tanítási gyakorlataikat. A mentor tanárok munkájukat az iskolavezetéssel egyeztetve végzik, amelyet az SZMSZ szabályoz.

Hosszú távú terveink között szerepel a partneri együttműködés kiépítése a Nyíregyházi Egyetemmel is.

Intézményünkben a tanév végi bemutatókon a néptánc autentikus formanyelvén kívül a dramatikus és tematikus feldolgozás is megjelenik. A magyar néptánc alkalmas érzések, gondolatok, történetek megjelenítésére is. A tanszak pedagógusai nyitottak más művészeti ág formanyelvének, és a tánc kifejezési eszköztárának ötvözésére, amelynek eredményeként megszületik a tánc újraalkotása, a tartalom és a forma sajátos megjelenítése.

A pedagógusok személyes alkotói tehetségének kiteljesedésére is színteret és lehetőséget biztosít az intézmény.

A pedagógusok az önálló műhelymunka mellett egymással együttműködve táncos projektek létrehozásában is tevékenykednek.

A néptánc tanszak tanulói rendszeresen részt vesznek és nagy sikerrel szerepelnek a Megyei Pulyabálon. Fesztiválokon való szereplések eredményeként minden tanévben meghívást kapunk a Gyermek- vagy Ifjúsági Néptánc Antológiára.

Az iskola alapításától kezdve minden évben megrendezzük partnerintézményünkkel a Móricz Zsigmond Általános Iskola Vécsey Károly Tagintézményével közösen, a Vécsey- Vásárhelyi Országos Kamara Néptánc és Népdaléneklési Versenyt.

Minden alkalommal részt veszünk és jelentős szakmai eredményeket érünk el az országos tanulmányi versenyeken, országos szakmai rendezvényeken. Pedagógusaink képzőként vesznek részt továbbképzéseken, kiváló koreográfusok és aktív előadó művészeti tevékenységet is folytatnak.

Iskolánk elkötelezett a Nyírség Táncegyüttes utánpótlásnevelése mellett. Tanulóink rendszeresen részt vesznek a Nyírség Táncegyüttes műsorain, a Nyírség Nemzetközi Néptánc Fesztiválon, a szaktáborokban. Hagyományainkhoz tartozik a VLAMI-NYÍRSÉG, Apraja-Nagyja Gálaműsor megvalósítása.

Arculati sajátosságok a színjáték tanszakon

A színjáték tanszak sokszínűségét jelentősen meghatározza, hogy drámapedagógusok és színészek közösen tervezik és szervezik a tanszakon tanulók nevelését, oktatását. A képzés során a táncművészeti tanszak együttműködésével tánc-és mozgásszínházi előadások is születnek. Nagyon fontosnak tartjuk az improvizációt. Az intézmény hagyományos rendezvénye a Beugrócska, amelyet a régióban működő csoportok számára hirdetünk meg. Rendezvényünk a szülők körében is igen népszerű lett, ezért számukra is megrendezzük a Veterán Beugró című rendezvényünket, ahol a gyermekek alkotják a zsűrit és gyermekek segítik a szülői csapatokat. Szoros az együttműködés a Móricz Zsigmond Színházzal. Tanulóink betekintést nyerhetnek a színház működésébe, munkájába. Szakmai gyakorlatként részt vettünk a Vidor Fesztiválon. Az élő szobrok, amelyeket tanulóink valósítottak meg nem csak Nyíregyházán, hanem a nyilvánosság révén országos érdeklődésre tartottak számot. Együttműködünk az Országos Diákszínjátszó Egyesülettel, iskolánk szervezi az Észak-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozót. A Magyar Szín-Játékos Szövetség tagjaként pedig a Farsangi Rögtönzések program elődöntőjének megrendezését vállaltuk.

Meghatározó arculati tényező a Színházi Nevelési Központ működése, amely elsősorban a társadalmi érzékenyítést tűzte ki céljául.

Arculati sajátosságok a képzőművészeti, grafika és festészet tanszakokon

A projektmunka leginkább ezen a tanszakon bontakozik ki legmarkánsabban. A tanszaki képzési feladatokon túl pedagógusaink tanterven kívüli technikákkal is megismertetik tanulóinkat. A **Tiszavasvári Kabay János Általános Iskolával** közösen rendezzük meg háromévente a **Krutilla József Országos Akvarellfestő Verseny**.

A verseny célja: Az általános iskolák, alapfokú művészetoktatási intézmények és középfokú iskolák akvarellfestés-technikában legjobban felkészült tanulói képességeinek felmérése tehetségük megismerése, felkészültségük értékelése. A verseny méltó emléket kíván állítani Krutilla József festőművésznek és pedagógusnak. Megismertetjük tanítványainkat a régiókban született festőművészek munkásságával, alkalmat teremtünk a művészekkel való találkozásra. Szoros együttműködést alakítottunk ki a Művészeti Középiskola és Nyíregyházi Főiskola művésztanáraival.

Minden évben kiállításon vesznek részt a tanulók, amely helyben valósul meg. Iskolai szintű kiállítást is szervezünk **SZÍN-KÉP-TÁRLAT** címmel.

A tanulók pályázatokon vesznek részt, és minden évben képviseljük iskolánkat az Oktatási Hivatal által meghirdetett tanulmányi versenyeken.

Törkesszünk arra, hogy lépést tartsunk a fejlődéssel és új technikai eszközöket is megismerjünk. Pályázati támogatásból sikerült 3D-s nyomtatót is beszerezni.

Szorosabbra fűzzük a kapcsolatunkat a Nyíregyházi Egyetem Vizuális Intézetével, törekszünk arra, hogy minél több együttműködés valósuljon meg az egyetem szakembereivel.

Arculati sajátosságok a zeneművészeti ágon belül a népzene területén

Törekszünk arra, hogy a népzeneész tanulókból minél előbb zenekar szerveződjön, akik részt vehetnek táncmuzsikálásban, és kísérhetik a néptánc tanszacos tanulók koreográfiáit is.

A képzés alig néhány éves múlttal rendelkezik, de mégis minden iskolai rendezvényünkön jelen tudtak lenni, és igen színvonalasan mutatkoztak be a gyerekek. Fontos tényező, hogy kis településekre is eljut a magyar népzene oktatása, a fiatal és lelkes pedagógusok által. A hangszereket iskolánk biztosítja a tanulók számára.

Sajátossága a népzene oktatásnak, hogy előtérbe helyezzük az autentikus forrásanyagok tanulmányozását, és a „tisztá forrás” ismeretét, adatközlők megismerését.

AZ ALAPFOKÚ MŰVÉSZETOKTATÁS ALAPPROGRAMJA

IX. NÉPTÁNC TANSZAK HELYI TANTERVE

9.1. Az alapfokú néptáncoktatás célrendszere és funkció

A néptánc közérthetősége révén felbecsülhetetlen mértékű segítséget jelent a kultúrák közti kapcsolatteremtésben és az egészséges emberi kapcsolatok kialakításában. Oktatása elősegíti néphagyományunk megismerését, tovább éltetését és újraalkotását, kulturális örökségünk megbecsülését. A Kárpát–medencei táncgyomány sokszínűsége tükröződik vissza az alapfokú művészetoktatás tantervében. A tanórai keretek mellett fontos szerepet játszik a tánc színpadi megjelenítése is, amely egyrészt a művészi megtapasztalás élményét teszi lehetővé a tanulók számára, másrészt kulturális szerepvállalása révén a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszi táncos hagyományainkat.

A néptánc oktatás célrendszerében jelentős szemléletmód-változás következett be, középpontba került a tanulók technikai felkészültségének megalapozása, amely során alkalmassá válnak a különböző táncok újraalkotására, szabad és kötött formákban történő megjelenítésére. Előtérbe került a helyi táncanyag, táncgyomány tanításának elsődlegessége, amely végigkísérheti az egész oktatási folyamatot. Nagyobb szabadságot biztosít a pedagógus számára a képzés megtervezésében, ugyanakkor biztosítja az intézmények közötti átjárhatóságot. A spirális elrendezés elősegíti, hogy a különböző képességű tanulók a képzési szintek végére azonos módon rendelkezzenek az elvárt ismeretekkel, képességekkel, kompetenciákkal, megteremtve az összevont osztályokban történő oktatás kereteit, lehetőségét.

A néptánc oktatása során a kulturális értékek közvetítése nem elsősorban a képességek függvénye, hanem a képességek fejlesztésének lehetséges színtere. Lehetővé teszi mindenkinek számára – beleértve a kisebbségeket, valamint a hátrányos helyzetű gyermekeket is – az önkifejezés és azonosulás esztétikai útjának elérését, segítve ezzel a személyes kreativitás kibontakozását és az egyéniség fejlődését.

9.1.1. Értékközvetítés, ízlésformálás, és a hagyományőrzés, a néptánc színpadi újraalkotása.

Az értékközléssel és identitásközléssel a csoportértékeket kifejezésével szeretnénk elérni a mindenkori jelen közösségvállalását valamely múltbéli tradícióval (Trencsényi, 2000, 28). Célunk a konstruktív értékcseré közvetítő folyamatának tudatos megvalósítása, amely által a magyar nemzeti identitás erősítését valósítjuk meg, jelentősen hozzájárulunk ahhoz, hogy a **magyar néphagyomány ne csak írott, hanem élő formában is fennmaradjon.**

A néptánc tanítása során célunk az erkölcsi értékek közvetítése, a férfi és női magatartásminta érzékletes bemutatása, viselkedésmódok, illemszabályok mintakövetése, a nemzeti összetartozás erősítése. Ebben az értékközvetítő folyamatban célunk, hogy a pedagógusok minél jobban támaszkodjanak az összegyűjtött forrásokra, a tanulók pedig ismerjék meg az adatközlőket¹, az adatközlők táncát, ezzel is közelebb kerülve a régmúlt időkhöz. Fedezzék fel az általuk is képviselt kulturális értékeket, azonosuljanak velük, és hosszú távon váljanak a saját életük részévé is.

Az értékek közvetítése mellett **új értékek létrehozására** is koncentrálnak. A néptánc újraalkotása és színpadra állítása igazodjon korunk elvárásaihoz, igényes színpadi megjelenés, magas színvonalú tánctudás és sokszínű koreográfiai megformálás jellemezze.

9.1.2. Személyiségfejlesztés

A népi játék és a néptánc tananyag elsajátításán keresztül legfontosabb célkitűzésünk a személyiség sokoldalú fejlesztése.

A néptánc tanításra, mint az **egyik leghatékonyabb személyiségformáló eszközre tekintünk, amely** az érzelmeken keresztül hat az értelemre, ugyanakkor olyan **komplex hatásmechanizmussal** is bír, amely egyszerre hat a testre és a lélekre.

Célunk, hogy néptánc tanulás során a tanuló reális önismerettel és énképpel rendelkezzen, és legyen képes az önkifejezésre, az önmegvalósításra. A pedagógiai folyamatok tervezésével,

¹ Az adatközlő az a személy, aki valamely gyűjtés során adatot-információt ad át. A táncos adatközlők ezen túl a táncuk bemutatásával és azok rögzítésével szolgáltatnak ismereteket a gyűjtők számára. Ezek a felvételek, mint taneszközök szerepelnek a programban.

speciális eszközök és módszerek alkalmazásával a **személyiség integrálására törekszünk**, amelynek lényeges elemei az összerendezettség, az önismeret, a saját erőforrások ismerete és aktivizálása, a tehetség kibontakoztatásának képessége, az érzelmi intelligencia és a társas együttműködés fejlesztése, a pozitív életszemlélet és a pszichológiai immunrendszer erősítése, az egészségtudatos életmód kialakítása és a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztése. A pozitív énkép kialakításával, az önérvényesítés támogatásával és a gyenge oldal fejlesztésével célunk az akadályok elhárítása a tehetség kibontakoztatása érdekében.

9.1.3. Szemléletmódváltás

Szemléletmódbeli változást kívánunk elérni abban a tekintetben, hogy a tánc tanítás fókuszába a táncok tanítása-tanulása helyett a táncolni tudás képességének alakítása és fejlesztése kerüljön. A néptánc tanítás során nem csupán ismeretátadásra törekszünk, hanem egyénre szabott, tudatos képességfejlesztést valósítunk meg. A kompetenciátényezők, az ismeret, képesség, attitűd tekintetében kívánunk egységes, pozitív, fejlesztő hatást elérni.

A néptánc tanítás eredményeként minőségváltozást kívánunk elérni az egyes kulcskompetencia-területeken. A néptánc tanításával azonban elsősorban az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kulcskompetenciáinak fejlesztését tűztük ki célul.

9.1.4. Élménypedagógia

Célunk az élmény biztosítása, hisz arra törekszünk, hogy maga a néptáncos tevékenység jelentsen élményt, valamint, hogy az ismeretszerzés és ismeretfeldolgozás is élményszerű legyen.

Az érték közvetítés mellett az **átélt egyéni és közösségi élmény** pedagógiai hatását kívánjuk alkalmazni. A táncos anyagok sokféleségének alkalmazásával pedig a sokszínűséget, a sikerélményt és az érdeklődés folyamatos fenntartását, az intrinzik² motiváció kialakulását szeretnénk elérni, adott esetben pedig a flow (Csíkszentmihályi, 2009, 118-119) állapot

² Belső motiváció

elérésére törekszünk. Célunk, hogy a tánctanulás eredményeként létrejövő színpadi alkotások egyéni és csoportos megformálása segítse elő a művészi élmény megélését.

9.1.5. Tanulói motiváció fejlesztése

Kiemelt célunk a motiváció fejlesztése, a hosszú távú elköteleződés kialakítása, amely a legoptimálisabb fejlődés megvalósítását biztosítja, szerepet játszik az érdeklődés felkeltésében, fenntartásában, kitágításában és a teljesítmény fokozásában is. Az aktivitáson és élményszerűségeen keresztül kívánjuk megteremteni a tanulóhoz szükséges motivációs bázist is annak érdekében, hogy a tanulók minél több évfolyamot végezzenek el az alapfokú művészeti iskolában.

9.1.6. Tanulói tevékenység tervezése

A fenti célokkal összefüggésben szemléletmód-változást szeretnénk elérni abban, hogy a pedagógiai és szakmai folyamattervezés középpontjába a tanulói tevékenység, tevékenykedtetés megtervezése kerüljön, azaz az ismertszerzésre, a tanulói tevékenységekre és a tanuló előzetes tudására épüljön, gyakorlatorientált módon valósuljon meg, teremtsen minél több lehetőséget a felfedező tanulás megvalósítására, valamint a hasznos tudás elérését támogassa, egyrészt improvizáció, másrészt koreográfia formájában. Programunk segítse elő a tanulók alkotótevékenységének támogatását a tanulási folyamatokban, a reflektivitás kultúrájának kialakítását, az elemző szemlélet általánossá válását az interakciók során.

9.1.7. Módszertani sokszínűség

Célunk, hogy a táncpedagógus és a táncművész pálya alapozó szakaszát korunk elvárásainak megfelelően és az igényekhez szabottan alakítsuk, minél hatékonyabb módszerekkel formáljuk és gazdagítsuk.

A szakmódszertani megújulás mellett célunk a pedagógiai módszertani kultúra megújítása és fejlesztése, és a pedagógusok innovatív szemléletének kialakítása, a tanulói és a tanári kompetenciák fejlesztése, más művészeti területeken alkalmazott módszerek, alternatív tanulásszervezési technikák, stratégiák beépítése a néptánc tanítás rendszerébe. Drámás eszközök alkalmazásával az a célunk, hogy minél többféle érdekes és új típusú tevékenységi formákkal is fejlesszük a táncos képességeket, elősegítsük a motiváció erősödését, újszerű módon támogassuk a tanulók testi, lelki és szellemi feltöltődését. A dramatikus gyakorlatok beépítésével nemcsak meghatározódik a tanulói személyiség megismerésének lehetősége, de sokszínű módon járulhatunk hozzá a személyiségének fejlesztéséhez is. A tanulásszervezési stratégiák közül a kooperatív technikák és a projekt módszer beépítésével, a táncnotáció alkalmazásával célunk a felfedező tanulás, az önálló ismeretszerzés támogatása. Célunk továbbá az új szaktudományos ismeretek és módszertani jó gyakorlatok minél eredményesebb alkalmazásának elősegítése.

9.1.8. A táncos tehetségek azonosítása, gondozása

A néptánc tanítás kiemelt célja a táncos tehetségek azonosítása, fejlesztése, a szakirányú továbbtanulás támogatása, a tehetségek pályára irányítása (táncpedagógus, művész, koreográfus). Célunk a komplex tehetségfejlesztés megvalósítása, az erősségek kidomborítása, a hiányosságok pótlása, fejlesztése, a megfelelő és biztonságos tanulási környezet, alkotói légkör kialakítása, kiegészítő programok beiktatásával, amelyek a feltöltődést, a lazítást is biztosítják.

Programunkkal elő kívánjuk segíteni a szakirányú továbbtanulást, egyenlő esélyeket biztosítva a sikeres felvételihez, a tehetségek pályára irányításával pedig hozzá szeretnénk járulni a lemorzsolódás csökkentéséhez.

9.1.9. Kortárs közösségek létrehozása

Célunk, hogy a néptánc tanításának eredményei az iskolarendszeren belül és kívül egyaránt hasznosuljanak. Olyan kortárs közösségek létrehozását tartjuk fontosnak, amelyben több éven át dolgoznak együtt a tanulók egy közös cél eléréséért, akiket közösséggé kovácsol maga a tevékenység, amely speciális szokásrend és normarendszer alapján működik és a közösség tagjai nyitottak a néptáncműveléshez kapcsolódó értékek iránt, elkötelezettek a néptánchagyomány megőrzésében és továbbadásában. Célunk, hogy tanulók életmódjának részévé váljon, és igényként legyen jelen a mindennapi élet során elérhető táncos tevékenység (pl. táncház, fesztivál, bál, tánc tábor), illetve a táncművészet alkotásainak befogadására nyitott és érzékeny, a művészeteket élvező és megértő, felnőttekké váljanak.

Elkötelezettek vagyunk abban, hogy a néptánc tanításával megvalósuljon a **Vásárhelyi László** által megfogalmazott gondolat:

„(...) Tegyük ezüst-, s aranyfoglatba népi hagyományaink ránk maradt gyöngyszemeit, s úgy mutassuk meg honfitársainknak s a nagyvilágnak, mit alkotott ez a nép itt, a Kárpát-medencében...”

9.1.10. Esélyegyenlőség biztosítása

Célunk az esélyegyenlőség biztosítása, az integráció támogatása, a hátrányok csökkentése. Szeretnénk elérni, hogy sikerélményhez juttassuk a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalokat, másrészt segítsük az elfogadást, az integrációt, a társadalom érzékenyítését, programunk járuljon hozzá a **lemorzsolódás csökkentéséhez, és a táncpedagógia módszereivel minél nagyobb szerepet vállaljunk az ép és a sérült gyerekek együttnevelésében is.**

9.2 A képzés struktúrája

Tantárgyak

Főtárgy:

Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelező tantárgy:

Folklórismeret (3–6. alapfokú évfolyamon)

Tánc történet (9–10. továbbképző évfolyamon)

Kötelezően választható tantárgyak az összevont osztályokban:

Folklórismeret (7-8. továbbképző évfolyamon)

Tánc történet (7-8. továbbképző évfolyamon)

Választható tantárgyak:

Népi játék (1–2. előképző évfolyamon)

Néptánc (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Népzenei alapismeretek (1–6. alapfokú és a 7–10. továbbképző évfolyamon)

Táncjelírás–olvasás (9–10. továbbképző évfolyamon)

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3–4	3–4	3	3	3	3	3–4	3–4	3	3
Kötelező tantárgy					1	1	1	1			1	1
Kötelezően választható tantárgy			1	1					1	1		
Választható tantárgy	2	2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra:	2–4	2–4	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A fenti táblázat Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak.

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelenti

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevétele mellett a tanuló más tanszak vagy művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet

A tanítási órák időtartama: **45 perc**

9.3. A néptáncoktatás általános fejlesztési követelményei

9.3.1. Kulcskompetencia-fejlesztés, kompetenciafejlesztő szemlélet

Az intézménytípus és a szakmai tevékenység jellegénél, tananyagánál és módszertanánál fogva hozzájárul több kulcskompetencia fejlesztéséhez is, amely megvalósul a formális, non-formális, és az informális tanulási folyamatokban egyaránt. Az önálló tanulás támogatása a felfedező tanulásban és az improvizációban teljesebben ki. Az anyanyelvi kompetencia a népi gyermekjátékok, mondókák, kiszámolók, a népdalok és a szaknyelv megismerésével gazdagodik. A képzés jelentősen hozzájárul a társas együttműködések, a szocializációs folyamatok támogatásához. A közösséghez tartozás a véleménynyilvánítás, a feladatvállalás tekintetében is lehetőséget nyújt az önértékeléshez.

Programunkban leginkább az **esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kulcskompetenciáinak fejlesztésére fókuszálunk**, az alapfokú művészeti képzés céljaival összhangban, hiszen a művészeti nevelés célja és egyben eredménye is az esztétikai- művészeti tudatosság kialakítása.

Programunkban a **kompetenciafejlesztő szemlélet a jellemző** a tananyag feldolgozásánál, mely három kulcsterületre fókuszál: ismeretre (kognitív kompetencia), képességre (személyes kompetencia) és attitűdre (társas-szociális kompetencia).

9.3.2. Kiemelt kompetenciák a néptánc területén

Szakmai kompetenciák

- a táncos képességek – készségek – jártasságok kialakítása és fejlesztése,
- a hagyományos népi játékmód ismerete,
- korszerű szemléletmód kialakítása a népi kultúra–népélet összefüggő rendszerének értelmezéséhez,
- a tánc általánosan jellemző vonásainak ismerete és gyakorlati alkalmazása,
- a zenéhez igazodó, alkalmazkodó táncos mozgás kialakítása,
- az improvizáció és a táncszerkesztés törvényszerűségeinek, szabályainak az életkori sajátosságoknak megfelelő ismerete és tudatos alkalmazása,
- a térforma, stílusérzék és mozgásmemória fejlesztése, az alakzatok, formák gyakorlati alkalmazása,
- a táncokhoz kapcsolódó énekek, zenei kísérek, jellemző viseletek, szokások és a társasági táncélet alkalmainak megismerése,
- a színpad általános törvényszerűségeinek megismertetése,
- előadói táncos magatartás kialakítása az életkori sajátosságoknak megfelelően,
- a színpadi táncművészet legfontosabb ágazatainak, korszakainak és művészeti alkotásainak megismerése.

Személyes kompetenciák

- az esztétikai érzék fejlesztése,
- a rendszeres és következetes kitarató munkára nevelés,
- nyitottságra, valamint a múlt és a jelen értékeinek befogadására nevelés,
- folyamatos ismeretbővítésen keresztül a szintetikus látásmódra való nevelés,
- a vizuális memória és a képzelőerő fejlesztése,
- a kreativitás és a testi–lelki állóképesség fejlesztése,
- a kommunikáció verbális és nonverbális módjainak alkalmazása.

Társas kompetenciák

- a közösségi alkotás öröme, a közösségi kultúra értékei iránti fogékonyság kialakítása,
- a másság elfogadásának képessége,
- az önálló döntéshozatal képessége,

- kezdeményezőkézség, egyéni feladat- és szerepvállalás,
- a kapcsolatteremtő képesség fejlesztése,
- a szabálytudat kialakítása,
- a csoportnorma kialakítása,
- a segítő életmódra nevelés, a szociális érzékenység fejlesztése,
- a közösségi szemlélet kialakítása,
- a környezet megóvásának fontossága,
- az egészséges életmód igénye.

Módszerkompetenciák

- az ismeretbefogadás képességének fejlesztése,
- az intelligens tudás megszerzésére irányuló igény kialakítása,
- az összefüggések megértésére, a következtetések levonására irányuló fejlesztések,
- az ismeretek alkalmazásának, újrafogalmazásának képessége,
- a kreatív alkotói folyamatokban való részvétel igényének kialakítása,
- a hatékony önálló tanulásra nevelés,
- az alkalmazott tudás kialakítása, a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazása más környezetben is,
- a tehetség azonosítása, tehetséggondozás, mentorálás, nyomon követés.

9.3.3. A személyiséget alkotó alapképességek és speciális képességek rendszere

A képességfejlesztés célját és irányát az életkori sajátosságok és a szakmai célok figyelembevételével határoztuk meg.

Az **előképző évfolyamain** nagy hangsúlyt kap a **testséma fejlesztés**, amelynek elemei a testrészek ismerete, a test koordinációjának, személyi zónájának ismerete (laterális dominancia), továbbá a **percepciófejlesztés**, amely az érzékszervek fejlesztésére irányul. A percepciófejlesztés elemei: a vizuális fejlesztés, a látás és mozgás összekapcsolása, alaklátás, formaállandóság, tapintásos észlelés, kézdominancia, a hallási észlelés fejlesztése, a

keresztcsatornák fejlesztése (szem - kéz, szem - láb, hallás - tapintás, látás - mozgás, látás - hallás, látás - tapintás), a térpercepció (iránydominancia) és a kinesztetikus észlelés.

Az **észlelés és mozgás összehangolása**, a neurológiai harmonizáció vezet a test integrációjához (Gyarmathy, 2010,127.). Az alapozó szakasztól kezdve nagy jelentőséget tulajdonítunk a **képzelet és a mozgás összekapcsolásának is**, a mozgás elképzelése, az instrukciókövetés fontos fejlesztési eszköz.

A tanulás alapja a figyelem, koncentráció és az emlékezet, igaz ez a tánctanulásra vonatkozóan is. A hatékony tanulás eléréséhez szükséges a koncentrált figyelem kialakítása, amely fontos tényezője a programunknak. A példatárban módszertani eszközöket mutatunk be a „külvilág kizárására”, játékokat, feladatokat a koncentráció és a figyelem kialakítására.

A táncóra jelentős részében a nonverbális formanyelv alkalmazása dominál, a verbális kommunikáció során a szaknyelv alkalmazására helyezzük a hangsúlyt, amely a táncelemzés, és a tanulói ön-és társértékelés, a véleményformálás során nyilvánul meg leginkább. A páros táncok tanításakor-tanulásakor a férfi-női szerepből következően az adó-vevő kommunikációs csatorna működtetése, a nonverbális kommunikáció fejlesztése kiemelkedően fontos.

A **kondicionális képességek** fejlesztése az egészség megőrzése szempontjából és a táncos izomzatának fejlesztése, a fizikai terhelhetőség, az állóképesség kialakítása szempontjából is fontos, de hatással van a helyes testtartásra, a táncos fizikumára is. A kondicionális képességfejlesztés módszere, a **táncos tréning (általános és speciális)**, amely az életkornak megfelelő módon és időtartamban, a terhelhetőséget és célokat figyelembe véve minden évfolyam gyakorlatában jelen vannak.

A gyorsasági tényezők meghatározók a különböző tempójú táncok megvalósítása során. A gyors tempójú táncok kivitelezéséhez nagyon fontos a fizikai erőnlét, az összerendezettség és a reakciógyorsaság fejlesztése is, amely pedig az összetett mozgásformák megvalósítását támogatja, de szerepe van a tánc közbeni korrekció megvalósításában is. A reakciógyorsaság fontos szerepet játszik a páros táncok (vezetés-követés) megvalósításában is. A dinamikai tényezők, az erőadagolás (erő-ellenerő, tartás-ellentartás) a lendületvétel és lendületadás fejlesztésével változik a tánckép, ezért a dinamikai érzék fejlesztése jelentős szerepet tölt be a tánc esztétikai megjelenítésében is. A dinamikai megvalósítással összefüggő differenciálási képességfejlesztés az alapfok harmadik évfolyamától egyre nagyobb teret kap.

A **koordinációs képességek** fejlesztéséhez **tánctechnikai gyakorlatokat**, játékokat és feladatokat, táncgyakorlatokat alkalmazunk minden évfolyamon. Az alapozó szakaszban nagy hangsúlyt helyezünk a támasztékszerkezet-váltás tudatos és pontos technikai megvalósítására.

Az egyensúlyérzék fejlesztése az idegpályák összekötése szempontjából is fontos, de a táncok technikai kivitelezésében is nagy szerepe van. Az alapozó szakaszban elsősorban a népi gyermekjátékokkal, sportjellegű játékokkal, akadálypályákkal fejlesztjük az egyensúlyérzékét, a többi évfolyamon függ a választott táncípustól és a tánc jellegzetes jegyeitől is az egyensúlygyakorlat, vagy forgásgyakorlat megtervezése. Mivel a táncművészet többnyire zenére történik, alapvető a zenei jellemzők megismerése, és ehhez kapcsolódóan a zenei érzék és a ritmusérzék, tempóérzék fejlesztése a célunk.

A **kinesztetikus érzékelés**, a sajátmozgás érzékelése a testet belülről is kontroll alatt tartja, folyamatosan információkat szolgáltat a testrészek között, amelyek fizikai változást idéznek elő. A kinesztetikus érzékelés fejlesztése az életkori sajátosságoknak megfelelő módon van jelen a programunkban, segíti a táncost a korrekciók megvalósításában.

A táncoktatás eredményessége szempontjából kiemelten fontos a **mozgástudatosság kialakítása. A mozgáskogníció,³ mint kognitív képesség fejlesztendő.** A mozgáskogníciós képességek fejlesztésének jelentősége a tánc hiteles megvalósítása mellett a tánc esztétikájának minőségében is megnyilvánul, ezért a kiemelkedően tehetséges tanulók fejlesztésében, szakmai sikerek (versenyek, továbbtanulás) elérésében nagy szerepet játszik a tudatos fejlesztése.

Speciális képességként tekintünk a **táncos improvizációs** képességre, amely a magabiztos tudás elérését szolgálja, másrészt pedig az önkifejezés eszköze. Olyan **variációs képesség**, amely **fejlett rendezőképességgel társul**, és az alkotóképesség egyik megnyilvánulása is.

Az improvizáció során az alkotás és az előadás egyidejűsége érvényesül, amely bonyolult agyi és idegrendszeri tevékenység során jön létre. Az improvizáció gondolati és azonnali gyakorlati síkon valósul meg, amelynek feltétele az ismeret, tudás.

Ugyancsak speciális képesség a **stílusérzék**, amely összefüggésben van a tánc mozgásjegyeinek tudatos megjelenítésével, amely egy adott tájegység táncaira jellemző. A stílusjegyek azonosítása, tudatosítása, a kinesztetikus érzékelés magas szintű megvalósítása, a mozgástudatosság már a művészi kifejezőkészség irányába mutat, amelyhez magas szintű

³ A mozgáskogníció „közvetlenül a mozgást érintő tudást, a mozgásról való gondolkodást, a mozgásképzetet, a mozgás verbális vagy egyéb szimbolikus megfogalmazását, összességében a mozgással kapcsolatos tudatosságot jelenti. A mozgáskogníció fogalma azt kívánja kiemelni, hogy a hagyományosan procedurális vagy belső tudásnak elkönyvelt mozgáskészségről is kialakítható deklaratív tudás. A fenti definícióban a „közvetlenül a mozgást érintő tudás” meghatározás ezért lényegi kitétel. Arra utal, hogy a mozgáskogníció fogalmának használatakor a tudást és a gondolkodást magára a mozdulatra kell vonatkoztatni.” (Fügedi, 2006, 108-109.)

érzelmi kifejezőképesség és az alkotói képzelet társul. Mindezek pedig az **előadói kifejezőképességet alkotják.**

A kiemelkedően jó táncos nem elégszik meg a táncmotívumok elsajátításával, hanem ismernie kell a táncot meghatározó tényezőket, azok energiáit, a saját testét, annak működését. Figyelnie kell a belső kinesztetikus érzékelésére, meg kell érteni a táncelemek funkcióját, a táncszerkesztés elveit, a zene és mozgás, a mozgás és mozdulatlanság összefüggéseit, a dinamikai sokszínűség hatásteremtő erejét, a szakrális és szimbolikus jelentéstartalom jelentőségét, és át kell élnie a gondolatok, tartalmak érzelmi aspektusait is. Mindezeket hitelesen, összerendezetten, stílusosan és a színpad törvényszerűségeit figyelembe véve kell bemutatni, miközben kapcsolatot kell fenntartani a partnerrel, a többi táncossal és a nézővel, annak érdekében, hogy megvalósuljon a cél, a művészi hatás elérése.

9.3.4. Műértés, művészi megformálás, hatáskeltés

A tánctanulás-tánctanítás folyamatában nemcsak a különböző táncok megtanítása a feladatunk, hanem a műértésre és műélvezetre is nevelünk. Ugyanakkor a műértés, a hatás⁴ elérésnek elemzése visszahat a tánc tudatos és esztétikai megjelenítésére.

A művészi hatás elérésnek lényege: amikor mindenki a maga lelke képmását pillantja meg, és önmagát ismeri fel” (Lukianosz, idézi **Gabnai**, 2012, 73).

„**Önmaga felismerése**” a néptánctanulás folyamatában, és a tánc újraalkotása tekintetében meghatározó gondolat. Ahhoz, hogy ne a táncpedagógus, vagy az adatközlők táncának pontos másolása valósuljon meg, hanem az ismeretfeldolgozás során mutakozzon meg a táncos saját személyisége, nyilvánuljanak meg a tánc egyéni vonásai, igen hosszú az út. Nagyfokú tudatosságot és megfelelő látásmódot követel a pedagógustól és a tanulóktól egyaránt. Különösen a magasabb évfolyamokon, az alapfokú képzés végére várható el a táncanyag újraalkotása, új értékek létrehozása, a táncos egyéniség kezdeti megmutatkozása. Ebben az életkorban jelentkezik célként az előadói képességek fejlesztése, az érzelmek közvetítése, a színpadi megjelenítés törvényszerűségeinek megismertetése, hiszen a képzés során egy jelentős elágazási ponthoz, a pályaválasztáshoz érkezünk. A művészi kifejezés eszközszerének megismerése és alkalmazása a tehetséggondozás és a pályaeorientáció

⁴ Balanchine gondolata szerint a művészi tánc a „vizuális látvány szimbolikus költészete, amely a nézőből hangulatot és érzelmi élményt, visszhangot vált ki.” (**Körtvélyes**, 1999, 93 idézi **Szilágyi** 2017, 17.)

szempontjából igen lényeges és összetett feladat. Az alapfokú évfolyamok arra szolgálnak, hogy megalapozzuk mindezeket, és a képességfejlesztés eredményeként alakuljon ki a tánctechnikai tudás, amelyre a továbbképző évfolyamain, vagy a művészeti szakgimnáziumokban a képzés további irányultsága épülhet. A technikai tudás mellett a stílusjegyek felismerése és alkalmazása, valamint a művészi hatás elérése során jutunk el az *„önmaga felismerésétől”* arra a szintre, amikor a táncos a tánc megformálása közben *„önmagát felejt el.”*

Az alapfokú művészetoktatás alapfokú évfolyamain elkezdődik, és a továbbképző évfolyamain teljeseedik ki a női és a férfi táncos magatartás tudatos megfigyelése és elemzése, a mögöttes tartalom megértése, a páros táncok férfi-női viszonyulásainak, szerepeinek, a mozdulatok, gesztusok funkcióinak megértése és megélése, amely jelentősen hozzájárul a színpadi megjelenítés minőségéhez, a tánc tartalmi megértéséhez.

Az alapfokú művészeti iskolai képzésben - a tánctanulás folyamata mellett - minden tanévben színpadi produktum létrehozása is a feladat. A koreográfiát a pedagógus tervezi meg, de az alkotói folyamatokba különböző módon és szinten a tanulók is bevonhatók. A bemutató közben és után átélt élmények feldolgozása, egyénileg és csoportszinten is fontos tényező, különösen, ha ez versenyhelyzetben, felfokozott idegi állapotban valósul meg. A siker és a kudarc feldolgozására egyaránt oda kell figyelni.

9.4. Szaktudományos alapelvek

Programunk szakmai céljainak meghatározásához és tartalmának kidolgozásához alapul vettük a szaktudományos alapelveket, a táncos mozgás alaptényezőit, a tánctanításhoz kapcsolódó fogalmi rendszereket, majd speciálisan a néptáncra fókuszálva rögzítettük azokat a fogalmakat, amelyek alapvetők és szükségesek a programunkhoz készített tematikus tervek gyakorlati megvalósításához, ugyanakkor alapvetők a tánctanítás szaknyelvi és módszertani rendszerében is.

9.4.1. A táncos mozgás alaptényezői, a mozdulat vizsgálatának szempontjai

A tananyag kiválasztásához és feldolgozásához a táncot meghatározó tudományos módszert a mozdulatelemzés szempontjait vettük alapul.

A mozdulatelemzés segíti a táncpedagógusokat a szakmai fejlesztés tudatos, eredményes és szakszerű megvalósításában és segíti a táncosokat, tanulókat is abban, hogy mozgásminőség változása pontos legyen, hogy szélesebb skálán mozogjon, hogy a táncos mozgásformák természetessé és könnyeddé váljanak, továbbá, hogy a táncosok képesek legyenek a testük tudatos irányítására, a mozdulatok művészi megformálására.

Programunkban a tánc tanítás módszertani gyakorlatát és eljárásait a mozdulatelemzési szempontok figyelembevételével határoztuk meg, hiszen a táncos mozgás alaptényezői a speciális képességfejlesztés irányát is meghatározzák, a tánc elemek, motívumok ritmikai, térbeli és dinamikai variációi segítik a táncos képességek fejlesztését és ezen keresztül hozzájárulnak a tánc tudatos és esztétikus megvalósításához is. A tánc alaptényezőinek megismertetése és alkalmazása különböző módon van jelen a képzési rendszerünkben. A fogalmak megismerését, elmélyítését követően, a magasabb évfolyamokon a mozdulattípusok felismerése, azonosítása és elemzése is segíti a tánc tanulás folyamatát.

A programunkban alkalmazott fogalmi rendszer a következő

Az idő-ritmika

Az időbeliség tekintetében a legfontosabb tényezők: ritmus, lüktetésrend, szünet, tempó.

A ritmus jelentősége, hogy táncra indítja a testet.

Zenei kíséretmódok megismerése

- a kíséret ritmus meghatározza a tánc jellegét, típusát, motívumkincsét,

a mozdulat ritmusa,

- mozdulat és mozdulatlanúság, belső ritmus és hatásritmus tekintetében vizsgáljuk,

a tempó,

- életkori sajátosságokhoz igazodó, technikai fejlesztést is szolgáló tényezők.

A tér-plasztika

A táncos tere nem statikus tér, hanem az alkotás folyamatában folyton változik. A mozdulatelemzés a tér szempontjából azt vizsgálja, hogy milyen az elmozdulás iránya a táncos testéhez, és a körülötte lévő fizikai térhez képest, és az elmozdulás milyen módon, hogyan, milyen eszközökkel valósul meg.

A táncitanítás-tánctanulás folyamata során alkalmazott tényezők:

- a **térirányok**, (elől-hátul, jobbra-balra, rézsút irányok) a **táncos tere**, (a táncos köré elképzelt négyzet oldalai és sarkai szerinti 8 irány)
- a **pozíciók**, (páros lábú támaszték lehetőségei)
- a **támasztóláb mozgása** (hajlítás, nyújtás, feszítés)
- a **gesztusmozdulatok** (olyan mozdulatok, amelyek nem vesznek részt a test támasztékában, fej, kéz, (taps, pattintás, intés, csapások, talajütés, karkörök, forgatás) és az egyik láb gesztusai, (érintés különböző lábfő részekkel, a láb forgatása, térd-, boka-, lábkörzések és mindezek kombinációi), a támasztékvétel a lábfő különböző részein,
- a **támaszték váltásával megvalósított mozdulatok és típusai: a lépés** (egyszerű, csúszó, gördülő, ”telitalpas”, részleges súlyos), a **testsúlyáthelyezés** (a lépéssel rokon mozdulattípus, mert ugyancsak a súly átvitelét jelenti az egyik lábról a másikra, és a mozdulat végrehajtása közben a test itt is folyamatosan alátámasztott – ld. Fügedi, 2011, 155), **az ugrás** (támasztékszerkezet szerinti, fel-le, szinten maradó, részleges súlyos, érintő, teljesen súlytalanodó), a **forgás** (perdülő, ugró, perdülés nélküli, lent-és fenthangsúlyos páros forgás).
- a rugózás (boka, térd, lenthangsúly-fenthangsúly)
- a **bokázó** (támasztólábbal, bokázva lépés, bokázó ugrás, gesztusbokázó, légbokázók)
- a törzs mozgásának (döntés, hajlás, hajlítás) megfigyelése, amelyhez szorosan kapcsolódik a kar mozgása, gesztusrendszere. A törzset tekintve a férfitáncokban meghatározó a csípő mozgása (billentés, forgatás), de ugyanúgy fontos női táncos mozgás tekintetében is, csak más funkcióval.

A táncitanítás szempontjából fontosnak tartjuk a **térben-létezés** fogalmának tudatosítását és szempontjainak megismertetését. A térben-lét a mozdulat erejével teremtődik meg, a teljes szabadságot a mozgás kiteljesedéséhez szükséges megfelelő méretű üres tér jelenti. (Vinczellér, 5. sz. melléklet)

Az erő-dinamika

A dinamika az erőadagolás tana, összetevője az **erő, a lendület és az egyensúly**.

Izomerő

különböző irányú- gyorsulást, vagy lassulást eredményez

lendület,

lendületvétel, (a mozgás elkezdése) lendületadás (táncos interakció)

dinamika,

egy testen belül, vagy partnerek kölcsönhatása révén (tartás-ellentartás)

egyensúly,

kialakítása és fenntartása, térbeli elmozdulás, egyensúlyhelyzetek, kompenzációs tevékenység, koncentráció, kontroll jellemzi

A jelentés- szimbolika

A néptánc mozdulatai is, különösen a gesztusrendszerét tekintve, belső jelentéssel bírnak. Mindezen tartalmak felfedezése, megfejtése, értelmezése a táncelemzésből következik, ezért fontos szerepet tölt be a táncpedagógusok felkészülési tevékenysége során, ugyanakkor a tanulói tevékenységek egyik jelentős lényegfeltáró tényezője is. Jelentősége a tartalom és a forma egységének megteremtésében van.

9.4.2. A néptánc elemzése

A tananyag kiválasztásának első lépése a tananyag szakmai szempontú elemzése. Speciálisan a néptáncra vonatkozóan Martin György és Pesovár Ernő elemzési szempontjaira támaszkodtunk, amelyek a következők: a tánc tartalmi elemzése, a tánc zenei elemzése, a tánc formai elemzése. A tánc tartalmi elemzésének szempontjai meghatározzák a konkrét táncanyag mellett a tantárgyi integráció eredményeként megjelenő kiegészítő tartalmakat.

A tánc tanulás folyamatában azonban a tartalmi elemzést megelőzi a zenei és formai jellemzők megismerése és tudatosítása.

A zenei jellemzők felfedezése, tudatosítása, a zenei érzék fejlesztése és a zene és a tánc összefüggéseinek vizsgálata alapvető a tánc tanítás-tánc tanulás folyamatában. A zene megismerésének jelentősége abban áll, hogy alapvetően meghatározza magát a táncot, annak motívumkincsét, a zene lüktetésrendje pedig meghatározó a tánc hangsúlyainak felfedezésében, a zenei szerkezet pedig a tánc szerkesztésére, tagolására is hatással van. A

programunkban a zenei jellemzők megismerésén túl szerepel továbbá a népi hangszerek és népi zenekarok megismerése, a tánchoz kapcsolódó népdalok megtanulása is.

A formai elemzés során az adatközlők táncait vizsgáljuk, hogy a tánc milyen szerkezeti egységekből áll, megfigyelhető-e abban rendszeresség, tudatos építkezés. A táncszerkesztés elvei és a zenei szerkezet közötti összefüggések felismerése, a táncot meghatározó alaptényezők szerinti elemzése és a jellegzetes mozgásjegyek megfigyelése a magasabb évfolyamokon van jelen a programunkban. A táncelemzés során kitérünk a táncmotívumok funkciójának vizsgálatára (pl. csalogatás), a mozdulatok, a páros táncban megnyilvánuló páros viszony (irányítás-követés, összekapaszkodás-elengedés, forgás-kiforgatás, gesztusok, térformák, funkciók) szimbólumrendszerére, jelentéstartalmára.

A tánc jellemző stílusjegyeinek a felismerése, tudatosítása és megformálása igen nehéz feladat. A megfelelő látásmód kialakítása a tanári demonstrációval, az adatközlők táncainak irányított megfigyelésével, elemzésével, a mozgáskogníció képességfejlesztésével alakítható ki. A megfigyeléseken alapuló belső tánckép kialakítása, tudatossá tétele és a táncstílus fizikai kivételének megvalósítása, igazi kihívása a táncpedagógiának.

9.4.3. Történeti stílus, dialektus, tájegység, néptánc típus

A magyar néptánc kincs rendszerezésének, történeti rétegeinek megismerése a szakirányon tovább tanulók számára nélkülözhetetlen a sikeres továbbtanuláshoz. A régi, az új és a vegyes stílusú (idegen eredetű) táncok egyaránt szerepelnek a programunkban, de tanításuk sorrendjében nem a kialakulásuk szerinti időrendiség a meghatározó, hanem az adott iskola földrajzi elhelyezkedéséből adódó helyi hagyományok elsődlegességének az elve. Ennek megfelelően a kiválasztott táncanyagok helyettesíthetők, felcserélhetők.

Programunkban az idegen eredetű táncok (polgári táncok) tanítása elsősorban a táncelőkészítést szolgálják, a népi gyermekjátékokkal együtt a mozdulattípusok, a néptánc alapmotívumok elsajátítását segítik elő, de már táncélményt is biztosítanak. Ugyancsak a közösségi táncélmény megélését segíti elő a moldvai körtáncok tanítása, amely kiválóan alkalmas a képességfejlesztés élményszerű megvalósítására is.

A központi tantervben elvárásként jelenik meg, hogy az alapfokú évfolyamok végére a Martin-féle felosztás szerint mindegyik táncdialektus valamely táncanyagával ismerkedjenek meg a tanulók.

Az alapfokú művészeti képzés során törekszünk a szakmai elméleti tudás megalapozására is, valamint a rendszerszemléletű gondolkodás és a szaknyelv kialakítására. **Újszerű eleme programunknak, hogy kilépünk a megszokott, hagyományosnak tekinthető „egy táncanyag tanítása egy adott évfolyamon” - metódusból, és a képességfejlesztés eszközeként tudatosan többféle tánc típus tánc elemeit, motívumait is alkalmazzuk.** Természetesen mindezeket túl valamely kiválasztott tájegység táncát, illetve táncának alapjait is elsajátítják a tanulók.

9.4.4. Alapmotívumok a néptáncban

Sajátos módszertant tükröz Lévai Péter szempontrendszere, amelyet szintén beépítettünk a programunkba. Lévai Péter (2018) **négy alapmotívumot választott pedagógiája alapjának.** A négy alapmotívum: **a csárdás, a cifra, a lengető és a bokázó.** Az alapmotívumok elsajátítása biztosítja azt a magabiztos tudást, amelyre a bonyolultabb variánsok tanulása épülhet, továbbá a technikai kivitelezés módjának tájegységenkénti variációi a tánc jellegzetes stílusjegyeinek a felfedezését, megismerését is szolgálják.

9.5 A tananyag tartalom meghatározásának szempontjai a Néptánc Tanszakon

A helyi táncanyag elsődlegességének elve

Iskolánk földrajzi környezetének egyik néprajzi vonatkozású jellemzője, hogy hagyományában igen gazdag, néptánc és népzene tekintetében az archaikus és az új stílus elemeit egyaránt őrző jól felgyűjtött terület. Gazdagságát mutatja, hogy szinte falvanként találhatunk különböző jellegzetességeket mind a motívumok, mind a zene terén.

A hagyományápolás kiemelt feladata iskolánknak. Célunk hogy az itt élő fiatalok megismerjék szűkebb hazájuk népi kultúráját. Ezért a tananyag meghatározásakor kiemelt szerepet kapott a nyírségi, szatmári, rétközi táncok tanítása.

A helyi táncanyag elemeinek tanításán túl feladatunknak tekintjük a néphagyomány gyűjtését, megismertetését, feldolgozását, színpadra állítását. Ezen rendkívüli tánckincs tanítása átöleli az alapfok évfolyamait.

A kötelező tananyagon kívül a helyi adottságok és lehetőségek figyelembevételével a népi kultúra egységének közvetítése a cél, és ez által, egy bővített profilú művészeti nevelés alakul ki.

A pedagógusok maguk dönthetnek arról, hogy a dialektus, mely tánc típusával milyen mértékben kíván foglalkozni, továbbá dönt arról is, hogy mely kistájnak vagy falunak a táncanyagát tanítják.

9.5.1. Tananyagelemzés - komplex és integrált tantárgy

A népi játék és a néptánc olyan komplex és integrált tantárgy, amelyben jelen van egyrészt a **táncóra módszertani felépítéséhez**, állandó tevékenységeihez kapcsolódó tananyag tartalom, másrészt változó elemként, időről időre megjelenik a **folklór ismeret** tananyag tartalma is, valamint beépülnek további, a **táncanyaghoz kapcsolódó tantárgyközi ismeretek**. A táncanyaghoz kapcsolódó tantárgyközi integráció elősegíti az összefüggések megértését, a fogalomalkotást, valamint hozzájárulnak a szélesebb látókör kialakításához és gazdagabb műveltséget eredményeznek.

9.5.2. A néptánc tantárgy tananyag tartalmának, szerkezeti elrendezésének elvei, gyakorlata

A néptánc tanításához kapcsolódó tananyag tartalmi rendszer kialakítására, struktúrába rendezésére a szaktudományos alapelvekből kiindulva, a speciális képzési formának és a táncóra felépítésének megfelelően került sor.

9.5.2.1. Az állandó tananyagtartalmak ismertetése, eredményközpontú elemzése

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Bemelegítés, tréning, speciális tréning ⁵	„Az általános biológiai-fiziológiai, pszichikai készenléti állapot megteremtése a fokozott munkára, edzéssterhelésre.” (Rácz,2014,3) A test felkészítése a táncos mozgásra, a fizikai erőnlét kialakítása. Baleset megelőzés. Egészséges életmódra, kitartásra nevelés.	Testfogalom, testrészek ízületek, oldaliság, a test átmozgatásának rendje, pulzusszám-növekedés, keringésfokozás, gimnasztika, gyakorlatsor, ritmikus mozgás.	Percepciófejlesztés Koordinációs és kondicionális képességek Ízületi mozgékonyság Kinesztetikus érzékelés, mozgásmemória.	Egészségtudatosság, a bemelegítés és a tréning szükségességének felismerése, elfogadása. Kitartás, a fáradtság leküzdése.
Tánctechnika	A táncmotívumok variációs és	Támaszték, gesztus. Táncem,	Mozgáskoordináció, mozgásmemória, lényegfelismerés	Monotóniatűrés, kitartás. Egymásra

⁵ „Speciális tréning: amely a szakanyag egyes sajátos mozgáselemeire készíti fel a táncos izmait, ízületeit és erőnlétét” (Farkas, 2001, 9.)

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Tánctechnika	<p>kombinációs lehetőségeinek felfedezése, gyakorlása, valamely fejlesztési cél érdekében egyénileg és páros formában. A tánc esztétikus megjelenítése, alapozó technikák⁶ alkalmazása a mozdulattípusok lépés, futás, ugrás, forgás technikai sajátosságainak tudatosítása érdekében és az adott tájegységnek, tánc típusnak megfelelően.</p>	<p>motívum, bővített motívum, motívumsor, szakasz, tétel. Többszólamúság, kéz – lábfüggetlenítés. Összekapaszkodási módok lehetőségei. Ritmikai, plasztikai, dinamikai variációk. Mozcásérzések. Mozcásfejlesztő eszközök.</p>	<p>improvizáció, zenei érzék, ritmusérzék, stílusérzék, kinesztetikus érzékelés Gyorsaság: reakciógyorsaság, mozdulatgyorsaság, térérzékélés.</p>	<p>figyelés, alkalmazkodás, elfogadás. Önfegyelem, akaraterő, küzdeni tudás. A technikai tudás alkalmazása a táncos tevékenység során.</p>

⁶„Az alaptechnikák elsajátításának célja végső soron a különféle testrészekhez kapcsolódó különféle mozgásérzések kialakítása, a mozgásérzések megkülönböztetése és rögzítése.” (Farkas, 2001, 9)

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Népi gyermekjáték	A saját test, a külvilág, a közösség és a társadalom megismerése, felszabadult és természetes játék megélése.	Szöveg és mozgás, ének és mozgás összekapcsolása. gesztusok a népi gyermekjátékokban (Kiszámolók, mondókák, dramatikus szövegek, gyermekdalok).	Testséma, percepciófejlesztés, fogalmi gondolkodás, kreativitás, ismeretfeldolgozás, figyelem megosztás, koncentráció, új szabályalkotás.	Szabálykövető magatartás, szerephez igazodó viselkedés, hagyományok tisztelete.
Sport és ügyességi játékok	Egészséges testi fejlődés támogatása, a szocializációs folyamatok elősegítése, öröm, élmény biztosítása.	Fogócska, eszközös játékok, sorversenyek, küzdő játékok, labdajátékok.	Elhatározó, döntési, alkalmazkodási, viszonyítási, képesség, mozgásgyorsaság, reagálási képesség, koordináció, kondíció.	Csapatmunka, közösséghez tartozás, elköteleződés, feladatvállalás, egymásra figyelés, tolerancia, fáradtságtűrés, küzdeni tudás.
Drámajátékok ⁷	A gyermek saját belső és külső világának megismerése és cselekvés közbeni felfedezése. A mozgásfejleszt	Dráma, fiktív világ, valós problémák, szerepbe lépés, színpadi jelenlét, feszültség, párbeszéd, jelenet,	Önkifejezés, gondolkodás, alkotói készség, fantázia, kreativitás, beleélő képesség, empátia, társas együttműködés, koncentráció,	Érzelmek kifejezése, véleménynyilvánítás, reflektív megnyilvánulások, választékos kommunikáció, bátor

⁷ A fogalom bővebb ismertetése a módszertani részben található.

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Drámajátékok	<p>ő drámajátékok segítsék a motivációt, a módszertani sokszínűséget.</p> <p>A személyiségfejlesztő drámajátékok támogassák a pozitív énkép, az önértékelés, az önérvényesítés, a pozitív önértékelés kialakítását. A játék segítse elő a közösségi élmény erősítését, a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztését, a tanuló megismerését és a képességfejlesztést.</p>	jelenetépítés, improvizáció.	figyelem, problémamegoldás.	szerepvállalás, pozitív hozzáállás, csapaszellem, önérvényesítés.

Állandó tartalmi elemek	Célok	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd/eredmény
Táncgyakorlat ⁸	A tematika egységben rögzített táncanyag megismerése, felfedezése, ismétlése gyakorlása, elemzése. A tánc improvizatív bemutatása vagy táncfolyamat, táncetűd, koreográfia elsajátítása. A tánc funkcióinak és gesztusrendszerének megismerése, az esztétikai szempontok tudatosítása, értékmegőrzés, értékteremtés, hagyományörzés	Támaszték, gesztus, összekapaszkodási módok, Táncdialektus, tájegység, tánc típus, táncrend. Autentikus táncanyag, tánc elem, motívum, bővített motívum, motívumsor, szakasz tétel, improvizáció, táncetűd, koreográfia, tánc szerkesztés, funkció, stílusjegy, stílus.	Zenei érzék, ritmus érzék, helyzetfelismerés, aspektusváltás, döntés, esztétikai érzék, előadói képességek, stílus érzék, dinamikai érzék, kinesztetikus érzékelés, térhasználat, tér érzékelés.	Művészi megformálásra törekvés. Improvizáció, koreográfia. Páros viszony, egymásra figyelés, férfi és női szerepek, magatartásminták követése. Érzelmek kifejezése.

⁸ Táncgyakorlaton a tánc tanítás-tanulás folyamatát értik a fejlesztők, amely során különböző tánc elemek, motívumok elsajátítása, gyakorlása, bővítése, elemzése, improvizációja, koreográfiai megformálása történik.

9.5.2.2. A néptánc tanítás folyamatába beépülő integrált tananyag tartalom ismertetése, eredményközpontú elemzése

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
Földrajzi elhelyezkedés	Az adott tánc tájegységhez, településekhez kötése, földrajzi elhelyezkedésének azonosítása, viszonyítás a lakóhelyhez.	Táncdialektus, tájegység, földrajzi tényezők szerepe a táncok kialakulásában és fennmaradásában.	Önálló ismeretszerzés, ismertfeldolgozás, viszonyítás, tájékozódás.	Tájékozottság, igény a hagyományokban bővelkedő települések felkeresésére, a még élő hagyomány személyes felfedezésére.
Történelmi háttér	Az adott tánc kialakulásának, történelmi háttérének, korának meghatározása, történelmi vonatkozású jellemzők azonosítása.	történelmi kor, korszak, tánc típus, a táncok fennmaradásának történelmi vonatkozásai,	Reflektív szemlélet, elemzés, kritikai gondolkodás, analízis-szintézis.	Magyarságtudat, nemzeti összetartozás erősödése.

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
Táncfolklorisztika ⁹	Táncdialektusok, tájegységek behatárolása, a táncok rendszerezése, adatközlők megismerése, tánc jellemzőinek felfedezése, táncszerkesztés elve, funkciója, stílusa.	Régi és új stílusú táncok, tánc típusok: körtáncok, karikázók, ugrós, verbunk, csárdás, forgós-forgatós táncok, legényesek, nemzeti táncok, táncrend.	Kognitív képességek: reflektív gondolkodás, analízis, szintézis, következtetés, rendszerszemlélet, lényegkiemelés általános és speciális táncos képességek: megfigyelés, táncelemzés, stílusérzék.	Kötődés a saját szűkebb környezetünk hagyományaihoz és a határon túli magyar tánc kultúrához. Hagyományőrzés, hagyománytisztelet, nemzeti összetartozás megélése.
Népi hangszerek, zenekarok, kíséretmódok népdalok	A választott táncokhoz kapcsolódó népdalok, hangszerek, zenekarok, zenei kíséretmódok	A választott táncokhoz kapcsolódó népdalok szövege, hangszerismeret, zenekarok tájegységekhez	Zenei képességek, zene és tánc illeszkedése, alkalmazkodás a zenei formákhoz. Éneklési képességek,	Zenekarok és táncosok közötti illemszabályok, egymás megtisztelése, tánc házi közösségi együttlét

⁹ „A Kelet-Közép-Európára általánosan jellemző néptánc tudományi megközelítés, amelyet táncfolklorisztikának nevezünk, elsősorban művelődéstörténeti-kultúrtörténeti alapozású és főképp a morfológiai, strukturális, funkcionális kérdéseket helyezi érdeklődésének középpontjába. A magyarországi tánc kutatás és táncfolklorisztika fókuszában a táji-történeti tagolódás, a régi és az új stílus szerinti kategorizáció, etnikai csoportok és egyének tánc kincsének pozitívista rögzítése és csoportosítása, zene és tánc kapcsolatának kutatása valamint a táncos egyéniség vizsgálatán keresztül formai-motivikai sajátosságok feltárása áll. E megközelítési módból adódóan a táncfolklorisztika eredendően járulékos elemnek és nem elsődleges célnak tekintette a tánc cselekményt hordozó közösség táncon keresztül történő bemutatását, illetve a tánc társadalmi kontextusainak megrajzolását és az ebben bekövetkező változások értelmezését.” (Kavecsánszki, 2012, 90.)

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
	megismerése, az éneklési kedv kialakítása, a népi éneklési technika elsajátítása	kötődően, dallam, kíséretmód, dúvó, esztám, periódus	hangszerfelismerés, zenei hallás fejlesztése.	kialakítása, férfi és női szerepek, magatartásformák által egymás tisztelete.
Folklór	A tananyag- struktúrába rendezett jeles napok, szokások megismerése, gyakorlatori- entált,élmény- szerű feldolgo- zása, a magyar néphagyomány továbböröki- tése. A viseletek megismerése.	Jeles napokhoz, szokásokhoz, emberélet fordulóihoz kapcsolódó tananyag fogalmi rendszere, viseletek elnevezései	Beleélési képességek, előadói képességek, szerepformálás, viseletek helyes használata.	Hagyományőrzés, hagyománytisztelet, emberi és társadalmi értékek átörökítésének megélése.

Integrált tartalmi elem	Cél	Ismeret/fogalom	Képesség	Attitűd
Táncjelírás ¹⁰	A módszertani sokszínűség biztosítása, a tanulási képességek fejlesztése, a felfedező élmény támogatása, a táncelemzés, a fogalmi megértés támogatása.	támaszték, gesztus, notáció, pozíció, mozdulatritmus, irányok, magassági fokok, mozdulatszünnet, érintés	szimbolikus képi-vizuális fejlesztés, mozgáskoordináció, megfigyelés, elemzés	speciális tudás a csoportkohéziót erősíti, sajátos közös nyelv használata

¹⁰ „A táncprodukciók lejegyzési-rögzítési módja. Már a 15. sz.-ban születtek kísérletek a tánclépések jelekkel való rögzítésére, Th. Arbeau (Orchésographie, 1588) és R. A. Feuillet (Choréographie, 1700) közlései már meglehetősen pontos, ma is visszaolvasható lépésleírásokat adtak a korabeli táncokról. A 19. sz. jegyzésmódjaiban a test- és a kéztartás rögzítésének igénye is felmerült, a 20. sz. pedig felvetette a teljes táncmű rögzítésének, a partitúraszerű lejegyzésnek szükségét. A csupán időbeli folyamatokat rögzítő zenei kottaképpel szemben a táncjelírásnak egyszerre kell az időbeli és térbeli folyamatokat megörökítenie – kiegészítve dinamikai jelekkel –, figyelembe véve, hogy a lábön kívül a kéz, a fej, a karok stb. helyzete egy táncosnál is folyamatosan, mozdulatfázisonként változik. A lejegyzés módszerét Lábán Rudolf dolgozta ki. Tőle származik a jelrendszer alaprétege, valamint a kinetográfia elnevezés is. Módszerét, amely a táncon kívül a sport és általában az emberi munkafolyamatok rögzítésére is alkalmas, később Albrecht Knust, Lisa Ulmann és Szentpál Mária tökéletesítette. Mo.-i bevezetése Lugossy Emma, Lányi Ágoston és Szentpál Mária munkásságához fűződik. A Labanotation módszerrel párhuzamosan Angliában az ún. Benesh Notationt is használják. Európában és az USA-ban a táncjelírást a 20. sz. második felében több színháznál, társ.-nál alkalmazzák, részben a táncművek későbbi felújításához, részben a szerzői jogvédelem biztosítása céljából”.

<http://mek.oszk.hu/02100/02139/html/sz25/59.html>

Fügedi János: TÁNC- JEL- ÍRÁS című kötete bevezetést ad a táncos írásbeliség rendszerébe, megismerteti az olvasót a Lábán-kinetográfiával. A Kárpát-medence eredeti néptáncainak, elsősorban a magyar néptáncok mozdulatvilágát egyre mélyebben és részletesebben megismerve haladhat végig az érdeklődő a lejegyző rendszer módszerein és lehetőségein. (Fügedi, 2011,13)

9.6. A táncóra szerkezeti jellemzői, az óratervezés és tananyagstruktúra összefüggései

9.6.1. A táncóra felépítése

Farkas Zoltán, (Batyú) oktatási rendszerét¹¹ vettük alapul, azt továbbgondolva a következők szerint határoztuk meg a táncóra felépítését: **bevezető-ráhangelő szakasz, az óra fő része, levezető-értékelő szakasz.**

Bevezető, ráhangelő szakasz: szervezés, helyzet-állapotfelmérés, megérkezés és a külvilág kizárása, célok ismertetése, motiváció, bemelegítés, tréning (általános, speciális).

A **táncóra fő részének** feladatai: tánctechnikai gyakorlatok, táncgyakorlatok.

Levezető-értékelő szakasz: összefoglalás, értékelés, feszültségoldás, az érdeklődés fenntartása.

Programunkban a tananyag elrendezését a táncóra szerkezetéhez igazítottuk.

9.6.2. Óraterv-óravázlat

A tánctanulás-tánctanítás olyan pedagógiai folyamat, amelyet a pedagógus az általános pedagógiai elvek és módszerek, valamint a szakmai módszertani elvek és módszerek alapján, éves tervekben (tematikus terv) tervezi meg. A tematikus tervek tanórára lebontása határozza meg azt, hogy mi kerül az adott tanítási óra fókuszába, mi az óra célja, tulajdonképpen a tanórai lebontás kerül be a naplóba. Óravázlatot az önértékelés, tanfelügyelet és a minősítés kapcsán kötelező készíteni. A kezdő pedagógusok esetében a mentorok egyeztetik az óravázlat készítés ütemezését. Az **óravázlatban** a célok megvalósítására irányuló tevékenységek folyamattervezése valósul meg, mely kitér a pedagógus és a tanulók tevékenységének megtervezésére is. **A tananyagtartalom mélységét, a követelményeket és az értékelés módját a pedagógus a csoportjellemzők figyelembevételével és a céloknak megfelelően határozza meg.**

¹¹ A néptánc szakanyag oktatási rendszerét Farkas Zoltán (Batyú) a következők szerint határozta meg: a szakanyag (az adott néptáncanyag) oktatásának tényezői *a pedagógia, a speciális tréning, a motivika, az etűd, a koreográfia és az improvizáció.* (Farkas,2001, 8)

9.6.3. A korosztályok és a tananyagtartalmak összefüggései, a tananyag módosításának szabályai.

A Helyi tantervben a korosztály meghatározása igazodik az általános iskolai korosztályhoz. Ez azonban csak alapesetben igaz. Ha a képzésbe belépő tanulók más korcsoportba tartoznak, a tanyag feldolgozásánál a csoportprofil alapján kell a tananyagtartalmat kiegészíteni dúsítani gazdagítani, amelyet a pedagógusok a tematikus terveikben határoznak meg, dolgoznak át.

9.7. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények:

népi játék, (E/1-E/2), néptánc (A/1-A6, T/7-T/10)

9.7.1. Népi játék tantárgy, előkészítő évfolyamok

A képzés elemi szinten járuljon hozzá a tanuló szocializációs, kommunikációs készségének, kezdeményező készségének, kulturális tudatosságának, általános műveltségének fejlesztéséhez. Elsődleges feladat az önfelelt játék megvalósítása, a játékszabály megismerése, a játéköröm megélése.

Előkészítő évfolyamok

Az előkészítő 1-2. évfolyam célrendszere

Az előkészítő évfolyamainak fő célja maga a játéktevékenység, ezen túl pedig a táncos tevékenység megszerettetése, a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása, a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása, a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

1. évfolyam

Korosztály: 6-7 éves (általános iskola 1. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Népi játék, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: E/1 (előkészítő első évfolyam)

Életkori sajátosságok: képi gondolkodás, nagyfokú mozgásigény, azonos neműek választása, nyitottság, kíváncsiság, tanulási kedv

Nevelési célok

- pozitív és fejlesztő tanulói környezet kialakításával a tanulási folyamatok, a tanulás tanulásának támogatása,
- komplex személyiségfejlesztés, a személyiség felszabadítása és integrációjának segítése,
- szabálytudat, szabálykövetés, közösségi normák kialakítása,
- pozitív, fejlesztő értékeléssel az önismeret támogatása, az egészséges énkép kialakítása,
- csapatépítés, közösségfejlesztés,
- a szocializációs folyamatok támogatása, tolerancia, önfogadás, mások elfogadása,
- önálló kezdeményezések, szerepvállalások, társas együttműködés segítése,
- kitartásra, felelősvállalásra, önzetlenségre nevelés,
- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, érték közvetítés,
- a mozgás megszerettetése, egészséges életmódra nevelés.

Szakmai célok

- előzetes tudás felmérése,
- a néptánc óra szokásrendjének kialakítása,
- a játéktevékenység, és a táncos tevékenység megszerettetése, a játékélmény megélése,
- testséma megismerése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulattípusok felismerése, tudatosítása,
- a táncolni tudás képességfejlesztésének megalapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megvalósítása.

Fejlesztési célok

- a testi, motoros képességek, nagymozgások,
- egyensúlyérzék,
- szem-kéz, szem-láb koordináció,
- a ritmus- és zenei érzék,

- kinesztetikus érzékelés,
- utánpótlás,
- percepciófejlesztés,
- a fantázia és az improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a tanulói tevékenységek középpontba állítása, a felfedező tanulás támogatása,
- a tanulói belső motiváció erősítése,
- a tanuló megismerés, az igények és szükségletek figyelembevétele, differenciálás,
- módszertani sokszínűség, a pedagógiai és szakmai módszertan gazdagítása,
- holisztikus értékelés,
- élményközpontúság.

Eredménycélok

- a játéktevékenység, a táncos tevékenység megszerettetése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: ismerkedő, névtanuló drámajátékok, tanulómegismerő asszociációs játékok, energetizáló, figyelmet, koncentrációt kialakító játékok, csapatépítő játékok.

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése
- **Tánctechnika:** hétköznapi mozgások, játékokhoz kapcsolódó mozgások tudatosítása, mozdulattípusok megismerése különböző táncok zenéjére, térjátékok, térforma gyakorlatok
- **Járás** (énekes körjátékok, ritmusképletek, állatutánpótló járás, járás különböző lábfejrészekben, járás térforma alkotással, somogyi lassú csárdás zenére, járás és gesztusok, szöveg és mozgás, ének és mozgás összehangolása)

- **Lépés** (mennyiségi meghatározottsággal, térirány szerint, ringás és lépés kombinációja)
- **Szökellés** (rábaközi zenére, egyéni, páros és körformában, szabadon és kötötten)
- **Futás** (rábaközi, somogyi, gömöri friss csárdás zenére)
- **Ugrás** (ugróiskola, somogyi ugrós motívumok: lengető, cifra)
- **Forgás** (kifordulós körjátékok, kocsizás, spérmozás, szédikézés)
- **Táncgyakorlat:** polgári táncok (felvidéki, tirpák), moldvai táncok (pálmáska, hoina), somogyi ugrós, lassú és friss csárdás, improvizáció, táncetűd.

Levezető szakasz: értékelés, játék, belső-kép gyakorlatok.

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

2. évfolyam

Korosztály: 6-7 éves (általános iskola 1. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Népi játék, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: E/1 (előképző első évfolyam)

Életkori sajátosságok: képi gondolkodás, nagyfokú mozgásigény, azonos neműek választása, nyitottság, kíváncsiság, tanulási kedv

Nevelési célok

- pozitív és fejlesztő tanulói környezet kialakításával a tanulási folyamatok, a tanulás tanulásának támogatása,
- komplex személyiségfejlesztés, a személyiség felszabadítása és integrációjának segítése,
- szabálytudat, szabálykövetés, közösségi normák kialakítása,
- pozitív, fejlesztő értékeléssel az önismeret támogatása, az egészséges énkép kialakítása,
- csapatépítés, közösségfejlesztés,
- a szocializációs folyamatok támogatása, tolerancia, önfogadás, mások elfogadása,
- önálló kezdeményezések, szerepvállalások, társas együttműködés segítése,
- kitartásra, felelősvállalásra, önzetlenségre nevelés,

- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, érték közvetítés,
- a mozgás megszerettetése, egészséges életmódra nevelés.

Szakmai célok

- előzetes tudás felmérése,
- a néptánc óra szokásrendjének kialakítása,
- a játéktevékenység, és a táncos tevékenység megszerettetése, a játékélmény megélése,
- testséma megismerése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,
- a mozdulattípusok felismerése, tudatosítása,
- a táncolni tudás képességfejlesztésének megalapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megvalósítása.

Fejlesztési célok

- a testi, motoros képességek, nagymozgások,
- egyensúlyérzék,
- szem-kéz, szem-láb koordináció,
- a ritmus- és zenei érzék,
- kinesztetikus érzékelés,
- utánzás,
- percepciófejlesztés,
- a fantázia és az improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a tanulói tevékenységek középpontba állítása, a felfedező tanulás támogatása,
- a tanulói belső motiváció erősítése,
- a tanuló megismerés, az igények és szükségletek figyelembevétele, differenciálás,
- módszertani sokszínűség, a pedagógiai és szakmai módszertan gazdagítása,
- holisztikus értékelés,
- élményközpontúság.

Eredménycélok

- a játéktevékenység, a táncos tevékenység megszerettetése,
- a hétköznapi és a táncos mozgásformák élményszerű alkalmazása,

- a mozdulattípusok tudatosítása, a táncolni tudás képességfejlesztésének alapozása,
- a szabad improvizációs mozgás és a közösségi táncélmény megélése.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: tanulómegismerő, társas együttműködést segítő, önismeretet támogató drámajátékok, népi gyermekjátékok, ritmushangszerek megismerése és használata, figyelmet, koncentrációt kialakító játékok

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, az ugrás előkészítése
- **Tánctechnika:** játékokhoz kapcsolódó mozgások tudatosítása, mozdulattípusok megismerése különböző táncok zenéjére, térjátékok, térforma gyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, lassítás-gyorsítás, szöveg és mozgás összekapcsolása (kiszámolók, mondókák, szokásszövegek)

Járás (állatutánzás (liba, medve stb.) Járás – futás gyakorlatok, futás-ugrás gyakorlatok, lépés-ugrás gyakorlatok, lépés-forgás gyakorlatok, szökellés-forgás gyakorlatok különböző tempójú és hangulatú zenére

Forgás: saját tengely körül, párban, különböző összekapaszkodással

- **Táncgyakorlat:** polgári táncok (felvidéki, tirpák, felcsíki), moldvai táncok (pálmáska, hoina, tűz lángja, keresel, botosanka, csárdáska, serény magyaros, ördög útja), somogyi ugrós, lassú és friss csárdás, improvizáció, táncetűd, koreográfia

Folklorismeret: szokások megismerése (Márton nap, hejgetés, farsangolás, mesefeldolgozás, pásztorélet)

Ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódóan, integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklorisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, belső kép-gyakorlatok, szabadtánc, koreográfia eltáncolása

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers) ének-zene, természetismeret.

Szempléltetés/eszközök: tükör, hangtechnika, fényképezőgép, kamera, internet elérhetőség, csomagoló papír, rajzeszközök, festékek, kréták, ragasztószalagok, kosár, ugrálókötél, bot, labda, babzsák, hulahoppkarika, sapka, kendő, sál, ritmushangszerek.

9.7.2. Követelmények az előképző évfolyamainak elvégzése után

A teraszos elrendezésnek megfelelően a követelményeket, az elvárható eredményeket kétéves periódusonként határoztuk meg.

A tanuló ismerje

- a testsémákat, az oldaliságot,
- a teret, amelyben mozog, játszik, táncol, a tér fő irányait
- a közösségi téralkotás alapformáit: kör, félkör, sor, oszlop, átló, szórt alakzat, oktató alakzat
- a mozdulattípusok elnevezését, megvalósítását
- a támaszték fogalmát
- a gesztusmozdulatokat a népi gyermekjátékokhoz kapcsolódóan
- a hétköznapi és a táncos mozgás közötti különbséget
- a csoportnormákat, szabályokat
- a tanult mondókák, kiszámolók, versek szövegét, a játékokat
- gyermekdalok, népdalok szövegét és dallamát
- a véleményformálás szabályait, a pozitív társértékelést
- a határon túli magyarság létezését
- a Márton napi szokásokat, hiedelmeket, a moldvai karácsonyi szokásokat, rigmusokat

A tanuló legyen képes

- téri tájékozódásra, viszonyításra, a távolság felmérésére
- jobb és baloldal és az előre-hátra irányok felismerésére
- a kinezetikus érzékelésre
- az önfeledt játékra, játékkezdemenyezésre
- a táncművészi közösségi megélésére, a tanult polgári és moldvai táncokon keresztül

- felelősségvállalásra, a társakkal való együttműködésre, az érintés elfogadására, az alkalmazkodásra
- mások véleményének elfogadására
- az instrukció megértésére, megvalósítására, instrukció adására
- néhány táncelem szabad improvizációjára
- a nemzeti összetartozás felismerésére.

9.7.3. Néptánc tantárgy, alapfok első, második évfolyam

Az alapfok 1-2. évfolyam célrendszere

Az alapfok első és második évfolyamán a táncos képességfejlesztés középpontjában a támasztékszerkezet és a gesztus tudatosítása, plasztikai, ritmikai és dinamikai megjelenítése, a néptánc alapmozdulatok (csárdás, cifra, bokázó, lengető) technikai megvalósítása és tudatosítása, a tánc és a zene összefüggéseinek felfedezése áll. A táncélményt a kiválasztott táncanyagok motívumainak megismerése, improvizatív és etűdszerű bemutatása nyújtja.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Korosztály: 8-10 éves (általános iskola 3. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc, heti 2x2 óra (144 óra)

Évfolyam: A/1 (alapfok első évfolyam)

Életkori sajátosságok: mintakövetés, formális gondolkodási szakasz, második mozgásfejlettségi szint.

Nevelési célok:

- kreatív alkotói folyamatokkal az önismeret fejlesztése,
- nemzeti identitás erősítése, az értékek felismerése,
- erkölcsi magatartásminták beépítése, a csoport belső szokásrendjének, értékrendjének megerősítése,
- önállóság, kezdeményezés, véleményalkotás támogatása,
- a személyiség felszabadítása, integrálása.

Szakmai célok:

- zenei ismeretek bővítése, tudatosítása,
- a páros tánc előkészítése, a tartás-ellentartás, irányítás-vezetés kialakítása,
- térszervezés, térkitöltés megvalósítása,
- az alapmotívumok alkalmazása különböző lüktetésű zenére,
- önálló alkotói folyamatok támogatása,
- etűdszerkesztés, improvizáció támogatása,
- egyéni és közösségi táncélmény biztosítása.

Fejlesztési célok:

- koordinációs, kondicionális képességek,
- affektív, kognitív tényezők erősítése,
- kinesztetikus érzékelés támogatása,
- variációs, viszonyítási és improvizációs képességek,
- zenei érték, ritmusérték, téri tájékozódás, kreativitás fejlesztése.

Didaktikai célok:

- az ugróiskola módszertanának, variációs lehetőségeinek alkalmazása,
- mozgásfejlesztő eszközök alkalmazása,
- táncpályakészítés módszertani lehetőségeinek kihasználása,
- a tanulói motiváció folyamatos elmélyítése, a belső motiváció kialakítása,
- elemző tevékenység előkészítése,
- a felfedező tanulás, az önálló alkotói tevékenység támogatása.

Eredménycélok:

- a tánc szeretete, elköteleződés megerősödése,
- egyéni és közösségi táncélmény megélése,
- a támasztékváltás tudatosításával az alapmotívumok megvalósítása,
- az ugrástípusok ismerete, technikai megvalósítása,
- életkornak megfelelő eszközkezelés.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok ismétlése, bővítése, párválasztó játékok, vonuló-kapuzó játékok, drámajátékok, dramatikus játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
 - **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, nyújtás, levezetés
 - **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok (csárdás, cifra, lengető, bokázó) megismerése különböző tánczenére, az alapmotívumok plasztikai, ritmikai, dinamikai gyakorlatai, gesztusgyakorlatok, alapmotívumok és gesztusgyakorlatok, egyszerű csapáselemek.
 - **Táncgyakorlat:** polgári táncok, moldvai táncok, somogyi, sárközi, rábaközi, mezőföldi ugrós és csárdás motívumok, nyírségi oláhos motívumok
- Eszközhasználat

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció.

Koreográfia: népi gyermekjáték vagy népi gyermekjáték és tánc

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, 2/4-es lüktetés

Népi ének: a választott táncanyaghoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései

Hagyományörzés: saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers), ének-zene, természetismeret.

Szemléltetés/eszközök: táncos botok, üvegek, keszkenők, babzsákok, geometriai idomok (kör, négyzet, háromszög, csillag), ugrókötelek, számok (1-8) színes aszfaltkréta, hula-hopp karikák, ugrókötelek, flipchart tábla, fehértábla-író.

2. évfolyam

Korosztály: 9-11 éves (általános iskola 4. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc, heti 2x2 óra (144 óra/tanév)

Évfolyam: A/2 (alapfok második évfolyam)

Életkori sajátosságok: mintakövetés, formális gondolkodási szakasz, absztrahálás, mozgásharmonizálás, kéz-szem/láb-szem finommotoros mozgás, harmadik mozgásfejlettségi szint.

Nevelési célok:

- értékközvetítés,
- társas együttműködés, szocializációs folyamatok támogatása,
- kitartásra, a közös cél elérése érdekében felelősségvállalásra nevelés,
- nemzeti identitás erősítése,
- nemi szerepek szerinti magatartás és viselkedésmód kialakítása,
- a közösségi szokás-és normarendszer erősítése.

Szakmai célok:

- egyéni és közösségi táncművészet megélése,
- tánc zenei illeszkedésének minél tökéletesebb megvalósítása,
- a magabiztos tudás kialakítása a képességfejlesztés egyénre szabott megvalósítása,
- az improvizációs tevékenység szerepének előtérbe helyezése.

Fejlesztési célok:

- támasztékváltás tudatosítása,
- zenei érzék, ritmusérzék, mozgáskoordináció fejlesztése,
- eszközzel való technikájának fejlesztése,
- térdhasználat tudatosítása,
- a tánc hangsúlyainak felfedezése.

Didaktikai célok:

- a tréning szerepének növelése,
- a tánctechnikai gyakorlatok szerepének növelése,
- belső motiváció erősítése,
- elemző, véleményformáló szemlélet erősítése,
- pozitív értékelés.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló. motiváló szakasz: játékok ismétlése bővítése, játékfűzések, dramatikus játékok, eszközös játékok

Az óra fő része

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés, a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok gyakorlatai, összetett ugrós motívumok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, kar alatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, női-és férfi gesztusok, összetett ritmusképletű csapások
- **Táncgyakorlat:** rábaközi csárdás, felső-Tisza-vidéki csárdások, mérai csárdás, nyírségi oláhos, hajlikázás, szinalázás, seprűs, botos, üveges tánc, nyúltánc
Folklórismeret: tavaszköszöntés, húsvét
Ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódóan, integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklorisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció.

Koreográfia: népi gyermekjáték és tánc és/vagy ugrós–eszközös táncok

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a duda, a hosszúfurulya

Népi ének: a Dunai táncdialektusból választott tánchoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: az ugrós tánc típus fogalma, formai lehetőségei, összekapaszzkodási módok, a tánc típus főbb jellemzői

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok

Hagyományőrzés: a saját tánc régió gyermekjátékai és táncai

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, népi játék, táncfolklorisztika, drámajáték, képzőművészet.

Tantárgyközi kapcsolatok: magyar irodalom (mondóka, mese, vers) ének-zene, természetismeret.

Szemléltetés/eszközök: táncos botok, üvegek, keszkenők, babzsákok, geometriai idomok (kör, négyzet, háromszög, csillag), ugrókötelek, számok (1-8), színes aszfaltkréta, hulahoppkarikák, ugrókötelek, flipchart tábla, fehértable-író.

9.7.4. Követelmények az alapfok első és második évfolyamának elvégzése után

A tanuló ismerje

- a tanult tréninggyakorlatokat,
- a mozdulatkombinációkat,
- az alapmotívumokat,
- a támaszték és a gesztus fogalmát,
- a tánceszközöket,
- a tanult táncok jellemzőit,
- a ritmika, plasztika, dinamika fogalmát,
- a zene alapján a tanult táncokat, a táncokat alkotó táncelemeket, motívumokat, a tanult táncok elnevezéseit,
- a tanult szakkifejezéseket, népdalokat, szokásokat,
- a férfi és a női táncos magatartás jellemzőit,
- a tanult táncokhoz kapcsolódó viseletket,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséretitmust, a kísérő hangszerek nevét.

A tanuló legyen képes

- a tánctechnikai gyakorlatok felidézésére, az önálló gyakorlásra,
- ugróiskolák, táncos akadálypályák feladatainak teljesítésére,
- önállóan akadálypálya építésére,

- a tanult táncfolyamatok felidézésére,
- az instrukciókövetésre,
- az alapmotívumok variációjára,
- a táncok irányított megfigyelésére, elemzésére, véleményalkotásra,
- a férfi és a női táncos magatartásformák megfigyelésére és megjelenítésére,
- önállóan, párban, vagy eszközökkel improvizálni,
- a tánczene és a tánc összekapcsolására, felismerésére,
- a mentális gyakorlásra.

9.7.5. Néptánc tantárgy, alapfok harmadik, negyedik évfolyam

Az alapfok 3-4. évfolyam célrendszere

Az alapfok harmadik negyedik évfolyamán a test tudatos formálása, az állóképesség növelése, többféle tánctechnika alkalmazása, a táncismeret bővítése (tájegységek táncai, tánc típusok), a férfi és női szerepek tudatosítása, az összerendezettség és a tánc esztétikájának felfedezése dominál.

3. évfolyam

Korosztály: 11-12 éves (általános iskola 5. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc heti 3 óra (108 óra/tanév)

Évfolyam: A/3 (alapfok harmadik évfolyam)

Életkori sajátosságok: A gyermekek ebben a fejlődési szakaszban egyre inkább alkalmasak a koordinált, kiegyensúlyozott és harmonikus mozgásra. Növekszik az egyéni, akarat tényező. Az életkori sajátosságokból adódóan szükséges a belső motiváció, a feladat iránti elkötelezettség erősítése.

Nevelési célok

- a csoportkohézió erősítése,
- a táncélmény létrehozása során a gyerekek éljék meg a páros és csoportos táncokban megjelenő nemi különbségeket,

- a személyiség integrálása
- egészséges életmódra nevelés,
- a mozgásélményen keresztül nemzeti értékek felfedezése.

Szakmai célok

- a test tudatos formálása,
- tánctechnika gyakorlatok beépítése,
- a táncismeret bővítése,
- a táncos összerendezettség és a tánc esztétikájának felfedezése,
- az önálló táncmegnyilvánulás támogatása, tehetséggondozás megvalósítása,
- a stílusérzék kialakítása.

Fejlesztési célok

- állóképesség növelés, az izomzat erősítése,
- páros összekapaszkodás, tartás-ellentartás esztétikus megvalósítása,
- éneklési készség, körtartás,
- kéz-láb függetlenítés, többszólamú mozgáskoordináció,
- eszközzelés,
- verbális és nonverbális kommunikáció.

Didaktikai célok

- a tréning, a tánctechnika és a táncgyakorlat tudatos alkalmazása a képességfejlesztés érdekében,
- a belső motiváció kialakítása a táncélményen keresztül,
- módszertani sokszínűsége törekvés,
- a táncelemzés előtérbe állítása, adatközlők táncainak megismertetésén keresztül az összefüggések felfedezése.

Eredménycélok

- a páros táncok esztétikus kivitelezése,
- a párok közötti nonverbális kommunikáció kialakítása,
- a táncszerkesztés elveinek ismerete, gyakorlati megvalósítása,
- a férfi és női szerepek magatartások, viselkedésminták megjelenítése a táncban,
- a tánc improvizatív és kötött formájú bemutatása.

Tananyag:

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok ismétlése, bővítése, játékfűzések, dramatikus játékok, eszközös játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, mozgásos drámajátékok, zenés bemelegítés a testrészek általános átmozgatása különböző tempójú és hangulatú zenére.
- **Tréning:** az állóképesség fokozatos növelése, az izomzat erősítése, speciális tréning, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** mozdulatkombinációk, támasztékváltás gyakorlatai, alapmotívumok gyakorlatai, összetett ugrós motívumok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, női-és férfi gesztusok, összetett ritmusképletű csapások
- **Táncgyakorlat:** szilágysági páros vagy Tiszai dialektus csárdásai (felső –Tisza – vidéki csárdások, vagy dél-alföldi csárdások, vagy gömöri csárdás) Gömöri botoló, vagy a Tiszai dialektus botolója (felső –Tisza-vidéki botolók), Ajaki énekes körtánc vagy az Északi körtánc dialektus énekes női körtánca

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: dudaritmus, kanásztánc ritmus, ritmusgyakorlatok, strófa, a hangszerek funkciója, játékmódja, jellegzetes hangszer együttesek,

Népi ének: a választott tánchoz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklorisztika: az ugrós tánc fejlődése, formái, a csárdás jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió gyermekjátékai és táncai

4. évfolyam

Korosztály: 12-13 éves (általános iskola 6. osztály)

A tantárgy neve, órakerete: Néptánc heti 3 óra (108 óra/tanév)

Évfolyam: A/4 (alapfok negyedik évfolyam)

Életkori sajátosságok: A fokozatosan megjelenő formális gondolkodást kihasználva az oktatás egyre inkább épít a logikára és a kérdésfeltevésekre, a tanulók megfigyeléseinek tudatosítására. Az évfolyamban egyre összetettebb formában jelennek meg az eltérő a nem szerepek.

Nevelési célok

- szabálytudat, a közösségi lét erősítése,
- kitartó eredményes munkára nevelés,
- azonosulás kialakítása a táncos illemszabályokkal, magatartásmintákkal, normákkal.

Szakmai célok

- rendszerszemlélet, holisztikus látásmód kialakítása,
- a páros táncok ritmikai, plasztikai és dinamikai lehetőségeinek esztétikus megvalósítása,
- a test tudatos fejlesztése,
- a táncélmény megélése, egyéni és közösségi formában,
- fizikai állóképesség növelése,
- a táncszerkesztés elveinek felfedezése, megértése,
- a tartás-ellentartás technikájának elsajátítása.

Fejlesztési célok

- mozgáskogníció fejlesztése,
- belső mentális gyakorlás elősegítése,
- elemző látásmód kialakítása,
- ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése,
- improvizációs képességek,
- verbális és nonverbális kommunikáció támogatása.

Didaktikai célok

- összefüggések felismerése: a tréning szerepe és a tánc esztétikus megvalósításában,
- kötődés erősítése a tánctevékenységhez,
- elemző tevékenység szerepének növelése, a tanulói reflexiók támogatása,
- az önálló ismeretszerzés segítése,
- analízis-szintézis megvalósítása.

Eredménycélok

- táncos improvizáció a tanult táncanyagokból,
- a tanult tánccetűd, koreográfia folyamatainak megbiztos bemutatása,
- a tánc esztétikus megjelenítése, a zenei illeszkedés megvalósítása,
- a tánccal összefüggésben feltárt ismeretek alkalmazása,
- pozitív tanulói és szülői visszajelzések.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: játékok és táncok improvizációs gyakorlata, drámajátékok, táncos párválasztó játékok, rövid táncrendi improvizáció, állapot- és hangulatmérő játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** test- és lélekformálás, a test alkalmassá tétele a táncos mozgásra, sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés

- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós összetett motívumok, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, gyorsítás-lassítás, vezetés-követés gyakorlatai, feszítés-lazítás gyakorlatai, női-és férfi gesztusok a táncban
 - **Táncgyakorlat:** Bukovinai páros silladri vagy felcsíki, székely mezőségi páros táncok. Bukovinai silladri, vagy felcsíki férfitáncok, vagy dél-alföldi oláhos, vagy felső-Tisza-vidéki oláhos. Sárközi karikázó vagy a déli körtáncdialektus körtáncai.
- Folklórismeret:** A Luca naphoz, a betlehemezéshez, a legényavatáshoz kapcsolódó ismeretek, fogalmak a táncokhoz kapcsolódó integrált tartalmak (földrajz, történelem, zene, folklórisztika)

Levezető szakasz: értékelés, játék, improvizáció

Koreográfia: az ugrós–eszközös vagy a csárdás táncanyagából

Zenei ismeretek: a Tiszai dialektus jellegzetes hangszerei (cimbalom, klarinét, tekerő) parasztbanda, cigánybanda, a hangszerek funkciói, játékmódja, 4/4-es lüktetés, nyújtott ritmus, éles ritmus

Népi ének: a választott csárdásokhoz és karikázókhöz kapcsolódó népdalok, gyermekjáték dallamok

Táncfolklórisztika: a csárdás fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, a táncos magatartás jellemzői, tánckezdő szokások, a táncok földrajzi, történelmi háttere

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományőrzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is.

9.7.6. Követelmények az alapfok harmadik és negyedik évfolyam után

A tanuló ismerje

- a tréning rendszerét,
- a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a páros táncos viszony jellemzőit (elhelyezkedés, összekapaszkodás, erőviszonyok),

- a táncos vezetés és követés gyakorlatát,
- a tanult táncokat a tematikus tervben megjelöltek szerint,
- a zenei jellemzőket, kíséretmódokat, hangszereket, zenekarokat,
- népdalokat, szokásokat, játékokat,

A tanuló legyen képes

- a tartás-ellentartás megvalósítására,
- a tempóbeli, dinamikai váltásokra,
- a tánc közbeni tájékozódásra, helyzetfelismerésre,
- az improvizációra,
- a táncfolyamatok felidézésére,
- az adatközlők táncainak megfigyelésére.

9.7.7. Néptánc tantárgy, alapfok ötödik, hatodik évfolyam

Az alapfok 5-6. évfolyam célrendszere

Az alapfok ötödik hatodik évfolyamán a táncmotívumok funkcióinak megértése, a táncszerkesztés elveinek felfedezése, (tájegységek, tánc típusok, táncrend) a stílusismeret kialakítása, a plasztikai, ritmikai, dinamikai sokszínűség megélése, valamint a megszerzett ismeretek rendszerezése kerül a középpontba. Az alapfok hatodik évfolyamának tervezésekor figyelembe kell venni azt is, hogy a művészeti alapvizsga sikeres megvalósítása a legfontosabb stratégiai cél.

A jelenleg érvényben lévő jogszabályok szerint a továbbképző évfolyamain csak sikeres alapfokú művészeti vizsga megvalósítását követően vehet részt a tanuló, ellenkező esetben a tanulói jogviszony megszűnik. (ld. 2011. CXC törvény a nemzeti köznevelésről 4.7.§)

5. évfolyam

Korosztály: 13-14-éves korosztály, (általános iskola 7. osztály)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: A/5 alapfok ötödik évfolyam

Életkori sajátosságok: a játékoság mellett már dominánsabb szerepet kap a tánctevékenységekben megvalósuló tudatos képességfejlesztés is.

Nevelési célok

- értékóvó magatartásra, toleranciára, együttműködésre nevelés,
- az egyéni és a közösségi célok összehangolásának támogatása,
- azonosulás kialakítása az eltérő nemi szerepekből adódó magatartásmintákkal,
- reális önkép kialakításának támogatása,
- az egyéni és közösségi szerepvállalás segítése,
- pontos, igényes és kitartó munkára, megbízhatóságra, következetességre nevelés.

Szakmai célok

- a táncos képességek komplex fejlesztése,
- motívumbővítés,
- az alkalmazott tudás elérése az improvizációs tevékenységek által,
- a táncelemzés eredményeként a stílusjegyek felismerésének támogatása,
- igényes színpadi megjelenítés, a színpadi törvényszerűségek ismerete,
- a zenei illeszkedés pontos megvalósítása,
- a mentális gyakorlás ösztönzése,
- az elkötelezettség növelése, a pályaorientáció segítése.

Fejlesztési célok

- fizikai állóképesség, tánctехnikai tudás növelése,
- előadói képességek tudatosítása és fejlesztése,
- mozgáskogíció fejlesztése,
- variációs, újraalkotó és alkalmazkodó képességek támogatása,
- páros viszony, verbális és nonverbális kommunikáció,
- plasztikai, ritmikai, dinamikai és improvizációs képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a néptáncórák felépítését belső arányait a konkrét célokhoz a tanulói csoport haladásához kell igazítani,

- nagy hangsúlyt kell helyezni a folyamatos egyéni visszacsatolásra, a tanulói reflexió támogatására, az önálló tanulási lehetőségek segítésére,
- nagyobb teret kell biztosítani az elmezésre, rendszerezésre, a holisztikus szemlélet kialakítására,
- képességmérés, egyéni igények és szükségletek felmérése, egyéni haladás biztosítása.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, esztétikus megjelenítés,
- előadói képességek megnyilvánulása,
- tudatos táncszerkesztés, folyamatos önkontroll megvalósulása,
- elköteleződés növekedése,
- önálló tanulás igényének kialakulása.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló. motiváló szakasz: táncos párválasztó játékok, drámajátékok, dramatikus játékok, táncrendi improvizáció, állapot és hangulatmérő játékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, speciális tréning
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, táncszerkesztés: kopogós, dobogós motívumok, alapotívumok plasztikai és dinamikai gyakorlatai, gesztusgyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, karalatti kiforgatás, vezetés-követés gyakorlatok feszítés-lazítás, gyorsítás, lassítás (különböző táncmotívumokban) szöveg és mozgás összehangolása: plasztikai, dinamikai gyakorlatok: dramatikus szövegek, versek, csujjogatások, rigmusok, szokás szövegek, összetett csapás táncelemek (legényes alapok)

- **Táncgyakorlat:** mérai legényes csárdás és szapora, szatmári verbunk és csárdás, somogyi táncok, moldvai táncok (kör- és páros táncok), székely verbunk, somogyi, bagyi karikázó, silladri
- **Levezető szakasz:** értékelés, táncrendszerű improvizáció, játék

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a választott karikázó énekes dallamai és azok jellemzői, sajátosságai, a periódus fogalma, a szinkópa ritmus

Népi ének: a tanult csárdásokhoz és körtáncokhoz kötődő dalok

Táncfolklorisztika: a verbunk fejlődése, formái, jellemző vonásai, a tánc típus meghatározása, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: zene, népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés

Szemléltetés/eszközök:

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internet hozzáférés, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötél, kréta, műanyag bábuk

6. évfolyam

Korosztály: 14-15-éves korosztály, (általános iskola 8. osztály)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: A/6 alapfok hatodik évfolyam

Életkori sajátosságok: a játszva tanulás mellett a tanulók a táncformanyelvi összefüggések felismerését és alkalmazását már tudatosan képesek elvégezni.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése, hagyománytisztelet, értékek azonosítása, értékóvó magatartás belső igényének kialakítása,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a művészeti alapvizsga teljesítéséhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeret elsajátítása,
- a szakirányú továbbtanulás támogatása,
- kötődés erősítése, a nem szakirányban tovább haladók folytassák tanulmányaikat a továbbképző évfolyamain,
- holisztikus szemléletmód kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- rendszerezés, analízis-szintetizálás,
- felkészülés a vizsgahelyzetre,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- sikeres alapfokú művészeti vizsga,
- a hat év alatt elsajátított táncok magabiztos ismerete, improvizációja, koreográfia táncfolyamatainak bemutatása,
- sikeres felvételi eredmények,
- továbbhaladás a továbbképző évfolyamain,
- tovább táncolás egyéb színtereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, táncvárosi formák és szokások

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** sportjátékok, a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítást, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai, dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujtogatások, rigmusok, szokásszövegek
- **Táncgyakorlat:** székely forgató táncok, az eddig tanult páros táncok ismétlése, gyakorlása, az eddig tanult férfi és női táncok ismétlése, gyakorlása, felkészülés az alapfokú művészeti vizsgára.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a tanult tájegységek jellegzetes népi hangszerei és zenei együttese, a dúvó és az esztam kíséret jellemzői, tánc típusok és kíséret módok

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklórisztika: az ismert táncok jellemző vonásai, a tánc típusok, táncalkalmak, táncos magatartás

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

Szemléltetés/eszközök

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internethozzáférés, feladatlapok, TOTÓ, feladatkártya, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötel, kréta, műanyag bábuk.

9.7.8. Követelmények az alapfok ötödik, hatodik évfolyamának befejezése után

A tanuló ismerje

- a saját teste működését,
- a tréningorozatokat, a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a tánc szerkezeti felépítésének és a táncszerkesztésnek általános elveit,
- az előképző és az alapfokú évfolyamokon tanult táncokat, koreográfiákat,
- az előképző és az alapfokú évfolyamokon tanult népdalokat és táncszókat,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséretmódokat, hangszereket,
- a tanult szokásokat, a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat,
- a tanult táncos adatközlőket és táncaikat,
- a tanult táncalkalmakat, illemszabályokat,
- az ugrósok, ügyességi táncok, körtáncok, csárdások és a verbunkok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai jellemzőinek alkalmazását,
- a művészeti alapvizsga elvárásrendszerét,
- régiója amatőr néptáncművészetének néhány együttesét, eseményeit,
- a szakirányú továbbtanulás lehetőségeit.

A tanuló legyen képes

- a táncszerkesztés általános elveit alkalmazni a gyakorlatban,

- az improvizáció során a ritmikai, dinamikai, plasztikai lehetőségek alkalmazására,
- a táncmotívumok, gesztusok megjelenítésére,
- az improvizáció és a koreográfia táncolás során a tanult népdalok és táncszók használatára,
- a térben történő eligazodásra,
- a zenei lüktetésrendhez, zenei egységekhez igazodni,
- a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazására más környezetben is,
- az önálló ismertszerzésre, az ismeretek feldolgozására, rendszerezésére,
- a férfi és női táncos magatartás megjelenítésére,
- a színpadi jelenlét, koncentráció kialakítására,
- az érzelmek közvetítésére,
- a tánc tudatos megvalósítására az improvizáció és a koreográfia eltáncolása során,
- a tanult néprajzi és táncfolklorisztikai ismeretek alkalmazására,
- a feladat végrehajtáshoz szükséges fizikális és mentális állóképességre,
- sikeres művészeti alapvizsga letételére, a szakirányú továbbtanulásra.

9.7.9. Néptánc tantárgy, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam

A továbbképző 7-8. évfolyam célrendszere

Ezen az évfolyamokon a technikailag nehezebb táncok elsajátítása kerül a középpontba, nagyobb szerepet tölt be a tréning és tánctechnikai fejlesztés, valamint a stílusos táncolásra, az előadói képességek fejlesztésére, az improvizációra, és a férfi és női szerepek, magatartásminták tudatos megjelenítésére helyezük a hangsúlyt. Célunk, hogy a táncelemzéssel, az eredeti filmek tanulmányozásával, a belső mentális gyakorlás tudatosításával magasabb szinten valósuljon meg a mozgáskogníció, a testtudat és a táncanyagismeret.

7. évfolyam

Korosztály: 15-16-éves korosztály, (középiskola 9. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/7 továbbképző hetedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az iskolaváltás és a kamaszkor, az útkeresés időszaka, sok nehézségekkel. Különösen fontos a közösséghez tartozás, az értékes és tartalmas együtt munkálkodás, a megerősítés, a bevonás.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analízis-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,

- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli szintereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, tánc házi formák és szokások, drámajátékok

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvetők, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítást, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai, dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujjogatók, rigmusok, szokásszövegek
- Táncgyakorlat: erdélyi táncok, az eddig tanult páros táncok ismétlése, gyakorlása, az eddig tanult férfi és női táncok ismétlése, gyakorlása.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: ardeleana–kolomejka típusú dallamok, a periódus szerkezete, zárlatok, félzárlatok, a zene és tánc kapcsolata, a „jajnoták” szerkezete és jellemzői, aszimmetrikus lüktetés

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése, táncbéli kiáltások, táncszók

Táncfolklorisztika: az Erdélyi dialektus táncai, tánc kultúrája, táncalkalmak, a táncrend, a tánc ház szerepe, az adatközlők megismerése

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is.

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

Szemléltetés/eszközök

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internethozzáférés, feladatlapok, TOTÓ, feladatkártya, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötel, kréta.

8. évfolyam

Korosztály: 15-16-éves korosztály, (középiskola 10. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/8 továbbképző nyolcadik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés és a „lázas” időszaka, a kamaszkori problémákkal a középpontban.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,

- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánc tudás elmélyítése,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- táncművek funkcióinak megismertetése, a megfelelő táncos magatartás kialakítása,
- a táncrend fogalmának értelmezése az erdélyi dialektus és egyéb dialaktusok különböző területein
- a táncszók ismerete és alkalmazása,
- a táncok újraalkotási igényének kialakítása a tanuló személyisége, habitusa, tánchoz való viszonyulása szerint,
- a zene és tánc összefüggéseinek megfigyeltetése, az összefüggések megfogalmazása, rendszerezése
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analízis-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,

- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli szintereken, közösségekben.

Tananyag

Bevezető, ráhangoló, motiváló szakasz: fonóbeli játékok, improvizációk, tánc házi formák és szokások, drámajátékok.

Az óra fő része:

- **Bemelegítés:** a testrészek általános átmozgatása, általános gimnasztika különböző hangulatú és tempójú zenére
- **Tréning:** az állóképesség fejlesztése, fokozatos terhelés megvalósítása, nyújtás, levezetés
- **Tánctechnika:** támasztékváltás gyakorlatai, hangsúlygyakorlatok, ugrós-legényes technikai gyakorlatok, csárdás variációk, félfordulók, átvető, karalatti kiforgatás, páros forgás gyakorlatok, tartás-ellentartás gyakorlatok, indítás-megállítás, női-férfi gesztusok a táncban, egyszerű csalogatási formák, előadásmód, táncos kommunikáció, tartalom és forma, érzelmi attitűd gyakorlatai, szöveg és mozgás összehangolása, plasztikai, dinamikai gyakorlatok, dramatikus szövegek, versek, csujjogatások, rigmusok, szokásszövegek
- Táncgyakorlat: erdélyi táncok, az eddig tanult páros táncok ismétlése, gyakorlása, a táncanyag bővítése, táncrendek táncolása, az eddig tanult férfi és női táncok ismétlése, gyakorlása.

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: ardeleana–kolomejka típusú dallamok, a periódus szerkezete, zárlatok, félzárlatok, a zene és tánc kapcsolata, a „jajnóták” szerkezete és jellemzői, aszimmetrikus lüktetés

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése, táncbéli kiáltások, táncszók
Táncfolklorisztika: az Erdélyi dialektus táncai, tánc kultúrája, táncalkalmak, a táncrend, a tánc ház szerepe, az adatközlők megismerése

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját tánc régió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is.

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

Szemléltetés/eszközök

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internet hozzáférés, feladatlapok, TOTÓ, feladatkártya, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötél, kréta.

9.7.10. Követelmények a továbbképző nyolcadik évfolyam elvégzése után

A tanuló ismerje

- a saját teste működését,
- a tréning sorozatokat, a tánctechnikai gyakorlatokat,
- a tánc szerkezeti felépítésének és a táncszerkesztésnek általános elveit,
- a tánc stílusjegyeit,
- a tánc megjelenítésének technikai, érzelmi meghatározóit, a táncszerkesztés elveit,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai jellemzőinek alkalmazását,
- a színpad törvényszerűségeit,
- a tanult táncok zenei jellemzőit, a kíséret módokat, hangszereket,
- a tanult szokásokat, a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat,
- a tanult táncos adatközlőket és táncaikat,

- a tanult táncalkalmakat, illemszabályokat,

A tanuló legyen képes

- a táncszerkesztés általános elveit alkalmazni a gyakorlatban,
- az improvizáció során a ritmikai, dinamikai, plasztikai lehetőségek alkalmazására,
- a táncmotívumok, gesztusok megjelenítésére,
- az improvizáció és a koreográfia táncolás során a tanult népdalok és táncszók használatára,
- a térben történő eligazodásra,
- a zenei lüktetésrendhez, zenei egységekhez igazodni,
- érzelmek kifejezésére, megjelenítésére,
- a képzés során elsajátított ismeretek alkalmazására más környezetben is,
- a férfi és női táncos magatartás megjelenítésére,
- a színpadi jelenlét, koncentráció kialakítására,
- a tánc tudatos megvalósítására az improvizáció és a koreográfia eltáncolása során,
- saját táncnyelv megalkotására,
- a tanult néprajzi és táncfolklorisztikai ismeretek alkalmazására,
- a feladat végrehajtáshoz szükséges fizikális és mentális állóképességre.

9.7.11. Néptánc tantárgy, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam

A továbbképző 9-10. évfolyam célrendszere

Az alapfokú művészeti iskola utolsó két évfolyamán folytatjuk az erdélyi táncok megismerését, továbbá célunk a megismert táncok rendszerezése, ismétlése és a motívumtár gazdagítása. Célunk a stílusos, hiteles előadásmód megvalósítása, a tudatos táncszerkesztés, az egyedi előadói stílus felfedeztetése, valamint felkészülés a sikeres művészeti záróvizsgára.

9. évfolyam

Korosztály: 16-17-éves korosztály, (középiskola 11. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/9 továbbképző kilencedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés, az önismereti kérdések, a siker és kudarc megélése, feldolgozása kiemelt tényezők

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotoniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a tánctevékenység igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- stílusismeret és egyéni táncstílus kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- a stílusjegyek tudatosítása és alkalmazása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- forgástechnika fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analizálás-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli színtereken, közösségekben.

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

- Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata

Táncgyakorlat:

- Az Erdélyi táncdialektus tananyagának bővítése
- A Tiszai táncdialektus területéről kiválasztott táncrend az alapfokon szerzett ismeretek felhasználásával, rendszerezésével
- Az évfolyam célkitűzéseinek, feladatainak, az életkori sajátosságoknak, jellemzőknek megfelelő tánc típus anyaga

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: erdélyi jellegzetes hangszerek, hangszer együttesek (hegedű, ütőgardon, koboz), az aszimmetrikus lüktetésű táncok kíséretmódja

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: az erdélyi táncok földrajzi, történelmi háttere, táncalkalmak, tánc hagyományok, szokások

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományőrzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek táncagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

Szemléltetés/eszközök

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internethozzáférés, feladatlapok, TOTÓ, feladatkártya, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötel, kréta.

10. évfolyam

Korosztály: 17-19-éves korosztály, (középiskola 12. évfolyam)

Tantárgy és órakeret: néptánc, heti 3 óra (108 óra/év)

Évfolyam: T/10 továbbképző tizedik évfolyam

Életkori sajátosságok: az útkeresés, az önismereti kérdések, a siker és kudarc megélése, feldolgozása és a kamaszkori problémák jellemzőek.

Nevelési célok

- nemzeti identitás erősítése,
- közösséghez tartozás erősítése,
- önbizalom, egészséges énkép fejlesztése,
- kitartásra, monotóniatűrésre nevelés,
- egészséges életmódra nevelés,
- igényességre, pontosságra, kitartásra és felelősségvállalásra nevelés,
- a táncművelés igényének kialakítása.

Szakmai célok

- a tánctudás elmélyítése, gazdagítása,
- a testtudat erősítése,
- erdélyi táncok megismerése,
- improvizáció, és színpadi előadói képességek fejlesztése,
- egyéni táncnyelv azonosítása, alkalmazása az improvizáció során,
- stílusismeret és egyéni táncstílus kialakítása,
- színvonalas és tudatos egyéni és közösségi táncbemutató megvalósítása.

Fejlesztési célok

- stílusjegyek azonosításának, megjelenítésének támogatása,
- a stílusjegyek tudatosítása és alkalmazása,
- előadói képességek fejlesztése,
- elemzési, újraalkotási képességek fejlesztése,
- forgástechnika fejlesztése,
- tánctechnikai, ritmikai, plasztikai, dinamikai képességek fejlesztése.

Didaktikai célok

- a motiváció erősítése,
- tanulói kezdeményezések támogatása,
- rendszerezés, analízis-szintetizálás,
- az önálló tanulás előtérbe helyezése,
- egyéni útkeresések támogatása,
- egyéni fejlesztések, differenciálás megvalósítása az igényeknek és céloknak megfelelően.

Eredménycélok

- magabiztos tánctudás, szabad improvizáció megvalósítása,
- kiváló előadói megjelenés és táncszerkesztés szólóban vagy párban,
- pontos zenei illeszkedés, dinamikai sokszínűség,
- a táncmotívumok funkcióinak tudatos alkalmazása,
- kifejező páros viszony, valamint érzelmek megjelenítése,
- táncolás egyéb, iskolán kívüli színtereken, közösségekben,

- sikeres művészeti záróvizsga (nem kötelező) megvalósítása a jelentkező tanulók esetén.

Tananyag

Táncelőkészítő gimnasztika, az alapfok tananyagának megfelelően

- Tánctechnika: a magasabb nehézségi fokú, összetett mozdulattípusok előadásmódjának fejlesztése, térben való használata
- Táncgyakorlat: az ismert táncrendek tananyagának bővítése, összegzése, rendszerezése

Koreográfia: az ismert táncanyagból

Zenei ismeretek: a zenei ismeretek összefoglalása, rendszerezése

Népi ének: a tanult táncokhoz kötődő dalok ismétlése, bővítése

Táncfolklorisztika: a Kárpát-medence táncai, tánc kultúrája

Viseletek: jellemző viseletdarabok, azok elnevezései, öltözködési szabályok, a táncos mozgás és a viselet összefüggései

Hagyományörzés: a saját táncrégió táncai, beleértve az ott élő nemzetiségek tánc hagyományát is

Szaktárgyi kapcsolatok: népzene, népi ének, néprajz, táncfolklorisztika, táncelőkészítő gimnasztika, drámajáték, népi játék, táncfolklorisztika.

Tantárgyközi kapcsolatok: ének-zene, földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom, testnevelés, drámajáték.

Szemléltetés/eszközök

DVD, CD, videokazetta, térkép, fotók, szakkönyvek, internethozzáférés, feladatlapok, TOTÓ, feladatkártya, DVD-CD lejátszók, hangosító berendezések, projektor, videomagnó, TV, tükör, ugrókötel, kréta.

9.7.12. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

A tanuló ismerje

- Az ugrósok, eszközös táncok, körtáncok, karikázók, páros táncok, férfitáncok táncanyagát a helyi tantervben meghatározott tájegységek szerint
- A táncdialektusok és tájegységek, tánc típusok és táncrendek fogalmát és összefüggéseit
- A stílusjegyek, a színpadi törvényszerűségek, a ritmikai, plasztikai, dinamikai szabályszerűségek alkalmazását a gyakorlatban
- A tanult koreográfiákat

A tanuló legyen képes

- A testtudat fenntartására, a táncok improvizatív bemutatására, a kollektív és az individuális táncok tudatos megformálására, a táncalkalmaknak és a nemzeti identitásnak megfelelő magatartásmód tudatos megjelenítésére, a táncok egyéni, stílusos megjelenítésére, a táncos partnerkapcsolat megvalósítására a tájegységnek, tánc típusnak megfelelően
- A szakmai nyelvezet alkalmazására, a képzés során elsajátított szókincs tudatos alkalmazására a mindennapi életben, a kommunikációra, véleménynyilvánításra, az érdeklődés, a szakmai ismeretszerzés fenntartására, az intelligens tudás megszerzésére

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

- 1 db tábla vagy flipchart
- 1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép
- Hangzóanyag lejátszására alkalmas lejátszó/erősítő, hangfal
- Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
- A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok
- Néprajzi kézikönyvek, lexikonok, videó és/vagy DVD filmek
- A tanulólétszámnak megfelelő, a tanulmányi versenyekhez és tanévzáró bemutatókhoz szükséges megfelelő népviseletek, lábbelik

9.8. Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények:folklórismeret

A konkrét népszokások megismertetésén keresztül a tanulók előtt fel kell tárni a néphagyomány ünnepi rítusainak formai és tartalmi összetevőit, megjelenését. Világítson rá a hagyomány folyamatosan változó természetére, egykori történeti rétegeire, eredetére. Tegye élményszerűvé a jeles napok és ünnepi szokások megismerését. Aktualizálja az emberi élet fordulóihoz fűződő hagyományokat, szokásokat. A gyermekjátékok és táncok táji és történeti megismertetésével a gyakorlati képzésben elsajátított ismeretek rendszerezéséhez nyújtson segítséget.

9.8.1 *Folklórismeret tantárgy az alapfokú évfolyamokon: A/3- A/6*

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A játék– és táncalkalmak szerepének megismertetése a faluközösség és az egyén életén keresztül, a kommunikációs képesség, verbális kommunikáció, szocializációs készség, közösségérzet, a tér– és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

- A gyermekkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

Gyerekszületés, gyermekkor

- Jósló praktikák a gyermek születése előtt
- Komatál hagyománya
- Keresztelő
- A gyermek befogadása, helye a családban és a falu társadalmában
- Az anya avatása
- Munkára nevelés, gyermekmunka

A gyermekek játékalkalmai és táncalkalmai

- A munkavégzéshez kötődő játékalkalmak (libalegeltetés, kalácamunkák)
- A játszó helyszíne, időpontja, a falu társadalmi életében betöltött szerepe
- A tánc tanulása
- Gyermeklakodalmas (a felnőttek világának – szokások, táncok, zenei kultúra – tanulása)
- A gyerekek táncalkalmai (kukoricabál, pulyabál, aprók tánca, serketánc)

Az évkör ünnepei gyermekszemmel

- Szent Miklós napja
- Jézus születésének története
- Óévbúcsúztató és évkezdő szokások
- Szent Balázs napja, Balázsjárás
- Szent Gergely napja, Gergelyjárás
- Húsvét vasárnapjának és hétfőjének szokásai
- Pünkösdi királynéjárás

Követelmények

- A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a gyermekkor jeles eseményeit, játék- és táncalkalmait
- A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet és a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

- A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése
- A legényélethez, leányélethez, párválasztáshoz, lakodalomhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, rituális cselekmények, jeles napok és ünnepi szokások megismertetése
- A táncalkalmak jelentőségének megismertetése a párválasztás során

Legényélet, leányélet, párválasztás, lakodalom

- Munkavégzés a serdülő korban
- Legényavatás, leányavatás
- Udvarlási szokások, szerelmi élet, és azok szinterei
- Szokásjogok a paraszti társadalomban
- Leánynéző, háztűznéző, hozomány
- Leánykérés, eljegyzés, jegyajándék
- Lakodalmi előkészületek
- Lakodalmi tisztségviselők, feladatok
- Lakodalmi szokások, rítusok

Legények és lányok játék- és táncalkalmai

- A fonó helyszíne, szerepe a párválasztásban, társas kapcsolatokban
- Fonójátékok, tánc a fonóban (hangszerek, tánckíséret)
- Böjti időszak (tavaszköszöntő játékok és a böjti karikázó)
- Bálók időpontja, helyszíne, bálrendezés

Lányok és legények szerepe a kalendáris szokásokban

- Luca kettős alakja
- Betlehemezés
- Farsangi szokások
- A nagyhét eseményei
- A húsvéti tojás jelentése és díszítésének különböző technikái
- Pünkösdi királyválasztás
- Májusfaállítás
- Nyári napforduló szerepe, Szent Iván napi szokások

Követelmények

- A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a leányélet, legényélet jeles eseményeit, táncalkalmait, a párválasztás szokásait, a lakodalom menetének, szereplőit
- A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A táncalkalmak szerepének változásai és a változások okainak feltárása
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet valamint a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

- A tanuló előző évben megszerzett ismereteinek elmélyítése, bővítése
- A rituális cselekmények szerepe, a felnőtt- és öregkorhoz kapcsolódó szokások, hiedelmek, a jeles napok és ünnepi szokások megismertetése

Felnőttek, idősek és az elbúcsúztatás szokásai

- Paraszti munka, munkaszervezés
- Az idősek társadalmi szerepe a paraszti társadalomban
- Előjelek, jóslások, hiedelmek
- A haldoklóval, a halottal kapcsolatos szokások
- Virrasztás, temetés, siratás
- A halotti tor
- Fejfák, keresztek
- Mindenszentek napja
- Halottak napja, megemlékezés a halottakról

A házasok táncalkalmai

- Táncalkalmak a családi eseményeken (keresztelő, lakodalom)
- Táncalkalmak a farsangban (házasok bálja, batyusbál)
- Asszonyok multságai (asszonyfarsang, lakodalmi kontyoló)
- Férfiak multságai (pincézés, tejbemérés)

Felnőttek az évkör ünnepein

- Disznótorok ideje (alakoskodás, adománykérés)
- A regölés (időpontja, jelmezek, hangszerek, szereplők)
- Szent György napja
- Virágvasárnap
- A húsvéti ételek jelképrendszere
- Fehérvasárnap
- Aratás és a hozzá kapcsolódó szokások
- Szent István napja, új kenyér ünnepe
- Szüret, szüreti felvonulások, alakoskodás
- Szent Mihály napja
- Dömötör napja, Vendel napja

Követelmények

- A tanuló ismerje az év során tanult jeles napok elhelyezkedését a naptárban, a felnőtt- és időskor jeles eseményeit, szokásait, a különböző életkorokhoz kapcsolódó táncalkalmakat, azok szerepét
- A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az elméleti tananyag és az eddig tanult táncanyagok közötti összefüggések megfogalmazása

- A tananyagban meghatározott régi- és új stílusú táncrétegek jellemzőinek, a táncdialektusok elhelyezkedésének, földrajzi meghatározásának megismertetése
- A kommunikációs képesség, a verbális kommunikáció, a szocializációs készség, a közösségérzet valamint a tér- és időbeli tájékozódás fejlesztése
- A tananyaghoz kapcsolódóan más művészeti ágak alkotásaira való figyelemfelkeltés

Tananyag

- Táncfolklorisztika
- A régi táncréteg jellemzői

Körtáncok

- Középkori táncagyomány, lánc- és körtáncok
- Énekes női körtáncok helye és szerepe a tánc kultúrában

Eszközös pásztortáncok

- Kanásztánc, pásztortánc
- Pásztorbotoló, cigánybotoló

Ugrós–legényes tánc típus

- Ugrós táncok (szóló, csoportos és páros formák, helyi sajátosságok)
- Erdélyi legényes táncok

Küzdő karakterű páros táncok

Forgós–forgatós páros táncok

- Reneszánsz táncagyomány, forgós–forgatós páros táncok
- Lassú tempójú páros táncok
- Mérsékelt és gyors tempójú páros táncok
- Az új táncréteg jellemzői
- A reformkor tánc kultúrája, a verbunk és csárdás kialakulása

Verbunk

- A szóló verbunk
- Szabályozott szerkezetű verbunkok

Csárdás

- A csárdás tagolódása (lassú és friss, valamint csendes, csárdás, ugrós)
- Körcsárdás, hármás csárdás

A dialektusok meghatározása, elhelyezkedése, jellemzői

- Dunai dialektus
- Tiszai dialektus
- Erdélyi dialektus

A tanult táncanyagok elhelyezése a nagy dialektusterületekben

Követelmények

- A tanuló ismerje a régi és az új táncrétegbe tartozó tánc típusokat, a főbb jellemzőiket, a tanulmányok során megtanult táncok földrajzi elhelyezkedését, dialektusait
- A tanuló legyen képes az együttműködésre, alkalmazkodásra, mások elfogadására, a szabályok betartására, a társak előtti kommunikációra, a tanult ismeretek megfogalmazására

9.8.2. Követelmények folklórismeret tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- A folklór, mint történeti hagyomány sajátosságait, az egyes jeles napok időpontját, a jeles napok vallási, hiedelmi funkcióját, magyarázó történetét
- A hagyományos paraszti élet jellegzetes fordulópontjait, a magyar paraszti világkép legfőbb elemeit, eredetüket, s a hozzájuk fűződő mondákat, a parasztság hiedelemvilága főbb szereplőit, funkcióit

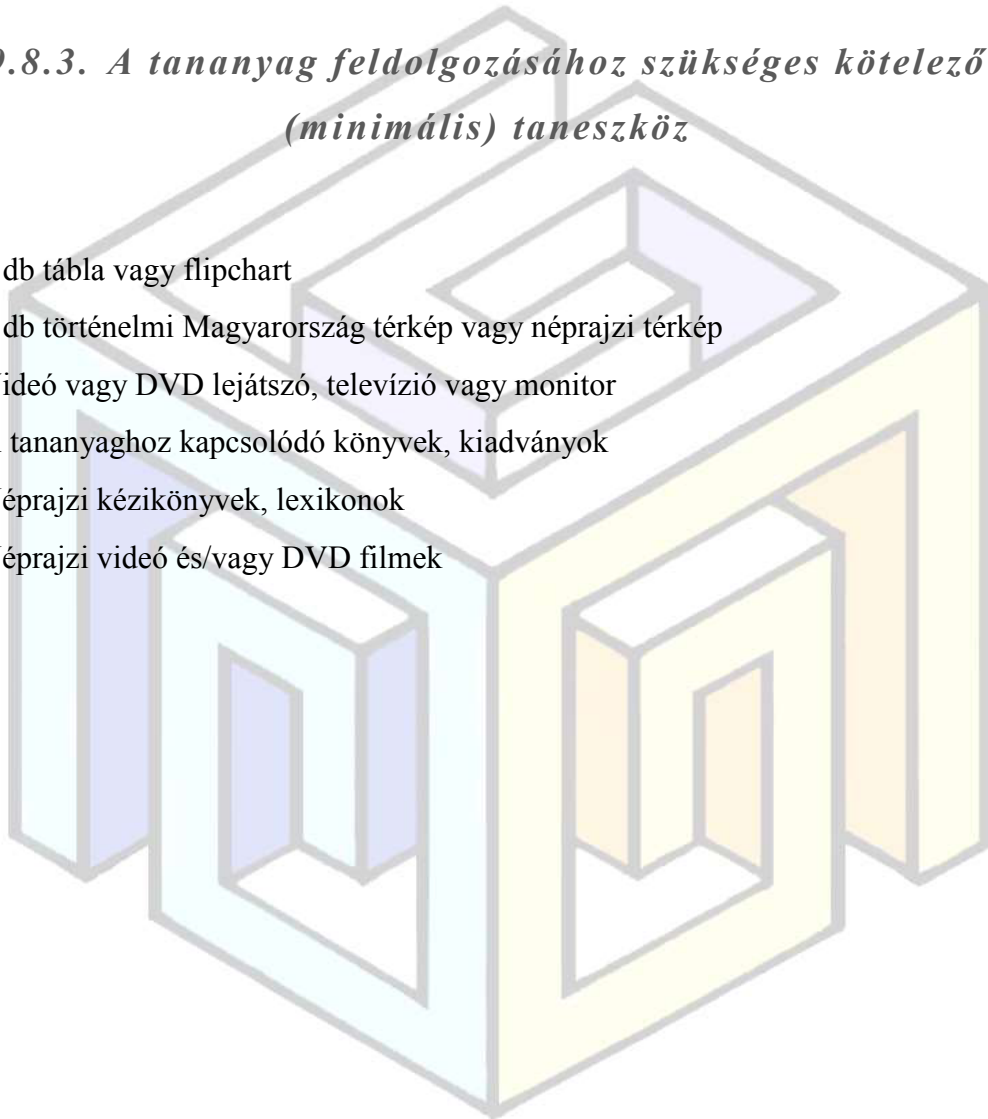
A tanuló legyen képes

- A rítuscselekmények szövegeinek és tartalmának értelmezésére és használatára, a szakkifejezések, a megszerzett ismeretek alkalmazására, a tér-idejű összefüggéseinek felismerésére

- A paraszti társadalom erkölcsi és viselkedési normáinak megítélésére, értékeinek elfogadására
- Az önálló ismeretszerzésre, az elméleti ismeretek alkalmazására a mindennapi életben
- A magyar folklórhagyományokat a nemzettudat részeként értelmezni
- Az azonosságok és különbözőségek felismerésére a hazai és egyetemes folklórban

9.8.3. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz

- 1 db tábla vagy flipchart
- 1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép
- Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
- A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok
- Néprajzi kézikönyvek, lexikonok
- Néprajzi videó és/vagy DVD filmek

9.9. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyagtartalom, követelmények: tánc történet

A tantárgy járuljon hozzá saját tánc kultúránk történetének megismeréséhez, a magyarságtudat erősítéséhez, a tanulók kommunikációs készségeinek fejlődéséhez, a más népek kultúrája iránti érdeklődés felkeltéséhez, a tantárgyhoz tartozó terminológiák használatához, igényes képi és hanganyag megismeréséhez, a táncművészet iránti érdeklődéshez, az arra fogékony közízlés fejlesztéséhez

9.9.1 Tánc történet a továbbképző kilencedik tizedik évfolyamán

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az egyetemes tánc történet kronológiai rendjén keresztül a történelmi összefüggések felismertetése
- A tánc történet szempontjából kiemelkedő események, alkotók megismertetése és meghatározó műveik elemzése során a komplex látásmód kialakítása és fejlesztése
- Stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a tánc műfajok iránti érzékenység fejlesztése
- Más népek tánc hagyományainak megismerésére, több tánc műfaj befogadására, a kulturált szórakozás elsajátítására valamint a saját tapasztalatainak gyarapítására ösztönözze a tanulót

Tananyag

- Tánc történelmi alapfogalmak: köznapi és művészi mozgás, közhasznú és művészi tánc
- Az őskor táncélete: vallási szertartások, rítusok, ábrázoló táncok
- Az ókori kultúrák közül az egyiptomi, a japán és a görög tánc kultúra
- A középkor tánc kultúrája: tánc és a vallás kapcsolata, misztériumjáték, jokulátorok

- A reneszánsz embereszménye, a magyarországi reneszánsz, Mátyás király udvartartásának tánc kultúrája
- A barokk kialakulás és hatása Európa művészetére, XIV. Lajos, a barokk mesterei
- A cselekményes balett kialakulása, Noverre munkássága
- A jezsuita színházak szerepe a színpadi tánc történetében
- A balett megjelenése Magyarországon – „Eszterházy esték”
- A romantika hatása Európa táncéletére
- A reformkori magyar „színpadi” táncművészet, paraszti táncok – Környári
- A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek, a táncos helyszínek és események megismertetése a tanulókkal

Követelmények

- A tanuló ismerje az egyetemes tánc történet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket
- A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, illetve önálló gondolatok megfogalmazására egy tánc koreográfia kapcsán

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A XX. századi táncművészet jelentősebb állomásainak, a műfajok közti átjárhatóság lehetőségeinek felismertetése
- A tánc ház–mozgalom kialakulásának és napjainkban betöltött szerepének felismertetése
- Az egyéni látásmód, stílusérzék, logikus gondolkodás valamint a táncműfajok iránti érzékenység nyitottság, befogadó készség fejlesztése
- A kulturált szórakozás igényének kialakítása, a saját tapasztalatszerzés ösztönzése

Tananyag

- Tánc történeti alapfogalmak: a konkrét és elvont jelleg a művészetben, a művészi mozgás fajtáinak esztétikája

- A XX. század elejének táncművészeti újításai Amerikában (Isadora Duncan), hatásuk Európa táncéletére
- A XX. századi magyar mozdulattűvészet megújítói
- A színpadi néptánc kialakulása: Gyöngyösbokréta, Csupajáték
- Művészegyüttesek Magyarországon: Néphadsereg Központi Művészegyüttese – Honvéd Táncszínház (Szabó Iván), Állami Népi Együttes (Rábai Miklós), SZOT – Budapest Táncgyüttes (Molnár István), BM Duna Művészegyüttes (Náfrádi László)
- A táncházmozgalom kialakulása, hatása a mai táncművészetre
- A koreográfusnemzedékek jelentősebb alkotói és kiemelkedő műveik a színpadi táncművészetben
- A művész- és a jelentősebb amatőr együttesek napjaink magyar táncművészetében
- A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei
- A legjelentősebb szaklapok, kiadványok, szakkönyvek megismertetése a tanulókkal, melyek nyújtsanak segítséget az év végi vizsgára való felkészüléshez

9.9.2 Követelmények tánctörténet tantárgyból a a továbbkéző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- Az egyetemes tánctörténet során a művészeti ág fejlődésében jelentős szerepet betöltött eseményeket, helyszíneket, műveket, a magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a táncház–mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket
- A tanuló ismerje a XX. századi magyar táncművészet jeles képviselőit, meghatározó műveiket, a színpadi néptáncművészet fontos fordulópontjait, a táncház–mozgalom legfontosabb eseményeit, az országos rendezvényeket, egyesületeket, szakmai szervezeteket, oktatási intézményeket

A tanuló legyen képes

- Néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára
- A tanuló legyen képes néhány mondatban önállóan kifejezni magát egy adott témakörben, gondolatainak megfogalmazására egy táncmű, koreográfia kapcsán, a tánc történet fordulópontjainak megnevezésére, a tánc műfajainak elkülönítésére, a terminológia helyes használatára

9.10. A Néptánc tanszak tantárgyai, tananyag tartalma, követelménye: népzenei alapismeretek, választható tantárgy

A népzenei alapismeretek tanításának **célja**, hogy a néptánc tantárgyon belül elsajátított zenei ismeretek kibővítésével járuljon hozzá a tanulók népzenei neveléséhez. Mutasson rá a tánc a zene az ének egységére, összefüggéseire. Világítson rá a hangszeres népzene és a tánc összefüggéseire, nyújtson élményszerű ismereteket a jellegzetes népi hangszerekről, hangszer-együttesekről, zenekarokról. Segítse elő a komplex látásmód kialakulását, az elemző gondolkodást, az összefüggések felismerését. Nyújtson bővebb ismereteket a vokális népzene jellemzőiről, segítse elő a népi éneklési technika elsajátítását. A közösségi éneklés élménye és hangulata erősítse az összetartozás érzését. A tantárgy tanítása során a gyakorlati megközelítés, az élményszerzés dominál, amelynek eszközei a hangszerek bemutatása, zenehallgatás, zenefelismerés, bemutatás.

**9.10.1. Népzenei alapismeretek tantárgy az alapfokú
évfolyamokon:**

A/1-A/6

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése.
- Az ének és tánc egységének felismertetése, a tánc közbeni éneklés követelményeinek megismertetése
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es lüktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése, felismertetése
- Az éneklés közösségi élményének, örömeinek felfedezése, megélése

Tananyag

- Negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A 2/4-es zenei lüktetés
- D–r–m dallammagú népi játék dallamok, népdalok
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A választott dallamok csoportos megszólaltatása
- Népi hangszerek: idiofon hangszerek

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit
- A tanuló legyen képes a népdalok csoportos bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, a ritmusértékek, ritmusképletek gyakorlati alkalmazására

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az énekhang technikai adottságainak a légzés, a vokális hangzók, hangterjedelem fejlesztése
- A népi éneklési technika kialakítása
- A zenei képességek a hallás, intonálás, ritmusérzék, az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességének, a népdalok memorizálási képességének fejlesztése
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő népdalokon keresztül a 2/4-es lüktetésrend hangsúlyainak érzékeltetése ének és tánc közben egyaránt
- A tánc közbeni éneklés kritériumainak, a dallamívek megformálási szabályainak megismertetése, megvalósítása a gyakorlat során. A karikázó dalok éneklésének fejlesztése, bővítése
- Az előéneklés szabályainak, az előénekeshez történő igazodás technikájának elsajátítása, fejlesztése
- A közösségi éneklés élményének, örömeinek felfedezése, nagyobb és kisebb létszámú csoportokban egyaránt

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A 2/4-es zenei lüktetés
- A dudaritmus
- A kanásztánc ritmus
- 5–6 hangterjedelmű dallamok
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A választott dallamok csoportos, kiscsoportos megszólaltatása
- Az előénekes feladata és funkciói, a bekapcsolódás módja
- Népi hangszerek: duda

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszer jellemzőit

- A tanuló legyen képes a népdalok csoportos, kiscsoportos bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, a tanult dal előéneklésére, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az előadásmód jellemző vonásainak, megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás technikájának megvalósítása
- A hangterjedelem növelése, a magabiztos dalkezdés megvalósítása
- Az intonációs készség és a zenei hallás, hangszín fejlesztése
- A hangképzési technika és a megfelelő légzéstechnika elsajátítása
- A népi éneklési technika fejlesztése
- Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A nyújtott és éles ritmus
- A 4/4-es zenei lüktetés
- A hangterjedelem növelés oktáv terjedelemig
- A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- A választott dallamok csoportos, kiscsoportos, egyéni megszólaltatása
- Népi hangszerek: tekerő, klarinét

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, a tanult hangszerek jellemzőit

- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen belüli éneklésre, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz történő igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Az előadásmód jellemző vonásainak megismertetése, a fokozatos tempónövelés, tempóváltás szabályainak tudatosítása
- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma, dallam és tempóérzék fejlesztése
- A népi éneklési technika fejlesztése.
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika és a megfelelő hangszín kialakítása, a hangterjedelem növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló, duó, kiscsoportos éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A nyújtott és éles ritmus
- A 4/4-es lüktetés
- A hangterjedelem növelése oktávon túlra
- A lassú, közepes és gyors tempó dallampéldákon keresztül
- A giusto előadásmód
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- Népi hangszerek: hegedű, brácsa, bőgő
- A dallamhangszerek, kísérő hangszerek, játékmód
- Az esztam és dűvő kíséret

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét és dallamát, az alapvető ritmusértékeket, a giusto előadásmód jellemzőit, a hangszereket, kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen túl énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei egységek érzékelésének elősegítése, zenei zárlatok és félzárlatok felismertetése
- A giusto és a parlando, rubato előadásmód jellegzetes vonásainak megismerése és alkalmazása
- A kíséretmódok és a tánc összefüggéseinek vizsgálata
- A fokozatos tempónövelés, tempóváltás tudatos alkalmazása
- A népdalcsokor szerkesztési elveinek megismertetése
- A magabiztos dalkezdés elsajátítása
- Az intonációs készség, zenei hallás, hangképzési technika, megfelelő légzéstechnika kialakítása, a hangterjedelem és az éneklési kedv növelése
- Az egyéni feladatvállalás, a szóló éneklés ösztönzése

Tananyag

- A negyedek, nyolcadok ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A periódus, zárlat, félzárlat
- A hangterjedelem növelése oktávon túlra
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklórismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- Népi hangszerek: cimbalom, citera, tambura
- A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódus fogalmát, a giusto előadásmódot, a hangszereket, kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére és azonosítására

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vokális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek megismertetése
- A dallam díszítéstechnika fejlesztése
- Az ismeretek szintetizálásának elősegítése
- A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek feltárása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A vizsgahelyzetre való felkészítés

Tananyag

- A negyedes, nyolcados ritmusértékek, ritmusképletek, ritmusgyakorlatok
- A szinkópa
- Az aszimmetrikus zenei lüktetés
- Az 5/8-os lüktetésrend
- A periódus, a pontszerkezet
- A parlando, rubato és a giusto előadásmód
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- A folklór ismeret tantárgy témaköréhez kapcsolódó szokásdalok
- A hangszerek, hangszer-együttesek, zenekari felállások tájegységek szerint
- A zene és tánc összefüggései tájegységek és tánc típusok szerint
- Zenefelismerés

Követelmények

- A tanuló ismerje az emberi hang sajátosságait a tanult népdalok szövegét, dallamát, az alapvető ritmusértékeket, képleteket, a periódust, a különböző előadásmódokat, a hangszereket, a kíséretmódokat
- A tanuló legyen képes egy oktáv hangterjedelmen felül énekelni, a népdalok csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatására, a kezdőhanghoz való igazodásra, az előénekeshez történő bekapcsolódásra, a kíséretmódok felismerésére, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus hallás utáni felismerésére, azonosítására.
- Az eddig tanult ismeretek összegzésére, a tananyag összefüggéseinek felismerésére.

9.10.2 Népzenei alapismeretek tantárgy a továbbképző évfolyamokon:

T/7- T/10

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- Az aszimmetrikus zenei lüktetés felismerése, jellemzőinek azonosítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése. A népzenei kiadványok népszerűsítése
- A stílusismeret, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A „jaj–nóták” jellemzői
- Az aszimmetrikus lüktetés
- Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika
- Táncszók, csujogatások
- Az periódus és a tánc összefüggései
- A sánta dűvő kíséret
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők

Követelmények

- A tanult népdalok szöveg és dallamismerete, csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatása, díszítése, a táncszók ismerete, gyakorlati alkalmazása
- A tanuló legyen képes a „jaj–nóták” felismerésére, éneklésre, a jellegzetes erdélyi hangszerek, a táncdallamok és tánc típus és kíséret módok felismerésére

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadásmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséret mód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- A tánc közbeni éneklés és csujogatás készségszintű ismeretének kialakítása
- A szólóéneklés közönség előtti megvalósítása
- A táncszók funkciójának, használatának, szövegeinek (az adott tájegység szerinti) megismertetése
- A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A szinkópás ritmusok az erdélyi népzében
- Az erdélyi éneklési stílus és díszítéstechnika
- Táncszók, csujogatások tájegységnek megfelelően
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)
- A siratók és keservesek jellemzői
- Tájai dialektusokra jellemző hangszertársulások
- Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, a díszítéseket, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását
- A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánctípus felismerésére

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A tánc közbeni énekléstechnikájának fejlesztése
- Egyéni előadói képességek fejlesztése
- A zenei stílusok táji tagolódásának felismertetése
- A zenei dialektusok előadasmódjának, stílusjegyeinek felismertetése
- A kíséretmód és a tánc összefüggéseinek megismertetése, tudatosítása
- A táji dialektusokra jellemző hangszín technikájának elsajátítása
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, a légzéstechnika, az előadasmód fejlesztése
- A különböző népzenei dialektusok felismerési képességének, a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségek fejlesztése

Tananyag

- A szinkópás ritmusok az erdélyi népzében
- Táncszók, csujogatások tájegységnek megfelelően
- Az adott évfolyamon választott táncokhoz kötődő, a helyi tantervben meghatározott népdalok
- Az erdélyi zenekari felállások, ismert adatközlők (tájegységnek megfelelően)
- Jellegzetes hangszerek: moldvai furulya, dob, koboz, doromb, hangszer–együttesek: hegedű, koboz, dob
- Alapvető népzenei kiadványok hangzó anyagok ismerte

Követelmények

- A tanuló ismerje a tanult népdalok szövegét, dallamát, díszítését, a táncszókat, azok gyakorlati alkalmazását
- A tanuló legyen képes az önálló, közönség előtti éneklésre, a zenekisérettel együtt énekelni, a hangszerek felismerésére, a táncdallamok és tánc típus felismerésére és azonosítására, a csoportos, kiscsoportos, egyéni bemutatásra

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A vokális és instrumentális népzene dialektusterületeinek, az éneklési technikák stílusjegyeinek, a díszítési módoknak, a hangszeres népzene jellemzőinek képességfejlesztése
- A hangszeres népzene és a tánc típusok összefüggéseinek felismertetése
- A stílusismeret, a zenefelismerés, az éneklési készség, a díszítéstechnika, az előadásmód fejlesztése

Tananyag

- A vokális és instrumentális népzene jellemzőinek összefoglalása, rendszerezése
- A tanult népdalok ismétlése, gyakorlása
- A tanult éneklési technikák gyakorlása
- Hangszerfelismerés
- Tánczene felismerés (tájegység, típus)

- Az adatközlők életútja
- Neves gyűjtők: Kodály Zoltán, Bartók Béla, Lajtha László, Kallós Zoltán

Követelmények

- A tanuló ismerje a néptánc tantárgyon belül választott és a helyi tantervben meghatározott táncokhoz kötődő népdalokat, az alapvető ritmusértékeket, ritmusképleteket, az adott tájegység jellemző hangszereit, hangszer-együtteseit, zenekari felállásait, a periódus fogalmát, jellemzőit és összefüggéseit a táncokkal, a „jaj-nóta”, sirató és keserves fogalmát, ismert adatközlők, gyűjtők életútját
- A tanuló legyen képes a tanult népdalok memoriter éneklésére önállóan, a tanult díszítési technikák alkalmazására, alkalmazkodni a csoport hangszínéhez, hangmagasságához, a tanult hangszerek, kíséretmódok felismerésére

9.10.3. *A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszköz*

- 1 db tábla, vagy flipchart
- 1 db történelmi Magyarország térkép vagy néprajzi térkép
- Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
- A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok
- Népzenei kézikönyvek, lexikonok, kották
- Népzenei hangfelvételek, videó és/vagy DVD filmek

9.11. Táncjelírás-olvasás

A képzés járuljon hozzá a mozdulatok tudatos időbeli, (ritmikai) térbeli, (plasztikai) erőfokbeli (dinamikai) elemzéséhez, a testtudat, a mozgáskoordináció kialakításához, a magyar néptánc táncjelírással közölt folyamatainak megismeréséhez, egyszerű motívumok, motívumsorok lejegyzéséhez.

**9.11.1. A Táncjelírás-olvasás tantárgy a továbbképző
évfolyamokon: T/9-T/10**

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika), összefüggéseinek feltárása
- A mozdulattípusok három leggyakoribb fajtája (lépés, ugrás, gesztusok) valamint a helyzettípusok fogalmának értelmezése
- A mozdulatok elemzésének módjának, a táncjelírás alapfogalmainak (vonalrendszer, irányok) rögzítése, a tanult mozdulat- és helyzettípusok jelölési rendszerének megismertetése
- A mozdulatanalizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér-, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

- A tánc tagolódása: fázis, motívum, motívumfűzés
- A mozdulatelemzés három alaptényezője (plasztika, ritmika, dinamika) és azok összefüggései
- A táncjelírás alapfogalmai (vonalrendszer, irányok) és alkalmazásuk
- A mozdulat típusai (lépés, súlyt hordó láb mozgása, gesztus, ugrás) és jelölése
- A helyzet típusai (testpozíció-állás, súlytalan testrészek mozdulatlansága, szünet a testben, térben, helyen) és jelölésük
- A táncjelírásban használt kiegészítő jelek (távolság csökkentés, növelés, földhöz közeli lábmozdulatok, kis térdhajlítás, feszítés, a lábfej részei, dinamikai jelek, pozíciójelek, forgatás jele) és alkalmazásuk

Követelmények

- A tanuló ismerje a mozdulatelemzés alaptényezőit, a tanult mozdulat és helyzettípusokat, a táncjelírás vonalrendszerét és jeleit

- A tanuló legyen képes a frontirányok felismerésére és helyes használatára, a gesztusirányok egzakt módon való meghatározására, a motívumok ritmusának pontos eltapsolására, a motívumokban szereplő mozdulattípusok felismerésére, az egyszerű motívumok, folyamatok pontos leolvasására és előadására

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A további mozdulattípusok: forgások, forgatások, keringés fogalmának, jelrendszerének értelmezése
- A mozdulatelemzéshez szükséges kiegészítő fogalmak: páros viszony, fogások, táncos–eszköz viszonyának rögzítése
- A mozdulatelemzésnél tanultak lejegyzése táncjelírással
- A mozdulatanalizáló és szintetizáló képesség, a mozgáskoordináció, a tér, ritmus és dinamikai érzék, a testtudat fejlesztése

Tananyag

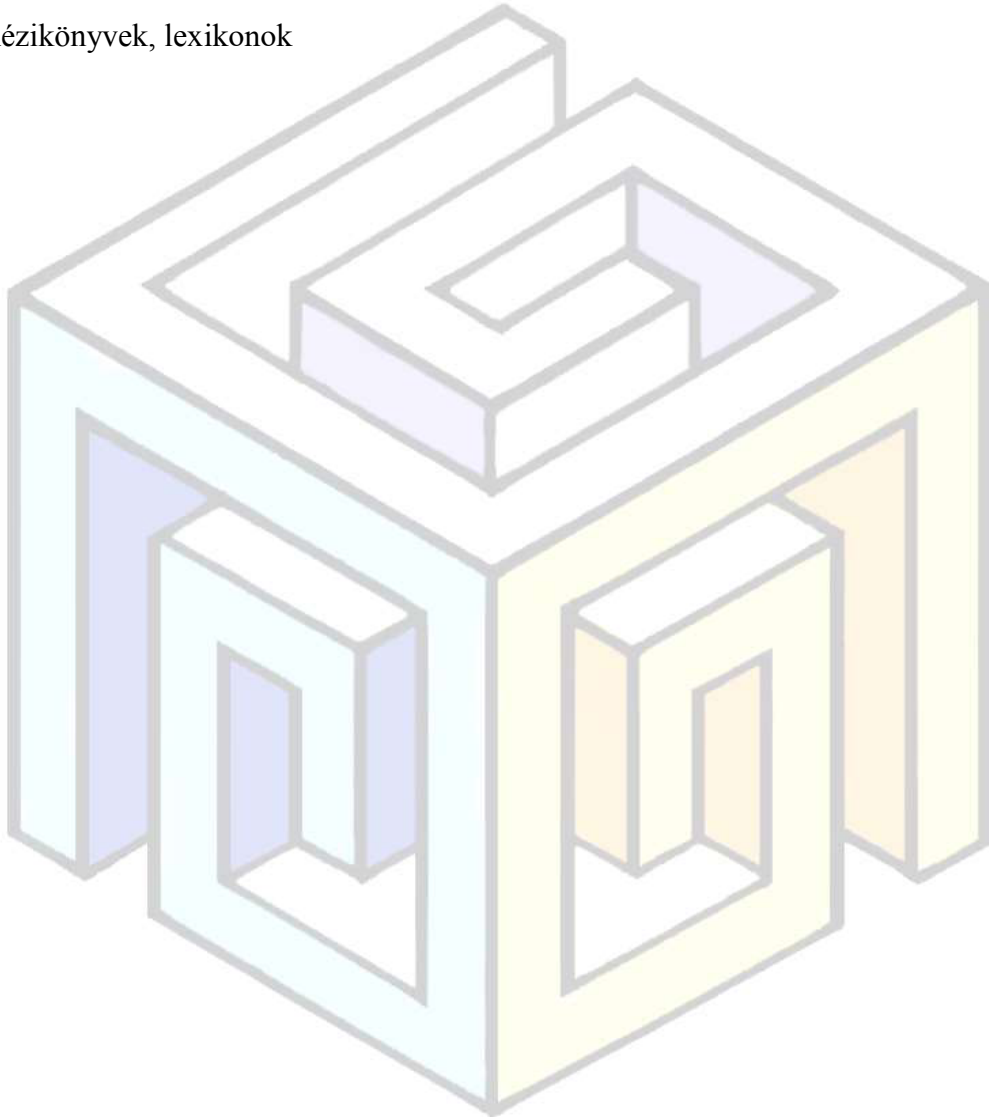
- A mozdulat további típusai (forgás, forgatás, keringés) jelölése és olvasása
- Kiegészítő fogalmak (páros viszony, fogások, táncos–eszköz viszonya) jelölése és olvasása
- Táncjelírásnál használt kiegészítő jelek (testrészek, ízületek) jelölése és olvasása

Követelmények

- A tanuló ismerje a helyzet– és mozdulattípusokat és azok jelölését a vonalrendszerben
- A tanuló legyen képes a különböző tánc típusok motívumainak helyes leolvasására, stílusos előadására, a csapásoló és eszközös motívumok pontos interpretálására, egy motívumsor leolvasására, folyamatos előadására

**9.11.2. *A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező
(minimális) taneszköz***

- 1 db tábla, vagy flipchart
- Videó vagy DVD lejátszó, televízió vagy monitor
- A tananyaghoz kapcsolódó könyvek, kiadványok
- Kézikönyvek, lexikonok

X. AZ ALAPFOKÚ KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI OKTATÁS

A Szín-Vonal Alapfokú Művészeti Iskola Helyi Tantervének adaptációja.

10.1. Az alapfokú képző-és iparművészeti oktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú művészetoktatás célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a külvilág tudatos érzékeléséhez, tanulmányozásához, valamint a belső látás és a képzelet finomításához, tudatosításához. A tanulók belső világának gazdagítása teszi lehetővé, hogy egész személyiségük használni és hasznosítani tudja az összegyűjtött és egyre tudatosabban szelektált vizuális információkat. Az élményszerű tapasztalások és képzetek teremtik meg az önmeghatározások és önkifejezések egyre differenciáltabb formáit.

Az alapfokú művészetoktatás követelménye és tantervi programja lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység – nyitottság, igényesség, ízlés, erkölcsi fogékonyság – alakítására, a látás kiművelésére és tudatosítására. A követelmény és tantervi program bővíti a képi műveltséget, a képi emlékezetet és képzeletet. A tervező, konstruáló, anyagformáló, eszközhasználó, tárgykészítő és környezetalakító tevékenységek gyakorlata finomítja a kézügyességet, technikai érzékenységet, valamint erős érzelmi–motivációs bázist teremt, mely fejleszti a gondolatok, érzések, elképzelések, tapasztalatok vizuális eszközökkel való megjelenítésének képességét is.

A program keretében folyó vizuális nevelés alkalmat ad a képző- és iparművészeti tevékenységek iránt érdeklődő tanulók szellemi és gyakorlati képességeinek fejlesztésére, biztosítja a különböző művészeti szakterületeken való jártasságok megszerzését. A képzés nagymértékben elősegíti a tanulók személyiségfejlődését és biztosítja a tehetséggondozás lehetőségét. Figyelembe veszi az életkori sajátosságokat; a tanulók érdeklődésére, a kézműves hagyományokra, valamint a klasszikus és kortárs képző-és iparművészeti, médiaművészeti értékekre építve gyarapítja ismereteiket, s alakítja készségeiket. Az alapfokú és továbbképző évfolyamokon fejleszthetik vizuális műveltségüket, és különféle szakirányú területeken szerezhetnek jártasságot.

A vizuális művészeti oktatás megismerteti a tanulókkal az adott művészeti ág műfaji sajátosságait, a művészi kommunikáció megjelenítési módjait. A képzés célja az is, hogy a múlt értékeit megszerettesse és tovább éltesse, segítsen a hagyománytisztelet megteremtésében.

10.2. A képző- és iparművészeti ág sajátosságai

- tevékenységközpontúság – a tanulók a vizuális tananyagtartalmakat, feladatokat gyakorlati, tapasztalati módon, különböző tevékenységek által, komplex témákba ágyazottan dolgozzák fel, amelyben a cselekvésből származó tapasztalat adja a tanulás alapját,
- feladattudatosság – egy témával, témakörrel való hosszabb idejű elmélyült foglalkozás, mely elősegíti a tanulók türelmének, kitartásának fejlődését,
- alkotói magatartás – amelyben fontos szerepet kap a nyitottság, az egyéni látásmód, a lényegkiemelés, a problémaérzékenység és problémamegoldás képessége,
- komplexitás – amely átjárhatóságot biztosít a képző- és iparművészeti, a népművészeti és médiaművészeti területek között, illetve az egyéb művészeti ágak között,
- folyamatszerűség az egyes feladatok végig vitelében és a szervesen kapcsolódó, egymásra épülő feladatsorokban, projektekben,
- kreatív cselekvőképesség, melynek fontos részterülete a kísérletező kedv, bátorság, lényeglátás, szituativitás, döntésképeség, nézőpontváltás, sorrendmódosítás,
- interaktivitás és együttműködési készség, mely feltételezi a személyközi kapcsolatok aktivitását, a kooperációt és innovációt,
- tanulók önkifejezési készségének kialakítása és mélyítése a személyre szabott feladatok, egyéni korrektúra megvalósulása révén,
- szociális érzékenység és empátia, az én- tudatosság, önszabályozás és önállóság fejlesztése.

10.3. A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Képzőművészeti tanszak (előképző 1–2. évfolyam + 1–3. alapfokú évfolyam)

Főtárgy:

Vizuális alapozó gyakorlatok (előképző 1–2. évfolyam)

Grafika és festészet alapjai (1–3. alapfokú évfolyam)

Kötelező tantárgy:

Vizuális alkotó gyakorlat (1–10. évfolyam)

Választható tantárgy:

Vizuális alapozó gyakorlatok (előképző 1–2. évfolyam)

Grafika és festészet tanszak (alapfok 4. évfolyamtól a továbbképző 10. évfolyamáig)

Főtárgy:

Grafika és festészet műhelygyakorlat (4-10. évfolyam)

Kötelező tantárgy:

Vizuális alkotó gyakorlat (1–10. évfolyam)

A tantárgyak tartalma

Moduláris rendszer szerint alapmodul a vizuális alkotó gyakorlat, a grafika és festészet alapjai, egyedi szakmai modul a műhelygyakorlat.

A vizuális alapozó gyakorlatok az előképző első két évfolyamának komplex művészeti tantárgya. Sokszínű alkotó játékokra ad lehetőséget. A legkülönbözőbb anyagok, eszközök, technikák megismerése segíti a gyermekek kreativitásának kibontakozását és a tradicionális kézművesség értékeinek továbbadását.

A vizuális alkotó gyakorlat a képző-és iparművészeti ág, az ősi és kézműves tárgyformálás, a médiaművészet sokféle tevékenységének megismertetésére szolgál. Feladata a vizuális eszköztár bővítése, a művészi kifejezési formanyelv kialakítása, gazdagítása, változatos kreatív feladatsorokon keresztül.

A **grafika és festészet alapjai** tantárgy a képi kifejezés változatos módjainak elsajátítását és alkalmazását teremti meg. Előkészíti és megalapozza a művészi igényű szakmai munkát.

A **grafika és festészet műhelygyakorlat** célja olyan általános és speciális ismeretek átadása, melyek képessé teszik a tanulót önálló, színvonalas grafikai és festészeti alkotások létrehozására. Célja továbbá, hogy a tanulókat önmaguk megismeréséhez és a valóság törvényszerűségeinek egyre pontosabb és mélyebb megértéséhez juttassa a kritikus megfigyelés és gyakorlati tevékenységek segítségével.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előkészítő				Alapfok				Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy: Vizuális alkotó gyakorlatok	2	2										
Főtárgy: Grafika és festészet alapjai			2	2	2							
Főtárgy: Grafika-festészet műhelygyakorlat						2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tárgy: Vizuális alkotó gyakorlat			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy: Vizuális alkotó gyakorlatok	2	2										
Összes óra:	2-4	2-4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

A fenti táblázat „Összes óra” rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A vizuális alkotó gyakorlat és a műhelygyakorlatok óraszámra 1–3 vagy 3–1 arányban átcsoportosítható.

A főtárgyak képzési ideje:

2 előképző évfolyam:

- Vizuális alapozó gyakorlatok

3 alapfokú évfolyam:

- Grafika és festészet alapjai

3 alapfokú + 4 továbbképző évfolyam:

- Grafika és festészet műhelygyakorlat.

A tanítási órák ideje: **45 perc**

A képzés évfolyamainak száma: **12 évfolyam**

(2+6+4 évfolyam – az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik).

A képző- és iparművészeti oktatás, kötelezően előírt tantárgyainak és óraszámainak figyelembevételével, a tanuló más tanszak, valamint más művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

A tanítási órák ideje: **45 perc**

A képzés során a tananyagot az intézmény speciális tartalmakkal bővítheti:

- minden tanév elején az intézmény által kifejlesztett projektív rajzokkal, feladatlapokkal információt gyűjt a tanulók vizuális-téri képességeiről, kreativitásáról,
- a feladatokat úgy tervezi meg, hogy az elsődlegesen a tanulók problémamegoldó képességét hívja elő, a kreativitását, a tervező és alkotó képességét fejlessze,
- évente más-más közös projekt megfogalmazásával, megoldásával erősíti az intézmény arculatának egységességét, egyediségét és egyben sokszínűségét,
- a tanév végén az iskola intézményi kiállítással összegzi a fejlesztő munka eredményét.

Az intézmény arculatának formálásában, kiemelt szerepet kap:

- a természet szépségének felfedeztetése, észrevétele, művészi igényű átírása, kifejezése,
- a vizuális művészet értékeinek igényes befogadása,
- hagyományápolás a mai kor igénye, a kortárs iparművészet eredményeit figyelembe véve,
- a környék képző- és iparművészetének tisztelete,
- a kortárs művészekkel való kapcsolatépítés kamatoztatása.

10.4. A képző-és iparművészeti ág általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a képző-és iparművészeti oktatás területén

A kiemelt kompetencia területek a vizuális művészeti alkotótevékenység által a személyiség fejlesztését, az önkifejezés kibontakoztatását segítik.

Olyan tulajdonság-együttest alakítanak ki, amely lehetővé teszi a változó élethelyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást, a probléma felismerést, a probléma megoldást.

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

- a környezet által közvetített üzenetek befogadása,
- a környezet által közvetített üzenetek értelmezése,
- tervezési készség,
- alkotói magatartás,
- kreativitás.
- vizuális gondolkodás,
- vizuális kifejezőkészség
- eszközhasználati készség,
- anyaghasználati készség,
- komplex szemlélet,
- tudatos környezetformálás igénye,
- biztonságos munkavégzés képessége,

- az esztétikum iránti igény és befogadóképesség,
- problémaérzékenység,
- véleményformálási képesség,

Személyes kompetenciák

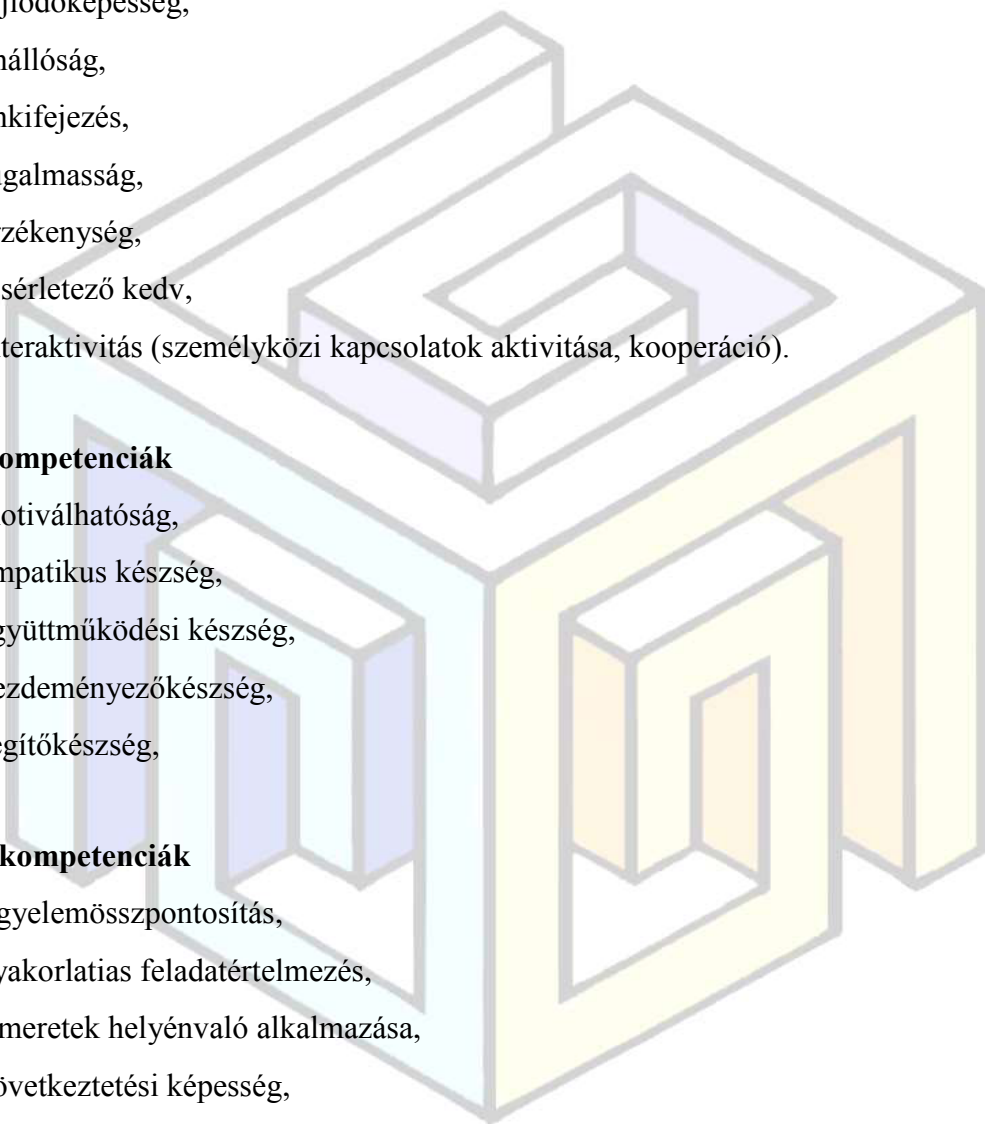
- nyitottság,
- fejlődőképesség,
- önállóság,
- önkifejezés,
- rugalmasság,
- érzékenység,
- kísérletező kedv,
- interaktivitás (személyközi kapcsolatok aktivitása, kooperáció).

Társas kompetenciák

- motiválhatóság,
- empátikus készség,
- együttműködési készség,
- kezdeményezőkézség,
- segítőkészség,

Módszerkompetenciák

- figyelemösszpontosítás,
- gyakorlatias feladatértelmezés,
- ismeretek helyénvaló alkalmazása,
- következtetési képesség,
- kreativitás, ötletgazdagság,
- módszeres munkavégzés,
- nyitott hozzáállás,
- probléma felismerés, –megoldás,
- tervezési készség,
- új ötletek, megoldások kipróbálása,
- a munkakörnyezet tisztántartása.

10.5 A képzőművészeti tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények

10.5.1. *Vizuális alapozó gyakorlatok tantárgy, előképző évfolyamok: E/ 1-E/2*

A vizuális alapozó gyakorlatok célja az érzékelés, a befogadó készségek fejlesztése. A művészettel való játékos ismerkedésen keresztül a pozitív lelki tulajdonságok gyarapítása, az esztétikai érzékenység, a nyitottság kialakítása. A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek fejlesztése.

Az alapozó gyakorlatok feladata az alkotói képességek fejlődéséhez való hozzájárulás komplex, játékos, élményszerű művészeti tevékenységek által.

E/1–E/2 évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A közvetlen érzéki tapasztalás (hallás, látás, tapintás) útján megszerzett élmények képi, plasztikai feldolgozási képességének fejlesztése.
- A természeti és tárgyi környezet szépségeinek felfedeztetése.
- A hagyományok élményszerű megismertetése.
- Egyszerű kézműves tevékenységek iránti nyitottság kialakítása:
- Az arányok, színek, formák, felületek, tömegek és a tér felfedeztetése játékos tevékenységeken keresztül.
- Az önkifejezés változatos formáinak megismertetése.
- Az egyéni és csoportos alkotómunka alapelemeinek elsajátíttatása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása. Kreatív munkára és gondolkodásra nevelés.

Feladatcsoportok az 1-2 évfolyamok számára

Bemeneti mérések

I. Érzékszervi tapasztalások

- Színek, formák, hangok megfigyelése

A formákhoz (pl. citrom, szilva, eper...), illetve hangokhoz (dó, mi, lá...) színek kapcsolása és fordítva.

- A különböző formák, színek, hangok hasonlóságai észrevétele

Formai hasonlóságok észrevétele (pl. tojás-citrom; narancs-labda...)

A színhasonlóságok (árnyalati különbségek) észrevétele.

A hangszín azonosság észrevétele, kifejezése színes papírlapokkal.

- Hangokkal, mozgással, látvánnyal való analogikus játékok

Dramatizálással, mozgással, hanggal érzelmek, élmények kifejezése.

- A ritmus és a megélt mozgás vizuális megjelenítése - Nagyméretű papírra nyomhagyással.

II. Vonal és forma

- A vonal és a folt megjelenési formái a valóságban és a képzőművészetben

Kalligráfiák, a gesztusfestészet, illetve a lírai absztrakt művészet néhány szép példájának bemutatása.

Fotók segítségével természeti jelenségek (pl. pókháló, a vihart jelző égbolt vagy a víztükör) vonal és színfoltjainak szemléltetése.

Vonalképződmények kialakítása a legkülönbözőbb eszközökkel.

Formaképzés tépéssel.

- A forma gazdasága

Formavariációk kialakítása tépéssel, vágással.

A képzett forma jelentésének átalakítása tagoló vonalakkal.

- Pont-, vonal-, folt- és formaképző játékok

Gyűjtött természeti anyagokkal (pl. homok, kavics, fűszál, bot, levél, kéreg), a meglévő képzőművészeti eszközökkel (pl. ceruza, zsírkréta, vízfesték, illetve ecset, újbegy, tenyér) pont, vonal és folthatásra épülő alkotás létrehozása. Formaképzés a fenti anyagokkal.

III. Felületek

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok biztosításával

Becsukott szemmel a különböző felületi minőségi különbségének (pl. simaság, érdeesség) érzékelése.

A különböző felületek nyomainak rögzítése. Frottázs-gyűjtemény kialakítása.

A gyűjtött anyagok felhasználásával képi kompozíciók kialakítása.

- Felületképzési játékok síkban és plasztikában változatos anyagokkal

Az iskola által keltett érzelmi benyomás kifejezése az iskolában rögzített felületnyomok felhasználásával.

Az iskolát körülvevő természet plasztikus felületnyomai agyagba rögzítve, gipszbe kiöntve.

IV. Méretek és arányok

A méretek és arányok érzékletes megtapasztalása

A kisebb, nagyobb; hosszabb, rövidebb, sovány, kövér kifejezése síkban és plasztikában

- Játékos arányváltó feladatok

A környezeti elemek megváltoztatásával annak érzékeltetése pl. Hogyan lehet egy parányi gyomnövényből mesebeli óriásfa; Hogyan lehet egy parányi hangyából, szitakötőből rettegett vagy jószívű óriás; Hogyan lehet egy sárkányból parányi gyíkocská; Hogyan lehet a Babszem-Jankóból Gulliver?

V. A színek világa

- A színek hangulati hatásának átélése, alkalmazása

Expresszionista alkotások pl. a Der Blaue Reiter csoport alkotásainak bemutatása.

Egy-egy festmény színvilága mit fejez ki számodra?

Milyen érzetet kelt a sárga, piros, kék, zöld, fehér, fekete, rózsaszín?

Öltöztethető babák, dobozok felhasználásával játékos kísérletek:

Milyen színűre festened a házatokat, a szobádat?

Milyen színű ruhát adnál a különböző tulajdonságú mesehősökre?

- Színkeverési játékok

Egry József és Udvardi Erzsébet alkotásainak szemléltetése

Színkeverési gyakorlatok színes ceruzával, színes filctollal pl. színárnyalat, tónusfokozat készítés

Színkeverési gyakorlat vízfestékekkel, temperával pl. a főszínekből mellékszínképzése.

VI. Téri élmények

- A sík és a tér megtapasztalása

Vizuális téri-illúziók bemutatása (Kepes György ábrái).

- Térjátékok

A kinn, benn fent, lent megtapasztalása, kifejezése.

- Zárt és nyitott terek

Nyitott ablakkal, ajtóval a tér kitérítése.

A zártság feloldása átlátszósággal.

- Téri élmények rajzi, plasztikai megjelenítése

A tanulók térmegjelenítési szintjéhez igazodva egymásmellettséggel, egymásfölöttiséggel vagy méretkülönbséggel tér kifejezése.

VII. Idő élmények

- Az idő múlásának és a változás megtapasztalása

Közös munkával egy kör tárcsán a tavasz, nyár, ősz, tél legjellemzőbb jegyeinek bemutatása.

- Eseménysort kifejező képsorozat készítése

Leporellóval a nap eseményeinek megjelenítése.

- Egyszerű animációs játék

Egy tárgy életre keltése animációval.

VIII. Mese és valóság

- A mesebeli világok, lények, történetek síkban és plasztikában

Szekeres Erzsébet, Baán Magdolna alkotásainak bemutatása.

Rajzzal, festéssel, mintázással kialakított alkotások létrehozása.

- Környezetünk formái, szereplői sík és plasztikus formában

Bokros László, Bokros Júlia alkotásainak bemutatása.

Természeti (pl. virágok, fák, ember) és mesterséges (pl. ház, autó) tárgyak rajzolása, festése, mintázása.

IX. Tárgykészítés

- Játékok, használati és ajándéktárgyak létrehozása

Gersternkorn Román, Igaz Anikó alkotásainak bemutatása

Állatplasztika kialakítása drótvázás, tapétaragasztós papírból.

- Hagyománytárgyak készítése

Hagyománytárgyak bemutatása

A különböző dobozokban található perforált lapok (pl. tubusok rögzítésére használt anyag) felhasználásával, festékhengerléssel készkenők díszítése.

X. A kifejezési eszköztár bővítése

- Rajzolás ceruzával, színessel, filctollal, zsírkrétával.
- Festés vízfestékkel, ecsettel, újjal, tenyérrel, szivaccsal.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel, kézzel, bottal, szivacs hengerrel.
- Nyomrögzítés ceruzával, agyaggal, gipsszel.
- Formaképzés tépéssel, vágással.
- Mintázás agyagból.
- Konstruálás dróttal, tapétaragasztós papírral.
- Animáció tárgyakkal.
- Kísérletek színes papírlapokkal, öltöztethető babákkal, játék szobabelsővel.

XI. A tanultak összegzése

Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése. Kimeneti mérés. A legszebb munkák kiállításra történő bemutatása.

10.5.2. Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy, tananyagtartalom, követelmény: A/1-A/3 évfolyam

A vizuális alkotó gyakorlat célja a tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése, a pozitív lelki tulajdonságok megerősítése a képi emlékezet és képzelet gazdagításával, a vizuális gondolkodás és kifejezőkészség fejlesztésével, valamint az esztétikai érzékenység és befogadó készség kialakításával.

A tantárgy feladata a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, erős belső motivációra épülő, változatos alkotó folyamatok biztosítása, melyek lehetővé teszik a csoportos és egyéni kreatív tevékenységformák megismerését, feltárják az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségeit, kialakítják a formák, színek használatában való jártasságot. Az egyes témák, témacsoportok változatos feldolgozása, a különféle képzőművészeti technikák gyakorlásához szükséges eszközök és anyagok használatának megismertetése, a népművészeti és művészettörténeti ismeretek aktív beépítése az alkotó tevékenységbe.

A baleset-, munka- környezet és tűzvédelmi szabályok betartatása.

Alapfokú évfolyamok

1-3. évfolyam

Fejlesztési feladatok - Tananyag – Követelmény

Fejlesztési feladatok		
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam
<p>Az alapvető képzőművészeti technikák segítségével a látvány és jelenségek befogadására, értelmezésére való ösztönözés, gondolatainak, terveinek képi vagy plasztikai megoldásán keresztül.</p> <p>A művészeti tevékenységekhez szükséges eszközhasználat, anyagalakítás megismertetése kép és tárgykészítés vagy egyéb alkotófolyamat végig vitelével.</p> <p>A tanuló figyelmes, kitartó munkavégzésének fejlesztése.</p>	<p>A vizuális művészetek műfaji sajátosságainak, anyagainak és eszközeinek megismertetése a kézműves tárgyformálás egyes elemeinek, technikai fázisainak kipróbálásán keresztül.</p> <p>Az alkotási folyamat során a képzelet, a tapasztalat és az emlékezet élményanyagának mozgósítása, az önkifejezés lehetőségeinek felfedeztetése.</p> <p>A környezet által közvetített üzenetek befogadtatása, értelmezése.</p> <p>A tanuló egyéni, kreatív személyiségjegyeinek előhívása, az ismeretek, élmények feldolgozásának segítése.</p> <p>A tanuló érdeklődésének felkeltése, fenntartása, kitartó</p>	<p>Az ismeretek, élmények befogadásának, feldolgozásának segítése, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba való bevonásával.</p> <p>A csoportos és egyéni alkotótevékenységek formáinak megismertetésével a tanuló kreatív személyiségjegyeinek, pozitív lelki tulajdonságainak előhívása, megerősítése.</p> <p>A képi emlékezet és képzelet gazdagítása, az esztétikai érzékenység, nyitottság kialakítása.</p> <p>A népművészeti és művészettörténeti ismeretek alkotó tevékenységhez kapcsolódó aktív beépítése.</p>

Fejlesztési feladatok		
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam
	munkavégzés képességének fejlesztése.	A vizuális kifejezéshez, alkotáshoz szükséges készségek fejlesztése.

Tananyag		
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam
<p>A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök</p> <p>Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák</p> <p>Kézműves és népművészeti technikák</p> <p>Mesék jellegzetes történetvezetése</p> <p>Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>Ábrázolás és tárgyalás az életkori sajátosságoknak megfelelő, változatos alkotó folyamatokba illesztve</p> <p>A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok, eszközök csoportos és egyéni kreatív használata</p> <p>Az értékmegőrzés, értékteremtés lehetőségei</p> <p>A formák, színek használatában való jártasság</p> <p>Kézműves és képzőművészeti technikák</p> <p>Az egyes témák, témacsoportok többirányú feldolgozása</p> <p>A különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Népművészeti hagyományok, művészettörténeti érdekességek</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>Ábrázolási és tárgyalási ismeretek</p> <p>A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök</p> <p>Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák</p> <p>Népművészeti ismeretek, művészettörténeti érdekességek</p> <p>Kézműves és népművészeti technikák</p> <p>Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>

Követelmény		
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam
<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat, • az alapvető ábrázolási technikákat, • az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat. • Legyen képes: • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, • vázlatok készítésére, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására, • ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére. 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat, • az alapvető ábrázolási technikákat, • az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat. • Legyen képes: • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, • vázlatok készítésére, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására, • ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére. 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a témához kapcsolódó formákat, színeket, motívumokat, • az alapvető ábrázolási technikákat, • a kézművesség, a hagyományos népi kultúra egyes szokásait, tárgyait és technikáit, • az egyszerű kézműves technikai fogásokat, plasztikus megoldásokat, • a vizuális művészetek formáit, sajátosságait, anyagait és eszközeit. • Legyen képes: • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, • a látvány és jelenségek értelmezésére, • vázlatok készítésére, átírásra, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és sokszínű alkalmazására, • ügyelni a képek kidolgozottságára, technikai következetességére.

Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek

A síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök

(Vizes-bázisú festékek, pasztell és zsírkréták használata – az agyag kezelése, formaalakítása egyszerű segédeszközökkel)

Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák

(Kollázs és mozaik technika, a fénymásolatok, fotók felhasználása, továbbalakítása, papír- és textilszövés, fonás)

Kézműves és népművészeti technikák

(Természetes anyagok gyűjtése, kreatív feldolgozása, a népi díszítőművészet elemeinek felhasználása)

Mesék jellegzetes történetvezetése

(Illusztráció sorozat készítése – a lényeges mozzanatok kiemelése, a mese hangulatának képi felidézése)

Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

(Az adott téma többoldalú megközelítése, feldolgozása más-más szempont szerint – a képkészítés lehetőségei miniatűr és óriás méretben – a bélyegtől a plakátig)

Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok

(A festékek, az agyag minőségének megőrzése, kiszáradás elleni védelme, baleset- és egészségvédelmi szabályok a hegyes, szűrő és vágóeszközök és a ragasztók használatakor)

Alapfok 1. évfolyam

Feladatcsoportok

Mesék, kalandos történetek

- Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások (a kiválasztott mesék, mesehősök megelevenítése monokróm vagy színes rajzokkal - égisz fa, gyöngytollú madár, hetedhét ország, rejtélyes sziget)
- Elbeszélés vonalakkal, különböző vonalminőségek keresése (rajzos napló a valóság és fantázia-szülte események rögzítésére)
- Vonalarajzos kompozíciók különféle alapformákban, hangsúlyos kontúrok alkalmazásával (a képregény hagyományos és rendhagyó formái - ceruza, filctoll, zsírkréta és vízfesték)

Színes világok megelevenítése

- Kitalált történetek feldolgozása színes kompozícióban (farsangi forgatag, viharban, majális)
- A színek hatása, érzelmi ereje (ünnepek – hangulatok megjelenítése színes kompozíciókkal)
- Színkontrasztok, színharmóniák (érzelmek, fogalmak ábrázolása a színek segítségével - színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák

- A szereplők megjelenítése – mesehősök, állatfigurák (varázslók, macskák, baglyok, kígyók - mintázás agyagból, gipszfaragás, papírmásé)
- Figurateremtés, jellegzetes arányok, karakterjegyek – bábfigurák készítése (mozgatható alakok sík és térbeli megjelenítése)

Megszemélyesítés

- Síkfigurák kialakítása (társasjáték készítése a figurák felhasználásával - papírtépés, ragasztás, kivágás, festés)
- Álarcok, maszkok, készítése (állatalakok maszkjai - papír, gipsz, agyag, papírmásé)

Mesék birodalma

- A kiválasztott mesehősök környezetének feldolgozása különféle technikákkal (egyszerű téri helyzetek kialakítása, hajtogatott, vágott környezet a figurák mozgásterének létrehozása – karton, ragasztó, ceruzák, festékek, tollak, tusrajz)
- A természeti és ember alkotta környezet modellezése, újrateremtése a fénymásolt elemek, motívumok segítségével (a jövő városai)
- Hangulati elemek megjelenítése (vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes – állatok, manók, tündérek körtánca, magányos fa, elhagyott táj, sötét utcák)

Varázslatos tárgyak, különös eszközök

- Edények, eszközök kialakítása (kincses ládák agyagból, karcolt díszítéssel)
- Az adott történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése (tarisnyakészítés, kabalafigurák és varázspálca faragása)
- A gyapjú-, a textilanyagok tulajdonságai, felhasználási lehetőségei (kollázs készítése gyapjúszálból, textilanyagokból)
- Különféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása (viasz visszakaparás, nyomdázott temperamozaik)
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt (őszi levél, tépett-ragasztott papírmozzaik)

Figura és mozgás

- A történet szereplőinek megjelenítése ecsetvázlattal, színfoltokkal (álló-, guggoló, több-kevesebb figura, árnyképek – a történet kitalálása az elkészült képek értelmezésével)
- Mozgás, mozdulat, mozdulatsor megjelenítése egyszerű animációs eszközökkel (állat- és emberalak - ugrás, repülés közben)
- Emberi figurák és állatfigurák mintázása – különféle mozdulatok megjelenítése (állatfarm és sokadalom – a kiégetett figurákkal tömeg megjelenítése, helyzetgyakorlatokkal a különféle alakok felhasználásával)

Minta, jel, jelkép

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai (pecsételés festéssel és benyomással, karcolás)
- Megőrzött nyomok az agyaglapon (üzenetek más bolygón élőknek a földi életről, személyes lenyomatok, jelek, monogramok készítése különböző eszközökkel)
- A törzsi művészet mintakincse, motívumgyűjtés (ékszerek és testfestés - sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)
- Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták (játék a formákkal, a fény-árnyékhatásokkal)
- Fonások papírcsíkokkal, színes fonalakkal, zsinórokkal (egyszerű motívumok képszövésével – szín és faktúra kísérletek)
- Szám-, állati és növényi szimbólumok a mesék világában (a számok dekorativitása, a számok és meseszereplők misztikus jelentése)
- Pecsétek, szerencsét hozó tárgyak, amulettek készítése (agyag, gipsz, talált, gyűjtött tárgyak átlényegítése)

Időkerék – évszakváltások

- Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása (húsvéti dekoráció, szüreti kosár, adventi kalendárium)
- Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése (baba, ház, szív, kard, huszár dekoratív kialakítása)
- A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája (karcolt motívumok, papírvarrás)

Értékelés és kiállítás–rendezés

Alapfok 2. évfolyam

Feladatcsoportok

Elbeszélés vonalakkal

- Hétköznapi történetek fő motívumainak megjelenítése (reggeli készülődés, iskolai szünet, otthoni kedvenc időtöltések)
- Feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban (a szoba sarkában, osztályterem, konyhai furcsaságok)

- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (alaprajz készítése létező és nem létező lakóházakhoz, ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával (egy kutyasétáltatás kalandjai, az első biciklizős élmények, kirándulás)

A színek érzelmi ereje

- Saját élmények feldolgozása színes kompozíciókban (álomképek, valós események)
- Színkontrasztok, színharmóniák alkalmazása (képzeletbeli utazás a színek városaiban - színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák – formai felfedezések

- Kedvenc állatok – (állatfigurák és figurális dombormű mintázása)
- Sosemvolt lények életre keltése (mintázás agyagból, gipszfaragás, papírmasé)
- Agyagplasztikák, figurák készítése, díszítésük földfestékkel (mitológiai történetek szereplői, furcsa alakjai - keveréklények, sárkányok világa)

Szabadon formálható anyag

- Ünnepek régen és ma (népi motívumok mai környezetben – népszokások mai formái)
- Személyes tárgyak, ünnepi ajándékok készítése különféle anyagokból (ünnepi készülődés Karácsony, Farsang, Húsvét előtt)
- Az ünnep díszletei (ünnepi dekorációk készítése, változatos technikákkal)

Tér és idő feldolgozása

- Adott történet, valamilyen folyamat megjelenítése képsorozattal vagy egyszerű fázisrajzokkal (tempera, tollrajz)
- Eseménynaptár – képsorozatok készítése monokróm és színes technikákkal (kisméretű ábrák készítése, a lényeges történet-elemek kiemelése)
- Az otthoni környezet modellezése agyagból. A tér átalakítása (rétegek – az időbeliség, térbeliség kifejezése a transzparencia lehetőségeivel)
- A mi városunk – nagyméretű, színes kompozíciók, csoportmunkában (épített, plasztikus megjelenítés papír, papírmasé és más talált anyagokkal)

Minta, jel, jelkép

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai (pecsételés, önálló mintaképzés tükrözéssel - festéssel és benyomással, karcolással) – A magyar népművészet mintakincse – motívumgyűjtés (könyvjelző, plakát készítése egy adott tájegység mintáinak felhasználásával)
- Fonások hánccsal, színes fonalakkal, zsinórokkal (figura elkészítése képszövessel)
- Növények stilizált megjelenítése (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)
- Geometriai szimbólumok (négyzet, kör, felfelé – lefelé mutató háromszög, csillag, egymásba kapcsolódó körök)
- Pecsét faragása, idolk, amulettek készítése (agyag, gipsz)

A tárgykészítés folyamata

- Ismerkedés a gyapjú-, a textilanyagok tulajdonságaival, felhasználási lehetőségeivel (díszítés, rögzítés egyszerű öltésekkel)
- Ünnepi jelkép megjelenítése nemezen (tarsolyfedőlap)
- Különböző hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása (karcolás, szövés, fonás)
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt (vegyes kollázsok készítése adott kompozíciós elvek szerint)
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák megismerése (különböző dekorációs felületek létrehozása adott téma alapján)
- Ékszerkészítés gyönggyel és más természetes anyagokkal (a varázsló ékszerei)

Évszakváltás

- Az ünnepekhez fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása (történetek, népszokások megelevenítése)
- Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése (hagyományos és mai ajándékötletek)
- A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája (keresztzemes – rátétes hímzés imitáció)
- Változások az ünnepi szokások körében – páros képek készítése (lakodalom, mai esküvő – locsolkodók régen és ma)

Megszemélyesítés

- Én és a külvilág – Önarckép, jellegzetes arányok, karakterjegyek (én és a testvérem – én és a barátom)
- Az önismeret útjai – az emberi arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése (hosszúkás, gömbölyű arcformák, jellegzetes arckifejezések)
- Meglévő portréfotók felhasználása, nagyítása (ismétlődések, átírások, fénymásolatok segítségével)
- Alakoskodások – szimbolikus tartalmak megjelenítése az arcábrázoláson keresztül
- Maszkok, készítése (papír, gipsz, agyag, papírmasé)

Értékelés és kiállítás–rendezés

Alapfok 3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Feladatcsoportok

Elbeszélés vonalakkal

- Legendás történetek megjelenítése, feldolgozása különféle vonalrajzos kompozíciókban (középkori vásár, a vár élete, lovagi torna)
- Hangsúlyos kontúrok alkalmazása (labirintus, ceruzák, tollak, tusrajz)
- Leporelló készítése az egyes jelenetek összeállításával (királyi menyegző, vadászat)

A színek érzelmi ereje

- Természeti erők megelevenítése színekkel, az adott jelenségek saját élményekre épülő (vagy színházra, tánkra, mesékre támaszkodó) feldolgozása színes kompozícióban
- Színkontrasztok, színharmoniai alkalmazása (farsangi kavalkád, a tavaszi-őszi táj színei)
- A színek és alkalmazott technikák megjelenítő és hangulatközvetítő képessége (azonos téma feldolgozása derűs és szomorú hangulatban, színes ceruza, pasztell, tempera, kevert technikák)

Plasztikus figurák – formai felfedezések

- Figuraterepítés, jellegzetes arányok, karakterjegyek felfedezése (törpék és óriások, bohócok és marcona katonák)

- Táltosok, paripák, félelmetes szörnyállatok – képzelet és előtanulmányok alapján (figurális dombormű mintázása agyagból, gipszfaragás, papírmasé)
- Növények, termések formája, szerkezete, színei (manók, bogarak lakhelye - színes ceruza, kréta, akvarell)

Szabadon formálható anyag

- Agyagedény formálása felrakással (lapokból és hurkákából épített tároló edénykék)
- Agyagplasztikák, állatfigurák készítése, díszítésük földfestéssel, bekarcolt mintákkal (cirkuszi állatok)
- Állatok ábrázolása emlékképek vagy közvetlen látvány alapján – tömeg, arányok, mozgás érzékeltetése (háziállatok, ház körül élő állatok megfigyelése, megformázása)

Tér és idő feldolgozása

- Természeti erők, különleges és félelmetes természeti jelenségek felidézése, megjelenítése képsorozattal (nagy esők és vihar, villámlás - tempera, tollrajz)
- Különböző kompozíciók készítése spirál- és hullámmotívum felhasználásával (nyugodt és zaklatott felületek játéka kisméretű és óriás felületen)
- A természet körforgása (környezetvédelmi témájú plakát készítése - olajpasztell, tempera, fotó, montázs, kollázs)

Minta, jel, jelkép

- Életfa motívum, varázslatos növények megjelenítése népmesék, legendák alapján (sgraffito jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba, gipszbe)
- Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták (sablonkészítés minta átfestéshez)
- A varrás, hímzés alapfogásai, formaalkotó és dekoratív szerepük
- Egyéni fantáziára épülő illusztratív feldolgozások (egyedi könyv- napló borító tervezése)
- Az elvonatkoztatás útja és célja – anyaggyűjtés (képzőművészeti példák, tervező grafikai megoldások)
- A tűz, víz, föld, levegő – szimbólumok a különböző kultúrákban
- Sárga, narancs, piros, barna, lila, zöld, fehér, arany. Színszimbólumok használata (papírragasztás kivágott színes motívumok kompozícióba rendezésével)

A tárgykészítés folyamata

- Az adott témakörhöz, történethez kapcsolódó valós tárgyak, varázseszközök készítése (varázslókalap és receptkönyv készítése)
- Különbéféle hagyományos kézműves technikák, díszítési módok alkalmazása (varrás, hímzés, áttört minták)
- Állat alakú és antropomorf edény készítése agyagból (kisméretű tárolóedények készítése mintázott, felrakott technikával)
- A textilanyagok, a gyapjú alkalmazási lehetőségei (párna készítése különféle applikációs megoldásokkal)
- Nemezfígura készítése (létező és kitalált állatalakokból kabalatárgy készítése)
- Tárgykészítés népi hagyományok alapján, a keleti és a mai kultúra esztétikája szerint (ajándéktárgyak, díszített dobozok készítése)
- Természetes anyagok, ágak, termések alakítása, felhasználásuk más anyagokkal együtt (levél-képek - különleges anyagársítások felület kontrasztok kipróbálása)
- Ragasztóanyagok, ragasztási technikák használata (sík és plasztikus felületek ragasztása, különböző anyagfajták ragasztása, folyékony és szalagraasztó használata)
- Ékszerkészítés gyöngyfűzéssel (amulettek, kabalatárgyak készítése)

Évszakváltás

- Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi, plasztikai feldolgozása (szüreti kosár készítése)
- Mézeskalácsformák rajzolása, tervezése (mesealakok stilizált megjelenítése)
- A népi kézművesség néhány jellegzetes eleme, technikája (csuhéból baba, pillangó, madár készítése)
- Megszemélyesítés (télűző szokások - busó maszkok)
- Mozgatható bábfigurák készítése. Karakterábrázolás és a mozgatás lehetőségei (kesztyűbáb)
- Zsineggel mozgatható figurák, pálcára vagy lécre szerelt bábok (papírkivágás, mozgatható elemek összeállítása, festés)
- Álarcok, maszkok, készítése (természeti népek által készített maszkok tanulmányozásával - papír, gipsz, agyag, papírmásé)

Értékelés és kiállítás–rendezés

Feladatcsoportok az 1-3 évfolyamok számára

I. Mesék, kalandos történetek illusztratív feldolgozása

1-3. évfolyam

- Egy kiválasztott mesén keresztül a mese felépítésének, tagolásának bemutatása.
- Megírt mesetörténetek illusztratív feldolgozása vagy egyéni fantáziára épülő személyes mesék kitalálása és elbeszélő jellegű, illusztratív bemutatása.
- Természeti és ember alkotta környezet modellezését követően a kiválasztott mesehősök környezetének feldolgozása, bemutatása különféle technikákkal (pl. színes papírlapokból applikálással).
- A mese ellentétes hatású környezeti, hangulati elemeinek megjelenítése csoportmunkával (pl. vidám - szomorú; mozgalmas - nyugodt; kopár - díszített; szegényes - gazdag; félelmetes - barátságos).

II. Figura és mozgása

1-3. évfolyam

- Egy figura mozgásának, mozgathatóságának szemléltetése.
- A történet, mese szereplőinek megjelenítése rajzzal. Síkfigura kialakítása testrészekre tagolt kivágott formákkal (pl. papírtépés, kivágás, festés).
- Mozgás, mozdulat, mozdulatsor megjelenítése egyszerű animációs eszközökkel (pl. mozgatható végtagú bábokkal, írásvetítővel).

III. Elbeszélés vonalakkal, különböző vonalminőségek keresése

1. évfolyam

- Vonalrajzra épülő meseillusztrációk bemutatása.
- Elbeszélés vonallal (pl. a cicamamáról és a kiscicáról, vagy a cicáról és az egérről vonalrajzra épülő elbeszélő rajz készítése).

- A történet különféle alapformákba (pl. négyzetbe, téglalapba, háromszögbe, körformába) való megjelenítése. Pl. hogyan helyezhető el ugyanazon történet egy kör formátumban, egy háromszögben vagy egy négyzetben?
- A kontúrok kiemelése (pl. ceruzával, tollal, zsírkrétával).

2. évfolyam

- Hétköznapi történetek, elbeszélések vonalrajzra épülő illusztrációinak bemutatása.
- A tanuló által választott, megélt hétköznapi történet elbeszélése vonallal (pl. „Én és a cicám” címmel vonalrajzra épülő kompozíció készítése).
- A hétköznapi történet, jelenet különféle alapformákba történő elhelyezése (pl. körformátum, háromszög vagy négyzet formátum).
- A kontúrok kiemelése (pl. ceruzával, tollal, zsírkrétával).
- A természeti és ember alkotta környezet leképzése vonallal.
- Fénymásolt elemek, motívumok segítségével a természeti és ember alkotta környezet újratereztése.

3. évfolyam

- Legendás történeti eseményeket bemutató iniciálék szemléltetése.
- Egy legendás történet elbeszélése vonallal.
- A történet különféle alapformákba (pl. négyzetbe, téglalapba, háromszögbe, körformába) való megkomponálása.
- A kontúrok kiemelése (pl. tussal-tollal, aranykontúrral).
- Leporelló összeállításával a történelmi esemény egyes jeleneteinek feldolgozása a történet bemutatása, csoportmunkával.

IV. Színes világok megelevenítése, a színek érzelmi ereje

1. évfolyam

- Meseillusztrációk szemléltetésével a színek hatásának, a színek érzelmi erejének megtapasztalása.
- A szemléltetést követően a színek érzelmi erejének kipróbálása (pl. a színes ceruza, pasztell, kréta, tempera alkalmazásával).

- Az elkezdett téma, a kitalált történet továbbfolytatása a színek érzelmi erejének (pl. színharmóniák, színkontrasztok) felhasználásával különböző színek kompozíciókban.

2. évfolyam

- Színes fotók segítségével saját hétköznapi történetek vagy természeti jelenségek szemléltetése.
- A szemléltetést követően a színek érzelmi erejének kipróbálása. Színkontrasztok, színharmóniák képzése különböző eszközökkel (pl. színes ceruza, pasztell, tempera és kevert technika alkalmazásával).
- Egy saját élmény feldolgozása a színek érzelmi erejének alkalmazásával.

3. évfolyam

- Történeti eseményeket, természeti erőket bemutató diakockák szemléltetése.
- A szemléltetést követően a színek érzelmi erejének kipróbálása. Színkontrasztok, színharmóniák képzése különböző eszközökkel (pl. színes ceruza, pasztell, tempera és kevert technika alkalmazásával).
- Az adott történet, jelenség saját élményre (pl. film, fotó, színház) támaszkodó feldolgozása színes kompozícióban.
- A színek és alkalmazott technikák megjelenítő és hangulatközvetítő képességének alkalmazása (pl. színes ceruza, pasztell, tempera vagy vegyes technika segítségével).

V. Megszemélyesítés

1. évfolyam

- Klee portréinak bemutatása.
- Önarckép készítése a jellegzetes arányok és a karakterjegyek megragadásával.
- Törzsi maszkok bemutatása.
- Álarcok, maszkok, készítése (papírmáséból).

2. évfolyam

- Modigliani portrék bemutatása.
- Az önismeret útjai – az emberi arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése.
- Színházi maszkok bemutatása
- Álarcok, maszkok, készítése (papírmáséból).

3. évfolyam

Picasso portrék bemutatása.

- Én és a külvilág. Az arc arányai, a karakter, a mimika megjelenítése.
- Meglévő portréfotók felhasználása, nagyítása (átírások, fénymásolatok segítségével).
- Szimbolikus tartalmak megjelenítése az arcábrázoláson keresztül.
- Alakoskodási maszkok bemutatása.
- Maszkok, készítése (papírmáséból).

VI. Plasztikus figurák teremtése

1. évfolyam

- Bábok bemutatása
- Bábfigurák készítése. Zsineggel mozgatható figurák, pálcára vagy lécre szerelt bábok (papírkivágás, mozgatható elemek összeállítása, festés).
- Figuratekertés a jellegzetes arányok, karakterjegyek, mozdulatok megragadásával, vagy mozgathatósággal (választható technikai megoldás: mintázás agyagból, gipszfaragás; papírmásé).

2. évfolyam

- Kisplasztikák bemutatása
- Emberi figurák és állatfigurák mintázása – különféle mozdulatok megjelenítése kisplasztikában - (választható technikai megoldás: mintázás agyagból - díszítés földfestékekkel; gipszfaragás; papírmásé).
- Figurális dombormű létrehozása. Sosemvolt lények életre keltése.

3. évfolyam

- Köztéri szobrok bemutatása (pl. Sárkányölő Szent György).
- A jellegzetes arányok és karakterjegyek felfedezése.
- Táltosok, paripák, félelmetes szörnyállatok teremtése a képzelet és előtanulmányok alapján

- Figurateremtés, a jellegzetes arányok és karakterjegyek kiemelésével (választható technikai megoldás: mintázás agyagból - díszítés földfestékkel; gipszfaragás; papírmásé).

VII. Varázslatos tárgyak, különös eszközök, a szabadon formálható anyag

1. évfolyam

- A természeti népek kézműves tárgyainak bemutatása.
- Különféle kézműves technikák és díszítési módok szemléltetése.
- Az adott vagy választott témához kapcsolódóan valós tárgyak vagy varázseszközök készítése:
- Természetes anyagok, ágak, termékek felhasználása, alakítása más anyagokkal együtt.
- Ékszerkészítés természetes anyagokból.
- Agyagedények kialakítása üregelemmel (agyagból, karcolt díszítéssel).
- Növényi anyagokból fonatok készítése
- Rögzítési módok megismerése.

2. évfolyam

- A magyar népművészet tárgyi kultúrájának bemutatása.
- Különféle kézműves technikák és díszítési módok szemléltetése. Az ünnep díszletei.
- Az adott vagy választott témához kapcsolódóan valós tárgyak vagy varázseszközök készítése:
- Tárgykészítés népi hagyományok alapján
- Ékszerkészítés természetes anyagokból, gyöngyből.
- Agyagedény formálása hurkás felrakással.
- Állati szálalanyagokból (gyapjú) nemezelt tárgy készítése.
- A textil felhasználási lehetőségeinek kipróbálása.

3. évfolyam

- A keleti kultúrák legegységibb kézműves tárgyainak bemutatása.
- Különféle kézműves technikák és díszítési módok szemléltetése.
- Az adott vagy választott témához kapcsolódóan valós tárgyak vagy varázseszközök készítése:

- Tárgykészítés a keleti és a mai kultúra esztétikája szerint.
- Személyes tárgyak, ünnepi ajándékok készítése különféle anyagokból.
- Ékszerkészítés gyöngyből vagy szabadon választott anyagból.
- Állatfigurák mintázása emlékképek vagy közvetlen látvány alapján (tömeg, arány, testtartás, mozdulat).
- Állat alakú és antropomorf edény készítése agyagból felrakással, díszítésük földfestékekkel, bekarcolt mintákkal.
- Varrással textilfigura létrehozása.
- A hímzés alapfogásai, formaalkotó és dekoratív szerepe.

VIII. Minta, jel, jelkép

1. évfolyam

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai.
- Mintagyűjtemény létrehozása: Szám-, állati és növényi szimbólumok a mesék világában.
- A törzsi művészet mintakincse.
- A motívumok átírása, felhasználása (pl. sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba).
- Megőrzött nyomok az agyaglapon (üzenetek, lenyomatok készítése különböző eszközökkel).
- Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták.
- Fonások papírcsíkokkal, színes fonalakkal, zsinórokkal.
- Pecsétek, szerencsét hozó tárgyak, amulettek készítése (agyag, gipsz, talált, gyűjtött tárgyak).

2. évfolyam

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai.
- Mintagyűjtemény létrehozása: A magyar népművészet mintakincse.
- A motívumok átírása, felhasználása
- Növények stilizált megjelenítése (sgrafitto jellegű viaszos technika, festés, karcolás agyagba)

- Geometriai szimbólumok (négyzet, kör, felfelé-lefelé mutató háromszög, egymásba kapcsolódó körök).
- Papírkivágások – szimmetria, pozitív–negatív formák, ritmusok, sorminták.
- Fonások hánccsal, színes fonalakkal, zsinórokkal
- Pecsétek, szerencsét hozó tárgyak, amulettek készítése (agyag, gipsz, talált, gyűjtött tárgyak).

3. évfolyam

- A mintaképzés síkbeli és plasztikus módjai.
- Az elvonatkoztatás útja és célja.
- Színszimbólumok (a sárga, narancs, piros, barna, lila, zöld, fehér, arany jelentése) használata.
- Mintagyűjtemény létrehozása: A szellemi és valós világ megjelenítése a különböző kultúrákban.
- Életfa motívumok gyűjtése.
- Tűz, víz, föld, levegő – szimbólumok a különböző kultúrákban.
- Kompozíciók készítése spirál– és hullámmotívum felhasználásával.
- Növények, madarak tanulmányozása.
- Az életfa motívum - egyéni elképzelésre épülő illusztratív feldolgozása.
- Papírkivágások.
- A varrás, hímzés alapfogásai, formaalkotó és dekoratív szerepük.

IX. A tér és idő feldolgozása – Időkerék, évszakváltás

1. évfolyam

- Az évszak jeles napjait bemutató naptár készítése: Az évszakokhoz fűződő népi hagyományok képi feldolgozása.
- Változások az ünnepi szokások körében – páros képek készítése.
- A jeles napokhoz kapcsolódóan kispasztikák készítése.

2. évfolyam

- Ünnepek régen és ma. Változások az ünnepi szokások körében – páros képek alkotása.
- Eseménynaptár készítése: Pl. Egy családi ünnep vagy eseménysor (pl. házépítés), vagy települési élmény megjelenítése képsorozattal vagy egyszerű fázisrajzokkal (tempera, tollrajz).
- Az otthon környezet modellezése agyagból. A tér, a környezet átalakítása.
- A település jeles eseményének bemutatása csoportmunkával, nagyméretű, színes kompozíciókkal.
- A folyamat plasztikus megjelenítése csoportmunkában (papírmasé és más anyagokkal).

3. évfolyam

- Az évszakváltás okainak megismerése, képi, plasztikai feldolgozása.
- A természeti erők hatásának felidézése, megjelenítése képsorozatokkal (pl. tollrajz).
- A természet körforgását bemutató pannó készítése (pl. tempera, fotómontázs vagy kollázs technikával).
- A természet körforgásának szimbolikus megjelenítése kisplasztikákkal.

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Karcolás földbe, agyagba.
- Rajzolás ceruzával, színessel, filctollal, zsírkrétával, pasztellkrétával,
- Sgraffito jellegű alkotás készítése viaszos technikával.
- Festés vízfestékkel, temperával, ecsettel, újjal, tenyérrel, szivaccsal.
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás cérnával, rajzeszközökkel, kézzel, bottal, szivacs hengerrel...
- Nyomrögzítés ceruzával, krétával, agyaggal, gipsszel.
- Formaképzés tépéssel, vágással.
- Mintázás agyagból, gipszfaragással, papírmaséból.
- Díszítés földfestékkel.
- Konstruálás dróttal, tapétaragasztós papírral.
- Tárgykészítés talált tárgyakból, természetes anyagokból (pl. gyapjúból...), fonalból, textiltől, gyöngyből.

- Tárgyalkotás fűzéssel, nemezeléssel, varrással, hímzéssel, kötözéssel, ragasztással.
- Kollázs készítés fénymásolt lapok felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Animáció tárgyakkal, mozgatható végtagú bábokkal, írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal, öltöztethető babákkal, játék szobabelsővel

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- Kimeneti mérések
- A legszebb munkák kiállításra történő előkészítése, bemutatása.

10.5.3. Grafika és festészet alapjai tantárgy, tananyag, követelmények: A/1-A/3 évfolyam

A grafika és festészet alapjai tantárgy célja a képi világ, a képi kifejezés különböző módjainak megismertetése. A fantázia kibontakoztatása, a valósággal való összekapcsolása. Változatos felfedező és alkotó folyamatokon keresztül hozzásegíteni a tanulókat az önálló, kreatív tevékenységekhez.

A tantárgy feladata előkészíteni és megalapozni a művészi igényű szakmai munkát.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet esztétikumára érzékeny nyitott szemlélet kialakítása.
- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz- és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok játékos gazdagítása.

- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal megjelenési formái

A szín szerepe az érzelmek, hangulat kifejezésében

A forma, folt, felület és textúra jelentése és létrehozásának lehetőségei

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

Részlet és nagyítás

A díszítés sajátosságai

A nyomhagyás egyszerű technikái

Kompozíciós alapismeretek

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a vonal megjelenési formáit,
- a szín szerepét az érzelmek, hangulat kifejezésében,
- a forma, folt, felület és textúra jelentését és létrehozásának lehetőségeit,
- a díszítés sajátosságait,
- a nyomhagyás egyszerű technikáit,
- a kompozíciós alapismereteket,
- az illusztratív ábrázolás alapjait.

Legyen képes

- mozgásnyomok vonallal történő rögzítésére,
- az érzelmek vonallal, színnel történő ábrázolása,
- forma, folt, felület és textúra létrehozására,

- a nyomhagyás egyszerű technikáinak alkalmazására,
- képalkotásra,
- gyűjtemény létrehozására,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz- és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Vonal a térben

A szín szerepe és hatása a tárgyakon és a térben

A színek és lelki minőségek

Felület és textúra kontrasztok és létrehozásának lehetőségei

A gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjai

A díszítés sajátosságai

A tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolat

Egyszerű nyomatok

A kiemelés

Az illusztratív ábrázolás

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- vonal a térképző szerepét,
- a szín szerepét, hatását a tárgyakon és a térben,
- felület és textúra kontrasztok létrehozásának lehetőségeit,
- a gyűjtés, gyűjtemény létrehozásának módjait,
- a díszítés sajátosságait,
- a tárgyak funkciója és díszítése közti kapcsolatot,
- a kiemelés módjait,
- az illusztratív ábrázolás sajátosságait.

Legyen képes

- vonalvariációk létrehozására,
- a lelki minőségek kifejezésére,
- felület és textúra kontrasztok létrehozására,
- egyszerű nyomatok készítésére,
- képalkotásra,
- gyűjtemény létrehozására,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vonallal, színnel, felülettel, díszítménnyel, kompozícióval kapcsolatos tapasztalatok gazdagítása.
- A képalkotáshoz szükséges érzéki tapasztalások és technikai ismeretek átadása.
- Örömteli munkával a személyes megnyilvánulásnak teret adó alkotótevékenység motiválása.
- Kreatív gondolkodásra, alkotásra nevelés.
- Az önkifejezés változatos formáinak alkalmazása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A vonal és a mozgás-változás

A színek egymáshoz való viszonya

A színek érzelmi minősége

Színharmóniák, szíkontrasztok

A forma, folt, felület és textúra kifejező használata

A gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségei

A funkció és díszítés

Egyedi motívumok, motívumrendszer

Dombornyomat

Kompozíciós variációk

Illusztratív sorozatok

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a mozgás-változás vonallal történő kifejezésének lehetőségeit,
- a színek egymáshoz való viszonyát,
- a színek érzelmi minőségét,
- a színharmóniákat, szíkontrasztokat,
- a gyűjtés, gyűjtemény felhasználásának lehetőségeit,
- a funkció és díszítés kapcsolatát,
- a dombornyomat készítésének technikáját.

Legyen képes

- a vonal, forma, folt, felület, szín és textúra kifejező használatára,
- egyedi motívumok, motívumrendszer alkalmazására,
- dombornyomat készítésére,
- a kompozíciós variációk, illusztratív sorozatok készítésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Feladatcsoportok az 1-3 évfolyam számára

I. A vonal

1. évfolyam

- A vonal megjelenési formái a valóságban (pl. nádas, bicikli küllő, cérna, drót, bot, csempék közti fuga) és a képzőművészetben (pl. Klee munkáin). saját vonalgyűjtemények készítése
- Játékos felfedezések
- A vonal, mint mozgásnyom (pl. repülőgép által képzett vonal-képződmények, keréknyom, bot, gereblye nyoma a homokban)
- Vonalnyom létrehozása (pl. szénnel, ecsettel, szalaggal), festékes kézzel simogatás, csapkodás nyomának létrehozása, megfigyelése
- Eltérő célú és irányú mozgások megfigyelése (pl. a vasreszelék elmozdulása mágnes hatására) és létrehozása, leképzése, elképzeljük, és lerajzoljuk, hogy nyomot hagy a lábunk mozgáskor, milyen útvonal nyomunk marad reggel ébredés után a lakásban, aztán az iskolába menet – ez a célirányos mozgás, aztán a kertben ugrádozó kutya nyomát követjük rajzzal, és a kutya körül ugráló bolha mozgását – ezek a céltalan mozgások
- Változatos mozdulatokkal, mozgással hagyott nyomok más–más felületeken és anyagokon. Játékos kísérletek. (különböző zenére végzett kéz-láb táncoltatással hagyott nyomok, homokban, kartonon, vásznon, a nyomok képpé alakítása, fejlesztése)

2. évfolyam

- Vonalak a térben (pl. vezetékek, vasúti sín, villanyoszlopok, utak; egy vasút-, vezeték-építő brigád tervrajzának elkészítése)
- Vonalszerű anyagokkal (pl. kötél, szalag) térjátékok, installációk létrehozása, labirintus játék madzag útvonallal, bekötött szemmel való végigjárása
- A létrehozott vonalterek megjelenítése különböző grafikai eszközökkel (pl. ragasztószalag csíkokkal)

- Az elkészült grafika továbbfejlesztése, alakítása variációk, sorozatok formájában, a játékok során átélt élmények megjelenítésével

3. évfolyam

- Változások vizuális nyomai (pl. a száraz talaj repedései, egy kis patak útja során az akadályok hatására irányt változtat, megduzzad, vagy éppen elvékonyodik, játék az organikus vonal vastagság változással)
- A valóságos és képzeletbeli változások nyomainak megjelenítése különböző grafikai és festészeti technikákkal (pl. tuskimosás, tuslepergetés)
- Improvizatív és tudatos vonal- és hangjátékok (saját magunk által keltett hangok, zajok és a környezetünkben hallható zörejek, hangok tudatos megfigyelése, egymáshoz hasonlítása, viszonyítása – vékonyabb, vastagabb, szaggatott, magasodó emelkedő, mélyülő hangok pl. kulcscsörgés, kalapácsolás, óraketyegés, óracsengő, szélfújás, autó, busz, papírzörgés.....)
- Különböző hatású, karakterű hangok, zajok, zenék inspiráló hatására különböző karakterű vonalak, rajzos vonalszövetek készítése (az előző tapasztalatokra épített saját kis zörejtűdők képi rögzítése)

II. A szín

1. évfolyam

- Szín és mozgás (pl. fényjáték, fényorgona) dramatikus mozgásos játék után a saját élmények színekkel való összekapcsolása, asszociációs játék segítségével
- Különböző mozgások, mozdulatok (simogatás, dobolás, csapkodás, a víz simogatása, a szellő érintése, a kavics pattogása, bot suhintása,) által keltett érzelmek kifejezése színekkel,
- Mozdulatok, mozdulatsorok színes lenyomatai nagyméretű felületeken (pl. kerékpárgumival, gereblyével, kézzel, szivaccsal, széles ecsettel). a csak mozgással, mozdulatokkal eljátszott történet, szerep játéka közben festékes szivaccsal, széles ecsettel nyomot hagyni nagy kartonon, vásznon)
- Színek és élmények közti asszociatív kapcsolat megfigyelése (szabad játék a színekkel, színek összefolytatása, ütköztetése a papíron, majd ebből leszűrni,

megállapítani a színek tulajdonságait, melyik nyugodt, melyik vidám, szomorú, agresszív, bánatos....)

- Érzelmek, hangulatok megjelenítése különböző formájú és anyagú felületeken absztrakt színfoltokkal (mesék meghallgatása, eljátszása után a megélt érzések hangulatok kifejezése, - félelem, harc, bizonytalanság, béke)
- A kedvenc tárgy, lény jellemének kifejező ábrázolása színekkel szokatlan formájú felületeken (a kedvenc lény, tárgy dramatikus megjelenítése –eljátszása után a mozgásához, jelleméhez megfelelő szín, színek kiválasztása)
- A tárgy, lény hangulatváltozásainak megjelenítése színek segítségével (kedvenc székem, mackóm, bögrém, cicám - magányos, vidám, unatkozik, irigy, ünnepléses...)

2. évfolyam

- Mesefilmek, fotók bemutatása
- A színek és térbeli formák kapcsolata a mesékben és a valóságban (pl. színnel azonosítható figurák – sárkány – tűz – vörös – harc düh – hegyes- háromszög - éles, / fűszál – simogató – selymes – zöld – nedves – harmatos – lágy ívű – sima – körbeölelő / egy-egy mese szereplőinek dramatikus eljátszása, lelki karakterük átélése, s színekhez, formákhoz társítása)
- Színes terek, téri formák létrehozása, térátalakítások (szabad játékkal létrehozott eltérő színű kis terek, dobozok összeállítása, majd a sugárzott hangulat meghatározása, az odaillo mese szereplő „lakó” megnevezése)
- Különböző színű vagy különböző színűre festett talált tárgyak (textilek, dobozok, fonalak) segítségével eltérő funkciójú és hangulatú színes terek építése pl. pihenőhely, csapda, sárkány-szoba, varázsló kamrája, tündérialom tere...)
- A létrehozott terek által nyújtott élmények megjelenítése festéssel, kollázssal
- Tulajdonságok, fogalmak rokonítása, összekapcsolása színekkel és egyszerű térbeli formákkal, tárgyakkal (a fenti színes térépítés tapasztalataira építve azonosítani az eltérő karakterű szereplők tulajdonságait, s a színeket, formákat)
- Térbeli formák, tárgyak felületének átalakítása festéssel. Tárgymesék létrehozása (egyszerű háztartási eszközök pl. ecset, serpenyő, vágódeszka, szemüveg, fésű, kanál átfestése oly módon, hogy egy mese szereplőivé legyenek, s a mese eljátszható legyen általuk – az adott karakterhez választva a leginkább megfelelő formájú tárgyat)

- Egy konstruált tér hangulatának, jelentésének módosítása színcserével az eddigi tapasztalatok felhasználásával

3. évfolyam

- Lírai absztrakt festmények bemutatása. Zenehallgatás
- Színfoltok festése zene hangulatára
- A színek egymáshoz való viszonya, a színek érzelmi minősége (játékos színkeverés, színfoltok festése, majd az egyes színek színfoltok egymáshoz való viszonyának megfogalmazása, történet írása – mesélő színek)
- Természeti jelenségekről fotók bemutatása (hajnali pára, napfelkelte, vihar, vulkán, balatoni hullámozás, alföldi porvihar)
- Természeti jelenségek színekkel és színárnyalatokkal való kifejezése (színek árnyalt felismerési és színkeverési gyakorlatok)
- Egy- egy szín más színekkel való kapcsolatának mesén, dramatikus játékon keresztül történő átélése, az élmények megfestése (dramatikus játék során megjelenítik a színeket, azok egymással szembeni viselkedését, ki kinek a barátja, hogy viselkednek egymással pl. hogy védi meg a zöld-barát a társát a bajban, miképpen viselkedik a vörös, ha bajban van a társa...)
- Árnyalt vizuális minőségek, színharmóniák (mese, történet szereplőinek ábrázolása)
- Fogalmakkal, hangokkal, mozdulatokkal leírható tartalmak megjelenítése színek, színharmóniák által (mese, zene, táncjáték képi megjelenítése)
- Színkontrasztokra, tartalmi ellentétekre épülő alkotások szemléltetése
- Színkontrasztok, színellentétek festése – melyek tartalmi ellentéteket és belső élményeket juttatnak felszínre (saját valóságos vagy irodalmi élmények felidézése után festés) – különös tekintettel a sötét–világos kontrasztra

III. Felület és forma

1. évfolyam

- Más-más felületek megtapasztalása
- Különböző felületek és formák (pl. sima, kerekded, érdes...) által kiváltott érzelmek megfogalmazása

- Játékos forma- és felületalakítási kísérletek (titokdobozok készítése eltérő anyagokkal való betapétázással)
- A gesztusfestészet néhány karakteres példájának bemutatása
- Gesztusok által létrehozott foltok, felületek
- Különböző érzelmi állapotok lenyomatának elemzése (homokban, agyagban hagyott nyomok, melyeket más-más kedvű, jellemű szereplők hagynak)

2. évfolyam

- Kontraszthatásra épülő alkotások szemléltetése
- Ellentétek, felületi kontrasztok elemzése (moha – kő, parázs – hamu, fakéreg – textil, aprószögek – víz)
- Semleges, nyugodt felületeken markáns ellentétek, felületi kontrasztok létrehozása (nyugalom, béke, puhaság, melybe belehasít egy sikoly)
- A gesztusokkal létrehozott foltok, felületek által közvetített információk, (nyomolvasás a természetben, mintha a természet felületei üzenetet közvetítenének, játékos történetek kiolvasása egymásnak készített felületekből)

3. évfolyam

- Felület és ábrázolási szándék összefüggésének felfedezése különböző műalkotásokon
- Különböző érzelmi, hangulati állapotok megjelenítése a megismert technikákkal, felületalakítási lehetőségekkel változatos műfaji kísérletek során (mítoszok, mitikus hősök vagy saját érzelmi, hangulati élmények vizuális megfogalmazása)
- Foltok, folthatárok elemzése a valóságban látható éles és elmosódott kontúrok megfigyelése során pl. ablak előtt, de függöny mögött levő figura foltja, kontúrja, folthatás ekkor, s akkor, ha éles fényel van megvilágítva. A látottak megjelenítése
- Transzparencia, ellenfény, a részletek láthatósága festéssel ábrázolva és mécsesstartók készítésénél felhasználva a szerzett élményeket

IV. Felület és textúra

1. évfolyam

- A környezet felületeinek megismerése élményszerű tapasztalatok által (pl. frottázs gyűjtemény létrehozása)
- Vizuális és taktilis érzékelés közti kapcsolat felfedezése (először bekötött szemmel való játékok során majd a látvánnyal való összekapcsolás)
- Különböző felületű, textúrájú anyagok gyűjtése, meghatározott szempontok szerinti csoportosításaik
- A gyűjtött anyagok kollázsként való felhasználása szabad képalkotás során
- Különböző anyagok felületének tapintással való érzékelése (bekötött szemmel, s nem a külső látvánnyal való kapcsolat keresése a szempont, hanem az érzelmi élménnyel való azonosítás)
- A tapintási élmények megfogalmazása, megjelenítése (pl. tapintási napló, térkép készítése – pl. az iskolába menet milyen felületi élmények vannak)

2. évfolyam

- Különböző felületeket, textúrákat ábrázoló képek, fotók elemzése, gyűjtése, csoportosítása
- A gyűjtött fotók, fénymásolatok grafikai kiegészítései, átalakításai
- Az elkészült lapokból illetve a gyűjtött fotókból kollázsok, képtárgyak készítése (mappaborító, tolltartó doboz)

3. évfolyam

- A textúra, mint fogalom megismerése
- Különböző anyagok segítségével, felhasználásával (homok, gipsz, fonal, drót, szögek) változatos textúrájú felületek létrehozása, játékos anyagkísérletek, anyagkapcsolatok, variációk megteremtése)
- Az elkészült lapokból képtárgyak készítése (szatyor, reklámtáska, kalap, ládika)

V. Minta a környezetben

1-2. évfolyam

- A természeti (pl. ültetvény a tájban) és mesterséges környezet tárgyaitak (pl. kerítés) mintázata
- Környezetünkben levő tárgyakon található mintákból gyűjtemény létrehozása, a gyűjtött minták felhasználása mesehősök tárgyaitak díszítésére, pl. varázsfuvola, varázsszőnyeg, varázsdoboz, bögre,
- A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése, felhasználása, pl. egy óriás ruhájának mintájaként

3. évfolyam

- Műalkotásokról, építményekről, fotókról minták, ornamentikák gyűjtése, saját mintakincs létrehozása
- A gyűjtött és továbbgondolt mintakincs felhasználása tárgyakon, öltözeten, öltözet kiegészítőkön

VI. Díszítés, díszítmények

1. évfolyam

- A forma és felület, a funkció és díszítmény összhangjának vizsgálata (ősi hangszerek, dobok, tálak, fésűk, bútorok)
- Lapok, felületek díszítése grafikai és festészeti technikákkal, jelentést hordozó motívumokkal (kendők, sálak, dobozok, tárgyak felületének díszítése egy mese, mesei szándék, funkció szerint)

2. évfolyam

- Jelentéssel, funkcióval bíró tárgyak bemutatása, a tárgyon a funkció és díszítmény elemzése
- Funkcióval, jelentéssel bíró plasztikus tárgyak felületének megmunkálása, díszítése grafikai és festészeti technikákkal (edény, textil, bútor, kalap, szatyor...)
- A dísz, a díszítmény létrehozásának módja, kis képi elemek, egységek ismétlése, variációk létrehozása, a korábban gyűjtött minta kincs motívumainak alakítása, variálása

3. évfolyam

- Épületek, építészeti terek elemzése
- Funkcióval, jelentéssel bíró mikro-terek külső- belső elemeinek díszítése grafikai és festészeti technikákkal (pl. egy óra belseje, külső megjelenése az eltérő szerkezetre utalva, kis szekrény külseje, mely utal a belső tartalmakra)
- A mikro-terek lakóinak, lényeinek egyedi megjelenítése (a fantázia által benépesített kis terek pl. sütő-manó, fagyasztó manó, óralakó – idő múlató, mosógép tündér, őrlő – daráló segéd...)

VII. Nyomhagyás

1. évfolyam

- A nyomhagyás lehetőségeinek, funkciójának elemzése
- Különböző formájú, felületű tárgyakkal foltok, rajzolatok létrehozása (krumpli, levél, kanál, dobókocka, stb.)
- Az elkészített nyomatok kiegészítése, továbbfejlesztése jelentést hordozó illusztratív alkotássá tussal, filctollal, festékkel

2. évfolyam

- Sokszorosítási lehetőségek bemutatása
- Képi üzenetek létrehozása egyszerű sokszorosítási technikákkal (papírdúc, papír- vagy műanyagkarc, sablon átfújással, figyelmeztető mesetáblák készítése pl. vigyázat hangos kakaskukorékolás!, vigyázat habfürdő veszély!...))

3. évfolyam

- Sablonnyomatok szemléltetése
- Meghívó, plakát, képregény készítése sablonnyomat segítségével (pl. kivágott papír vagy műanyag motívumokkal)
- Dombornyomatok szemléltetése
- Különböző anyagok, tárgyak segítségével plasztikus papírnyomatok készítése (pl. naptár, évkör létrehozása)

VIII. Kompozíció

1. évfolyam

- Komponálási módok, lehetőségek szemléltetése
- Képi elemek rendezgetése (tépett, kivágott, színes papírok elrendezésének variálása)
- Ugyanazon elemekből eltérő hatású, egyensúlyú kompozíciók összeállítása monokróm festéssel, kollázssal, egyszerű nyomhagyással

2. évfolyam

- Kiemelési módok szemléltetése
- A kiemelés szerepe és lehetőségei a valóságban, a mesékben és a különböző művészeti ágakban (zenében, színházban – dramatikus játék által átélteni az elméletet)
- A kép egyes szereplőinek, elemeinek hangsúlyozása (formával, mérettel, színnel, aránnyal, nézőponttal, felülettel, kontraszt alkalmazásával, elhelyezéssel – variációk létrehozása, sorozat készítés csoportmunkával)

3. évfolyam

- Komponálási módok bemutatása
- Játékos kísérletek, variációk egy saját alkotás, illetve különböző reprodukciók képi elemeinek, szereplőinek átrendezésére (pl. egy fénymásolt reprodukció elemeire vágása, s azok átrendezése, más képpé alakítása az eredeti kompozíció megváltoztatása által)

IX. Képköltés

1. évfolyam

- Illusztrációk bemutatása, elemzése
- Illusztrációk készítése mesék, események szereplőinek nagyméretű ábrázolásával (pl. árnyék rajzzal, egymás körberajzolásával, „jelmezbe” rongyokba öltözötten)
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív megfogalmazása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal (grafit, toll, kréta, vízfesték, kollázs)
- Értékelés és kiállítás-rendezés

2. évfolyam

- Illusztrációk készítése, olvasott vagy átélt élmények, történetek bemutatására

- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása grafikai és festészeti eszközökkel, anyagokkal, valamint ezek kombinált megoldásaival (festett ceruzarajz, színezett tollrajz, kollázs, vegyes technika)

Értékelés és kiállítás–rendezés

3. évfolyam

- Illusztrációk készítése egy folyamat bemutatására
- Történetek, mesék jeleneteinek illusztratív ábrázolása sorozatokban grafikai és festészeti technikákkal (monotípiák és kollázs–technika vonalas, festett kiegészítéssel, krétarajzzal, karcnyomatokkal)

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, zsírkrétával
- Vonalképzés: rajzeszközzel, mozgással, fénnel, tárggyal, tárgynyommal
- Festés páccal, vízfestéssel, temperával, ecsettel, szivaccsal.
- Színképzés: festékekkel, fénnel
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Nyomat kialakítása: természeti formák, tárgyak, papír, műanyag lap segítségével
- Formaképzés: rajz és festőeszközökkel, tépéssel, vágással, mintázással
- Felület- és textúra képzés: rajzeszközökkel, karcolással, simítással, tárgynyomokkal
- Motívumképzés: rajz és festőeszközökkel, tárgynyomatokkal
- Mintázás agyagból.
- Konstruálás tárgyakkal
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Sokszorosítás linó– és papírmetszet felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- A legszebb munkák kiállításra történő előkészítése, bemutatása.

10.6. Grafika és festészet tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények

10.6.1. Vizuális alkotógyakorlat tantárgy, alapfok negyedik, ötödik, hatodik évfolyam.

Fejlesztési feladatok - Tananyag - Követelmény

Fejlesztési feladatok		
4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
<p>A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, fejlesztése.</p> <p>A kézműves tárgyalkotás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek megalapozása.</p> <p>A látvány utáni ábrázolás alapvető törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alapjainak elsajátíttatása.</p> <p>A kifejezéshez, alkotáshoz szükséges képességek továbbfejlesztése, a képi műveltség bővítése.</p> <p>A tanuló kitartó, feladattudatos munkavégzésének segítése.</p>	<p>Az emberi és a természeti környezet esztétikumának felismertetése, a művészetek, alkotási tevékenységek iránti érdeklődés megerősítése.</p> <p>A látás és a látványértelmező képesség pontosítása, fejlesztése.</p> <p>A kézműves tárgyalkotás, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek körének bővítése.</p> <p>A látvány utáni ábrázolás törvényszerűségeinek felismertetése, a vizuális nyelvrendszer alkalmazásának fejlesztése a különböző feladatok során.</p> <p>A manuális tudás és az alkotóképesség továbbfejlesztése, a stílusérzék megalapozása.</p>	<p>A látvány és a tanult ábrázolás összhangba hozása a személyes mondanivalóval.</p> <p>A természet- és emberábrázolás különböző formáinak megismertetése.</p> <p>A stílus- és arányérzék továbbfejlesztése.</p> <p>Az önálló kézműves tárgyalkotás technikájának megválasztására, a képző- és iparművészeti, médiaművészeti tevékenységek eszköztárának biztonságos használatára való képesség fejlesztése.</p> <p>A látvány utáni ábrázolás árnyaltabbá tétele, a kompozíció, a szín és az előadásmód finomítása.</p> <p>A képi műveltség bővítése.</p>

Tananyag		
4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>A látvány megfigyelése, értelmezése, rögzítése</p> <p>Síkbeli és plasztikus munkákhoz szükséges anyagok és eszközök</p> <p>Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák</p> <p>Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok</p> <p>A középkor művészettörténeti érdekességei</p> <p>Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák</p> <p>A formák, színek tudatos használata és a térábrázolás kérdései</p> <p>A tárgyalkotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák</p> <p>Hagyományos és új médiumok</p> <p>Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek</p> <p>Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>A látvány megfigyelése, perspektivikus ábrázolása</p> <p>Rajzeszközök, plasztikus és modellező anyagok és eszközök</p> <p>Különböző képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák</p> <p>Az egyes műfajokra jellemző előadásmódok</p> <p>Az ókori antik világ és a reneszánsz művészettörténet érdekességei</p> <p>Az egyes népművészeti tájegységekre jellemző stílusjegyek, technikák</p> <p>A formai, szintani alapismeretek</p> <p>A tárgyalkotás, a tárgykészítéshez kapcsolódó anyagok, egyes eljárások, technikák</p> <p>Hagyományos és új médiumok</p> <p>Az előképek megismerése, feldolgozása – tanulmányrajzok, vázlatok, makettek, modellek</p> <p>Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>Rajzeszközök, vizes bázisú festékek és plasztikus anyagok</p> <p>A képző-és iparművészeti, népművészeti, médiaművészeti technikák</p> <p>A barokk művészettörténeti korszakára jellemző stílusjegyek, technikák</p> <p>A stíluskorszakra jellemző előadásmódok</p> <p>Témavariációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>

Követelmény		
4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a választott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait, • a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét, • a tervezéstől a tárgyalatásig tartó kreatív folyamat részeit, • a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére, • egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására, • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra, • a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására, • szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére, • kompozíciós 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait, • a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét, • a tervezéstől a tárgyalatásig tartó kreatív folyamat részeit, • a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére, • egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására, • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra, • a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására, • szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére, • kompozíciós 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az adott kor művészetét, kézműves kultúráját, tárgyait, • a vizuális kifejezés formáit, eszközeit, elemeit és nyelvezetét, • a tervezéstől a tárgyalatásig tartó kreatív folyamat részeit, • a legfontosabb baleset és munkavédelmi tudnivalókat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek értelmezésére, rögzítésére, • egy gondolat, téma kibontására, sík és plasztikus variációinak létrehozására, • motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra, • a perspektivikus ábrázolás alapszabályai szerint tárgycsoportok, figurák ábrázolására, • szintani alapismereteinek felhasználásával önálló képek készítésére, • kompozíciós

Követelmény		
4. évfolyam	5. évfolyam	6. évfolyam
ismereteinek alkalmazására, <ul style="list-style-type: none"> • változatos – forma – faktúra – és felületminőségek létrehozására, • különböző anyagokkal – és eszközökkel, változatos konstrukciók–tárgyak létrehozására, • egyéni eszközhasználatra, • a műalkotások értő befogadására, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására, • a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására. 	ismereteinek alkalmazására, <ul style="list-style-type: none"> • változatos forma–, faktúra– és felületminőségek létrehozására, • különböző anyagokkal – és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására, • egyéni eszközhasználatra, • a műalkotások értő befogadására, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására, • a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására. 	ismereteinek alkalmazására, <ul style="list-style-type: none"> • változatos forma–, faktúra– és felületminőségek létrehozására, • különböző anyagokkal – és eszközökkel, változatos konstrukciók, tárgyak létrehozására, • egyéni eszközhasználatra, • a műalkotások értő befogadására, • vizuális eszköztárának, folyamatos bővítésére és alkalmazására, • a legfontosabb baleset– és munkavédelmi szabályok betartására.

4. évfolyam

Feladatcsoportok

Történetész – történetábrázolás

- Képzletbeli utazás (egy középkori városban – illusztrációk különféle rajzeszközökkel, vagy képregényszerűen elmesélve)
- A kor hétköznapjainak megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével. A tervek nagyítása, megfestése (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Környezetábrázolás – hangulatteremtés

- A környezet épített elemeinek rajza (városi utcák, homlokzatok – perspektivikus és síkszerű ábrázolása)
- kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal – makett készítése vegyes technikával
- Makett készítés (házak, lakótornyok, várak) különféle anyagok felhasználásával

Színharmóniák

- A monokróm színhasználattól a komplementer színpárokig (dekoratív feladatok és csendéletek feldolgozása különböző színhasználattal)
- Egy főszínre hangolás, főszín és elsődleges keverékszínei (színvázlatok készítése)
- Tiszta színekből és szürkékből építkező képek

Rész és egész

- Papírmozaiak készítése (ókori vagy bizánci minták alapján)
- Üveglablakok (a figurák és díszítő motívumok tagolása, a kontúrok szerepe)
- Rózsablak – színes kép készítése
- Királyfejek, egészalakos figurák rajza viaszolt, festett alapról visszakaparásos technikával

Képeskönyv

- A mai életünk kódexe (illusztrált könyv a természetvédelemről, állatvédelemről)
- Cél és célszerűség, a könyvkötés alapfogásai (ragasztás, fűzés, könyvborító készítése)
- A papír tulajdonságai (papírhajtogatás, papírdomborítás, áttört, ragasztott díszítések)
- Betűkép, iniciálé készítése, szövegírás (temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)

Mintakincs

- Az adott korra jellemző minták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása (plasztikus és sík ornamentika feldolgozása)
- A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

Plasztika

- Oszlopszobrok. Szoborfaragás (egyszerűen formált emberfigurák gipszből, ytong téglából, purhabból)
- Vízköpők. Fantasztikus figurák, állatalakok (gótikus templomokról; mintázás agyagból)
- Figurateremtés valódi állatok és képzeletbeli szörnyek megformálásával (vázkészítés drótból, kisplasztika készítése)

Öltözéktervezés

- Sisak készítése. A viselhetőség és a méretek figyelembe vétele (makett készítés kartonból)
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Arcképtár

- Önarckép különböző elképzelt szerepben, jelmezben és korban való ábrázolása (múltból vett példák és jövőbeli elképzelések)
- Önarckép gyűjtemény mai környezetben (ceruza, krétarajzok, tempera)

Értékelés és kiállítás–rendezés

5. évfolyam

Feladatcsoportok

Történetábrázolás

- Életképek (reneszánsz palotában; illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
- A kor ünnepeinek megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületábrázolás tusrajzzal (vázlatkészítés valós épületekről, részletmegoldásairól - lavírozás)

- Struktúra – textúra, formaszerkezet és felületi megjelenés (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)
- Makett készítés különféle anyagok felhasználásával csoportmunkában

Színharmóniák

- Tájképek különböző fényviszonyok között – csak színfoltokkal festve – hajnalban, délben, szürkületben, éjszaka (gyűjtés elektronikus formában is, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
- Telt és tört színek, komplementer színek és különböző árnyalataik (műtermi és plein air festés akvarellal, krétával, kevert eljárással)

Környezetábrázolás – kép és valóság

- A tárgyak és a természeti környezet megfigyelése (drapériák, gyümölcs-zöldség csendéletek, forgástestek)
- Az ablakon át látható világ (ábrázolás pitt–krétával, festéssel)
- A vonalperspektíva, levegő és színperspektíva felfedezése (belső és külső tér ábrázolása)
- Előtér – középtér – háttér (tusrajzok, szénrajzok)
- Öltözéktervezés (a figura és mozdulatának megtervezése – az öltözék arányai, részletmegoldásai, korhűsége)
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (a tudatos szín- és anyaghasználat erősítése)
- Fejfedők (bohócsipka) készítése a viselhetőség és a méretek figyelembe vétele (papír és textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Képeskönyv

- A természet törvényeinek, jelenségeinek megfigyelése, összegyűjtése, lejegyzése (a különféle termékek felépítésének, állatok vázszerkezetének vizsgálata – mákgubó, toboz, csigaház)
- Növények, állatok minél pontosabb megfigyelés alapján készült illusztrációi (részletrajzok és mozdulatvázlatok)
- Magyarázó rajz, részletek és leírások a tervlapon (aprólékos ceruza és tusrajzok, temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal)

Mintakincs

- A korra jellemző textilminták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények felhasználásával
- Egyszerű díszítőelemek szimmetrikus, pozitív–negatív formákká, ritmussá rendezése
- Természetes formák redukálása, egyszerűsítése, stilizálása, szín– és forma–variációk létrehozása (papírmetszet létrehozása)

Arcképtár

- Hétköznapi tömeg (piaci sokadalom) összeállítása nagyméretű kartonra (közös festmény készítése saját, választott figurákkal)
- Különböző korú és karakterű emberek portréja. (csoportmunka, ceruza, krétarajzok, tempera)

Fény– árnyék jelenségek

- Titokzatos terek létrehozása, a fény–árnyék hatások felhasználásával (tusrajzok)
- Vázlatok készítése jellegzetes fény–árnyék viszonyok bemutatására
- Térkonstrukció talált, gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, zsinórokból, kartonokból többféle bevilágítással (közös, csoportos alkotás)
- Fényképek, videó készítése a terek bejárásával, a korábbi munkák térbe helyezése, „helyzetbe hozása”
- Értékelés és kiállítás–rendezés

6. évfolyam

Feladatcsoportok

Történetábrázolás

- Mozgalmas jelenetek (Álarcosbál egy barokk kastélyban. Illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve)
- Groteszk, vígjátéki történetelemek illusztratív feldolgozása a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások)

Tornyok, várak, paloták

- Épületek belseje, bútorai (korabeli bútorok alapján bútorterv készítése új funkcióra)
- Épületábrázolás tusrajzzal, vegyes technikával (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal)

Színharmóniák

- Öltözetek pasztellszínekkel (gyűjtés elektronikus formában, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával)
- Színhangulatok festése zenei hangzásokra (akvarell, kréta kevert eljárások)

Öltözék

- Legyező és maszk készítése, a működés és a méretek figyelembe vétele– A szín– és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

Kép és valóság

- A térábrázolási konvenciók, optikai csalódások, illúziókeltés (egymásra hordott tárgyak perspektivikus rajza torzításokkal, rajzi „csalásokkal”)
- A perspektíva és az axonometria fintorai (Escher rajzai, térformái. Gyűjtések)
- Tárgyak ábrázolása eltérő, végletes nézőpontokból – alulnézet, felülnézet, közlől – és messzire távolodva (grafit, szén, pittkréta)

Mintakincs

- Épületdíszítések, minták gyűjtése, rajzolásuk vázlatfüzetbe (rajzolás fotók alapján és gipsz stukkók és másolatok után)
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka)
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, csiga, kagylómotívumok felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok)

Arcképtár

- Arcképek díszes keretben (festés és applikáció)
- Különböző korú és karakterű emberek portréja (rajzolás modell után, ceruza, krétarajzok, tempera)

A tárgyak egyedi vonásai

- Lakomák gazdag tárgyi világa. Gyűjtés a németalföldi festmények és mai fotók, installációk körében (közösen összeállított csendélet rajza - régi kancsók, talpas tálak, fedeles edények és gyümölcsök, csipkék, drapériák)
- Hasonlóság és különbözőség. Azonos funkciójú tárgyak megfigyelése, egyedi vonásaik, különbözőségeik felfedezése (karakteres kannák, kiöntők összehasonlítása, lerajzolása - ceruza, vízfesték)

A tárgyak összhangja

- Hangszerek (hegedű, mandolin, ritmushangszerek lerajzolása, pontos arányainak megfigyelése)
- Klasszikus és saját megoldások
- Csendélet, drapériák, hangszerek beállításával (összefogott kompozíciók, finom részletmegoldások, pasztellkréta)

Vizsgamunka készítése

Értékelés és kiállítás-rendezés

Feladatcsoportok az 4-6 évfolyamok számára

I. Fény és árnyék jelenségek - Színharmóniák

4-6. évfolyam

- Titokzatos terek létrehozása megvilágítással, fény-árnyék hatások felhasználásával.
- Vázlatok készítése a jellegzetes fény-árnyék viszonyok bemutatására.

- Térkonstrukció talált, gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, zsinórokból, kartonokból többféle bevilágítással (közös, csoportos alkotás).
- Fényképek, videó készítése a terek bejárásával, a korábbi munkák térbe helyezése, „helyzetbe hozása”.

4. évfolyam

- A monokróm színhasználatról a komplementer színpárokig. Az előző feladat feldolgozása más-más színvilággal:
- Monokróm színekkel.
- Egy főszínrre hangolással, főszín és elsődleges keverék színeinek felhasználásával.
- Tiszta színekből és szürkékből építkezve.

5. évfolyam

- Különböző színvilágú tájképek bemutatása.
- Tájképek alkotása – csak színfoltokkal festve – hajnalban, délben, szürkületben, éjszaka (gyűjtés elektronikus formában is, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával).
- Telt és tört színek, a komplementer színek és különböző árnyalataik.
- Festés akvarellal, krétával, kevert eljárással.

6. évfolyam

- Színhangulatok festése zenei hangzásokra (akvarellal, krétával, vagy vegyes-kevert eljárásokkal).

II. Kép és valóság - Környezetábrázolás - hangulatteremtés

4. évfolyam

- A környezet épített elemeinek rajza (homlokzatok).
- Épülethomlokzat kollázsok alkotása különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal.
- Épület-makett készítése (házak, lakótornyok, várak) különféle anyagok felhasználásával.

5. évfolyam

- A tárgyak és a természeti környezet megfigyelése.
- Az ablakon át látható világ (ábrázolás pitt–krétával, festéssel).
- A vonalperspektíva, levegő és színperspektíva felfedezése.
- Az előtér – középtér – háttér (tusrajzok, szénrajzok) megjelenítése.

6. évfolyam

- A térábrázolási illúziók, optikai csalódások, konvenciók megismerése.
- A perspektíva és az axonometria fíntorai (Escher rajzai, térformái. Gyűjtések).
- Tárgyak ábrázolása eltérő, végletes nézőpontokból – alulnézet, felülnézet, közelről – és messzire távolodva (grafit, szén, pittkréta).

III. Történetiszöveg – történetábrázolás

4. évfolyam

- Képzelt utazás (pl. Egy középkori városban – illusztrációk különféle rajzeszközökkel, vagy képregényszerűen elmesélve).
- A kor hétköznapjainak megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével.
- A tervek nagyítása, megfestése (képi, fotó, videó – vagy számítógépes feldolgozások).
- Egészalakos királyfigurák rajza

5. évfolyam

- Életképek (pl. Egy reneszánsz palotában. Illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve).
- A kor ünnepeinek megjelenítése a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (kép, fotó, videó)

6. évfolyam

- Mozgalmas jelenetek (pl. Álarcosbál egy barokk kastélyban. Illusztrációk különféle színes eszközökkel vagy képregényszerűen elmesélve).
- Groteszk, vígjátéki történetelemek illusztratív feldolgozása a megismert ábrázolási formák, stílusjegyek felidézésével (képi, fotó, videó vagy számítógépes feldolgozások).

IV. Mintakincs – a rész és az egész

4. évfolyam

- Az adott korra jellemző minták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása.
- A gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka).
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok).
- Papírmozaik készítése (ókori vagy bizánci minta alapján).
- Üvegablakok (rózsaablakok) tervezése.
- Királyfejek készítése viaszolt festett alapról visszakaparásos technikával

5. évfolyam

- A korra jellemző textilminták, díszítések gyűjtése, vázlatfüzetbe rajzolása.
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben– páros munka).
- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok,).
- Egyszerű díszítőelemek szimmetrikus, pozitív–negatív formákká, ritmussá rendezése.
- Természetes formák redukálása, egyszerűsítése, stilizálása, szín– és forma–variációk létrehozása (papírmetszet létrehozása).

6. évfolyam

- Épületdíszítések, minták gyűjtése (pl. Kővágóörsi, alföldi parasztházak, nemesi kúriák), rajzolásuk vázlatfüzetbe
- Gyűjtött minták egy–egy részletének nagyítása, új kontextusba helyezése (vízfestés, ecsetrajz, különböző léptékben – páros munka),

vagy:

(pl.: Készen kapható habarcsból homlokdíszek megformálása)

- Ornamentika szerkesztése, rajzolása természeti motívumok, növények, csiga, kagylómotívumok felhasználásával (akvarell ceruza, vízfestékek, sablonok).

V. A tárgyak egyedi vonásai és összhangja

4-6. évfolyam

- Tárgyak, drapériák, hangszerek beállítása
- Összefogott kompozíciók, finom részletmegoldásokkal csendéletek festése.
- Klasszikus és saját megoldások.

6 évfolyam

- A lakomák gazdag tárgyi világa. Gyűjtés a németalföldi festmények és mai fotók, installációk körében.
- Hasonlóság, különbözőség, összhang. Azonos funkciójú tárgyak megfigyelése, egyedi vonásaik, különbözőségeik, azonosságaik felfedezése (ceruza, vízfesték).

VI. Plasztika - tornyok, várak, paloták

4. évfolyam

- Oszlopszobrok. Szoborfaragás (egyszerűen formált emberfigurák gipszből, ytong téglából, purhabból).
- Vízköpők. Fantasztikus figurák, állatalakok (gótikus templomokról; mintázás agyagból).
- Figurateremtés valódi állatok és képzeletbeli szörnyek megformálásával.

5. évfolyam

- Épületábrázolás tusrajzzal.
- Struktúra – textúra, formszerkezet és felületi megjelenés (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal).
- Makett-készítés különféle anyagok felhasználásával csoportmunkában.

6. évfolyam

- Épületek belseje, bútorai.
- Épületábrázolás tusrajzzal, vegyes technikával (kollázs különböző felületű, struktúrájú, textúrájú anyagokkal, tussal, páccal).

VII. Öltözéktervezés

4. évfolyam

- Középkori sisakok bemutatása
- Sisak készítése. A viselhetőség és a méretek figyelembe vétele.
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás).

5. évfolyam

- Gótikus és reneszánsz fejfedők bemutatása
- A szín- és az anyagválasztás szerepe.
- Fejfedők készítése a viselhetőség és a méretek figyelembe vétele (papír és textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás).

6. évfolyam

- Reneszánsz és barokk viseletek, öltözék-kiegészítők bemutatása
- Öltözetek pasztellszínekkel (gyűjtés hagyományos és elektronikus formában, kísérletek a számítógépes grafikai programok használatával).
- Legyező és álarc készítése a működés és a méretek figyelembe vétele.
- A szín- és az anyagválasztás szerepe (papír, textilanyagok felhasználása, karcolás, hajtás, ragasztás, festés, varrás)

A megismert elemek felhasználása a kortárs divattervezésben.

VIII. Arcképtár

4. évfolyam

- Középkori portrék bemutatása
- Önarckép különböző elképzelt szerepben, jelmezben és korban.
- Önarckép mai környezetben (pl. ceruza, krétarajzok, tempera).

5. évfolyam

- Reneszánsz portrék bemutatása.
- Hétköznapi tömeg (piaci sokadalom) összeállítása nagyméretű kartonra (saját, választott figurákkal).

- Különböző korú és karakterű emberek portréja. (Csoportmunka. Ceruza, krétarajzok, tempera).

6. évfolyam

- Barokk portrék bemutatása.
- Arcképek díszes keretben.
- Különböző korú és karakterű emberek portréja (ceruza, krétarajzok, tempera).

IX. Képeskönyv

4. évfolyam

- A kódex, a könyv funkciója.
- A mai életünk kódexe.
- Cél és célszerűség, a könyvkötés alapfogásai.
- A papír tulajdonságai.
- Betűkép, iniciálé készítése, szövegírás (temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal).

5-6. évfolyam

- Az ismeretterjesztő könyvek funkciója.
- A természet törvényeinek, jelenségeinek megfigyelése, összegyűjtése, lejegyzése, könyvillusztrációként való feldolgozása.
- Növények, állatok minél pontosabb megfigyelés alapján illusztrációk készítése.
- Magyarázó rajz (pl. a madár repülése, a szárny mozgása) részletek és leírások a tervlapon (aprólékos ceruza és tusrajzok, temperafestés, kézírás vágott hegyű tollal).

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Karcolás földbe, agyagba.
- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, szénnel, pitt-krétával, zsírkrétával, pasztellkrétával,
- Sgraffito jellegű alkotás készítése viaszos technikával.
- Festés tussal, páccal, vízfestéssel, temperával, ecsettel, újjal, tenyérrel, szivaccsal.
- Alkotás vegyes technikával.

- Nyomhagyás cérnával, rajzeszközökkel, szivacs hengerrel...
- Formaképzés tépéssel, vágással.
- Mintázás agyagból, gipszfaragással, papírmáséból, ytongból, purhabból.
- Konstruálás gyűjtött tárgyakból, lepedőkből, kötelekből, kartonokból, fénnyel.
- Tárgykészítés talált tárgyakból, természetes anyagokból (pl. gyapjúból...), fonalból, textilből, drótból, papírból.
- Tárgyalkotás fűzéssel, nemezeléssel, varrással, hímzéssel, kötözéssel, ragasztással.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal, fotókkal, videóval, számítógépes grafikai programok használatával

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- Kimeneti mérések.
- A legszebb munkák bemutatásra, kiállításra történő előkészítése.

10.6.2. *Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése után*

A tanuló ismerje

- a vizuális művészetek eszköztárát,
- a tárgytervezés és tárgykészítés fázisait,
- a rajzolás, festés, terművészet műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit,
- a különböző ábrázolási és tárgyalkotó technikákat,
- a legjelentősebb művészettörténeti korszakok művészetének jellegzetességeit, kultúráját, tárgyait,
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi tudnivalókat.

A tanuló legyen képes

- az alkotói munka végig vitelére,
- a látvány és jelenségek megragadására, visszaadására,
- motívumgyűjtésre, feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra,
- a perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazására,
- szintani ismereteinek felhasználására,
- kompozíciós ismereteinek alkalmazására,
- sokféle eszköz- és anyaghasználatra a kifejezés érdekében,
- konzekvens munkák elkészítésére,
- a művészettörténeti korok, stílusok megkülönböztetésére, értő befogadására,
- a legfontosabb baleset- és munkavédelmi szabályok betartására.

10.6.3. *Vizuális alkotógyakorlat, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam*

T/7-T/8. évfolyam

Fejlesztési feladatok - Tananyag - Követelmény

Fejlesztési feladatok	
7. évfolyam	8. évfolyam
Felkészítés a tanult művészeti kifejezőeszközök önálló alkalmazására. A vizuális érzékelés és visszatükrözés képességének finomítása. A konstruáló, plasztikai és a síkművészeti technikák készségszintű elsajátíttatása. Az elvont gondolkodás, az analízáló-szintetizáló képesség kialakítása, a látás kiművelése és tudatosítása. Az ábrázolási konvenciók megismertetése, elsajátíttatása.	A geometrikus és természeti formák ábrázolása, tárgycsoportok, portrék, figurák ábrázolása a perspektíva és az anatómia és szabályai szerint. Különböző illusztrációk készítése. A kiadott feladatok önálló megoldása, biztos eszközhasználattal.

Tananyag	
7. évfolyam	8. évfolyam
<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>Az egyetemes emberi kultúra, az európai műveltség, a nemzeti hagyományok értékeinek megismerése</p> <p>A látvány pontos megfigyelésére, leképezése</p> <p>A vizuális információk megértésére, átírására, felhasználására</p> <p>A képi gondolkodás, vizuális absztrakció</p> <p>Tanulmányok, szabadkézi vázlatok, makettek, modellek készítésére</p> <p>A gondolat, téma kibontása, variációk, sorozatok, tárgy-együttesek létrehozása</p> <p>A jelentés, az esztétikum felismerésére, értelmezésére</p> <p>A sűrítés, és felbontás, mint alkotói (komponálási) eszköz</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>Az ábrázolás arányrendszere, szerkezete</p> <p>Tónusos ábrázolás</p> <p>A természeti formák átírása</p> <p>Az anyagszerűség ábrázolása</p> <p>A tér különböző léptékű megjelenítése</p> <p>A konstruktivizmusra jellemző stílusjegyek, technikák</p> <p>Anatómiai ismeretek</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>

Követelmény	
7. évfolyam	8. évfolyam
<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat, • a térábrázolás alapelemeit, • a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit, • a kompozíció jelentéshordozó elemeit, • az alapvető szintani törvényszerűségeket, • a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat, • a legfontosabb munkavédelmi előírásokat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére, • motívumok feldolgozásra, vázlatok 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat, • a térábrázolás alapelemeit, • a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit, • a kompozíció jelentéshordozó elemeit, • az alapvető szintani törvényszerűségeket, • a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat, • a legfontosabb munkavédelmi előírásokat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére, • motívumok feldolgozásra, vázlatok

Követelmény	
7. évfolyam	8. évfolyam
<p>készítésére, átírásra,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompozíciós ismereteinek alkalmazására, • egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására, • a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására, • műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére, • geometrikus és természeti formák ábrázolására, • a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni, • illusztrációkat készíteni. 	<p>készítésére, átírásra,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompozíciós ismereteinek alkalmazására, • egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására, • a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására, • műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére, • geometrikus és természeti formák ábrázolására, • a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni, • illusztrációkat készíteni.

7. évfolyam

Feladatcsoportok

A beállítás

- A geometrikus testek arányai, térbeli elhelyezkedése
- A népi tárgykultúra tárgyai egyszerű műtermi környezetben
- A tárgyak, tárgy együttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)

A szerkezettől a formáig

- Drapéria vonalas ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
- Drapéria mozgásban. Fotók készítése szálló, lengő drapériáról, és azok megfestése
- A drapéria, mint plasztikai elem és jel. Fríz mintázása, gipszfaragás drapériamotívum után, gipszöntések

A térről – síkban

- Rajzolt és festett belső terek – a perspektíva törvényei szerint
- Szobasarak, lépcsőház rajzolása festése
- A formák változatos megjelenítése. Szerkezeti kiemelések
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal (szerkezeti rajz, ceruza, pittkréta)
- A tanulmányok feldolgozása (tollrajz, színes papír-kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet)

Rajzi – plasztikai előtanulmányok

- Testrészek, fejrészletek. Vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
- A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, satírozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése
- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások

A térről – térben

- A külső és belső tér érzékeltetése természeti formák alapján (csigaház, metszet készítése mintázással)
- Agyagszobor, agyag plakett készítése a formaépítés, arányok térbeliség pozitív–negatív formák megjelenítésével

Ábrázolás és szerkesztés

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók és felhasználásuk a művészi ábrázolásban
- Gyakorlatok a kétpontos perspektíva, a kavallier axonometria megismerésére
- Vonal a térben. Fém-, spárga- és üvegplasztikák

Nagyságrend

- A korábbiakban feldolgozott témák, tanulmányok egyéni vagy csoportos módon történő megfestése, megrajzolása nagy méretben (csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése

Portré

- Önarckép készítése fénykép és tükör segítségével
- Az elkészült munkák összehasonlítása, elemzése
- A festett pasztell jellemzői, a pasztell technika megismerése
- A színek keverése

Szokatlan megjelenés

- Plasztikai munkák talált anyagokkal, meglepő formatársításokkal
- Gömb térbeli problémaköre: osztott gömb, gömbszeletek egymásra mintázása
- Portré gipsszel való mintázása, a fej rajza és mintázása különböző túlzásokkal, torzításokkal
- Értékelés és kiállítás–rendezés

8. évfolyam

Feladatcsoportok

A beállítás

- Tárgyak, térelemek a szabadban
- A tárgyak, tárgy együttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot, a természetes fényviszonyok minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák)
- A beállítás átformálása
- A tárgy együttes képének feldolgozása, átírása más anyagokkal, technikákkal, különböző művészeti stílusokkal (barokk, impresszionista, expresszionista stílusgyakorlatok)

A szerkezettől a formáig

- Állat- és emberi koponya szerkezetének különféle rajzeszközökkel való ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
- Koponya és változó környezete. Fotók készítése és azok megfestése
- A koponya bonyolult plasztikai problémái. Reliefmintázás, mintázás 1:1 méretben

A térről – síkban

- Rajzolt és festett épületek, terek, utcaképek a perspektíva törvényei szerint
- A felületek és formák változatos megjelenítése. Kiemelések
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal, tónusokkal, színfoltokkal (szerkezeti rajz, tónusos rajz – szén, pittkréta, pasztell, akvarell)
- A tanulmányok feldolgozása tollrajz, színes papír–kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet formájában

Rajzi – plasztikai előtanulmányok

- Szobrok, portrék – vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével)
- A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, sátirozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése
- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások

A térről – térben

- Termékek titokzatos szerkezete, pozitív–negatív formái
- A természeti formák szerepe a formatervezésben
- A formaelemzések módszere a célirányos megfigyelés: a karakter
- Formakövető vonal: a plaszticitás
- Folyamatábra, fázisrajzok a mozgásváltozás kifejezésében

Ábrázolás és szerkesztés

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók alkalmazása a művészi ábrázolásban
- Művészettörténeti példák tanulmányozása
- Gyakorlatok a perspektíva, és a Monge–szerkesztés megismerésére

Nagyságrend

- A korábbiakban feldolgozott témák, konstruktív tanulmányok egyéni vagy csoportos módon továbbfejlesztése, megrajzolása, megfestése óriás és kisméretben (falfelület, csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret)
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése

Portré

- Rajzok élő modell után
- A formák felismerése az árnyék változásakor az arcon, bevilágítási feladatok
- Fej rekonstrukció koponya alapján
- Az emberi arc titkai. A látvány és a rajzi szabályok együttes érvényesítése
- A portrérajzolás és –festés fejlődése a különböző művészettörténeti korszakokban
- Portré. Plasztikus megjelenítések (vésett, mintázott relief és körplasztika)

Értékelés és kiállítás–rendezés

Feladatcsoportok az 7-8. évfolyamok számára

I. A beállítás

7. évfolyam

- A geometrikus testek arányai, térbeli elhelyezkedése.
- A népi tárgykultúra tárgyai egyszerű műtermi környezetben.
- A tárgyak, tárgy együttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot minél pontosabb visszaadása (pl. ceruzarajz, színes munkák).

8. évfolyam

- Tárgyak, térelemek a szabadban.
- A tárgyak, tárgy együttesek feldolgozása, az arányok, a térbeli állapot, a természetes fényviszonyok minél pontosabb visszaadása (ceruzarajz, színes munkák).
- A beállítás átformálása.
- A tárgy együttes képének feldolgozása, átírása más anyagokkal, technikákkal, különböző művészeti stílusokkal (barokk, impresszionista, expresszionista stílusgyakorlatok).

II. A szerkezettől a formáig

7. évfolyam

- Drapéria vonalas ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén).
- Drapéria mozgásban.
- Fotók készítése szálló, lengő drapériáról, és azok megfestése.

- A drapéria, mint plasztikai elem és jel.
- Fríz mintázása, gipszfaragás drapériamotívum után, gipszöntések.

8. évfolyam

- Állat- és emberi koponya szerkezetének különféle rajzeszközökkel való ábrázolása (ceruza, pittkréta, szén)
- Koponya és változó környezete. Fotók készítése és azok megfestése.
- A koponya bonyolult plasztikai problémái.
- Reliefmintázás, mintázás 1:1 méretben.

III. A térről – síkban

7. évfolyam

- Rajzolt és festett belső terek – a perspektíva törvényei szerint.
- Szobasarak, lépcsőház rajzolása festése.
- A formák változatos megjelenítése. Szerkezeti kiemelések.
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal (szerkezeti rajz, ceruza, pittkréta).
- A tanulmányok feldolgozása (tollrajz, színes papír-kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet).

8. évfolyam

- Rajzolt és festett épületek, terek, utcaképek a perspektíva törvényei szerint.
- A felületek és formák változatos megjelenítése. Kiemelések.
- A perspektíva érzékeltetése vonalakkal, tónusokkal, színfoltokkal (szerkezeti rajz, tónusos rajz – szén, pittkréta, pasztell, akvarell).
- A tanulmányok feldolgozása tollrajz, színes papír-kollázs és grafikai lapok, linó-, papírmetszet formájában.

IV. Rajzi – plasztikai előtanulmányok

7. évfolyam

- Testrészek, fejrészek. Vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével).
- A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, satírozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése.

- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján.
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások.

8. évfolyam

- Szobrok, portrék – vázlatok, krokik készítése (nagyítás és kicsinyítés rajz segítségével).
- A vonallal való rajzolás módozatai pontozott, rácsozott, sátirozott rajz és foltképzés, vonalhálós rajzolás, faktúrák megjelenítése.
- Rajzolás és mintázás élő modell vagy gipszöntvény alapján.
- Fotóhitelességű és expresszív feldolgozások.

V. A térről – térben

7. évfolyam

- A külső és belső tér érzékeltetése természeti formák alapján (csigaház, metszet készítése mintázással).
- Agyagszobor, agyag plakett készítése a formaépítés, arányok térbeliség pozitív–negatív formák megjelenítésével.

8. évfolyam

- Termékek titokzatos szerkezete, pozitív–negatív formái.
- A természeti formák szerepe a formatervezésben.
- A formaelemzések módszere a célirányos megfigyelés: a karakter.
- Formakövető vonal: a plaszticitás.
- Folyamatábra, fázisrajzok a mozgásváltozás kifejezésében.

VI. Ábrázolás és szerkesztés

7. évfolyam

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók és felhasználásuk a művészi ábrázolásban.
- Gyakorlatok a kétpontos perspektíva, a kavallier axonometria megismerésére.
- Vonal a térben. Fém-, spárga- és üvegplasztikák rajzolása.

8. évfolyam

- A perspektíva és egyéb ábrázolási konvenciók alkalmazása a művészi ábrázolásban.
- Művészettörténeti példák tanulmányozása.
- Gyakorlatok a perspektíva, és a Monge–szerkesztés megismerésére.

VII. Nagyságrend

7. évfolyam

- A korábbiakban feldolgozott témák, tanulmányok egyéni vagy csoportos módon történő megfestése, megrajzolása nagy méretben (csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret).
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése.

8. évfolyam

- A korábbiakban feldolgozott témák megrajzolása, megfestése óriás és kisméretben (falfelület, csomagolópapír, A/0 rajzlap, illetve kisméretű karton A/4 méret).
- A linó–, papírmetszet tanulmányok továbbfejlesztése.
- A méretváltásból adódó kompozíciós problémák elemzése.

VIII. Portré

7. évfolyam

- Önarckép készítése fénykép és tükör segítségével.
- Az elkészült munkák összehasonlítása, elemzése.
- A festett pasztell jellemzői, a pasztell technika megismerése.
- A színek keverése.

8. évfolyam

- Rajzok élő modell után.
- A formák felismerése az árnyék változásakor az arcon, bevilágítási feladatok.
- Fej rekonstrukció koponya alapján.
- Az emberi arc titkai. A látvány és a rajzi szabályok együttes érvényesítése.
- A portrérajzolás és –festés fejlődése a különböző művészettörténeti korszakokban.
- Portré. Plasztikus megjelenítések (vésett, mintázott relief és körplasztika).

IX. Szokatlan megjelenés

7-8. évfolyam

- Plasztikai munkák talált anyagokkal, meglepő formatársításokkal.
- Gömb térbeli problémaköre: osztott gömb, gömbszeletek egymásra mintázása.
- Portré gipsszel való mintázása, a fej rajza és mintázása különböző túlzásokkal, torzításokkal.

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, szénnel, pitt krétával, zsírkrétával, pasztellkrétával,
- Sgraffito jellegű alkotás készítése viaszos technikával.
- Festés tussal, páccal, vízfestékekkel, temperával, ecsettel, szivaccsal.
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Formaképzés tépéssel, vágással.
- Mintázás agyagból, gipszfaragással, papírmáséból, ytongból, purhabból, gipszöntéssel.
- Vésett, mintázott relief és körplasztika készítése.
- Konstruálás tárgyakkól, fényvel.
- Tárgykészítés talált tárgyakkól, természetes anyagokból (pl. gyapjúból...), fonalból, textilből, drótból, papírból, üvegből, műanyag lapokból.
- Tárgyalkotás kötözéssel, ragasztással.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Sokszorosítás linó- és papírmetszet felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal, fotókkal, videóval, számítógépes grafikai programok használatával

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- Kimeneti mérések.
- A legszebb munkák kiállításra történő előkészítése, bemutatása.

10.6.4. Vizuális alkotó gyakorlat, továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam

T/9-T/10. évfolyam

Fejlesztési feladatok - Tananyag - Követelmény

Fejlesztési feladatok	
9. évfolyam	10. évfolyam
<p>A látás és a látványértelmező képesség tudatosítása, az önkifejezés eszköztárának gazdagítása.</p> <p>Az esztétikus környezet iránti igény kialakítása, amelyen keresztül a tanuló képes lesz azt alakítani, formálni, megőrizni.</p> <p>A vizuális ismeretek, jártasságok kialakítása, elmélyítése.</p> <p>A kritikai véleményformálás igényének és képességének kialakítása.</p>	<p>A látvány és az absztrakció kölcsönhatásának megismertetése a figuraábrázoláson keresztül.</p> <p>A látványértelmező képesség tudatosítása, a figura és környezetének kialakításával.</p> <p>A vizuális ismeretek, jártasságok elmélyítése, összegzése az ismétlődő és fokozatosan nehezedő feladatok mentén.</p> <p>Ismerkedés a kortárs művészet törekvéseivel.</p>

Tananyag	
9. évfolyam	10. évfolyam
<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>A környezet– és tárgykultúra</p> <p>Tónusos ábrázolás újabb technikái</p> <p>A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései</p> <p>A bábkészítés hagyományai</p> <p>A plein air festészet legismertebb alakjai</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>	<p>Vizuális alkotó gyakorlat – ismeretek</p> <p>A környezet– és tárgykultúra</p> <p>Tónusos ábrázolás újabb technikái</p> <p>A rendeltetés, a szerkezet, a tartalom és a forma összefüggései</p> <p>A bábkészítés hagyományai</p> <p>A plein air festészet legismertebb alakjai</p> <p>A nonfiguratív ábrázolás eszköztára</p> <p>Eszközhasználati és munkavédelmi szabályok</p>

Követelmény	
9. évfolyam	10. évfolyam
<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat, • a térábrázolás alapelemeit, • a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit, • a kompozíció jelentéshordozó elemeit, • az alapvető szintani törvényszerűségeket, • a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat, • a legfontosabb munkavédelmi előírásokat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére, • motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra, • kompozíciós ismereteinek alkalmazására, • egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására, • a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására, • műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére, • geometrikus és természeti formák ábrázolására, • a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni, illusztrációkat készíteni. 	<p>A tanuló ismerje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a különféle vizuális művészetek jel- és jelképrendszerét, • a tervezéstől a megvalósításig, vagy a tárgyalkotásig tartó kreatív folyamat részeit, • a sík- és terművészet törvényszerűségeit, műfaji sajátosságait, anyagait és eszközeit, • a rajzi, festészeti, plasztikai, konstruáló és tárgyalkotó technikákat, • a térábrázolás alapelemeit, • a vetületi, axonometrikus és perspektivikus ábrázolás alapelemeit, • a kompozíció jelentéshordozó elemeit, • az alapvető szintani törvényszerűségeket, • a jellegzetes vagy híres képző- és iparművészeti, médiaművészeti és népművészeti alkotásokat, • a legfontosabb munkavédelmi előírásokat. <p>Legyen képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a látvány és jelenségek árnyalt értelmezésére, • motívumok feldolgozásra, vázlatok készítésére, átírásra, • kompozíciós ismereteinek alkalmazására, • egy gondolat, téma kibontására, variációinak létrehozására, • a munkafázisok, részfeladatok megoldására és összehangolására, • műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére, • geometrikus és természeti formák ábrázolására, • a perspektíva szabályai szerint tárgycsoportokat, figurákat ábrázolni, illusztrációkat készíteni.

9. évfolyam

Feladatcsoportok

- Alakrajz
- Csontváz rajza
- Krokik, vázlatok álló, fekvő és mozgó figurákról (ceruzarajz, tus és pác-vázlatok)
- Körberajzolások, tükörrajzok, fotók egymásról, azok rajzban történő átdolgozása
- Kollázsok és montázsok emberi alakok átalakításával, emberi alak részletrajzainak összeillesztése, fotószekvenciák emberek mozgásáról

Átváltozások

- A modell után elkészített munkák feldolgozása más eszközökkel, technikákkal, más méretben
- A mozdulatok értelmezése, újrarajzolása a figura testhelyzeteinek jellemző jegyeinek, térbeliségének kiemelése, torzítása
- Új beállítások új nézőpontokkal

Bábfigura

- Wayang-báb készítése finom faragással fából vagy habanyagból, a bábu festése
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése
- A bábu hangja és beszéde, játéktere

Változatok művészettörténeti alkotásokra

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
- Másolatok készítése a kép egyes elemeiről hagyományos festészeti és grafikai eljárásokkal (belerajzolások, átfestések, stílusparódiák, méret- és elemváltatások)

A természetben

- Vázlatok és festmények készítése a természetben
- A plain air-ben való munka megismerése (pác, lavírozott tus, aquarell és a gouache)
- Fotóséták – fotózás a természetben – fotósorozatok kialakítása

Karakterkeresés

- A portrerajzolás, a karakter kiemelése
- Karikatúrák és illusztratív képek készítése modell alapján, vonalas és színes képek.
Önarcképek
- Az elkészített rajzok alapján végletes torzítások keresése a karakter teljes megváltoztatásával
- Portré vázlatok készítése, 1:1 portré mintázása

Népművészet és természet

- Betekintés a magyar népi viseletkultúrába
- Természeti népek technikái. Gyűjtés szakirodalomból, és azok anyagainak feldolgozása (fazekasság, hímzés, faragás, szövés, fonás)
- A népművészet előadásmódjának felidéződése a kortárs alkotók munkáiban

Érzelmi hatások

- Fogalompárok szerinti képalkotás (vidám–szomorú, haragos–megbocsátó, nyomasztó–feloldó)
- Érzelmi állapotok színben való kifejezése
- A színek sztereotip kapcsolata érzelmi állapotokkal, fogalmakkal
- Realisztikus és absztrakt megközelítés

Emlékmás

- Rövid portréfilm készítése egy kortárs képzőművészről, annak alkotási módszereiről, műveiről, személyes beszélgetés vagy bemutatás formájában
- Forgatókönyv, fotódokumentáció.

Értékelés és kiállítás–rendezés

10. évfolyam

Feladatcsoportok

Alakrajz

- Vázlatrajzok, krokik csoporttársakról, álló és mozgó alakokról. A vonal ereje, hangsúlyai (ceruzarajz, tus és pác-vázlatok, agyag- és viasz-krokik)

Figura a térben

- Figura épített térben, ülő és álló figurák külső és belső térben
- Plein air és embercsoport rajza

Átváltozások

- Ülő, fekvő figura rajza
- Egy feladat többféle feldolgozása, variációk anyagokra, technikákra
- A kompozíciós elemek kiegyensúlyozott arányait felborító változatok létrehozása

Bábfigura

- Marionett báb készítése vegyes anyaghasználattal
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése
- A bábu mozgathatósága, játéktere

Szín-tér

- Színes vázlatok készítése a színpadi tér színdinamikai megoldásához

Változatok művészettörténeti alkotásokra

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében
- Montázsok, anakronisztikus részletek beépítése a műalkotásokba
- Stíluskeresés
- Karakterkeresés
- A teljes figura mint karakter. Karikatúrák és krokik készítése modell alapján, vonalas rajzok, szoborvázlatok készítése

Érzelmi hatások

- Eseménysor ábrázolása figurális és nonfiguratív képsorozatokban
- Kollázs grafikai kiegészítéssel
- Fogalompárok szerinti képalkotás (mozgalmas – unalmas, harsány – szelíd, haragos – vidám)
- Érzelmi állapotok kifejezése színekkel

Emlékmás

- Gyerekkori történet
- Videofelvétel készítésére alkalmas színes figurák és díszlet jellegű tér megalkotása (papír, gipsz, faszerkezet). Csoportos feladat
- A film rajzos forgatókönyvének megtervezése, elkészítése

Vizsgamunka készítése

Értékelés és kiállítás–rendezés

Feladatcsoportok az 9-10. évfolyamok számára

I. Alakrajz – figura a térben

9. évfolyam

- Csontváz rajza.
- Alakrajz.
- Krokik, vázlatok álló, fekvő és mozgó figurákról (ceruzarajz, tus és pácvázlatok).
- Körberajzolások, tükörrajzok, fotók egymásról, azok rajzban történő átdolgozása.
- Kollázsok és montázsok emberi alakok átalakításával, emberi alak részletrajzainak összeillesztése, fotószekvenciák emberek mozgásáról.

10. évfolyam

- Csontváz rajza.
- Vázlatrajzok, krokik csoporttársakról, álló és mozgó alakokról.
- A vonal ereje, hangsúlyai (ceruzarajz, tus és pácvázlatok, agyag- és viasz krokik).
- Figura épített térben, ülő és álló figurák külső és belső térben.
- Plein air és embercsoport rajza.

II. Átváltozások

9. évfolyam

- Ülő, fekvő figura rajza.
- A modell után elkészített munkák feldolgozása más eszközökkel, technikákkal, más méretben.
- A mozdulatok értelmezése, újrarajzolása a figura testhelyzeteinek jellemző jegyeinek, térbeliségének kiemelése, torzítása.
- Új beállítások új nézőpontokkal.

10. évfolyam

- Ülő, fekvő figura rajza.
- Egy feladat többféle feldolgozása, variációk anyagokra, technikákra.
- A kompozíciós elemek kiegyensúlyozott arányait felborító változatok létrehozása.

III. Bábfigura

9. évfolyam

- Wayang–báb készítése finom faragással fából vagy habanyagból, a bábu festése.
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése.
- A bábu hangja és beszéde, játéktere.

10. évfolyam

- Marionett báb készítése vegyes anyaghasználattal.
- A fej, a törzs, a mellkas, a mozgó végtagok kialakítása, a bábu összeszerelése.
- A bábu mozgathatósága, játéktere.

IV. Változatok művészettörténeti alkotásokra

9. évfolyam

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében.
- Másolatok készítése a kép egyes elemeiről hagyományos festészeti és grafikai eljárásokkal (belerajzolások, átfestések, stílusparódiák, méret– és elemváltatások).

10. évfolyam

- Gyűjtés a különböző stílusú figuraábrázolások körében.
- Montázsok, anakronisztikus részletek beépítése a műalkotásokba.
- Stíluskeresés. Egyéni stílus kialakítása.

V. A természetben - Szín-tér

9. évfolyam

- Vázlatok és festmények készítése a természetben.
- A plain air-ben való munka megismerése (pác, lavírozott tus, akvarell és a gouache).
- Fotóséták – fotózás a természetben – fotósorozatok kialakítása.

10. évfolyam

- Színes vázlatok készítése a természetben.
- Színes vázlatok készítése egy választott színdinamikai megoldáshoz.
- Színes vázlatok készítése egy színpadi térhez.

VI. Karakterkeresés

9. évfolyam

- A portrérajzolás, a karakter kiemelése.
- Karikatúrák és illusztratív képek készítése modell alapján (vonalas és színes képek).
- Önarcképek készítése.
- Az elkészített rajzok alapján végletes torzítások keresése a karakter teljes megváltoztatásával.
- Portré vázlatok készítése, 1:1 portré mintázása.

10. évfolyam

- A teljes figura, mint karakter.
- Karikatúrák és krokik készítése modell alapján (vonalrajzok).
- Szoborvázlatok készítése, tónusozással.

VII. Népművészet és természet

9-10. évfolyam

- Természeti népek művészete, kézműves technikái. Gyűjtés szakirodalomból, és azok anyagainak feldolgozása (pl. fazekasság, hímzés, faragás, szövés, fonás).
- Betekintés a magyar népi viseletkultúrába.
- A népművészet előadásmódjának felidéződése a kortárs alkotók munkáiban.

VIII. Érzelmi hatások

9. évfolyam

- Fogalompárok szerinti képalkotás (vidám–szomorú, haragos–megbocsátó, nyomasztó–feloldó).
- Érzelmi állapotok színben való kifejezése.
- A színek sztereotip kapcsolata érzelmi állapotokkal, fogalmakkal.
- Realisztikus és absztrakt megközelítés.

10. évfolyam

- Eseménysor ábrázolása figurális és nonfiguratív képsorozatokban.
- Kollázs grafikai kiegészítéssel.
- Fogalompárok szerinti képalkotás (mozgalmas – unalmas, harsány – szelíd, haragos – vidám).
- Érzelmi állapotok kifejezése színekkel.

IX. Emlékmás

9. évfolyam

- Rövid portréfilm készítése egy kortárs képzőművészeiről, annak alkotási módszereiről, műveiről, személyes beszélgetés vagy bemutatás formájában.
- Foratókönyv, fotódokumentáció.
- Gyerekkori történet feldolgozása.
- A film rajzos forgatókönyvének megtervezése, elkészítése.

10. évfolyam

- Egy csoporttörténet kiválasztása.
- A film rajzos forgatókönyvének megtervezése, elkészítése.
- Videofelvétel készítésére alkalmas színes figurák és díszlet jellegű tér megalkotása (papír, gipsz, faszerkezet). Csoportos feladat.

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, szénrel, pitt krétával, zsírkrétával, pasztellkrétával,
- Sgraffito jellegű alkotás készítése viaszos technikával.
- Festés tussal, páccal, vízfestéssel, akvarellal, gouacheval, temperával, ecsettel, szivaccsal.
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Formaképzés tépéssel, vágással.
- Mintázás agyagból, gipszfaragással, papírmaséból, ytongból, purhabból, gipszöntéssel.
- Vésett, mintázott relief és körplasztika készítése.
- Konstruálás tárgyakkal, fából.
- Tárgykészítés talált tárgyakkal, természetes anyagokból (pl. gyapjúból...), fonalból, textilből, drótból, papírból, üvegből, műanyag lapokból.
- Tárgyalkotás kötözéssel, ragasztással.
- Wayang és marionett báb készítése.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Sokszorosítás linó- és papírmetszet felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal, fotókkal, videóval, számítógépes grafikai programok használatával

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- Kimeneti mérések.
- A legszebb munkák kiállításra történő előkészítése, bemutatása.

10.6.5. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

A tanuló ismerje

- a vizuális művészetek területén létrejött értékeket,
- a népi kultúra jellegzetes szokásait, tárgyait,
- a sík– és térbeli művek, alkotás–sorozatok létrehozásának módjait,
- pontos arányokat és karaktereket rögzítő rajzok, plasztikák készítési módszereit,
- a fény–árnyék viszonyok törvényszerűségeit,
- a művészeti anatómia alapvető törvényszerűségeit,
- az alapvető munkabiztonsági, környezetvédelmi előírásokat.

A tanuló legyen képes

- eligazodni a művészettörténet korstílusai között,
- az adott témák önálló feldolgozására,
- művészeti ismereteinek alkotó felhasználására,
- A témák elemző értelmezésére, sokrétű technikai feldolgozására,
- konkrét és elvont gondolatok képi–plasztikai megjelenítésére,
- portré, figura rajzolására, festésére vagy mintázására,
- a saját és mások alkotásainak elemző értékelésére.

10.6.6. *A vizuális alkotó gyakorlat tantárgy tananyag feldolgozásához szükséges taneszközök*

Alapfokú évfolyamok

- Munkaasztalok, székek
- Tároló polcok, szekrények, dobozok
- Vizes blokk
- Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
- Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD–k)

- Rajztechnikai eszközök: színes ceruzák, vízfesték, tempera, kréta, filc, vékony, vastag, és széles–lapos ecsetek, szivacsok, olló, ragasztó)
- Fényképezőgép
- Munkabiztonsági berendezések

Továbbképző évfolyamok

- Rajz-, festő és mintázó eszközök: akvarell, akril
- Modell tárgyak: geometrikus testek, drapériák, tükrök
- Rajztábla vagy festő állványok
- Mintázó állványok
- Számítógépes munkaállomás, szoftverekkel
- Filmfelvevő eszközök

10.6.7. *Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy, alapfok negyedik, ötödik, hatodik évfolyam*

A grafika és festészet műhelygyakorlat célja olyan általános és speciális ismeretek átadása, melyek képessé teszik a tanulót önálló, színvonalas grafikai és festészeti alkotások létrehozására. Célja továbbá, hogy a tanulókat önmaguk megismeréséhez és a valóság törvényszerűségeinek egyre pontosabb és mélyebb megértéséhez juttassa a kritikus megfigyelés és gyakorlati tevékenységek segítségével.

A műhelygyakorlat feladata a tanulói képzelet, a belső képek és a valóság törvényszerűségeiből fakadó vizuális látványelemek összekapcsolásának elősegítése. Feladata továbbá kreatív alkotói tevékenységen keresztül az emberi, társadalmi és művészeti problémákra való érzékenység és véleménynyilvánítási igény kialakítása.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafikai és festészeti munkához szükséges eszköz és anyaghasználati készség fejlesztése.
- A vizuális kifejezés elemeinek eszközeinek felismerése, egyre tudatosabb alkalmazása.
- A motívumgyűjtés és vázlatkészítés gyakorlatában való jártasság kialakítása.
- A tanult grafikai és festészeti technikák alkalmazási képességének gyakorlása.
- Az esztétikai érzékenység és kifejezőkészség fejlesztése.
- Az önállóság kialakítása.
- A fegyelmezett munkavégzés szabályainak elsajátíttatása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Grafika és festészet technikai, műfaji sajátosságai

Vizuális kifejezés alapvető eszközei, szerepük

A vonal megjelenési lehetőségei, kifejezőereje

A fekete–fehér kontraszt hatása, használatának lehetőségei

A tónus szerepe

A színek érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatása

A sötét–világos, a hideg–meleg szinkontraszt

A faktúra és textúra alakítás lehetőségei

Képezési és kompozíciós lehetőségek (szerves elrendezés, kiemelés–elhagyás, pozitív–negatív formák, szabályosság–szabálytalanság)

Téma variációk és különböző méretű alkotások készítésének sajátosságai

A ceruza–, tus–, pác–, akvarell– és krétarajz technikája

Az anyagnyomatok, a monotypia, a magas nyomás műveletei

Kollázs és vegyes technikájú alkotások készítésének lehetőségei

Az akvarell– és temperafestés eltérő technikai sajátosságai

A pasztellkép készítés technikája

Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságainak megfelelő betű, monogram, embléma, piktogram tervezése

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a grafika és festészet alapvető technikai és műfaji sajátosságait,
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát,
- a grafika és festészet néhány kiemelkedő hazai és külföldi képviselőjét, kortárs alkotóit,
- a vizuális kifejezés, képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit,
- a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat.

Legyen képes

- munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni,
- a vizuális kifejezőeszközök és módok (vonalak, színek, formák, felületek és kompozíciós lehetőségek) kifejezési szándék szerinti használatára,
- a tanult grafikai és festészeti technikákkal (ceruza-, tus-, pác-, akvarell- és krétarajz, anyag nyomatok, monotypia, kollázs, akvarellfestés, temperafestés, pasztell és vegyes technika) alkotásokat létrehozni,
- egy téma kapcsán variációkat és különböző méretű alkotásokat készíteni,
- képzőművészeti alkotásokon a színek, vonalak felületek sajátosságait felismerni,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A környezet által közvetített üzenetek befogadásának és értelmezésének mélyítése.
- A formák, színek változatos, gazdag használatának kialakítása.
- A külső látvány és a lelki tartalmak érzékeny megjelenítésének fejlesztése.
- A véleményformálás finomítása saját és mások műveivel kapcsolatban.
- A tanulók tervezési készségének és problémamegoldó képességének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A megvilágítás szerepe

A fény és árnyék grafikai és festészeti eszközökkel való megjelenítésének lehetőségei

A forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztok

A redukció, a sűrítés, a fokozás és a kiemelés szerepe

A felületgazdagítás lehetőségei

A színperspektíva szerepe

A különböző színviszonyok hatása, kifejezőereje

Variációk, sorozatok készítése

Nagyítások, méret és léptékváltások alkalmazása

Eltérő képkivágások hatásainak megtapasztalása és alkalmazása

A sablonnyomat, dombornyomat technikája

A linómetszés technikája

Alkalmazott vagy tervezőgrafika sajátosságainak megfelelő tipográfia, könyvborító, plakát tervezése

Jelmezek, maszkok, díszletek készítésének sajátosságai

Egyszerű akció, performance létrehozása

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a szín kifejezőerejét, a színperspektíva szerepét,
- a különböző színviszonyok hatását,
- a sablonnyomat, dombornyomat, linómetszés technikáját.

Legyen képes

- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban alkalmazni,
- a fény – árnyék – szín összefüggéseit felhasználni a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során,
- alkalmazni a léptékváltás adta lehetőségeket,
- véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A személyes kifejezési eszközök megtalálásának ösztönzése.
- A kísérletező kedv, a döntésképeség és az alkotói magatartás fejlesztése.
- A képépítési és kompozíciós törvényszerűségek tudatos használatának ösztönzése.
- A tudatos környezetformálás igényének kialakítása.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A színmodulációk, lokál és valór színek

A szín-önkontraszt és komplementer kontraszt hatásai

A túlzás, fokozás szerepe

Az egyensúly feltételei

Az átírás módjai

A dekoratív festészet sajátosságai

A különböző stílusjegyek felismerésének szempontjai

Többdúcú linómetszet létrehozása

Hidegtű vagy pusztatű technikája

Az improvizatív és a tervezett művek közti különbségek

Látványterv létrehozása

Akrilfestés gyakorlata

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
- a tanult vizuális kifejezőeszközöket és módokat a képalkotási gyakorlatban,
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit.

Legyen képes

- különbséget tenni a magas– és mélynyomás között,
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló koncepciók alapján különböző méretű variációkat, kép–, képtárgy sorozatokat, illusztrációkat készíteni,
- munkáját esztétikusan összeállítani, bemutatni,
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
- véleményformálásra műalkotásokkal kapcsolatban,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Feladatcsoportok a 4-6 évfolyam számára

I. Vonal

4-6. évfolyam

- A vonal szerepének szemléltetése képzőművészeti alkotások, grafikai lapok segítségével
- A vonal ritmust kifejező hatása
- A vonal karaktermegjelenítő szerepe
- A vonal pszichikai kifejezőereje
- Sorsok, korok, egyéniségek kifejezése különböző vonalhasználattal
- Vonal a festészetben és a grafikában
- Vonal a térben és képtárgyakon
- Vonal a tájban, természetben, (pl. monumentális szabadtéri installációk, land art kialakítása)

II. Szín

4. évfolyam

- A szín szerepének érzékeltetése képzőművészeti alkotások, fotók segítségével
- Színes fonalakkal, drapériákkal – színes terek, szíkontrasztok létrehozása
- A színek hatásának (érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatás) érzékeltetése
- A színek analogikus kapcsolata az érzetekkel, a különböző kifejezési nyelvekkel és szellemi tartalmakkal
- A színek érzelmi, hő és figyelemfelhívó hatásával alkotások készítése

5-6. évfolyam

- A külső-belső terek színviszonyainak megfigyelése
- Az illúziókeltés lehetőségeinek megismerése
- A színperspektíva megtapasztalása
- Kompozíciós változatok a szíkontrasztra
- A szín kifejezőereje, mélysége, mozgása a külső látvány és a lelki tartalmak megjelenítése során
- Terek berendezése, benépesítése eltérő méretű és színű figurákkal, szalagokkal, textilekkel, lámpákkal
- Doboz szín-házak más-más színviszonyok között

III. A fény és a sötét

4. évfolyam

- A fény és a sötét ellentétének bemutatása képzőművészeti alkotásokkal
- A fény és a sötét differenciálódása
- A fény és a sötét által közvetített tartalmak (pl. mesék, mítoszok, legendák)
- Játék a fényvel (pl. lámpákkal, vetítőkkel)
- Tárgyak, terek és a fény kapcsolata
- Külső-belső élmények átélése, megtapasztalása és megjelenítése (pl. zenei, akusztikai analógiák felismerése, létrehozása)
- A fekete szín használata (pl. fekete tér, fekete tárgy)
- Fekete-fehér kontraszt alkalmazása
- A szürkétől a feketéig – grafikában és festészetben

5-6. évfolyam

- Ellentétes karakterek bemutatása – ellentétpárok képzése
- Karakteresen eltérő erejű, irányú megvilágítású tárgyak és terek létrehozása, megjelenítése
- A fény és árnyék grafikai eszközökkel való kifejezése
- Színes kompozíciók és variációk készítése a látvány, inspiráló hatására

IV. Felületképzés

4. évfolyam

- A faktúra és textúra jegyeinek szemléltetése
- Faktúra és textúra alakítás a grafika és festés eszközeivel
- Felületkontrasztok létrehozása (különböző anyagok nyomataival, kollázssal)
- Új kifejezési technikák bemutatása
- Lavírozott tus, pác és akvarell rajzok
- A gyors, könnyed festés technikája
- Festett ceruzarajzok. Különböző technikák vegyítése, kísérletezések

5-6. évfolyam

- Kontrasztok
- Forma, méret, felület, szín és kompozíciós kontrasztokra épített kép, képtárgy sorozatok, variációk létrehozása, a zene–hang, mozgás–tapintás, az irodalom és a képzőművészet inspiráló hatására
- További lehetőségek, variációk és kísérletezések új médiumok, műfajok segítségével

V. Kifejezés, képalakítás

4. évfolyam

- Organikus hatású alkotások szemléltetése
- Organikus képalakítás (szerves elrendezés)
- A kiemelés–elhagyás, a pozitív–negatív forma, a szabályosság–szabálytalanság megismerése
- Képi elemek átrendezése, variációk, kompozíciós lehetőségek

5. évfolyam

- Kifejezés és karakter
- Emberi és mitikus karakterek vizuális kifejezése
- Emberek, hősök, tárgyak jelleme, hangulatváltozásaik megjelenítése a festészet és grafika eszközeivel
- Portrék, maszkok, jelmezek készítése
- Kifejező karakterek létrehozásának inspirálása játékokkal és akciókkal
- A kifejezés lehetőségei a redukció, a sűrítés, a fokozás, és a kiemelés eszközeivel

- Egy téma feldolgozása a sablonnyomat (kivágott papír vagy műanyag motívumokkal), dombornyomat, tus- és a temperatechnika lehetőségeit felhasználva
- Felületgazdagítási lehetőségek
- Dramatikus játék a kész alkotásokkal

6. évfolyam

Stílusvariációk, átiratok

- Különböző korok eltérő stílusú, témájú alkotásainak átfestése, összekeverése és egybeépítésük variációi
- Stílusjegyek átváltoztatása, méret- és léptékváltások
- Nagyméretű dekoratív, díszletjellegű megoldások. Tervek készítése
- Fotókból képsorozatok összeállítása, eltérő képkapcsolási lehetőségek tudatos használata
- Művek összehasonlítása

VI. Képkalkotás

4. évfolyam

- Illusztrációk szemléltetése
- Illusztráció készítése
- Tusrajzzal a monokromitás, a foltképzés és a vonalrendszerek szerepének hangsúlyozása
- Egyedi nyomtatással monotypia készítése

5. évfolyam

- A gouache technikájának ismerete
- A linómetszés technikájának elsajátítása, sajátosságai, műfaji követelményei, az anyag- és eszközhasználat specifikumai
- Egydúcós linómetszet
- Színes linómetszet kialakítása a dúc továbbvésésével

- Különböző méretű illusztráció, illusztráció sorozat készítése zenei, irodalmi alkotáshoz
- Illusztráció készítése egyedi és sokszorosítási technikákkal (ecset- és tollrajz, gouache, linómetszet)

6. évfolyam

- Személyes jelentéssel bíró fogalmak, tartalmak, tárgyak grafikus megjelenítése (változás, kapcsolat, szembenállás)
- Színes sokszorosítás. A színek felhasználásának lehetősége a sokszorosított grafikában
- Többdúcú linómetszet készítése
- Alapszín keveredések, átfedések, új szín létrehozása, alányomás
- Sorozat készítése amorf keretű linódúccal
- Hidegtű
- A hidegtű vagy pusztatű technika elsajátítása, a mélynyomás alapjai
- Alapozatlan, pusztá, felfényesített lemezre karcolás tűvel, a felületek megdolgozása jelet hagyó eszközökkel
- A vonalkarakter lehetőségeinek kiaknázása a dúc felnagyításával
- A magas- és a mélynyomás variálásának lehetőségei

VII. Tér – környezet

4. évfolyam

- A körülvevő környezet elemei által létrehozott különböző méretű, nyitott és zárt terek
- Térépítések és térjátékok a különböző érzékelési területek bekapcsolásával
- Hagyományos és rendhagyó térképek készítése (hang-, taktilis-, hőterképek)
- Eltérő hangulatú, méretű, arányú és szerkezetű terekben, (labirintusokban) átélt tapasztalások, élmények megjelenítése grafika, festészet és kevert technikák segítségével

5. évfolyam

- A közvetlen környezet tárgyai, tárgyakarakterek szembeállítás, csoportosítások
- Tárgyátalakítások, átfestéssel, zavarófestéssel
- Tárgyak idegen, megszokottól eltérő környezetbe helyezése

- Léptékváltás adta lehetőségek felhasználása
- Egy tárgy részletének felnagyítása, változatos képkivágások
- A látvány és fantázia, képi elemeinek összekapcsolása egy tárgy, szerkezet belső terének ábrázolása során

6. évfolyam

Egyéni vizuális kifejezés

- Személyes kifejezőeszközök és módok megtalálása az egyéniség, a technikai lehetőségek és a műfaji sajátosságok összehangolása által, önálló kísérletezések segítségével
- Folyamat – karakter – személyes idő kifejezési lehetőségei
- Személyes képnapló készítése, lelki tartalmak, történések és változások vizuális rögzítése
- Improvizációk és tervezett művek
- Zenei vagy egyéb inspiráció segítségével túlzások, fokozások, egyensúly vesztesékek megjelenítése festészeti és vegyes technikájú alkotásokon, képtárgy sorozatokon
- Az eddigi ismeretek felhasználásával, egyéni kifejezési szándék szerinti kép, képtárgy, képsorozat készítése választott technikával és dokumentálása.

VIII. A betű és kép

4. évfolyam

- Jel (egyedi, saját jel)
- Betűkarakter, monogram
- Az alkalmazott grafika műfaji sajátosságaival embléma, piktogram tervezése
- A kódextől a könyvnyomtatásig
- A nyomtatott írás és a kép használhatósága
- Miniaturák, óriásképek

5-6. évfolyam

- Alkalmazott vagy tervezőgrafikai ismeretek segítségével könyvborító, plakát készítése
- A képhez felirat tervezése (számítógép segítségével). Betű, tipográfia
- A betű, írás és kép szabad műfajú felhasználása

IX. Műalkotások

4. évfolyam

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
- Anyagok, eszközök, megoldások a különböző korokban
- A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

5. évfolyam

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
- Anyagok, eszközök, megoldások és stiláris jegyek a különböző korokban
- A feladatokhoz kapcsolódó műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

6. évfolyam

- A feladatokhoz kapcsolódó grafikai, festészeti és egyéb alkotások inspirációs felhasználása
- Anyagok, eszközök, megoldások és stiláris jegyek a különböző korokban
- Elemzések a grafika és festés módszereiről, a színhasználatról és az anyagokról
- Művészeti, művészettörténeti ismeretek beépítése az alkotó tevékenységbe
- A feladatokhoz kapcsolódó kortárs műalkotások folyóiratokban, könyvtárban, interneten
- Műalkotások a környezetünkben, galériákban

X. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, zsírkrétával
- Vonalképzés: rajzeszközzel, mozgással, fénnel, tárggyal, tárgynyommal
- Egyedi grafikák alkotása: rajzeszközökkel, monótipiával
- Sokszorosított grafikák alkotása: papír és linómetszet, hidegtű, pusztatú technikával
- Festés tussal, páccal, vízfestékkel, temperával, gouacheval, ecsettel, szivaccsal.
- Színképzés: festékkel, fénnel
- Alkotás vegyes technikával.

- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Nyomat kialakítása: természeti formák, tárgyak, papír, műanyag lap segítségével
- Formaképzés: rajz és festőeszközökkel, tépéssel, vágással, mintázással
- Felület- és textúra képzés: rajzeszközökkel, karcolással, simítással, tárgynyomokkal
- Motívumképzés: rajz és festőeszközökkel, tárgynyomatokkal
- Mintázás agyagból.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Kísérletek színes papírlapokkal

XI. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.

10.6.8. *Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy követelményei az alapfokú évfolyamok elvégzése után*

A tanuló ismerje

- a grafika és festészet történetét, korszakait, jellemző alkotásait,
- a grafika és festészet kiemelkedő hazai és külföldi képviselőit, kortárs alkotóit,
- a grafika és festészet technikai és műfaji sajátosságait,
- a képgrafikai, alkalmazott grafikai és a festészeti tevékenységeket, eljárásokat
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök szakszerű használatát,
- a képépítés törvényszerűségeit, kompozíciós lehetőségeit,
- a legfontosabb munkavédelmi tudnivalókat.

A tanuló legyen képes

- munkájához motívumokat gyűjteni és vázlatokat, színvázlatokat készíteni,
- a tanszak tanult műfaji sajátosságainak megfelelő átírásra, absztrakcióra,
- az egyedi– és sokszorosított grafikai eljárások, festészeti technikák alkalmazására,
- a grafikai és festészeti anyagok helyes használatára,
- a színek, formák és kompozíciós lehetőségek kifejezési szándék szerinti használatára
- grafikai és festészeti elméleti és gyakorlati tudásának alkalmazásával önálló alkotások, variációk és illusztrációk készítésére,
- a tanult grafikai és festészeti technikák sokszínű használatára és továbbfejlesztési lehetőségeinek keresésére, kísérletezésre,
- esztétikus képi megjelenítésre,
- műalkotás és környezet kapcsolatának, összefüggéseinek felismerésére,
- önálló véleményformálásra saját és mások műveivel kapcsolatban,
- a munkavédelmi szabályok betartására.

10.6.9. *Grafika és festészet műhelygyakorlat, továbbképző hetedik, nyolcadik évfolyam*

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A hagyományos és az új médiumok iránti nyitott szemlélet kialakítása.
- Munkáinak esztétikus dokumentálásának és installálásának ösztönözése.
- A tanuló átíró képességének, kreativitásának, komplex szemléletének és kísérletező kedvének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

A színek reklámpszichológiai törvényszerűségei és összefüggései

A látvány átírásának lehetőségei

A pszeudo, a transzparencia fogalma és jelensége a művészetben

Az intermédia, az akcióművészet, az installáció és az environment műfaji sajátosságai

Rézkarc készítése

A különböző műfajok, technikák határait kitágító lehetőségek

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a hidegtű és a rézkarc közti különbségeket, ismerje fel ezeket a nyomatokon,
- a színek érzelmeket alakító hatását saját festményein,
- az alkalmazott grafika és a szín reklámpszichológiai törvényeit és összefüggéseit,
- az intermédia egyes műformáit,
- a kortárs hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket.

Legyen képes

- klasszikus sokszorosított grafikai lapok készítésére,
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
- nyitott szemlélettel közeledni a hagyományos és az új médiumok felé,
- munkáinak dokumentálására és installálására,
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése.
- Önálló koncepciójú kísérletek, alkotói folyamatok végigvitelének elősegítése.
- A kísérletezési kedv ösztönzése a grafika és festészet határterületein.
- A felelősségtudat, a döntésképesség, az empatikus és a kommunikációs készség fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Az arányok szerepe, jelentősége

Árnyékok, reflexek a téri illúziókeltésben

A látvány átértelmezésének lehetőségei

A kiemelés – elhagyás szerepe, hatása

A térbeliség – síkra feszítettség szabályai, kifejezőeszközei

A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői

Az olajfestés alapjai

A filmnyelv és az elektronikus művészetek kommunikációs technikái

Az intermédia, a posztmodern formanyelve

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- az olajfestés technikájának alapjait,
- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
- a grafika és festészet szaknyelvét.

A tanuló legyen képes

- különböző anyagokkal, stílusjegyekkel alkotásokat létrehozni,
- tájkép festésére természetben, vázlatok alapján műteremben,
- önálló alkotó tevékenységre a festészet határterületein,
- alkalmazni a grafikai sorozatok ismétlődő műfaji, stílári eszközzeit,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Feladatcsoportok a 7-8 évfolyamok számára

I. A látvány

7. évfolyam

- Az egyediség szerepe
- Tárgyak, arcok sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
- A megvilágítás, a fény- és színviszonyok elemzése, megállapítások alkalmazása
- A szintani ismeretek: színek derítése, ösztönös és tudatos színhasználat
- Vázlatok, variációk
- Nagyméretű festmény készítése a karakterjegyek a fény és színviszonyok megragadásával

8. évfolyam

- Az emberi test elemzése
- A figura arányainak, sajátos, egyedi jellemzőinek rögzítése a grafika és a festészet eszközeivel
- A figura és környezetének viszonya
- Megvilágítás, árnyékok és reflexek
- Egy adott táj elemzése
- Táj festése a szabadban akvarellal, temperával
- A térillúzió festésének lehetőségei

II. Láttatás – képi közlés

7. évfolyam

- A látvány és az alkotás (pl. kép) viszonya
- A látvány (tárgy, portré) feldolgozása, átírása különböző művészeti stílusokban
- Képi látványelemek felhasználása például a képregény vagy storyboard műfajában

8. évfolyam

- A látvány (táj) befejezése, újrakomponálása, feldolgozása és átírása a helyszínen készített saját fotók, vázlatok alapján

- A látvány átértelmezése, megfogalmazása különböző művészeti stílusok átirataiban, játék egyes mesterek sajátos vizuális hatáselemeivel
- A kiemelés – elhagyás, térbeliség – síkra feszítettség vizuális kifejezőeszközeinek alkalmazása

III. Tematikus képalkotás

7-8. évfolyam

- A tematikus kép sajátosságai
- Variációk a tér megfogalmazására a grafika és a festészet nyelvén
- A festés története, a vászon, a vakkeret, az ecsetek, az alapozás megismerése
- Olajfestés
- Az olajfestés technikájának alapjai

IV. Képalkotás

7-8. évfolyam

- A sokszorosító grafika technikái. Grafikai megoldások.
- Rézkarccal a tér megjelenítése
- Az anyag-előkészítés műveletei (fazettálás, polírozás, alapozás, kormozás, kitakarás)
- A maratás; a marófolyadék, az idő, a vonalháló és a karakter pontos megismerése
- Festékkeverési gyakorlatok, próbalemezek, próbanyomatok készítése
- A művészettörténetből vett példa tanulmányozása, másolása, egy-egy részletének kiemelése

V. Intermédia – kísérletek

7-8. évfolyam

- Installáció, environment és akcióművészet sajátos jegyei
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (pszeudo, transzparencia, kontraszt, mélység, zárt–nyitott)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresése
- Kísérletek, próbálkozások olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és

akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)

- A munkafolyamatok, kísérletek dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével

Intermédiá – kísérletek

- A film, média képi nyelve
- A színek játéka, a színek bizonyos irányokba történő eltorzítása, megváltoztatása
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (illúzió, szemérem – szégyen, csend – zaj, rész – szilánk)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresése, kísérletezések
- Variációk olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
- Műalkotás igényű dokumentáció készítése

VI. Alkalmazott művészet

7. évfolyam

- Alkalmazott grafikai munkák bemutatása
- Tervezőgrafikai feladatok (plakát, CD, kiadvány)
- Tetszőleges reklámtéma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeivel
- A színdinamikai szempontok figyelembevétele
- A színek hatása, a színek információsegítő szerepe
- Színek a különböző médiumokban
- Számítógép kínálta lehetőségek felhasználása
- Tipográfiai ismeretek felhasználása

8. évfolyam

- Tervező grafikai feladatok (plakát, CD, kiadvány, írás-kép, névjegy, web-lap)
- Tetszőleges téma feldolgozása a grafika és a festészet eszközeit felhasználva
- Az egyéni formanyelv
- Az önkifejezés korlátai, lehetőségei az alkalmazott művészetben
- Önálló forma és karaktervilág, vonal- és folthasználat
- Klasszicitás – modernség, posztmodern, kortárs – eredetiség

VII. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, zsírkrétával
- Vonalképzés: rajzeszközzel, mozgással, fénnel, tárggyal, tárgynyommal
- Egyedi grafikák alkotása: rajzeszközökkel, monotípiával
- Sokszorosított grafikák alkotása: papír és linómetszet, hidegtű, pusztatű, rézkarc technikával
- Festés tussal, páccal, vízfestékekkel, temperával, gouacheval, olajfestékekkel, ecsettel, szivaccsal.
- Színképzés: festékekkel, fénnel
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Nyomat kialakítása: természeti formák, tárgyak, papír, műanyag lap segítségével
- Formaképzés: rajz és festőeszközökkel, tépéssel, vágással, mintázással
- Felület- és textúra képzés: rajzeszközökkel, karcolással, simítással, tárgynyomokkal
- Motívumképzés: rajz és festőeszközökkel, tárgynyomatokkal
- Mintázás agyagból.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Képregény vagy storyboard
- Kísérletek színes papírlapokkal

VIII. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- A legszebb munkák kiállításra történő előkészítése, bemutatása.

**10.6.10. Grafika és festészet műhelygyakorlat,
továbbképző kilencedik, tizedik évfolyam**

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- A grafika és festészet szaknyelvének árnyalt használatának fejlesztése.
- Önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás-sorozatok létrehozásának ösztönzése.
- A kísérletezési kedv bátorítása a grafika és festészet határterületein.
- A felelősségtudat, a döntésképeség, az empátikus és a kommunikációs készség fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek

Belső tartalmak és karakterek megjelenítési lehetőségei

Anatómiai törvényszerűségek

Általános és egyedi jegyek

Téri illúzió a különböző műfajokban

Stíluskontraszt

Látvány átértelmezése a különböző műfajokban

A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői

Technikák, műfajok elméleti és gyakorlati ismeretei

Díszlet és látványterv

Interaktív tér

Az intermédia kifejezési lehetőségei

A filmetűd sajátosságai

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
- a képgrafika és az alkalmazott grafika együttes megjelenésének lehetőségeit.

Legyen képes

- a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására,
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,
- az általa választott műhöz scenikai tervet, díszlettervet készíteni,
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
- a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresésére, alkalmazására,
- munkáinak dokumentálására és installálására,
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

- Egyedi képi világgal bíró alkotások, alkotás sorozatok létrehozásának ösztönzése.
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresése elősegítése.
- Tudatos környezetformálás igényének fejlesztése.

Tananyag

Grafikai és festészeti ismeretek:

A forma, szín, tér egymáshoz való viszonya, egyéni, személyes modulációk

A látvány átértelmezése a nézőpont és képkivágás segítségével

A valós és virtuális tér

A filmtér, filmidő sajátosságai

A legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvések és képviselői

A személyesség hatása

Intermédiák-kísérletek

A film műfaji lehetősége

Eszközhasználati és munkavédelmi ismeretek

Követelmény

A tanuló ismerje

- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
- a grafika és festészet szaknyelvét,
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
- a legfontosabb munkavédelmi teendőket.

Legyen képes

- alkalmazni a kortárs grafikai és festészeti törekvések egyes eredményét,
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,
- a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresésére, alkalmazására,
- munkáinak dokumentálására és installálására,
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
- eszközhasználati és munkavédelmi szabályok betartására.

Feladatcsoportok a 9-10. évfolyamok számára

I. A látvány

9. évfolyam

- Portrék szemléltetése
- Arcok, figurák, karakterek
- Önarckép sorozattal a belső változások vizuális rögzítése különböző eszközhasználattal
- A portré, figura, különböző környezetbe, térbe helyezése

10. évfolyam

- Életképes bemutatása
- Tárgyak, arcok, terek megjelenítése sajátos nézőpontból és képkivágással
- Formák, színek és terek egymáshoz való viszonyának megfigyelése
- A képi hatások megváltoztatásával a látvány, a látvány által kifejezett érzés megváltoztatása

II. Láttatás – képi közlés

9. évfolyam

- Képzőművészeti alkotások bemutatása
- Stíluskalandok a kortárs grafika és festészet hazai törekvéseinek inspiráló felhasználásával
- Játék egy klasszikus és egy kortárs stílus elemeivel, koncepcióival
- Azonos témára ellentétes stílusú képek, grafikai lapok készítése

10. évfolyam

- Rövidfilm bemutatása
- Film készítése egy emlékről, álomról
- Storyboard megrajzolása a valós látvány után készített tanulmányok segítségével
- A kiemelés, az elhagyás, a sajátos nézőpontok és képkivágások vizuális kifejezőerejének felhasználásával
- A forgatókönyv egyes tartalmi és vizuális jeleneiből önálló festészeti vagy grafikai lapok, variációk készítése
- Egy film elkészítéséhez a nagyméretű filmtér, illetve figura megalkotása
- Filmtér és filmidő értelmezése a személyes alkotás során

III. Tematikus képalkotás

9-10. évfolyam

- Díszlet és látványtervek szemléltetése
- Szabadon választott mű színpadképének, látvány- és jelmeztervének elkészítése
- Egy jellegzetes részlet kivitelezése
- A valóság szín-terei, filmetűdök, képlenyomatok, rögzített pillanatok
- Kis méretben, egyedi grafikai lapokon sorozat tervezése

IV. Intermédia – kísérletek

9. évfolyam

- Az Interaktív tér szerepének, lehetőségeinek megismerése
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (identitás, individuuum, rész – egész, önreflexiók – saját tér, személyes tárgy, valós és szubjektív idő, környezet hatása, titok, magány, pusztulás)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresése, kísérletezések által
- Kísérletek olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
- Műalkotás igényű dokumentáció készítése

10. évfolyam

- A személyes üzenet. Saját személyes üzenet-kísérlet
- Klasszikus ismeretek összekapcsolása kortárs eszközökkel és megközelítésekkel
- Személyes, emberi, társadalmi vagy művészeti problémák, témák körüljárása (pl. idő, válasz, kérdés, kétség, választás, bizonyosság, változás)
- A különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitérítő eljárások keresése, kísérletezések
- Kísérletek olyan műformák és művészeti technikák segítségével, melyek a 20. század képzőművészetében jelentek meg először (fotó–kinetikus és elektronikus művészetek, multimédia, installáció, environment, performance és akcióművészet, új kommunikációs technikák, interdiszciplinaritás, képzőművészeti határterületek)
- A kísérletek, a munka dokumentálása rajzok, fotók, filmek és feljegyzések segítségével
- Műalkotás igényű dokumentáció készítése

V. Alkalmazott művészet

9-10. évfolyam

- Tervező grafikai feladatok az év során feldolgozott témákhoz kapcsolódóan (plakát, kiadvány, meghívó, web-lap)
- Az elkészített síkalkotáshoz egy képtárgyi kiegészítés létrehozása a sokszorosítás technikájának felhasználásával

VI. Vizsgamunka

10. évfolyam

- Szabadon választott témában portfólióval, tervezési dokumentációval elkészített kép, képtárgy, képsorozat, a grafika és festészet műfajából
- A koncepció és tervvázlatok rögzítése
- A tervezett mű és környezetének kapcsolata és egymásra hatásuk
- A témának, tartalomnak és az egyénnek megfelelő technikai megoldások kiválasztása
- A kész mű, műsorozat installálása

VII. A kifejezési eszköztár gazdagítása

- Rajzolás grafittal, színes ceruzával, tollal, zsírkrétával
- Vonalképzés: rajzeszközzel, mozgással, fénnel, tárggyal, tárgynyommal
- Egyedi grafikák alkotása: rajzeszközökkel, monotípiával
- Sokszorosított grafikák alkotása: papír és linómetszet, hidegtű, pusztatű, rézkarc technikával
- Festés tussal, páccal, vízfestékekkel, temperával, gouacheval, olajfestékekkel, ecsettel, szivaccsal.
- Színképzés: festékekkel, fénnel
- Alkotás vegyes technikával.
- Nyomhagyás rajzeszközökkel.
- Nyomat kialakítása: természeti formák, tárgyak, papír, műanyag lap segítségével
- Formaképzés: rajz és festőeszközökkel, tépéssel, vágással, mintázással
- Felület- és textúra képzés: rajzeszközökkel, karcolással, simítással, tárgynyomokkal
- Motívumképzés: rajz és festőeszközökkel, tárgynyomatokkal

- Mintázás agyagból.
- Kollázs készítés fénymásolt vagy festett és talált lapok, tárgyak felhasználásával.
- Fotómontázs készítése fényképek felhasználásával.
- Animáció írásvetítővel.
- Képregény vagy storyboard
- Kísérletek színes papírlapokkal

VIII. A tanultak összegzése

- Közös munkával, a munkák rendszerezésével a tanultak összegzése.
- A legszebb munkák bemutatásra, kiállításra történő előkészítése.

10.6.11. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanuló ismerje

- a legújabb hazai és nemzetközi festészeti és grafikai törekvéseket és azok képviselőit,
- a grafika és festészet szaknyelvét,
- a grafikai és festészeti munkához szükséges anyagok és technikai eszközök használatát,
- a grafika és festészet műfaji lehetőségeit és korlátait,
- a legfontosabb munkavédelmi teendőket.

A tanuló legyen képes

- a vizuális kifejezés elemeinek, eszközeinek alkotói szándék szerinti tudatos alkalmazására,
- önálló grafikai és festészeti alkotások, alkotás–sorozatok létrehozására,
- alkalmazott grafikai és dekoratív festészeti alkotások tervezésére, megvalósítására,
- egyedi képi világgal bíró illusztrációk létrehozására,
- klasszikus sokszorosított grafikai lapok és táblaképek, muráliák készítésére,
- technikailag tiszta és kevert technikájú munkák létrehozására,
- műalkotás és környezet összefüggéseiből fakadó ismeretek alkalmazására,

- a különböző műfajok, stílusok, technikák határait átfedő, a lehetőségeket kitágító eljárások keresésére, alkalmazására,
- munkáinak dokumentálására és installálására,
- saját és mások alkotásainak elemzésére és értékelésére,
- a biztonsági és balesetvédelmi előírások betartására.

10.6.12. A tananyag feldolgozásához szükséges taneszközök

- vizes blokk
- tároló szekrények
- Munkaasztalok, székek
- Szemléltetésre szolgáló technikai eszközök
- Szemléltető anyagok (képek, könyvek, CD, DVD-k)
- Gyűjtött tárgyak, drapériák
- Fényképezőgép, filmfelvevő
- Számítógép, szoftver
- Grafikai prés (legalább A/3-as méret lehúzására alkalmas méretben)
- Mobil lámpa
- Rajztábla (A/3, A/2)
- Vonalzók, olló, snitzer
- Rajzi és grafikai eszközök: ceruza, toll, rajzszén, pasztell vagy zsírkréta, tus, karctű, linókés, fotós gumihenger, grafikai festékező lap, linó festék, szitafesték szitakeret
- Festő eszköz: ecsetek, tálak, vízfesték, tempera
- Festőállvány (továbbképző)
- Zárható vegyszertároló (veszélyes anyagok használata esetén)

XI. SZÍNműVÉSZETI-BÁBMűVÉSZETI ÁG

11.1. Az alapfokú színművészeti-bábművészeti oktatás célrendszere és funkciói

Az alapfokú művészetoktatás keretében folyó színházi-bábszínházi nevelés – figyelembe véve a tanulók érdeklődését, életkori sajátosságait, előzetes színházi-dramatikus tapasztalatait – lehetőséget biztosít a színművészet-bábművészet iránt vonzódó tanulók képességeinek fejlesztésére; ismereteik gyarapítására, művészeti kifejező készségeik kialakítására és fejlesztésére, a művészeti szakterületen való jártasság megszerzésére és gyakorlására, illetve felkészít a művészeti alapvizsgára és záróvizsgára.

A képzés lehetővé teszi mindkét területen

- A tanulók számára önmaguk tudatos megfigyelését
- Az önértékelést annak érdekében, hogy képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és azok színházi (bábszínházi) munka során történő alkalmazására
- Az önkifejezést, a közös alkotómunka örömteli együttlétének megtapasztalását
- Az élet más területein elsajátított tanulói ismeretek, készségek, attitűdök színjátékban (bábjátékban) való alkalmazását
- Drámával és színházzal (bábszínházzal) kapcsolatos tanulói aktív szókincs bővítését
- Színházi (bábszínházi) előadások egyéni vagy csoportos készítését, illetve mások által bemutatott produkciók megtekintését, értelmezését

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában színjáték tanszak működik.

A színművészet területén a képzés lehetővé teszi

- változatos dramatikus tevékenységformákban való részvételt,
- az alapvető dramatikus technikák és a színházi konvenciók megismerését, alkalmazását differenciált feladatokban,
- a színházi-dramai formával való kísérletezést, a színpadi megjelenítés jellemzőinek megismerését,
- a színjáték kulturális hagyományainak megismerését,
- a színjátéknak, mint művészi kommunikációs formának a megtapasztalását.

11.2. A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Színjáték tanszak

Főtárgy: dráma és színjáték

Kötelezően választható tantárgyak:

beszéd és vers (1. alapfokú évfolyamtól)

mozgás és tánc (1. alapfokú évfolyamtól)

Választható tantárgyak: a színjáték és bábjáték tanszak bármelyik tantárgya

Óraterv Színjáték tanszak

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kötelezően választható tantárgyak			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgyak	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Összes óra	2-4	2-4	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A fenti táblázatok Összes óra rovatában az első számok az ajánlott heti minimális óraszámra, míg a második helyen szereplő számok a szakmai program optimális teljesítéséhez szükséges időre utalnak.

A tanszak kötelezően előírt tantárgyainak és azok óraszámainak a figyelembevétel mellett a tanuló más tanszak, valamint más művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

Ha az intézmény az ajánlott minimális heti összórát biztosítja, akkor az ezen felül tanított választható tantárgyakat heti 0,5 órában is oktathatja.

A dráma és színjáték tantárgy heti óraszám a helyi tantervekben heti 2 óra is lehet, ha a beszéd és vers, valamint a mozgás és tánc tantárgyakat minimálisan heti 1–1 órában önálló tantárgyként oktatja az iskola.

HELYI SZABÁLYOZÁS

A Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában a kötelező órák biztosítása az alábbiak szerint történik:

az előképző évfolyamain:

- dráma és színjáték 2 óra
- szabadon választható tantárgy: dráma és színjáték 2 óra

alapfokú és a továbbképző évfolyamain:

- 3 óra dráma és színjáték
- 1 óra mozgás és tánc, vagy beszéd és vers

A fenti tantárgyak közül a pedagógus választhat.

A pedagógus felkészültsége és szakmai beállítottsága alapján az éves tematikus tervében határozza meg a választott tantárgyat és annak anyagát. A képzésbe belépő csoport a nevelési-oktatási folyamat végéig a pedagógus által meghatározott tantárgyat tanulja.

A képzés évfolyamainak száma: 12 évfolyam (2+6+4 évfolyam)

Az első számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A tanítási órák időtartama: **45 perc**

11.3. Általános fejlesztési követelmények a színművészet területén

Kiemelt kompetenciák a színművészet területén

Bemeneti kompetenciák: iskolai előképzettség nem szükséges

Szakmai kompetenciák

- színházi alapfogalmak/szakkifejezések alkalmazása,
- drámai/színházi konvenciók alkalmazása,
- meghatározó történeti és kortárs színházi stílusok felismerése,
- a színházi műfajok felismerése,
- a szöveg– és előadás elemzés meghatározó szempontjainak, a színészi alkotómunka fázisainak, főbb összetevőinek megismerése, alkalmazása,
- drámai szövegek értő – színészi szempontokat figyelembe vevő – olvasása,
- különböző színészi technikák megismerése és alkalmazása,
- színházi improvizáció,
- karakterábrázolás nyelvi, beszédtechnikai, illetve mozgásos eszközökkel,
- előadásban (játékban) szerepek megformálása,
- a rendezői instrukciók mentén végzett munka,
- más művészeti ágak területéről származó ismereteinek alkalmazása a szerepalkotás során,
- színházi előadások elemzése, értékelése.

Személyes kompetenciák

- önállóság,
- döntésképeség,
- érzelmi stabilitás, kiegyensúlyozottság,
- mozgáskoordináció,
- fejlődőképesség, önfejlesztés

Társas kompetenciák

- kapcsolatteremtő készség,
- kezdeményezőkézség,
- empátikus készség,
- tolerancia,
- kommunikációs rugalmasság,
- adekvát metakommunikáció,
- konfliktusmegoldó készség.

Módszerkompetenciák

- kreativitás, ötletgazdagság,
- problémamegoldás,
- figyelem összpontosítás,
- helyzetfelismerés,
- kritikus gondolkodás.

11.4. A színjáték tanszak tantárgyai, tananyag, követelmények: dráma és színjáték

A dráma és színjáték főtárgy elsődleges célja, hogy a színházművészet – ezen belül is elsősorban a színjáték – iránt érdeklődő tanulók számára lehetőséget biztosítson a drámán és színjátékon keresztül történő önkifejezésre, közösségi alkotásra, a kommunikációs és előadói képességeik fejlődésére, a színházi alkotófolyamaton keresztül a színpadi munka alapjainak elsajátítására, a színházon keresztül önmagukra és a világra vonatkozó kérdések megfogalmazására és a válaszok keresésére.

A tantárgy oktatása során a célokat a közösségben végzett dramatikus tevékenység élményén, a játék örömein keresztül érjük el.

A tantárgy feladata, hogy a folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanuló váljon képessé a dráma és a színház értő befogadására, értelmezésére, illetve művészi együttműködésen keresztül, tanuló társaival együtt, drámai és színházi produktumok létrehozatalára.

*11.4.1. Dráma és színjáték tantárgy, tananyag,
követelmények az előképző évfolyamain*

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos játék örömet,
- a csoportos játék szabályait,
- az érzékszervek működésének jelentőségét,
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat,
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát,
- a szerepjátékokban való részvétel élményét,
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes–táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket.

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését,
- ritmusérzékét,
- megfigyelő– és utánzókéességét,
- mozgásos ügyességét, koordinációját,
- együttműködési képességét,
- hallási figyelmét,
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét,
- szabálytudatát,
- közösségtudatát.

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra,
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására,
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére,
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására,
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására,
- a játék örömeinek másokkal való megosztására.

Tananyag

- bemelegítő mozgásos játékok,
- versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- népi kiszámoló– és fogócskajátékok
- egyszerű mozgáselemeket is tartalmazó körjátékok, népi játékok
- egyszerű mimes játékok tanári narrációra
- rövidebb versek, mesék kísérése mozgással

Érzékelő játékok

- színek, formák, illatok, ízek felismerése, csoportosítása, megkülönböztetése,
- az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása,
- az idő észlelésének fejlesztése.

Ritmusgyakorlatok

- egyenletes lüktetés érzékeltetése mondókázással,
- szöveges és mozgásos ritmusjátékok,
- tempótartás (gyors és lassú) különböző térformákban,
- természetes ritmusok felfedezése és mozgásos lekövetése.

Beszédgyakorlatok

- hangok utánzása,
- beszédszervek ügyesítése játékos formában (ajak–, nyelvgyakorlatok),
- beszédre készítő játékok.

Utánzó játékok

- testtartás és mozgás utánzása,
- hétköznapi tevékenységek utánzása,
- állatok mozgásának utánzása.

Memória– és koncentrációfejlesztő játékok

- mondókák, kiszámolók, találós kérdések.
- mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok.

Szerepjátékok, szabályjátékok

- népi gyermekjátékok,
- énekes–táncos játékok,
- mozgásos (testnevelési) játékok,
- egyszerű szerkezetű drámajátékok.

Csoportos improvizációs játékok

- mondókák, gyerekdalok feldolgozása.
- gyerekversek feldolgozása.

Komplex drámafoglalkozások

- mesei motívum vagy mese részlet vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az érzékszervek működésének funkcióját, jelentőségét
- a jelenet kezdetének és befejezésének fontosságát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, kiszámolókat, mondókákat, gyerekdalokat, énekes–táncos játékokat, gyerekverseket, népmeséket (mindegyikből legalább egyet)

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően a látáshoz és halláshoz kapcsolódó differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre

- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy vers vagy rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására csoportos játék során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a csoportos improvizációs játék örömet,
- a csoportos játék szabályait,
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat,
- a bemelegítéshez használható mozgásos (testnevelési) játékokat,
- az alapvető ritmushangszerek használatát,
- a dramatikus munkához szükséges újabb népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket,
- egyes drámajátékok szabályait.

Fejlessze a tanulók

- érzékszerveinek működését, érzékelését,
- ritmusérzékét,
- megfigyelő- és utánzókéességét,
- mozgásos ügyességét, koordinációját,
- együttműködési képességét,
- hallási figyelmét,
- figyelemösszpontosító (koncentráló) képességét,
- kifejezőkészségét,
- helyzetfelismerési képességét,
- szabálytudatát,
- közösségtudatát.

Ösztönözze a tanulókat

- környezetük megfigyelésére, megismerésére, az arról való véleményalkotásra,
- társaikkal való nyugodt kapcsolat kialakítására, egymás elfogadására,
- versek, mesék meghallgatására, értelmezésére,
- az önállóan olvasott versek, mesék élményének megosztására,
- a hétköznapi szabályok és a csoportos játék szabályainak betartására és betartatására,
- a nemkívánatos (pl. agresszív) viselkedésformák visszaszorítására,
- a játék örömeinek másokkal való megosztására.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- fogójátékok
- versenyjátékok, nagymozgásos játékok
- mozgáselemeket tartalmazó körjátékok, népi játékok
- mimes játékok tanári narrációra

Érzékelő játékok

- az érzékszervek által keltett érzetek megfogalmazása
- színek kompozíciók összehasonlítása
- tájékozódás hangok segítségével, tapintással, szaglással
- az idő észlelésének fejlesztése

Ritmusgyakorlatok

- szöveges és mozgásos ritmusjátékok
- tempó tartás különböző térformákban
- futások irányváltoztatással
- ritmushangszerek és mozgás

Beszédgyakorlatok

- beszédre készítő játékok
- beszédgimnasztikai gyakorlatok
- beszédszervek ügyesítése játékos formában

Utánzó játékok

- egyszerű mozgástükrözések
- hétköznapi tevékenységek és mesterségek jellemző gesztusainak utánzása
- állatmozgások, természeti jelenségekhez kapcsolódó mozgások utánzása

Memória- és koncentrációfejlesztő játékok

- versek, mondókák szöveg nélkül, csak mozgással
- összetettebb mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok

Szerepjátékok, szabályjátékok

- népi gyermekjátékok
- mozgásos (testnevelési) játékok
- egész csoportos és páros munkára épülő drámajátékok
- vetélkedőjátékok

Komplex drámafoglalkozások

- mesei motívum vagy meserészlet, vagy rövidebb mese feldolgozása tanári közreműködéssel (térmeghatározás, közös rajzolás, üzenetek, szimuláció, a teljes csoportot megmozgató szerepjáték, a tanár szerepben, szertartás, állókép, némajáték)

Követelmények

A tanulók ismerjék

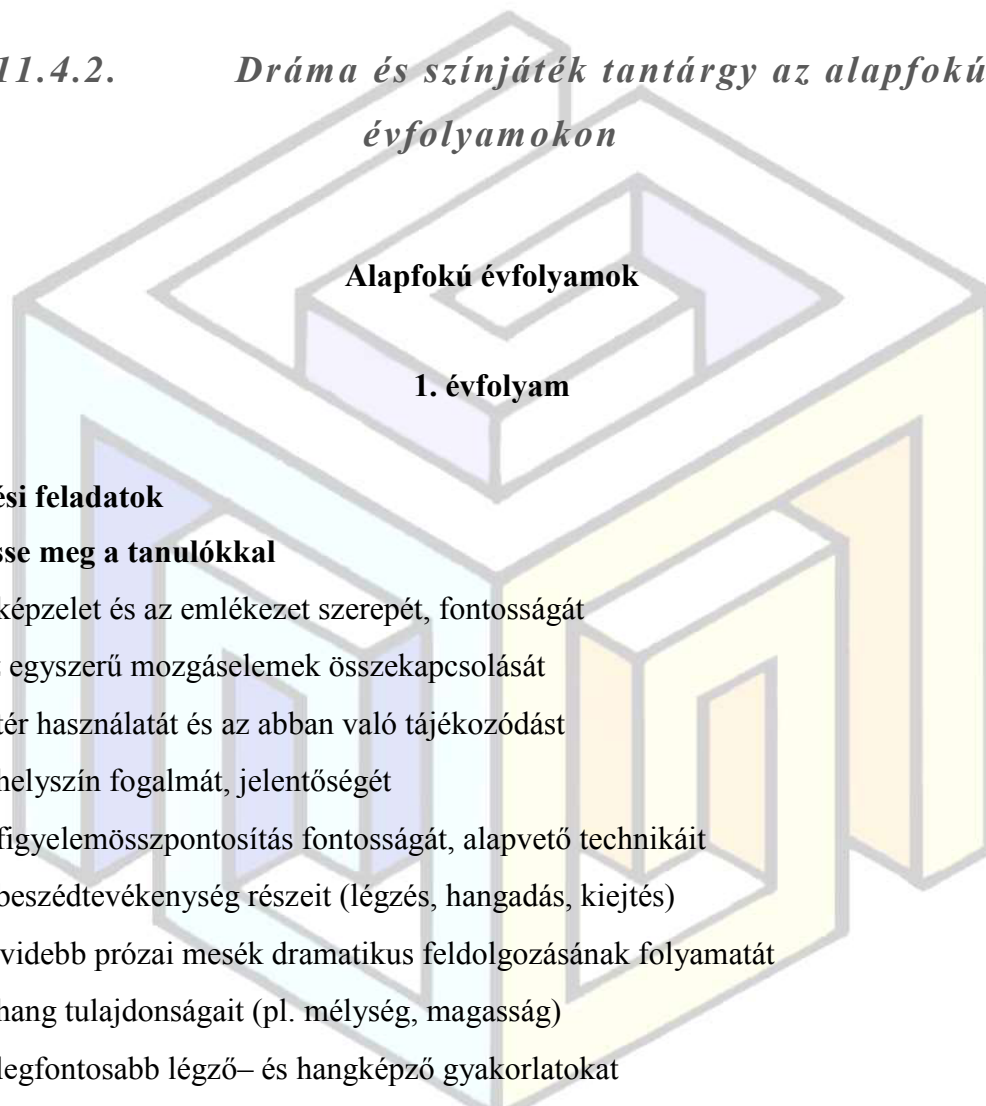
- a csoportos játék szabályait
- az alapvető emberi, állati mozgássémákat
- a bemelegítéshez során használt mozgásos (testnevelési) játékokat
- a megismert ritmushangszerek használatát
- a dramatikus munkához szükséges népi gyermekjátékokat, mondókákat, gyerekdalokat, gyerekverseket, népmeséket (az újonnan – tanultak közül mindegyikből legalább egyet)
- egyes drámajátékok szabályait

Legyenek képesek

- adottságaiknak megfelelően differenciált és pontos érzékelésre
- a csoportos ritmusjátékokban való aktív részvételre

- alapvető emberi, állati mozgássémák utánzására, a csoportos utánzó játékokban való aktív részvételre
- legalább egy újonnan tanult vers és rövid meserészlet önálló elmondására
- a beszéd és a mozgás összekapcsolására a játékok során
- a szerepjátékokban, csoportos improvizációkban való részvételre
- társaikkal való együttműködésre

11.4.2. Dráma és színjáték tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a képzelet és az emlékezet szerepét, fontosságát
- az egyszerű mozgáselemek összekapcsolását
- a tér használatát és az abban való tájékozódást
- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- rövidebb prózai mesék dramatikus feldolgozásának folyamatát
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Fejlessze a tanulók

- együttműködő képességét
- képzelőerejét
- mozgásos improvizációs képességét
- térbeli tájékozódását

- figyelem–összpontosító képességét
- megfigyelő képességét
- problémamegoldó képességét
- ritmusérzékét
- légzőkapacitását
- hangképzését
- artikulációs képességét

Ösztönözze a tanulókat

- maguk és környezetük egyre tudatosabb megfigyelésére
- a közlésformák egyre differenciáltabb alkalmazására
- társaikkal való együttműködésre
- gondolataik és érzelmeik pontos kifejezésére
- a csoporton belüli aktív és kezdeményező munkára
- kiscsoportokban önállóan végzett tevékenységre

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- összekapaszkodó, érintésére törekvő, érintés elöl elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok (pl. váll–, térdérintős játékok, nehezített speciális helyzetű fogók)
- lazító és feszítő gyakorlatok
- térformáló, térérzékelő játékok: játékos formában különböző térformák felvétele, formálása, kikerüléssel gyakorlatokban térérzék–fejlesztés körjátékok, lánc-típusú népi játékok
- szabad mozgás zenére önállóan és a társakkal együttműködve

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- a saját és a társak légzésének megfigyelése nyugalmi állapotban, tevékenység során (pl. tűzfújás), beszéd közben; a tapasztalatok megfogalmazása

- fúvójátékok (pl. lyukas kulcs, síp, szájharmonika fúvása) a kilégzés erejének és hosszának tanulmányozására; folyamatos és szaggatott fúvások
- indirekt légzőgyakorlatok (pl. „gumibaba” felfújása, leeresztése)
- hanggyakorlatok
- a hangadás megfigyelése (ásítás, nevetés, lelkiállapotok, hangulatok tükröződése a hangban)
- a hang tulajdonságairól szerzett tapasztalatok megfogalmazása (magas–mély, halk hangos)
- egymás hangjának felismerése, utánzása
- hangkitalálás (a saját hangtól eltérő hangzások játékos próbálgatása)
- szavak, rövid mondatpárok játékos variálása
- játékos hangerő–gyakorlatok
- artikulációs gyakorlatok
- a kiejtés, az artikulációs mozgások megfigyelése
- a beszédszervek mozgásának „ügyesítése” szavak, szólamok ismételté ejtésével
- szájról olvasás – kezdetben hangok, majd szavak
- szóláncok pontos hangzó– és szóvégejtéssel
- hangsúlygyakorlatok
- a szóhangsúly gyakorlása (az első szótag nyomatékos ejtésének gyakorlása egyre hosszabb szavakban)
- az összetett szavak előtagjának és a teljes személynév első tagjának hangsúlya

Fantáziajátékok

- elképzelt tárgyak, helyszínek, figurák részletes kigondolása csoportban
- a közösen kitalált figurák, helyszínek, tárgyak köré szervezett játék

Ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatok

- játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus koordinációs gyakorlatok (pl. versek, mondókák ütemezése tapssal, járással, mozgással különböző tempóban)
- térkitöltő gyakorlatok
- ritmikus, mozgással és szöveggel összekapcsolt számolós gyakorlatok
- gyermekversek, mondókák ritmus– és mozgásváltással

Dramatikus játékok

- mimetikus (egyéni és csoportos) improvizációk zenére
- szituációs játékok pl. szó, mondat, helyszín megadásával

Komplex drámafoglalkozások

- központi figura köré épülő dráma (hangaláfestés, szerep a falon, térképek és ábrák készítése, állókép, gyűlés, véletlenül meghallott beszélgetés, képalírás, maszkok, beépített szereplő, gondolatkövetés konvenciók felhasználásával)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tér használatát és az abban való tájékozódást
- a helyszín fogalmát, jelentőségét
- a figyelemösszpontosítás fontosságát, alapvető technikáit
- a beszédtevékenység részeit (légzés, hangadás, kiejtés)
- a hang tulajdonságait (pl. mélység, magasság)
- a legfontosabb légző- és hangképző gyakorlatokat
- a ritmikus mozgással kombinált koncentrációs gyakorlatokat

Legyenek képesek

- egyszerű képzettársításra, annak játékbeli alkalmazására
- egyes érzelmi állapotok verbális és mozgásos kifejezésére
- a tanult mozgáselemek összekapcsolására
- az adott tér használatára és az abban való tájékozódásra
- a helyszín fogalmának alkalmazására, jelentőségének felismerésére
- a tanult beszédgyakorlatok tudatos alkalmazására
- tanári irányítás mellett zajló komplex dramatikus tevékenységben való részvételre

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a figyelem–összpontosítás tudatos alkalmazását,
- a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát,
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait,
- a tiszta, érthető beszéd alapjait,
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát,
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás),
- a beszédtevékenység részeinek egymásrautaltságát,
- a feszítés–lazítás alapgyakorlatait,
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait.

Fejlessze a tanulók

- figyelem–összpontosító képességét,
- megfigyelő képességét,
- együttműködő képességét,
- verbális megnyilvánulásainak tisztaságát,
- fogalmazási és kifejező képességét,
- dramatizáló képességét,
- rögtönzési képességét,
- elméleti drámaelméleti tudását.

Ösztönözze a tanulókat

- figyelmük tudatos összpontosítására,
- a külvilág és önmaguk érzékeny megfigyelésére,
- önálló és tudatos kapcsolatteremtésre,
- a nemkívánatos viselkedésformák konstruktív visszajelzésére, megváltoztatására,
- önálló verbális megnyilvánulásra,
- pontos és kifejező szerepjátékra,
- önálló dramatizálásra.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- gimnasztikus gyakorlatok játékos helyzetekben, nehezített járásmóddal, fordított testhelyzetben
- indítás és megállás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály – típusú játékok)

Lazító gyakorlatok

- feszítés–lazítás fekvő, állva, ülve
- az arc ellazítása, „kirázása” kilégzés közben

Beszédgyakorlatok

- lézógyakorlatok
- a különböző lézéstípusok megfigyelése (váll, mellkas, rekesz)
- a célszerű beszédlézés folyamatának ismertetése
- saját lézés megfigyelése nyugalmi állapotban és beszéd közben
- zörej nélküli belézés követő kilégzés a laza testtónus megőrzése mellett
- kapacitásnövelő gyakorlatok versekkel, mondókákkal a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 40–50 szótag)
- hanggyakorlatok
- játékos hangerőpróbalgatás
- hangok próbalgatása az erős érzelmi–indulati állapotok kifejezésére
- artikulációs gyakorlatok
- az áll nyitó mozdulatát megerősítő gyakorlatok
- nyelvmozgást ügyesítő gyakorlatok
- ritmus és tempógyakorlat
- versek ütemezése kötött mozgással
- hangsúly– és hanglejtésgyakorlatok
- számnevek, évszámok hangsúlya
- a kijelentés hanglejtése

Koncentrációs gyakorlatok

- játékok számokkal
- kérdés–felelet típusú játékok
- mozgáskoncentrációs játékok
- kapcsolatteremtő és bizalomgyakorlatok

- kapcsolatteremtés szemkontaktussal, érintéssel, kézfogással, hanggal
- vakvezető játékok alapváltozatai

Improvizációs játékok

- mimetikus improvizációk (mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal)
- hétköznapi élethelyzetek felidézése mozgással és beszéddel
- szituációs játékok (pl. befejezetlen történetre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával)
- rövid történetek (ismert mesék) elmesélése zenére, kisebb csoportokban előkészített improvizációkkal

Komplex drámafoglalkozások

- reális (de eltávolított) szituációk kibontása drámán keresztül
- csoportról szóló drámaóra (a jelmezöltés, befejezetlen anyagok, interjú, forró szék, szerepcsere, kiscsoportos improvizáció, mimes játék, az igazság pillanata, belső hangok, szertartás, vita konvenciók felhasználásával)

Drámaelméleti alapok

- verses mesék, mesék, elbeszélések szerkezetének érzékeltetése (történet, jelenet, jelenet kezdete és vége, főhős, szereplők, helyszín)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figyelem–összpontosítás tudatos alkalmazását,
- a megfigyelés és önmegfigyelés fontosságát,
- a bizalomra épülő kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait,
- a tiszta, érthető beszéd alapjait,
- a történet, a jelenet, jelenet kezdete és vége, a főhős, a szereplők fogalmát,
- a szereplők ábrázolását segítő egyes technikákat (pl. beszédstílus, testtartás),
- a feszítés–lazítás alapgyakorlatait,
- a mimikai bemelegítés gyakorlatait.

Legyenek képesek

- figyelmük tudatos összpontosítására,
- társaik, önmaguk és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére,
- a bizalom megélésére,

- érzékeny kapcsolatteremtésre és a kapcsolat megtartására,
- tiszta és kifejező verbális megnyilatkozásokra,
- egy nagyobb lélegzetű vers vagy próza pontos, tiszta, érthető elmondására,
- aktív szerepjátékra.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az együttérző beleélés szükséges voltát,
- a szavak nélküli közlések jelentőségét,
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését,
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét,
- a feszültség élményét és fogalmát,
- az analógiás gondolkodás alapjait,
- a karakter fogalmát,
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat.

Fejlessze a tanulók

- légzőkapacitását,
- térhez igazodó beszédét,
- artikulációs képességét,
- empátiás képességét,
- verbális és nonverbális kommunikációs képességét,
- fantáziáját és kreativitását,
- differenciált kifejezőképességét,
- fogalmi gondolkodását,
- kooperációs készségét.

Ösztönözze a tanulókat

- elfogadó együttműködésre,
- érzelmeik és szándékaik pontos kifejezésére,
- a nonverbális kommunikációs jelek tudatos használatára,
- a nonverbális kommunikációs jelek minél pontosabb értelmezésére.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- versenyjátékok, különböző típusú fogójátékok, nehezített fogó és üldözéses játékok a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére és a feszültség elvezetésére
- különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok
- testrészt-vezetéses futások, páros fogó, a vezetőt követő futás
- lazító gyakorlatok
- feszítés–lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

- lézőgyakorlat
- a be- és kilélegzett levegő mennyiségének fokozatos növelése a laza testtónus megtartása mellett kapacitásnövelés versekkel, mondókákkal (legfeljebb 50–60 szótag)
- hanggyakorlatok
- a térhez igazodó hangerő gyakorlása
- az emelt hangvétel gyakorlása a test megfelelő tónusának összehangolásával (pl. rikkancs, piaci árus, idegenvezető)
- artikulációs gyakorlatok
- nyelvtörő mondókák
- a hosszú magánhangzók pontos ejtésének gyakorlatai
- szájról olvasási gyakorlatok (versek, verssorok)
- ritmus és tempógyakorlat
- ütemezés változó tempóban kitalált mozgással, tánccal, tapsjátékkal
- hangsúly- és hanglejtésgyakorlat
- a kérdés hangsúly kérdőszóval és anélkül
- a kérdés hanglejtése kérdőszóval és anélkül

Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok

- az arc, tekintet, gesztusok kifejezőképességét fejlesztő játékok, gyakorlatok
- érzelmi állapotok kifejezése testtartással, gesztusokkal
- üzenetek (pl. utasítások, parancsok, kérések) küldése tekintettel és gesztusokkal

Fantáziajátékok

- tárgyjátékok, tárgyak megszólaltatása, képzeletbeli tárgyak
- képzelt lények megszemélyesítése, beszéltetése
- belső képek megjelenítése mozgással és beszéddel

Improvizációs játékok

- szituációs játékok vázlat megadásával
- különböző karakterek megjelenítése páros vagy kiscsoportos improvizációkban
- feszültség teli hétköznapi helyzetek megjelenítése és értelmezése
- látott vagy hallott történetek feszültség teli jeleneteinek felidézése improvizációkban

Páros és kiscsoportos kooperációs játékok

- tükörjátékok
- távolságtartó játékok
- szoborjátékok

Ön- és társismereti játékok

- tulajdonságok megfogalmazásával járó játékok (apróhirdetés, tulajdonságok vására)
- egyszerű visszajelzésekre építő játékok

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi dilemmákat vizsgáló drámaórák (pl. a szakértő köntösében, telefonbeszélgetés, az élet egy napja, fórum–színház, Hogyan történt? konvenciókkal)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az együttérző beleélés szükséges voltát,
- a szavak nélküli közlések jelentőségét,
- a nonverbális kommunikáció csatornák működését,
- a kommunikációs jelek jelentéshordozó erejét,
- az analógiás gondolkodás alapjait,
- egyes karakterjellemzőket,
- a gyakran alkalmazott páros és kiscsoportos kooperációs játékokat,
- a belső feszültség élményét, szerepét a drámai történetekben.

Legyenek képesek

- a szavak nélküli közlések különböző élethelyzetekben való felismerésére,
- a nonverbális kommunikációs csatornák használatára,
- aktív részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, komplex drámaórákban,
- feszültségteremtő drámai jelenetek létrehozására,
- beszédüket a térhez igazítani,
- pontosan körülírt feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- az elemző gondolkodás lényegét, használatát,
- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait,
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét,
- a színpadi tér kreatív használatának alapjait,
- az artikuláció ritmus- és tempóformáló szerepét,
- az időmértékes versek ritmizálását,
- a tagadás hangsúlyát,
- az improvizáció szabályait,
- a színpadi létezés alapszabályait,
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait.

Fejlessze a tanulók

- légzéskapacitását,
- kifejező beszédét,
- testkontrollját,
- elemző gondolkodási képességét,
- szóbeli és nem szóbeli kifejezőképességét,
- fogalmazási képességét,
- helyzetfelismerési képességét,

- problémamegoldó képességét,
- együttműködési képességét,
- megfigyelési képességét,
- analógiás gondolkodását,
- előadói képességét,
- improvizációs képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk és környezetük tudatos megfigyelésére,
- kritikus és önkritikus gondolkodásra,
- különböző élethelyzetek és morális problémák erőszakmentes kezelésére,
- beszédük és mozdulataik koordinált és kifejező használatára,
- a különböző közlésformák differenciált alkalmazására,
- egy-egy életkoruknak megfelelő rövid vers vagy prózai mű részletének bemutatására,
- a munkaforma önálló megválasztásra egy-egy probléma feldolgozása során,
- életkoruknak megfelelő rangos színházi előadások, színházi nevelési programok, filmek megtekintésére és a látottak közös feldolgozására a dráma eszközeivel.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- futásos és kikerüléssel járó gyakorlatok: ritmus és irányváltásos futások (szituációval), testrész-vezetéses futások
- egyensúly-játékok: toló és húzó mozdulatok játékos formában
- lazítógyakorlat
- feszítés-lazítás testrészenként

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- légzőkapacitás növelése a laza testtónus megtartása mellett (legfeljebb 60–70 szótag)
- hanggyakorlatok
- hangkitalálás
- artikulációs gyakorlatok
- nyelvtörők, versek pontos, pergő kiejtéssel
- magánhangzók gyakorlatai (különös figyelemmel az időtartamra)

- szinkronizálási (leolvasási) gyakorlatok versekkel
- ritmus- és tempógyakorlat
- időmértékes versek ritmizálása
- hangsúlygyakorlat
- a tagadás hangsúlyai

Bizalomgyakorlatok

- vakvezetési gyakorlatok

Improvizációs játékok

- rögtönzések életkori témákra
- hétköznapi szituációkat feldolgozó páros rögtönzések
- rögtönzések közmondásokra
- rögtönzések megadott konfliktusra
- rögtönzések megadott témára
- rövid monológok különböző élethelyzetekben

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (pl. riportkészítés, montázs, újrajátszás, stílusváltás, analógia, mélyítés konvenciók által)

Színjátékos gyakorlatok

- a színpadi létezés alapszabályai
- rövid vers vagy prózai mű részletének önálló előadása
- rögzített kiscsoportos improvizációk nézők előtt
- a figyelem felkeltése és megtartása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- különböző hétköznapi élethelyzetek és morális problémák dramatikus megjelenítésének egyes módjait,
- a konfliktus és a feszültség fogalmát, különbözőségét,
- a színpadi tér kreatív használatának alapjait,
- az időmértékes versek ritmizálását,
- a tagadás hangsúlyát,
- az improvizáció szabályait,

- a színpadi létezés alapszabályait,
- a figyelem felkeltésének és megtartásának eljárásait.

Legyenek képesek

- mozgásuk, testtartásuk kontrollálására a csoportos gyakorlatok során,
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor,
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra,
- különböző élethelyzetek kritikus és önkritikus elemzésére,
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban,
- konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására,
- a tér tudatos használatára,
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bizalom fontosságát,
- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat,
- a kontraszt fogalmát, tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő használatát,
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát,
- a drámák alapvető munkaformáit.

Fejlessze a tanulók

- megismerő, önmegismerő képességét,
- önfegyelmét, színpadi fegyelmét,
- asszociációs képességét,
- konstruktivitását,
- elemző gondolkodási képességét,
- kritikai és önkritikai képességét,
- előadói képességeit,

- improvizációs képességét,
- problémamegoldó képességét,
- együttműködési képességét,
- analógiás gondolkodását,
- előadói képességét,
- improvizációs képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- önálló döntéshozatalra,
- hiteles és őszinte színpadi jelenlétre,
- előrevivő, építő gondolkodásra,
- a feszültségteli helyzetek, konfliktusok elemzésére, a konfliktusokkal való szembenézésre,
- más csoportok munkájának beható megismerésére,
- színházi és mozgásszínházi előadások megtekintésére,
- színházi előadásokat bemutató tévéfelvételek, videofilmek, dokumentumfilmek megtekintésére.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- egyensúlygyakorlatok
- vezetékes gyakorlatok
- forgás, gurulás, támaszhelyzetek talajon

Beszédgyakorlatok

- lézőgyakorlatok
- nyelvtörő mondókák légzésszabályozással
- hanggyakorlat
- rros érzelmek, indulatok hangjának próbálgatása versekkel
- artikulációs gyakorlat
- szinkronizálás
- ritmus- és tempógyakorlat
- az időmértékes versek gyakorlása tetszőleges ritmuskíséréssel
- hangsúly- és hanglejtésgyakorlat

- számnevek, évszámok, összetett szavak, nevek, ikerszavak hangsúlya
- az összetett mondatok hangsúly- és hanglejtés-variációi

Fantáziajátékok

- irodalmi művek „új címe”
- képzőművészeti alkotások „előzménye”
- kevésbé ismert irodalmi művek befejezése, folytatása
- tárgyak nem rendeltetészerű alkalmazása

Bizalomgyakorlatok

- dőléses, billenéses gyakorlatok

Improvizációs gyakorlatok

- versek indulati tartalmaira épülő improvizációk
- versek által keltett hangulatokra épülő improvizációk
- mozgáselemekből építkező improvizációk
- rögtönzés zenei effektek beépítésével
- rögtönzések szimbólumok, ellentétek megadásával
- etűdök (indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával)

Komplex drámafoglalkozások

- erkölcsi, életkori és társadalmi problémák feldolgozása drámával
- ismert történetek, regények részleteinek feldolgozása drámán keresztül (az eddig tanult konvenciók alkalmazásával)

Ön- és társismereti játékok

- vélemények közlését és fogadását lehetővé tévő szabályjátékok (pl. mi lenne, ha?, telefon, ilyennek látlak)

Színjátékos gyakorlatok

- rövid monológ önálló előadása
- rögzített páros improvizációk nézők előtt
- kapcsolattartás a partnerre

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a legfontosabb bizalomgyakorlatokat,
- a kontraszt fogalmát,
- a beszédszervek tudatos, célszerű és pontos használatának fontosságát,
- a drámák alapvető munkaformáit.

Legyenek képesek

- ellentétek tudatos, jelentést hangsúlyozó és jelentésteremtő alkalmazására,
- egy–egy drámai szöveg mozgásban és szóban való megjelenítésére,
- a beszédfolyamat részeinek tudatos irányítására,
- bonyolultabb feladatok kiscsoportokban történő elvégzésére,
- a munka eredményének bemutatására,
- véleményalkotásra a látott színművek, filmek és improvizációk elemző megbeszélésekor,
- kifejező szóbeli és mozgásos megnyilvánulásokra,
- részvételre különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban, tanítási drámákban,
- a tér tudatos használatára,
- a ritmus és tempó tudatos alkalmazására.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző színházi terek jellemzőit,
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait,
- a színházi formanyelv alapelemeinek alkalmazását egy adott drámai szöveg megközelítésében,
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában,
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit,
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit,
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését,
- a „félre” és a monológ technikai alapjait,

Fejlessze a tanulók

- színházi fogékonyságát,
- kritikai és önkritikai képességét,
- más művészetek iránti fogékonyságát,
- önállóságát, magabiztosságát.

Ösztönözze a tanulókat

- az előző évek során tapasztaltak, tanultak alkalmazására,
- kísérletezésre, rugalmas gondolkodásra,
- konstruktív együttműködésre,
- drámai művek olvasására,
- színházzal rokon művészeti tevékenységek megismerésére, gyakorlására,
- önálló, magabiztos megnyilvánulásra,
- más, hasonló művészeti tevékenységet folytató csoportok tevékenységének megismerésére,
- őszinte, építő szándékú kritikai megnyilvánulásokra,
- nyilvánosság előtti fellépésre.

Tananyag

Mozgásgyakorlatok

- lassított mozgás (különböző helyzetekben)
- a mozdulat megállítására vonatkozó gyakorlatok

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben
- hanggyakorlatok
- szöveges hangerő-gyakorlatok
- életkorok hangadási karakterének tanulmányozása, próbálgatása
- artikulációs gyakorlatok
- pontos, laza pergő artikuláció járás, mozgás, fizikai terhelés közben
- egymás artikulációjának megfigyelése, utánzása
- ritmus- és tempógyakorlatok
- ritmusgyakorlatok tempóváltással
- hangsúly-, hanglejtésgyakorlatok
- az alárendelő mondatok hangsúly- és hanglejtés variációi

Színházi alapismeretek

- színházi térformák (pl. dobozszínház, körszínház)
- mozgás a dobozszínház terében (a tér hangsúlyos pontjai és irányai)

- a „félre” technikája
- monológ

Színjátékos gyakorlatok

- különböző drámai konvenciók (pl. állókép, gondolatkövetés) alkalmazása az improvizációk és egy adott színdarab megjelenítésének előkészítésében
- különböző drámai konvenciók (pl. belső hangok, „forró szék”) alkalmazása a szerepépítés folyamatában
- rögtönzések érzelmi állapotok, színjátékos stílusok, szöveg megadásával
- rögtönzések drámarészletek alapján, a mögöttes tartalmának és a szereplők érzelmi állapotának kibontásával

Felkészülés a vizsgára

- improvizációk létrehozása és javítása tanári segítséggel
- jelenet létrehozása és javítása tanári segítséggel vagy

Rövid előadás létrehozása tanári irányítással

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a különböző színházi terek jellemzőit,
- a dobozszínházi tér hangsúlyos pontjait és irányait,
- a tanult drámai konvenciók alkalmazási lehetőségeit a szerepépítés folyamatában,
- a mindennapi és a színpadi beszéd különbségeit,
- a különböző szerkezetű tanítási drámák lényeges jegyeit,
- az alárendelő mondatok hangsúlyozását, hanglejtését,
- a „félre” és a monológ technikai alapjait,
- az előző évek tapasztalatainak alkalmazási, hasznosítási lehetőségét,
- a fejlesztő és szinten tartó beszédes játékokat, beszédgyakorlatokat.

Legyenek képesek

- alkotó és eredeti módon hasznosítani az előző évek tapasztalatait,
- munkaformát választani az adott gondolat, érzelem kifejezése érdekében,
- a munkaformák alkalmazására egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- a munkaformák tudatos alkalmazására egy komplex drámafoglalkozás során,

- részvételre egy adott mű színpadi feldolgozásának előkészítésében,
- a helyes színpadi beszédre dramatikusan és színpadi munkájukban egyaránt,
- az alapfokon elsajátított képességeiknek megfelelő improvizációban, jelenetben vagy színházi előadásban való közreműködésre,

11.4.3. *Követelmények az alapfokú évfolyamok elvégzése*

után

A tanulók ismerjék

- saját teste lehetőségeit, illetve érzékszervei hatékonyságát,
- a különböző verbális és gesztusnyelvi megnyilatkozásokat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét,
- a különböző, szerepjátékokban alkalmazható mozgásformákat, illetve saját eszköztára ez irányú fejlettségének mértékét,
- az empátiás képesség szerepét társas helyzetekben, kortársaival és másokkal való kapcsolatában,
- a kreatív dramatizálás alapvető eszköztárát, a dramatizálás egyes lépéseit,
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazásának lehetőségeit saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- azokat a dramatikusan technikákat valamint a társművészetek alapvető kifejezőeszközeit, amelyek a körülöttük lévő világról való gondolkodásban, véleményalkotásban, s azok kommunikációjában segítséget nyújtanak.

Legyenek képesek

- figyelme tudatos összpontosítására, fegyelmezett feladatvégzésre,
- társai, önmaga és a felnőtt világ érzékeny megfigyelésére,
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára,
- a bizalom átélésére, az empátiás képesség működtetésére társas helyzetekben,
- személyes élményei felszínre hozására és a szerepjátékokban való alkalmazására,

- drámában és színjátékokban a szerepnek és a helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtésre,
- pontos és érzékletes szerepjátékokra társaival és egyénileg,
- a dramatizálás alapvető eszköztárának önálló alkalmazására, kreatív dramatizálásra,
- saját teste, mozgásai, illetve a tér és a térben mozgó társak differenciált és pontos érzékelésére, a tér kreatív használatára,
- a megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazására saját ötletei, gondolatai kidolgozásában, illetve egy kötött drámai – szöveg megjelenítésének előkészítésében,
- társadalmi, életkori és erkölcsi problémákról szóló drámajátékokban való aktív közreműködésre, valamint a problémák életkorának megfelelő szintű vizsgálatára és megfogalmazására.

11.4.4. Dráma és színjáték tantárgy a továbbképző évfolyamain

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a túlzó karakteres ábrázolás formajegyeit,
- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás törvényszerűségeit, hatásmechanizmusát,
- az intenzitás fogalmát,
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait,
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátszásban,
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában,
- a fokozás, kiállítás, váltás gyakorlatát,
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit,
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét,
- az idő múlását, a helyszínváltozást, a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat (etűdön belül),
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát.

Fejlessze a tanulók

- koncentrációját,
- kezdeményezőképességét,
- megfigyelőképességét önmaga és a társak reakcióinak megfigyelése terén,
- arányérzékét hatás, idő, tempó, játékmód vonatkozásában,
- együttműködési képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre,
- közösségi alkotásra,
- diákszínjátészó előadások megtekintésére,
- drámai művek olvasására,
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra,
- közösségi alkotásra,
- színházi előadások megtekintésére felvételtől.

Tananyag

Ezen az évfolyamon az alapfokot elvégző, többnyire kamaszkorú fiataloknak a valóságtól a színpadig vezető út megkezdését kívánjuk lehetővé tenni. Önmaguk megismerése, saját személyiségük, képességeik adta lehetőségeik és korlátaik felismerése, a körülöttük lévő világ és a másik ember megfigyelése jelenti a munka első szakaszát. Ehhez szükséges, hogy félelem és gátlás nélküli légkör jöjjön létre a foglalkozásokon, amelyben mindenki képes felszabadultan játszani, ugyanakkor kíváncsian és türelemmel tudja követni társai játékát. Alkotó közösséggé kell, hogy formálódjon a csoport, ahol ki–ki kiteljesítheti a játékban személyiségét. Számos szabályjátékra, koncentrációs gyakorlatra, csoportépítő– és bizalomjátékra van szükség, hogy mindenkinél kialakuljon a felszabadult, egyben koncentrált színjátékos állapot.

Az alapfokú képzés során elsajátítottak tapasztalatait figyelembe véve a hétköznapi életanyagból építkező, kevés szereplős, rögtönzésre épülő etűdök létrehozása, kidolgozása jelentheti a színpad, a színpadi munka felé vezető út következő fázisát.

Szabályjátékok

- ismerkedő játékok
- csoportépítő játékok
- önismereti játékok
- verbális és mozgásos koncentrációs játékok
- bizalomjátékok
- agresszió-levezető gyakorlatok
- feloldó, felszabadító gyakorlatok
- fantáziajátékok

Szobrok, állóképek

- egyéni szobrok
- páros szobrok
- csoportos állóképek (pl. szobrok, megadott helyszínek, megadott figurák, megadott hangulatok, kapcsolatok pillanatai – két- és háromszereplős állóképek)
- történetmesélés állóképekkel
- drámai tartalmú állóképek (tablók)

Szabályokhoz kötött szituációs játékok

- szinkronjátékok
- hotelportás
- ismételd a mozdulatot
- lavina
- stoppos játékok

Hangjátékok

- történetmesélés hangokkal
- atmoszférateremtés hangokkal
- hangjátékok helyzetre, témára

Spontán improvizációk

- csoportos (egyidejű, egyénre épülő) improvizációk
- spontán improvizációk egyéni vagy páros munkában, az improvizáció alapszabályainak betartásával (légy jelen; tartsd a szabályokat; tartsd a kapcsolatot; abba ne hagyd; ne nézz ki)

Etűdők

- etűdők szűveg nélkül
- etűdők szűveghelyettesítű eszkűzűkkel
- etűdők tárgyak használatával
- etűdők megadott szűvegre
- etűdők vágyképekre, álmokra, félelmekre, konfliktusos élethelyzetekre
- etűdők indítása, fordulatai, tetűpontja, lezárása
- a kontraszt szerepe, alkalmazása; az ellenpont–technika
- etűdők túlzű, elrajzolt, szélsűséges játűkműdban
- etűdsorozatok szerkesztési elvei
- etűdsorozatok összeállítása önállű munkában

Mozgásyakorlatok

- versenyjátűkok és egyéb játűkfajták: különbűzű típusű, a korábbi évek anyagában szereplű játűkok ismételt feldolgozása a szűnházi jelenlét elvárásainak megfelelű intenzitással
- lépés– és járásyakorlatok: karakterformák keresése, ritmikai és dinamikai szempontok figyelembevételű különbűzű típusű lépés anyag és járásyakorlat esetén
- a gerinc hullámmozgása, a láb karakteres vezetése, a kar plasztikus lehetűségeinek kibontása tervezési feladatban

Beszédgyakorlatok

- légzűgyakorlatok
- kapacitásnűvelés (90–100 szűtag)
- légzűszabályozás nűvekvű szűlamokkal
- koncentráciűs légzűgyakorlatok a figyelem megosztásával (pl. kötűtt mozgássor végrehajtása közben)
- hanggyakorlatok
- a hangerűt szabályozű gyakorlatok (folyamatos és fokozatos erűsítés és halkítás)
- a hangmagasságot szabályozű gyakorlatok
- fizikai állapottok és azok változásának tanulmányozása hangadásban
- artikuláciűs gyakorlatok
- a pontos, pergű artikuláciű gyakorlása folyamatos szűvegmondás közben
- artikuláciűs gyakorlatok suttogva és hang nélkül
- ritmus– és tempűgyakorlatok

- időmértékes versek gyakorlása néma szövegmondással, ritmizálva
- verssorok fölismerése ritmusképük hallatán
- saját és a társak nevének fölismerése azok ritmusa alapján
- gyakorlatok a tempó fokozásával és csillapításával
- hangsúlygyakorlatok
- az értelmi-, érzelmi hangsúly tanulmányozása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a figurába lépés, kilépés, figuraváltás szabályszerűségeit,
- a koncentráció, az együttműködés jelentőségét a színjátásban,
- a bemelegítés, ráhangolás gyakran alkalmazott szabályjatekait,
- az alkat, a személyiség szerepét a színházi alkotómunkában,
- a fokozás, kiállítás, váltás eljárásait, hatását,
- a foglalkozás legfontosabb munkaformáit,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit,
- a társak játékát blokkoló vagy előmozdító megnyilvánulások különbségét,
- az idő múlását, helyszínváltását, figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat,
- a feszültség, a fordulat, a jelenetnyitás és –zárás szerepét, fontosságát.

Legyenek képesek

- a túlzó, szélsőséges, elrajzolt játékmód verbális és nem verbális eszközeit a kifejezés érdekében mozgósítani,
- gesztusok felnagyítására, túlzó mimikára, karakteres megszólalásmódokra,
- saját testi adottságaik, személyiségük szerint fogalmazni,
- alkalmazni az idő múlását, a helyszín változását, illetve a figuraváltást jelző alapvető színházi konvenciókat egy jeleneten (improvizáción) belül,
- csendben figyelni társaik játékát,
- a kollektív alkotás „játékszabályait”, a közös munka meghatározó normáit figyelembe véve társaikkal együtt dolgozni,
- a szituáció alapelemeit figyelembe véve improvizálni.

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a típus fogalmát, jelentőségét a színház művészetében,
- a tipizáló és egyénített ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét,
- a túlzó ábrázolásmód sajátosságait, eszközkészletét, fokozatait,
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl. arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának jelentését, hatását, az ebben rejlő kifejezőerőt,
- a történetmesélés színházi lehetőségeit,
- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái),
- az előadásra készülés, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját,
- a szerepek kontextusba ágyazottságának fontosságát.

Fejlessze a tanulók

- képességét a koncentrált állapot megtartására,
- a befelé figyelési képességét,
- a helyes önértékelését, önkritikáját,
- az odaadó, önfelelt, mégis tudatos játékképességét,
- a vitakészségét, az érvelés kultúráját,
- az ötleteinek, gondolatainak artikulációját,
- a nyitottságát, empátiáját,
- a felelősségérzetét a közösségi alkotás és annak produktumai iránt.

Ösztönözze a tanulókat

- az együttműködésre, a társak játékából való építkezésre,
- saját ötleteik megfogalmazására, megvalósítására, önálló alkotásra a foglalkozásokon,
- a színjátékos tevékenységen keresztül az önkifejezésre és a valóságra való reagálásra,
- közösségi alkotásra, azok bemutatására,
- diákszínjátszó előadások, fesztiválok megtekintésére,
- színházi előadások megtekintésére,
- a színházi portálok figyelemmel követésére,
- a látottak, olvasottak értelmezésére, megbeszélésére.

Tananyag

A 8. évfolyam során végzett munka célja, hogy a tanulók legyenek képesek típusfigurákat, tipikus élethelyzeteket megjeleníteni improvizációkban és rögzített jelenetben egyaránt. Ismerjék meg és bátran használják a túlzó játékmód színjátékos eszközkészletét. Tudjanak lényegi vonásokat sűríteni és kiemelni. Előtérbe kerülnek az együttes játék, a közösségi alkotás munkaformái, mint a kórusos megszólalás, csoportos improvizáció.

Szabályjátékok

- összetett, többirányú figyelmet követelő koncentrációs gyakorlatok
- ön- és társismereti játékok
- a bizalomgyakorlatok összetett változatai

Improvizációk típusfigurákkal

- a lélektani típusok a hétköznapokban, típusfigurák megfigyelése
- hétköznapi típusok megjelenítése: jellemzőik sűrítése
- egyéni típusfigura–tanulmányok
- hétköznapi típusfigurák különböző szituációkban
- típusfigurák tipushelyzetei

Színjátékos eszközök fejlesztése

- a színészi kifejezőeszközök elkülönített használatára rávezető gyakorlatok
- a gesztusok felerősítésének, a megszólalások felhangosításának gyakorlatai
- a váltás technikái
- kórusgyakorlatok
- térérzékelés, térhasználat gyakorlatai

Etűdök, improvizációk

- csoportos improvizációk
- etűdök típusfigurákkal
- etűdök tipikus élethelyzetekkel
- páros, hármas és csoportos improvizációk felkészüléssel és felkészülés nélkül, a szituáció több alapelemének megadásával
- etűdök műalkotás (festmény, fotó, zene) alapján
- etűdsor adott figurákra
- jelenet építése

Drámaórák

- a színpadra állított alkotás erkölcsi problémáit feldolgozó drámamunka
- a próbamunka során felmerült problémákat feltáró drámamunka

Mozgásgyakorlatok

- gyakorlattervezés: különböző típusú gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színpadi elvárások figyelembevételével
- tréningtervezés: egy adott feladathoz szükséges tréning megtervezése, s önálló levezetése, önálló, a saját színházi feladatának megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Beszédgyakorlatok

- légzőgyakorlatok
- kapacitásnövelő gyakorlatok legfeljebb 100–110 szótag
- légzőgyakorlatok fizikai igénybevétel közben
- légzőgyakorlatok a suttogott és a hangos beszéd váltogatásával)
- hanggyakorlatok
- szöveges hangerőgyakorlatok
- szöveges hangmagasság gyakorlatok
- a lágy/meleg hangvétel; a kemény/hideg hangvétel; a hangerő és a hangmagasság váltásai szöveges gyakorlatokban
- az érzelmek, indulatok hangformáló szerepének tanulmányozása, megszólaltatása
- artikulációs gyakorlatok
- a suttogott és a halk beszéd célszerű artikulációja
- gyakori artikulációs hibák fölismerése hallás útján
- a beszédtempótól, hangerőtől és –színtől független, pontos, kifejező artikuláció gyakorlása
- ritmus- és tempógyakorlatok
- ritmusjátékok hangos és néma szövegmondással
- a hangsúlyos verselésű és az időmértékes versek gyakorlása; egyszerű prózai szövegek ritmizálása
- hangsúly és hanglejtés gyakorlatok
- az érzelmek hangsúlyai
- a szórend és a hangsúly kapcsolata

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tipizáló és egyénített, a túlzó és személyes ábrázolásmód sajátosságait, különbségeit, viszonyát, eszközkészletét,
- az egyes színészi kifejezőeszközök (pl. arcjáték, gesztus, megszólalásmód) együttes és elkülönített használatának gyakorlati alkalmazását,
- a kollektív játék formai jegyeit (pl. kórusmegszólalás, kóruscselekvés, helyszínek közös megjelenítése, a narráció formái),
- egy előadás feszültségének, fordulatainak, a kezdetnek és végnek jelentőségét,
- a történetmesélés színházi eszköztárát,
- az előadásra készülést, a néző elé állás „játékszabályait”, morálját.

Legyenek képesek

- alkalmazni a tipizáló ábrázolás eszközeit,
- a színészi váltás alaptechnikáinak alkalmazására,
- egyes színészi kifejezőeszközök együttes és elkülönített használatára,
- személyes élményeiket, gondolataikat figurába, jelenetbe fogalmazni,
- a kontextust figyelembe véve rögtönözni,
- instrukciókat az improvizációba építeni,
- különböző munkaformákban együtt dolgozni társaikkal,
- ötleteiket az alkotófolyamathoz igazítani, mások ötleteit eljátszani,
- jelenet nyitni és zárni, jelenetet építeni.

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- tipizáló ábrázolásmód mélyítésének, egyénítésének lehetőségeit,
- a kellékhasználat szabályszerűségeit, alapelveit,
- a jelmez figurateremtő jelentőségét,
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét,
- az élményfelidézést (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit

- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontoszó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés),
- az elmélyítés technikáit (figurák előélete, jelenet előzményei, feszítő körülmények, cselekvések, döntések következményei),
- szó és gesztus ellentmondásának jelentését és hatását,
- a drámai dialógus sajátosságait,
- az egyszerű státuszjátékokat.

Fejlessze a tanulók

- képességeit az érzetek felidézése terén,
- verbális kifejezőerejét,
- érzékenységét,
- toleranciáját,
- konfliktuskezelő képességét,
- megjelenítési képességét az összetett, ellentmondásos figurák és helyzetek ábrázolása során.

Ösztönözze a tanulókat

- önálló alkotásra egy előadás elkészítésének során,
- a diákszínjátszás legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére,
- különböző műfajú színházi előadások megtekintésére,
- jelentős színházi alkotások megtekintésére felvételtől,
- az ismertebb színházi folyóiratok olvasására.

Tananyag

A típusfigurák egyéni vonásokkal való felruházása (egyénytése) a jellemábrázolás felé tett jelentős lépés: a tanév első szakaszában ezzel foglalkozunk – tudva azt, hogy az egyénített típus nem azonos a jellemmel. Az embert megmutatni változásai folyamatában, fejlődésében, a vágyaival és törekvéseivel, kinyilvánított akaratával és titkaival, érzelmeivel és gondolataival – mindez a színészi munka magaskolájához tartozik. Ezt az alapfokú művészeti képzés során csak elemeiben sajátíthatják el a tanulók.

A jellemábrázolás felé törekedve ismerik meg a realista–naturalista játékmód színészi eszközkészletét, és azokat az eljárásokat, amelyek segítségével elmélyíthetik, gazdagíthatják

és árnyaltabbá tehetik az ábrázolást. Megtapasztalják a szöveg és a nem verbális jelek ellentmondásainak jelentését, az ebben rejlő kifejezőerőt, és képessé válhatnak összetett jelentés színjátékos megfogalmazására, annak megértésére. Ellentmondásos és szélsőséges érzelmeket követelő élethelyzetekben hitelességre törekedve tudnak megnyilvánulni. Megvizsgálják az emberi cselekedetek mozgatórugóit, a kommunikáció természetét, ezáltal gazdagodik önismeretük és emberismeretük.

- a típusfigurák egyénítése improvizációkban
- típusfigurák atipikus helyzetben
- egyéni jellemrajz–tanulmányok
- egyazon figura különféle helyzetekbe helyezésével
- jellem változását ábrázoló etűdsor
- etűdök a figura „háttérének” kidolgozására
- a realista–naturalista játékmód sajátosságai, eszközkészlete
- a drámai feszültség növelésének technikái
- egy drámai mű jelenetének kapcsán a lélektani háttér kidolgozása
- az élményfelidőzés (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségei, technikái
- a színjáték hitelességének feltételei, törvényszerűségei
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”)
- „belülről kifelé”: az érzetektől a kifejezésig
- „kívülről befelé”: a cselekvéstől az érzetelig, állapotig
- a kellékhasználat szabályszerűségei, alapelvei
- a kellékhasználat gyakorlatai
- etűdök kellékekkel
- a jelmez figurateremtő jelentősége
- színjáték jelmezben
- szó és gesztus ellentmondása a színészi kifejezésben
- a drámai dialógus természete
- emberi taktikák és stratégiák: páros vagy csoportos improvizációk egy cél elérésének különböző stratégiáira
- emberi taktikák és stratégiák: fórum–színház
- egyszerűbb státuszjátékok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kellékhasználatra épülő rögtönzések gyakorlatát,
- a jelmez figurateremtő jelentőségét,
- az élményfelidezés (pl. belső képek, emlékek, mozdulatok) lehetőségeit, technikáit
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszereket (csendek, belső hang, belső monológ, mozdulatlan – „eszköztelen játék”, ellenpontozó játék, elhallgatottat feltáró cselekvés),
- a drámai feszültség növelésének technikáit,
- egy–egy jelenet lélektani háttérének jelentőségét,
- a realista–naturalista játékmód sajátosságait, eszközkészletét,
- a drámai dialógus sajátosságait.

Legyenek képesek

- egyszerűbb státuszjátékokat játszani,
- a rögtönzések visszaidézésére, újraformálására, csiszolására,
- önállóan, tanári instrukciók nélkül alkalmazni a sűrítés, drámai feszültség növelésének egyes technikáit,
- kelléket használva improvizálni,
- jelmezben improvizálni,
- hitelességre törekedve játszani,
- a színjáték hitelességét, személyességét, mélységét szolgáló módszerek valamelyikének alkalmazására,
- emberi taktikák és stratégiák jelentbe emelésére,
- típusfigurák elmélyítésére.

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a stilizáció eljárásait,
- szimbolikus ábrázolás eljárásait,
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl. belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus),
- a szerep felépítésének nélkülözhetetlen feltételeit (pl. szereptudás, darabismeret, háttérismeretek),
- a jellemábrázolás legfontosabb követelményeit,
- a cselekvő elemzés alapjait,
- egy előadás stiláris egységének jelentőségét, a stiláris elmozdulásban rejlő kifejezőerőt
- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját,
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl. tempó, kontraszt, várakozás),
- a státuszok jelentőségét,
- a különböző státuszjeleket.

Fejlessze a tanulók

- közös célért, közösségben végzett tevékenységének lelki feltételeit,
- szimbolikus színpadi jelek alkotására és értelmezésére irányuló képességeit,
- szerepformálási képességeit,
- a jeleneteken átívelő folyamatos jelenlét képességét.

Ösztönözze a tanulókat

- rendszeres színházlátogatásra (ezen belül diákszínpadi előadások megtekintésére),
- a diákszínjátszás és az alternatív színházi világ legfontosabb eseményeinek figyelemmel kísérésére,
- színházi irodalom és szaksajtó olvasására,

- az elsajátított színjátszói képességek, készségek, ismeretek közönség előtt történő bemutatására ,
- legalább egy – a tanultak elsajátítását segítő – színvonalas (élő) színházi előadás megtekintésére.

Tananyag

A záró évfolyamon a tanulókkal magasabb szinten ismételjük a továbbképző legfontosabb gyakorlatait, ezáltal tudatosítjuk bennük az általuk és velük bejárt utat, lehetőséget nyújtunk a színjátszói készségek, képességek és ismeretek szintetizálására. Új elem, hogy stilizációval, szimbolikus ábrázolással tudjanak összetettebb, ambivalensebb, egyetemesebb jelenségek kifejezésére kísérletet tenni. Ezáltal elmélyülnek a művészi ábrázolás, színházi jelentésképzés kérdéseiben.

A tanulók megismerkednek a státuszjátékok alapjaival és a bonyolultabb szerkezetű, hosszabb időt igénybe vevő improvizációkkal.

A tanév során készülő jelenetek, ezekből szerkesztett játék vagy előadás egyfajta szintézisre ad lehetőséget, ezzel együtt a képzés során megszerzett tudás alkalmazására: a következetes, igényes színházi alkotómunka megismerésére, annak megtapasztalására, hogy a színházi jelek rendszerében minden elemnek tudatos alkotói szándékot kell tükröznie. Ennek részeként a tanulók a színészi munka mellett kapjanak módot arra, hogy egy produkció létrehozásához szükséges más színházi tevékenységekben is (csoport szinten: az összes alapvető fontosságú színházi munkában) kipróbálhassák magukat.

Szabályjátékok

- ön- és társismereti játékok („helyem a csoportban”)
- összetettebb, nagyobb koncentrációt igénylő bizalomgyakorlatok
- fantáziát fejlesztő feladatok a szimbolikus kifejezés jegyében
- státuszjátékok alapjai, „sajátstátusz”-játékok, státuszok változtatása
- etűdök különböző stílusokban – stílusgyakorlatok
- a szerepek, a kontextus, az atmoszféra tartása hosszú improvizációkban
- hosszú improvizációk a stílus, a státusz, a színpadi kapcsolat tartásával, illetve ezek tudatos váltásával
- a színész játéka – amikor a mozgásé, a gesztusé a főszerep

- gesztikus tartalmak a szimbolikus kifejezés érdekében)
- a vokális kifejező eszközök színpadi használata
- etűdök zenei motívumok alapján
- a különböző auditív színházi eszközök alkalmazása (pl. emberi és zenei hang, zörej)
- a szöveg, mint a stilizáció kiindulópontja (asszociációkeltő alapanyag)
- a szöveg, mint vokális alkotás alapja

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a drámai alapanyag színrevitelének állomásait és ezek célját,
- a cselekvő elemzés alapjait,
- egy előadás stiláris egységének jelentőségét, a stiláris elmozdulásban rejlő kifejezőerőt,
- a szimbolikus ábrázolás és a stilizáció gyakorlati jelentőségét, hatását,
- a szerepépítést elősegítő egyes munkamódszereket, eljárásokat (pl. belső monológ, szereplők elő- és utóéletének megírása, emblematikus tárgy, gesztus) illetve feltételeket (szereptudás, darabismeret, háttérismeretek),
- a státusz jelentőségét,
- a különböző státuszjeleket,
- egy előadás hatásdramaturgiájának alapvető tényezőit (pl. tempó, kontraszt, várakozás)
- a stilizáció és a szimbolikus ábrázolás színpadi lehetőségeit,

Legyenek képesek

- a megszerzett készségek alkalmazására a kifejezés érdekében,
- a kifejezés érdekében az „eszköztelen” színpadi létezésről az expresszív játékmódig tartó skálán különböző megnyilvánulásokra,
- több jeleneten áthúzódó szerepív ábrázolására,
- különböző státuszú figurák megformálására,
- jeleneten belül státuszt módosítani,
- jellemfejlődés alapszintű bemutatására,
- társaikkal kisebb csoportokban önálló jelenetalkotási munkára,
- az improvizáció stiláris egységének megőrzésére, a stiláris váltás tudatos használatára,
- ötleteiket az éppen készülő jelenethez, illetve a színre állított produkcióhoz, a színre állítás folyamatához igazítani.

11.4.5. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

A tanulók ismerjék

- a leggyakoribb drámai/színházi konvenciókat, azok alkalmazását,
- a legfontosabb kortárs és/vagy történeti színházi stílusokat, színházi műfajokat,
- egy jelenet indításának, zárásának, fordulatainak, feszültségének, tétjének gyakorlati jelentőségét és hatását,
- a színházi alkotófolyamatot, illetve az együttjátszást szolgáló cselekvésformákat, technikákat,
- a szerepépítés legfontosabb módszereit, a színészi játék alapvető iskoláit,
- a színészi alkotómunka fázisait, főbb összetevőit.

Legyenek képesek

- koncentráltan, társaira figyelve, velük együttműködve részt venni tréningeken, próbamunkában, előadásokon,
- a színjátékot, mint kommunikációs formát használni az önkifejezésre, a valóság tanulmányozására,
- színházi improvizációra,
- az improvizációk elemzésére, értékelésére,
- egyes színészi technikák tudatos alkalmazására,
- karakterábrázolásra mozgásos, nyelvi, beszédtechnikai eszközökkel,
- alkattól, képességektől függően különféle szerepek megformálására,
- rendezői instrukciók mentén végzett munkára,
- drámai szövegek értő, színházi megközelítésű olvasására.

11.4.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

- színpad vagy dobogók
- egészalakos tükör
- ritmus- és dallamhangszerek
- CD-lejátszó vagy magnó
- tévé, videó- vagy DVD-lejátszó
- videokamera
- alapvető fénytechnika (reflektorok, állványok, fényszabályozó egység, árnylámpák, spotlámpák, mobil fényforrások)
- a gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k
- tornaszőnyeg

11.4.7. Mozgás és tánc tantárgy, tanyag, követelmény az alapfokú évfolyamokon

A tantárgy célja a tanulók testtudatának kialakítása és fejlesztése, a mozgással történő önkifejezés fejlesztése, a testbeszéd, mint nyelv tanulmányozása, az alapvető mozgástechnikai elemek megismertetése és elsajátíttatása. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen a tanulók legyenek képesek színházi helyzetekben megvalósuló, mozgásra, táncrea épülő feladatok ellátására.

A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulók megtapasztalhassák egyéni vagy csoportos mozgásokra, illetve táncrea épülő gyakorlatok elvégzésével fizikai jelenlétük lehetőségeit, a mozgásban fellelhető szabadságérzetet, a test alkalmassá tételét különböző érzelmi állapotok és helyzetek megjelenítésére.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozdulat indításának, megállításának lehetőségeit,
- a futásos és térérzékelő gyakorlatok és játékok típusait,
- a verseny-, illetve körjátékok különböző fajtáit.

Fejlessze a tanulókat

- mozgásintenzitását,
- mozgáskoordinációját,
- koncentrációját.

Ösztönözze a tanulókat

- önmaguk testének megismerésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- a mozgás örömeinek megtapasztalására,
- a kis- és nagyobb csoportban végzett játékokban való részvételre,
- a játékokban rejlő kreativitás kibontására.

Tananyag

Indítás–megállítás gyakorlatok

- az indítás és megállítás különböző tempóban, helyzetben, magasságban történő gyakorlása versenyjátékok, illetve szituációs játékok segítségével (pl. tapsos fogó, csendkirály típusú játékok, a kettős körben történő páros fogók)

Versenyjátékok, különböző típusú fogó játékok

- nehezített fogó és üldözéses játékok, gyermekjátékok nehezített változatai (térbeli, szabálybeli átalakítással) a megfelelő intenzitású jelenlét megteremtésére

Speciális futásos és kikerülékes gyakorlatok

- hosszabb távú, ritmus és irányváltásos futások, erdő (álló társak között) és testrész–vezetéses (pl. egyik, majd másik kar, mellkas, fej) futások

Egyensúly játékok

- toló és húzó mozdulatok játékos formában (pl. „bogozó”, sószsákokat cipelő, Gólya viszi...), ilyen játékhelyzeteket tartalmazó gyakorlatok

Népi játék, tánc

- körjátékok, ügyességi játékok: különböző fogócskák (terpesz-, fészek-, láncfogók), ritmusjátékok (egyenletes lüktetés erősítése, tempótartási gyakorlatok), egyszerű ugrásgyakorlatok ugrós zenére, különböző támaszhelyzetekben

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a versenyjátékok szabályrendszerét.
- a gyakorlatok megértéséhez szükséges szakszavakat.

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére,
- csoportos feladatokban való részvételre,
- az egyensúlyra és irányváltásra épülő feladatok pontos elvégzésére.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a bemelegítéshez szükséges játékformákat,
- a dinamikus elmozdulásban rejlő lehetőségeket,
- a gyakorlatok egymásra épülésének lehetőségeit,
- népi játékok, illetve lánc- és körjátékok egyes fajtáit, az ugrós táncok alaptechnikáit.

Fejlessze a tanulók

- mozgáskoordinációs készségét,
- koncentrációs készségét,
- fizikai képességeit-kondícióját, rugalmasságát,

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,

- partnerekkel való együttműködésre,
- kis csoportokban történő tevékenységre,
- a kreatív képességek kibontakoztatására,
- a közös játék örömeinek megtapasztalására, felismerésére, tudatosítására.

Tananyag

Bemelegítő játékok

- összekapaszkodó, egymás elérésére törekvő, érintés előtt elhúzódó, a gimnasztika gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- a bemelegítés szempontjából meghatározó gyakorlatok szituációs formában, különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával

Egyensúly– és vezetékes gyakorlatok

- egyensúlygyakorlatok támasz– és fogásos helyzetekben, vezetékes gyakorlatok kéz, fej, valamint fogásváltásos irányítással

Népi játék, tánc

- utánzó (pl. állatutánzó) játékok, párválasztó-játékok, népi gyermekjátékok, lánc és körformák a táncban; ugrós táncok alaptechnikái; csoportosan a közösségi táncélmény megszerzése (pl. ugrós táncok alapmotívumaival, cifrák, lengetők)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a csoportos futás-, egyensúly- és bizalomgyakorlatok szabályait.
- a népi gyermekjátékok menetét.

Legyenek képesek

- a megismert játékok szabályszerű elvégzésére,
- a dinamikus, irányváltásos feladatokban való részvételre,
- az egyensúly gyakorlatok koordinált elvégzésére.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a talajfogás különböző módozatait,
- a bizalomgyakorlatokban való részvétel szabályait és lehetőségeit,
- a testközéppont használatának, a mozgás azon keresztül való vezetésének lehetőségeit,
- a gyakorlatok egymásra épülésének különböző lehetőségeit,
- ugrós táncok motívumfűzéseinek lehetőségeit.

Fejlessze

- a tanulók biztonságát a talajfogás, eséstechnika, illetve a négy végtag egyenlő értékű használatát kívánó gyakorlatok végzése során.

Ösztönözze a tanulókat

- a csoportos feladatokban való koncentrált részvételre,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására.

Tananyag

Bemelegítő játékok

- a gimnasztika életkornak megfelelő gyakorlatait játékos szituációba tevő gyakorlatok

Futásos gyakorlatok

- szituációs formában különböző tempójú, karakterű és funkciójú futástípusok használatával; testrészvezetéses futások, páros fogó, vezetőt követő, ún. kígyózó futás

Állatmozgások, középmagasságú mozgások

- különböző mozgáskarakterek elsajátítása, illetve ezeken keresztül a négy végtag egyenrangú, a testközéppont által vezérelt, koordinált használata; majom- és macskakarakterű mozgáselemek elsajátítása

Bizalomgyakorlatok

- egymás és önmaguk elfogadását célzó, dőléses, billenéses, haladásos helyzetekben történő gyakorlatok, partner–felismeréses játékok csukott szemmel

Mozgássorok, motívumsorok felépítése

- állatmozgások, középmagasságú mozgáselemek motívumainak sorba fűzése, elemsorral fejlesztése

Tánc

- térbeli elmozdulás lehetőségei ugrós motívumokkal
- ugrós táncok motívumfűzései: szólóban, párban

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai elemeit és egymásra épülésük lehetőségeit,
- a tanult néptánc alaptechnikák elemeit és fűzésük lehetőségeit.

Legyenek képesek

- a mozgástechnikai elemek harmonikus elvégzésére,
- a magasság szintek rugalmas váltására,
- az állatmozgások koordinált végrehajtására,
- a táncok stílusos reprodukálására.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a térbeli elmozdulás horizontális és vertikális irányú lehetőségeit,
- a mozdulat lassításának technikai összetevőit,
- a kórusmozgásban való részvétel lehetőségeit,
- a párválasztó játékokat, illetve a páros és ugrós–legényes táncok alapelemeit, technikáját.

Fejlessze a tanulókat

- térérzékelését,
- egyensúlyérzetét és koordinációs képességét,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és csoportos munkában való részvételre,
- a mozgásból fakadó élmény megtapasztalására.

Tananyag

Tér- és helyzetérzékelő gyakorlatok

- A térirányok, a színpadi tér felosztásának ismerete, „üres” tér kitöltésének, a tér mindhárom dimenziójában való elmozdulás képességének megteremtése, csukott szemes és az ún. Vezetékes gyakorlatokon keresztül a tér érzetének, érzékelésének fejlesztése

Egyensúly- és lassított mozgás-gyakorlatok

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, a lassú, súlyáthelyezéssel mozgások billenés nélküli vezetése, páros, csoportos gyakorlatokban a súlyáthelyezés, súlyfelvétel, s a különböző támaszhelyzetek gördülékeny megoldása, a súly és erőegyensúly megteremtése

Kórusmozgások

- Csoportos gyakorlatban különböző mozdulatok, mozgáselemek, tánc és/vagy mozgáskombinációk szinkronban történő elvégzése, a közös elmozdulások közben a helyes irányok, a mozgáskarakter és ritmus megtartása, az egységes mozgásképző kialakítása

Tánc

- táncba hívó játékok (pl. hajlikázó)
- párválasztó játékok
- páros táncok
- ugrós-legényes táncok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult feladatok technikai összetevőit,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit,
- az ugrós–legényes táncok alapjait.

Legyenek képesek

- a tánc– és mozgástechnikai elemek figyelemvezetési pontok mentén történő elvégzésére,
- az egyéni és csoportos térbeli elmozdulásban rejlő lehetőségek alkalmazására,
- különböző típusú tánc– és mozgástechnikai feladatok stílusos bemutatására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a test egyes részeinek függetlenített mozgatásából adódó lehetőségeket,
- a bizalomgyakorlatokban rejlő technikai lehetőségeket ,
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit,
- ritmusképletek mozgásban történő alkalmazásának lehetőségeit,
- az eszközös táncok technikai felépítését,
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit.

Fejlessze a tanulók

- mozgástechnikai és ritmikai képességét,
- mozgásának intenzitását és dinamikáját,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és csoportos munkában való részvételre,
- a mozgásból fakadó dinamikai és ritmikai lehetőségek megtapasztalására.

Tananyag

Analitika, izoláció

- a test részeinek elkülönítéses mozgatása, egymástól való függetlenítése, a feszítés és lazítás lebontása kisebb „egységekre”

Bizalomgyakorlatok

- partner talajra kísérése dőléses, billentéses helyzetből
- talajra kíséréses elemek gyakorlatsorba fűzése

Lépés- és járásgyakorlatok

- karakterformák keresése járásgyakorlatokon keresztül
- a gerinc mozgatása törzshullám-gyakorlatokon keresztül
- láb- és kar-gyakorlatok plasztikus lehetőségeinek kibontása

Ritmika

- alapfokú ritmusgyakorlatok
- ritmusgyakorlatok lépésanyagban és tapssal
- többszólamúság a ritmusban
- adott mozgásanyag ritmizálása, motívumépítés megadott ritmusképletre

Tánc

- eszközzel járt táncok (pl. bot, üveg, seprő, párna, kendő, kalap)
- páros táncviszony, szoros összekapaszkodás (pl. a csárdás alaptechnikáival)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- az eszközös és páros táncok technikai alapjait.

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgástechnikai elemek ritmikailag és dinamikailag pontosított elvégzésére,
- karaktermozgások elvégzésére,
- egyszerű mozgáselemek, technikai gyakorlatok pontosítására, s motívumsorba rendezésére.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a gyakorlatfűzések megtervezésének szabályait, és szerepét a színházi munkában,
- a színpadi mozgások gyakrabban használt elemeit, technikai jellemzőiket,
- a nehezített körülmények között végzett bizalomgyakorlatok biztonságos végzésének feltételeit,
- a párban végzett tánchelyzetek esetén az egymásra hatás, valamint a megfelelő tónus megteremtésének technikai összetevőit.

Fejlessze a tanulók

- bátorságát és akaraterejét,
- mozgásának precizitását, részletgazdagságát,
- koncentrációját az egyénileg, illetve páros, csoportos helyzetekben végzett gyakorlatokban.

Ösztönözze a tanulókat

- részletgazdag mozgástechnikai munka végzésére,
- különböző típusú technikai feladatok pontos végrehajtására,
- egyéni és partnerrel történő munkában való részvételre,
- mozgásgyakorlatokban rejlő lehetőségek kreatív kibontására.

Tananyag

Gyakorlattervezés

- Különböző típusú gimnasztikus és egyéb bemelegítő gyakorlatok gyakorlatsorrá fűzése, a színházi feladatnak megfelelő bemelegítő mozgássor megtervezése és elvégzése

Bizalomgyakorlatok

- A korábbi gyakorlatkör továbbfejlesztése nehezebb, nagyobb koncentrációt és fizikai aktivitást követelő feladatokkal (zuhanásos helyzetek, illetve tempóból történő változatok)

Technikai előkészítés (a tánc- és mozgásszínházi táncokhoz)

- talaj – és egyensúlygyakorlatok, támasz- és gördülés elemek páros helyzetekben
- Lépés és forgásgyakorlatok, táncanalitika

Tánc

- kollektív táncformák (pl. moldvai táncokon keresztül), ahol a dallamorientált zenei illeszkedés és a csoporttáncolás adta lehetőségek érvényesülnek)
- a testen megjelenő többszólamúság (pl. kéz, láb mozgásának különválasztása)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult fizikai gyakorlatok végrehajtásának technikai, elméleti szempontjait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- kollektív táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- különböző karakterű gyakorlatsorok memorizálására és koncentrált végrehajtására.
- attraktív mozgástechnikai feladatok biztonságos és kellően pontosított bemutatására.
- partnerrel végzett tánctechnikai feladatok kellő figyelemmel és érzékenységgel történő elvégzésére.

11.4.8. Követelmények mozgás és tánc tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a feldolgozott mozgásgyakorlatok és táncok jellemzőit, típusait, az alapvető mozgásművészeti szakkifejezéseket (pl. ritmus, dinamika).

Legyenek képesek

- a mozgásgyakorlatok és/vagy táncok egyéni és csoportos koncentrált és pontos elvégzésére,
- a gyakorolt és rögzített mozgássorok, koreográfiák bemutatására, előadására

- az adott színházi helyzetnek megfelelő mozgásszínházi eszközök megválasztására,
- karakterábrázolásra a mozgás és tánc eszközeivel.

11.4.9. Mozgás és tánc tantárgy a továbbképző évfolyamokon

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a pantomim technikai elemeinek elsajátításán keresztül a karaktermozgások, az izolált végtagmozgatás, illetve mozgatott testrész figyelemvezető képességének attribútumait,
- a karaktermozgás kialakításának és működtetésének technikai alapelemeit,
- a hétköznapi mozgásformák pontosításának, motívumsorba rendezésének lehetőségeit.

Fejlessze a tanulókat

- izolációs képességét, testtudatát,
- jelenlétét tánc– és mozgástechnikai helyzetekben,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- elmélyült, részletgazdag tánc– és mozgásfeladatok elvégzésére, elemzésére,
- az összetett mozgásformák egymásra épülő gyakorlatokon keresztül történő elsajátítására.

Tananyag

Eséstechnika, előkészítő akrobatikus gyakorlatok

- gurulás előre–hátra, támasz– és billenésgyakorlatok, kéz– és fejállás, kézen átfordulás oldalra, illetve ezek gimnasztikus előkészítése; talajfogás csúsztatással, eséstechnika előkészítés leforgásos, féltérdre érkezéses, kigördüléssel történő módon

Színházi akrobatika

- esés és zuhanás, pofon, ütések, színházi verekedés, tárgyhasználat

Pantomim alapgyakorlatok

- a pantomim testtechnikája, különös tekintettel az erőgyakorlatokra (húzás, tolás, emelés), illetve az előkészítésben szereplő izolációra, feszítés–technikára és járásgyakorlatokra

Jelenlét–gyakorlatok

- a koncentráció mozgó testre (testrésze) való irányításának fejlesztése, erősítése a néző irányított figyelmének megragadása érdekében

Tánc

- nemi identitást erősítő táncformák (lánytáncok, pl. karikázók; férfitáncok, pl. legényesek)
- a keringő alaplépéseinek, tánctechnikájának elsajátítása

Alapfokú mozgástervezési gyakorlat

- egyszerű mozgáshelyzetek tervezése és rögzítése, a tempó, dinamika pontosítása, a gyakorlat szituációba helyezése, illetve bővítése motívumsorrá; hétköznapi mozgáshelyzetek pontosítása, motívumsorrá tervezése

Karaktermozgások

- a mozdulat szélesítésén, torzításán keresztül megközelített karakterizálás motívumok egymásután illesztésével, a szélsőségesen „fogalmazott” gesztusok belső ritmizálásával, az egymásból nem következő elemek találkoztatásakor kialakuló sajátos stílus megteremtésével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult gyakorlatok technikai tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- a tanult táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- a pantomim, illetve hétköznapi mozgások elemeinek ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére,
- tánctechnikai elemek helyes elvégzésére,
- karaktermozgások elvégzésére,
- egyszerű mozgáselemek pontosítására, s motívumsorba rendezésére.

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi táncok alapelemeit, ezek szabályrendszerét,
- a zene és a mozgás viszonyát, működésük, belső szerkezetük azonosságait és különbözőségeit,
- rövidebb lélegzetű mozgásetűd összeállításának lehetőségeit.

Fejlessze a tanulók

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, különböző mozgáshelyzetekben, az alkotó folyamatban,
- színházi jelenlétét tánc- és mozgástechnikai helyzetekben,
- mozgásmemóriáját.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag mozgástechnikai munka elvégzésére,
- a különböző típusú feladatok pontos végrehajtására,
- önálló, a mozgás elemző, részletező végrehajtásából adódó gondolkodásra, a feladattal szembeni szándék megszületésére, kialakulására,

- improvizatív és rögzített tánc- és mozgásszínházi alkotó folyamatokban való részvételre.

Tananyag

Kontakt tánc előkészítés

- alapgyakorlatok talajon, egyensúlyi- és támaszhelyzetek párban, illetve tárgyhasználattal, partnervezetési gyakorlatok ellentartással, talajra kísérés súly elvezetéssel; alapfokú kontakt tánc- és mozgásszínházi technikák elsajátítása

Emelések

- statikus és lendületből történő emelések az egyszerűbb emeléstechnikák felhasználásával, futólagos emelések lendület elvezetéssel

Zenés improvizáció

- improvizáció megadott mozgástechnikai eszköztár, illetve szabad intuíció alapján, különböző stílusú és karakterű zenékre; rögzített mozgásanyag, motívumsor alkalmazása több, egymástól erősen eltérő zenemű felhasználásával

Rögzített improvizációra épülő mozgásetűd

- az előzőleg tánc- és/vagy mozgástechnikai szempontból, előkészített, szituációkra, jelenetekre bontott alpanyag improvizatív feldolgozása és rögzítése, majd előadássá szerkesztése

Tánc

- a reneszánsz táncagyományokat hordozó forgató alapú páros táncfajták elemei, különös figyelemmel a tartás-ellentartás technikájára (pl. mezőségi páros táncok)
- a tangó alaplépéseinek, forgástechnikájának elsajátítása

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult technikák működésének elemeit és tulajdonságait,
- az érintett feladatok szakkifejezéseit, irányelveit,
- a tanult táncformák technikai alapjait.

Legyenek képesek

- különböző tánc típusok és mozgásszínházi folyamatok ritmikailag és dinamikailag pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére
- eltérő karakterű zenei motívumok atmoszférájának, ritmikái és dinamikai világának megfelelő mozgás– és tánc elemek alkalmazására

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás– és táncszínház időkezelésének lehetőségeit, a pillanat kiemelésére, elmélyítésére irányuló megoldások technikai összetevőit,
- a maszk jelentését és jelentőségét a mozgásszínházi munkában.

Fejlessze a tanulókat

- képességét az elmélyült, koncentrált munkára, a lassú színházi, s a maszkos technikákat alkalmazó munkában,
- jelenlétét tánc– és mozgástechnikai helyzetekben,
- kreativitását a tánc– és mozgásszínház terén.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc– és mozgásszínházi munka elvégzésére,
- a különböző típusú tánc– és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére,
- a színházi értékű tánc– és mozgásszínházi tevékenységben való részvételre.

Tananyag

Szimbolikus pantomim mozgások

- lebegés, repülés, úszás, a talajtól való elszakadás mozgásai, s ezek szimbolikus megjelenítési formája

Lassított mozgás – lassú színház

- a folyamatok sűrítésén, motívumtöredékek kiemelésén alapuló, a mozdulatok billenés nélküli, súlyáthelyezéssel vezetése vonatkozó gyakorlatok

Maszkos gyakorlatok

- az arc mimikájának „maszkos” lehetőségeitől a festett maszkon át a kultikus maszkok használatáig terjedő lehetőségek megtapasztalása; a test idomulása a maszkos játékban, a maszk formáló, irányító ereje a mozdulatokban

Improvizáció és mozgástervezés

- adott szituációra, esetleg technikai eszköztárra tervezett gyakorlat, amely rövid motívumokra, sűrű, pontosan „fogalmazott” mozdulatokra épül
- az improvizáció elemeinek rögzítése motívumsorokká
- rögzített motívumsorok ritmikai és szerkezeti tagolása

Tánc

- párban járt táncok, forgató alaptechnikák felhasználásával történő improvizációs gyakorlatok

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit,
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját.

Legyenek képesek

- különböző tánc- és mozgásszínházi folyamatok pontosított, jelenléttel bíró, koncentrált elvégzésére,
- a mozgás világában jelentkező időkezelési lehetőségek használatára és értelmezésére,
- a tanult táncformák technikai alapjainak alkalmazására.

10. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a mozgás színházi értékű megjelenítő képességének lehetőségeit a gesztusok pontosítása, értelmezése, s érzeteinek működtetése révén,

- a mozgásszínházi előadás létrehozásának dramaturgiai, formai és szerkesztési elveit, a technikai környezet meghatározása mellett.

Fejlessze a tanulók

- képességét a belső állapotok és viszonyok megjelenítése terén,
- jelenlétét tánc- és mozgásszínházi helyzetekben,
- színészi képességeit a mozgásszínházi, s általában a nonverbális munkában.

Ösztönözze a tanulókat

- a részletgazdag tánc- és mozgásszínházi munka elvégzésére,
- a különböző típusú tánc- és mozgásszínházi helyzetek intenzív, erőteljes jelenléttel bíró megjelenítésére,
- mozgásszínházi előadás elkészítésében, s annak bemutatásában való alkotó részvételre.

Tananyag

Rövid lélegzetű, motívumokra épülő táncanyag tervezése

- egyénileg megalkotott és bemutatott, tömör fogalmazású motívumok felhasználásával készített koreográfia, gesztus értékű mozdulatokban megjelenő koreográfia

Mozgásszínházi előadás

- egy adott, mozgásszínházi szempontból elemzett, szerkezetileg, formailag, eszközeit tekintve előkészített alapanyag adaptációjának elkészítése csoportos formában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a tanult mozgás rendszerek működésének jellegzetességeit és alapelveit,
- az érintett területek szakkifejezéseit, tematikáját,
- a mozgás és tánc világának helyét és lehetőségeit a színházi munkában, a színházi típusú alkotófolyamatokban.

Legyenek képesek

- a tánc- és mozgásszínházi működés mozgástechnikai, mozgástervezési és szerkesztési elemeinek alkalmazására és igényes működtetésére,

- színházi jelenetek, adott szituációk, illetve valamely tematika mentén indított improvizáció színházi értékű megjelenítésére, ill. elvégzésére a test nyelvéen, a korábban tanult technikák szabad alkalmazása, minőségi működtetése révén.

11.4.10. Követelmények mozgás és tánc tantárgyból a továbbképző évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a mozgástréning szerepét a megfelelő próbaállapot elérésében,
- a mozgás, tánc és a pantomim szerepét a színházi munkában,
- néhány néptánc, történeti és kortárs tánc-, valamint mozgásszínházi stílust,
- a tánc- és mozgásszínházi előadás elemzésének néhány szempontjait,
- a mozgásszínházi alkotómunka főbb összetevőit, fázisait és menetét.

Legyenek képesek

- egy adott színházi feladatnak megfelelő mozgástréning, mozgássor, tánc vagy koreográfia előadására, bemutatására, esetleg összeállítására,
- a különböző tánc- és mozgásszínházi technikák tudatos alkalmazására,
- a pantomim testtechnikájának és karakterábrázolásának egyszerű alkalmazására,
- színészi jelenlét felmutatására mozgásszínházi játékban,
- tánc- és mozgásszínházi előadások elemzésére és értékelésére,
- rendezői instrukció követésére, az adott szituáció mozgásban történő megoldására.

11.4.11. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

- egészalakos tükör
- CD-lejátszó vagy magnó
- tévé, videó- vagy DVD-lejátszó

- videokamera
- a gyakorlatokat, improvizációkat, etűdök vagy előadások létrehozását segítő CD-k, DVD-k
- tornaszőnyeg

11.4.12. *Beszéd és vers tantárgy az alapfokú évfolyamokon*

A beszéd és vers tantárgy tanításának célja, hogy hozzásegítse a tanulókat beszédük oldottá, természetessé válásához és maradásához, dramatikus és színpadi munkájukban egyaránt – az adottságaiknak és a képességeiknek megfelelő szinten – könnyen érthetővé és élvezhetővé fejlesztéséhez. A tantárgy ugyanakkor keltse fel az érdeklődést a tudatos beszédművelés, valamint a vers- és prózamondás, mint önálló pódiumi műfaj iránt.

A tantárgy feladata, hogy a tanulók a különböző képességfejlesztő gyakorlatokon, játékos feladatokon, szövegelemzéseken és memoriterekben keresztül váljanak képessé a magyar nyelv magas szintű, tudatos használatára, az irodalmi műalkotások értő befogadására és értelmezésére, jussanak el a lírai és prózai szövegek interpretálásának magas színvonaláig. A tantárggyal való ismerkedés során erősödjön befogadói és előadói attitűdjük, váljanak képessé a verskultúra ápolására.

Alapfokú évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszéd folyamat eseményeit (légzés, hangadás, kiejtés),
- a vers zenei–ritmikai jellemzőit.

Fejlessze a tanulók

- hallási figyelmét,
- megfigyelőképességét,
- ritmusérzékét,
- a csoportos munkára való készségét.

Ösztönözze a tanulókat

- képességeik megismerésére,
- megfigyeléseik megfogalmazására,
- versolvasásra, fantáziájuk, asszociációs képességeik felszabadítására,
- csoportos versjátékokra.

Tananyag

Lazítógyakorlat

- lazítás–feszítés

Légzőgyakorlat

- a légutak és a légzés folyamatának megfigyelése,
- légzőgyakorlatok hangokkal,
- szabályozott légzés egyszerű szólamokkal, mondókákkal,
- fúvójátékok folyamatosan, szaggatottan, lágyan, erősen,

Hanggyakorlatok

- játékos hangutánzás (állatok, gépek, tárgyak) magassági és dinamikai váltásokkal)

Hallásgyakorlat

- egymás hangjának felismerése,
- a környezet hangjainak megfigyelése.

Artikulációs gyakorlatok

- beszédmozgás–ügyesítés szavakkal, szólamokkal, nyelvtörő mondókákkal,
- szájról olvasás – hangok.

Ritmus– és tempógyakorlatok

- versek ütemezése tapssal, járással, ütőhangszerekkel,
- kis vers–zenei kompozíciók készítése közmondásokból, ritmikus szólamokból.

Hangsúlygyakorlat

- a szóhangsúly,
- szövegek memoriterként való rögzítése,
- a közös szövegtanulás (mondókák, ritmikus gyermekversek, párbeszédesek).

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az egyszerű mozgásügyesítő gyakorlatokat,
- artikulációs és ritmusgyakorlatokat,
- az általában érvényes hangsúly–szabályokat,

Legyenek képesek

- figyelmüket a saját beszédükre irányítani,
- a szöveg zenei–ritmikai elemeinek kiemelésére,
- csoportos ritmusjátékokra,
- csoportban történő vers–előadásra.

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a célszerű beszédleghzés folyamatát és egyszerű gyakorlatait,
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét,
- a vershelyzetek felismerésének lehetőségeit,
- az egyszerűbb képek, hangulatok kibontásának lehetőségeit,
- a mimika és a testbeszéd szerepének jelentőségét.

Fejlessze a tanulók

- hangszínnel való bánásának képességét,
- szabad asszociációs készségét,
- hanggal történő karakterábrázoló képességét.

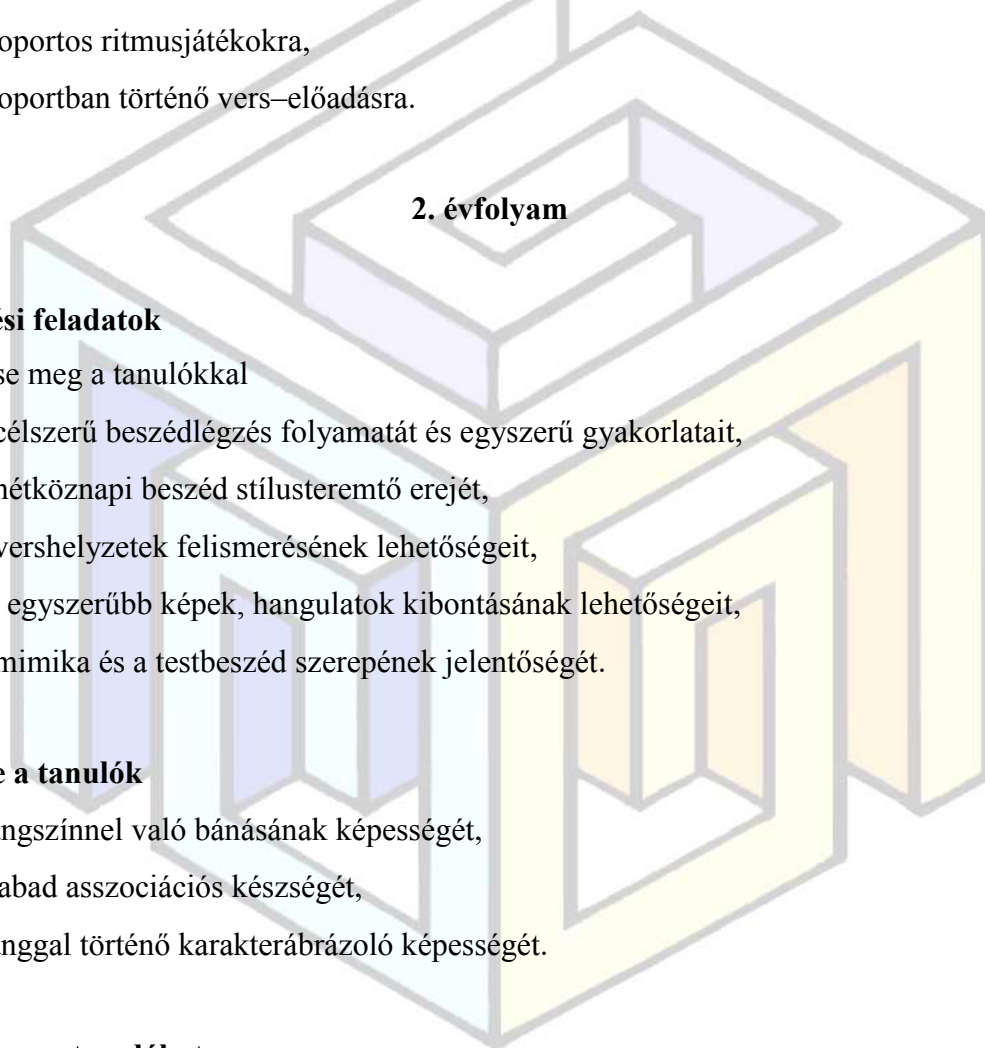
Ösztönözze a tanulókat

- a saját és mások beszédének megfigyelésére,
- különböző hangulatú szövegekkel való munkára,
- kifejezőeszközök bővítésére.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- légzéstípusok ismertetése, megfigyelése

- a célszerű beszédlegzés folyamatának ismertetése és egyszerű gyakorlatai

Hanggyakorlatok

- hangkitaláló játékok (pl. állatok, mesefigurák, tárgyak elképzelt beszéde)
- személyek és hangulatok megszólaltatása (hangszín-játék)
- a természetes alaphang gyakorlatai mindennapi szólamokkal, verssorokkal

Artikulációs gyakorlatok

- ajak és áll gyakorlatok
- a magánhangzók gyakorlatai
- a szóvégejtés játékos gyakorlatai

Ritmus és tempógyakorlatok

- versek, mondókák ütemezése kötött mozgással
- versek, mondókák lassuló és gyorsuló tempóban egyaránt, hangerőváltásokkal

Hangsúlygyakorlatok

- az állítás (kijelentés) hangsúlya
- ereszkedő beszédhang
- számnevek, évszámok hangsúlya
- a név hangsúlyai
- a név a cím, és a szöveg kapcsolata szöveggel való munkák
- játék a szöveggel (ismert gyerekdalokkal, versekkel)
- képek felismerése, szétválasztása, saját szavakkal történő leírása
- a hangulatváltó-pontok tudatosítása
- hangkulissza készítése szabad asszociációkkal
- mozgás-improvizáció a szövegre (szöveg nélkül)
- szöveg és mozgás összekapcsolása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- rövidebb szövegek kiválasztása, bemutatása a gyerekirodalom klasszikusaitól,– az egyéni választások szabadságával

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a természetes és a szerep–beszédhang jellemzőit,
- a vers képekre tagolásának módjait az artikuláció ritmus– és tempóformáló szerepét.

Legyenek képesek

- légzésük egyszerű szabályozására,
- különféle hangszínekkel karakterek és hangulatok megjelenítésére,
- egyszerűbb költői képek felismerésére és kibontására,
- a szövegek tartalmának kifejtésére,
- a szöveg memoriterként való rögzítésére.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a természetes beszédhang tulajdonságait,
- a hétköznapi beszéd stílussteremtő erejét,
- a saját középhang megtalálásának módjait,
- a meseszövés alapvetéseit,
- a mesék, verses mesék, kisprózák illetve a prózaversek előadói különbségeit.

Fejlessze a tanulók

- koncentrációs képességét,
- artikulációs ügyességét és pontosságát,
- a belső képek előhívását,
- a történetmeséléshez szükséges készségeket.

Ösztönözze a tanulókat

- az otthoni gyakorlásra,
- saját élményeik szabatos megfogalmazására,
- mese és novella olvasására,

- eredményeik bemutatására,
- mesélésre, nagy mesemondó egyéniségek lemezeinek vagy előadásainak meghallgatására.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- kapacitásnövelő légzőgyakorlatok zaj és látvány (válllemelés) nélkül
- légzésszabályozó gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- a mellkasi rezonancia megerősítése
- mondókák mellhangon és fejhangon
- a közép hangsáv felismertetése
- hangelőrehozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- a zárhangok gyakorlatai, kettőzésük technikája
- a hosszú magánhangzók ejtésének gyakorlatai
- szájról olvasás (ismert verssorok, mondókák)

Ritmusgyakorlatok

- ütemezés kitalált mozgással
- időmérték – ütemhangsúly (támaszkodni a ritmusra, ellene dolgozni...)
- ritmus a prózában
- a tagolás módzatai

Hangsúly-gyakorlatok

- a kérdezés hangsúlya és hanglejtése kérdőszóval és anélkül
- közbevetések
- a mesélő és a beszélő elkülönítése
- értelmi és érzelmi hangsúlyok
- felkiáltások, óhajtások, jelző és jelzett szó kapcsolata

A szöveggel való munkák

- közös mese-költés (pl. egyszerű láncmese vagy ismeretlen történetek végének kitalálása, nem várt fordulat beiktatása)
- így mesélte anyukám – kedves mesék után-mondása
- saját élményű történetek és viccek mesélése

- mesélési technikák felismerése
- közös mesemondás, dramatizálással
- a szereplők elkülönítése, megszólaltatása
- nonverbális kommunikáció, mimika, testbeszéd

Mesehallgatás, meseolvasás

- mesemondókkal való ismerkedés, előadás, hangos-könyv vagy mese-lemez segítségével
- régi és új „mesék” olvasása (népmesék, majd rövid műmesék)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a kérdezés, felkiáltás, közbevetés helyes dallamvonalát,
- a szereplők elkülönítésének néhány variációját,
- az alapvető testbeszéd-formákat.

Legyenek képesek

- széles hangterjedelemben, játékosan és könnyedén mondani szöveget,
- rövid történetek, mesék értelmezésére, élményszerű felépítésére, közönség előtti önálló előadására.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a koncentráció szerepét a beszédben,
- a vers-kommunikáció fogalmát,
- a művek befogadásának, értelmezésének és közvetítésének lehetőségeit,
- a versmondó versenyek mibenlétét, és az azokon való részvétel ismerveit,
- a balladamondás sajátosságait.

Fejlessze a tanulók

- ritmusérzékét,
- kommunikációját,

- a személyes közlés és a saját gesztusrendszer tudatosítását,
- képi fantáziáját,
- előadói technikai tudását.

Ösztönözze a tanulókat

- eleven hanghasználatát,
- produktív fantáziáinak előhívását,
- önálló szövegválasztását,
- „házi” vers– és prózamondó alkalmainak szervezését,
- önálló véleménynyilvánítását.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- szöveges gyakorlatok mozgás közben
- a lopott (pót) levegővétel technikája

Hanggyakorlatok

- a mellkasi rezonancia megerősítése
- skálázás szavakkal, verssorokkal, legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- a j–l–r hangok gyakorlatai
- az artikulációs hibák fölismerése hallás útján
- „szinkron-játék” (szájról olvasás) versekkel

Ritmusgyakorlatok

- időmértékes versek ritmizálása
- játék a magyaros versformákkal

Hangsúlygyakorlatok

- a tagadás hangsúlya

Szöveggel való munka

- változatos hangulatok, érzelmek megmutatása (kreatív hangfestés)
- vershelyzetek, szituációk – helyzetdalokban, zsánerképekben
- lírai dalok – hangszín, hangulat, érzélem, tempó
- ismerkedés a balladákkal – sűrített érzelmek, feszültségek megjelenítése

Szövegek memoriterként való rögzítése

- választott nép- vagy vígballada
- kisprózák (műmesék, novellák)
- vidám, rövid időmértékes versek

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a légzés szövegtagoló szerepét,
- beszédhibáik korrekciós lehetőségeit, a kreatív hangfestés eszközeit,
- a hangszín szerepét a hangulatteremtésben,
- a pódiumi kiállítás, megszólalás alapvető ismérveit.

Legyenek képesek

- légzésük tudatos irányítására,
- oldott, természetes középhangjuk használatára,
- saját kiejtésük megfigyelésére és elemzésére,
- különböző ritmusú lírai művek érzékletes megszólaltatására,
- felépített produkciók bemutatására.

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hallás és beszédállapot kapcsolatát,
- a gyakran hallható beszédhibákat, és azok korrekciós lehetőségeit,
- az érzelmek, indulatok hangsúlymódosító szerepét,
- a verselemzés előadói központú megközelítését.

Fejlessze a tanulók

- hallásfigyelmét, hallási megkülönböztető képességét,
- képzelőerejét,
- érzelmi intelligenciáját,
- empátikus és műértelmező képességeit.

Ösztönözze a tanulókat

- a gesztusok és a mimika természetes használatára,
- a versek saját élményű megfogalmazásának közelítésére,
- önálló választású szövegek megformálására,
- csoportos versműsorokban való részvételre,

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- fizikai terheléssel
- koncentrációs légzőgyakorlatok
- nyelvtörők légzésszabályozással

Hanggyakorlatok

- a térhez igazodó középhang gyakorlatai
- indulati fokozás–csillapítás egyszerű szólamokkal

Artikulációs gyakorlatok

- nyelvtörők a sziszegő és a susogó hangok gyakorlására
- a gyakran előforduló beszédhibák egyszerű korrekciós gyakorlatai

Ritmusgyakorlatok

- időmértékes versek tetszőleges és kötött ritmuskíséréssel

Hangsúly és hanglejtésgyakorlatok

- mondatok hangsúly–variációi
- az indulat és érzelem hangsúlyai

Szöveggel való munka

- tartalom és forma; gondolati ívek
- személyes közelítés a szöveghez
- a szöveg és a testbeszéd egymásra hatása
- a megszemélyesítések játéka (párbeszédű versek)
- ismerkedés a szónoki beszéd alapjaival – az érvelés tagolási technikái
- erő, dinamika, gondolat a szövegben
- elbeszélő költemények – (narrátor, több szereplő...)
- rövid, ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- az irodalomórai kötelezők előadói feldolgozása
- válogatás, önálló választás alapján, a kortárs irodalomból

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát,
- a művészi előadás gondolati (érzelmi) és beszédtechnikai feltételeit,
- a hangsúly és érzelmi többletek jelentés–módosító szerepét.

Legyenek képesek

- alkalmazkodni a térhez,
- megfelelő hangerővel, tartósan, érthetően szöveget mondani,
- a verbális, vokális és nonverbális kommunikációs csatornák tudatos használatára.

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét,
- a leíró költészet és a gondolati líra sajátosságait, előadói követelményeit.

Fejlessze a tanulók

- figyelemmegosztó képességét,
- esztétikai érzékenységét,
- képközvetítési készségeit.

Ösztönözze a tanulókat

- hangi adottságaik eleven használatára,
- önismeretük pontosítására,
- saját közlésvagyuknak megfelelő szövegek kiválasztására, tolmácsolására,
- csoportos és egyéni előadói munkára,
- ünnepi műsorok szerkesztésében való kreatív részvételre,
- az irodalmi előadó–művészet fórumainak megismerésére.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- koncentrációs légzőgyakorlatok mozgás közben

Hanggyakorlatok

- szöveges hangerőgyakorlatok: a középhangerő, az erős és az intim hangvétel
- szöveges hangmagasság gyakorlatok legfeljebb egy oktáv terjedelemben

Artikulációs gyakorlatok

- pontos, pergő tempójú szöveges gyakorlatok mozgás és fizikai terhelés közben

Ritmus és tempógyakorlatok

- időmértékes szövegek gyakorlatai tempóváltásokkal

Hangsúly és hanglejtésgyakorlatok

- összetett mondatok hanglejtése
- a „lebegő” szólamvég

Szöveggel való munka

- gondolati és leíró versek színei
- hangszín-váltások, hangerő, tempó, ritmus
- érzelmek – átélés, és/vagy közvetítés
- instrukció-adás (pl. egymás versmondásának megfigyelése, értékelése, a véleménynyilvánítás mikéntje)
- saját élmény keresése a versekben
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
- ünnepi műsorok szerkesztési gyakorlata (szövegek és zenék gyűjtése, válogatása)

Szövegek memoriterként való rögzítése

- az iskolai kötelezőkön túli önálló választások
- műballadák

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az írásjelek megszólaltatásának lehetőségeit,
- a kifejező beszéd lehetőségeit és hatáselemeit,
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat,

Legyenek képesek

- figyelmük megosztására,
- érzelmeik kondicionálására,
- fantáziájuk és előadókészségük felszabadítására,
- ismeretlen szövegek értelmezett felolvasására,
- önmaguk és egymás teljesítményének többirányú értékelésére.

11.4.13. Követelmények beszéd és vers tantárgyból az alapfokú évfolyamok elvégzése után

A tanulók ismerjék

- a lazító és koncentrációs játékokat és gyakorlatokat,
- a fejlesztő és kondicionáló beszédtechnikai játékokat, gyakorlatokat,
- az általában érvényes hangsúly–szabályokat,
- az artikuláció ritmus– és tempóformáló szerepét,
- a szövegválasztás alapvető kritériumait,
- a lírai és az epikus művek előadásmódja közötti különbségeket,
- a testbeszéd jeleit,
- a pódiumi szereplés alapvető követelményeit,
- saját előadói lehetőségeiket és korlátaikat,
- a szövegelemzés előadói szempontú alapfolyamatát.

Legyenek képesek

- a beszéd folyamat részeinek és egészének tudatos irányítására az adottságaiknak legjobban megfelelő beszédállapot elérése érdekében,
- hallás alapján fölismerni a követendő és az elvetendő beszéd példát,
- a fejlesztő és a korrekciós gyakorlatok alkalmazására beszédükben,
- a szövegek zenei elemeinek kiemelésére, a ritmus és a vers gondolati összefüggésének felismerésére,
- a szövegek tartalmának értelmezésére, memoriterként való rögzítésére,
- mesék és versek, prózai szövegek önálló vagy csoportban történő előadására,
- önmaguk és társaik teljesítményének értékelésére,
- a kommunikációs csatornák eleven használatára.

**11.4.14. Beszéd és vers tantárgy a továbbképző
évfolyamokon**

7. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a hangszín jelentésformáló szerepét,
- az önálló szövegelemzés ismérveit,
- a tartalom kibontásának kreatív formáit.

Fejlessze a tanulók

- ritmus- és tempóérzékét,
- képességeit érzelmi megnyilvánulásai megformálására.

Ösztönözze a tanulókat

- a rendszeres gyakorlásra,
- beszédképességeik, a verbális és nonverbális csatornáik minél változatosabb használatára,
- új képességek kibontakoztatására, felfedezésére.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- Bemelegítő gyakorlatok

Hanggyakorlatok

- Hangerőszabályozó gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- A magánhangzók kapcsolódásainak helyes ejtése

Ritmus- és tempógyakorlatok

- Ritmizálás az értelmi hangsúlyok visszahelyezésével

Önálló verstechnikai gyakorlatok, játékok

- Versek, népdalok vakszöveggént való használata
- Versépítés (a vers logikájának felismerése)

Szöveggel való munka

- Fokozás, építkezés, poentírozás
- Hogyan mondjunk ma régi szövegeket?
- Idegen szavak a szövegben – megoldások
- Kor- és karakteridézés
- Ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- Iskolai kötelezők melletti szabad választások
- Klasszikusokból szabadon választva
- Kortárs versekből való választás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- „Ismeretterjesztő előadás” szerkesztése – zenével

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a magánhangzók kapcsolódásaira érvényes ejtési szabályokat,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- az önálló szövegelemzés ismérveit.

Legyenek képesek

- beszédtechnikai ismereteik előadói helyzetben való tudatos alkalmazására,
- klasszikus versformájú szöveg skandálás nélküli ritmikus megszólaltatására,
- ismert karakter–hangzások megformálására, alkalmazására.

8. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

- a szövegek tagolásának, földolgozásának módozataival,
- a beszédtanítás nagy egyéniségeivel.

Fejlessze a tanulókat

- hangadási bátorságát és erejét,
- előadói önbizalmát, kifejező eszközeit.

Ösztönözze a tanulókat

- beszédük rendszeres gondozására,
- önkifejező szövegek gyűjtésére, előadására,
- versműsorok látogatására.

Tananyag

Légzőgyakorlatok

- gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával

Hanggyakorlatok

- szinten–tartó (bemelegítő) gyakorlatok

Artikulációs gyakorlatok

- a mássalhangzók kapcsolódásának helyes ejtése

Ritmusgyakorlatok

- gyakorlatok tempóváltásokkal

Szöveggel való munka

- a nagy érzelmek verseinek megszólaltatása
- tragikum a közlésben
- szerelmes versek
- realista és groteszk szövegek (novellák)
- nonszensz versek
- a tudatos szövegválasztás ismérvei
- saját mondanivaló megtalálása és kifejezésre juttatása (közlésvágy)
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- iskolai kötelezők melletti szabad választások
- kortárs versekből való választás
- kisprózák –egypercesek, prózaversek
- repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- „ilyenek vagyunk” „önismereti előadás” szerkesztése – zenével

Tájékozódás a beszédtanítás szakirodalmában

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a bemelegítő hang–gyakorlatokat,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- a beszédtanítás hazai nagyjainak nevét és fontos műveit.

Legyenek képesek

- halkán és suttogva is szöveget mondani,
- önállóan, személyiségükhöz illő verset/szöveget választani,
- csoportmunkában együtt dolgozni.

9. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókkal

- a beszédtechnikai váltások szerepét a kifejezésben,
- az önálló versválasztás, feldolgozás ismérveit,
- a kifejező előadás kritériumait,
- a különböző pódiumi műfajokat.

Fejlessze a tanulók

- „beszéd–elemző” hallását,
- érzelmi rugalmasságát,
- előadó–technikai felkészültségét.

Ösztönözze a tanulókat

- a változatos hanghasználatra,

- a kifejező–eszköztár tudatos használatára,
- önálló repertoár–építésre,
- csoportos pódiumi előadások létrehozására.

Tananyag

Lézőgyakorlatok

- gyakorlatok suttogott beszéddel
- koncentrációs gyakorlatok figyelemmegosztással

Hanggyakorlatok

- gyakorlatok suttogott és hangos beszéd váltakozásával
- váltások a beszédben (hangerő, hangszín, hangmagasság)

Artikulációs gyakorlatok

- beszédmozgás ügyesítő gyakorlatok

Ritmusgyakorlatok

- prózai szövegek ritmizálása

Hangsúlygyakorlat

- a hangsúly és a szórend viszonya

Szöveggel való munka

- a kifejező előadás ismérvei váltakozó hangulatú, tartalmú szövegekben
- a vershelyzet megteremtése, felidézése, a hangulatváltások gyakorlása
- a tudatos szövegválasztás ismérvei
- versmonológok – drámai monológok (azonosságok és különbségek)
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása

Szövegek memoriterként való rögzítése

- kortárs versekből való önálló választás
- monológok, versmonológok, szerepversek
- repertoár–építés, gyarapítás

Szerkesztési gyakorlat, csoportmunkában való részvétel

- szertartásjátékok, oratóriumok, nagyobb lélegzetű irodalmi művek csoportos megszólaltatása
- vers–színház (új kifejezési formák keresése)

Követelmények

A tanulók ismerjék

- az artikulációs mozgás–ügyesítés gyakorlatait,
- a pódiumi műfajokat,
- a különböző hangulatú versek, szövegek előadásának technikai ismerveit.

Legyenek képesek

- egyéni beszédfeladataik önálló, eredményes elvégzésére,
- saját repertoár–építésre,
- önállóan, személyiségükhöz illő vers– vagy prózai szöveg kiválasztására,
- csoportos munkában pódiumi előadások létrehozására.

Fejlesztési feladatok

Ismertesse meg a tanulókat

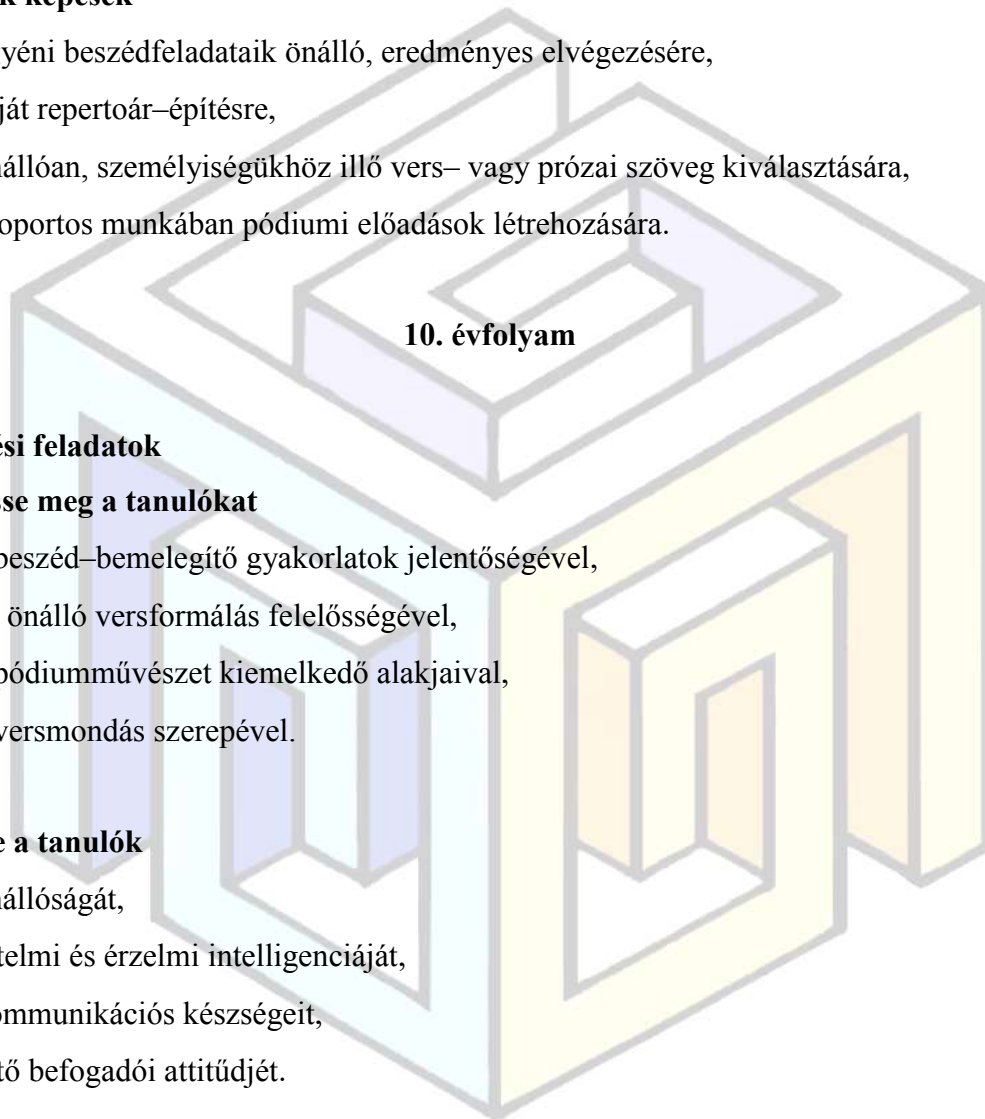
- a beszéd–bemelegítő gyakorlatok jelentőségével,
- az önálló versformálás felelősségével,
- a pódiumművészet kiemelkedő alakjaival,
- a versmondás szerepével.

Fejlessze a tanulók

- önállóságát,
- értelmi és érzelmi intelligenciáját,
- kommunikációs készségeit,
- értő befogadói attitűdjét.

Ösztönözze a tanulókat

- önképzésre,
- a szakirodalom tanulmányozására,
- a verskultúra ápolására előadói estek látogatására, verslemezek hallgatására,
- a tudatos nyelvhasználat elmélyítésére.

Tananyag

- összetett gyakorlatok: a légzés–hangadás–artikuláció összehangolása
- összetett beszéd–bemelegítő gyakorlatok
- rövid elméleti áttekintés a pódiumművészet történetéről
- vershallgatás – a pódiumművészet nagyjai
- szöveggel való munka
- a kifejező előadás ismérveinek rögzítése
- ismeretlen szövegek első olvasatú, értelmezett, kifejező felolvasása
- szövegek memoriterként való rögzítése
- kortárs versekből való önálló választás
- tematikus versmondó versenyekre való felkészülés
- repertoár–építés, gyarapítás
- szerkesztési gyakorlat
- önálló estek szerkesztési alapelvei

Követelmények

A tanulók ismerjék

- a szinten–tartó és a továbbfejlesztő beszédtechnikai gyakorlatokat,
- a verselemzés, a szövegértelmezés folyamatát,
- a szerkesztés alapvető technikáit,
- a pódiumművészet történetének rövid krónikáját, és kiemelkedő előadóit.

Legyenek képesek

- önállóan bemelegíteni (szöveges szereplések) előtt,
- önálló szövegválasztásra és annak megformálására,
- rövidebb lélegzetű önálló műsorok szerkesztésére.

11.4.15. *Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után*

A tanulók ismerjék

- az önálló szövegelemzés ismerveit, a tartalom kibontásának kreatív formáit,
- a beszéd dallamának változatait és kifejező erejét,
- a beszéd váltásait (erő, magasság, hangszín, tempó),
- a szövegek tagolásának, feldolgozásának lehetőségeit,
- a különböző hangulatú szövegek előadási technikáit,
- a pódiumművészet történetét, kialakulását, és ismert alakjait,
- a pódiumi műfajokat.

Legyenek képesek

- dramatikus és színpadi munkájukban az e tantárgy keretében tanultak alkalmazására,
- önállóan, személyiségükhöz illő vers– vagy prózai szöveg kiválasztására,
- ismeretlen szövegek kifejező megszólaltatására,
- saját repertoár–építésre,
- a választott és megtanult szövegek hiteles tolmácsolására.

11.4.16. *A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:*

- alapvető fénytechnika
- CD–lejátszó vagy magnó
- tévé, videó– vagy DVD–lejátszó
- CD–k, DVD–k , videofelvételek neves előadóművészek előadásaiból
- hang–, zörej–, és zajkeltő eszközök

XII. ZENEMŰVÉSZETI ÁG/ NÉPZENE

12.1. Az alapfokú népzeneoktatás célrendszere, funkciói

Az alapfokú művészetoktatás tantervi programja keretében folyó zenei nevelés lehetőséget ad népzenei tanszakok működtetése révén a nemzeti, népi hagyományok átadására, az egyetemes kultúra, az európai műveltség közvetítésére, az értékmegőrzés formáinak kialakítására, a klasszikus zene és népzene egymást gazdagító, organikus kapcsolatának kiteljesítésére. Tantervünkkel szeretnénk hozzájárulni nemzeti és etnikai kisebbségi közösségeink zenei önismeretének megalapozásához, e közösségek hagyományos zenei megnyilvánulásainak megőrzéséhez, szakmai fejlesztéséhez is.

Az alapfokú népzeneoktatás az életkori sajátosságok figyelembe vételével a hagyományos kultúra értékeinek egységes szemléletű feldolgozására nevel, fejleszti az alkotó magatartást, a variációképző–rögtönzőkészség kialakítását, az önkifejezést, megalapozza az általános zenei műveltséget.

Az énekes és hangszeres népzene anyanyelvi szintű elsajátításával a hagyományos kultúra értékeinek tisztelésére, őrzésére, gyarapítására, továbbadására nevel, lehetőséget nyújt a zene megszólaltatásához szükséges hangszeres és énektechnikai készségek megszerzésére, a zenei ismeretek tudatosítására, a kreativitás az esztétikai érzékenység alakítására.

Az oktatási folyamat – kihasználva a még élő tradíció nyújtotta pedagógiai lehetőségeket – megismerteti a tanulókkal a népzene sajátos gondolkodásmódját, a dallam– és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseit, a ritmus és intonáció értelmezésének a nyelvi sajátosságokkal is összefüggő hangsúlyviszonyait, a különböző zenei műfajok sajátosságait. Célja az is, hogy felkészítsen a zene emocionális és intellektuális befogadására, a társas zenei aktivitásra.

A népzene – és hagyományos közegében tanulásának folyamata is – alapvetően közösségi megnyilvánulás, ezért tanításában a kamarazenének, a hangszeres–énekes együttműködésnek kiemelt jelentősége van. A társas zenélés, valamint az ehhez gyakran társuló néptánc elmélyíti, megerősíti a tanulók megszerzett egyéni tudását, közösségformáló ereje által hat az emberi interakciók fejlődésére, megteremti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben történő alkalmazása között.

12.2. A népzene tanszak működtetésének célja a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában

Hosszú távú célunk, hogy az iskola néptánc tanszacos csoportjainak koreográfiáit az iskola saját zenekara kísérelje. Ennek érdekében indítjuk 2016 szeptemberétől **zeneművészet/népzene ágon**, az alábbi **hangszeres és vokális tanszakokon** belül a következő tantárgyak tanítását:

Hangszeres tanszakok:

Főtárgy az egyes tanszakokon

Vonós és tekerő tanszak

- népi hegedű
- népi brácsa
- népi bőgő cselló

Pengetős tanszak (2019/2020. tanév)

- citera
- tamburák
- koboz

Akkordikus tanszak

- népi harmónika

Ütős tanszak

- népi ritmushangszerek

Vokális tanszak:

- népi ének

Kötelező tantárgy:

- népzenei ismeretek

Kötelezően választható tantárgyak:

- népi kamarazene (2-8 fő között, az alapfok ötödik évfolyamától)

Választható tantárgy:

- népi zenekar (8 fő fölött, az alapfok ötödik évfolyamától)

12.3. A képzés struktúrája

Tanszakok és tantárgyak

Vonós és tekerő tanszak tantárgyai: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő

Fúvós tanszak tantárgyai: népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató

Pengetős tanszak tantárgyai: citera, tamburák, koboz

Akkordikus tanszak tantárgyai: népi cimbalom, népi harmonika

Ütős tanszak tantárgyai: népi ritmushangszerek

Vokális tanszak: népi ének

Zeneismeret tanszak tantárgyai: népzenei ismeretek, néprajz, szolfézs kötelező, szolfézs

Kamarazene tanszak tantárgyai: népi kamarazene (a tantárgy magába foglalja a hangszeres és vokális társaszenét), népi zenekar

Hangszeres és vokális tanszakok – egyéni képzés

„A” TAGOZAT

Főtárgy: hangszeres és vokális tanszakok

Kötelező tantárgy: szolfézs kötelező^{12*} népzenei ismeretek

Kötelezően választható tantárgyak: szolfézs, népzenei ismeretek, néprajz^{13**}, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar.

Választható tantárgy: szolfézs, népzenei ismeretek, néprajz, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, vagy a klasszikus zene, jazz–zene, elektroakusztikus–zene tantervi programjainak tantárgyai

Korrepetíció (népi hangszeres, vagy zongorakiséret): a hangszeres és a vokális tanszakok tantárgyaihoz szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás.

¹² *Ha a tanuló már teljesítette a kötelező tantárgy követelményeit (szolfézs alapfok 4. évfolyam), akkor helyette a kötelezően választható tantárgyak közül körül köteles egyet felvenni.

¹³ **A néprajz kötelezően választható tantárgyként csak az alapfok 5. évfolyamtól tanulható.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	(0–2)	(0–2)	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2	0–2
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2)+6+4 évfolyam: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő, népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató, citera, tamburák, népi cimbalom, koboz, népi harmonika, népi ének,

(2)+6 évfolyam: népi ritmushangszerek,

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

A tanszakok kötelezően előírt tantárgyai és azok óraszámai figyelembevételével mellett a tanuló más tanszak, illetve művészeti ág képzésébe is bekapcsolódhat, illetve azok tanítási óráin részt vehet.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozaton minimum **2x30 perc** (egyéni)

Kötelező tantárgy: „A” tagozaton a 4. évfolyam végéig **2x45 perc** (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy: 5.–10. évfolyamig

Csoportos tantárgy: minimum **2x 45 perc** zenekar: minimum 9 fő; kamarazene: 2–8 fő

Választható tantárgy: Az előképző 1. évfolyamától a képzés teljes idejében 1 vagy 2 tantárgy.

A korrepetíció ideje: A teljes képzési időben minimum **10 perc**

„B” tagozat

Főtárgy: hangszeres és vokális tanszakok – az alapfok 2. évfolyamától javasolt

Kötelező tantárgy: szolfézs

Kötelezően választható tantárgy: zongora

Választható tantárgyak: népzenei ismeretek, néprajz, második hangszer, népi ének

Korrepetíció (népi hangszeres vagy zongorakiséret): a hangszeres és a vokális tanszakok tantárgyaihoz szorosan kapcsolódó kötelező kiegészítő foglalkozás.

Óraterv

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	(1)	(2)	(1)	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Főtárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(2)	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelezően választható tantárgy				1	1	1	1	1	1	1	1	1
Választható tantárgy	(0–2)	(0–2)	(0–2)	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	(4–6)	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6	5–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2+1)+5+4 évfolyam: népi hegedű, népi brácsa, népi bőgő/cselló, tekerő, népi furulyák, duda, népi klarinét/tárogató, citera, tamburák, koboz, népi cimbalom, népi harmonika, népi ének

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképzettség, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: minimum **2x45 perc** (egyéni)

Kötelező tantárgy: minimum **2x45 perc** (csoportos)

Kötelezően választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Választható tantárgy: a képzés teljes idejében 1 tantárgy

Egyéni tantárgy minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

*A korrepetíció ideje: A teljes képzési időben minimum **10 perc***

Zeneismeret és kamarazene tanszakok – csoportos képzés

„A” TAGOZAT

Főtárgy: népzenei ismeretek, néprajz, kamarazene

Kötelező tantárgy: népi hangszeres, vagy vokális tantárgy

Kötelezően választható tantárgy: zongora kötelező, második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, népzenei ismeretek, néprajz, szolfézs

Választható tantárgy: második hangszer, népi ének, kamarazene, zenekar, valamint a klasszikus zene, jazz–zene, elektroakusztikus–zene tantervi programjainak tantárgyai.

Óraterv 1.

Tantárgy	Évfolyamok							
	Előképző		Alapfok					
	(1)	(2)	1	2	3	4	5	6
Főtárgy	(2)	(2)	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	(1)	(1)	1	1	1	1	1	1
Kötelezően választható tantárgy	(1–2)	(1–2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Választható tantárgy	(1–2)	(1–2)	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2	1–2
Összes óra:	(4–6)	(4–6)	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6	4–6

A képzés évfolyamainak száma:

(2)+6 évfolyam: népzenei ismeretek,

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképző, a második számjegy az alapfok évfolyamainak számát jelentik. Az előképző évfolyamokat nem kötelező elvégezni.

Óraterv 2.

Tantárgy	Évfolyamok					
	Alapfok		Továbbképző			
	1	2	3	4	5	6
Főtárgy	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy	2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy	2	2	2	2	2	2
Összes óra:	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

A képzés évfolyamainak száma:

(2+4)+2+4 évfolyam: kamarazene, néprajz

Az első (zárójelben levő) számjegy az előképzettség, a második számjegy az alapfokú, a harmadik számjegy a továbbképző évfolyamainak számát jelentik.

A néprajz és kamarazene tantárgyak főtárgyként vagy kötelezően választható tantárgyként az alapfok 5. évfolyamától tanulhatók.

A tanítási órák időtartama:

Főtárgy: „A” tagozaton – minimum **2x45 perc**

Kötelező tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Kötelezően választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

Választható tantárgy:

Egyéni tantárgy: minimum **1x45 perc**

Csoportos tantárgy: minimum **1x 45 perc**

12.4. A népzeneoktatás általános fejlesztési követelményei

Kiemelt kompetenciák a népzeneoktatás területén

Bemeneti kompetencia

Alapfokú művészetoktatás keretében folytatott népzenei tanulmányokhoz előképzettség nem szükséges. A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók érdeklődésére, tehetségére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket.

Szakmai kompetencia

- a zenei képességek fejlesztése (hallás, ritmusérzék, intonációs érzékenység – különös tekintettel a népzene sajátos hangközeire és ritmusfajtáira fogékonyság a hangszín és a dinamika különbségeire,
- zenei memória és fantázia, előadói és manuális készség, a zenei karakterek iránti érzékenység, stílusérzék, esztétikai érzékenység.
- a megfigyelőkészség a hallás utáni memorizálás fejlesztése,
- zenei olvasás és írás készségének megalapozása és kifejlesztése, segítséggel eljutva az önálló lejegyzéshez és dallamértelmezéshez, az eredeti előadasmód alapvető jellegzetességeinek felismeréséhez és alkalmazásához, dallamfüzérek, zenei folyamatok, táncciklusok szerkesztéséhez.
- a hangszer- és énektechnikai készségek megszerzése, fejlesztése,
- a variációképző rögtönzőkészség kialakítása, az improvizációs készség fejlesztése.

Személyes kompetencia

- Az érzelmi intelligencia, művészi kifejező készség, szorgalom, önfegyelem, elhivatottság, kreativitás, ötletgazdagság, az alkotói magatartás, lelkiismeretesség, önbizalom, nyitottság. Az énekes és hangszeres népzene anyanyelvi szintű elsajátításának megalapozásával a hagyományos kultúra értékeinek tiszteletére, őrzésére, gyarapítására, továbbadására nevel.

Társas kompetencia

Az együttműködés képessége (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) azon viselkedési formák

tanulása, amelyek alapján a tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérfunkció, ének-, tánckíséret, tánccház).

Módszertani kompetencia

- Tanulás tanulása, a tanulók rendszeres, céltudatos, igényes munkára, hatékony gyakorlásra, értő zenehallgatásra nevelése.
- Rendszerezett zenei ismeretek, általános zenei műveltség megalapozása, az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti, népi hagyományok átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására.
- A zene logikájának, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam- és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátosságaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak megismertetése.
- A főbb zenei műfajok, stílusok sajátosságainak, a zeneirodalom nagy korszakainak, a zene történetének, népzenei zenéjének, az előadóművészet és a zeneirodalom nagy egyéniségeinek megismertetése.
- A különböző népzenei műfajok, dialektusok, stílusok sajátosságainak, a velünk együtt élő népek hagyományának, a népzene kutatás történetének, a népzene jelentős előadó-egyénségeinek megismertetése.
- Nyitottság kialakítása a klasszikus zene, a kortárs zene, a régizene, jazz, az értékes szórakoztató zene iránt.
- A tanulók zenei ízlésének formálása.
- Fogékonyság a művészeti értékek befogadására, alkalmazására, a korábban gyűjtött vagy még élő népzenei anyag segítségével a hagyományos kultúra értékeinek önálló, egységes szemléletű feldolgozására.
- Az önkifejezés eszköztárának gazdagítása, a népzene sajátos értékrendszerének felismerése, alkalmazása, aktív közművelődési tevékenységre, koncerteken, fesztiválokon, tánccházakon, táborokban, valamint gyűjtőutakon való részvételre ösztönzés, az egyházzenei élet segítése a népzene eszközeivel.
- A társművészetek iránti nyitottság kialakítása.

Tehetséggondozás.

A zenei pályát választó tanulók felkészítése szakirányú továbbtanulásra.

12.5 Vonós tanszak/ népi hegedű tantárgy, tananyagtartalom, követelmények

12.5.1. *A népi hegedűtanítás feladatai*

A hegedű főként tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a magyar népzene hangszeres darabjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni hangszerükön.

A program ismertesse meg a tanulókkal

- a hegedű akusztikai sajátosságait,
- a hangszer hangolását,
- a hangszer és a vonó felépítését, részeit,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit,
- a megfelelő vonóvezetést, balkéz–technikát,
- a kezek pontosan összehangolt mozgását.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer–karbantartási feladatokra.

Ismertesse meg

- a hegedű alkalmazási területeit a magyar népzenei hagyományban,
- a különböző tájegységek jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- hangszerük jellegzetes, hagyományos repertoárját, ennek irodalmát,
- a program elvégzéséhez szükséges hangszertechnikát,
- azokat a jellegzetes hangszertechnikákat, amelyekkel a hegedű a magyar népzene sajátos előadásmódjának megfelelően (jellegzetes hangképzés, hangsúlyozás, ritmizálás és díszítés, ezek általános és különleges formái) szólaltatható meg,
- a magyar népzene jellemző és a népi hegedűjátékban előforduló improvizációs módszereket,
- a primás szerep feladatait,
- a tanult dallamanyag kíséretmódját és annak kíséretét (hegedűn vagy kontrán),

- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos vonós együtteseket (bandákat) és ezek hangzását.

A képzés alapozza meg és fejlessze a tanuló formaérzékét, zenei képességeit (hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, érzékenységét a dinamika és a hangszín változásaira, stílusérzékét, zenei képzelőerejét) és zenei kifejezőkészségét.

A pedagógus vegye figyelembe a növendék életkori sajátosságait és technikai felkészültségét a tananyag megválasztásakor. A kiválasztott tananyag alkalmazkodjon a tanuló képességeihez és érdeklődéséhez.

12.5.2. *Népi hegedű tantárgy az előképző évfolyamokon*

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.
- Kamarazene – hangszerekkel, ritmust adó eszközökkel.

A hegedű megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).
- A dallamok játéka együttesel.
- Az "együtt hangzás" megérzése és megértése.
- Mozdulás, gyermekjáték, tánc kísérése együttesel.

Követelmény

A gyermek ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.

Legyen képes – alapfokon – tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gyermekjátékok, táncok megszólaltatása hegedűn.
- Együtt játék – zenekarban.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok hallás utáni elsajátítása énekelve és hangszeren játszva.
- Ugrós, illetve kanásztánc típusú dallamok énekelve és hangszeren játszva (dunántúli ugrós, dus, szatmári oláhos, cigánytánc stb.).

Követelmény

Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi ugrós dallamok játéka zenekarral.

12.5.3. Népi hegedű tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A magyar népzében jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes-, nyújtott- és élés ritmus valamint a szinkópa)
- Népzene – hangszeres népzene. Általános tájékozódás a magyar népzene világában.
- Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől az évfolyam nehézségi fokának megfelelően.
- Szimmetrikus csárdás dallamok (dunántúli, palóc, szatmári lassú csárdás stb.).

Követelmény

Alapvető dallamismeret és tájékozottság a magyar népzében.

A hangszer és vonó tartásának elsajátítása, a hangszeren való alapvető tájékozódás kialakítása.

A hangképzés, vonókezelés, intonáció kialakítása és fejlesztése.

A tanult dallamok folyamatos fűzészerű játéka zenei nyelvjárással.

A tananyagot tartalmazó hangzóanyag rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi lassú és frisscsárdás dallamok játéka zenekarral.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Szimmetrikus csárdás dallamok (dunántúli, palóc, szatmári lassú csárdás stb.).
- Repertoár bővítés

Követelmény

Szimmetrikus csárdás és verbunk dallamok előadása helyes hangsúlyozással és ritmizálással.

A legényes dallamok játékmódja a tanult dallamokon keresztül.

A különböző karakterű táncok, tánc típusok stílusos előadása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi lassú és frisscsárdás dallamok játéka zenekarral.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangsúlyozás és a játékmód jellegzetességeinek tudatosítása:
- A népi dallamok hangsúlyozása a magyar nyelv hangsúlyozási, illetve ritmikai jellegzetességeivel összefüggésben (beszédszerű hangsúlyozás, nyolcad hangok, nyújtott és éles ritmusok, stb.).
- A népi dallamok hangsúlyozásának általános és különleges formái (hangpárok, „ellenhangsúlyozás”, rejtett ritmusok stb.).
- A ritmus értelmezése a népzeneben (hangsúly és ritmus összefüggése).
- A bal és jobb kéz szerepe a hangsúlyozásban. A vonóval történő hangsúlyozás jellegzetes módjai (pl. hangsúlyozás húrra csapott vonóval, „reflex” vonóindítás).
- Erdélyi csárdás dallamok (széki, mezőségi, szilágysági csárdás).

Követelmény

A hangsúlyozás és a ritmus eddig tanult jellegzetességeinek ismerete.

A hangsúlyozás tanult formáinak alkalmazása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági csárdás és ugrálás dallamok játéka zenekarral.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.
- Legényes típusú dallamok (széki sűrű tempó, mezőségi sűrű magyar, zsibai legényes, pontozó, kalotaszegi legényes, kanász stb.).
- Közép–erdélyi csárdás dallamok (széki, ördögösfüzesi, mezőségi csárdás).

Követelmény

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Közép–erdélyi csárdás dallamok játéka zenekarral.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi táncrend. Kalotaszeg zenéjének különböző stílusai. Vagy: Székelyföld zenéje. A székelyföldi zene különböző stíluskörei.

Követelmény

- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzései a magyar népzeneben a kalotaszegi vagy székelyföldi zenén keresztül.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy székelyföldi dallamok játéka zenekarral.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A rubato dallamok helye a magyar zenei hagyományban.
- Hangszeres keservesek. A pakulár nóta.
- A szatmári, a palóc és a dunántúli csárdások játékmódja.
- A lassú és friss csárdás dallamok hangsúlyozási, ritmizálási, díszítési hagyománya és lehetőségei.
- Az aszimmetrikus hangsúlyozás Észak–kelet–, Észak– és Nyugat–Magyarországon előforduló formái.
- A rubato–hatás érvényesülése a táncdallamok játékában.
- Régi és új stílus a hangszeres népzeneben.
- A hegedű (kontra, hegedű–kontra) megszólaltatása
- A hangszer tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- A húrok együtthangzása (húrsíkok), hangzatok megszólaltatása.
- Hangsúlyozás.
- Egyenletes és változó ritmusú hangzatok.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozcás kísérése különjátszott hangokkal.
- Az akkordfunkciók alapfokú ismertetése elméletben és gyakorlatban.

Követelmény

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szatmári, palóc vagy dunántúli hallgató, csárdás, friss

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Szimmetrikus csárdás dallamok (dunántúli, palóc, szatmári lassú csárdás stb.).
- Repertoár bővítés
- Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, az évfolyam nehézségi fokának megfelelően.

Követelmény

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Szimmetrikus csárdás és verbunk dallamok előadása helyes hangsúlyozással és ritmizálással.

A különböző karakterű táncok, tánc típusok stílusos előadása.

A tananyagot tartalmazó hangzóanyag rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi lassú és frisscsárdás dallamok játéka zenekarral.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig tanult dallamanyag gyarapítása.
- A hangsúlyozás és a játékmód jellegzetességeinek tudatosítása.

- A népi dallamok hangsúlyozása a magyar nyelv hangsúlyozási, illetve ritmikai jellegzetességeivel összefüggésben (beszédszerű hangsúlyozás, nyolcad hangok, nyújtott és éles ritmusok stb.).
- A népi dallamok hangsúlyozásának általános és különleges formái (hangpárok, „ellenhangsúlyozás”, rejtett ritmusok stb.).
- A ritmus értelmezése a népzeneben (hangsúly és ritmus összefüggése).
- A bal és jobb kéz szerepe a hangsúlyozásban.
- A vonóval történő hangsúlyozás jellegzetes módjai (pl. hangsúlyozás húrra csapott vonóval, „reflex” vonóindítás).
- Erdélyi csárdás dallamok (széki, mezőségi, szilágysági csárdás).

Követelmény

A hangsúlyozás és a ritmus eddig tanult jellegzetességeinek ismerete.

A hangsúlyozás tanult formáinak alkalmazása.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásai.

Az évfolyam hangzó anyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági csárdás és ugrálós dallamok játéka zenekarral.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.
- Legényes típusú dallamok (széki sűrű tempó, mezőségi sűrű magyar, zibai legényes, pontozó, kalotaszegi legényes, kanász stb.).
- Közép–erdélyi csárdás dallamok (széki, ördögösfüzesi, mezőségi csárdás).

Követelmény

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Közép–erdélyi csárdás dallamok játéka zenekarral.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kalotaszegi táncrend. Kalotaszeg zenéjének különböző stílusai. Vagy: Székelyföld zenéje. A székelyföldi zene különböző stíluskörei.
- Zenei aszimmetria a kalotaszegi román dallamokban.
- Az aszimmetria és a díszítmények ritmikai értelmezése, lejegyzésük módjai.
- A dallam ismeret bővítése új dallamokkal, valamint a korábbiak változataival.
- Dallamlejegyzés – a tanult anyagból
- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzése a magyar népzeneben a kalotaszegi vagy székelyföldi zenén keresztül.

Követelmény

A kalotaszegi dallamok díszített, stílusos előadása.

A kalotaszegi táncrend folyamatos játéka, egy–egy dallam előadása több változatban is.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszeres technikai tudás elsajátítása.

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzó anyagának rendszeres tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy székelyföldi dallamok játéka zenekarral.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A rubato dallamok helye a magyar zenei hagyományban.
- Hangszeres keservesek. A pakulár nóta.
- A szatmári, a palóc és a dunántúli csárdások játékmódja.
- A lassú és friss csárdás dallamok hangsúlyozási, ritmizálási, díszítési hagyománya és lehetőségei.
- Az aszimmetrikus hangsúlyozás Észak–kelet-, Észak– és Nyugat–Magyarországon előforduló formái.
- A rubato–hatás érvényesülése a táncdallamok játékában.
- Régi és új stílus a hangszeres népzeneben.
- Dallamlejegyzés a tanult anyagból.
- Hangszeres tánczenénk 18. századi gyökerei.

A hegedű (kontra, hegedű–kontra) megszólaltatása

- A hangszer tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- A húrok együtthangzása (húrsíkok), hangzatok megszólaltatása.
- Hangsúlyozás.
- Egyenletes és változó ritmusú hangzatok.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozgás kísérése különjátszott hangokkal.
- Az akkordfunkciók alapfokú ismertetése elméletben és gyakorlatban.

Követelmény

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkíséréte (hegedűn vagy kontrán).

Másik hegedűvel való együttjáték.

Az önálló tanulást segítő lejegyzések készítése hangfelvételtől

A korábban tanultak továbbfejlesztése, a dallamismeret bővítése új dallamokkal, valamint új változatokkal.

A tananyagban szereplő táncok, tánctípusok helye zenei, illetve táncgyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szatmári, palóc vagy dunántúli hallgató, csárdás, friss

12.5.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer és a vonó felépítését, részeit, hangszerének gondozását és megóvását,
- a hangképzés főbb fiziológiai törvényszerűségeit (a vonás iránya, a vonó sebességének, nyomásának és a lábtól való távolságának összefüggése)

A tanuló legyen képes

- népzenei darabokat a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan, élményt adóan megszólaltatni hangszerén,
- hallás után zenét tanulni,
- népzenei ismereteit, hangszeres tudását önállóan továbbfejlesztteni, tudatosan, elemzően gyakorolni.

Rendelkezzék

- az ehhez szükséges hangszertechnikai tudással,
- kiművelt zenei képességekkel (hallás, ritmusérzék, emlékezőtehetség, koncentrációképesség, stílusérzék, fantázia),
- a népzene alapszintű lejegyzéséhez szükséges kottaismerettel és lejegyzési gyakorlattal.

Ismerje

- a népzene hagyományos előadásmódját „A” tagozatának szintjén.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni szóló hegedűn, együttesel illetve táncot kísérve.
- céltudatosan gyakorolni.

Ismerje

- és alkalmazza a népzene előadásmódjának jellegzetes hangszeres megoldásait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét.

Rendelkezzen a magyar és a szomszéd népek zenei és tánc hagyománya táji, történeti tagozódásában való tájékozódáshoz szükséges népzenei, tánc történeti, néprajzi, történelmi valamint kulturális ismeretekkel.

12.5.5. Népi hegedű tantárgy a továbbképző évfolyamain

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

A „B” tagozatos tanuló követelménye a végzett anyag mennyiségében is, de főként a hangszeres játék hangminőségében, a hangszerkezelés biztonságában, virtuozításban és az előadás kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozaton tanulók szintjét!

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A széki zene díszítményei.
- Az előadásmódbeli rögtönzés a széki zenében, valamint a korábban tanult dialektusokban és stílusokban.
- Széki szimmetrikus páros táncok.
- Széki férfitáncok (verbunk, legényes típusú dallamok).

Követelmény

A széki csárdás, porka, hétlépés, verbunk, sűrű és ritkatempó dallamok stílusos előadása (díszítményekkel, helyes hangsúlyozással).

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

Az aszimmetrikus dallamtípusok kíséretmódja, a tanult dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki dallamok játéka zenekarral.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a zenei aszimmetriával a széki magyar és ritka tempó dallamokon keresztül.
- Zenei aszimmetria a széki lassú dallamokban.
- A széki lassú dallamok díszítmódja.
- A korábban tanult legényes típusú aszimmetrikus dallamok játékanak újraértelmezése az aszimmetria – törvényszerűségei szerint, valamint a dallamismeret gyarapítása.
- Az aszimmetrikus játékmód emlékei az európai zene korábbi korszakaiban („inégál” játék).
- Díszítés a magyar népzeneben – a széki csárdás és magyar dallamok díszítményei.

Követelmény

A széki lassú dallamok díszített, stílusos előadása.

A széki táncrend folyamatos játéka, egy-egy dallam előadása több változatban is.

A széki táncrend tánc típusainak kíséretmódja és a dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

A tanult táncrendek stílusos, dallamváltozatokkal tarkított játéka.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki dallamok zenekarral.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Aszimmetrikus lassú csárdás dallamok (pl.: mezőségi, kalotaszegi, székelyföldi lassú csárdások).
- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzései a magyar népzeneben a széki, mezőségi és a kalotaszegi zenén keresztül.
- Bonyolultabb aszimmetrikus hangsúlyozású dallamok – a mezőségi zene (magyarpalatkai, vajdakamarási, válaszüti ritka magyar, korcsos, szökös).
- A mezőségi aszimmetrikus tánc típusok játékmódja (vonókezelés, hangsúlyozás stb.).
- Mezőségi táncfolyamat (lassú csárdás, szökös, sebes csárdás)
- A közösségi élet eseményeihez kapcsolódó hangszeres dallamok.

Követelmény

Mezőségi táncrend: a dallamokat helyes hangsúlyozással, stílusosan díszítve kell megszólaltatni.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi dallamok zenekarral.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimesi zene. A gyimesi táncok és táncélet.
- A gyimesi zene kísérőhangszere – a gardon.
- Moldvai zene. A moldvai táncok, táncélet.
- A moldvai hangszeres hagyomány.
- A moldvai zene különböző rétegei.
- A szomszéd népek hangszeres zenéje – Bartók román gyűjtése.
- Az európai népek vonószei hagyománya (ír, skót, norvég, svéd, lengyel stb. dallamok).
- Ismeretlen anyag önálló feldolgozása hangfelvétel alapján.
- Együttesvezetés – primás szerep, zenei összeállítások.

Követelmény

A gyimesi zene stílusos megszólaltatása.

A dallamismeret és hangszertechnikai tudás önálló, a feladatokkal összhangban lévő gyarapítása, fejlesztése.

Dallamlejegyzés – ismeretlen anyagból

Ismeretlen anyag életre keltése lejegyzésből.

Az együttesvezetői készség bemutatása.

Gyimesi dallamok kísérete gardonon.

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Önálló gyűjtőmunka.

A tanuló adjon számot egy – a tanulóévek során önállóan választott – falusi mester dallamanyagának, stílusának anyanyelvi szintű elsajátításáról.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult táncrendek, táncok és egyéb hangszeres műfajok játéka előadásszerűen (tánc házban, hangversenyen, stb.)

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A széki zene díszítményei.
- Az előadásmódbeli rögtönzés a széki zenében, valamint a korábban tanult dialektusokban és stílusokban.
- Széki szimmetrikus páros táncok.
- Széki férfítáncok (verbunk, legényes típusú dallamok).

Követelmény

A széki csárdás, porka, hétlépés, verbunk, sűrű és ritkatempó dallamok stílusos előadása (díszítményekkel, helyes hangsúlyozással).

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása.

Ritmuslejegyzések készítése hangfelvételtől, a tananyag nehézségi fokán.

Az aszimmetrikus dallamtípusok kíséretmódja, a tanult dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki dallamok játéka zenekarral

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a zenei aszimmetriával a széki magyar és ritka tempó dallamokon keresztül.
- Zenei aszimmetria a széki lassú dallamokban.
- A széki lassú dallamok díszítmésmódja.
- A korábban tanult legényes típusú aszimmetrikus dallamok játékanak újraértelmezése az aszimmetria – törvényszerűségei szerint, valamint a dallamismeret gyarapítása.

- Az aszimmetrikus játékmód emlékei az európai zene korábbi korszakaiban („inégál” játék).
- Díszítés a magyar népzeneben – a széki csárdás és magyar dallamok díszítményei.

Követelmény

A széki lassú dallamok díszített, stílusos előadása.

A széki táncrend folyamatos játéka, egy–egy dallam előadása több változatban is.

A széki táncrend tánc típusainak kíséretmódja és a dallamok akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

A tananyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyagának rendszeres tanulmányozása.

A tanult táncrendek stílusos, dallamváltozatokkal tarkított játéka.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki dallamok zenekarral.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Aszimmetrikus lassú csárdás dallamok (pl.: mezőszegi, kalotaszegi, székelyföldi lassú csárdások).
- Változatképződés, valamint az előadók rögtönzése a magyar népzeneben a széki, mezőszegi és a kalotaszegi zenén keresztül.
- Bonyolultabb aszimmetrikus hangsúlyozású dallamok – a mezőszegi zene (magyarpalatkai, vajdakamarási, válaszüti ritka magyar, korcsos, szökös).
- A mezőszegi aszimmetrikus tánc típusok játékmódja (vonókezelés, hangsúlyozás stb.).
- Mezőszegi táncfolyamat (lassú csárdás, szökös, sebes csárdás)
- A közösségi élet eseményeihez kapcsolódó hangszeres dallamok.

Követelmény

Mezőségi táncrend: a dallamokat helyes hangsúlyozással, stílusosan díszítve kell megszólaltatni.

Az új anyag megtanulásához szükséges hangszertechnikai tudás elsajátítása és önálló fejlesztése.

A tanult dallamok kíséretmódja és akkordkísérete (hegedűn vagy kontrán).

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Az évfolyam hangzóanyag mellékletének rendszeres hallgatása, tanulmányozása.

Dallamlejegyzés – a tanult anyagból.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mezőségi dallamok zenekarral.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Gyimesi zene

- A gyimesi táncok és táncélet.
- A gyimesi táncdallamok különböző rétegei.
- A gyimesi zene kísérőhangszere – a gardon.

Moldvai zene

- A moldvai táncok, táncélet.
- A moldvai hangszeres hagyomány.
- A moldvai zene különböző rétegei.
- A szomszéd népek hangszeres zenéje – Bartók román gyűjtése.
- Az európai népek vonószenesi hagyománya (ír, skót, norvég, svéd, lengyel stb. dallamok).
- Ismeretlen anyag önálló feldolgozása hangfelvétel alapján.
- A tanult táncrendek játéka.
- Együttesvezetés – primás szerep, zenei összeállítások.

Követelmény

A gyimesi zene stílusos megszólaltatása.

Az eddig tanult táncrendek bármelyikének stílusos, rögtönzésekkel, dallamváltozatokkal gazdagított játéka.

A szomszéd népek, valamint az európai népek zenéjéből válogatott szemelvények megszólaltatása.

A dallamismeret és hangszertechnikai tudás önálló, a feladatokkal összhangban lévő gyarapítása, fejlesztése.

Dallamlejegyzés – ismeretlen anyagból

Ismeretlen anyag életre keltése lejegyzésből.

Az együttesvezetői készség bemutatása.

Gyimesi dallamok kísérete gardonon.

Az anyagban szereplő táncok, tánc típusok helye zenei-, illetve tánc hagyományunkban, történeti vonatkozásaik.

Önálló gyűjtőmunka.

A tanuló adjon számot egy – a tanulóévek során önállóan választott – falusi mester dallamanyagának, stílusának anyanyelvi szintű elsajátításáról.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult táncrendek, táncok és egyéb hangszeres műfajok játéka előadászerűen, tánc házban és hangversenyen.

12.5.6. Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,

- a különböző népzenei tájegységek jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét.
- a tanult hangszeres dallamanyag kíséret módját és kíséretét (hegedűn vagy kontrán),
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzenei múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit.

Legyen képes

- dallamok összekötésére, ismerje a dallamok fűzésének, s az így kialakított összetett formák (például táncrend) szabályait,
- legyen képes zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,
- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus, a forma és a díszítés jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzenei jellegző módjait,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit,
- a cigányság szerepét a magyar vonószenei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,
- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószenei hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni
- képes szólistaként együttesét irányítani (primás szerep),
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

12.5.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Hangzóanyag

A bogyzslói zenekar. szerk. Sebő Ferenc SLPX 18095 (Budapest 1984) Hungaroton
Béres vagyok béres – Fejér megyei népzene/ Pesovár Ferenc könyvének melléklete (Székesfehérvár) István Király Múzeum

Elveszett éden ED-CD 009-10 (Budapest 1996) Etnofon

Este a Gyimesbe' jártam/Zerkula János. szerk. Halmos Béla SLPX 18130 (Budapest 1987)
Hungaroton

Északmezőségi magyar népzene I-IV. szerk. Halmos Béla LPX 18107-11 (Budapest 1985)
Hungaroton

Gyimesi népzene/Halmágyi Mihály. szerk. Jánosi András SLPX 18145 (Budapest 1988)
Hungaroton

Halmágyi Mihály Classic HCD 18145 Hungaroton

Hungarian Folk Music Qualiton LPX 1187 (Budapest 1964)

Lajtha László: Széki gyűjtés. szerk. Sebő Ferenc LPX 18092-94 (Budapest 1985) Hungaroton
Magyar Hangszeres Népzene szerk. Sárosi Bálint LPX 18045-47 (Budapest 1980)
Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (Budapest 1972-1982) Hungaroton:

1. LPX 10095-98-

2. LPX 18001-04

3. LPX 18050-53

Magyar népzene (bukovinai székelyek Magyarországon) Hungaroton SLPX 18131 (1988)

Magyar népzene Bartók Béla fonográf felvételeiből. szerk. Sárosi Bálint LPX 18069
(Budapest 1981) Hungaroton

Magyar népzene Kodály Zoltán fonográf-felvételeiből. szerk. Tari Lujza LPX 18075–76 (Budapest 1983) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton:

I. Tánczene. szerk. Martin György, Németh István, Pesovár Ernő – LPX 18122–16

II. Észak. szerk. Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28

III. Dunántúl. szerk. Olsvai Imre LPX 18138–42

IV. Alföld. szerk. Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63

V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) szerk. Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95) MTA Zenetudományi Intézet

Magyarországi román népzene. szerk. Sebő Ferenc SLPX 18077 (Budapest 1983) Hungaroton

Magyarpalatka Classic HCD 18216–17 Hungaroton

Magyarpalatkai népzene/Kodoba Béla és bandája BSM 9503 (1995) BaSys Music

Szatmári bandák. szerk. Hans Hurtig–Vavrinecz András SLPO 18154 (Budapest 1991) Hungaroton

Könyvek, tanulmányok

A Magyar Művelődési Intézet (korábban NPI, OKK) kiadványai

Bartók Béla: Miért és hogyan gyűjtsünk népzeneét (Budapest 1936) Somló

Bartók Béla: A magyar népdal (Budapest 1924) Rózsavölgyi

Bartók Béla: Népzeneünk és a szomszéd népek zenéje (Budapest 1934) Somló

Bartók Béla: Rumanian Folk Music I, II, III. (Hága 1967) The Hague

Donington, R.: A barokk zene előadásmódja (Budapest 1978) Zeneműkiadó

Draskóczy Lídia: Moldvai csángó hegedűs dallamok Bákó környékéről (Budapest 1997) Óbudai Népzenei Iskola

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei ismeretek (Budapest 1994) Calibra Kiadó

Halmos Béla – Virágvölgyi Márta: Széki férfitáncok

Jánosi A.: A barokk zene előadásmódjának élő hagyománya Magyarországon – tanulmány (Budapest 1996)

Jánosi A.: A magyar népzene előadásmódja – előkészületben

Kobzos Kiss Tamás: Hegedű és kobza (Budapest 1997) Óbudai Népzenei Iskola

Kodály Zoltán: A magyar népzene (Budapest 1973) Zeneműkiadó

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok (Budapest 1962) Zeneműkiadó

Lajtha László: Kőröspataki gyűjtés (Budapest 1955) Zeneműkiadó

Lajtha László: Széki gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Szépkenyerűszentmártoni gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László összegyűjtött írásai (Budapest 1992) Akadémiai Kiadó
Martin György: A magyar tánc típusok. A magyar tánc típusok zenekíséréte (Budapest 1966)
Martin György: A néptánc és népi tánczene kapcsolata (Budapest 1965–66) Tánc tudományi tanulmányok
Martin György: Az erdélyi dialektus táncai (Budapest 1972) NPI
Martin György: Magyar tánc dialektusok (Budapest 1965, 1966) NPI
Népzenei füzetek kazettával/A Magyar Művelődési Intézet kiadványai, szerk.: Eredics Gábor
Ökrös Csaba: Hegedűgyakorlatok
Paksa Katalin: A magyar népdal díszítése (Budapest 1993) MTA Zenetudományi Intézet
Pesovár Ernő: A magyar tánc történet évszázadai (Budapest 1972) NPI
Pesovár Ernő: A magyar tánczene története (Budapest 1966)
Pesovár Ferenc: Béres vagyok béres (Székesfehérvár 1982) István Király Múzeum
Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983) István Király Múzeum
Pesovár Ferenc: Szép napunk támadt (Székesfehérvár 1991) István Könyvkiadó
Sárosi Bálint: Cigányzene (Budapest 1971) Gondolat Könyvkiadó
Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet
Szalay Zoltán: Felcsíki hangszeres tánczene (Csíkszereda 1996) Alutus kiadó
Varsányi Ildikó: Gömöri népzene
Vavrincez András: Vajdaszentiványi népzene I.
Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene
Virágvölgyi Márta: Bonchidai népzene
Virágvölgyi Márta: Gyimesi népzene I, II.
Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek
Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II.
Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene I, II.

**12.5.8. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező
(minimális) taneszközök:**

Megfelelő minőségű, és méretű hangszerek tartozékokkal (vonó, tok, gyanta).

Audió–vizuális felvevő és lejátszó berendezés (magnetofon, CD, DVD)

A követelmények teljesítéséhez szükséges népzenei gyűjtések, lemezek kottakiadványok, zenei szakkönyvek.

12.6. Vonós tanszak, népi brácsa

12.6.1. A népi brácsatanítás feladatai

A népi brácsa főtárgy tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a kárpát-medencei magyar és nemzetiségi népzene hangszeres darbjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni mind a (klasszikus) 4–húros, mind a (főképpen erdélyi) 3–húros brácsán.

A népi brácsa oktatási terve – lehetőség szerint – a népi hegedű és népi bőgő/cselló oktatási tervéhez igazodik.

A tanuló ismerje meg

- hangszere hangolását, felépítését, részeit,
- a vonós hangszercsalád többi tagját,
- a különféle ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a különféle ritmusképletekhez szükséges vonóbeosztást,
- a különböző tájegységek jellemző tánc típusait, táncait,
- a tánc házi gyakorlatban legnépszerűbb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánchoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- a szükséges zeneelméleti fogalmak gyakorlati alkalmazását a brácsák különféle fajtáin (funkciós rend, harmóniák, szekvenciák stb.),
- hangszere múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein, a jelentősebb zenekarokat és muzikus egyéniségeket, zenészcsaládokat.

Alakítson ki

- könnyed hangszerkezelést, a kezek pontosan összehangolt mozgását,
- helyes test-, hangszer- és kéztartást a hagyományokhoz igazodva,
- rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek, ujjrendek elsajátítására,
- a lapról olvasási készség, a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,
- a rendszeres társas muzsikálásra.

A pedagógus vegye figyelembe a növendék életkori sajátosságait és technikai felkészültségét a tananyag megválasztásakor. A kiválasztott tananyag alkalmazkodjon a tanuló képességeihez és érdeklődéséhez.

12.6.2. Népi brácsa tantárgy az előképző évfolyamain

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mintegy 10–15 dallam, mondóka megismerése.
- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- Ismerkedés a vonós hangszerekkel és részeivel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.
- Kamarazene – hangszerekkel, ritmust adó eszközökkel.

A népi brácsa megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).
- A dallamok játéka együttessel.

- Az együtthangzás megérzése és megértése.
- Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttessel.

Követelmény

- A gyermek ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.
- Legyen képes – alapfokon – tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Gyerekdalok megszólaltatása népi brácsán zenekarral.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A g-d húrsík összehúzása.
- Fő fokok megszólaltatása, használata.
- Esztam fogalma, megszólaltatása.

Követelmény

Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi ugrós dallamok, gyerekdalok kíséréte zenekarban.
- Együtt játék – zenekarban.

12.6.3. Népi brácsa tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A magyar népzeneben jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes-, nyújtott- és élés ritmus valamint a szinkópa).
- Mellékfokok használata.
- Szimmetrikus lassú dúvó vonás.
- Dunántúli vagy alföldi lassú- és frisscsárdás.
- Átmenetek a táncrenden belül (pl. dudálás – ugrós, ugrós – csárdás, lassú – csárdás).
- Fogástáblázat elkészítése egyszerű, majd bonyolultabb akkordokkal.
- Legyen képes a megfelelő dinamikai, ritmikai váltásokra.
- Törekedjen a megtanult tánczenék jó tempóban, lehetőleg kotta nélkül való játékára.
- Ismerje a játszott dallamok formai felépítését, hangnemét és harmóniáit.
- Tanulja meg a dallamokat énekelni is.

Követelmény

Esztam, lassú- és gyors dúvó kíséreték.

Tiszta intonálás, akkordfogás.

Tudja a dallamokat énekelni is.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások.
- Szeptim akkordok felépítése.

- Domináns-szeptim funkciója, oldása valamint használata.
- Szimmetrikus gyors dűvő vonás.

Követelmény

Szimmetrikus vonások ismerete.

Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors dűvő.

Különbféle hangsúlyozási módok használata.

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Akkordok összekötése.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy felcsíki tánczene kísérete zenekarban.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szűkített szeptim.
- Párhuzamos moll használat.
- Összetettebb harmóniafüzések.

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Szeptim– és szűkített akkordok.

Variált harmóniamenetek játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi táncrend kísérete zenekarban.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A c-g húrsík megismerése.
- Akkordbontások két húrsíkon.
- Tanult dallamok kísérete c-g húrsíkon.
- Rubato vonás.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Akkordfűzés mindkét húrsíkon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete zenekarban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások és akkordfűzés két húrsíkon.
- Húrsík váltási lehetőségek.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

A háromhúros brácsa megszólaltatása

- Alapakkordok, egyszerűbb harmóniaváltások elsajátítása (mintegy 8–10 dúr–moll akkord).
- Hangképzés, vonóindítás – hangindítás (pl. pontszerű indítás, lendületből való „szalasztott” vonóindítás, előkés indítás).
- Három húr egyszerre történő megszólaltatása.
- Tiszta intonálás, akkordfogás.

Követelmény

A brácsázás és kontrázás közötti különbség ismerete.

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Dúros harmonizálás, funkciós harmonizálás.

Énekes dallamok megtanulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy ördögösfüzesi tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Bonchidai vagy szilágysági tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).
- Akkordkészlet bővítése: szeptim- és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok.
- Több brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
- Vonózásbeli variációk.

Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán

- "Klasszikus" négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek "A–D" hangnemekben, a szatmárökörítői, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Bonyolultabb akkordmenetek játéka.

Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Dallamkövetés a hallgató dallamok kíséretében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások.
- Szeptim akkordok felépítése.
- Domináns-szeptim funkciója, oldása valamint használata.
- Szimmetrikus gyors düvő vonás.

Követelmény

Szimmetrikus vonások ismerete.

Lassú és gyors esztam. Lassú és gyors düvő.

Különféle hangsúlyozási módok használata.

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Akkordok összekötése.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy felcsíki tánczene kísérete zenekarban.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szűkített szeptim.
- Összetettebb akkordfűzések.

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Szeptim– és szűkített akkordok.

Variált akkordmenetek játéka.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi táncrend kísérete zenekarban.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A c-g húrsík megismerése.
- Akkordbontások két húrsíkon.
- Tanult dallamok kísérete c-g húrsíkon.
- Rubato vonás.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Akkordfűzés mindkét húrsíkon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Akkordbontások és akkordfűzés két húrsíkon.
- Húrsík váltási lehetőségek.
- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.

A háromhúros brácsa megszólaltatása

- Alapakkordok, egyszerűbb harmóniaváltások elsajátítása (mintegy 8–10 dúr–moll akkord).
- Hangképzés, vonóindítás – hangindítás (pl. pontszerű indítás, lendületből való „szalasztott” vonóindítás, előkés indítás).
- Három húr egyszerre történő megszólaltatása.
- Tiszta intonálás, akkordfogás.

Követelmény

A brácsázás és kontrázás közötti különbség ismerete.

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Énekes dallamok megtanulása.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy ördögösfüzesi tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Bonchidai vagy szilágysági tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán

- Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán (kontra).
- Akkordkészlet bővítése: szeptim– és szűkített akkordok, valamint váltóakkordok.
- Több brácsás vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.

- Vonósásbeli variációk.
- Kalotaszegi keserves, hajnali nóták és román táncok
- A kötetlen metrumú dallamok (keserves), valamint a rubato hajnali nóták kísérete, dallamkövetés, ritmizálás.
- A bánffyhunyadi, a magyarlónai és a mérái zenekarok játékának összehasonlítása.

Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán

- "Klasszikus" négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek "A–D" hangnemekben, a szatmárökörítói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Bonyolultabb akkordmenetek játéka.

Vonás– és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Dallamkövetés a hallgató dallamok kíséretében.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

12.6.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a vonós népzene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat,
- hangszer felépítését, részeit, hangolását, húrozását,
- a háromhúros kontra és a négyhúros brácsa fogásait, jellegzetes akkordmeneteit, vonókezelését, vonásnemeit.

A tanuló legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre, árnyalt és kifejező hangképzésre,
- az alapvonások, valamint a különböző vonásnemek alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, aszimmetria és dinamika tudatos alkalmazására,

Rendelkezzék

- biztos tempótartással, ritmusérzékkel,
- periódusérezékkel,
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel,
- lapról olvasási készséggel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni együttesel illetve táncot kísérve,
- a teljes tánczenei folyamat kíséretére a primás játéka alapján (tempóváltás, típusváltás stb.),
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,
- önálló zenekari számok összeállítására.

12.6.5. Népi brácsa tantárgy a továbbképző évfolyamain

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, csárdás, porka, hétlépés) háromhúros brácsán

- Hosszú esztam.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a prímás játékához.
- Hallás utáni dallamtanulás.
- Ifj. Ádám István kontrás harmónia készlete, harmonizálási módjának elsajátítása.
- "Szalasztott" vonóindítás és hangsúlyozás.
- Az „előke” tudatos alkalmazása.
- A prímás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szatmári vagy kürti tánczene kísérete négyhúros brácsán

- "Klasszikus" négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti érzékenység.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Szatmári vagy kürti tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Zenei aszimmetria a széki zenében.
- Tudja és alkalmazza a „kontrán” egyenletes ritmusban, mérsékelt és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).

Széki tánczene (lassú, magyar) háromhúros brácsán

- Aszimmetrikus hangsúlyozás.
- Előke használata.
- Tánctételek közti váltás.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Magyarpalatkai tánczene (sűrű magyar, ritka csárdás, sűrű csárdás) háromhúros brácsán

- Dúr-mixtúrás harmonizálás.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Hajdúsági vagy galgamenti tánczene négyhúros brácsán

- Összetettebb akkordfűzések.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Brácsa és más kísérőhangszerek (pl. cimbalom) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás arányai.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki vagy magyarpalatkai dallamok kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Hajdúsági vagy galgamenti dallamok kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Magyarpalatkai tánczene kísérete (ritka magyar, négyes, lassú cigánytánc, szökös, korcsos)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Vonásnemek elemző összehasonlítása.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása: – Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

Galgamenti vagy hajdúsági tánczene négyhúros brácsán

- Összetettebb akkordfűzések.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Stílusos előadásmód.

Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Tiszta intonáció.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Magyarpalatkai tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Galgamenti vagy hajdúsági tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádámos és Szászcsávás népzeneje háromhúros brácsán

- A Küküllő–menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- Egyedi vonásnemek Kozák József, Mezei Ferenc („Csángáló”) kontrajátékában.
- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

Gömör népzeneje (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás) négyhúros brácsán

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.
- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Küküllő-menti tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Gömöri tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, csárdás, porka, hétlépés) háromhúros brácsán

- Hosszú esztam.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a prímás játékához.
- Hallás utáni dallamtanulás.
- Ifj. Ádám István kontrás harmónia készlete, harmonizálási módjának elsajátítása.
- "Szalasztott" vonóindítás és hangsúlyozás.
- Az „előke” tudatos alkalmazása.
- A prímás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szatmári vagy kürti tánczene kísérete négyhúros brácsán

- "Klasszikus" négyhúros brácsán bonyolultabb akkordmenetek.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti érzékenység.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Szatmári vagy kürti tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Zenei aszimmetria a széki zenében.
- Tudja és alkalmazza a „kontrán” egyenletes ritmusban, mérsékelten és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).

Széki tánczene (lassú, magyar) háromhúros brácsán

- Aszimmetrikus hangsúlyozás.
- Előke használata.
- Tánctételek közti váltás.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Magyarpalatkai tánczene (sűrű magyar, ritka csárdás, sűrű csárdás) háromhúros brácsán

- Dúr-mixtúrás harmonizálás.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Hajdúsági vagy galgamenti tánczene négyhúros brácsán

- Összetettebb akkordfűzések.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Brácsa és más kísérőhangszerek (pl. cimbalom) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás arányai.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki vagy magyarpalatkai dallamok kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Hajdúsági vagy galgamenti dallamok kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Magyarpalatkai tánczene kísérete (ritka magyar, négyes, lassú cigánytánc, szökös, korcsos)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Vonásnemek elemző összehasonlítása.
- Kiemelkedő brácsás egyéniségek játékstílusának összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása: – Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

Galgamenti vagy hajdúsági tánczene négyhúros brácsán

- Összetettebb akkordfűzések.
- Brácsaszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Stílusos előadásmód.

Vonás– és akkordvariációk improvizatív és stílushű használata.

Tiszta intonáció.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Magyarpalatkai tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Galgamenti vagy hajdúsági tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádamos és Szászcsávás népzeneje háromhúros brácsán

- A Küküllő-menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- Egyedi vonásnemek Kozák József, Mezei Ferenc („Csángáló”) kontrajátékában.
- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

Gömör népzeneje (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás) négyhúros brácsán

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.
- Hegedűkontrával és „klasszikus” brácsával történő gyakorlás.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Küküllő-menti tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Gömöri tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

12.6.6. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás–területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer–együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzeneink múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- alapfokon a népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszerének kiemelkedő művelőit, eredeti előadóit.

Legyen képes

- tánczenei folyamatban a dallamok összekötésére, ismerje a dallamok fűzésének szabályait,
- dallam– és típusváltás azonnali felismerésére,
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,
- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, a ritmus és a forma jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzeneinkre jellemző módjait,
- a cigányság szerepét a magyar vonószenei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,
- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószenei hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni,
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

12.6.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Könyvek, füzetek:

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágvölgyi – Pávai) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágvölgyi – Felföldi) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Árendás Péter – Havasréti Pál: Bonchidai népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1991) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Halmos Béla – Virágvölgyi Márta: A széki férfi táncok zenéje (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Kalotaszegi népzene I, II. (Brácsa melléklet) (Budapest 1998) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Nagy Zsolt: Magyar népzenei dallamgyűjtemény brácsamelléklete – Hagyományok Háza

Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene brácsa-bőgő melléklete – Hagyományok Háza

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. – Hagyományok Háza

Lajtha László – Széki gyűjtés: Brácsamelléklet Nagy Zsolt lejegyzésében – Hagyományok Háza

Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje – Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, (A bevezető tanulmányt írta: Agócs Gergely) szerk.: Eredics Gábor

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák – Hagyományok Háza

Vasas Samu – Salamon Anikó: Kalotaszegi ünnepek – Gondolat, 1986.

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene. kíséret: Orsós Lajos brácsás (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyagok

A bogártelki Czilika–banda – Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003–004

A bogyiszlói zenekar (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

A magyarbecsei Kulcsár Ferenc bandája – Szerk.: Pávai István HHCD 011–012

Ádám István „Icsán” és bandája – Széki népzene (Mestereink sorozat) FA–069–2

Ádámosi banda – Sövényfalvi lakodalom 1980–ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025

Báré–Magyarpatka – Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–103–2

Béres vagyok, béres. Fejér megyei népzene Pesovár Ferenc gyűjtéséből – Alba Regia Egyesület

Bonchida–Válaszút – Észak–mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA–058–2

Csiszár Aladár – Magyarpéterlaka – Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–112–2

Kalotaszegi híres primások – Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Lajtha László: Széki gyűjtés

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112–116

Magyar népzenei dallamgyűjtemény CD–melléklete – Hagyományok Háza

Magyarlóna – Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA–075–2

Magyarpatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys – Music

Magyarpatkai banda – Esküvő Mezőkeszüben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpatkai banda – Esküvő Magyarpatkán 1984–ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Marosszéki Muzsika – Vavrincez András gyűjtéseiből HHCD 014– 015

Mezőségi magyar népzene – Magyarpalatkai dupla CD (1992) Hungaroton
Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene CD–melléklete – Hagyományok Háza
Ördögösfüzes – Mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum) FA–081–2
Péterlaki bandavezető – Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024
Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192
Szántó Ferenc – Magyarbece (Mestereink sorozat) FA–040–2
Szászcsovás Band – Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcsovás Band 3. – Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcsovás–Szászbogács – Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–110–2
Szászfenes – A Muzák – Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–113–2
Vajdaszentiványi zenekar – Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032
Varga Ferenc „Csipás” – Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.)
FECD 038
Váralmási Pici Aladár és bandája – Új Pátria 1. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–101–2
Zörög az akácfalevél – Népdalok Szabolcs–Szatmár–Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád)
SSB–CD 01

**12.6.8. *A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező
(minimális) taneszközök***

Megfelelő számú és minőségű hangszer

A szükséges hang– és videofelvételek, könyvek, kották.

Kétkazettás magnó, CD lejátszó, video–készülék, DVD lejátszó, TV készülék.

Kottatartók,

Metronóm.

12.7. Vonós tanszak, népi bőgő/cselló

12.7.1. A népi bőgő/cselló tanításának céljai, feladatai

A népi bőgő/cselló főtárgy tanításának célja olyan zenészek képzése, akik képesek a Kárpát-medencei magyar és nemzetiségi népzene hangszeres darabjait a zenei hagyományokhoz hűen, hitelesen, stílusosan megszólaltatni – az egyes tájegységeken kialakult tradícióknak megfelelően – 3 húros (bélhúros) nagybőgőn; 4 húros (fémhúros) nagybőgőn, illetve csellón. A népi bőgő oktatási terve – lehetőség szerint – a népi hegedű oktatási tervéhez igazodik és párhuzamosan halad a népi brácsa tantervével.

A tanuló ismerje meg

- hangszerei felépítését, részeit, hangolását,
- a vonós hangszer család többi tagját,
- hangszere múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein, a jelentősebb zenekarokat és muzikus egyéniségeket.
- a Kárpát-medence jellemző magyar és nemzetiségi tánc típusait, táncait,
- a különféle tánc kíséretekben alkalmazandó ritmusképletekhez szükséges egyszerű és összetett vonásnemeket, pengetési módokat
- a tánc házi gyakorlatban legelterjedtebb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánchoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- a szükséges zeneelméleti fogalmaknak (funkciós rend, harmóniák, basszusmenetek stb.) az egyéb kísérőhangszerekkel (kontra, brácsa, cimbalom) együtt történő gyakorlati alkalmazását a nagybőgőn, illetve csellón

Alakítson ki

- természetes hangszerkezelést, összehangolt jobb–és balkéz mozgást,
- a hagyományokhoz igazodó, ugyanakkor saját adottságainak is megfelelő, helyes és hatékony test–, hangszer– és kéztartást,
- a vele együtt muzsikáló kísérőhangszerekre is figyelemmel bíró rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a különböző vonásnemek és a pengetett játék elsajátítására,
- a lapról olvasási készség mellett a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,
- a rendszeres zenekari muzsikálásra.

Tanítsa meg a tanulókat a hangolási és a legalapvetőbb hangszer–karbantartási feladatokra. Váljon nyitottá más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt.

12.7.2. Népi bőgő/cselló tantárgy az előképző évfolyamokon

1.évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékok, népdalok, táncok (szóval, énekelve, játszva, táncolva), illetve ezek kísérete énekkel, tapssal, dobogással, dobbal, gardonnal.
- A mozgás, a ritmus, a dallam és az anyanyelv összefüggései.
- A magyar népzeneben jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes–, nyújtott– és élés ritmus valamint a szinkópa).
- Kamarazene – ritmust adó eszközökkel, hangszerekkel.
- Ismerkedés a vonós hangszerekkel.
- Ritmusképzés rezgőhúrral.

A hegedű megszólaltatása

- A hangszer és a vonó tartása.
- Hangképzés, vonóvezetés egyenletes lassú, majd változó tempóban (húrsíkok!).
- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok hegedűn (egy, két húron).
- A dallamok játéka együttessel.
- Az "együtt hangzás" megérzése és megértése.
- Mozgás, gyermekjáték, tánc kísérése együttessel.

Követelmény

A tanuló ismerjen meg minél több gyermekdalt, népdalt.

Legyen képes – alapfokon – tájékozódni nyelvünk, dalaink, hangszeres zenénk ritmusvilágában.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Mondókák, kiolvasók, gyermekdalok előadása hegedűn (egy és két húron).
- Együttes játék – zenekarban, ritmikus mozgás, gyermekjáték és tánc kísérése zenekarral.

2.évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Fő fokok megszólaltatása, használata.
- Mérőlépés megszólaltatása bőgőn.

A bőgő/cselló megszólaltatása

- Pengetés egy húron egyenletes lassú, majd változó tempóban.
- Mozgás kísérése pengetéssel.
- A húr megrezgetése vonóval.
- A vonó vezetése egy húron, egyenletes lassú majd változó tempóban.
- Hangsúlyozás vonóval.
- Egyenletes, majd váltakozó ritmusú hangok játéka.
- Különféle vonásmódok (pl. hangsúlyosan, hangsúlytalanul kezdődő, hosszú illetve rövid vonások).
- Mozgás kísérése külön játszott hangokkal (két húron is).

Követelmény

A gyermek legyen képes megszólaltatni különböző, a zenekari játék szempontjából nélkülözhetetlen vonós hangszereket.

Sajátítsa el a vonós hangszeren történő hangképzés, hangsúlyozás és ritmusjáték alapelemeit.

Legyen képes hangok, és egyszerű dallamok intonálására saját hangszerén, valamint a megismert vonós hangszerek egyszerű megszólaltatására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi ugrós dallamok, gyerekdalok kísérete zenekarban.
- Együtt játék – zenekarban.

12.7.3. Népi bőgő/cselló tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Ismerje és tudja alkalmazni a tánckíséretben is a tanult (hangsúllyal kezdődő, illetve hangsúlyosan végződő) alapvonásokat.
- A magyar népzeneben jellemző ritmusfordulatok megtanítása (egyenletes-, nyújtott- és élés ritmus valamint a szinkópa).
- Mellékfokok használata.
- Szimmetrikus lassú dűvő vonás.
- Dunántúli vagy alföldi lassú- és frisscsárdás.
- Átmenetek a táncrenden belül (pl. dudálás – ugrós, ugrós – csárdás, lassú – csárdás).
- Legyen képes a megfelelő dinamikai, ritmikai váltásokra.
- Törekedjen a megtanult tánczenék jó tempóban, lehetőleg kotta nélkül való játékára.
- Ismerje a játszott dallamok formai felépítését, hangnemét és harmóniáit.
- Tanulja meg a dallamokat énekelni is.

Követelmény

Legyen képes

- a basszus funkciók alkalmazására az évfolyam szintjének megfelelően,
- tudatosan előkészíteni és végrehajtani a húr- és vonóváltó műveleteket,
- tudatos hangképzésre, hangszerkezelésre,
- tempótartásra, ritmizálásra, hangsúlyozásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- az adott tánc típus és annak tempója ismeretében a megtanult dalokat kíséreni,
- felismerni a játszott dallamok szerkezetét,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szeptim akkordok felépítése.
- Domináns-szeptim funkciója, oldása valamint használata.
- Szimmetrikus gyors dúvó vonás.

Követelmény

Harmóniak összekötése

Énekes dallamok szövegének ismerete.

Legyen képes

- a megfelelő hangsúlyozásra, illetve a különböző vonásnemekkel a belső hangsúlyozásra,
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretének eljátszására,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági tánczene kísérete zenekarban.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szűkített szeptim.
- Párhuzamos moll használat.
- Összetettebb harmóniafűzések.
- Fejlessze balkéz–technikáját a III. fekvésig terjedően a népzeneben használatos zárt fekvéseknek (1–4, illetve 2–4) megfelelően.

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Variált harmóniamenetek játéka.

Legyen képes

- a pizzicato különböző fajtáinak alkalmazására a tánczenében,
- bizonyos tánckíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- a friss csárdások gyors tempójának megtartására,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi táncrend kísérete zenekarban.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Ismerje a különböző tánc típusok tempóit, a műfaji váltásokat a primás játékához igazodva magabiztosan hajtsa végre
- Tudja az alap– és összetett vonásokat német kápás vonóval, valamint a visszacsapásos, illetve visszacsapás nélküli pizzicatot.
- Rubato vonás.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Harmóniafüzés a basszus szólamban.

Legyen képes

- a helyes hangsúlyozásra (pl. sebes forduló–korcsos szökös–sűrű csárdás közötti hasonlóságok, illetve különbözőségek érzékeltetésére),
- a különböző vonások és pengetések variációira,
- hallás utáni dallamtanulásra és a kotta nélküli kíséretre,
- a tanult tánc típusokat megfelelő hangnemben kíséreni és lezárni,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak elsajátítására és énekes előadó zenekari kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete zenekarban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.
- Fejlessze balkéz–technikáját a III. fekvésig terjedően, a klasszikus zenei gyakorlatban használatos nyitott fekvések alkalmazásával.
- Alkalmazza tudatosan, a többi kísérőhangszerrel együttműködve a harmóniafüzéseknek megfelelő basszusmeneteket.

Követelmény

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Dúros harmonizálás, funkciós harmonizálás.

Énekes dallamok megtanulása.

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kíséreni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági, bonchidai vagy ördögösfüzesi tánczene kísérete zenekarban.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete

- Funkciós harmonizálás.
- Harmóniavezetési lehetőségek bővítése.
- Több bőgős vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
- Vonózásbeli variációk.

Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán

- bonyolultabb harmóniamenetek "A–D" hangnemekben, a szatmárökörítói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás és kotta utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően, a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kísérni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete zenekarban.
- Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szeptim akkordok felépítése.
- Domináns-szeptim funkciója, oldása valamint használata.
- Szimmetrikus gyors dűvő vonás.

Fejlessze a balkéz technikájt a III. fekvésig terjedően a népzeneben használatos zárt fekvéseknek (1-4, illetve 2-4) megfelelően.

Követelmény

Harmóniak összekötése.

Legyen képes

- a megfelelő hangsúlyozásra, illetve a különböző vonásnemekkel a belső hangsúlyozásra,
- a különböző tánc típusokat az adott hangnemben kíséreni, illetve a megfelelő sorzáró formulákkal lezárni,
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretének eljátszására,
- tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági tánczene kísérete zenekarban.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Szűkített szeptim.
- Összetettebb harmónia fűzések.

Követelmény

Funkciós harmonizálási készsége.

Akkordbontások bőgőn.

Variált harmóniamenetek játéka.

Legyen képes

- a pizzicato különböző fajtáinak alkalmazására a tánczenében,
- bizonyos tánc kíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett

- a friss csárdások gyors tempójának megtartására,
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Dunántúli vagy alföldi táncrend kísérete zenekarban.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Rubato vonás.
- Ismerje a különböző tánc típusok tempóit, a műfaji váltásokat a primás játékához igazodva magabiztosan hajtsa végre
- Tudja az alap– és összetett vonásokat német kápás vonóval, valamint a visszacsapásos, illetve visszacsapás nélküli pizzicato.
- Sajátítsa el az egy húros játékmód bal kéz–fekvéseit, rendelkezzen az ehhez szükséges állóképességgel.
- Fejlessze balkéz–technikáját a III. fekvésig terjedően a klasszikus zenében használatos nyitott fekvéseknek megfelelően.

Követelmény

Magabiztos húrsík használat.

Harmóniafügés a basszus szólamban.

Legyen képes

- a helyes hangsúlyozásra,
- a különböző vonások és pengetések variációira,
- hallás utáni dallamtanulásra és a kotta nélküli kíséretre,
- a tanult tánc típusokat megfelelő hangnemben kísélni és lezárni,

- bizonyos tánckíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összejátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak elsajátítására és énekes előadó zenekari kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági vagy bonchidai tánczene kísérete.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- – Stílusos improvizálás, saját variációk kidolgozása.
- – Ismerje a funkciós harmonizálást, a kíséretszólam jellemző fordulatait az új stílusú zenekarok játékában.
- Fejlessze balkéz–technikáját a III. fekvésig terjedően, a klasszikus zenei gyakorlatban használatos nyitott fekvések alkalmazásával.
- Alkalmazza tudatosan, a többi kísérohanszerrel együttműködve a harmóniafüzéseknek megfelelő basszusmeneteket.
- Rövidvonó használat

Követelmény

Improvizálás, saját variációk kidolgozása a stílus keretein belül.

Énekes dallamok megtanulása.

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),

- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kísérni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- bizonyos tánc kísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempo és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Szilágysági, bonchidai vagy ördögösfüzesi tánczene kísérete zenekarban.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete

- Funkciós harmonizálás.
- Harmóniavezetési lehetőségek bővítése.
- Több bőgős vonókezelésének és harmonizálásának elemző összehasonlítása.
- Vonózársbeli variációk.

Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán

- bonyolultabb harmóniamenetek "A–D" hangnemekben, a szatmárököritói, a szamosangyalosi és a nyírmadai zenekar játéka alapján.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Legyen képes

- önálló gyakorlásra, tanulásra,
- hallás és kotta utáni dallamtanulásra,

- a kíséretszólam egyszerű lejegyzésére, formai és tartalmi elemzésére,
- a különböző tánc típusok között a váltások magabiztos végrehajtására, ritmikai és zenei értelemben egyaránt (közjátékok, sorzárók, stb.),
- a zenei tartalom kifejezésének igényével a tempo, a karakter, a tánc típus és a dialektus követelményeinek megfelelően, a megtanult dallamokat hallás után játszani, illetve kíséreni,
- parlando, rubato, giusto játékmódok igényes kíséretére,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására, azok kíséretére.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Kalotaszegi vagy marosszéki tánczene kísérete zenekarban.
- Szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

12.7.4. *Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- hangszerei felépítését, részeit, hangolását, húrozását,
- a három- és négyhúros bőgő, illetve cselló népzeneben használatos balkéz-fekvéseit, dialektusonként jellemző basszusmeneteit.
- a népzeneben használatos vonófajták kezelését, az egyszerű és összetett vonásnemeket, illetve a különböző pengetés fajtákat.
- a vonós népzene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat.

Legyen képes

- természetes, hosszú időtávon is oldott hangszerkezelésre, biztos és dinamikus hangképzésre vonóval és pengetve egyaránt,
- az egyszerű, illetve összetett vonások alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,

- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, aszimmetria és dinamika tudatos alkalmazására,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására.

Rendelkezzék

- biztos tempótartással, ritmusérzéssel,
- periódusérzéssel,
- lapról olvasási készséggel,
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes

- tudásáról számot adni zenekari produkcióként illetve táncot kísérvé,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretére a primás játékát (tempóváltásait, tánc típus-váltásait stb.) követve, az egyéb kísérőhangszerekkel ritmikailag és harmóniailag együttműködve,
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,
- önálló zenekari produkciók összeállítására.

12.7.5. Népi bőgő/cselló tantárgy a továbbképző évfolyamain

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, csárdás, porka, hétlépés)

- Merített vonás.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a prímás játékához.
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A prímás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szatmári vagy kürti tánczene kísérete

- Bonyolultabb harmóniamenetek.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes harmóniamenetek megtanulása.

Együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti érzékenység.

Legyen képes

- bizonyos tánckísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki tánczene kísérete zenekarban.
- Szatmári vagy kürti tánczene kísérete zenekarban.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- Zenei aszimmetria a széki zenében.
- Tudja és alkalmazza egyenletes ritmusban, mérsékelt és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).

Széki tánczene (lassú, magyar)

- Aszimmetrikus hangsúlyozás.
- Tánctételek közti váltás.
- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonásvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Magyarpalatkai tánczene (sűrű magyar, ritka csárdás, sűrű csárdás)

- Dúr-mixtúrás harmonizálás.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonásvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Hajdúsági vagy galgamenti tánczene

- Összetettebb harmóniafüzések.
- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Bőgő és más kíséreshangszerek (pl. cimbalom) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás arányai.

Legyen képes

- bizonyos tánckísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki vagy magyarpalatkai dallamok kísérete zenekarban.
- Hajdúsági vagy galgamenti dallamok kísérete zenekarban.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Magyarpalatkai tánczene kísérete (ritka magyar, négyes, lassú cigánytánc, szökös, korcsos)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Vonásnemek elemző összehasonlítása.
- Kiemelkedő bőgős egyéniségek játékművészetének összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

Galgamenti vagy hajdúsági tánczene

- Összetettebb harmóniafűzések.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás- és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Stílusos előadásmód.

Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.

Tiszta intonáció.

Legyen képes

- bizonyos tánckíséreték esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Magyarpalatkai tánczene kísérete zenekarban.
- Galgamenti vagy hajdúsági tánczene kísérete zenekarban.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádámos és Szászcsávás népzeneje

- A Küküllő–menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

Gömör népzeneje (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Legyen képes

- bizonyos tánc kísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek változtatására a tempó és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Küküllő-menti tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Gömői tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Széki tánczene kísérete (verbunk, sűrű és ritka tempó, csárdás, porka, hétlépés)

- Merített vonás.
- Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.
- Kezdetben tudatos, később ösztönös alkalmazkodási reflex kialakítása a primás játékához.
- Hallás utáni dallamtanulás.
- A primás hangsúlyozásának és a különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Szatmári vagy kürti tánczene kísérete

- Bonyolultabb harmóniamenetek.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- A kötetlen metrumú dallamok (hallgató) kísérete, dallamkövetés.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes harmóniamenetek megtanulása.

Együttműködés, alkalmazkodás a társas zenélésben.

A zenekari hangzás arányai iránti érzékenység.

Legyen képes

- bizonyos tánckísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki tánczene kísérete zenekarban.
- Szatmári vagy kürti tánczene kísérete zenekarban.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

- – Zenei aszimmetria a széki zenében.
- – Tudja és alkalmazza egyenletes ritmusban, mérsékelten és gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus vonásokat (lassú és verbunk).

Széki tánczene (lassú, magyar)

- Aszimmetrikus hangsúlyozás.
- Tánctételek közti váltás.

- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonásvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Magyarpalatkai tánczene (sűrű magyar, ritka csárdás, sűrű csárdás)

- Dúr-mixtúrás harmonizálás.
- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonásvariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Hajdúsági vagy galgamenti tánczene

- Összetettebb harmóniafűzések.
- Bögőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.

Bögő és más kíséreshangszerek (pl. cimbalom) együttműködése a zenekarban.

A zenekari hangzás arányai.

Legyen képes

- bizonyos tánckíséretnek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Széki vagy magyarpalatkai dallamok kísérete zenekarban.
- Hajdúsági vagy galgamenti dallamok kísérete zenekarban.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Magyarpalatkai tánczene kísérete (ritka magyar, négyes, lassú cigánytánc, szökös, korcsos)

- Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek, vonásvariációk.
- Vonásnemek elemző összehasonlítása.
- Kiemelkedő bőgős egyéniségek játéktílusának összehasonlítása, és a különbségek tudatosítása.
- Belső hangsúlyozás és aszimmetria a primás játékához igazodva.
- A táncos és a zenekar viszonya: tempók, kiállások.

Galgamenti vagy hajdúsági tánczene

- Összetettebb harmóniafűzések.
- Bőgőszólam lejegyzése és megtanulása, hangfelvétel alapján.
- Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Stílusos előadásmód.

Vonás– és harmóniavariációk improvizatív és stílushű használata.

Tiszta intonáció.

Legyen képes

- bizonyos tánckíséreteken többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei löktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Magyarpalatkai tánczene kísérete zenekarban.
- Galgamenti vagy hajdúsági tánczene kísérete zenekarban.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztés

Küküllő menti magyar táncok (lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó), elsősorban Magyarózd, Ádamos és Szászcsávás népzeneje

- A Küküllő–menti dallamkincs és a táncok megismerése.
- A környékbeli további zenekarok játékának összehasonlítása (Magyarkirályfalva, Magyarbece, Magyarlapád).

Gömör népzeneje (verbunk, hallgató, lassú és friss csárdás)

- Stílusos játékmód, elsősorban az alsókálosai, a szilicei és az osgyáni zenekarok játéka alapján.
- Vonókezelés, jellegzetes akkordmenetek megtanulása.
- Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Követelmény

Mérsékelt és élénk tempójú táncdallamok kísérete.

Önállóság a dialektusnak megfelelő stílusos harmonizálás terén.

Tiszta intonáció.

Tempótartás.

Legyen képes

- bizonyos tánckísérek esetén többfajta vonásnem alkalmazására, ezek váltogatására a tempó és a zenei lüktetés megtartása mellett
- megfelelő zenekari összjátékra,
- a tanult dialektusok énekelt dallamainak megtanulására.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Küküllő-menti tánczene kísérete háromhúros brácsán zenekarban.
- Gömri tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

12.7.6. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a magyar népzene nyelvjárás–területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományában,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző tánc típusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer–együtteseket, valamint a vonós bandák különböző felállításait és ezek hangzását,
- népzeneink múltját,
- hangszere múltját, elterjedését a magyar népzeneben,
- vázlatosan a hazai népzene kutatás történetét, nevesebb személyiségeit, választott hangszereink kiemelkedő művelőit, hagyományőrző előadóit.

Legyen képes

- tánczenei folyamatban a különböző dallamok kíséretének összekötésére, ismerje a kíséretszólam fűzésének szabályait,
- dallam– és típusváltás azonnali felismerésére,
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a magyar népi vonós zene történetét,
- a népzene előadásmódjának jellegzetességeit és ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus és a forma jellemző módjait, az előadás általános és különleges sajátosságait, valamint a zenei improvizáció népzeneinkre jellemző módjait,
- a cigányság szerepét a magyar vonószenei hagyomány kialakulásában és falvaink zenei életében,

- a szomszéd népek, valamint az európai népek vonószenesi hagyományát.

Legyen fogékony

- más népek zenéjének befogadására.

Rendelkezzék

- a népzenei gyűjtőmunkához nélkülözhetetlen zenei felkészültséggel, jó kapcsolatteremtő képességgel, megfelelő előadói készséggel, szereplési tapasztalattal, állóképességgel.

Legyen képes

- céltudatosan gyakorolni,
- tánc kísérésére, táncossal való kapcsolatteremtésre.

Tudjon számot adni

- választott (falusi) mestere dallamanyagának, stílusának ismeretéről.

12.7.7. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Könyvek, füzetek

A magyar népi tánczene (Szerk.: Virágölgyi – Pávai) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

A széki hangszeres népzene (Szerk.: Virágölgyi – Felföldi) – Jelenlévő múlt sorozat, Planétás Kiadó

Árendás Péter – Havasréti Pál: Bonchidai népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1991) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Halmos Béla – Virágölgyi Márta: A széki férfi táncok zenéje (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Lajtha László: Dunántúli táncok és dallamok II. – Hagyományok Háza

Lajtha László – Széki gyűjtés: Bögömelléklet Konkoly Elemér lejegyzésében – Hagyományok Háza

Mester L. – Árendás P. – Doór R.: Kalotaszegi Legényesek (Magyarlóna) Hagyományok Háza

Mohácsy Albert: Kalotaszegi Népzene I–II. – Hagyományok Háza

Mohácsy Albert: Magyar népzenei dallamgyűjtemény bőgömelléklete – Hagyományok Háza

Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene brácsa-bőgő melléklete – Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene. kíséret: Orsós Lajos brácsás (Budapest 1995) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje – Jelenlévő múlt, Planétás Kiadó

Varsányi Ildikó: Gömöri népzene (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, (A bevezető tanulmányt írta: Agócs Gergely) szerk.: Eredics Gábor

Vasas Samu – Salamon Anikó: Kalotaszegi ünnepek – Gondolat, 1986.

Unger Balázs: Galga menti vonósbandák – Hagyományok Háza

Hangzóanyagok

A bogártelki Czilika-banda – Kalotaszegi népzene, Szerk.: Pávai István HHCD 003–004

A bogyiszlói zenekar (Szerk.: Sebő Ferenc) SLPX 18095 Hungaroton 1984.

A magyarbecsei Kulcsár Ferenc bandája – Szerk.: Pávai István HHCD 011–012

Ádám István „Icsán” és bandája – Széki népzene (Mestereink sorozat) FA–069–2

Ádámosi banda – Sövényfalvi lakodalom 1980–ban (Fekete Antal gyűjtéseiből 5.) FECD 025

Báré–Magyarpatka – Új Pátria 3. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–103–2

Béres vagyok, béres. Fejér megyei népzene Pesovár Ferenc gyűjtéséből – Alba Regia Egyesület

Bonchida–Válaszút – Észak–mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum 1.) FA–058–2

Csiszár Aladár – Magyarpéterlaka – Új Pátria 12. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–112–2

Kalotaszegi híres primások – Esküvő Mérában (Fekete Antal gyűjtéseiből 2.) FECD 017

Lajtha László: Széki gyűjtés

Magyar Népzenei Antológia I. Tánczene LPX 18112–116

Magyar népzenei dallamgyűjtemény CD–melléklete – Hagyományok Háza

Magyarlóna – Kalotaszegi magyar népzene (Kallós Archívum 2.) FA–075–2

Magyarpatkai népzene: Kodoba Béla és bandája, Jánosi András és Fekete Antal gyűjtése BSM 9503 (Budapest 1995)

BaSys – Music

Magyarpatkai banda – Esküvő Mezőkeszűben (Fekete Antal gyűjtéseiből 1.) FECD 008

Magyarpatkai banda – Esküvő Magyarpatkán 1984–ben (Fekete Antal gyűjtéseiből 3.) FECD 021

Marosszéki Muzsika – Vavrinecz András gyűjtéseiből HHCD 014– 015

Mezőségi magyar népzene – Magyarpalatkai dupla CD (1992) Hungaroton
Nagy Zsolt – Havasréti Pál: Ördögösfüzesi népzene CD–melléklete – Hagyományok Háza
Ördögösfüzes – Mezőségi magyar népzene (Kallós Archívum) FA–081–2
Péterlaki bandavezető – Lunka József (Fekete Antal gyűjtéseiből 4.) FECD 024
Szatmári bandák (Szerk.: Vavrincez András, Hans Hurtig) Hungaroton 1995. HCD 18192
Szántó Ferenc – Magyarbece (Mestereink sorozat) FA–040–2
Szászcsovás Band – Transylvanian folk music Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcsovás Band 3. – Thermal Comfort Kft. 1998. Szerk.: Szánthó Zoltán
Szászcsovás–Szászbogács – Új Pátria 10. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–110–2
Szászfenes – A Muzák – Új Pátria 13. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–113–2
Vajdaszentiványi zenekar – Éljen a magyar! (Fekete Antal gyűjtéseiből 7.) FECD 032
Varga Ferenc „Csipás” – Kalotaszegi lakodalom, Türe 1976 (Fekete Antal gyűjtéseiből 8.)
FECD 038
Váralmási Pici Aladár és bandája – Új Pátria 1. (Az Utolsó Óra gyűjteményéből) FA–101–2
Zörög az akácfalevél – Népdalok Szabolcs–Szatmár–Bereg megyéből (Szerk.: Joób Árpád)
SSB–CD 01

**12.7.8. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező
(minimális) taneszközök**

Megfelelő számú és minőségű hangszer

A szükséges hang- és videofelvételek, könyvek, kották.

Kétkazettás magnó, CD lejátszó, video-készülék, DVD lejátszó, TV készülék.

Kottatartók,

Metronóm.

12.8. Pengetős tanszak, citera

12. 8.1. A citeratanítás szakirányú feladatai

Ismertesse meg a tanulóval

- a citera lehetőségeit, a rajta játszható dallamok minél szélesebb körét (a tanterv a magyar népzenei gyakorlatra épül, elzárkózik a hangszerrel idegen zenei anyagoktól, nem számítva az archív forrásokból is ismert adaptációkat),
- a citerával rokon pengetős hangszereket, illetve a hasonló repertoárt használó más („bourdon”) hangszereket,
- a hangszer irodalmát, a hangzó vagy kottás formában közölt anyagok minél nagyobb részét,
- a citerajáték jellegzetes hangsorait, pengetésformáit,
- a játékot megelőző zenei elképzelést, a citera kezelésének jellegzetes mozgásformáit, és tudatosítsa a tanulóban ezek kapcsolatát.

Alakítsa ki

- a rendszeres napi munka szükségességét, megismertetve a tanulókkal a céltudatos gyakorlás módszereit,
- a könnyed hangszerkezelést, a helyes testtartást, kéztartást, ujjmozgást, összehangolt bal- és jobbkez-játékot.

Fordítson figyelmet

- a hangzóanyagok önálló feldolgozására, a lapról olvasási készség, a zenei memória fejlesztésére.

12.8.2. Citera tantárgy az előképző évfolyamokon

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekjátékdalok éneklése ritmuskíséréssel (tapssal, dobbal, dobbantással, stb.).
- Egyszerűbb magyar népi hangszerek megismertetése és a tanári bemutatót követő megszólaltatása (cserépdob, tikfa, köcsögduda, doromb, nádmirliton, madársíp, körtemuzsika).
- A hangszer hangzásának és a rajta való játék megfigyeltetése tanári bemutatóval.
- A hangszerjáték közben a testtartás, a hangszertartás, a két kéz tartásának megfigyeltetése.
- Kényelmes testtartással elhelyezkedés a hangszer előtt.

Jobb kéz

- A pengető fogásának kialakítása
- A pengetés helyének behatárolása
- Az íves pengetés gyakorlása; a pengetés erejének, a pengetőmozdulat hosszának meghatározása
- Ritmusgyakorlatok végzése a hangszer üres húrjain a basszuhúroktól kiindulva, negyed értékek pengetésével kezdve, nyolcadpárokkal folytatva, lassú tempóban
- Az egyenletes negyed értékek és nyolcadpárok pengetését ezek variálása követi

Bal kéz

- A dallamjászó bal kéz tartásának beállítása
- Az ujjak elnevezése, számozása
- A dallamhangok helye a fogólapon

- A húrlenyomás gyakorlásának fázisai: 1) húrlenyomás hüvelykujjal G'-F'-E' hangokon (külön-külön); 2) húrlenyomás mutatóujjal F'-E'-D' hangokon (összekapcsolva az 1. fázissal); 3) húrlenyomás középső ujjal F'-E'-D'-C' hangokon (összekapcsolva az 1. és 2. fázissal)
- Ujjcsúsztatás gyakorlása hüvelyk- és középső ujjakkal

Gyermekdalok éneklése majd hangszeren való megszólaltatása (szó-mi / szó-lá-szó / mi-ré-dó / szó-lá-szó-mi / mi-ré-dó / szó-mi-dó / szó-fá-mi-ré-dó / lá-szó-fá-mi-ré-dó) hangkészlettel.

Az első érintősor fogalma, fogástáblázat alkalmazása.

A citera első hat törzshangjának ismerete C'-től A'-ig, azok szolmizációs és abc-s nevekkel való éneklése.

A tanuló a tanult dalokat legyen képes szolmizálni.

Ismerje a negyed érték, a fél érték, a nyolcadpár, a negyed szünet fogalmát.

Sajátítsa el a kottából való daltanulást.

A tanuló ismerje a citera főbb részeinek elnevezést.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Követelmény

A helyes pengetési irányok elsajátítása.

Egyenletes negyed értékek és nyolcadpárok pengetésével kis hangterjedelmű gyermekdalok lejátszása íves pengetésmóddal.

A tanuló legyen képes helyes ujjrend kialakítására, a dallamjátszó ujjak könnyed váltogatására, a hüvelyk- és a középső ujj csúsztatására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Gyermekdalok éneklése a citera üres húrjainak hozzápengetésével:

- egyszerű ritmus osztinató kíséret,
- a dal ritmusának hozzápengetése az énekelt dalhoz,
- egyszerű ritmuskíséret hozzápengetése az énekelt dalhoz).

Gyermekdalok játéka citerán lassú egyenletes tempóban.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Az első előképző osztályban elsajátított technika továbbfejlesztése.

Jobb kéz

- A pengető szabályos fogásának kialakítása.
- Egyenletes negyed, nyolcad pengetés – kezdetben csak üres húrokon a le–föl (befelé–kifelé) pengetés szabályai szerint.
- Az íves pengetésmód gyakorlása
- Halk játék – a kísérőhúrok dallamhúrokhoz legközelebb eső részének megpengetésével (2–3 húr)
- Finom pengetés gyakorlása
- Középerős játék – a kísérőhúrokon a basszuhúrokat is érintő pengetéssel (4–5 kísérőhúr)

Bal kéz

- A természetes bal kéztartás kialakítása (játék közben a csukló és a kézfej helyzete maradjon változatlan, ne törje be és ne forgassa a kézfejét a tanuló)
- A bal kéz négy ujjának alkalmazása dallamjáték során, előre megtervezett ujjrend szerint
- A negyedik ujj használatát előzzék meg olyan gyakorlatok, amelyekben az F' hangról lefelé lépegetve negyedik ujjal érjük el a C' hangot. Hasonló gyakorlatokat végezzen a tanuló G'–ről és A'–ről is.

- A második érintősor Esz' hangjának lenyomása 2. ujjal, skálaszerű gyakorlással (G'–F'–Esz'–D'–C')
- A dó–pentachord és dó–hexachord hangsorú gyermekdalok játéka kibővül kisterces, lá–pentachord hangsorú gyermekdalok játékával.

A citera hat törzshangjának ismerete C'–től A'–ig, valamint az második érintősor Esz' hangjának ismerete, szolmizációs és abc–s nevekkkel való éneklése.

A tanuló sajátítsa el a kottából való daltanulást, a fogástáblázat igénybevételét.

Ismerje az alsó hangtartomány kifejezést.

Ismerje és tudja megnevezni a hangszer fő részeit: nagyfej, kisfej, tőke, fedőlap, oldallap, fogólap, dallam–, kísérő–, kislejtő.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Követelmény

Egyenletes pengetéssel gyermekdalok játéka

Négy ujj használata a húrlenyomás során

A tanuló legyen képes a helyes ujjrend kialakítására, a dallamjátszó ujjak könnyed váltogatására.

A második érintősoron található Esz' módosított hang második ujjal történő lenyomására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Gyermekdalok (dó–pentachord, dó–hexachord és lá–pentachord hangsor) éneklése és citerán való megszólaltatása.
- Saját, vagy másik tanuló énekének kísérete citerán.
- Gyermekdalok játéka citerán lassú és középgyors tempóban.

12.8.3. Citera tantárgy az alapfokú évfolyamokon

Alapfokú évfolyamok „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az előképzőben elsajátított játéktechnika továbbfejlesztése.

Jobb kéz:

- Egyenletes negyed, nyolcad pengetés – kezdetben csak üres húrokon a le–föl (befelé–kifelé) pengetés szabályai szerint.
- Az íves pengetésmód mellett az egyenes vonalú pengetés gyakorlása
- A tanuló tudja bependíteni a dallamba az utolsó kisfej C” hangját
- Halk és középerős pengetés gyakorlása
- A hangszer hangszínének változtatása a pengetés helyének megváltoztatásával

Bal kéz:

- A természetes bal kéz tartás kialakítása technikai gyakorlatokkal
- A négy ujjas játék gyakorlása
- A helyes ujjrend kialakítása.
- A hüvelykujj csúsztatása.
- A dó–pentachord, dó–hexachord és lá–pentachord hangsorú gyermekdalok kibővülnek a C” hanggal a kisfejhúr bependítésével.

Gyermekdalok énekelve és citerán az alsó hangtartományban.

A csoportos citerázás alapjai, egyszerre történő pengetés, dallamindítás, dallamzárás.

Gyermekdalok összefűzése (2–3 gyermekdal folyamatos játszása).

A tanuló tudja szolmizálni, kottából olvasni és abc–s nevekkal megnevezni a tanult C–lá és C–dó pentachord hangsorú gyermekdalok hangjait.

Az alsó hangtartomány, 2/4–es ütem, negyed érték, nyolcadpár, negyed szünet fogalmának ismerete.

Ismerje a hangszer múltját, a hangszer szerkezetét, főbb típusait.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Követelmény

Mérsékelt tempóban egyenletes negyed– és nyolcadmozgás.

A pengetés irányainak biztos tudása.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Technikai gyakorlatok az alsó hangtartományban (C’–A’-ig) 4 ujjal.

A kapkodós játék alapjainak elsajátítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Gyermekdal–fűzés, csoportos citerázás (2–3 tanuló egyszerre játssza ugyanazt a dalt).
- Gyermekdalok megszólaltatása citerán énekléssel is (saját vagy más tanuló énekével).

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetések váltogatása a tanult dallamokon.
- A kapkodós játék alapjainak gyakorlása: 1) a tanult dallamok negyed értékű szüneteinek kitöltése C’ kisfejhúr bependítésével; 2) negyed értékű dallamhangok színesítése C’ kisfejhúr bependítésével (a negyed értékek nyolcadokra bontásával).

Bal kéz

- Az alsó hangtartomány bővülése a C' hang alatti hangokkal
- Alsó hangtartomány bővítése felfelé a G' A' B' C'' D'' hangokkal
- A felső- és az alsó hangtartomány összekapcsolása

Gyermekdalok és régi stílusú népdalok játéka csak citerán, illetve éneket kísérvé.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Alsó- és felső hangtartomány fogalmának ismerete.

Dó-pentachord, dó-hexachord, lá-pentachord, lá-pentaton, dór-hangsor ismerete.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének-zene tankönyvéből.

Követelmény

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés tudatos alkalmazása.

A sorvégi szünet kitöltése a C''-re hangolt kislejtő bependítésével.

Biztos hangtartomány váltás.

4 ujjal történő játék, a megfelelő ujjrend kialakítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három-négy dalból álló dalcsoport egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Legalább egy dalcsoport megszólaltatása saját éneket kísérvé (a tanuló hangfekvésének megfelelően hangolt citerán).

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Esztam kíséret
- Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás
- Ritmusgyakorlatok a négy tizenhatodos egyenletes pengetés kialakítására
- Az eddig alkalmazott „normál” negyed- és nyolcadpár pengetés váltogatása a sűrű pengetéssel

Bal kéz

- Biztos hangtartományváltás (felülről lefelé)
- Új módosított hang, az Asz’ fogásának gyakorlása, megfelelő ujjrend kialakításával:
1) a 2. ujj csúsztatása B’-ről Asz’-ra; 2) Ugyanez a lépés a 2. és a 3. ujj váltásával

Régi és új stílusú népdalok; lá-pentaton, kétrendszerű lá-pentaton, dór, természetes moll hangsorú dallamok játéka.

Dallamdíszítés négy tizenhatodos ritmusaprózással

Esztam kíséret.

Ritmusaprózás (tizenhatodokra bontás) sűrű pengetéssel a hangszer dallamhúrjain.

A kottából való és hallás utáni daltanulás kialakítása.

A kétrendszerű lá-pentaton értelmezése.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. kötete (1973, Budapest) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (1977) Zeneműkiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének-zene tankönyvéből.

Követelmény

Esztam kíséret – a felfelé irányuló pengetések hangsúlyozása.

Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás.

Biztos hangtartomány váltás.

Helyes, önálló ujjrend kialakítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- 3–4 különböző karakterű dalból álló dalsokor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Dunántúli ugrós dallamok esztam kísérettel.
- Dalsokor tizenhatodos ritmusaprózással.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- A tizenhatodos ritmusaprózás, ti–tiri és tiri–ti ritmusok pengetésmódjának gyakorlása
- A tremoló játék alapjai; csak dallamhúrokon, kitartott hangok sűrű pergetése
- Az esztam kíséret továbbfejlesztése
- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés váltogatása

Bal kéz

- Dunántúli terc
- Fríges zárású dallamok
- A biztos balkézi játék technikájának fejlesztése, az újabb hangsorok skálaszerű gyakorlásával

Dél–dunántúli ugrós és kanásztánc dallamok

Dunántúli terces dallamok

Fríges zárású dallamok

Fríg hangsor, fríges zárlat.

Esztam kíséret, ugrós tánc, dunántúli terc.

Tizenhatodos ritmusaprózás

Ajánlott tananyag

- Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó
- Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor
- Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó
- Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó
- Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó
- Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)
- Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.
- Hangzóanyag
- Magyar Citerás Antológia I–II. (CD) (Budapest, 2004–2005) Flaccus Kiadó
- Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
- Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
- Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988) Hungaroton
- Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
- Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

- A tizenhatodos ritmusaprózás megvalósítása.
- A pergetés (tremolo) önálló alkalmazása.
- Egyszerű esztam kíséret megvalósítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalsokor megszólaltatása énekléssel és csak hangszeren játszva.
- Csoportos citerázás (3–4 fő).
- Egy összeállítás esztam kíséret alkalmazásával a Dél–Dunántúl dallamaiból.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tremoló játék fejlesztése; 1) felütésből indított pergetés; 2) hangsúlyos pengetésből indított pergetés; 3) felfelé irányuló pendítésből indított pergetés.
- Dallamdíszítés 1) nyolcadoló, kapkodós játékkal; 2) ritmusaprózással – a tizenhatodos aprózás sűrű pengetéseinek váltakozása a normál pengetésekkel egy dallamon belül.
- Sűrű esztaim kíséret elsajátítása.
- Lépegetős játék gyakorlása.
- Szinkópa ritmus le–föle–föle irányú pengetése.
- Negyed értékű dallamhangok nyolcadra csökkentése, diminuálása
- Dél–dunántúli ugrások és kanásztáncok
- Szlavóniai dallamok
- Felvidéki dudanóták
- Kanásztánc fogalma.
- Bővített szekund.
- Szinkópa ritmus.
- Diminuálás.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988)
Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

Pergetéssel való dallamdíszítés.

Nyolcadolós kapkodós díszítés.

Tizenhatodos aprózással történő díszítés.

Sűrű esztam kíséret elsajátítása.

Szinkópa ritmus pontos játéka.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalsokor énekkel és citerával, eredeti felvételek alapján:
- Dél–Dunántúl
- Szlavónia
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.

A bal kéz virtuóz játékanak fejlesztése.

A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó-, felső váltóhangos, körülírasos díszítés).

Sűrű esztam kíséret technikájának fejlesztése.

A tremoló játék tökéletesítése.

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.

Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján.

A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon.

Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok

Észak–magyarországi és dunántúli dudánóták

Alföldi régi- és új stílusú, csárdás tempójú dallamok

Alsó-, felső váltóhangos, körülírással díszítés

Nyújtott- és éles ritmus

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

Sűrű esztam kíséret alkalmazása.

Tremoló játéktechnika alkalmazása.

Dallamdíszítés tizenhatod értékű dallamhangokkal.

A szinkópa ritmus többféle pengetés módjának ismerete, alkalmazása.

Az autentikus citerajáték szerint a pontozott és fél értékek bontott játéka.

A tanuló legyen képes igényesen megformálni az előadandó dallamokat; legyen tisztában a különböző zenei tájegységek dallamdíszítéseivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán, saját vagy mások énekét kísérvé:
- Dunántúl,
- Alföld,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt (sűrű esztam alkalmazásával)

Alapfokú évfolyamok „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetések váltogatása a tanult dallamokon.
- A kapkodós játék alapjainak gyakorlása: 1) a tanult dallamok negyed értékű szüneteinek kitöltése C” kisfejhúr bependítésével; 2) negyed értékű dallamhangok színesítése C” kisfejhúr bependítésével (a negyed értékek nyolcadokra bontásával).

Bal kéz

- Az alsó hangtartomány bővülése a C’ hang alatti hangokkal
- Alsó hangtartomány bővítése felfelé a G’ A’ B’ C” D” hangokkal
- A felső- és az alsó hangtartomány összekapcsolása

Gyermekdalok és régi stílusú népdalok játéka csak citerán, illetve éneket kísérvé.

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés.

Alsó- és felső hangtartomány fogalmának ismerete.

Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton, dór–hangsor ismerete.

Ajánlott tananyag

Kodály: 333 olvasógyakorlat Zeneműkiadó

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok szerk. Kerényi György (Budapest, 1951) Akadémiai Kiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Követelmény

Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés tudatos alkalmazása.

A sorvégi szünet kitöltése a C[”]-re hangolt kisfejhúr bependítésével.

Biztos hangtartomány váltás.

4 ujjal történő játék, a megfelelő ujjrend kialakítása.

A kisfejhúrok dallamszínesítő funkciójának kialakítása, a kapkodós játék gyakorlása.

Legyen képes a tanuló dinamikai változtatásra egy–egy tanult dallam játéka során.

Ismerje meg a lá–pentaton hangsort és tudjon dallampéldákat játszani.

Ismerje a hangtartomány–váltás szabályait, alakítson ki önálló, szabályos ujjrendet.

Legyen képes saját – vagy másik tanuló – énekével együtt játszani, tudjon más hangszerrel (furulya, tekerő, tambura) együtt muzsikálni.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- 3–4 dalból álló dalcsokor egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Legalább egy dalcsokor megszólaltatása saját éneket kísérvé (a tanuló hangfekvésének megfelelően hangolt citerán).

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- Esztam kíséret
- Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás
- Ritmusgyakorlatok a négy tizenhatodos egyenletes pengetés kialakítására
- Az eddig alkalmazott „normál” negyed- és nyolcadpár pengetés váltogatása a sűrű pengetéssel

Bal kéz

- Biztos hangtartomány váltás (felülről lefelé)
- Új módosított hang, az Asz’ fogásának gyakorlása, megfelelő ujjrend kialakításával: 1) a 2. ujj csúsztatása B’-ről Asz’-ra; 2) Ugyanez a lépés a 2. és a 3. ujj váltásával

Régi és új stílusú népdalok; lá-pentaton, kétrendszerű lá-pentaton, dór, természetes moll hangsorú dallamok játéka.

Dallamdíszítés négy tizenhatodos ritmusaprózással

Esztam kíséret.

Ritmusaprózás (tizenhatodokra bontás) sűrű pengetéssel a hangszer dallamhúrjain.

A kottából való és hallás utáni daltanulás kialakítása.

A kétrendszerű lá-pentaton értelmezése.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. kötete (1973, Budapest) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (1977) Zeneműkiadó

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének-zene tankönyvéből.

Követelmény

Esztam kíséret – a felfelé irányuló pengetések hangsúlyozása.

Ritmusaprózás, tizenhatodokra bontás.

Biztos hangtartomány váltás.

Helyes, önálló ujjrend kialakítása.

Az esztam kíséret alkalmazása

A normál és a sűrű pengetés váltogatása egy dallamon belül (negyed-, nyolcad- és tizenhatod értékeken)

Ti–tiri és tiri–ti ritmusaprózás alkalmazása már tanult dallamokon

Tudjon a tanuló az esztam kíséretből a dallamsorok végén visszaváltani a lefelé történő hangsúlyos pengetésre

Ismerje a dunántúli terc fogalmát és tudjon játszani dallamokat ilyen hangokkal

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három–négy különböző karakterű dalból álló dalcsoport egyéni és csoportos előadásban, az éves technikai követelményeknek megfelelő szinten.
- Dunántúli ugrós dallamok esztam kísérettel.
- Dalcsoport tizenhatodos ritmusaprózással.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Jobb kéz

- A tizenhatodos ritmusaprózás, ti–tiri és tiri–ti ritmusok pengetésmódjának gyakorlása
- A tremoló játék alapjai; csak dallamhúrokon, kitartott hangok sűrű pergetése
- Az esztam kíséret továbbfejlesztése
- Hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés váltogatása

Bal kéz

- Dunántúli terc
- Fríges zárású dallamok

- A biztos balkézzjáték technikájának fejlesztése, az újabb hangsorok skálaszerű gyakorlásával

Dél–dunántúli ugrós és kanásztánc dallamok

Dunántúli terces dallamok

Fríges zárású dallamok

Fríg hangsor, fríges zárlat.

Esztam kíséret, ugrós tánc, dunántúli terc.

Tizenhatodos ritmusaprózás

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II. (CD) (Budapest, 2004–2005) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

A tizenhatodos ritmusaprózás megvalósítása.

A pergetés (tremolo) önálló alkalmazása.

Egyszerű esztam kíséret megvalósítása.

A tanuló alkalmazzon sűrű pengetéssel esztam kíséretet

Fejlessze a tremoló játék technikáját korábban tanult dallamok hosszabb értékű dallamhangjain

Alkalmazza a felfelé irányuló pendítésből indított pergetést

Fejlessze a díszítő játéktechnikát nyolcadoló, kapkodós pengetéssel

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalszöveg megszólaltatása énekléssel és csak hangszeren játszva.
- Csoportos citerázás (3–4 fő).
- Egy összeállítás esztam kíséret alkalmazásával a Dél–Dunántúl dallamaiból.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A tremoló játék fejlesztése; 1) felütésből indított pergetés; 2) hangsúlyos pengetésből indított pergetés; 3) felfelé irányuló pendítésből indított pergetés.

- Dallamdíszítés 1) nyolcadoló, kapkodós játékkal; 2) ritmusaprózással – a tizenhatodos aprózás sűrű pengetéseinek váltakozása a normál pengetésekkel egy dallamon belül.
- Sűrű esztam kíséret elsajátítása.
- Lépegetős játék gyakorlása.
- Szinkópa ritmus le–föl–föl irányú pengetése.
- Negyed értékű dallamhangok nyolcadra csökkentése, diminuálása
- Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok
- Szlavóniai dallamok
- Felvidéki dudanóták
- Kanásztánc fogalma.
- Bővített szekund.
- Szinkópa ritmus.
- Diminuálás.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó
Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor
Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetei (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó
Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó
Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó
Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)
Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia III. Dunántúl (LP) szerk.: Olsvai Imre (Budapest, 1988) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Követelmény

Pergetéssel való dallamdíszítés.

Nyolcadolós kapkodós díszítés.

Tizenhatodos aprózással történő díszítés.

Sűrű esztam kíséret elsajátítása.

Szinkópa ritmus pontos játéka.

A tremoló játék tökéletesítése

A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó-, felső váltóhangos, körülírásos díszítés)

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása

Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján

A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyénileg összeállított dalsokor énekkel és citerával. eredeti felvételek alapján:
- Dél–Dunántúl,
- Szlavónia,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának fejlesztése.
- A tizenhatodos mozgású dallamdíszítés tanulása (alsó-, felső váltóhangos, körülírasos díszítés).
- Sűrű esztam kíséret technikájának fejlesztése.
- A tremoló játék tökéletesítése.
- A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.
- Pontozott ritmusértékek pengetésének játékmódja az eredeti felvételek alapján.
- A fél értékű dallamhangok autentikus játék szerinti bontása új stílusú népdalokon.
- Dél–dunántúli ugrósok és kanásztáncok
- Észak–magyarországi és dunántúli dudanóták
- Alföldi régi– és új stílusú, csárdás tempójú dallamok
- Alsó-, felső váltóhangos, körülírasos díszítés
- Nyújtott– és éles ritmus

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene I. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI. és VII. kötetek (Budapest, 1973–1987) Akadémiai Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)
Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó
Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)
Népdalválogatás a tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvéből.
Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar
Művelődési Intézet
Hangzóanyag
Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991)
Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

Sűrű esztam kíséret alkalmazása.

Tremoló játéktechnika alkalmazása.

Dallamdíszítés tizenhatod értékű dallamhangokkal.

A szinkópa ritmus többféle pengetésmódjának ismerete, alkalmazása.

Az autentikus citerajáték szerint a pontozott és fél értékek bontott játéka.

A tanuló legyen képes igényesen megformálni az előadandó dallamokat; legyen tisztában a különböző zenei tájegységek dallamdíszítéseivel.

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – húrtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott–, kis éles–, triolás nyújtott– és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán, saját vagy mások énekét kísérvé:
- Dunántúl,
- Alföld,
- csoportosan (3–4 fő), lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt (sűrű esztam alkalmazásával)

12.8.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer kialakulásának történetét és a népzenei dialektusokat,
- a citerazene hangzóanyagát és kottában rögzített irodalmát, valamint az általános népzenei gyűjteményeket, szakkönyveket,
- hangszere felépítését, karbantartását (húrcsere) és hangolását.

Legyen képes

- a hangszernek megfelelő népzene stílushű és improvizatív előadására,
- a pontozott ritmusok autentikus, bontott megszólaltatására,
- a helyes tempó- és ritmustartásra,
- transzponálni a hangszerének megfelelően,
- szólóban és zenekarban saját vagy más énekét kísérni,

Ismerje

- a citerazene különböző tájegységeinek általános stílusjegyeit, a citerán leggyakrabban játszott dallamokat,
- ismerje a kiemelkedő adatközlők játékát,
- ismerje a bourdon–kíséretes zene jellemzőit,
- a „kapkodós” játéktípus, a pergetés, a váltogatott lassú és sűrű pengetés, a húrlefogás, a nyomóval történő játék, a parlando rubato játékmód alapjait.
- a hangszeren való hagyományos hangsúlyozást,

Rendelkezzék

- tiszta hangképzéssel hangszerén,
- biztos zenei memóriával,
- megfelelő technikával, stílusismerettel, előadói készséggel,
- szereplési (színpadi) gyakorlattal.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje és alkalmazza

- a tánczene általános kísérettípusait
- a diatonikus hangszer és az azon való játékmódot
- az oktávnyi vagy annál szélesebb glisszandós díszítést
- a kapkodós játékmódot
- a húrtempítós játék sajátosságait

Tudjon különbséget tenni

- az énekelt népdal és a tánczenei kíséret között

Legyen képes

- a parlando–rubato dalok előadására
- kamarazeneire más népi hangszerekkel

12.8.5. *Citera tantárgy a továbbképző évfolyamokon*

Továbbképző évfolyamok „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések játszása.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Húrlefogás alkalmazása csárdás dallamok tánckísérete során.
- Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval.
- Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód.
- Húrlefogás – húrtoptítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál).
- Kis nyújtott-, kis éles-, triolás nyújtott- és triolás éles ritmus pengetése.
- A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása.
- Válogatás régi és új stílusú dallampéldákból: 1. Dél–Alföld; 2. Közép–Alföld; 3. kötetlen ritmusú dallamok az alföldi területekről

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai- és Balassi Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004)
Hagyományok Háza
Hangzóanyag
Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991)
Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas technikai színvonalú játékkultúra.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

A hüvelykujjas nyomótechnika alkalmazása

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – hürtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott-, kis éles-, triolás nyújtott- és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve,
- Alföld (új stílusú dalok nyomóval, glisszandó díszítéssel),
- Alföld (kötetlen ritmusú dallamok),
- Észak–Magyarország (Borsod / Heves / Nógrád / Pest m.).

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések és dallamok játéka.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Gyorsdűvő kíséret eredetileg vonószenekear által előadott dallamok játszása alapján.
- Húrlefogás megfelelő alkalmazása tánckíséret játéka során.
- Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása.
- Dél–alföldi, közép–alföldi tájegység dallamai; az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Ajánlott *tananyag*

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai–és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalú, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton
Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredet játékmódokat.

Alakuljon ki magas színvonalú játékkultúra.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Közép–Alföld (új stílusú dallamok sorzáró, körülírással díszítéssel),
- Erdély (énekes dallamok díszített előadása citerán),
- Dél–Alföld (lassú–, gyors– és friss csárdás folyamat).

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország).

- A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon.
- Dél-, közép-, kelet-, észak-alföldi tájegységek dallamai.
- Erdélyi táncdallamok (Szilágyság, Maros-mente, Küküllő-mente, Kalotaszeg, Gyimes).

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai- és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (Püspökladány, 2008)

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dűvő és esztam, valamint gyorsdűvő kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Hortobágy
- Szatmár
- Erdély

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A triolás pengetésmód alkalmazása
- Aszimmetrikus ritmizálás
- Páratlan nyolcadú énekes dallamok játéka
- A leggyakoribb tánckíséret típusok ismerete és alkalmazása
- Dél–dunántúli, kelet–alföldi, felvidéki, székelyföldi, gyimesi és moldvai tájegységek dallamai.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai–és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrinecz András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Domokos Pál Péter – Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–II–III. (Budapest, 1956/61/91) Zeneműkiadó

Balogh Sándor: Moldvai hangszeres dallamok (Budapest, 2001) Etnofon

Seres András – Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest, 1991) Héttorony Könyvkiadó

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III–IV. (CD) (Budapest, 2004–2009) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsgái citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrinecz András (Budapest, 1995) Hungaroton

Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (CD) (Püspökladány, 2008)

Szeretóm a táncba – moldvai csángómagyar népzene (CD) (Budapest, 1997) Etnofon

Moldvai hangszeres dallamok – sültün, kobzon, hegedűn (CD) (Budapest, 2001) Etnofon

Serény magyaros (CD) (Budapest, 2002) Etnofon

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam, valamint gyorsdúvó kíséretű dallamokon.

Ismerje és tudja játszani valamennyi citerán használatos hangsort.

Legyen képes megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas színvonalú játékkultúra.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán az alábbi tájegységek dallamaiból válogatva:
- Dél–Dunántúl vagy Kelet–Alföld vagy Felvidék,
- Mezőség vagy Székelyföld /vagy Gyimes,
- Moldva.

A három összeállításból 1 csoportos előadásban, lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

Továbbképző évfolyamok „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések játszása.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Húrlefogás alkalmazása csárdás dallamok tánckísérete során.
- Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval.
- Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód.
- Húrlefogás – húrtoompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékanál).
- Kis nyújtott–, kis éles–, triolás nyújtott– és triolás éles ritmus pengetése.

- A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása.
- Válogatás régi és új stílusú dallampéldákból: 1. Dél–Alföld; 2. Közép–Alföld; 3. kötetlen ritmusú dallamok az alföldi területekről

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai–és Balassi Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. kötet (Budapest, 1977) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Zenei anyanyelvünk (Budapest, 1973) Zeneműkiadó

Sárosi Bálint: Citera és citerajáték Szeged környékén (Budapest, 1961)

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia IV. Alföld (LP) szerk.: Paksa Katalin (Budapest, 1991) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtaikat.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas technikai színvonalú játékkultúra.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

A hüvelykujjas nyomótechnika alkalmazása

Dúr hangsorú dallamok játéka nyomóval

Új stílusú dallamok népdalsorainak összekapcsolása a nyomó csúsztatásával – glisszandó játékmód

Húrlefogás – húrtompítás a kísérő húrokon (csárdás táncdallamok játékánál)

Kis nyújtott-, kis éles-, triolás nyújtott- és triolás éles ritmus pengetése

A parlando–rubato előadásmód tanulmányozása, gyakorlása

Dallamdíszítés; előkék, utókák

Az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve,
- Alföld (új stílusú dalok nyomóval, glisszandó díszítéssel),
- Alföld (kötetlen ritmusú dallamok),
- Észak–Magyarország (Borsod / Heves / Nógrád / Pest m.).

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A jobb kéz valamennyi eddig tanult pengetésmódjának továbbfejlesztése.
- A bal kéz virtuóz játékának továbbfejlesztése.
- Hangsúlytalan előkék, tizenhatod ritmusú díszítések és dallamok játéka.
- Biztos tájékozottság kialakítása az egész fogólapon.
- Biztonságos 4 ujjal történő játék.
- Gyorsdűvő kíséret eredetileg vonószeneke által előadott dallamok játszása alapján.
- Húrlefogás megfelelő alkalmazása tánckíséret játéka során.

- Új stílusú dallamok sorvégi díszítéstípusainak ismerete, alkalmazása.
- Dél–alföldi, közép–alföldi tájegység dallamai; az erdélyi dialektus énekes dallamainak hangszeres megszólaltatása

Ajánlott *tananyag*

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetei (Budapest, 1973–1997) Akadémiai–és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredet játékmódokat.

Alakuljon ki magas színvonalú játékkultúra.

Hagyományos citerás díszítések; előkék, utókák, alsó-, felső váltóhangok, nagyobb távolságokat kitöltő futamok játéka

Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország)

A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Közép–Alföld (új stílusú dallamok sorzáró, körülírással díszítéssel),
- Erdély (énekes dallamok díszített előadása citerán),
- Dél–Alföld (lassú-, gyors- és friss csárdás folyamat).

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Sorzáró és az azt megelőző ütem hagyományos díszítéseinek megszólaltatása eredeti felvételek tanulmányozása alapján (Alföld, Észak–Magyarország).
- A gyorsdűvő kíséret gyakorlása és alkalmazása erdélyi táncdallamokon.
- Dél-, közép-, kelet-, észak–alföldi tájegységek dallamai.
- Erdélyi táncdallamok (Szilágyság, Maros–mente, Küküllő–mente, Kalotaszeg, Gyimes).

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai- és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó
Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)
Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)
Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet
Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza
Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor
Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány
Hangzóanyag
Magyar Citerás Antológia I–II–III. (CD) (Budapest, 2004–2007) Flaccus Kiadó
Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola
Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton
Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton
Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton
Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton
Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)
Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton
Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (Püspökladány, 2008)
Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam, valamint gyorsdúvó kíséretű dallamokon.

Legyen képes igényesen megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

A triolás pengetésmód alkalmazása

A leggyakoribb tánc kíséret típusok ismerete és alkalmazása

Aszimmetrikus ritmizálás

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán és saját vagy mások énekét kísérve:
- Hortobágy,
- Szatmár,
- Erdély.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig kialakított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- A triolás pengetésmód alkalmazása
- Aszimmetrikus ritmizálás
- Páratlan nyolcadú énekes dallamok játéka
- A leggyakoribb tánc kíséret típusok ismerete és alkalmazása
- Dél–dunántúli, kelet–alföldi, felvidéki, székelyföldi, gyimesi és moldvai tájegységek dallamai.

Ajánlott tananyag

Balogh Sándor – Bolya Mátyás: Magyar citerazene II. (Budapest, 2008) Flaccus Kiadó

Balogh Sándor: Citeraiskola – hangkazettával (Budapest, 1992/1997) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Magyar Népzene Tára VI., VII., VIII., IX. és X. kötetek (Budapest, 1973–1997) Akadémiai–és Balassi Kiadó

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest, 1981) Zeneműkiadó

Bencze Lászlóné: Szivárványos az ég alja – bihari népdalok (Berettyóújfalu, 1978)

Bencze Lászlóné: A ladányi torony tetejébe... (Püspökladány, 1974)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest, 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Bodza Klára – Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III–IV. (Budapest, 2002/2004) Hagyományok Háza

Virágvölgyi Márta – Vavrincez András: Szatmári népzene (Budapest, 1992) Magyar Művelődési Intézet – Népzenei Füzetek, szerk.: Eredics Gábor

Pávai István: Az erdélyi és moldvai magyarság népi tánczenéje (Budapest, 1993) Teleki László Alapítvány

Domokos Pál Péter – Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–II–III. (Budapest, 1956/61/91) Zeneműkiadó

Balogh Sándor: Moldvai hangszeres dallamok (Budapest, 2001) Etnofon

Seres András – Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest, 1991) Héttorony Könyvkiadó

Hangzóanyag

Magyar Citerás Antológia I–II–III–IV. (CD) (Budapest, 2004–2009) Flaccus Kiadó

Citerahagyomány (MC) (Budapest, 2000) Óbudai Népzenei Iskola

Magyarországi citeramuzsika (LP, MC) (Budapest, 1977) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia II–V. (LP) (Budapest, 1986–1993) Hungaroton

Magyar Népzene 1–2. (LP), szerk.: Rajeczky B. (Budapest, 1969/1972) Hungaroton

Magyar hangszeres népzene (LP) szerk.: Sárosi B. (Budapest, 1980) Hungaroton

Tuka Zsigmond: Nagykunsági citeraszó (MC) (Budapest, 2003)

Fellegzik az idő – bihari népdalok (CD) (Budapest, 2008) Dialekton

Szatmári bandák (MC) szerk.: Vavrincez András (Budapest, 1995) Hungaroton

Sárréti Népi Együttes: Válogatás 50 év dalaiból (CD) (Püspökladány, 2008)

Szeretöm a táncba – moldvai csángómagyar népzene (CD) (Budapest, 1997) Etnofon

Moldvai hangszeres dallamok – sültün, kobzon, hegedűn (CD) (Budapest, 2001) Etnofon

Serény magyaros (CD) (Budapest, 2002) Etnofon

Követelmény

A tanuló ismerje és alkalmazza az eddig tanult pengetési módokat, kíséretfajtákat.

Tudjon tremolózni a dallam megfelelő hangjain.

Alkalmazza a húrlefogást lassú dúvó és esztam, valamint gyorsdúvó kíséretű dallamokon.

Ismerje és tudja játszani valamennyi citerán használatos hangsort.

Legyen képes megformálni az előadott dallamokat.

Legyen tisztában a különböző tájegységek dallamdíszítéseivel.

Ismerje az eredeti játékmódokat.

Alakuljon ki a magas színvonalú játékkultúra.

Az eredetihez hű, stílusos előadás

A gyimesi lassú magyaros aszimmetrikus ritmizálása
Váltakozó ütemű dallamok játéka
Többféle hangolású citera használata
Triolás lüktetésű és 7/8-os moldvai táncdallamok játéka

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három népzenei összeállítás előadása citerán az alábbi tájegységek dallamaiból válogatva:
- Dél–Dunántúl vagy Kelet–Alföld vagy Felvidék,
- Mezőség vagy Székelyföld /vagy Gyimes,
- Moldva.

A három összeállításból 1 csoportos előadásban, lehetőleg különböző népi hangszerekkel együtt.

12.8.6. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a citerán használatos valamennyi hangsort,
- a tánc típusok jellegzetes karaktereit és dallamtípusait,
- a citerával történő tánckíséret technikai jellegzetességeit.

Legyen képes

- igényesen megformálni az általa előadott dallamokat a dialektusok díszítésmódjainak, játékmódjainak felhasználásával,
- más hangszerekkel együttjátszani (kamarazene),
- önállóan összeállításokat készíteni a dialektusterületek dallamaiból.

Tudjon

- hangsúlytalan előkéket, tizenhatod ritmusú díszítéseket és dallamokat játszani, tremolózni a dallam megfelelő hangjain
- hangszerén a dallamokat stílusosan, ritmusbontással és variációkkal díszíteni,

A tanuló mutasson példát az alsóbb évfolyamok tanulóinak precíz, pontos, stílusos játékaival, biztos hangszerkezelésével.

Tudja behangolni hangszerét tanára segítségével.

Vegyen részt szólístaként vagy zenekari tagként a citerazene fórumain (találkozók, versenyek, előadások, fesztiválok, lemezpályázatok, táborok, stb.).

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló tudja önállóan behangolni hangszerét

Rendelkezzék szereplési (színpadi) gyakorlattal

Tudjon játszani valamennyi dialektusterületről egy–egy jellemző énekes– valamint tánczenei összeállítást

Legyen képes több különböző karakterű összeállítás folyamatos játékára, virtuóz előadására

12.8.7. *A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök*

Jó minőségű C, D, és A hangolású prim és normál citerák. Minden hangszerhez póthúr–készlet, megfelelő hangolókulcs és két–három darab pengető.

Megfelelő mennyiségű és minőségű kotta, hangzóanyag, videofelvétel.

Hangfelvételre, lejátszásra illetve másolásra alkalmas magnetofon, CD lejátszó, lemezejátszó, fejhallgató, videó és TV készülék.

A hangszerok elhelyezéséhez szükséges két–három asztal, hat–nyolc darab szék.

12.9. Pengetős tanszak, tamburák

Az alapfokú tamburaoktatás – figyelembe véve a hangszer hagyományos használatát – magába foglalja a **prímtambura**, valamint a **basszprim** és a **tamburakontra** (E kontra) ismeretanyagának tanítását.

A **tambura bőgő** oktatási terve a vonós bőgő oktatási tervéhez igazodik.

A tamburafélék oktatási terve kvart hangolású, E alapú hangszerekre készült.

12.9.1. A tamburatanítás feladatai

Tudatosítsa

- a tervszerű és rendszeres munka szükségességét,
- gyakorlás módszereit.

A tanuló ismerje meg

- a hangszercsalád és hangszere kialakulásának történetét,
- a tamburajáték hagyományos területeit és ezek zenei jellemzőit.

Sajátítsa el

- a könnyed pengetést és laza pergetést,
- a laza billentést, amelyből kialakul a gyors, virtuóz dallamvezetés.

Ismerje meg

- azokat a modális harmóniakat, illetve harmóniafűzéseket, amelyek a népi hangszerelésre jellemzőek,
- az együtt zenélés alapkövetelményeit,
- a népi variációs, rögtönzésszerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályait.

Váljon nyitottá

- más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt. A tamburazene tanulásával a tanuló nem csak a magyar, hanem más európai népek (délszláv, bolgár, török stb.) zenéjével is megismerkedhet, széleskörűen gazdagítva zenei műveltségét.

12.9.2. *Prímtambura az előképző évfolyamokon*

Előkészítő első évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, egy majd két húron, első fekvésben, az üres húrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, húrlefogással, pengető tartással, egy pengetési irány alkalmazásával.
- A hangszer hangolásának, a törzshangok helyének megismerése.
- A hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megfigyelése és megkülönböztetése.
- Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer-iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás.

Gyermekdalok, népdalok éneklése, tamburán való megszólaltatása a tanult technikai szinten.

A hangszer hangolásának, a törzshangok helyének ismerete.

A hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.

Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, egy majd két húron, első fekvésben, az üres húrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, húrlefogással, pengető tartással, kétféle pengetési irány alkalmazásával.
- További követelmény a hangszer hangolásának, a törzshangok helyének, a hangsúlyos és hangsúlytalan pendítés, a pengetési irányokhoz, ujjrendhez kötődő speciális jelzések ismerete, a páros és páratlan lüktetés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.
- Kötött és elválasztott dallamhangok alkalmazása.
- Improvizatív játék motivikus zenei egységekkel, dallamsorokkal, periódusokkal.
- Hangközök, köztük a kis és nagy szekund, G és D alapú hangsorok ismerete, játéka.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás, húrlefogás, pengető tartás.

A tanult gyermekdalok, népdalok éneklése, tamburán való megszólaltatása az évfolyam technikai szintjén.

A pengetési irányokhoz, ujjrendhez kötődő speciális jelzések ismerete.

A páros és páratlan lüktetés.

Hangközök, G és D alapú hangsorok ismerete, játéka.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

12.9.3. *Prímtambura az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat*

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, tamburán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva, két húron, első-második fekvésben, az üres hűrok gyakori használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával.
- A hangsúlyos és hangsúlytalan pengetés, kötött és elválasztott dallamhangok, az ujjrend helyes alkalmazása, a páros és páratlan lüktetés, az egész, fél, negyed, nyolcad hangérték és szünet értékek megkülönböztetése.
- Hangközök, A és E alapú hangsorok ismerete, helyes ujjrenddel történő játéka.
- A törzshangok olvasása c1-g2 hangterjedelemben, kötött (legato), és elválasztott (staccato, tenuto) dallamhangok, hangcsoportok megszólaltatása

- Hangos és halk játék.
- Tetraton, dó– és la–pentachord hangkészletben szabad variációk, akár önálló dallamsorok, periódusok improvizálása, motívumok, dallamok azonosságának és különbségének felismerése.

Ajánlott tananyag

Szendródi Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszer–iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Megfelelő testtartás, hangszertartás, kéztartás, pengető fogás.

Szabályos húrlefogás, kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallam játék pengetve.

Legato, törésmentes dallamvezetés.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három – négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével, kíséretével.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis–, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva,

a használatba vett hangtartomány fokozatos bővítésével, fekvésjáték használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával, a negyed hangértékek hármassal történő kitöltésével.

- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– d2 közötti hangterjedelemben. Formai ismeretek megalapozása.
- Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton hangsorok ismerete, hangnemek tudatosítása, dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig.
- Együtt játék a tanárral, másik tamburás tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Szabályos húrlefogás.

Kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallamjáték, fekvésben, hármassal alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló illetve brácsstambura közreműködésével.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, a harmadik és negyedik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dűvő kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– e3 közötti hangterjedelemben.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Tercmenetek játéka.
- Módosított hangok használata.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, a húrvtások, fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével.
- Negyed értékeken hármas és ötös pergetés alkalmazása.
- Váltóhangos díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok ismerete.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika, helyes hangsúlyozás használata.
- A hangszín változtatás pengetés technikai ismerete, a kettőzött húron való játék meghatározó szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában.
- Együtt játék a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, harmonika, dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben, hármas és ötös pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.

A gyors esztam és dűvő kísérettípus, az aszimmetrikus ritmusképletek ismerete.

Árnyalt dinamika.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben, az ötödik és hatodik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával, az üres húrok segítségével megszólaltatható bourdon többszólamúság lehetőségének kihasználásával.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú–, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Dominánsseptim akkordok, dúr és moll akkordok fordításainak ismerete.

- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Egyszerűbb akkordfogások.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Hangszer specifikus díszítések a kettőzött húron.
- Játék biztos tempótartással szóló és kíséző szerepkörben, koncerten és tánckíséző funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, klarinét, furulya, dudu, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulókkal, hangszeres népzenei együttesel (pl. tamburazenekarral, vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Követelmény

Dallamjáték bourdon kíséret alkalmazásával.

Díszítések a kettőzött húron.

A gyors esztam a lassú és gyors dűvő egyenletes megszólaltatása.

Dinamika stílusos alkalmazása, játék a forte dinamikai tartomány használatával.

Tempótartás szóló és kíséző szerepkörben.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos diatonikus és kromatikus körülírásokkal, futamokkal, triolás, a kettőzött húron szekundos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–robato dallamok megformálása érzékeny artikulációval, folyamatos pergetéssel, magas hangfekvéseket érintve.
- A formai ismeretek bővítése, a tánc típusok ismerete, kíséret önálló harmonizálásának, akkordmenetek felismerésének előkészítése, a moduláció fogalma, felismerése, négyeshangzatok alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, a húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások bővítése.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, az optimális hangszín megtartásával az oktávváltások során is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan c1–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, vegyes összetételű zenekar stb.) tamburazenekarral.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (magyar, szerb, horvát, dalmát, bosnyák stb.)

Követelmény

Parlando–rubato dallamjáték pergetve.

Díszítések a kettőzött húron.

A tánc típusok ismerete.

Dinamika, artikuláció stílusos alkalmazása.

Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.

Játék élénk tempóban, magas hangfekvéseket érintve.

Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.

- A futamtechnika, díszítéstechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Kromatikus skálák.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két–két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a hűrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Szendrődi Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárjai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Helyes hangszertartás, kéztartás, pengető fogás.

A tánc típusok, kísérettípusok, az aszimmetrikus ritmusok ismerete.

Tiszta intonáció, törésmentes dallamvezetés.

A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.

Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.

A dinamika lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.

Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés változatos módokon.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfüzér.

12.9.4. Basszprím tambura (és csellótambura) az alapfokú évfolyakomon: A/3- A/6

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a basszprím tambura és a – vele rokon zenei funkciót betöltő – csellótambura tanterv azonos a prím tambura tantervével. A prím tamburától részleges eltérő zenekari szerepük indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a basszprím tambura helyes tartása, a pengetés–technika transzferálása a megváltozott menzurális viszonyok kapcsán.
- Basszprím szólamok párhuzamos mozgással és ellenmozgással, heterofon dallam és tercpárhuzam, improvizatív és rögzült motívumokból építkező obligát szólam.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Dallam és terc szólam ismerete.

A basszprím szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprímtambura vertikális pozíciója a tamburazenei szólambeosztásban.
- Hangképet, hangzást, disszonancia–konzonancia váltakozását meghatározó szólamának stíluskeretei.

Követelmény

A basszprímszólam rögzült motívumainak használata.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím játékban.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közelítés – távolodás a prímszólam vonzásában, a harmóniamenet determinációjában.
- A terc–karakterű (tercszönyeg, tercfelhő), a kvinterősítő, a dallamot segítő basszprímszólam.

- A dallam leegyszerűsödése, augmentáltalódása, vagy dúsítása, diminúciója a basszprímszólamokban.
- A sorvégi átvezető frázisok, nyugvóhangok, ritmikai kiegészítő motívumok stilisztikai jelentősége.

Követelmény

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprím, mint szólóhangszer, mint terc–tambura.
- A basszprímszólam zenekari összetételtől függő determinációi.
- Az improvizált harmadik szólam (harmad szólam) szerepe a déli szláv tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

Dallamismeret.

A harmonizáció ismerete.

A zenekari hangzásba való érzékeny illeszkedés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.5. *Brácstambura az alapfokú évfolyamokon: A/3-A/6*

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a brácstambura tanterv azonos a prímtambura tantervével. A prímtamburától eltérő zenekari szerepe – akkordikus és ritmikai kísérő funkciója – indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a brácstambura helyes tartása, a pengetés– pergetés technika transzferálása. Alkalmazkodás a megváltozott menzurális viszonyokhoz.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal.
- A kvint transzpozíciók készség szintű megvalósítása.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dűvő kísérettípus ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék megalapozása, a gyors és pontos harmóniaváltás előkészítése.
- E–dúr, e–moll, A–dúr, a–moll, D–dúr, C–dúr, Cisz–dúr, Cisz–moll, f–moll, g–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- Húrlefogás hüvelykujjal.

Követelmény

Az esztam, gyors esztam és dűvő kísérettípus ismerete.

Egyszólamú dallam kísérete dúr, moll és dominánsseptim akkordokkal.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjáték kíséretében.

Árnyalt dinamika, pontos ritmika.

Szokásos akkordmenetek, kíséreti sémák memorizálása.

A D–dúr akkord biztos, hagyományos fogása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A brácstambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Tonalitást, hangképet, hangzást, kísérettípust meghatározó szólamának stíluskeretei.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok harmonizálása és kísérete a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú-, és a gyors düvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim alap akkordokkal, és fordításaikkal.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- F–dúr, G–dúr, B–dúr, H–dúr, h–moll, c–moll, d–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék, a gyors és pontos harmóniaváltás gyakorlása.

Követelmény

Az gyors esztam a lassú és gyors düvő kísérettípus ismerete.

Pontos, gyors harmóniaváltás.

Szokásostól eltérő akkordmenetek.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bourdon–kíséret brácsstamburán.
- Hiányos akkordok használatának lehetőségei.
- A brácsstambura szerepe s sorvégi zárlatok ritmikai kiegészítő motívumok megszólaltatásában.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok kíséretének technikai előkészítése.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval.
- A tonalitásérzék fejlesztése.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése E, A, C, D, G, dúr– és moll hármás és négyeshangzatok megszólaltatásával, biztos tempó tartással, koncerten és tánc kíséző funkcióban.

Követelmény

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Dinamikai lehetőségek stílusos kihasználása.

Parlando–rubato dallamok kísérete folyamatos pergetéssel.

Biztos tempó tartás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés, harmonizálás).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Automatizmusok kialakítása a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás, ismert, vagy ismeretlen dallam rögtönzött kíséretének megvalósítása területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a harmonizálás területén.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Követelmény

Automatizmusok a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás terén.

Rögtönzött kíséret megszólaltatása.

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Önálló harmonizálás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.6. *Tamburák az alapfokú évfolyamokon, „B” tagozat*

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfelelően minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

12.9.7. *Prímtambura*

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva, a használatba vett hangtartomány fokozatos bővítésével, fekvésjáték használatával, helyes test-, hangszer- és kéztartással, szabályos pengető fogással, húrlefogással, kétféle pengetési irány alkalmazásával, a negyed hangértékek hármas pergetéssel történő kitöltésével.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– d2 közötti hangterjedelemben. Formai ismeretek megalapozása.
- Dó–pentachord, dó–hexachord, lá–pentachord, lá–pentaton hangsorok ismerete, hangnemek tudatosítása, dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig.
- Együtt játék a tanárral, másik tamburás tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

Helyes test-, hangszer- és kéztartás.

Szabályos húrlefogás.

Kétféle pengetési irány alkalmazása.

Egyszólamú dallamjáték, fekvésben, hármis pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban.

A negyed hangértékek hármis pergetéssel történő kitöltése.

Az esztam kísérettípus ismerete.

A zenei kreativitás megnyilvánulása: variációk.

Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.

A kottából történő tanulás bevezetése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő gyermekdal, népdal, egyszerűbb táncdallam előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló illetve brácstambura közreműködésével.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, a harmadik és negyedik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dűvő kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása c1– e3 közötti hangterjedelemben. Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Tercmenetek játéka.
- Módosított hangok használata.

- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, a húrvtáltások, fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével. Negyed értékeken hármas és ötös pergetés alkalmazása.
- Váltóhangos díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok ismerete.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika, helyes hangsúlyozás használata.
- A hangszín változtatás pengetés technikai ismerete, a kettőzött húron való játék meghatározó szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában.
- Együtt játék a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, harmonika, dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor (Székesfehérvár 1983)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

Dallamjáték fekvésben, hármas és ötös pergetés alkalmazásával.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.

A gyors esztam és düvő kísérettípus, az aszimmetrikus ritmusképletek ismerete.

Árnyalt dinamika.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben, az ötödik és hatodik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával, az üres húrok segítségével megszólaltatható bourdon többszólamúság lehetőségének kihasználásával.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam, a lassú-, és a gyors düvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Dominánsseptim akkordok, dúr és moll akkordok fordításainak ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Egyszerűbb akkordfogások.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Hangszer specifikus díszítések a kettőzött húron.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, népi brácsa, klarinét, furulya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. tamburazenekarral, vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Követelmény

Dallamjáték bourdon kíséret alkalmazásával.

Díszítések a kettőzött húron.

Skálajáték egy húron. Dúr és moll skálák 4#, 4b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.

Egyszerűbb akkordfogások.

Játék *f*, *mf*, *p*, *pp* dinamikai tartományokban.

A gyors esztam a lassú és gyors düvő egyenletes megszólaltatása.

Dinamika stílusos alkalmazása, játék a forte dinamikai tartomány használatával.

Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.

Az alteráció fogalmának ismerete.

A formai ismeretek bővítése.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfüzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos diatonikus és kromatikus körülírásokkal, futamokkal, triolás, a kettőzött húron szekundos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval, folyamatos pergetéssel, magas hangfekvéseket érintve.
- A formai ismeretek folyamatos bővítése, a tánc típusok ismerete, kíséret önálló harmonizálásának, akkordmenetek felismerésének előkészítése, a moduláció fogalma, felismerése, négyeshangzatok alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, a húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások bővítése.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, az optimális hangszín megtartásával az oktávváltások során is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusán c1–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, fúvolya, duda, harmonika, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, vegyes összetételű zenekar stb.) tamburazenekarral.

Ajánlott tananyag

Szendródi Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Bogyiszlói népzene)

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Összetett ritmikájú magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó népzenei dallamtár, eredeti hangzó anyag.

Archiv hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (magyar, szerb, horvát, dalmát, bosnyák stb.)

Követelmény

Dúr és moll skálák 5#, 5b előjegyzésig.

Húr és fekvésváltások könnyed technikai kivitelezéssel.

Parlando–rubato dallamjáték pergetve.

Díszítések a kettőzött húron.

A tánc típusok ismerete.

Dinamika, artikuláció stílusos alkalmazása.

Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.

Játék élénk tempóban, magas hangfekvéseket érintve.

Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A moduláció fogalma, felismerése

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A futamtechnika, díszítéstechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása. Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.

- Kromatikus skálák.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két-két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Szendrői Ferenc: Tamburaiskola I. (előkészületben)

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerekhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kísérelő-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Helyes hangszertartás, kéztartás, pengető fogás.

A tánc típusok, kísérelőtípusok, az aszimmetrikus ritmusok ismerete.

Tiszta intonáció, törésmentes dallamvezetés.

A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.

Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.

A dinamika lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.

Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés változatos módokon.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszernek megfelelő népi dallamok stílushű előadása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.8. Basszprímtambura (és csellótambura)

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a basszprímtambura és a – vele rokon zenei funkciót betöltő – csellótambura tanterv azonos a prímtambura tantervével. A prímtamburától részleges eltérő zenekari szerepük indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a basszprímtambura helyes tartása, a pengetés–technika transzferálása a megváltozott menzurális viszonyok kapcsán.
- Basszprím szólamok párhuzamos mozgással és ellenmozgással, heterofon dallam és tercpárhuzam, improvizatív és rögzült motívumokból építkező obligát szólam.

Követelmény

A hangszer hangolásának, helyes tartásának, a pengetés–technikájának ismerete.

Dallamjáték fekvésben.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása.

Dallam és terc szólam ismerete.

A basszprímszólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Együttműködés a prímtamburával.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprímtambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Hangképet, hangzást, diszszonancia–konszonancia váltakozását meghatározó szólamának stíluskeretei.

Követelmény

A basszprímszólam rögzült motívumainak használata.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím játékban.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

A együttműködés, nyitottság, empátia a zenekari játékban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közelítés – távolodás a prímzólam vonzásában, a harmóniamenet determinációjában.
- A terc–karakterű (tercszönyeg, tercfelhő), a kvinterősítő, a dallamot segítő basszprímzólam.

- A dallam leegyszerűsödése, augmentálódása, vagy dúsítása, diminúciója a basszprímszólamokban.
- A sorvégi átvezető frázisok, nyugvóhangok, ritmikai kiegészítő motívumok stilisztikai jelentősége.

Követelmény

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A stílusismeret és a zenei ízlés megalapozottsága.

A repertoár folyamatos bővítése.

A magyar népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A basszprím, mint szólóhangszer, mint terc–tambura.
- A basszprímszólam zenekari összetételtől függő determinációi.
- Az improvizált harmadik szólam (harmad szólam) szerepe a déli szláv tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

Dallamismeret.

A harmonizáció ismerete.

A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A nemzetiségi népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.9.9. Brácstambura

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a brácstambura tanterv azonos a prímtambura tantervével. A prímtamburától eltérő zenekari szerepe – akkordikus és ritmikai kísérő funkciója – indokolja a 3. évfolyamtól az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer hangolásának ismerete, a brácstambura helyes tartása, a pengetés– pergetés technika transzferálása. Alkalmazkodás a megváltozott menzurális viszonyokhoz.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal.
- A kvint transzpozíciók készség szintű megvalósítása. Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dűvő kísérettípus ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék megalapozása, a gyors és pontos harmóniaváltás előkészítése.
- E–dúr, e–moll, A–dúr, a–moll, D–dúr, C–dúr, Cisz–dúr, Cisz–moll, f–moll, g–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- Húrlefogás hüvelykujjal.

Követelmény

Az esztam, gyors esztam és dűvő kísérettípus ismerete.

Egyszólamú dallam kísérete dúr, moll és dominánsseptim akkordokkal.

Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjáték kíséretében.

Árnyalt dinamika, pontos ritmika.

Szokásos akkordmenetek, kíséreti sémák memorizálása.

A tanult akkordok biztos intonálása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A magyar népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal stílusos előadása, a tanár, illetve felsőbb évfolyamos tanuló közreműködésével.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A brácstambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Tonalitást, hangképet, hangzást, kísérettípust meghatározó szólamának stíluskeretei.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok harmonizálása és kísérete a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok kísérete, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú-, és a gyors düvő kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim alap akkordokkal, és fordításaikkal.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- F–dúr, G–dúr, B–dúr, H–dúr, h–moll, c–moll, d–moll akkordok lefogásának gyakorlása.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék, a gyors és pontos harmóniaváltás gyakorlása.

Követelmény

Az gyors esztam a lassú és gyors düvő kísérettípus ismerete.

Aszimmetrikus ritmusú táncdallamok kísérete.

Pontos, gyors harmóniaváltás.

Szokásostól eltérő akkordmenetek.

A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.

A tanult tánc típusok formai elemzése.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A repertoár folyamatos bővítése.

A nemzetiségi népzenei anyag eredeti felvételekből való megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három igényes népzenei darab és egy önállóan összeállított táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Bourdon–kíséret brácsstamburán.
- Hiányos akkordok használatának lehetőségei.
- A brácsstambura szerepe s sorvégi zárlatok ritmikai kiegészítő motívumok megszólaltatásában.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok kísérete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval.
- A tonalitás érzékének fejlesztése.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése E, A, C, D, G, dúr– és moll hármás és négyeshangzatok megszólaltatásával, biztos tempótartással, koncerten és tánckísérő funkcióban.

Követelmény

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Dinamikai lehetőségek stílusos kihasználása.

Parlando–rubato dallamok kísérete folyamatos pergetéssel.

Biztos tempótartás.

Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.

A moduláció fogalma, felismerése.

A formai ismeretek bővítése.

A tanult tánctípusok ismerete.

Szabad kíséret az eddig tanult akkordokkal zenekari felállásban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés, harmonizálás).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Automatizmusok kialakítása a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás, ismert, vagy ismeretlen dallam rögtönzött kíséretének megvalósítása területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a harmonizálás területén.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Követelmény

Automatizmusok a helyes hangszertartás, kéztartás, tempótartás, gyors akkordváltás terén.

Rögtönzött kíséret megszólaltatása.

Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.

Önálló harmonizálás.

Zenei, előadói élményt keltő játék biztos tempótartással változatos kamarazenei összeállításokban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfüzér.

12.9.10. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a közép–európai tamburafélék kialakulásának történetét, típusait és zenei dialektusait,
- a tamburazene hazai hangzó, lejegyzett és elméleti forrásanyagát, valamint az általános népzenei irodalmat.

Legyen képes

- laza pengetésre, kiegyensúlyozott pengetésre,
- könnyed és magabiztos hangszerkezelésre,
- különféle hangsorokat egy oktáv terjedelemben tisztán és pergőn játszani,
- a használatos hangzatok és harmóniák lefogására,
- a hangszernek megfelelő népi dallamok stílushű előadására,
- kontrajáték esetén a tempótartásra és gyors harmóniaváltásokra,
- tájékozódni a teljes fogólap fekvéslehetőségeiben,
- szóló és kísérő szerepkört ellátni különféle hangszeres együttesekben,
- zenekarral énekszólistát kísélni,
- zenekarral táncot kísélni.

Rendelkezzék

- stílusismerettel,
- képzelőerővel,
- magas szintű technikával,
- előadói készséggel, tapasztalattal,
- korának megfelelő önállósággal a zenei anyag kiválasztásában és a megszólaltatás színvonalában.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak bemutatásával:

- egy élénk tempójú táncdallam,
- egy mérsékelt tempójú táncdallam,
- egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- egy szabadon választott népzenei darab,
- egy kamaradarab, kísérő belső szólam feladatkörét ellátva.

12.9.11. Tamburák a továbbképző évfolyamokon

Továbbképző évfolyamok

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az „A” tagozat szintjét.

12.9.12. Prímtambura „A” Tagozat

7. évfolyam „A” Tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.

- A biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerep körben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogramok a Bánáttól 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért technikai és zenei színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Hatékony hallás utáni tanulás.

Színgazdag játék.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőképesség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerep körben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

A hangszertechnika folyamatos fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Hatékony és eredményes önálló gyakorlási módszerek alkalmazása.

Hatékony hallás utáni tanulás eredeti felvételekről, biztos kottaolvasási készség.

Saját lejegyzések készítése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Differenciált, mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.

- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt. A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogramok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

A biztos hangszertechnika folyamatos kialakulása.

A pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika fejlesztése.

Hatékony és eredményes önálló gyakorlási módszer elsajátítása.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Tudatos repertoár bővítés.

Önálló zenei elemzés, értelmezés.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igénye.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.

- Automatizmusok kialakítása különösen a húrvtások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kíséző szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Telt, erőteljes hang, kifejező játékmód

Önállóság a zenei tevékenység minden területén: gyakorlás, repertoár bővítés, tanulás, előadás szerkesztése.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

A magyar és nemzetiségi népzenei hagyománynak a hangszer irodalmán túlmutató, elmélyült ismerete.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.9.13. Basszprímtambura (és csellótambura) „A” tagozat

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal megőrzése.

Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.

- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a baszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.

Követelmény

A hangszertechnikai és zenei szint folyamatos fejlődése.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Szingazdag játék.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a baszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

A hangszertechnikai és zenei szint folyamatos fejlődése.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Szingazdag játék, differenciált dinamika.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím és csellótambura játékban.

Az önálló zenei tevékenység megnyilvánulása a gyakorlás és önálló tanulás terén.

Biztos kottaolvasási készség.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó, variált, improvizatív hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése. A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

Virtuóz hangszerjáték.

A basszprím és csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.

Biztos kottaolvasási és lejegyzési készség.

Szingazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

A magyar és nemzetiségi népzenei hagyománynak a hangszer irodalmán túlmutató, elmélyült ismerete.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím és csellótambura játékban.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

12.9.14. Tamburák a továbbképző évfolyamain „B” tagozat

12.9.15. Prímtambura „B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság a erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória.
- Gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr- és fekvésváltások területén.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.

Folyamatosan, önállóan is bővített dallamismeret.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérelő szerep körben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogramok a Bánáttól 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek csiszolása.

Önálló zenei tevékenység a gyakorlásban és tanulásban.

Biztos kottaolvasási és írási készség.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Szín gazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.

- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempó tartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II. CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika kialakítása

Önállóság a gyakorlásban, a tanulásban, az iskolán kívül zenei tevékenységek szervezésében.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Mennyiségileg is számottevő dallam- és stílusismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése. Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása. Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két – két és 1/2 oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húr váltások, fekvésváltások az ujjazat, a pengetés és pergetéstechnika, a helyes hangszertartás, pengetőfogás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Vujicsics Tihamér: A magyarországi délszlávok zenei hagyományai (Budapest 1978)

Horvát népzenei hagyományok Magyarországon II.CD (Vujicsics Egyesület 2004)

Fonogrammok a Bánátból 1912 / Szerb zenei Hagyományok I. CD-ROM (Vujicsics Egyesület, Eredics Gábor 2004)

Magyar vagy valamely déli szláv kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. más etnikumhoz kötődő, tamburán előadható, élénkebb tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.

Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.

A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.

Tudatos, elkötelezett hagyományőrzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.9.16. *Basszprímtambura (és csellótambura)*

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Basszprímtamburák munkamegosztása.
- A csellótambura szólam megjelenése, hangképet, hangzást, basszprím szólamot meghatározó hangfekvése.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.

Követelmény

Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal fejlődése.

Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.

Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.

Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.

Folyamatosan, önállóan is bővített dallamismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.

Követelmény

Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek csiszolása.

Önálló zenei tevékenység a gyakorlásban és tanulásban.

Biztos kottaolvasási és írási készség.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- Az akkordikus szólam, zengő kvartok, kvintek a basszprímszólamban.
- A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.
- A sematikus szólam, a tévelygő, invenció nélküli szólam, a stílusismeret nélküli szólam.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika kialakítása

Önállóság a gyakorlásban, a tanulásban, az iskolán kívül zenei tevékenységek szervezésében.

Szín gazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.

Mennyiségileg is számottevő dallam- és stílusismeret.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A virtuozitás lehetőségei, stíluskeretei a tamburazenekari hagyományban.
- Kamarazenei lehetőségek a basszprím és csellótamburán.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Követelmény

Virtuóz játéktechnika.

Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.

Biztos tempótartás szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.

Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.

A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.

A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.

Tudatos, elkötelezett hagyományőrzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás, különböző karakterű dallamokból táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés

12.9.17. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

Ismerje és legyen képes megfelelően előadni 10–15 perc időtartamú, különböző népzenei dialektusokból, karakterekből, esetleg szomszédnépi hagyományból válogatott programját.

Legyen képes

- a tanult jobb- és balkéz-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani,
- az alapfok évfolyamaiban elért színvonalának eredményes megőrzésére, annak lehetőség szerinti továbbfejlesztésére,
- differenciált dinamika és kifejező játékmód alkalmazására,
- különböző dialektusok, tájegységek dallamainak stílusos, ízléses, igényes előadására,
- egyszerűbb népzenei darabokat zeneileg és technikailag önállóan megoldani,
- kamarazenei feladatkörben közreműködni.

Rendelkezzék

- kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,
- kifejező játékmóddal,
- stílusismerettel,
- a hangszer karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a gyors kéztechnika alapjait, a kéz tizenhatod mozgású egyenletes vezetését, az ujjak aktív, pontos munkáját,
- a hangszer szélesebb irodalmát,
- a darabok harmóniai, formai szerkezetét, stílusjegyeit.

Legyen képes

- az egyenletesen vezetett dinamikai ívek megvalósítására,
- saját kézalkatának megfelelő, célszerű ujjrendeket készíteni,
- a tiszta szólamvezetésre, pontos tagolásra, világos, érthető megformálásra,
- a kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában zenei élményt nyújtani,
- kifejező és dinamikailag árnyalt hangon játszani,
- szubjektív zenei élményét esztétikailag igényesen kifejezni,
- olyan művészi szándékú kifejezőmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.

Tudja a tanult játéktechnikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani.

Tudjon

- nagyobb terjedelmű zenei folyamatokat előadni,
- kamarazenében – a hagyományban előforduló hangszerekkel – közreműködni,
- repertoár darabokat önállóan is elsajátítani,
- ritmikailag pontos, stílusos díszítéseket játszani,
- egyrészt pontosan kottát olvasni a zenei karakter, a hangok, a ritmus, az ujjrend, a légvezetés, a regisztrálás pontos figyelembevételével, másrészt ismert, vagy hallott dallamhoz megfelelő kíséretet rögtönözni.

12.9.18. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő mennyiségű és minőségű prím–, basszprím–, brácstambura és lehetőleg tamburabőgő alkalmas minőségben.

Felvételre és lejátszásra alkalmas audio–vizuális eszközök

A követelmények teljesítéséhez szükséges könyvek, kották, CD–k.

Metronóm.

Kottaállvány.

12.10. Pengetős tanszak, koboz

12.10.1. *A koboztanítás feladatai*

Ismertesse meg

- a koboz felépítését, történetét, egykori és mai használatát,
- a hangzó vagy kottás formában elérhető anyagokat, ezek kezdetben segítséggel, majd önállóan történő feldolgozását, értelmezését,
- a hangszer hangolásával, kezelésével kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.

Alakítson ki

- helyes testtartást, kéztartást, ujjmozgatást,
- könnyed, természetes, összehangolt bal- és jobbkez-játékot,
- biztos intonációt, ritmikus játékot,
- rögtönzési készséget,
- képességet a szólisztikus játékra és a kíséretre.

Fordítson figyelmet

- a zenei memória, a lapról olvasási készség fejlesztésére,
- az önálló kíséretszerkesztés megtanulására,
- a társas muzsikálásra,
- rendszeres gyakorlásra, kitartó, céltudatos munkára.

12.10.2. *Koboz tantárgy az előképző évfolyamokon*

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a pengetős hangszerekkel.
- Moldvai dalok, táncdallamok éneklése, hallgatása.
- A koboz helyes tartása, pengetési módjai.
- Egyszerű ritmusgyakorlatok egy–egy húron ujjal, illetve pengetővel (mondókák, egyszerű dalok kísérete egy–majd két húron).

Követelmény

Sajátítsa el a hangképzés, hangsúlyozás, ritmusjáték alapjait.

Legyen képes hangok és egyszerű dallamok intonálására.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Egy mondóka kísérete üres kvinttel
- Egyszerű dallam eljátszása, vagy énekkíséret

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Ismerkedés a pengetős hangszerekkel.
- Moldvai dalok, táncdallamok éneklése, hallgatása.
- A koboz helyes tartása, pengetési módjai.
- Egyszerű ritmusgyakorlatok egy–egy húron ujjal, illetve pengetővel (mondókák, egyszerű dalok kísérete egy–majd két húron).
- A legegyszerűbb akkordok megtanulása.

Követelmény

A tanuló ismerje a magyar népzene pengetős hangszereit (koboz, citera, tambura).

Sajátítsa el a hangképzés, hangsúlyozás, ritmusjáték alapjait.

Legyen képes hangok és egyszerű dallamok intonálására.

Állítson elő néhány kettőshangzást, egyszerű akkordot.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyszerű moldvai dallam eljátszása, vagy énekkíséret

12.10.3. Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszer helyes tartásának megtanítása.
- A pengető fogása, a kétféle pengetési irány gyakorlása.
- A hangok helye a fogólapon a szolmizációs skálának megfelelően.

Követelmény

Ismerje a tanuló

- a hangszer történetét, alkalmazásának módjait, hangolását.
- a hangszer és a pengető helyes tartását, illetve fogását.

Legyen képes

- tisztán intonálva egyszerű skálagyakorlatokat elvégezni (mozgó dó–val), szolmizációs hangokkal énekelve az ajánlott hangkészleten belül (C – H).
- az egyszerűbb pengetési módokat kivitelezni (negyed, nyolcad ritmusban).
- néhány kettőshangzás megszólaltatására.
- – alapvető akkordokat tisztán megszólaltatni, ezekkel éneket kíséreni.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három egyszerűbb dallam szólóban
- Egy énekelt dallam vagy szöveges mondóka egyszerű kísérettel.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes intonáció kialakítása.
- A kétirányú pengetés egyenletességének kimunkálása.

Követelmény

A tanuló ismerje a megszólaltatható hangok szolmizációs és ABC-s neveit.

Legyen képes

- egyenletes, ritmikus dallamjátékra.
- egy oktáv hangterjedelmű modális skálák (dór, eol, mixolid) eljátszására a ritmusos játék és helyes intonáció követelményeit szem előtt tartva.
- „dűvő”- és „esztam” játékokra a főbb akkordokkal.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két egyszerű moldvai táncdallam,
- Két énekkíséret.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az akkordkészlet bővítése.
- További pengetési technikák gyakorlása.

Követelmény

Gyakran előforduló modális skálák gyakorlása.

Transzponálás.

A tizenhatodos mozgás nyugodt tempóban történő végrehajtása (pl. hajdútánc-jellegű daraboknál).

Gyorsabb akkordváltások végrehajtása.

Tremolo játék.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltás nélkül.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Négy közepes nehézségi fokú táncdallam
- Két moldvai ének kísérettel.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az aszimmetrikus kíséreti formákhoz szükséges technikák elsajátítása és értelmezése.

Követelmény

Gyakran előforduló skálák gyakorlása.

Transzponálás.

Aszimmetrikus illetve vagy bonyolultabb ritmusú kísérek, ill. dallamok megszólaltatása (pl. kecskés, kettős).

Egyszerűbb moldvai csángó dallamok előadása szólóban.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltással.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három táncdallam vagy kobozzal kísért ének
- Két furulyán vagy hegedűn játszott táncdallam kísérete.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A parlando kíséret megvalósításához szükséges pengetési technika elsajátítása.
- Az akkordkészlet kiterjesztése.

Követelmény

A moldvai zenében gyakori skálák – modális, nagyterces fríg, akusztikus, harmonikus és melodikus moll, bő kvartos mixolid és dór, kalindra, stb – gyakorlása másfél oktáv hangterjedelemben.

Gyors tempójú és aszimmetrikus (váltakozó, páratlan ritmusú, szinkópás lüktetésű darabok) szólisztikus megszólaltatása.

Ugyanilyen jellegű énekelt, vagy hangszeren játszott művek igényes kísérete.

Parlando ének (keserves, ballada) kísérete (triolás pengetés).

Alap harmóniafüzések transzponálása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három nehezebb dallam szólisztikus előadása
- Két ballada vagy hangszeres dallam kísérete.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A hangszerkezelési biztonság fejlesztése.
- Körülíró díszítés.

Követelmény

Régi magyar táncok.

Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben.

Összetettebb harmóniafüzések transzponálása.

Magas technikai színvonalú darabok előadása.

Zenekari játék, a főbb moldvai csángó hangszeres táncdallamok kíséretének ismerete.

Körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazása.

Gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítása.

A hangszertechnika önálló fejlesztésének készsége.

A kifejező előadásmódra való törekvés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Három virtuóz szólisztikus táncdallam bemutatása,
- Három énekelt vagy hangszeres dallam kísérete.

12.10.4. *Koboz tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat*

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A helyes intonáció kialakítása.
- A két irányú pengetés egyenletességének kimunkálása.

Követelmény

A tanuló ismerje a megszólaltatható hangok szolmizációs és ábc-s neveit.

Legyen képes

- egyenletes, ritmikus dallamjátékra.
- egy oktáv hangterjedelmű modális skálák (dór, eol, mixolid) eljátszására a ritmikus játék és helyes intonáció követelményeit szem előtt tartva.
- „dűvő”- és „esztam” játékre a főbb akkordokkal.
- tizenhatodokat tartalmazó dallamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt egyszerű moldvai táncdallam,
- Két énekkíséret.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az akkordkészlet bővítése.
- További pengetési technikák gyakorlása.

Követelmény

Gyakran előforduló modális skálák gyakorlása.

Transzponálás.

A tizenhatodos mozgás nyugodt tempóban történő végrehajtása (pl. hajdútánc-jellegű daraboknál).

Gyorsabb akkordváltások végrehajtása.

Tremolo játék.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltás nélkül.

Bővített akkordkészlet.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt közepes nehézségi fokú táncdallam,
- Két moldvai ének kísérettel.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az aszimmetrikus kíséreti formákhoz szükséges technikák elsajátítása és értelmezése.

Követelmény

Gyakran előforduló skálák gyakorlása.

Transzponálás.

Aszimmetrikus illetve vagy bonyolultabb ritmusú kísérek, ill. dallamok megszólaltatása (pl. kecskés, kettős).

Egyszerűbb moldvai csángó dallamok előadása szólóban.

Kéthúros dallamjáték fekvésváltással.

Önálló kíséretszerkesztés egyszerű harmóniákkal.

Gyors tempójú, egyenletes futamok megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két táncdallam vagy kobozzal kísért ének,
- Két furulyán vagy hegedűn játszott táncdallam kísérete.
- Két szólisztikus táncdallam.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A parlando kíséret megvalósításához szükséges pengetési technika elsajátítása.
- Az akkordkészlet kiterjesztése.

Követelmény

A moldvai zenében gyakori skálák – modális, nagyterces fríg, akusztikus, harmonikus és melodikus moll, bő kvartos mixolid és dór, kalindra, stb – gyakorlása másfél oktáv hangterjedelemben.

Gyors tempójú és aszimmetrikus (váltakozó, páratlan ritmusú, szinkópás lüktetésű darabok) szólisztikus megszólaltatása.

Ugyanilyen jellegű énekelt, vagy hangszeren játszott művek igényes kísérete.

Parlando ének (keserves, ballada) kísérete (triolás pengetés).

Alap harmóniafüzések transzponálása.

Hangzó- és videóanyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két nehezebb dallam szólisztikus előadása,
- Két ballada
- Két hangszeres dallam kísérete.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Régi magyar, középkori táncdallamokból készített összeállítás bemutatása.
- Román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása.
- A hangszerkezelési biztonság fejlesztése.
- Körülíró díszítés.

Követelmény

Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben Összetettebb harmóniafüzések transzponálása.

Magas technikai színvonalú darabok előadása.

Zenekari játék, a főbb moldvai csángó hangszeres táncdallamok kíséretének ismerete.

Körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazása.

Gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítása.

A hangszerkezelés önálló fejlesztésének készsége.

A kifejező előadásmódra való törekvés.

Hangzó- és videó anyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Öt virtuóz szólisztikus táncdallam bemutatása,
- Öt énekelt vagy hangszeres dallam kísérete

12.10.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- a hangszer múltját, jelenkori használatát,
- azokat a népzenei stílusokat, amelyekhez a hangszer kapcsolódik.

Legyen képes

- természetes, stílusos hangszerkezelésre,
- ismerje a szóló- és kísérelőjáték általánosan előforduló technikáit
- a tiszta intonációra szóló-, illetve akkordjáték esetén,
- hangszerét önállóan behangolni,
- a jobb- és balkéz-játék összehangolására,

Rendelkezzék

- a stílusos játékhoz szükséges technikai ismeretekkel, improvizációs készséggel, előadókészséggel és stílusismerettel,
- megfelelő kottaolvasási és harmóniaszerkesztési tudással.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- a kísérelő begyakorolt és improvizatív technikáinak megvalósítására,
- különleges kifejezőeszközök használatára.
- a táncritmusokhoz kapcsolódó különféle pengetési technikák és ritmizációk alkalmazására.

12.10.6. Kóboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfokú képzésben elsajátított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Különleges kifejezőeszközök megtanítása (előké, vibrato, staccato).
- Parlando jellegű keleti (arab, török) dallamok.
- Duó-játék átíratok felhasználásával.

Követelmény

Parlando darabok stílusos megszólaltatása.

Zenekari játék.

Akkordkíséret dallamkiemeléssel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben, ritmusvariációkkal
- Három parlando dallam (magyar vagy keleti)
- Zenekari játék.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A cimbalomszerű játékmód elsajátítása, (virtuóz hűrváltások).
- Ismerkedés a román cobzajátékkal.
- Improvizáció a társas muzsikálás során.
- Középkori és reneszánsz művek megszólaltatása a hangszeren.
- Duó-játék.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséretetek, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék.
- Hangszerkíséret zenekarral.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséreték, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséret, stb.) megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral

12.10.7. Kóboz tantárgy a továbbképző évfolyamokon „ B” tagozat

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az alapfokú képzésben elsajátított játéktechnikai szint továbbfejlesztése.
- Különleges kifejezőeszközök megtanítása (előké, vibrato, staccato).
- Parlando jellegű keleti (arab, török) dallamok.
- Duó-játék átíratok felhasználásával.

Követelmény

Parlando darabok stílusos megszólaltatása.

Zenekari játék.

Akkordkíséret dallamkiemeléssel.

Hangzó- és videóanyagok önálló feldolgozása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Skálagyakorlatok két oktáv hangterjedelemben, ritmusvariációkkal
- Öt parlando dallam
- Zenekari játék szólisztikus elemekkel

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A cimbalomszerű játékmód elsajátítása, (virtuóz hűrváltások).
- Ismerkedés a román cobzajátékkal.
- Improvizáció a társas muzsikálás során.
- Középkori és reneszánsz művek megszólaltatása a hangszeren.
- Duó-játék.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséret, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Két, önállóan feldolgozott hangszeres összeállítás bemutatása

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.
- Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséret, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Három önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások bemutatása

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

A tanuló eddigi tudására alapozva, azt bővítve fejlessze technikai tudását, zenei készségeit és igényességét.

Bővítse repertoárját önállóan is a megadott irodalom alapján, a tanár útmutatásai szerint.

Követelmény

Stílusos játék a hangszer minden lehetőségét felhasználva.

Régizenei dallamok (középkori, vagy reneszánsz táncdallamok, énekkíséret, stb.) megszólaltatása.

Önállóan feldolgozott hangszeres összeállítások elkészítése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Virtuóz szólisztikus játék
- Hangszerkíséret zenekarral
- Öt önállóan feldolgozott énekes–hangszeres összeállítás bemutatása

12.10.8. *Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- hangszerének a moldvai magyar népzeneén kívüli felhasználási területeit.

Legyen képes

- magas technikai szintű hangszerkezelésre,
- technikájának önálló továbbfejlesztésére, eredetileg más hangszereken játszott dallamok adaptálására, önálló kíséretszerkesztésre,
- improvizálni minden stílusban, az egész fogólapot uralni, minden általánosan használt akkordot megszólaltatni, az ujjrendet és akkordozást egyénileg is megtervezni, begyakorolni,
- zenekari játéokra, minden jellegzetes moldvai csángó hangszeres táncdallam kíséretének ismeretével,
- körülíró díszítés, akkordok, futamok együttes alkalmazására,

Rendelkezzék

- a stílusos zenei kifejezést lehetővé tevő képzelőerővel, technikával, előadói készséggel,
- igényes, fejlett hallással, biztos zenei memóriával, koncentrációképességgel, szereplési rutinnal,
- az önálló munkához szükséges hangzóanyag-értelmezési, lapról olvasási készséggel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes

- improvizálni minden stílusban, az egész fogólapot uralni, minden általánosan használt akkordot megszólaltatni, az ujjrendet és akkordozást egyénileg is megtervezni, begyakorolni,
- gazdagabb hangszínek és bonyolultabb karakterek megvalósítására

Rendelkezzék

- az önálló munkához szükséges lapról olvasási készséggel.
- igényes, fejlett hallással, biztos zenei memóriával, koncentrációképeséggel, szereplési rutinnal, a stílusos zenei kifejezést lehetővé tevő képzelőerővel, technikával, előadói készséggel.

12.10.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

Megfelelő minőségű és mennyiségű hangszer

Lejátszásra, felvételre és másolásra is alkalmas audió–vizuális eszközök.

A követelmények elsajátításához elegendő hangzó anyag, kotta.

12.11. Akkordikus tanszak, népi harmónika

12.11.1 A népi harmonika tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókkal

- a harmonika alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét, akusztikai sajátosságait,
- a hangszer történetét, fajtáit, a néphagyományban betöltött szerepét,
- a hangszer alkalmazásának területeit, lehetőségeit a Közép–európai (szomszédnépi) és a magyar dialektusterületek vonatkozásában egyaránt.

Alakítson ki

- könnyed hangszerkezelést
- helyes hangszer–, test–, kar– és kéztartást,
- dinamikailag árnyalt, telt, színes, kifejező harmonikahangot,
- sokszínű billentéskultúrát,
- kidolgozott légszekrény–vezetést,

- a szóló és kísérő funkcióknak, valamint különböző etnikai karaktereknek megfelelő regisztrálási képességet,
- differenciált hangindítást és hanglezárást,
- laza, egyenletes ujj- és kartechnikát,
- a két kéz függetlenségét,
- a gyors harmóniaváltás és stílusos dallamdíszítés képességét.

A fentiek eléréséhez gyakoroltasson rendszeresen

- hármashang- és négyeshangzatokat akkordfogásban, különböző felbontásokban, futamokban, a skálákhoz hasonló módokon,
- a felmerülő technikai problémáknak megfelelő mozdulatsorokat, díszítésmódokat,
- speciális ujjrendeket.

Fordítson figyelmet

- a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására,
- a lapról olvasási készség és a hallás utáni tanulás párhuzamos fejlesztésére,
- a tudatos zenei memorizálásra,
- a zeneileg igényes, stílushelyes kidolgozásra,
- a rendszeres társas muzsikálásra, koncertek és táncházak formájában is.

Fejlessze a tanuló

- zenei hallását, a melodikus és a funkciós hallást,
- metrum- és ritmusérzékét, periódus érzékét, az egyenletes tempótartást, az aszimmetrikus, páratlan ritmusképletek terén is,
- hangszerkezelését, technikáját, a kezek függetlenségét etűdszerű ujjgyakorlatok alkalmazásával,
- légszekerénykezelését,
- muzikalitását a stílusos dallamformálással, a dallam és kíséret viszonyának igényes kimunkálásával, billentéskultúrával.
- Tanítsa meg az alapvető karbantartási feladatokat.

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

Gyermekdalok illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, majd harmonikával történő megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány, illetőleg a basszuszombok használatával.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszer- és kéztartás.
- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három különböző karakterű táncdallam, egyszólamú és egyszerű basszuskísérettel történő előadása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány és a basszusgombok használatával.
- A légzésváltáshoz kötődő speciális jelzések, a hangszínek, a páros és páratlan lüktetés megkülönböztetése, a törzshangok olvasása g–kulcsban c1–g2, f–kulcsban F–c1 hangterjedelemben, hangpárok, kötött és elválasztott dallamhangok, hangsúlyok alkalmazása.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek-, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszertartás, kéztartás.
- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal egyszólamú és egyszerű basszuskísérettel történő előadása.

12.11.3. *Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamokon „A” tagozat*

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, kis hangterjedelmű népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése, harmonikán való megszólaltatása.
- A törzshangok olvasása c1–g2, F–d1 hangterjedelemben, hangpárok, kötött (legato), és elválasztott (staccato, tenuto) dallamhangok, hangcsoportok megszólaltatása.
- Hangos és halk játék.
- Tetraton, dó– és la–pentachord hangkészletben szabad variációk, akár önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Gyakorlatok váltott kézzel.
- Kíséret dúr akkordokkal

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének gyermek–, és népdalanyaga.

Más, tetszőleges kis ambitusu, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, egy vagy két kézzel előadható gyermekdal, népdal, mérsékelt tempójú táncdallam.

Követelmény

- Megfelelő testtartás, hangszertartás, kéztartás.
- Váltott kézzel megszólaltatott dallamok, gyakorlatok.
- Egyszólamú dallam kísérete dúr akkordokkal.
- Legato, törésmentes dallamvezetés, légvezetés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

A tanult anyagból 4 különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal egyszólamú és akkordikus basszus kísérettel történő előadása.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok, hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb díszítésekkel, variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány kromatikus bővülésének fokozottabb használatával.
- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– d3 közötti hangterjedelemben.
- Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és dominánsseptim akkordokkal, terc és kvint basszussal.
- Egyszerűbb dúr akkordmenetek felismerése hallás útján.
- Dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig az ujjalátévés stabilizálásával.
- Együttes játék a tanárral, másik harmonikás tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanuló általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- Az esztam kísérettípus ismerete.
- Egyszólamú dallam kísérete dúr és dominánsseptim akkordokkal.
- Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban, kíséretben.
- Nonlegato, staccato játék.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszus kísérettel történő stílusos előadása.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C–e3 közötti hangterjedelemben.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Dallamos basszusmenetek játéka.

Módosított hangok használata a basszus gombokon.

- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével.
- Repetíciós technika megvalósítása azonos és váltott ujjakkal.

- Triolás, váltóhangos, repetíciós díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok,
- Kétszólamú tercelő játék a jobb kézben.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika használata.
- A regisztrálás szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában, a regiszterváltás kivitelezésének fejlesztése.
- Együttjáték a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, tambura dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. bármely etnikumhoz kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- A gyors esztam és dúvó kísérettípus ismerete.
- Ujjalátévéses dallam kísérete dúr és moll akkordokkal.
- Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.
- Árnyalt dinamika.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Négy különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszus kísérettel történő stílusos előadása.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával. A gyors esztam, a lassú-, és a gyors dűvő kísérettípus ismerete, a tánctípusok formai elemzése.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Az alteráció fogalma.
- A formai ismeretek bővítése.
- Dúr és moll skálák játéka 4#, 4b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

Vas Gábor: Dallamos basszusetűdök harmonikára

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrincez András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Követelmény

- Akkordfogások jobb kézzel.
- Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.
- Stílusos díszítéstechnika a dallamjátékban.
- A lassú és gyors dúvó egyenletes megszólaltatása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három igényes népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika (billentés, futam-, és légszekrény–technika) tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal, valamint moll akkordok kvartszext és szext fordításaival.
- A akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, az ujjalátevés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, a nagyobb hangszer lehetőségeinek felismerése, kihasználása a regisztráció területén is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan C–a3–ig.

- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, trombita, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, tamburazenekar, fúvószenekar, stb.) harmonika–zenekarral.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrinecz András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archiv hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (pl. Székelyföld, Felső– Maros–mente, Sóvidék, valamint kisebbségi anyagok)

Követelmény

- Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.
- Transzpozíció, moduláció ismerete, alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.
- Regisztráció alkalmazása.
- Kamaraegyüttes, zenekari közreműködés.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és egy táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.
- A futamtechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek, Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II., Árendás Péter – Doór Róbert – Mester László: Kalotaszegi legényesek – brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Helyes hangszertartás, kéztartás.
- Törésmentes dallamvezetés, légvezetés, a légszekrény-technikai elemek automatizmusa.

- A kísérettípusok ismerete.
- Stílusos díszítések és artikuláció a dallamjátékban.
- Tiszta intonáció, differenciált dinamika.
- A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.
- Regisztrálási lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.
- Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés változatos módokon.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.11.4. Harmónika tantárgy az alapfokú évfolyamonkon „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és hangszeres adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek. „B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Kis-, és közepes hangterjedelmű népdalok, ill. hangszeres dallamok, hallás utáni, és kottából történő megtanulása, megszólaltatása egyszerűbb díszítésekkel, variációkkal, azonosság, hasonlóság, különbség felismerésével, különböző kezdőhangokról indítva a diatonikus billentyűtartomány kromatikus bővülésének fokozottabb használatával.

- Gyakorlatok aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatásához hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Tizenhatod hangérték és szünet, triola, szinkópa, valamint az esztam kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– d3 közötti hangterjedelemben.
- Hat és hétfokú hangkészletben szabad variációk, önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Kíséret dúr és dominánsszeptim akkordokkal, terc és kvint basszussal.
- Egyszerűbb dúr akkordmenetek felismerése hallás útján.
- Dúr skálák felépítése, játéka 2#, 2b előjegyzésig az ujjalátévés stabilizálásával.
- Együttjáték a tanárral, másik harmonikás tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, hangzó melléklettel (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- Az esztam kísérettípus ismerete.
- Egyszólamú dallam kísérete dúr és dominánsszeptim akkordokkal.
- Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjátékban, kíséretben.
- Nonlegato, staccato játék.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Öt különböző karakterű, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskísérettel történő stílusos előadása.

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása a szokott módon, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, kvint transzpozíciók használatával.
- Aszimmetrikus ritmusú (5/8, 7/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A hangok olvasása C– e3 közötti hangterjedelemben.
- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Dallamos basszusmenetek játéka.
- Módosított hangok használata a basszus gombokon.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr skálák felépítése, játéka 3#, 3b, összhangzatos moll skálák 2#, 2b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével.
- Repetíciós technika megvalósítása azonos és váltott ujjakkal.
- Triolás, váltóhangos, repetíciós díszítések.
- Az helyes ujjazat szerepének tudatosítása.
- Dúr, moll hármashangzatok,
- Kétszólamú tercelő játék a jobb kézben.
- Halkítás – erősítés, árnyalt dinamika használata.
- A regisztrálás szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában, a regiszterváltás kivitelezésének fejlesztése.
- Együttjáték a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, tambura dob, stb.) tanulóval.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor

A tanulók általános iskolai ének–zene tankönyvének népdalanyaga.

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Más, tetszőleges hétfokú, egyszerű ritmikájú magyar vagy valamely kisebbséghez, szomszédnéphez –, ill. bármely etnikumhoz kötődő, két kézzel előadható, mérsékelt tempójú népi táncdallamok, parlando–rubato népdalok hangszeres változatai.

Követelmény

- A gyors esztam és dúvó kísérettípus ismerete.
- Aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatása.
- Kromatikus fríg hangkészletben önálló dallamsorok, periódusok improvizálása.
- Módosított hangok használata a basszus gombokon.
- Kíséret dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, terc és kvintbasszussal.
- Ujjalátévéses dallam kísérete dúr és moll akkordokkal.
- Díszítések, terc menetek a dallamjátékban.
- Árnnyalt dinamika.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Öt különböző karakterű, köztük aszimmetrikus ritmusú, egymáshoz illeszkedő táncdallam és parlando, rubato népdal akkordikus basszuskísérettel történő stílusos előadása.

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.
- A gyors esztam, a lassú–, és a gyors dúvó kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.

- Kíséret dúr és moll, valamint dominánsseptim akkordokkal, dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- Dúr és moll skálák játéka 4#, 4b előjegyzésig, az ujjalátévés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, hangszeres népzenei együttesel (pl. vonós, cimbalmos együttes).

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

Vas Gábor: Dallamos basszusetűdők harmonikára

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrincez András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Követelmény

- Akkordfogások jobb kézzel.
- Kíséret dúr szext és kvartszext fordításokkal, moll akkordok kvartszext fordításaival is.
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok megszólaltatása stílusos díszítésekkel.
- Tempótartás szóló és kísérő szerepkörben.
- A lassú és gyors dűvő egyenletes megszólaltatása.
- Játék f, mf, p, pp dinamikai tartományokban.
- Stílusos díszítéstechnika a dallamjátékban.
- A formai ismeretek bővítése.
- Az alteráció fogalma.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három igényes népzenei darab és egy táncrend, táncfűzér.

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A játéktechnika (billentés, futam-, és légszekrény–technika) tökéletesítése révén gyors tempójú hangszeres táncdallamok, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, a népzenei-, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 11/8) táncdallamok, parlando–rubato dallamok megformálása érzékeny artikulációval.
- Kíséret az eddig tanult akkordokkal, valamint moll akkordok kvartszext és szext fordításaival.
- Az akkordmenetek önálló kialakításának, felismerésének előkészítése.
- Négyeshangzatok és fordításaik alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 5#, 5b előjegyzésig, az ujjalátetés könnyed technikai kivitelezésével, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Akkordfogások jobb kézzel.
- Játék ff, f, mf, p, pp dinamikai tartományokban, tiszta intonációval, a nagyobb hangszer lehetőségeinek felismerése, kihasználása a regisztráció területén is.
- A hangterjedelem kibővítése kromatikusan C–a3–ig.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, koncerten és tánckísérő funkcióban a tanárral, más tanszakos (ének, hegedű, klarinét, trombita, furulya, duda, tambura, cimbalom, dob, stb.) tanulóval, népdalkörrel, hangszeres népzenei együttesel (vonós–cimbalmos együttes, tamburazenekar, fúvószenekar, stb.) harmonika–zenekarral.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola I–II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Vavrincez András: Vajdaszentiványi népzene I.

Árendás Péter – Kozma Gyula: Vajdaszentiványi népzene I. brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok, kazetták (pl. Székelyföld, Felső– Maros–mente, Sóvidék, valamint kisebbségi anyagok)

Követelmény

- Tiszta intonáció valamennyi dinamikai tartományban.
- Transzpozíció, moduláció ismerete, alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamatban is biztos tempótartás.
- Regisztráció alkalmazása.
- Kamaraegyüttesi, zenekari közreműködés.
- A moduláció fogalma, felismerése.
- A formai ismeretek bővítése.
- A tánc típusok ismerete.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Három hosszabb népzenei darab és két táncrend, táncfüzér.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Az eddig elsajátított játéktechnikai zenei ismeretek összefoglalása, az önálló ismeretbővítés, tanulás motivációjának kialakítása (dallamtanulás, lejegyzés).
- A futamtechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a légvezetés, a záró hangok légszekerényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, előkészítő és hangszeriskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet –, szerk.: Eredics Gábor (Pl. Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi legényesek, Virágvölgyi Márta: Kalotaszegi népzene I, II., Árendás Péter – Doór Róbert – Mester László: Kalotaszegi legényesek – brácsa, bőgő melléklet)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Helyes hangszertartás, kéztartás.
- Törésmentes dallamvezetés, légvezetés, a légszekrény–technikai elemek automatizmusa.
- A kísérettípusok ismerete.
- Stílusos díszítések és artikuláció a dallamjátékban.
- Tiszta intonáció, differenciált dinamika.
- A tanult hangszeres játéktechnikai elemek természetes, könnyed alkalmazása.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése a zenei karaktereknek megfelelő előadásmóddal, biztos tempótartás.
- Regisztrálási lehetőségek kihasználása a stílus adta kereteken belül.
- Kamaraegyüttes, zenekari közreműködés változatos módokon.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományőrzés indítékainak feltárása.
- A hatékony és eredményes gyakorlás módszereinek tudatosítása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Hosszabb népzenei összeállítás és egy táncrend, táncfűzér.

12.11.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Ismerje a tanuló

- hangszere repertoárját, előadói tradícióit, elterjedtségét a magyar, és a Kárpát–medence népeinek zenei hagyományában,
- a különböző etnikai karakterekhez és stílusokhoz jól illeszkedő díszítésmódokat, a regiszterek, hangszínek kiválasztásának alapvető szempontjait,
- a tanult népzenei anyagban előforduló tempó– és egyéb előadási jeleket, a hangszeréhez kötődő illetve a népzenei gyakorlatban alkalmazott akkordjelzések jelentését,
- hangszere jelentősebb hagyományőrző népi előadóit.

Tudja

- hangszerét helyesen tartani,
- a légszekerény–technikai elemeket automatikusan használni.

Legyen képes

- előre megtervezett légvezetéssel játszani,
- differenciált dinamika alkalmazására,
- valamennyi dinamikai tartomány alkalmazására,
- a zenei formát visszatükröző légvezetésre,
- a bal kéz néphagyományban használatos funkcióinak alkalmazására,
- a hangszere regisztrálási lehetőségeit kihasználni,
- fejből előadni darabjait.

Rendelkezzék

- évfolyamának megfelelően kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,

- kifejező játékmóddal,
- az adott zenedarab stílusának, karakterének megfelelő előadásmóddal,
- a hangszerre karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló legyen képes tudásáról számot adni az alábbiak népzenei koncerten, táncházban történő bemutatásával:

- egy élénk tempójú táncdallam,
- egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- egy parlando, rubato népzenei dallam,
- egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.

12.11.6. *Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon* **„A” tagozat**

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; vagy az egyéni hangszertudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei, illetve zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.

7. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.

- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső-Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az alapfok évfolyamaiban elért színvonal továbbfejlesztése.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal továbbfejlesztése.
- Az önálló zenei tevékenység belső feltételeinek kialakulása.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás.
- Színgazdag játék.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légzetés, a záró hangok légszekerényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a regisztráció területén is.

- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal továbbfejlesztése.
- Az önálló zenei tevékenység kialakulása.
- Önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Eredményes gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Saját lejegyzések készítése.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való tudatos kapcsolódás.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekrényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Az elért technikai és zenei színvonal következetes továbbfejlesztése, önállóan is.
- Az önálló zenei tevékenység.
- Eredményes önálló gyakorlási módszer elsajátítása.
- Hatékony hallás utáni tanulás, biztos kottaolvasási készség.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- Nyitott, empatikus kamarazenélés.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.11.7. *Harmónika tantárgy a továbbképző évfolyamokon* *„B” tagozat”*

7. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légevezetés területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárjai, hangszer-iskola kiadványai, kísérelő-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- A „B” tagozaton az alapfok évfolyamaiban elért technikai szint továbbfejlesztése.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer elsajátítása.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség fejlődése.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, önálló tanulmányozása.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a helyes hangszer tartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.

- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kíséző szerep körben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárjai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer elsajátítása.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség fejlődése.
- Biztos tempótartás szóló és kíséző szerep körben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással.
- Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekerényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer–iskola kiadványai, kíséret–, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.
- A zenei kreativitás megnyilvánulása.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika.
- Eredményes, hatékony gyakorlási módszer.
- Biztos hallás utáni tanulás, a kottaolvasási készség folyamatos fejlődése.
- Biztos tempótartás szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Saját lejegyzések készítése.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának folyamatos megismerése.
- A népzenei hagyomány tanult tájegységeinek, műfajainak, dallamtípusainak elemzése.
- Tudatos, elkötelezett hagyományörzés.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint két kamarazenei közreműködés.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- A zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása. A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- Az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása.
- Az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése.
- Hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása.
- Virtuóz játéktechnika kialakítása.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Dúr és moll skálák játéka 6#, 6b előjegyzésig, két oktávon élénk tempóban, hármashangzat felbontással. Automatizmusok kialakítása különösen a díszítések, valamint a légvezetés, a záró hangok légszekerényes zárása, a helyes hangszertartás, kéztartás területén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval, önállóság megszerzése a regisztráció területén is.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés a tiszta, világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése. Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Ajánlott tananyag

Bogár István: Harmonikaiskola II.

A Népzenei Füzetek sorozat népi hangszerhez kapcsolódó példatárai, hangszer-iskola kiadványai, kíséret-, és hangzó mellékletei (Budapest 1992–98) Magyar Művelődési Intézet – , szerk.: Eredics Gábor

Erdélyi, moldvai, Felső–Garam menti, sárosi felvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Bármilyen más, a helyei és területi etnikai sajátosságokhoz valamint a tanuló érdeklődéséhez, tudásszintjéhez igazodó harmonikaiskola, népzenei dallamtár, hangzó anyag.

Archív hangfelvételek (MTA Zenetudományi Intézet, Hagyományok Háza)

Gyűjtéseket közreadó CD kiadványok.

Követelmény

- Virtuóz játéktechnika fejlesztése.
- Megújuló zenei kreativitás.
- Színgazdag játék, differenciált dinamika, fejlett hangszínkultúra.
- Eredményes, hatékony, önálló, gyakorlási módszer.
- Biztos hallás utáni tanulás eredeti felvételekről is
- Kottaolvasási, transzponálási készség.
- Saját lejegyzések készítése.
- Mennyiségileg is számottevő dallamismeret a magyar és nemzetiségi népzenei dialektusokon belül.
- Vokálisan–, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja.
- A hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése.
- A népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése.
- Tudatos, elkötelezett hagyományörzés.
- A kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában meggyőző zenei–, előadói élményt nyújtó hangszerjáték.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Önállóan megszerkesztett hosszabb népzenei összeállítás különböző karakterű dallamokból és táncfűzér előadása, valamint kamarazenei közreműködés.

12.11.8. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

Az „A” tagozat végén

Ismerje és legyen képes megfelelően előadni 10–15 perc időtartamú, különböző népzenei dialektusokból, karakterekből, esetleg szomszédnépi hagyományból válogatott programját.

Legyen képes

- a tanult kéz- és légszekrény-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani,
- az alapfok évfolyamaiban elért színvonalának eredményes megőrzésére, annak lehetőség szerinti továbbfejlesztésére,
- pontos levegőgazdálkodásra hosszabb légszekrény-utak esetén, differenciált dinamika és kifejező játékmód mellett is,
- különböző dialektusok, tájegységek dallamainak stílusos, ízléses, igényes előadására,
- egyszerűbb népzenei darabokat zeneileg és technikailag önállóan megoldani,
- kamarazenei feladatkörben közreműködni.

Rendelkezzék

- kiművelt hangszeres technikával,
- helyes kéztartással,
- telt, erőteljes hanggal,
- kifejező játékmóddal,
- stílusismerettel,
- a hangszer karbantartására vonatkozó alapvető ismeretekkel.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

A tanuló ismerje

- a gyors kéztechnika alapjait, a kéz tizenhatod mozgású egyenletes vezetését, az ujjak alacsony, aktív, pontos munkáját,
- a darabok karakterének megfelelő regisztrálás szempontjait,
- a hangszer szélesebb irodalmát,
- a darabok harmóniai, formai szerkezetét, stílusjegyeit.

Legyen képes

- a pontos levegőgazdálkodásra, egyenletes légszekrény-vezetésre, pontos, gyors, törésmentes légszekrény-váltásra, valamint egyenletesen vezetett dinamikai ívek megvalósítására,
- két-, illetve többszólamú darabok előadására,
- saját kézalkatának megfelelő, célszerű ujjrendeket készíteni,
- a többszólamú művekben tiszta szólamvezetésre, pontos tagolásra, világos, érthető megformálásra,
- a kifejezőmód, megfelelő stílusismeret és technikai felkészültség birtokában zenei élményt nyújtani,
- kifejező és dinamikailag árnyalt hangon játszani,
- szubjektív zenei élményét esztétikailag igényesen kifejezni,
- olyan művészi szándékú kifejezőmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.
- Tudja a tanult kéz- és légszekrény-technikai elemeket egy meggyőző zenei kifejezés szolgálatába állítani.

Tudjon

- nagyobb terjedelmű zenei folyamatokat előadni,
- kamarazenében – a hagyományban előforduló hangszerekkel – közreműködni,
- repertoárdarabokat önállóan is elsajátítani,
- ritmikailag pontos, stílusos díszítéseket játszani,
- egyrészt pontosan kottát olvasni a zenei karakter, a hangok, a ritmus, az ujjrend, a légvezetés, a regisztrálás pontos figyelembevételével, másrészt ismert, vagy hallott dallamhoz megfelelő kíséretet rögtönözni

12.12. Ütős tanszak, népi ritmushangszerek

12.12.1. *A népi ritmushangszerek tanításának szakirányú feladatai*

A tanuló ismerje meg

- a népi ritmushangszerek helyét a magyar népi hangszerek osztályozásában,
- a népi ritmushangszerek szerepét a magyar népzeneben, néptáncban és népszokásokban,
- a népi ritmushangszerek készítését, felépítését, részeit, hangolását,
- a népi ritmushangszerek múltját, fajtáit, elterjedését a magyar nyelvterület különböző vidékein,
- a Kárpát–medence jellemző magyar és nemzetiségi tánc típusait, táncait,
- a különféle tánc kiséretekben alkalmazandó egyszerű és összetett ritmusképleteket,
- a tánc házi gyakorlatban legelterjedtebb tájegységekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- a tánc zenei folyamatok szerkezetét, zenei tartalmát, a régi és új stílusú táncok zenéjének jellegzetességeit,
- a tánc hoz nem kapcsolódó szokásdallamokat és alkalmi hangszeres darabokat,
- az egyéb kísérőhangszerek (kontra, brácsa, cimbalom) szerepét.

Alakítson ki

- természetes hangszerkezelést, összehangolt jobb-és balkéz mozgást,
- a hagyományokhoz igazodó, ugyanakkor saját adottságainak is megfelelő, helyes és hatékony test-, hangszer- és kéztartást,
- a vele együtt muzsikáló hangszerekre is figyelemmel bíró rögtönzési készséget.

Fordítson figyelmet

- céltudatos egyéni gyakorlási módszerének kialakítására,
- a lapról olvasási készség mellett a memorizáló képesség, valamint a rögtönzőképesség fejlesztésére,

- a rendszeres zenekari muzsikálásra.
- Tanulja meg a legalapvetőbb hangszerkészítési– és karbantartási feladatokat.
- Váljon nyitottá más népi hangszerek, más népek zenéje, más zenei műfajok, művészeti ágak iránt.

12.12.2. Népi ütős hangszerek tantárgy az előképző évfolyamain

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekjáték dallamok, szokásdallamok, főként az alapfok első néhány évfolyamának dallamai.

Követelmény

A gyermek ismerkedjen meg minél több, az életkorának megfelelő népdallal, szokásdallammal, jeles napok dalaival. Túlnyomórészt magyar nyelvterület népdalaival, de a Gyimes–völgye és Csík megye, valamint Moldva területéről is válasszunk gyermekdalokat. Ezek segítségével ismerje meg a ritmus, dallam, mozgás és az anyanyelv kapcsolatát. A megtanult dallamokat tudja énekelve, táncolva, játszva előadni, azokat tapssal, dobogással, ritmushangszerekkel kíséni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Mondókák, gyermekdalok, szokásdallamok, táncdallamok ritmuskíséréssel.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Mondókák, gyermekjáték dallamok, szokásdallamok, főként az alapfok első néhány évfolyamának dallamai.

Követelmény

A tanuló ismerkedjen meg minél több, az életkorának megfelelő népdallal, szokásdallammal, jeles napok dalaival. Túlnyomórészt magyar nyelvterület népdalaival, de Gyimes-völgyéből és Csík megye, valamint Moldva területéről is válasszunk gyermekdalokat. Ezek segítségével ismerje meg a ritmus, dallam, mozgás és az anyanyelv kapcsolatát. A megtanult dallamokat tudja énekelve, táncolva, játszva előadni, azokat tapsal, dobogással, ritmushangszerekkel kísérni.

Tudja a dob vagy az ütőgardon különböző funkcióit (zenei egy, és az esztam fogalmait) külön-külön használni (a két kéz szerepének használata).

A tanuló különböző játékos gyakorlatok segítségével ismerkedjen meg a dob illetve az ütőgardon használatával (regősbot, köcsögduda, kanna, taps illetve egyéb ritmuskeltő dobogással, kézzel és lábbal is):

- énekét kísérje egyenletes mérő ütéssel,
- igyekezzon megszólaltatni ritmikai sorzárlatokat, szüneteket,
- énekét kísérje a dal szövegével egyező ritmussal (esetleg tanári segítséggel).

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Mondókák, gyermekdalok, szokásdallamok, táncdallamok ritmuskíséréssel, dob vagy az ütőgardon kíséretével.

**12.12.3. Népi ütős hangszerek az alapfokú évfolyamokon
„A”tagozat**

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyermekdalok, szokásdallamok, jeles napok dalai, csárdásdallamok
- Gyimes-völgyéből és Moldva területéről

A tanuló sajátítsa el

- a hangszer helyes tartását ülő és álló helyzetben,
- a pálcza vagy ütő megfelelő tartását, indítását,
- a balkéz és a jobbkez helyes tartását,
- a szép zenei hang megformálásához szükséges ütéstechnikát,
- a dob behangolását.

Követelmény

Legyen képes

- egyenletesen, mérsékelt tempóban, szépen formált hangokkal az alapidallamokat kísérni,
- tempótartásra,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- negyedek és nyolcadok mérsékelt tempójú megvalósítására dallamhoz kötötten vagy anélkül.
- a dallam főhangsúlyainak megvalósítására,
- a megtanult dallamokat akár hosszabb zenei folyamatba is illesztve kotta nélkül eljátszani,

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző karakterű összeállítás.

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok– Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi lassú csárdások, kerekes, medvés, hétlépés, régi héjsza
- Moldvai népzene: magyaros, öves, kezes, gergelytánc, erdélyes, virágtánc, bolgáros, oroszos, stica, polka, sirba, ruca, sirba studencilor, drumui dracului stb.

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét önállóan felvenni, megfelelő tartással ülni illetve állni,
- megfelelő ütésttechnikával szépen formált hangokkal ritmizálni,
- hangszerjátékát énekkel színesíteni, énekét hangszerrel kísérni,
- a tá, és esetleg ti–ti és sorvégi tá–szün ritmusképletek alkalmazására,
- a bal és jobb kéz ritmikai függetlenítésére,
- tempóváltásokat megvalósítani hosszabb zenei folyamatban.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző jellegű összeállítás.

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi verbunk, sebes magyaros és csárdás, héjsza, alunelu
- Moldvai népzene (kecskés, festeres, kettős, gergelytánc, magyaros, öves, kezes, virágtánc, bolgáros, oroszos, stica, polka, sirba, ruca, sirba studencilor,)
- Magyar történelmi zene, szokásdallamok
- Csík megyei lassú csárdás

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét behangolni a tanár által megadott alaphangra (hegedűhöz, furulyához),
- a hangsúlyok és belső (soroközötti) hangsúlyok dallamalkotó szerepének felismerésére és alkalmazására,
- a dallam értelmezésére, egyszerű ritmus variációkra,
- a dob és az ütőgardon teljes játszófelületén való tájékozódásra,
- a zenei periódus felismerésére,
- a sorzáró „ti–ti ti–ti ti–ti tá szün”, vagy a „ti–ti ti–ti ti–ti ti–ti ti–ti ti–ti ti–ti tá szün” formula következetes alkalmazására csárdásokban,
- hosszabb tánczenei folyamatot megfelelő tempóváltással előadni.
- Tudjon hegedűvel vagy furulyával együtt muzsikálni, és különbséget tenni a népzene és a régizene (írott zenei hagyomány) előadásmódja között.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Két különböző jellegű összeállítás.

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi tánczene (Gyimesközéplak) lassú és sebes magyaros
- Csík megyei (Csíkszentdomokos) verbunk, magyarországi, cepper
- XVIII. századi magyar tánczenék a régi stílusú ugrós–legényes típuscsaládhoz kapcsolódva, szokásdallamok, illetve jeles napok dalai
- Moldvai népzene (kettős, kecskés)

Követelmény

A tanuló legyen képes

- hangszerét önállóan segítséggel behangolni,
- a húrokat karbantartani, kezelni,
- a különböző ütésttechnikát megkülönböztetni, alkalmazni

- különböző a dallamokra jellemző belső hangsúlyozására,
- egyszerű sorzárlatokat stílusosan alkalmazni,
- a bal és jobb kéz mozgásait függetleníteni, és azokat koordinálni,
- a „ti-ti ti-ti ti-ti tá szün”, vagy a „ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti ti-ti tá szün” módusok sorzárlat stílusos alkalmazására összefüggő tánczenei folyamatban,
- a szinkópa használatára.

Tudjon

- énekest kísélni,
- hegedűvel, furulyával és más hangszerekkel együtt zenélni,
- néptáncosokat zenével kísélni.

Ismerje a különbséget a hagyományos gyimesi és csíki játékmód, ütőgardon kísértében alkalmazott stílusjegyei között.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző jellegű összeállítás hangszerral, vagy énekkel.

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes-völgyi tánczene (Gyimesközéplak) Rákóczi mars, lakodalmi mars, sánta németes,
- sormagyar, medvés, régi héjsza, öreges héjsza, korobjászka, kerekes, tisztí héjsza, legényes, csúfos, ruszka, féloláhos-héjsza, alunyelu, hosszúhavasi, háromsírülős, egytoppantós, háromtoppantós, hétlépés, balánkai,
- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, verbunk, lakodalmi mars
- Moldvai népzene
- Más népzenei dialektusok dallamai, historikus dallamok, szokásdallamok

Követelmény

A tanuló legyen képes vonós hangszerekkel, kobozzal, lanttal, tamburafélékkel, furulyákkal, más hangszerekkel, énekesekkel együtt muzsikálni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Három különböző összeállítás, ebből legalább egy kamarazenei formában.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése

- Gyimes–völgyi zene: lassú magyaros, sebes magyaros, csárdás, kettős jártatója, kettős sírülője, féloláhos, verbunk, csúfos, féloláhos–héjsza, legényes–héjsza, tisztí–héjsza, sánta németes és csoszogtatós, talján porka és a sebese, moldvai és a porkája, zsidós, gólya, kerekés, keservesek, (egyszerű adatközlői stílusjegyekkel)
- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, sebes csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, lassú németes, Rákóczi mars, zsidós, verbunk, lakodalmi mars,
- Regionális népzene (A helyi környezet – település, megye, tájegység, dialektusterület népzenei anyaga)
- Moldvai tánczene: kettős (de doi), nyelu (mielu), leu, szerba (sirba), sirba stidentilor, floricsika, ruszászka, öves, banumarocsini, keresel (cáráselu), bulgáros (bulgareasca), kecskés, csárdás, festeres, korobjászka, románca, ördög útján (drumui dracului), batuta tiganesca, pakulár (juhos), briul, pingvin, hojna (hoina), botosánka, gergelytánc, zdrabuleánka, ráca, serény magyaros, öreg magyaros, vert kezes, román kezes, musama, buheiest, polka, batuta, djampara)
- Más népzenei dialektusok dallamainak kísérete, történeti dallamok, szokásdallamok

Követelmény

A tanuló legyen képes

- a Gyimes–völgyi és moldvai zenére jellemző díszítéstechnikákat, ritmusképleteket szabadon alkalmazni,
- az aszimmetria megvalósítására,
- a sorkezdő nyolcad és tizenhatod felütés ritmusokat alkalmazni,
- 3/4–es és 6/8–os dallamokat helyesen hangsúlyozni,
- hangszerét beállítani, tisztán behangolni,

- tisztán intonálni,
- az esztamhangsúlyú ritmizálást megvalósítani,
- stílusos improvizálásra, a dallami díszítések válogatására,
- az ütőgardon alapritmusokat stílusosan variálni, illetve a moldvai tánczene alapritmusait alkalmazni, dobon elsajátítani,
- a sorzáró ritmusformulák alkalmazására, az ütőgardon alapritmusainak stílusos elsajátítására (a hagyománynak megfelelően variálni), a tanult táncrendek megfelelő kísérésére,
- felismerni a moldvai, csíki és a gyimesi ritmizálás hasonlóságait illetve különbözőségeit,
- az aszimmetrikus kíséretre ütőgardonon (magyarországi, lassú magyaros, szegényes)
- a szinkópás ritmusok lekövetésére ütőgardonon (ettős jártatója és sírülője)
- zenekari darabok összeállítására, hangszerelésre.

A tanuló tudja és ismerje a különböző tánc típusokat és azok neveit.

Ismerje és alkalmazza néhány adatközlő egyéni játékmódját.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

Öt különböző összeállítás, melyből egy zenekarral hangozzék el.

12.12.4. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Eredeti hangszeres felvételek a Zenetudományi Intézet népzene gyűjteményéből készült kazetták, videofelvételek

Rajeczky Benjamin moldvai gyűjtése

Gyimesi csángók táncai – Kallós Zoltán, dr. Martin György Szakmai Ház (ma már a Hagyományok Háza) gyűjtéseiből összeállított kazetta, Budapest

Felcsíki hangszeres népzene (MC) – Csíkszentdomokosi zenekar (1991. március 21.)

Szerkesztette: Szalay Zoltán;

Magyarországi Román Népzene 1984. SLPX 18077 Budapest, szerk.: Sebő Ferenc

Sárosi Bálint: Magyar népi hangszerek (Budapest 1973)

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton:

– I. Tánczene. Szerk. Martin György, Németh István, Pesovár Ernő – LPX 18122–16

– II. Észak. Szerk. Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28

- III. Dunántúl. Szerk. Olsvai Imre LPX 18138–42
- IV. Alföld. Szerk. Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63
- V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) szerk. Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95)
- VII. Moldva és Bukovina népzeneje 1–4. MTA Zenetudományi Intézet
- Magyar Népzene 1–3. szerk. Rajeczky Benjamin LPX 10095–98, LPX 180001–04, LPX 18050–53 (Budapest 1969–72) Hungaroton
- Magyar Hangszeres Népzene szerk. Sárosi Bálint LPX 18045–47 (Budapest 1980) Hungaroton
- Magyar Népzene Bartók Béla fonográf-felvételeiből. Szerk. Sárosi Bálint LPX 18069 (Budapest 1981) Hungaroton
- Moldvai hangszeres dallamok (Etnofon)
- Moldvai hegedős tánczene – Mandache Aurél (Etnofon)
- Legedi László István, Hodorog András és Bálint Erzsébet megjelent CD lemezei:
Szeretóm e táncba, Csobános, Serény magyaros,
Virágos sorozat: Zeneműkiadó
- Rozmaring – 91 magyar népdal (Budapest 1952)
- Gyöngyvirág – 92 magyar népdal (Budapest 1952)
- Viola – 93 magyar népdal (Budapest 1953)
- Rózsa – 94 magyar népdal (Budapest 1953)
- Tulipán – 95 magyar népdal (Budapest 1953)
- Muskátli – 97 magyar népdal (Budapest 1954)
- Nefelejcs – 98 magyar népdal (Budapest 1954)
- Százszorszép – 100 magyar népdal (Budapest 1957)
- Szép a huszár – Katonadalok gyűjteménye (Budapest 1954)
- Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve (Budapest 1947)
- Szabolcsi Bence: A magyar zene évszázadai I. (Budapest 1959)
- Százas sorozat: Zeneműkiadó
- 100 népi játékdal (Budapest 1944)
- 101 magyar népdal (Budapest 1929)
- Madárka – 102 magyar népdal (Budapest 1935)
- 103 magyar népdal (Budapest 1937)
- 104 magyar katonadal (Budapest 1942)
- Dunántúli daloskönyv – 107 magyar népdal (Budapest 1947)
- 108 délvidéki népdal (Budapest 1943)

- 111 népi táncdal (Budapest 1949)
- Tiszán innen Dunán túl – 150 magyar népdal (Budapest 1951)
- Pálóczi Horváth Ádám: Ötödfélszáz énekek (Budapest 1953) Zeneműkiadó
- Régi Magyar Dallamok Tára (Budapest) Akadémiai Kiadó
- Csomasz Tóth Kálmán: A XVI. század magyar dallamai (Budapest 1958)
- Papp Géza: A XVII. század énekelt dallamai (Budapest 1970)
- Sárosi Bálint: A hangszeres magyar népzene (Budapest 1996) Püski Kiadó
- Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet (2. átdolgozott kiadás Planétás Kiadó)
- Musicalia Danubiana – az MTA Zenetudományi Intézet sorozata:
- 5. Tabulatura Vietoris saeculi XVII. (1984)
- 7. Hungarian Dances 1784–1810 (1986)
- 14. Codex Caioni saeculi XVII. (1994)
- Magyar Népzene Tára
- Gyermekdalok (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó
- Jeles napok (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó
- A–B Lakodalom (Budapest 1955) Akadémiai Kiadó
- Párosítók (Budapest 1959) Akadémiai Kiadó
- Sírátók (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- Népdaltípusok I. (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó
- Népdaltípusok II. (Budapest 1987) Akadémiai Kiadó
- A–B Népdaltípusok III. (Budapest 1992) Balassi Kiadó
- Népdaltípusok IV. (Budapest 1995) Balassi Kiadó
- Népdaltípusok v. (Budapest 1997) Balassi Kiadó
- Martin György: Magyar tánc típusok és táncdialektusok (Budapest, 1996)
- Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. (Budapest, 1961) Zeneműkiadó
- Kálmány Lajos: Történeti énekek és katonadalok (Budapest, 1952)
- Kerényi György: Jeles napok dalai (Budapest 1963)
- Kerényi György: Magyar énekes népszokások (Budapest 1982) Zeneműkiadó
- Kiss Áron: Magyar gyermekjáték–gyűjtemény (Reprint: Budapest 1984)
- Kodály Zoltán: A magyar népzene (Budapest 1937) Zeneműkiadó
- Online népzenei archívum a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet:
www.zti.hu

12.12.5. *Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után*

A tanuló ismerje

- a népi ritmushangszerek felépítését, részeit,
- a népzeneben használatos népi ritmushangszerek megszólaltatási módjait,
- a népzene előadásmódjának a népi ritmushangszerekre vonatkozó jellegzetességeit, ezen belül részletesen a hangképzés, hangsúlyozás, ritmus és dinamika jellemző módjait, valamint a zenei improvizációnak népzenei jellegű módjait,
- magyar népzene nyelvjárás-területeit és ezek stílusbeli jellemzőit,
- a hangszeres zene szerepét a magyar népzenei hagyományban,
- a tanult hangszeres dallamok formai sajátosságait,
- a különböző tájegységekre jellemző hagyományos népi hangszereket, hangszer-együtteseket,
- – a népi ritmushangszerek múltját, elterjedését a magyar népzeneben, népszokásokban,
- a különböző népzenei tájegységek (dialektusok) jellemző táncstílusait, táncait, az ezekhez kapcsolódó dallamanyagot és hangszeres zenét,
- vázlatosan a hazai népzenei kutatás történetét, nevesebb személyiségeit.

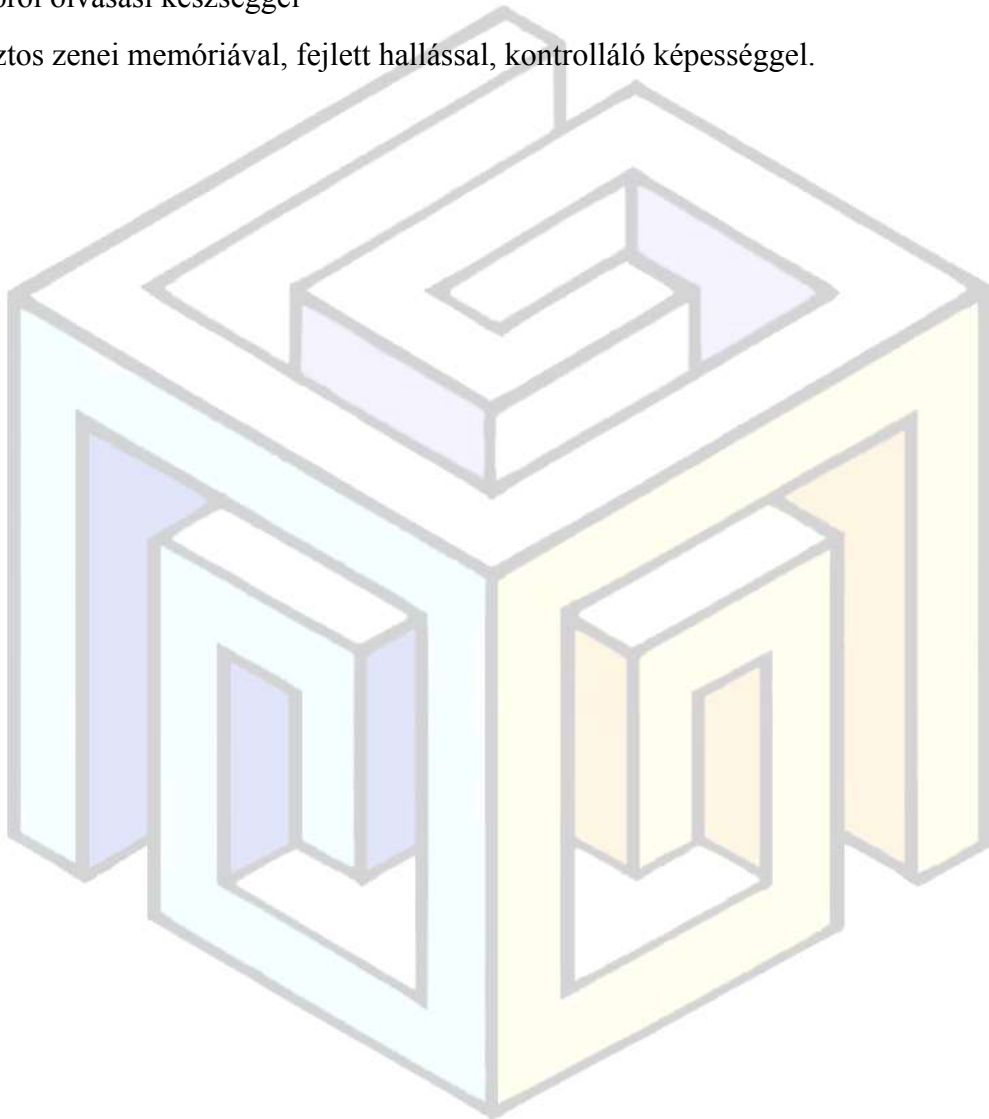
A tanuló legyen képes

- természetes, hosszú időtávon is oldott hangszerkezelésre, biztos és dinamikus játékmódra,
- az egyszerű, illetve összetett ritmuskíséret alkalmazására,
- a jobb és bal kéz technikájának összehangolására,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás, dinamika tudatos alkalmazására,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására, kíséretére,
- tudásáról számot adni zenekari produkcióként illetve táncot kísérve,
- teljes tánczenei folyamatok kíséretére a primás játékát (tempóváltásait, táncstílus-váltásait stb.) követve, az egyéb kísérőhangszerekkel ritmikailag és harmóniailag együttműködve,
- énekes dallamok kíséretének megformálására az adott dialektus stílusának megfelelően,

- – önálló zenekari produkciók összeállítására.
- zenésztársaival zenei kapcsolatteremtésre.

Rendelkezzék

- biztos tempótartással, ritmusérzéssel,
- periódusérzéssel,
- lapról olvasási készséggel
- biztos zenei memóriával, fejlett hallással, kontrolláló képességgel.

12.13. Vokális tanszak, népi ének

ÓRATERV

Tantárgy	Évfolyamok											
	Előképző		Alapfok						Továbbképző			
	1.	2.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Főtárgy: népi ének	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező tantárgy: népzenei ismeretek	2	2	2	2	2	2						
Kötelezően választható tantárgy: népi kamarazene							2	2	2	2	2	2
Választható tantárgy:			1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2
Összes óra:	4	24	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6	4-6

12.13.1. A népi ének tanításának szakirányú feladata

Ismertesse meg a tanulókat

- az énekes népzene hagyományaival, a népdalok hiteles megszólaltatásához szükséges elméleti és technikai ismeretekkel, hogy tanulmányaik végeztével képességeiknek és megszerzett tudásuknak megfelelően tudatosan vállalják a megtanult népdalkincs megőrzését, továbbadását, átmentését,
- az emberi hang sajátosságaival, kifejezési lehetőségeivel, a népdalok élményszerű, ugyanakkor autentikus megszólaltatáshoz szükséges természetes éneklés technikai hátterével,
- a magyar népzenei dialektusok sajátosságaival (hangszín, tempó, ornamentika, szöveg).

Fejlessze folyamatosan, módszeresen és sokoldalúan

- az énekhang technikai adottságait (légzés, vokális hangzók, hangterjedelem, hangszín),
- a tanulók zenei képességeit: hallását, intonálási képességét, ritmusérzékét,

- az egyszerű, érthető és kifejező szövegmondás képességét,
- a népdalok memorizálási képességét,
- az énekelt népzenei karakterek megformálásához szükséges forma-, dallam- és tempóérzéklet,
- a különböző népzenei dialektusok felismerésének képességét,
- a dialektusok díszítésmódjainak megszólaltatásához szükséges készségeket.

Törekedjen a korosztályi jellemzők, az egyéni adottságok, készségek és képességek, habitus, érzelmi beállítódás figyelembe vételére az egyes tanulók fejlesztési programjának kialakításában.

Ismertesse meg a növendékeket a vokális anyag hangszeres és táncbeli vonatkozásaival, a gyakorlatban is.

Teremtse alkalmat – a hangzó felvételek hallgatása mellett – a még élő adatközlőkkel való élményt adó találkozásokra, az adott tájegységre történő kirándulás vagy táborozás formájában is.

Vegye figyelembe a repertoár kialakításánál, hogy a vokális népzenei hagyományban olyan emberi érzések, viszonyok tükröződnek és nyernek kifejezést, melyek a növendékek későbbi önálló, felnőtt életében családi, baráti körben a legkülönbözőbb hétköznapi és ünnepi helyzetekben aktivizálódhatnak, kerülhetnek használatba: pl. gyermeknevelés, karácsonyi ünnep, baráti multság.

Bíztassa a növendékeket a tanultak további használatára és önálló repertoárbővítésre a tanulmányok befejezése után is, a hangzó és irodalmi források megismertetésével.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- az emberi hang sajátosságait, és képes legyen ezeket alkalmazni a dallamok megszólaltatásakor,
- a magyar népdalok alapvető stílusjegyeit és az öt magyar népzenei dialektus fő jellemzőit és népdalok díszítési és variációs lehetőségeit,
- kiemelkedő munkásságú népzene kutatóink tevékenységét és eredményeit,
- a legjelentősebb hagyományörző népi énekeseket.

Tudjon

- helyesen lélegezni,
- tisztán intonálni,
- önállóan beéneklő gyakorlatokat végezni,
- kezdőhangokat önállóan megtalálni,
- hangfájának megfelelő terjedelemben törésmentesen énekelni,
- érthető szövegmondással énekelni,
- életkorának, képességének, egyéniségének megfelelő módon, a tanult dialektusok figyelembevételével, stílusosan népdalokat megszólaltatni.

Rendelkezzék

- a szükséges kottaolvasási, lejegyző készséggel, memóriával és összpontosító képességgel,
- jó előadói készséggel, önállósággal.

Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Ismerje a tanuló

- a magyar népzene minden dialektusterületét (mindegyik dialektusból tudjon önállóan dalfüzet szerkeszteni és azt előadni): dunántúli dialektus és Szlavónia, északi dialektus, alföldi dialektus (Dél-Alföld, Felső-Tiszavidék), erdélyi dialektus (Mezőség, Kalotaszeg, Székelyföld, Gyimes), moldvai dialektus.

12.13.2. Népi ének tantárgy az előképző évfolyamain

Előkészítő évfolyamok

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A magyar nyelvterület szabadon választott területeiről származó mondókák, gyermekdalok, népszokás dallamok, illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni

megtanulása, éneklése segítségével, a növendék természetes, helyes testtartásának (testtartás, légzés, artikuláció) kialakítása.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez mérten fejlődjön az alábbiakban: természetes testtartás, helyes légzés, artikuláció, intonáció, ritmusérzék.

Sajátítson el, és legyen képes minimum 40 mondókát, gyermekjátékot, szokásdallamot, kis ambitusú népdalt szabadon énekelni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból 3 különböző karakterű gyermekdal vagy népszokásdallam megszólaltatása.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A magyar nyelvterület különböző területeiről származó mondókák, gyermekdalok, népszokás dallamok, illetve kis ambitusú népdalok hallás utáni megtanulása, éneklése.
- A növendék természetes, helyes testtartásának, légzésének, artikulációjának kialakítása, fejlesztése.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez mérten fejlődjön az alábbiakban: természetes testtartás, helyes légzés, artikuláció, intonáció, ritmusérzék.

Sajátítson el, és legyen képes minimum 40 mondókát, gyermekjátékot, szokásdallamot, kis ambitusú népdalt szabadon énekelni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból 3 különböző karakterű gyermekdal vagy népszokásdallam megszólaltatása.

12.13.3. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon, „A” tagozat”

1. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A helyes testtartás, légzés kialakítása
- A tiszta intonáció, differenciált ritmizálás fejlesztése
- Bemelegítő skálagyakorlatok
- Érthető, kifejező szövegmondás, artikuláció fejlesztése
- Dunántúl jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

A dunántúli dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallam
- egy táncdallam
- egy lírai dal

2. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés

- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- A bartóki II. népzenei dialektus, Észak jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Az északi dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga :

- egy népszokás dallam
- egy karikázó–füzér
- egy ballada vagy lírai dal

3. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A hangterjedelem növelése
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- Az Alföld népzenei dialektus jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása a – kistájak anyagának figyelembe vételével.

Követelmény

Az alföldi dialektusból a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy dalsokor táncdallamokból
- egy parlando–rubato dal vagy egy ballada
- egy népszokás dallam

4. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A légzéskapacitásra irányuló gyakorlatok
- A hangterjedelem növelése
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A könnyebb díszítési gyakorlatok
- A tiszta intonáció, a kifejező előadás és a jó szövegmondás fejlesztése
- Az Erdély népzenei dialektusból Székelyföld és Bukovina legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Székelyföld és Bukovina vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,

- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy lakodalmi összeállítás
- egy táncdallamokból álló összeállítás
- egy ballada vagy lírai dal

5. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A hangterjedelem továbbfejlesztése
- Az egyenletes éneklés biztosítása a váltóhangok kiegyenlítésének segítségével
- Nehezebb díszítési gyakorlatok,
- A tanult stílusokra, népdaltípusokra és földrajzi területekre jellemző díszítések felismerése és megszólaltatása.
- Az Erdély népzenei dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg és Mezőség legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy különböző karakterű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás
- egy hosszabb lélegzetű parlando–rubato dal.
- egy ballada.

6. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekészség fejlesztése

Az előző években tanult technikai készségek továbbfejlesztése:

- légzés,
- hangterjedelem,
- a kiegyenlített, törésmentes éneklés,
- kifejező szövegmondás,
- a tanult tájegységekre jellemző díszítések.

Moldva legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése és elsajátítása.

Követelmény

Moldva vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók, a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy guzsalyas dalokból álló összeállítás
- egy díszített parlando–rubato dal
- egy klasszikus ballada
- egy táncdallamokból álló összeállítás

12.13.4. Népi ének tantárgy az alapfokú évfolyamokon „B” tagozat

„B” tagozatra irányítható az a tanuló, aki az átlagot meghaladó zenei tehetséggel és énekes adottságokkal rendelkezik, valamint érdeklődése és szorgalma alkalmassá teszi arra, hogy megfeleljen minőségben és mennyiségben magasabb követelményeinek.

„B” tagozat követelménye a végzett anyag mennyiségében, de elsősorban minőségben, a hangszerkezelés biztonságában és az előadás zenei kifejezőerejében haladja meg az A tagozat szintjét.

2. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- A bartóki II. népzenei dialektus, Észak jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban is.

Követelmény

Az északi dialektus kistájainak jellemző vokális népzenei anyaga: Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- gyermekjátékdalok,
- különböző szövegtípusú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy karikázó–füzér
- egy ballada vagy lírai dal

3. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Légzésfejlesztés
- Intonációs, ritmusfejlesztő, artikulációs gyakorlatok
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A hangterjedelem növelése
- A kifejező szövegmondás fejlesztése
- Az Alföld népzenei dialektus jellegzetes népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, hangszerkísérettel is.

Követelmény

Az alföldi dialektus kistájainak jellemző vokális népzenei anyaga: Szatmár, Hajdúság és Nyírség, Nagykunság, Körösök vidéke, Jászság, Kiskunság, Kalocsai Sárköz, Bácskai Duna mente.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- gyermekjátékdalok,
- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy dalszokor különböző tempójú táncdallamokból
- egy pásztordal vagy egy ballada
- egy népszokás dallamokból álló összeállítás

4. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekészség fejlesztése

- A légzőkapacitásra irányuló gyakorlatok
- A hangterjedelem növelése
- A váltóhangok kiegyenlítése
- A könnyebb díszítési gyakorlatok
- A tiszta intonáció, a kifejező előadás és a jó szövegmondás fejlesztése
- Az Erdély népzenei dialektusból Székelyföld és Bukovina legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átél, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkíséréssel is.

Követelmény

Az erdélyi dialektusból Székelyföld kistájainak (Maros–Küküllő vidéke, Udvarhely szék, Csík, Gyimes) és Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített és a jelenlegi Szerbiában élő bukovinai székelyeket) jellemző vokális népzenei anyaga.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- különböző szövegtípusú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Az előadásra kerülő népdalokat stílushűen, érzelmileg kifejezően adja elő

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen:

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy lakodalmi összeállítás
- egy táncdallamokból álló összeállítás
- egy ballada vagy keserves

5. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A hangterjedelem továbbfejlesztése
- Az egyenletes éneklés biztosítása a váltóhangok kiegyenlítésének segítségével
- Nehezebb díszítési gyakorlatok,
- A tanult stílusokra, népdaltípusokra és földrajzi területekre jellemző díszítések felismerése és megszólaltatása.
- Az Erdély népzenei dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg és Mezőség legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkísérettel is.

Követelmény

Az erdélyi dialektusból Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség jeles énekes adatközlőinek népzenei felvételei alapján:

Szilágyság: Hoffner Jánosné Szabó Katalin, Lukács Andrásné Nagy Anna (Kárásztelek).

Kalotaszeg: Ambrus Sándorné Márton Kata, (Sárvásár), Péntek Jánosné Szabó Ilona (Körösfő), Gergely András „Zsüke” (Türe) és mások.

Mezőség: Balla Ferencné Szász Etelka (Feketelak), Eke Péterné Simon Mari „Csutkó” (Buza), Pap Mártonné Filep Mária, Szabó Varga György, Csorba János, Kis Sándor „Kicsi”(Szék) és mások.

A feldolgozás az alábbi tematikai rendben történjen:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok,
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen:

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy népszokás dallamokból álló összeállítás
- egy különböző karakterű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás
- egy hosszabb lélegzetű parlando rubato dal.
- egy ballada.

6. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekészség fejlesztése

Az előző években tanult technikai készségek továbbfejlesztése:

- légzés,
- hangterjedelem,
- a kiegyenlített, törésmentes éneklés,
- kifejező szövegmondás,
- a tanult tájegységekre jellemző díszítések.

Moldva legjellemzőbb népdaltípusainak, műfajainak megismerése, elsajátítása és átélt, élményszerű előadása szólóban és csoportban, a dialektusra jellemző hangszerkísérettel is.

Követelmény

Moldva vokális népzenei anyagából a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően, beleértve a Magyarországra települt moldvai csángók népzenejét is:

- különböző témájú lírai dalok,
- balladák,
- különböző lüktetésű és tempójú táncdallamok
- táncszók,
- a jeles napokhoz és az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz, valamint a munkához kötődő népszokásdallamok.

Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, stílusosan, átélt, kifejező módon a dialektusra jellemző hangszerkísérettel is.

A népdalok válogatása a korosztálynak és egyéni adottságoknak megfelelően történjen.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- egy guzsalyas dalokból álló összeállítás
- egy díszített parlando rubato népdal
- egy klasszikus ballada
- egy táncdallamokból álló összeállítás

12.13.5. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése

után

Az „A” tagozat végén

A tanuló ismerje

- az emberi hang sajátosságait, és képes legyen ezeket alkalmazni a dallamok megszólaltatásakor,
- a magyar népdalok alapvető stílusjegyeit, az öt magyar népzenei dialektus fő jellemzőit és a népdalok díszítési és variációs lehetőségeit,
- a legjelentősebb hagyományőrző népi énekeseket.

Tudjon

- helyesen lélegezni,
- tisztán intonálni,
- kezdőhangokat önállóan megtalálni,
- hangfájának megfelelő terjedelemben törésmentesen énekelni,
- érthető szövegmondással énekelni,
- életkorának, képességének, egyéniségének megfelelő módon, a tanult dialektusok figyelembevételével, stílusosan népdalokat megszólaltatni.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes a növendék az „A” tagozatra építve gyarapítani technikai eszközeit a tanult népzenei stílusok, műfajok, valamint dialektusok autentikus megszólaltatása érdekében. Önállóan és tudatosan alkalmazva a tanultakat énekeljen tisztán, szép szövegmondással, átélt, kifejező módon.

Tudjon

- önállóan beéneklő gyakorlatokat végezni,

Rendelkezzék

- a szükséges kottaolvasási, lejegyző készséggel, memóriával és összpontosító képességgel,
- jó előadói készséggel, önállósággal.

12.13.6. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „A” tagozat

A továbbképző évfolyamok eléréséig a tanulók tudásszintje között képességeik, teherbírásuk és szorgalmuk alapján jelentős különbség alakulhat ki. Ez a különbség a továbbképző évfolyamokon egyéb elfoglaltságaiktól, gyakorlási idejüktől, érdeklődési körüktől függően tovább növekedhet. Zenetanulásuk iránya és célja is eltérhet; így az egyéni énektudás tökéletesítése, vagy a kamarazenei együttes muzsikálás fejlesztése kerülhet előtérbe.

A továbbképző anyagának megtervezésekor egyéni programokat alakítsunk ki, hogy összefoglaljuk, elmélyítsük a népzenei dialektusok, stílusok és műfajok eddig tanult anyagát, új nézőpontból is.

A továbbképző lehetőséget teremt arra, hogy megismertessük azokat a tájegységeket, illetve műfajokat, amelyekkel nem volt módunk foglalkozni az alapfokú tanulmányok ideje alatt: pl. egyházi népelemek, történeti énekek, hangszerutánzó dallamok stb.

A továbbképző osztályaiban a tananyagot a növendék alapfokon elvégzett anyaga, egyéni adottságai, érdeklődése figyelembe vételével állítsuk össze.

Az iskola adottságaitól függően a továbbképzőben teremtsünk lehetőséget a népdalok stílusos hangszerkíséretes megszólaltatására.

Ösztönözzük a növendékeket énekes–hangszeres együttesek alakítására, a kamarazene tantárgy keretein kívül is.

A növendék képes legyen az eddigiekre építve tovább gyarapítani tudását a népzenei dialektusok eredeti megszólaltatása érdekében. Az eddig tanultakra építve fejlesszük tovább a tanuló készségeit (hangterjedelem, kifejező szövegmondás, a dialektusokra jellemző hangvétel és díszítési módok). A tanultakat tudatosan alkalmazva énekeljen tisztán, szép szövegmondással, kifejező módon.

7 évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségei: a lakodalomhoz kötődő szokásdallamok Zoborvidéken.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamai: sárközi, rábaközi táncok.
- Egy dunántúli énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a helyi vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Markaf József (Karád), Mosonyi József (Perkáta), Tóth Imre (Kisbárapáti).
- Egy dunántúli falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Karád, Nemespátró, Szentlászló.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. katonadalok, .egyházi népelemek stb.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

8. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a

szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. gyermekjátékdalok, a karácsonyi ünnepkör népszokás dallamai.

- Az alföldi dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamai: Szatmár, Dél-alföld.
- Egy alföldi énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: Barnucz Mihályné Keczán Irén, Simon Mária, Maszlag Józsefné Mecsbalog Mária és mások.
- Egy alföldi falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Nyíradony, Dávod, Tápé, Horgos.
Egy népdal- vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. pásztordalok, rabénekek, summásdalok.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

9. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: pl. párosítók, a húsvéti ünnepkör szokásdallamai.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamait: csallóközi, gömöri táncok.

- Egy zaborvidéki énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Brath Lászlóné, Brath Margit, Potuska Jánosné Fülöp Ilona, Süttő Mónika és mások.
- Egy, az északi népzenei dialektushoz tartozó kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Zaborvidék, Barslédec, Bogács, Bag, Fedémes.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. keserves, jajnóták.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

10. évfolyam „A” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: halott búcsúztatáshoz kapcsolódó szokásdallamok, guzsalyas dalok.
- Az erdélyi dialektus különböző táncrendjeinek (pl. szilágysági, széki, kalotaszegi, csíki, marosszéki) valamint a moldvai csángók táncainak énekelt dallamai.
- Egy erdélyi (pl. Kádár Sándorné Papp Erzsébet, Mogyorósi János, Papp Mária) vagy moldvai (Demeter Antalné Jánó Anna, Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsé) énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.

- Egy kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Gyimes, Magyarózd, Válaszút, Magyarszovát, Ördögösfüzes.
- Egy népdal- vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. ballada, dudanóta és dudautánzás.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

12.13.7. Népi ének tantárgy a továbbképző évfolyamain, „B” tagozat

7 évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- Az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: a lakodalomhoz kötődő szokásdallamok Zoborvidéken, Mezőségen.
- A dunántúli dialektusterület különböző táncainak énekelt dallamai: sárközi, rábaközi, somogyi, mezőföldi táncok.
- Egy dunántúli énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a helyi vokális dallamrepertoár rétegei: Markaf József (Karád), Mosonyi József (Perkáta), Tóth Imre (Kisbárapáti), Csirke István (Somogyaszaló), Gyöke Illésné Kántor Mária és mások.

- Egy dunántúli falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Karád, Nemespátró, Törökkoppány, Szenna, Szentlászló, Vitnyéd stb.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. katonadalok, egyházi népénekek, karácsonyi kántálók, névnapköszöntők stb.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

8. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkcionális kötöttségeit: pl. gyermekjátékdalok, párosítók, a karácsonyi ünnepkör népszokás dallamai.
- Az alföldi dialektusterületek különböző táncainak énekelt dallamai: Szatmár, Dél-alföld. Bácska, Jászság.
- Egy alföldi énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: Barnucz Mihályné Keczán Irén és testvérei, Simon Mária, Maszlag Józsefné Mecsbalog Mária, Sivák Barna és családja, Vlasity Károlyné Zélity Klára és mások.
- Egy alföldi falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Nyíradony, Dávod, Tápé, Horgos, Nagyecsed, Bátmonostor.
- Egy műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. pásztordalok, rabénekek, summásdalok, történeti énekek.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

- – A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

9. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkcionális kötöttségeit: pl. párosítók, a húsvéti ünnepkör szokásdallamai, pünkösdi szokásdallamok.
- Az egyes dialektusterületek különböző táncrendjének énekelt dallamait: csallóközi, gömöri, galga–menti táncok.
- Egy zoborvidéki (pl. Brath Lászlóné, Brath Margit, Potuska Jánosné Fülöp Ilona, Süttő Mónika) vagy egy palóc énekes egyéniség (pl. Holecz Istvánné Kanyó Margit, Bajzáth Ferencné Szabó Malvin, Koós József, Tóth Istvánné Kovács Julianna) tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.
- Egy, az északi népzenei dialektushoz tartozó kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Zoborvidék, Hont, Áj, Barslédec, Bogács, Bag, Fedémes, Tura.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. keserves, jajnóták, betyárdalok, 48–as dalok.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítottokhoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítson el, és legyen képes a zenei anyagban minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

10. évfolyam „B” tagozat

Fejlesztési feladatok – Tananyag

Zenei ismeretek, az énekkészség fejlesztése

- A jeles napokhoz vagy az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz kötődő szokásdallamok egy népzenei dialektus dallamanyagán keresztül, szem előtt tartva a szokás műfaji háttérét és funkciós kötöttségeit: halott búcsúztatáshoz kapcsolódó szokásdallamok, guzsalyas dalok.

Az erdélyi dialektus különböző táncrendjeinek (pl. szilágysági, széki, palatkai, csíki, marosszéki) valamint a moldvai csángók táncainak énekelt

- Egy erdélyi (pl. Kádár Sándorné Papp Erzsébet, Mogyorósi János, Papp Mária) vagy moldvai (Demeter Antalné Jánó Anna, Lőrincz Györgyné Hodorog Luca, Kotyor Balán Mihályné Bálint Erzsé, Miklós Györgyné Szályka Rózsa, Simon Ferenc Józsefné Fazakas Ilona) vagy bukovinai (pl. Gáspár Simon Antal, Molnár Ambrus, Kovács Julianna) énekes egyéniség tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei.
- Egy kistáj vagy falu tudásanyagán keresztül a vokális dallamrepertoár rétegei: pl. Gyimes, Magyarózd, Válaszút, Magyarszovát, Ördögösfüzes, Udvarhely szék, Nádas–mente.
- Egy népdal– vagy szövegtípus, műfaj legjellemzőbb darabjait: pl. ballada, dudanóta és dudautánzás, bordalok, mulatónóták.

Követelmény

A növendék életkorához, képességeihez, alkatához mérten, minden évben legyen képes az előzőben elsajátítotthoz képest fejlődni az alábbiakban: légzőkapacitás, hangterjedelem, kifejező szövegmondás, állóképesség, előadói, önkifejező készség.

Sajátítsa el, és legyen képes a zenei anyagban az „A” és „B” tagozaton minimum 50 különböző műfajú, karakterű, tempójú dallamot kívülről, saját hangján, szabadon, dallamfűzésekkel is megszólaltatni.

Az év végi vizsga ajánlott anyaga

A tanult anyagból a növendék által összeállított, három különböző tájegységről származó szabadon választott népdalcsoport előadása.

12.13.8. Követelmények a továbbképző évfolyamainak elvégzése után

Az „A” tagozat végén

Legyen képes a növendék

- az „A” tagozatra építve tovább gyarapítani technikai eszközeit,
- tisztán, szép szövegmondással, átélt, kifejező módon énekelni,
- önállóan és tudatosan alkalmazni a tanultakat,
- olyan művészi szándékú kifejezésmódra, amely összefüggő egységben tükrözi hagyományismeretét, zenei tudását, képzelőereje fejlettségét, valamint előadókészsége érettségét.

Ismerje a tanuló a magyar népzene minden dialektusterületét az „A” tagozaton elvárható mélységben és dallam mennyiségben.

Tudjon mindegyik dialektusból önállóan dalfűzért szerkeszteni és azt előadni.

A „B” tagozat végén (az „A” tagozat követelményein felül)

Legyen képes a növendék

- eddigi tudásának technikai szintjét emelni,
- állóképességét, terhelhetőségét növelni,
- önálló gyakorlási és előadói programot tervezni,

- az öt népzenei dialektus bármelyikéből stílushű népdal összeállítást készíteni és előadni,
- az egyes földrajzi területekre, illetve népcsoportokra jellemző hangszerkísérettel dalsokrot szerkeszteni és előadni,
- meggyőző művészi produkciót nyújtani,
- megfelelő színpadi rutinnal kisebb együttest (pl. énekegyüttes) az előadás folyamán irányítani.

12.13.9. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A program végrehajtásához szükséges helyiségek, felszerelések, eszközök:

- Egészalakos tükör
- Jól hangolt és karbantartott zongora
- Kottaállvány
- Hangtár, mely rendelkezik a népzenei, néprajzi irodalom hang- és videófelvételeivel
- Felvételre és lejátszásra megfelelő minőségben képes audiovizuális eszközök

12.13.10. Ajánlott tananyag éves bontás nélkül

Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, Multimédiás adatbázisok:
www.zti.hu

Publikált népzenei felvételek: a Magyarországon megjelent eredeti felvételeket tartalmazó hangzó kiadványok felvételei

Bartók-rend

Kallós Zoltán gyűjtései

Népdalközlések

Ág Tibor: Édesanyám rózsafája (Bratislava 1974) Madách Kiadó

Ágh Tibor: Vétessék ki szóló szívem. Szlovákiai magyar népballadák. (Budapest 1979)

Gondolat kiadó

Ágh Tibor: Ki népei, vári vagytok? Válogatás a szlovákiai magyar tájak hagyományából. (Komárom–Dunaszerdahely 1966) Madách Kiadó

Albert Ernő–Faragó József: Háromszéki népdalok (Bukarest 1973) Kriterion Kiadó

Almási István: Futásfalvi népdalok (Sepsiszentgyörgy 1973)

Almási István: Szilágysági magyar népzene (Bukarest 1979) Kriterion Kiadó

Almási István: Kocsis Lajos századeleji gyűjtése (Bukarest 1980) Kriterion Kiadó

Almási István–Olasz Katalin: Magyargyerőmonostori népköltészet (Bukarest 1969) Kriterion Kiadó

Balogh Dezső: Szilágysági népdalcsokor (Zilah 1973)

Bandi Dezső: Tiszta búzából. Nyárádköszvényesi népdalok (Marosvásárhely 1970)

Bandi Dezső: A falu nótája. Marosmagyarói népdalok (Marosvásárhely 1970)

Bandi Dezső: Szerelem, szerelem. Backamadarasi népdalok. (Marosvásárhely 1970)

Barsi Ernő: Daloló Rábaköz (Győr 1970)

Barsi Ernő: Daloló Szigetköz. (Győr 1971) Hazafias Népfőnt

Barsi Ernő: Daloló Rábaköz II. (Csorna–Győr 1983)

Barsi Ernő: Az alsóöri Lisztné Ferber Mária és dalkincse (Győr 1992)

Barsi Ernő: A zene egy sályi pásztor életében (Budapest 1994) Akadémiai Kiadó

Barsi Ernő: Megérett, megérett Écs hegyén a szőlő (Győr 1995)

Bartók Béla: A magyar népdal (Budapest 1924)

Bartók Béla: Népzene és a szomszéd népek népzeneje – Népszerű Zenefüzetek 3. (Budapest 1934)

Bartók Béla: Rumanian Folk Music II. Ed. B. Suchoff. The Hague, (Hága 1967)

Béla Bartók's Folk Music Research in Turkey. Ed. Saygun, Adnan. (Budapest 1976) Akadémiai Kiadó

Magyar népdalok. Egyetemes Gyűjtemény I. Közreadja: Kovács Sándor és Sebő Ferenc (Budapest 1991)

Bartók Béla–Kodály Zoltán: Erdélyi magyarság. Népdalok (Budapest 1923)

Bencze Lászlóné–Szűcs Sándor: A ladányi torony tetejébe... Hortobágyi és Sárréti népdalok (Püspökladány 1974)

Bencze Lászlóné – Szűcs Sándor: Bihari népdalgyűjtés (Berettyóújfalú 1978)

Benczédi Huba: Kézdiszentléleki népdalok (Sepsiszentgyörgy 1970)

Bereczky János: Ó, szép fényes hajnalcsillag. Magyar népi karácsonyi énekek. (Budapest 1983)

Bereczky János – Domokos Mária – Paksa Katalin: Magyar–román kapcsolatok Bartók román gyűjtésében. In: Népzene és zenetörténet IV. Szerk.: Vargyas Lajos. (Budapest 1982)

Bereczky János – Domokos Mária – Olsvai Imre – Paksa Katalin – Szalay Olga: Kodály népdalfeldolgozásainak dallam– és szövegforrásai. In: Népzene és zenetörténet IV. Szerk.: Vargyas Lajos. (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Békefi Antal: Vasi népdalok (Szombathely 1976)

Békefi Antal: Bakonyi népdalok (Veszprém 1977)

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. (Budapest 1992/1994) Magyar Művelődési Intézet

Borsai Ilona – Hajdu Gyula – Igaz Mária: Magyar népi gyermekjátékok. Ének–zene szakköri füzetek 2. Szerkesztette: Keszler Mária (Budapest 1983)

Borsai Ilona – Nagy Miklós: Eger környéki népdalok (Budapest 1981)

Bura László: Szatmári népballadák (Bukarest 1978) Kriterion Kiadó

Burány Béla: Hej, széna, széna. 120 vajdasági magyar gyermekjátékdal (Zenta 1973)

Burányi Béla: Hallottátok–e hírét? Pásztordalok, rabénekek, balladák. (Szabadka 1977)

Burány Béla – Fábri Jenő – Tripolszky Géza: Száraz kútgém, üres válú. Juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén (Zenta 1966)

Burány Béla – Fábri Jenő – Tripolszky Géza: Kék szivárvány koszorúzza az eget. 142 népdal Zentán és vidékén (Zenta 1969)

Burány Béla–Fábri Jenő–Tripolszky Géza–Bodor Géza: Rukkolnak a szép zentai legények. 99 katonadal zentán és vidékén (Zenta 1971)

C. Nagy Béla–Sztareczky Zoltán: A cekeházi Sivák család népdalművészete (Miskolc 1972)

Cserey József: Kalocsai kertek alatt. 150 népdal (Kalocsa 1976)

Dancs Lajos: Gilicemadár. 100 népdal Szabolcs–Szatmárból (Nyíregyháza 1976)

Dancs Lajos: Édesanyám rózsafája. Népdalok Szabolcs–Szatmár–Bereg megyéből (Nyíregyháza 1993)

Dobszay László: A magyar dal könyve (Budapest 1984) Zeneműkiadó

Dobszay László – Szendrey Janka: A magyar népdaltípusok katalógusa – stílusok szerint rendezve – I. (Budapest 1988) MTA Zenetudományi Intézet

Domokos Pál Péter: Rezeda. 96 csángómagyar dal (Budapest 1953)

Domokos Pál Péter: "...édes Hazámnak akartam szolgálni..." (Budapest 1979) Zeneműkiadó

Domokos Pál Péter–Rajeczky Benjamin: Csángó népzene I–III. (Budapest 1956, 1961, 1991) Zeneműkiadó

Dömötör Tekla: Naptári ünnepek (Budapest 1964)

Együd Árpád: Somogyi népköltészet. Somogy néprajza I. Szerk.: Bakay Kornél, Zenei szerk.: Olsvai Imre (Kaposvár 1975)

Erdélyi Zsuzsanna: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Archaikus népi imádságok (Budapest 1976)

Fajcsák Attila: Rózsa nyílik. Ötven felnémeti népdal (Eger 1983)

Fajcsák Attila: Ködellik a Mátra. 90 népdal Heves megyéből (Eger 1983)

Fasang Árpád: Bartók Béla Békés megyei gyűjtései. 260 népdal. (Sarkad 1981)

Fehér Zoltán – Fehér Anikó: Bátya népzeneje (Kecskemét 1993)

Gulyás Éva–Szabó László: Túl a Tiszán, a szendrei határban... Népballadák és históriás énekek Szolnok megyéből (Szolnok 1975)

Gy. Körmendi Mária: Elindultunk idegenbe. Amerikai magyar munkásdalok. (Budapest 1965)

Hintalan László–Lázár Katalin: Gyermekjátékok. Hévizgyörk. (Szentendre 1980)

Horváth Károly: Egy hernyéki parasztember dalkincse (Zalaegerszeg 1980)

Imets Dénes: Repülj, madár, repülj... Menasági népdalok és népballadák (Csikszereda 1970)

Jagamas János: Magyaró népzeneje (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Jagamas János – Faragó József: Moldvai csángó népdalok és népballadák (Bukarest 1953) Kriterion Kiadó

Jagamas János – Faragó József: Romániai magyar népdalok (Bukarest 1974) Kriterion Kiadó

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I–II. (Budapest 1961) Zeneműkiadó

Kallós Zoltán: Balladák könyve (Budapest 1973) Európa Kiadó

Kallós Zoltán: Új guzsalyam mellett (Bukarest 1973) Kriterion Kiadó

Kallós Zoltán: Gyimesvölgyi keservesek. In: Néprajzi Közlemények V. 3–51. (Budapest 1960)

Kallós Zoltán – Martin György: Tegnap a Gyimesben jártam... (Budapest 1989) Európa Kiadó

Kerényi György: Magyar énekes népszokások (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Kiss Lajos: Lakodalmas dalok (Budapest 1980) Zeneműkiadó

Kiss Lajos: Horgosi népdalok (Zenta 1974)

Kiss Lajos: Gombos és Doroszló népzeneje (Újvidék 1982) Hungarológiai Kutatási Intézet

Kiss Lajos: Lőrincréve népzeneje. Karsai Zsigmond dalai. (Budapest 1982) Zeneműkiadó

Kiss Lajos – Bodor Anikó: Az aldunai székelyek népdalai (Újvidék 1984)

Kiss Lajos – Bodor Anikó: A szlavóniai szigetmagyarság népdalai (Újvidék 1990) Hungarológiai Kutatási Intézet

Kodály Zoltán: Kelemen Kőmies balladája. Visszatekintés II. 76–78. (Budapest 1926)

Kodály Zoltán: A magyar népzene. A példatárat szerkesztette: Vargyas Lajos (Budapest 1971) Zeneműkiadó

Kusztos Piroska–Csortán Márton: Szováti zöld erdőben. Szováti népdalok (Marosvásárhely 1971)

Lajtha László: Széki gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Szépkenyerűszentmártoni gyűjtés (Budapest 1954) Zeneműkiadó

Lajtha László: Kőröspataki gyűjtés (Budapest 1955) Zeneműkiadó

Lajtha László: Sopronmegyei virrasztó énekek (Budapest 1966) Zeneműkiadó

Lajos Árpád: Borsodi népdalok (Miskolc 1955)

Lampert Vera: Bartók népdalfeldolgozásainak forrásjegyzéke. (Budapest 1980) Zeneműkiadó

Lázár Katalin: Tápiómenti népdalok. In: Tápiómente néprajza. Szerk.: Ikvai Sándor. (Szentendre 1985)

Lázár Katalin: Bagi népdalok. In: Bag. Néprajzi tanulmányok II (Aszód 1988)

Maczkó Mária – Rónai Lajos: Rózsát ültettem a gyalogútra... Galga menti népdalok (Aszód 1990)

Magyar Népzene Tára. szerk. Bartók Béla – Kodály Zoltán,

- I. Gyermekjátékok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó
- II. Jeles napok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó
- III. Lakodalom. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos (Budapest 1955–56) Akadémiai Kiadó
- IV. Párosítók. Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest) Akadémiai Kiadó
- V. Siratók. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos és Rajeczky Benjamin (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- VI. Népdaltípusok 1. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó
- VII. Népdaltípusok 2. Járdányi Pál rendszerében szerkesztette: Olsvai Imre (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó
- VIII. Népdaltípusok 3. Sajtó alá rendezte: Vargyas Lajos. (Budapest 1992) Balassi Kiadó
- IX. Népdaltípusok 4. Sajtó alá rendezte: Domokos Mária. (Budapest 1995) Balassi Kiadó

Nagy Miklós: Szállj el, fecskemadár Hevesen keresztül... 101 ballada és balladaszerű dal Eger környékéről Egy bükkszéki palóc asszony népdalai (Budapest–Eger 1987)

Nesztor Iván: Harmatos a borostyánfa levele. Észak–mezőségi népdalok (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet

Nesztor Iván: Gyimesi furulyamuzsika (Budapest 1993) Magyar Művelődési Intézet

Nyéki Sándor: Daloló Balaton I–II. 88 Balaton vidéki népdal. (Budapest 1976) Zeneműkiadó

Nyéki Sándor: Balatoni népdalok (Veszprém 1982) Veszprém megyei Tanács

Olsvai Imre–Köncöl Ferenc: 88 Tolna megyei népdal (Szekszárd 1974)

Olsvai Imre – Várnai Ferenc: Dráva szélén lakom. 77 ormánsági népdal (Budapest 1982)

Olsvai Imre – Várnai Ferenc: Széles víz a Duna (Pécs 1989)

Paksa Katalin: A szögedi nemzet zenéje. In Bálint Sándor: A szögedi nemzet III. A Móra Ferenc Múzeum évkönyve 1978/79–2. 575–905 (Szeged 1980)

Paksa Katalin: Régi baranyai népdalok (Pécs 1988)

Paksa Katalin: A magyar népdal díszítése (Budapest 1993) Falvy Zoltán

Paksa Katalin– Németh István: Magyar Népzenei Antológia. Alföld. (Budapest 1994) Falvy Zoltán

Pesovár Ferenc: Béres vagyok, béres... Fejér megyei népzene. (Székesfehérvár 1982) István Király Múzeum közleményei

Pozsony Ferenc: Álomvíz martján. Fekete-ügy vidéki magyar népballadák (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Ráduly János: Kibédi népballadák (Bukarest 1975) Kriterion kiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest 1994) Magyar Művelődési Intézet (illetve a második átdolgozott kiadás 2 CD melléklettel (Budapest 1997) Planétás Kiadó

Seres András: Barcasági magyar népköltészet és népszokások. (Bukarest 1984) Kriterion Kiadó

Seres András–Szabó Csaba: Csángómagyar daloskönyv (Budapest 1991) Héttorony Kiadó

Szalay Olga: Barnucz Mihályné nyírségi parasztasszony népdalai. Szakdolgozat (1980) MTA Zenetudományi Intézet

Szegő Júlia – Rajeczky Benjamin – Tari Lujza: Ismeretlen moldvai nótafák (Budapest 1988) Európa Kiadó

Szendrei Janka – Dobszay László – Rajeczky Benjamin: XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I–II. (Budapest 1979) Zeneműkiadó

Szomjas–Schiffert György: Népdal, népzene. In Kecel története és néprajza 951–1019. (Kecel 1984)

Szomjas–Schiffert György: Hej! Cserényem előtt ... Kiskunhalas népdalai (Kiskunhalas 1994)

Sztareczky Zoltán: Kékedi népdalok (Miskolc 1959)

Tary László: Heves megyei népdalok (Eger 1959)

Tóth Ferenc: Topolya és környéke népballadái (Újvidék 1981)

Újváry Zoltán: Gömöri népdalok és népballadák (Miskolc 1977)

Vajda József: Hallottad-e hírét Zalaegerszegnek...333 zalai népdal. (Zalaegerszeg 1978)

Vargyas Lajos: Áj falu zenei anyaga I–III. (Budapest 1961–1963)

Vargyas Lajos: Régi népdalok Kiskunhalasról (Budapest 1954)

Vargyas Lajos: A magyar népballada és Európa I–II (Budapest 1976) Zeneműkiadó
Vargyas Lajos: Balladaskönyv (Budapest 1979) Zeneműkiadó
Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Budapest 1981) Zeneműkiadó
Várnay Ferenc: Csele vize elfolyik a Dunába. Félszáz szebényi népdal (Véménd 1974)
Várnay Ferenc: Mohácsi népdalok Schneider Lajos gyűjtéséből (Mohács 1971)
Várnay Ferenc: Erre alá a Baranya szélén. 50 népdal Berze Nagy János gyűjtéséből (Pécs 1979)
Várnay Ferenc: A mohácsi malomgátba reng a nád (Pécs 1981)
Várnay Ferenc: Hadikfalvi székely népdalok (Pécs 1983)
Várnay Ferenc: Szentlőrincen kiöntött a kanális (Szentlőrinc 1989)
Várnay Ferenc: Nagyhetény, de be van kerítve. 70 hosszúhetényi népdal (Pécs 1991)
Veress Sándor: Moldvai gyűjtés. Szerk.: Berlász Melinda és Szalay Olga. (Budapest 1989)
Múzsák Kiadó
Vikár László – Bereczki, Gábor: Cheremis Folksongs (Budapest 1971) Zeneműkiadó
Vikár László – Bereczki Gábor: Chuvash Folksongs (Budapest 1979) Zeneműkiadó
Vikár László – Bereczki Gábor: Votyak Folksongs (Budapest 1989) Zeneműkiadó
Vikár László–Szj Enikő: Erdők éneke. Finnugor népek 100 népdala (Budapest 1985)
Zeneműkiadó

12.14. Népzenei ismeretek (kötelező tantárgy mindegyik tanszakon)

12.14.1. A népzenei ismeretek tanításának célja

A növendékek életkoruknak megfelelően ismerjék meg és éljék át a jeles napokhoz, ünnepekhez, a munkaalkalmakhoz, a gazdasági évhez kötődő népszokásokat.

Érezzék át a hétköznapi és ünnepek váltakozását, cselekvő módon vegyenek részt a szokások eljátszásában.

Készítsenek az ünnepekhez tartozó hagyományos tantárgyakat, tantárgyi kellékeket.

Éljék át a közösségi együttlétek hagyományos alkalmait, és ismerjék meg közösségteremtő és hagyományőrző szerepét.

Az előképző évfolyamok célja, hogy fejlődjön ritmus- és térérzéke, intonációs készsége, értelmi képessége, emlékezőtehetsége, erősödjön szabálytudata, közösségi magatartása, az anyanyelv ismerete, a népzene szeretete.

Váljon fogékonyá a népszokások, népi játékok zenei anyagának elsajátításával a népzene befogadására.

Az alapfok évfolyamain

Fejlessze a tanuló

- általános zenei képességeit: hallását, ritmusérzékét, intonációs képességét, zenei emlékezetét, a zenei írás–olvasást, különös tekintettel a népzenei műfaj sajátosságaira,
- zenei gondolatvilágát, stílusérzékét, zenei ízlését, általános esztétikai érzékét.

Ismertesse meg

- a magyar népzene történeti rétegeit,
- a magyar népzene stílusait, műfajait,
- népzenei dialektusokat,
- a változatképződés szerepét, tényezőit és törvényszerűségeit,

- a vokális és hangszeres népzene jellemzőit,
- a népi hangszerek osztályozását, kialakulását, történetét, formai és szerkezeti jellemzőit, elterjedtségét,
- a magyar népzeneben jellemző hangszeres együtteseket, –a népzene és néptánc kapcsolatát,
- az emberi élet szakaszaihoz és fordulóihoz és a jeles napokhoz kötődő népszokásokat
- a népzene szerepét a hagyományos paraszti kultúrában, valamint megőrzésének, használatának lehetőségeit a jelenkorban.

Ösztönözze a tanulót önálló munkára

- népzenei koncertek, egyéb rendezvények látogatására, azokon való szereplésre,
- a népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére és továbbadására.

12.14.2. Népzenei ismeretek tantárgy az előképző évfolyamokon

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása:

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok éneklése, eljátszása.
- A ritmusértékek nevének, jelének és gyakorlónevének elsajátítása. Ritmusmotívumok hangoztatása, visszatapsolása, olvasása negyed, nyolcad és negyed szünet értékekkel.
- Dalfelismerés ritmusról, ritmusfelismerés dallamról.
- A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.

Hangmagasság

- megfigyelés. Magas és mély képzet kialakítása.
- A dallami jelrendszerek: kéz-, betűjel, hangjegy és a vonalrendszer megismerése.
- A relatív szolmizáció bevezetése.

Követelmény

Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok élményszerű éneklése, eljátszása.

Ismerje fel

- kottáról a tanuló a negyed, nyolcad, fél, egész ritmusértékeket és szünetjeleiket,
- a szinkópa ritmust,
- a szolmizációs hangok kézjeleit, valamint a hangok viszonyított helyét a vonalrendszeren,
- a kis és nagy szekund fogalmát,
- a G és F kulcs hangjait.

Tudja

- alkalmazni a ritmuselemeket 2/4-es, 3/4-es, 4/4-es ütemekben,
- a hiányos ritmust kiegészíteni 2/4-ben,
- érzékelni a tanuló az egyenletes lüktetést,
- önállóan dalt kezdeni,
- dallamfordulatokat visszaénekelni, és rövid motívumokat memorizálni, belső hallással elképzelni,
- a ritmikai és dallami elemeket írásban összekapcsolni.

Legyen képes

- a ritmusmotívumokat folyamatosan olvasni és hangoztatni.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok éneklése, eljátszása.
- A tiszta, kifejező éneklés készségének kialakítása csoportosan és egyénenként.
- Az egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának érzékelése, megfigyelése, megszólaltatása gyakorlónevekkel.
- A „belső mérés” kialakítása.
- A különböző tempók közötti különbségek érzékelése.

- A belső hallás kialakításának kezdeti lépései.
- Motívumok éneklése, olvasása, felismerése belső énekléssel, kirakása a vonalrendszeren.
- Dalfelismerés, dallambújtatás.
- Mozgás és játék rögtönzése.

Követelmény

- Mondókák, gyerekjátékok és népszokás dallamok élményszerű éneklése, eljátszása.
- A „belső” lüktetés kialakítása.
- Az egyenletes lüktetés és a dalrítmus összekapcsolása.
- A negyed, páros nyolcad és a negyed szünet ritmusjeleinek folyamatos olvasása gyakorlónevekkel.
- A hangok szolmizációs neve, kézjele. Elhelyezés a vonalrendszeren.
- Zeneileg pontos éneklés csoportosan és egyénenként is.
- A zenei írás–olvasás bevezetése a csoport képességeitől és a növendékek életkorától függően.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

12.14.3. Népzenei ismeretek tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- ütempáros népzenei dallamok,
- az őszi és tavaszi jeles napokhoz fűződő népszokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek

- A népzene gyűjtés célja, módszerei, jeles népzene gyűjtők
- A határozott kötődésű dallamok hordozó
- alkalmi: az emberélet fordulói, a naptári ünnepek, bizonyos munkák, tevékenységek általános jellemzői. Az őszi és tavaszi népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.
- A vokális népzene szövegműfajainak megfigyelése, megismerése
- A magyar népi hangszerek öt fő csoportja, a csoportok jellemzői, alcsoportjai. Az idiophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmi, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás – olvasás

- Könnyebb gyermekdalok szolmizációs hangokkal való leírása.
- Ütempáros népdalok éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- ütempáros népzenei anyag, népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Ismerjék vázlatosan a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- a téli jeles napokhoz fűződő népszokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek:

- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző kistájai, néprajzi csoportjai vokális és hangszeres népzenejének bemutatása jellemző dallampéldákkal.
- A hangszeres népzenei hagyomány: funkciók, alkalmak, műfajok, zenei vonások.
- A membranophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- A téli népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás–olvasás

Egyszerűbb régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után, illetve éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan:

- a magyar népzenei dialektusterületeket dallampéldákkal.
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.
- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- a nyári népszokásokhoz fűződő népdalok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva.

Elméleti ismeretek:

- A népdalok zenei jegyeinek megfigyelése, a népdalelemzés szempontjai.
- A magyar népzene stílusainak, átfogó ismerete, zenei vonásainak ismerete jellemző dallampéldákkal
- A kötetlen (ütempáros és recitatív) szerkezetek zenei jellemzői, dallampéldákkal
- Az aerophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- A nyári népszokások tartalma, a hozzájuk fűződő hiedelmek, szokások.

Zenei írás – olvasás: Díszítés nélküli egyszerűbb, régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után, valamint azok kottaképről éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- régi stílusú magyar népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan

- a magyar népzene stílusainak zenei vonásait jellemző dallampéldákkal

- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani
- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő szokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Elméleti ismeretek

- A régi stílus stílusrétegeinek áttekintő ismerete, zenei vonásainak ismerete, jellemző dallampéldákkal
- Az énekes előadásmód elemei és jellemzői.
- A chordophon magyar népi hangszerek jellemzőinek ismerete, megszólaltatásuk módja és alkalmai, jelentőségük, illetve a hangszerekhez fűződő hiedelmek, szokások vázlatos leírása.
- Az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő népszokások áttekintő ismerete. A születéstől a házasságig terjedő szokások jellemző dallampéldákkal.
- A népballada fogalma, előadásának jellemzői, fő csoportjai és jellemzőik.

Zenei írás - olvasás

Egyszerűen díszített régi és új stílusú népdalok lejegyzése hallás után és kottakép alapján való éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszerek eredeti felvételeken.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése szöveggel és szolmizálva, kotta nélkül.

Ismerjék vázlatosan

- a régi stílus stílusrétegeit, azok zenei vonásait, jellemző dallampéldákkal,
- a tanult magyar népi hangszerek alkotórészeit, fajtáit, hozzá fűződő szokásokat, hiedelmeket, illetve ismerjék fel azokat külsejük és hangzásuk alapján,
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

5. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok,
- az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő szokásdallamok az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva:

Ismeretanyag

Elméleti ismeretek

- Az új stílus zenei vonásainak áttekintő ismerete, jellemző dallampéldákkal.
- A vokális népzene lírai szövegtípusainak megfigyelése, megismerése.
- A hangszeres előadásmód elemei és jellemzői.
- A magyar néptáncok zenei anyaga az öt népzenei dialektusban, a legfontosabb kistájak megismertetésével.
- Az emberi élet fordulóihoz és szakaihoz kötődő népszokások áttekintő ismerete. A házasságtól a temetésig.

Zenei írás – olvasás

- Autentikus népzenei felvételtől szöveges népdal egy versszakának, és egyszerű hangszeres dallam lejegyzése.

- Régi stílusú népdalok megfigyelése és elemzése (sorszerkezet, hangsor, kadenciaképlet, ambitus, dallamvonal, ritmika, metrum, előadásmód, műfaj, földrajzi besorolás).
- A magyar népzeneben jellemző hangsorok, ritmikák, metrumok megfigyelése, felismerése, megszólaltatása.
- Egyszerűen díszített régi és új stílusú népdalok kottakép alapján való éneklése.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszeres tánczene eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése kotta nélkül, stílus hűen, átéléssel.

Ismerjék vázlatosan

- az új stílusú népdalok zenei vonásait, jellemző dallampéldákkal,
- a magyar néptáncok kíséretének legfontosabb zenei anyagát, jellemző dallampéldákkal
- a tanult népszokások tartalmát, a hozzájuk fűződő hiedelmeket, szokásokat, és tudjanak 5 dallampéldát énekelni, és eljátszani.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

6. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Zenei ismeretek átadása

Dallamanyag:

- régi és új stílusú népdalok, az öt magyar népzenei dialektus anyagából válogatva.

Elméleti ismeretek

- A magyar népzene és zenetörténet összefüggéseinek áttekintő ismerete.

- A hagyomány változása; változatképződés, a folklorizmus és folklorizáció jelenségei a népzeneben.
- A magyar népzene függőleges tagozódása egy falun belül.
- A magyar népzenei előadás jeles énekes és hangszeres egyéniségei.
- A dallam és szöveg kapcsolata, a dallam és hangszer kapcsolata.
- A vokális magyar népzenei előadásmód, hangvétel, díszítés.

Zenei írás–olvasás

- Régi és új stílusú népdalok megfigyelése és elemzése (sorszerkezet, hangsor, kadenciaképlet, ambitus, dallamvonal, ritmika, metrum, előadásmód, műfaj, földrajzi besorolás).
- A magyar népzeneben jellemző hangsorok, ritmikák, metrumok megfigyelése, felismerése, megszólaltatása és kapcsolatuk a magyar népzenei stílusokkal.
- Díszített népdalok éneklése kottakép alapján.

Zenehallgatás

A tanult

- népdalok,
- népszokás dallamok,
- népi hangszeres tánczene eredeti felvételeken való bemutatása.

Követelmény

A tanult népdalok éneklése kotta nélkül, stílushűen, átéléssel.

Ismerjék vázlatosan

- A magyar népzene és zenetörténet összefüggéseit.
- A folklorizmus és folklorizáció jelenségeit a népzeneben.
- A magyar népzenei előadás jeles énekes és hangszeres egyéniségeit.
- A vokális népzenei előadásmód jellemzőit.

Év végi vizsga ajánlott anyaga

Összefoglaló óra, az évfolyam követelménye alapján

12.14.4. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló ismerje

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,
- népzenei stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait,
- a népzene és más folklórműfajok kapcsolatát,
- a népzene és a műzene összefüggéseit,
- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzene kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

Legyen képes

- hallás után népdal, illetve egyszerűbb hangszeres népzene lejegyzésére, illetve kottakép alapján való leéneklésére, azok formai és tartalmi elemzésére,
- a tanult népzenei anyagból 100 népdal átélt, kifejező népdal eléneklésére kotta nélkül.

12.14.5. Ajánlott tananyag évfolyambontás nélkül

Magyar Néprajzi Lexikon: www.mek.oszk.hu/02100/02115/html

Magyar Néprajz kötetei: www.mek.oszk.hu/02100/02152/html

Dömötör Tekla: A népszokások költészete (Budapest 1974) Akadémiai Kiadó

Gelencsér Ágnes: Magyar népzenei alapismeretek (Budapest 1994) Calibra Kiadó

Magyar népdalok. Egyetemes Gyűjtemény I–II. Közreadja: Kovács Sándor és Sebő Ferenc (Budapest 1991, 2008.)

Magyar Népzene Tára. Szerk. Bartók Béla – Kodály Zoltán,

- I. Gyermekjátékok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1951) Akadémiai Kiadó
- II. Jeles napok Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest 1953) Akadémiai Kiadó
- III. Lakodalom. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos (Budapest 1955–56) Akadémiai Kiadó
- IV. Párosítók. Sajtó alá rendezte: Kerényi György (Budapest) Akadémiai Kiadó
- V. Siratók. Sajtó alá rendezte: Kiss Lajos és Rajeczky Benjamin (Budapest 1966) Akadémiai Kiadó

- VI. Népdaltípusok 1. Sajtó alá rendezte Járdányi Pál és Olsvai Imre (Budapest 1973) Akadémiai Kiadó
- VII. Népdaltípusok 2. Járdányi Pál rendszerében szerkesztette: Olsvai Imre (Budapest 1981) Akadémiai Kiadó
- VIII. Népdaltípusok 3. Sajtó alá rendezte: Vargyas Lajos. (Budapest 1992) Balassi Kiadó
- IX. Népdaltípusok 4. Sajtó alá rendezte: Domokos Mária. (Budapest 1995) Balassi Kiadó
- X. Népdaltípusok 5. Sajtó alá rendezte: Paksa Katalin. (Budapest 1997) Balassi Kiadó

Paksa Katalin: Magyar népzene-történet. (Budapest, 2008.) Balassi Kiadó

Sárosi Bálint: Hangszerek a magyar néphagyományban (Budapest) Planétás kiadó

Sárosi Bálint: Hangszeres magyar népzenei hagyomány (Budapest) Balassi kiadó

Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv (Budapest, 2009.) Hagyományok Háza

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje. (Budapest, 2002.) Planétás Kiadó

Hangfelvételek

Online népzenei archívum:

Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézet, Multimédiás adatbázisok: www.zti.hu

Publikált népzenei felvételek: a Magyarországon megjelent eredeti felvételeket tartalmazó hangzó kiadványok felvételei –Bartók –rend–

Kallós Zoltán gyűjtései

Bodza Klára – Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I–II. Budapest, Hagyományok Háza

Bodza Klára - Vakler Anna: Magyar népi énekiskola III- IV. Budapest, Hagyományok Háza

Magyar Hangszeres Népzene Szerk.: Sárosi Bálint LPX 18045-47 (Budapest 1980)

Hungaroton Magyar Népzene 1–3. Szerk.: Rajeczky Benjamin LPX 10095–98, LPX 180001–04, LPX 18050–53 (Budapest 1969–72) Hungaroton

Magyar Népzenei Antológia (Budapest 1985–93) Hungaroton

- I. Tánczene. Szerk.: Martin György, Németh István, Pesovár Ernő LPX 18122–16
- II. Észak. Szerk.: Tari Lujza, Vikár László LPX 18124–28
- III. Dunántúl. Szerk.: Olsvai Imre LPX 18138–42
- IV. Alföld. Szerk.: Paksa Katalin, Németh István LPX 18159–63
- V–VI. Erdély (Kelet 1–2.) Szerk.: Sárosi Bálint, Németh István (Budapest 1993/95) MTA Zenetudományi Intézet
- VII. Moldva, Bukovina Szerk.: Domokos Mária, Németh István HCD 18264–67

Videofelvételek

A téli ünnepkör hagyományyaiból (Budapest 1954–55) Néprajzi Múzeum

Asszonyfarsang Mátraalmáson (Budapest 1967) Néprajzi Múzeum

Busójárás Mohácson (Budapest 1955) Néprajzi Múzeum

Csobánolás - A bukovinai székelyek betlehemes játéka Tevelen (Budapest 1948) Néprajzi Múzeum

Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo

Húsvéti népzene, megvirágozott a diófa, bakanóták (Budapest) Televideo

Játékok, játékfüzetek (Budapest) Magyar Művelődési Intézet

Leányok megéneklése karácsony estéjén (Budapest 1978) Néprajzi Múzeum

Mohai farsang (Budapest 1967) Néprajzi Múzeum

Népi játék (Budapest 1995) Néprajzi Múzeum

A magyar tekerő (Budapest 1978) Néprajzi Múzeum

Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo

Lucázás Fejér megyében (Budapest 1971) Néprajzi Múzeum

Muzsikáló szerszámok (Budapest) Televideo

Népművészeti értékeink, Gyurkó Pál kanászkürtje (Budapest) Televideo

Örökség I., Dudanóta (Budapest) Televideo

Aratás, hordás Istenmezején (Budapest 1956) Néprajzi Múzeum

Gyúrói pünkösdlés (Budapest 1951) Néprajzi Múzeum

Hónapsoroló I–II. (Budapest) Televideo

Muzsikáló szerszámok (Budapest) Televideo

Nádsíp és kolomp készítése (Budapest 1965) Néprajzi Múzeum

Pünkösdlés - Galgamácsa (Budapest 1948) Néprajzi Múzeum

12.14.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:

A követelmények elsajátításához szükséges szakirodalom, kotta, hangzó anyag

Audiovizuális lejátszó berendezés.

Kottatartók.

Metronóm

12.15. Népi kamarazene (kötelezően választható tantárgy)

12.15.1. *A népi kamarazene tantárgy tanításának célja, feladata*

A népzene tanításában a kamarazenének kiemelt jelentősége van, hiszen a népzene alapvetően közösségi műfaj. A hagyományos népzenei gyakorlatban fontos szerepe van két vagy több hangszer együttes játéknak, a hangszeres – énekes együttmuzsikálásnak, melyhez gyakran társul a néptánc is. A társas zenélés segíti a tanulókat megszerzett egyéni tudásuk gyarapítására, alkalmazására. Közösségformáló jellege elősegíti az együttműködés képességének (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) megerősödését, azon viselkedési formák tanulását, amelyek alapján a tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérőfunkció, ének–, tánckíséret, tánccház).

A kamarazene hat az emberi kapcsolatok fejlődésére, hozzájárulva ezzel a harmonikusabb személyiség kialakulásához. Elmélyíti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben való alkalmazása között, ösztönzi a tanulókat a közös éneklésre, akár saját örömeikre, akár koncerteken, tánccházakban, ünnepeken való közreműködés formájában.

A kamarazene tantárgy alá tartozik a 2–8 fő közötti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális tanulókból álló együttes.

A népi kamarazene tanítás feladatai

Ismertesse meg a tanulókat

- a hangszeres és énekes népzene világával, gyakoroltassa a hangzó anyagok, kották egyéni és közös feldolgozását, ezek szabad alkalmazását, a zenei anyag folyamatos, dallam–, ritmus– és stílushű megszólaltatását, fejlesztve az igényességet a jó hangzásra, lendületes megszólalásra.
- az egymással társítható népi hangszerek sajátosságaival.
- a népi variációs, rögtönzészzerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályaival.

- a zene logikájával, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam– és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátjaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak jellemzőire.

Tegye lehetővé

- a hangszeresek és énekesek számára, hogy megismerjék az énekes dallamok hangszeres változatait, a hangszeren játszott dallamok szövegeit.
- hogy a tanuló a saját hangszerén kívül, más népi hangszereket is megismerhessen.
- hogy a tanuló gazdagítsa zenei műveltségét a szomszéd– és rokonnépek népzenejének befogadásával, megtanulásával.

Ösztönözze a tanulókat

- népzenei műveltségük elmélyítésére, eredeti hangfelvételek, kottakiadványok és az elméleti szakirodalom önálló tanulmányozására.
- a népzenei hagyomány elemző megismerésére.
- a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos kapcsolódására.
- a táncházakban való aktív muzsikálásra, mely élményszerűen ötvözi a hagyományos népi kultúra egységét: zene, ének, tánc.

Készítse fel a tanulókat

- a hagyományos népzenei kamarazenélés önálló művelésére,
- a szólamok önálló, technikailag magas szintű, stílushű elsajátítására és megszólaltatására.

Fordítson figyelmet

- az egymás játékához, valamint az énekesekhez vagy táncosokhoz való alkalmazkodásra.

Járuljon hozzá

- a kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével a tanuló személyiségének, egyéniségének formálásához.

Fejlesztési feladatok

A kamarazene oktatásban az évfolyamok fejlesztési követelményei függenek a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres és/vagy énekes tanulók adott tanévre vonatkozó létszámától, arányától, az együttműködő hangszerek összeállításától. Ezért minden kamaracsoportra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

A népzene sajátossága, hogy az állandó zenei formációk mellett alkalmi együttműködésben is társulhatnak a rendelkezésre álló hangszerek. Helyezzük előtérbe azonban a népi kamarazenélés hagyományos formáinak, alkalmainak, funkcióinak megismertetését.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat a kamarazenélésre jellemző ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel, avval, hogy a képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Lassítás, gyorsítás jelzése.
- A kamaraegyüttes elhelyezkedésének szempontjai.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva.
- A saját hangszer és a kamarapartner hangszereinek hangolása.
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját hangszer és a kamarapartner hangszereinek intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás,).
- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása.
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata.
- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konzonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- Memorizálás képessége.
- A belső hallás fejlesztése.
- Intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése.
- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei-, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és

12.15.2. A népi kamarazene tantárgy az alapfokú évfolyamokon

1. évfolyam/alapfok ötödik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni és befejezni,
- be– és leinteni,
- a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a népzenei dialektusok hangszeres és énekes zenéjének sajátos stílusával, műfajaival, jellemzőivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.
- A tanév közben megismert népzenei tájak anyagából egy táncfűzér, táncrend előadása koncerten, táncházban.

2. évfolyam/alapfok hatodik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistérségeiből a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a partner jelzése alapján,
- lassítani–gyorsítani a partner jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- az együttesben szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.15.3. Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A tanuló legyen képes

- szükség esetén önállóan hangolni,
- önállóan, tisztán intonálni,
- pontos ritmusban, biztos tempótartással játszani,
- új tempót felvenni, tempót változtatni a kamarapartner jelzései alapján,
- saját maga is jelezni a tempóváltozásokat,
- hiba esetén az összjáték komolyabb mérvű megzavarása nélkül tévedését kiigazítani, szólamába újból bekapcsolódni,
- szólamát magas szintű hangszer tudással, stílusérzéssel megszólaltatni,
- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama között,

- állandóan figyelemmel kísérni az együttes összjátékát,
- saját szólamát önállóan megtanulni és kigyakorolni akár kotta, akár hangzóanyag alapján,
- zeneiskolai tanulmányai befejezését követően a kamarazene önálló művelésére.

Rendelkezzék

- a társas muzsikáláshoz szükséges koncentrációképeséggel, alkalmazkodóképességgel,
- a játszott népzenei anyagra vonatkozó sokrétű ismerettel,
- kottaolvasási, illetve hangzóanyag feldolgozási készséggel.

12.15.4. Népi kamarazene tantárgy a továbbképző évfolyamokon

3. évfolyam/továbbképző hetedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

4. évfolyam/ továbbképző nyolcadik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

5. évfolyam/ továbbképző kilencedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a kamaracsoport játékát, ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani, ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

6. évfolyam/ továbbképző tizedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a kamaracsoport korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.15.5. *Követelmények a továbbképző évfolyamok elvégzése után*

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott népzenei dialektus előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

12.15.6. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A létszámhoz igazodva: kottapultok, karfa nélküli székek.

Felvételek készítésére és visszahallgatására alkalmas audio– és video felvevő és lejátszó berendezések

12.16. Népi Zenekar (választható tantárgy)

A népzene alapvetően közösségi műfaj. A hagyományos népzenei gyakorlatban fontos szerepe van több hangszer együttes játéknak, a hangszeres – énekes együttműzikálásnak, melyhez gyakran társul a néptánc is. A társas zenélés segíti a tanulókat megszerzett egyéni tudásuk gyarapítására, alkalmazására. Közösségformáló jellege elősegíti az együttműködés képességének (közös munka, alkalmazkodás, felelősségvállalás, irányítókészség, irányíthatóság, tolerancia, kommunikációs készség) megerősödését, azon viselkedési formák tanulását, amelyek alapján a tanuló konstruktívan be tud illeszkedni és aktívan részt tud venni a társas zenélés különböző formáiban (szólistaszerep, kísérőfunkció, ének–, tánckíséret, táncház).

Az együttműzikálás hat az emberi kapcsolatok fejlődésére, hozzájárulva ezzel a harmonikusabb személyiség kialakulásához. Elmélyíti a kapcsolatot a hagyomány és ennek a mindennapi életben való alkalmazása között, ösztönzi a tanulókat a közös éneklésre, akár saját örömeikre, akár koncerteken, táncházakban, ünnepeken való közreműködés formájában.

A zenekar tantárgy alá tartozik a 8 fő fölötti, tetszőleges összeállítású hangszeres és/vagy vokális tanulókból álló együttes.

A néphagyományban, a hagyományos összetételű zenekari formációknál ilyen létszámú együttműzsikálás csak alkalomszerűen szólal meg. Az együtténeklésben azonban ez tekinthető a legáltalánosabb formának: a gyermekjátékok, karikázók, a jeles napokhoz kapcsolódó szokásdalok, a multságok, lakodalmak, a vallásgyakorlás alkalmain, a temetés, virrasztás, a katonaság, a közös munkák és a spontán összeverődések (pl. pincszer) alkalmával a kötetlen, szabad kezdeményezésen alapuló éneklés a természetes. A folklórmozgalmakban számos új jelenség, forma segíti a népzene nagyobb létszámú használatát. A kialakuló énekegyüttesek, népdalkörök, citerazenekarok előadásában népdal összeállításokat hallhatunk. Rendkívül fontos azonban a népzenei rögtönzés és variálás készségeinek kialakítása és gyakorlása, melyhez lehetőséget teremt a zenekari forma is.

12.16.1. A népi zenekar tanításának feladatai

Ismertesse meg a tanulókat

- a hangszeres és énekes népzene közösségi formáival, gyakoroltassa a hangzó anyagok, kották egyéni és közös feldolgozását, ezek szabad alkalmazását, a zenei anyag folyamatos, dallam-, ritmus- és stílushű megszólaltatását, fejlesztve az igényességet a jó hangzásra, lendületes megszólalásra.
- az egymással társítható népi hangszerek sajátosságaival.
- a népi variációs, rögtönzésszerű hangszeres dallamvezetés alapvető szabályaival.
- a zene logikájával, különös tekintettel a népzene sajátos gondolkodásmódjának, a dallam- és harmóniavilág és a formai szerkezet összefüggéseinek, a ritmus és intonáció hajlékonyabb értelmezésének, a nyelv sajátosságaival is összefüggő hangsúlyviszonyainak jellemzőire.

Tegye lehetővé

- a hangszeresek és énekesek számára, hogy megismerjék az énekes dallamok hangszeres változatait, a hangszeren játszott dallamok szövegeit.
- hogy a tanuló a saját hangszerén kívül, más népi hangszereket is megismerhessen.
- hogy a tanuló gazdagítsa zenei műveltségét a szomszéd- és rokonnépek népzenejének befogadásával, megtanulásával.

Ösztönözze a tanulókat

- népzenei műveltségük elmélyítésére, eredeti hangfelvételek, kottakiadványok és az elméleti szakirodalom önálló tanulmányozására.
- a népzenei hagyomány elemző megismerésére.
- a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos kapcsolódására.
- a táncházakban való aktív muzsikálásra, mely élményszerűen ötvözi a hagyományos népi kultúra egységét: zene, ének, tánc.

Készítse fel a tanulókat

- a hagyományos népzenei kamarazenélés önálló művelésére,
- a szólamok önálló, technikailag magas szintű, stílushű elsajátítására és megszólaltatására.

Fordítson figyelmet

- az egymás játékához, valamint az énekesekhez vagy táncosokhoz való alkalmazkodásra.

Járuljon hozzá

- a kamarazenéléshez nélkülözhetetlen figyelemmegosztó és alkalmazkodóképesség fejlesztésével a tanuló személyiségének, egyéniségének formálásához.

Fejlesztési feladatok

A népi zenekar oktatásában az évfolyamok fejlesztési követelményei függenek a résztvevők egyéni tudásszintjétől, a hangszeres és/vagy énekes tanulók adott tanévre vonatkozó létszámától, arányától, az együttmuzsikáló hangszerek összeállításától. Ezért minden zenekarra érvényes, éves szintekre lebontott fejlesztési követelményeket nem lehet megadni.

A népzene sajátossága, hogy az állandó zenei formációk mellett alkalmi együttmuzsikálásban is társulhatnak a rendelkezésre álló hangszerek. Helyezzük előtérbe azonban a népzene hagyományos formáinak, alkalmainak, funkcióinak megismertetését.

A népzeneben a kamarazenének és a nagyobb létszámú zenekaroknak nincs eltérő, különálló repertoárja. A létszám nem a zenei anyag kiválasztásában, hanem az előadásmódban játszik elsősorban szerepet.

Az alábbiakban a fejlesztési feladatokat ismeretek és készségek szerint csoportosítva soroljuk fel. A képzés során ezek kialakítása és szintjének fejlesztése a képzés célja.

A társas muzsikálás gyakorlati ismeretei

- Beintés–leintés.
- Közös levegővétel és intés.
- Lassítás, gyorsítás jelzése.
- A zenekar elhelyezkedésének szempontjai.
- Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszínkultúra iránt.

A hangolással, intonációval összefüggő ismeretek

- A hangolás módja az adott hangszer sajátosságaiból kiindulva.
- A saját hangszer és a kamarapartnerek hangszerének hangolása.
- Transzponálás, a transzpozíció fogalma.
- A saját és a zenekari tagok hangszerének intonációs és egyéb jellemzői.
- A saját hangszer intonációs hibáinak javítási lehetőségei (levegőmennyiség, szájtartás, kéztartás, vonótartás–módosítás,).
- A vokális intonációban a temperált hangszerekhez való alkalmazkodás elsajátítása.
- A vokális intonáció és az adott előadóterem akusztikai kapcsolata.
- Az akusztikus intonáció alapvető tudnivalói.

A zenei stílusokra, műfajokra vonatkozó ismeretek

- A játszott művek formája, harmóniai világa
- A játszott művek elhelyezése a zenetörténetben.
- A disszonancia–konszonancia fogalma, felismerése, megvalósítása.

A kamarazenei játékkal összefüggő képességek, készségek fejlesztése

- Lapról olvasás.
- Memorizálás képessége.
- A belső hallás fejlesztése.
- Intonációs készség.
- Az improvizációs készség fejlesztése.

- A figyelem megosztása a saját és a többi szólam, illetve az összhangzás közt.
- Alkalmazkodás a hangképzés, dinamika, karakter, stílus stb. terén.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.
- Az önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén is.
- A jó megfigyelőkészség, memória, a gyors hallás utáni tanulás, a biztos kottaolvasási készség fejlesztése.
- Meggyőző zenei–, előadói élményt keltő hangszerjáték biztos tempótartással szóló és kísérelő szerepkörben, változatos zenekari összeállításokban.

12.16.2. A népi zenekar tantárgy az alapfokú és továbbképző évfolyamokon

1. évfolyam/alapfok ötödik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájából a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmaz parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- megadott hangra önállóan hangolni,
- hangolni, intonálni a hangológép jelzéseinek megfelelően,
- be– illetve leintésre játékát pontosan megkezdeni és befejezni,
- be– és leinteni,
- a beintés alapján a helyes tempót azonnal felvenni,
- biztosan tempót tartani,
- intonációs hibáit javítani a tanár jelzései alapján,
- a tanár jelzései alapján hangerőben alkalmazkodni,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- saját hangszere intonációs jellemzőivel,
- a különböző ütemfajták ütemsúlyaival,
- a népzenei dialektusok hangszeres és énekes zenéjének sajátos stílusával, műfajaival, jellemzőivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.
- A tanév közben megismert népzenei tájak anyagából egy táncfűzér, táncrend előadása.

2. évfolyam/alapfok hatodik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- játék közben új tempót felvenni a zenekar vezetőjének jelzése alapján,
- tempóváltozásokat ő maga is jelezni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a zenekarban szereplő hangszerek hangolásával (C–hangolású vagy transzponáló jellegével),
- a saját hangszerére jellemző intonációs hibák javítási lehetőségeivel,
- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

3. évfolyam/továbbképző hetedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- a tanár útmutatásainak megfelelően hangképzésben, dinamikában, artikulációban stb. alkalmazkodni.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel,
- az együttjátszó hangszerek intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

4. évfolyam/továbbképző nyolcadik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- együttesével önállóan elhelyezkedni a próba illetve a koncert színhelyén, az akusztikai és egyéb körülményeket is szem előtt tartva,
- saját szólamán belül önállóan intonálni,
- önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

5. évfolyam/továbbképző kilencedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- készségszinten használni az elmúlt négy évben tanult ismereteket.
- irányítani a zenekar játékát, ill. alkalmazkodni az irányításhoz
- önállóan kijavítani, ill. kijavíttatni a felmerülő intonációs problémákat
- meghallani, felismerni a tempóvétel következtében kialakuló pozitív és negatív zenei folyamatokat.
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

6. évfolyam/továbbképző tizedik évfolyam

Ajánlott tananyag

Az öt népzenei dialektus (Dunántúl, Észak, Alföld, Erdély, Moldva) kistájaiból a zenekar korosztályától, hangszerösszetételétől, létszámától függően választott népzenei anyag, mely tartalmazzon parlando rubato előadásmódú népdalokat és különböző karakterű, lüktetésű, ritmikájú, tempójú táncdallamokat.

Követelmények

A tanuló legyen képes

- teljesen önállóan alkalmazkodni a hangképzés, dinamika, stílus, artikuláció stb. terén,
- az előző évek ismeretanyagának teljesen önálló alkalmazására
- stílusosan játszani a tanult népzenei dialektus dallamait.
- kb. félórányi műsort koncentráltan, koncertszerűen végigjátszani

A tanuló legyen tisztában a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.

Az év végi vizsga javasolt anyaga

- Két különböző karakterű és tempójú népdalokat tartalmazó összeállítás és egy táncfűzér, táncrend előadása a tanév közben megismert népzenei tájak anyagából.

12.16.3. Követelmények a program elvégzése után

A tanuló legyen képes

- figyelmét megosztani a saját és a többiek szólama közt,
- saját szólamának szerepét önállóan felismerni, annak megfelelően szólamát kiemelni vagy háttérbe helyezni,
- figyelemmel kísérni az összhangzást is,
- saját szólamán belül és a partnerekhez is önállóan intonálni,
- önállóan kialakítani az adott népzenei dialektus előadásához illő hangképzést, dinamikát, artikulációt stb.

A tanuló legyen tisztában

- a játszott népzenei dialektus hangszeres, énekes népzenei anyagának jellegzetességeivel.
- az együttjátszó hangszeres intonációs és egyéb jellemzőivel,
- az akusztikus intonáció alapvető tudnivalóival.

12.16.4. A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök

A létszámhoz igazodva: kottapultok, karfa nélküli székek.

Felvételek készítésére és visszahallgatására alkalmas audiovizuális felvevő és lejátszó berendezések.

XIII. A művészeti alapvizsga és a művészeti záróvizsga követelményei és témakörei

13.1. Művészeti alapvizsga és záróvizsga általános szabályai

A tanév rendjében meghatározott időpontban kell meghatározni, amely elméleti és gyakorlati vizsgából áll. A vizsga az Alapfokú Művészetoktatás Alapprogramjára, valamint a belső szabályokra épül. A művészeti alap és záróvizsga dokumentumait a Művészeti Alap-és záróvizsga Szabályzat tartalmazza.

13.1.1. A művészeti alapvizsga és művészeti záróvizsga általános követelményei

Az alapvizsgára és záróvizsgára bocsátás feltételei

Művészeti alapvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó alapfokú évfolyamát sikeresen elvégezte és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti záróvizsgára az a tanuló bocsátható, aki az alapfokú művészeti iskola utolsó továbbképző évfolyamát sikeresen elvégezte, és a vizsgára jelentkezett.

Művészeti alapvizsgára jelentkezni az alapfok 6. évfolyam, záróvizsgára a továbbképző 10. évfolyam II. félév kezdetén lehet, legkésőbb február 15-ig.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményei, feladatai meghatározásának módja

A művészeti alapvizsga és záróvizsga követelményeit, vizsgafeladatait - valamennyi vizsgatantárgy tekintetében - az alapfokú művészetoktatás alapprogramja figyelembevételével kell meghatározni. A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a követelmények alapján a vizsgát szervező intézmény állítja össze oly módon, hogy azokból mérhető és elbírálható legyen a tanuló felkészültsége és tudása.

A művészeti alapvizsga és záróvizsga feladatait a vizsgabizottság elnöke hagyja jóvá, amennyiben az nem felel meg a követelményeknek, átdolgoztathatja.

13.1.2. A művészeti alapvizsga és záróvizsga egyes részei alóli felmentés

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen - egyéni versenyzőként, illetve párban - a versenyfelhívásban meghatározott helyezést, teljesítményt, szintet elérte.

Ha a tanuló már rendelkezik a táncművészeti ág valamelyik tanszakán tánc történet tantárgyból megszerzett művészeti záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyból a vizsga alól felmentés adható.

Ha a tanuló már rendelkezik a képző- és iparművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett alapvizsga- vagy záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor felmentés adható vizuális alkotógyakorlat tantárgyból. A műhelygyakorlat vizsgarész alól felmentés nem adható.

Ha a tanuló már rendelkezik a színművészeti és bábművészeti ág valamelyik tanszakán vers- és prózamondás, kreatív zenei gyakorlat vagy beszédtechnika tantárgyakból megszerzett művészeti záróvizsga-bizonyítvánnyal, akkor az adott tantárgyakból a vizsga alól felmentés adható.

Mentesülhet (részlegesen vagy teljes mértékben) az adott tantárgyból a művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga letétele alól az a tanuló, aki az országos művészeti tanulmányi versenyen - egyéni versenyzőként a zeneművészeti ágon döntőbe került.

Ha a tanuló már rendelkezik a zeneművészeti ág valamelyik tanszakán megszerzett művészeti alapvizsgálával, vagy záróvizsgálával, akkor az adott tantárgyból a vizsga alól felmentés adható.

13.1.3. Előrehozott vizsga

Az alapfokú művészeti iskola tanulói számára előrehozott vizsga is szervezhető.

Előrehozott művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga az egyes tantárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, az iskolai

tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból első alkalommal tett művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga.

Táncművészeti ágon tánctörténet tantárgyból előrehozott záróvizsga szervezhető.

Színháték tanszakon beszédgyakorlatok, valamint mozgásgyakorlatok tantárgyból előrehozott záróvizsga szervezhető.

13.1.4. A művészeti alapvizsga és záróvizsga minősítése

A tanuló teljesítményét a művészeti alapvizsgán és a záróvizsgán **vizsgatantárgyanként külön-külön osztályzattal** kell minősíteni.

A művészeti alapvizsga, illetve záróvizsga eredményét a vizsgatantárgyakból kapott osztályzatok számtani közepe adja. Ha az átlagszámítás eredménye öt tizedre végződik, a végső eredmény meghatározásában a gyakorlati tantárgyból kapott osztályzat a döntő.

Amennyiben az intézmény előrehozott művészeti alapvizsgát vagy záróvizsgát szervez, úgy annak eredményét a tanuló kérésére a művészeti alapvizsgán és záróvizsgán figyelembe kell venni.

Eredményes művészeti alapvizsgát, illetve záróvizsgát tett az a tanuló, aki valamennyi előírt vizsgatantárgy vizsgakövetelményeit teljesítette.

Sikertelen a művészeti alapvizsga, illetve a záróvizsga, ha a tanuló valamely vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból elégtelen érdemjegyet kapott. Sikertelen vizsga esetén a tanulónak csak abból a vizsgarészből, illetve vizsgatantárgyból kell javítóvizsgát tennie, amelynek vizsgakövetelményét nem teljesítette.

13.1.5. Helyi szabályok

A vizsgára jelentkezés a jelentkezési lap kitöltésével érvényes, amelyet a tanuló a főtárgy tanártól igényelhet.

A vizsgára jelentkezés határideje: **tárgy év február 15.**

A témaköröket, tételeket a vizsgára jelentkezés napján át kell adni a tanulóknak.

A vizsga más művészeti iskolával közösen is szervezhető.

A vizsga időpontjáról és helyszínéről, a vizsga menetéről a tanulókat és a szülőket tájékoztatni kell.

A tanuló értékelése, minősítése az iskola által kiadott értékelési lapon történik.

A kérdező tanár a főtárgytanár

A vizsgáról jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyv mintát külön szabályzat tartalmazza. (Művészeti alapvizsga és záróvizsga szabályzat.)

13.2. Néptánc tanszakon szervezett művészeti alap és záróvizsga

A művészeti alapvizsga tantárgyai: **néptánc és folklórismeret**

A művészeti záróvizsga tantárgyai: **néptánc és tánc történet**

13.2.1. *A művészeti alapvizsga követelményei néptánc és folklórismeret tantárgyból*

Néptánc

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgából áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Néptánc

Csoportban 5–10 perc

Egyénekenként, illetve párban: 2–3 perc

A vizsga tartalma

Koreográfia: a szaktanár által meghatározott egy vagy két tanult koreográfia (koreográfia részlet, folyamat) csoportos bemutatása

Improvizáció: A három táncdialektusból választott, a helyi tantervben szereplő tájegységek tanult táncaiból a nemének megfelelő szerepben kettő előadása kis csoportban (maximum 3 pár) illetve egyénekenként vagy párban. Az egyiket a vizsgázók, a másikat a vizsgáztatók választják – a két tánc ne legyen ugyanabból a dialektusból

HELYI BELSŐ SZABÁLYOK

Megjelenés a vizsgán: próbaruha, rendezett hajviselet, karaktercipő

A gyakorlati vizsga témakörei

Koreográfia: a szaktanár e jelentkezéskor megjelöli azt a két koreográfiát, amelynek a bemutatására felkészíti a vizsgára jelentkezett tanulókat.

Az improvizáció témakörei

A Dunántúli Táncdialaktus táncai közül tanult ugrós tánc

A Tiszai Táncdialektus táncai közül tanult, csárdás, verbunk, vagy oláhos

Az Erdélyi Táncdialektus táncai közül: a tanult tájegység táncai

A néptánc vizsga értékelése

- Csoportban: a koreográfia ismerete, együttműködés a partnerekkel, színpadi jelenlét
- Egyénileg: a tanult táncanyag tudatos alkalmazása az improvizáció során, a táncos mozgás és a zene illeszkedése, a partneri kapcsolat, páros viszony kialakítása

Minősítés a néptánc művészeti alapvizsgán

Jeles (5):

Az a tanuló, aki a bemutatott koreográfia folyamatait magabiztosan tudja, jól tud alkalmazkodni a színpadi térhez, a partneréhez és a koreográfiában résztvevő társaihoz.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagból tanári segítség nélkül képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

Jó (4):

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolása közben kisebb hibákat vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagból kevés tanári segítséggel képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolása során több hibát vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyagot felszínesen ismeri, többszöri tanári segítségre szorul, de törekszik a korrigálásra. A zene és a tánc összhangja nem valósul meg folyamatosan, tánca stílusbeli hibát tartalmaz.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a koreográfia eltáncolás során sorozatosan hibákat vét.

Aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncanyag ismerete minimális, csak tanári segítséggel képes improvizálni, tánca sokszor nem igazodik a zene ritmusához, ezt csak tanári segítséggel képes javítani, tánca több stílusbeli hibát tartalmaz.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a koreográfiát, valamint a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt tánc anyagát nem sajátította el, még tanári segítséggel sem képes az improvizációra, tánca bizonytalan, nem illeszkedik a zenéhez.

Folklórismeret

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama:

Folklórismeret

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5 perc

A vizsga tartalma

- A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított folklórismereti témakörökből áll
- Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző típusú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint problémamegoldást, néhány mondatos értelmező választ igénylő feladatokat tartalmaz
- A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

A folklórismeret vizsga értékelésének általános szempontjai

Írásbeli vizsga

- A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
- Az osztályzatra a pontok alapján a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga értékelésének általános szempontjai

- A tanuló feleletének tartalmi és formai szempontok alapján történő értékelése
- Az osztályzatra a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

HELYI SZABÁLYOK

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a kötelező elméleti tantárgy anyagából /folklórismeret/ tesztet töltenek ki a tanulók. A teszteket az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák.

Az osztályzatra a helyben meghatározott ponthatárok szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított folklórismeret témakörökből áll. A tesztet úgy kell összeállítani, hogy az feleletválasztós és kifejtős kérdéseket tartalmazzon.

Az írásbeli vizsga témakörei:

- Jeles napok
- Munkavégző ünnepek
- Az emberélet fordulói
- Táncdialektusok

A régi és új táncreteg tánc típusai

Folklórismeret tételek:

1. Advent, Szent Miklós Nap
2. Karácsonyi ünnepkör szokásai
3. Farsang
4. Nagyböjt, nagyhét, virágvasárnap
5. Húsvét vasárnap, húsvét hétfő és a fehérvasárnap szokásai
6. Pünkösd, pünkösd király és királynéválasztás
7. Munkavégző ünnepek, bálók
8. Születés és gyermekélet, legényavatás, komatál
9. Lakodalom
10. Temetés, hiedelmek, szokások

Értékelés, osztályozás a folklórismeret tantárgy írásbeli művészeti alapvizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 85 %-100% közötti

Jó (4)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 66%-84% közötti

Közepes (3)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 41 %-65% közötti

Elégséges (2)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 26 %-40 % közötti

Elégtelen (1)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 0 %-25 % közötti

13.2.2. A művészeti záróvizsga követelményei néptánc és tánc történet tantárgyból

Néptánc

A vizsga részei:

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama:

Néptánc, 8–10 perc

A vizsga tartalma

- A helyi tantervben meghatározott tájegységek táncrendjeiből a szaktanár állít össze tételsort
- A tételsor legalább négy táncrendet tartalmaz, melyből a vizsgázó a nemének megfelelő szerepben improvizál
- Először a kihúzott tétel szerint, majd a vizsgázó által szabadon meghatározott táncrend szerint kell a táncokat bemutatni
- A tájegység táncrendjén kívül ismerniük kell még a tánc típusok nevét, a kísérő zenekari felállást, a jellegzetes viseleteket

A vizsga értékelése

- a táncrend ismerete, stílusos előadása,
- a tánc szerkezetének ismerete az improvizáció során,
- a tánc ritmikai, dinamikai, plasztikai megformálása,
- a táncos mozgás és a zene illeszkedése,
- a táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai ismeretek

HELYI BELSŐ SZABÁLYOK

Megjelenés a vizsgán: próbaruha, rendezett hajviselet, karaktercipő

A gyakorlati vizsga témakörei

Koreográfia: a szaktanár a jelentkezés elfogadásakor megjelöli a két tanult koreográfiát, amelynek bemutatására felkészíti a vizsgára jelentkezett tanulókat.

Az improvizáció témakörei: táncrendek

- dél-dunántúli,
- sárközi,
- rábaközi,
- szatmári, nyírségi, bodrogi, felvidéki, nyugati, vagy keleti palóc,
- széki,
- mezőségi,
- kalotaszegi,
- székely.

A táncokhoz kapcsolódó elméleti kérdések témakörei:

- Táncrendek szokások a tanult tájegységek szerint
- A táncszerkesztés elvei
- Táncdialektusok, tájegységek, tánc típusok jellemzői
- Jellegzetes viseletek
- Jellegzetes zenekari felállások

Az osztályzatra a főtárgy tanár tesz javaslatot, a bizottság megtárgyalja, és az elnök hagyja jóvá.

Minősítés a néptánc tantárgy gyakorlati művészeti záróvizsgáján:

Jeles (5):

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncaiból tanári segítség nélkül képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tud válaszolni.

Jó (4):

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncaiból kevés tanári segítséggel képes improvizálni, az improvizálás során megvalósul a zene és a tánc összhangja, mozgása tudatos, tartalmazza a tánc legfontosabb stílusjegyeit.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tud válaszolni.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait felszínesen ismeri, többszöri tanári segítségre szorul, de törekszik a korrigálásra. A zene és a tánc összhangja nem valósul meg folyamatosan, tánca stílusbeli hibát is tartalmaz.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre tanári segítséggel tud válaszolni.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait minimálisan ismeri, csak tanári segítséggel képes improvizálni, tánca sokszor nem igazodik a zene ritmusához, ezt csak tanári segítséggel képes javítani, tánca több stílusbeli hibát tartalmaz.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdés megválaszolásához többszöri tanári segítség szükséges.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a szabadon választott és a vizsgabizottság által megjelölt táncrend táncait nem sajátította el, még tanári segítséggel sem képes az improvizációra, tánca bizonytalan, nem illeszkedik a zenéhez.

A táncrendhez kapcsolódó táncfolklorisztikai kérdésre nem tud válaszolni.

Tánc történet

A vizsga részei

A vizsga írásbeli vagy szóbeli vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Tánc történet

Írásbeli: 30 perc

Szóbeli: 5–10 perc

A vizsga tartalma

A vizsga anyaga a helyi tanterv alapján a szaktanár által összeállított tánc történet témakörökből áll

- Az írásbeli vizsga feladatlapja különböző tartalmú, a tanultak felidézését, alkalmazását, értelmezését, valamint a problémamegoldást ill. értelmező választ igénylő feladatokat tartalmazza
- A szóbeli vizsgán a tanulók egy tétel kihúzása után önállóan számolnak be tudásukról

Tánc történet témakörök:

- Az őskor táncművészete
- A középkor jellemző táncformái
- A reneszánsz és barokk kor táncélete
- A romantika
- A reformkor táncélete
- A XX. század táncélete
- Gyöngyösbokréta mozgalom
- Amatőr és hivatásos együttesek Magyarországon
- Hazánk jeles alkotói és műveik
- A táncos szakma jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A vizsga értékelése

Írásbeli vizsga

- A feladatsort vagy a tesztet az intézmény pedagógusai javítókulcs szerint javítják és pontozzák
- Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá

Szóbeli vizsga

- A tananyag tartalom elsajátításának mértéke
- Az összefüggések ismerete
- A szakmai kommunikáció fejlettsége

Az osztályzatra a helyi tantervben meghatározott formák szerint a szaktanár tesz javaslatot, amelyet a vizsga elnöke hagy jóvá.

HELYI SZABÁLYOK

Az írásbeli vizsgán a kötelező elméleti tantárgy a tánc történet anyagából tesztet töltenek ki a tanulók.

A tesztet úgy kell összeállítani, hogy az feleletválasztós és kifejtős kérdéseket tartalmazzon.

A tánc történet írásbeli vizsga tételei

- A színpadi tánc kialakulása (Gyöngyösbokréta, Csupajáték)
- Művészegyüttesek Magyarországon: Néphadsereg Központi Művészegyüttese, Honvéd Táncszínház (Szabó Iván), Állami Népi Együttes (Rábai Miklós), SZOT-Budapest Táncegyüttes (Molnár István), BM Duna Művészegyüttes (Náfrádi László)
- A tánc házmozgalom kialakulása, határa a mai táncművészetre
- A koreográfusnemzedékek jelentősebb alkotói és kiemelkedő műveik a színpadi táncművészetben
- A művész-és jelentősebb magyar táncegyüttesek napjaink táncművészetében
- A táncos szakmai jelentősebb szervezetei, oktatási intézményei, országos rendezvényei

A tánc történet vizsga értékelésének általános szempontjai

- általános tájékozottság,
- a tananyag ismerete,
- korunk táncéletének ismerete.

Értékelés osztályozás a tánc történet tantárgy írásbeli művészeti záróvizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 85 %-100% közötti

Jó (4)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 66%-84% közötti

Közepes (3)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 41 %-65% közötti

Elégséges (2)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 26 %-40 % közötti

Elégtelen (1)

Az a tanuló, akinek a teszt eredménye 0 %-25 % közötti

13.3. A képzőművészeti, és grafika-és festészet tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga

A művészeti alapvizsga tantárgyai: grafika-és festészet műhelygyakorlat (főtárgy), vizuális alkotógyakorlat.

A művészeti záróvizsga tantárgyai: grafika-és festészet műhelygyakorlat (főtárgy), vizuális alkotógyakorlat.

13.3.1. *A művészeti alapvizsga követelményei grafika és festészet műhelygyakorlat valamint vizuális alkotógyakorlat tantárgyból*

A vizsga ideje:

A vizsgamunka bemutatása 15 perc

Grafika és festészet műhelygyakorlat: időtartam 180 perc

Vizuális alkotó gyakorlat: időtartam 120 perc

A vizsga javasolt ütemezése: május hónapban, két egymást követő foglalkozás alkalmával.

Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy

A vizsga tartalma:

A vizsgafeladatot úgy kell meghatározni, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló tervező, képalkotó képessége. A tervező feladat tükrözze a tanuló festőművészet anyagairól, műfaji sajátosságairól, esztétikai törvényszerűségeiről, képépítési szabályairól, szintani alapjairól megszerzett ismeretét. Az alkotó feladat megoldása mutassa be a tanuló festészeti technikákban elért jártasságát, tudását.

A vizsga részei

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész grafika vagy festészeti alkotás vagy alkotássorozat.

A benyújtott vizsgamunka - tanári irányítással - színes rajzi, tervezési munka alapján létrehozott, a tanult festészeti technikák bármelyikének alkalmazásával elkészített festészeti alkotás, amely lehet:

- belső tér egy részletének feldolgozása,
- külső tér egy részletének feldolgozása,
- irodalmi mű illusztrációja,
- emberi, társadalmi vagy művészeti problémára adott válasz,
- érzelmi hangulatot kifejező önarcképsorozat,
- figurális ábrázolás a színek érzelmi hatásainak felhasználásával,
- díszletterv.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

II. Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített grafikai vagy festészeti alkotás.

A festészeti vizsgatárgy az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, a tanuló által készített színes tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott színes kompozíció, amely lehet:

- különböző karakterű tárgyak csendéletszerű beállítása,
- a belső tér egy részletének ábrázolása,
- portré vagy önarckép,
- képző- vagy iparművészeti, esetleg irodalmi vagy zenei mű személyes átírása, stílusanulmány.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga értékelésének általános szempontjai:

- rajzi, tervezői képesség,
- képépítés, kompozíció,
- kifejezőerő, hangulati hatás,
- tartalomhoz illő technika megválasztása,
- a festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazásának (telítettség, lokál és valór színek, kontrasztok, fény- árnyék-szín összefüggései) szintje,
- anyag- és eszközhasználati ismeret, jártasság,
- a kész munka összhatása.

Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy

Vizuális alkotó gyakorlat vizsga tartalma:

A gyakorlati vizsga tartalmát úgy kell meghatározni, hogy mérhető legyen a tanuló vizuális gondolkodása, ábrázoló, kifejező készsége, tervező képessége, képtárgy alkotó tudása. A feladatmegoldás tükrözze a tanuló látványmegfigyelő, értelmező, megjelenítő, elemző, a gondolati tartalomnak megfelelő átíró, kifejező, alkotó készségét, a képzőművészeti ágak műfajairól, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett ismeretét, a tanuló képzőművészeti technikákban való jártasságát, képességét.

Vizuális alkotó gyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval (portfólió) együtt benyújtott alkotás

A dokumentáció szemléltesse az iskola által meghatározott komplex képzőművészeti (rajzi, festészeti, mintázási elemeket magába foglaló) feladat megoldásának fázisait: (tanulmányrajzok, tervvázlatok, színterek, anyagkísérletek, faktúratanulmányok)

A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadni.

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga első részének témakörei:

- az alapfok évei alatt érintett témakörökre támaszkodva, egy kiválasztott téma önálló feldolgozása, a tervezés dokumentálása: csendélet, tájkép, interiőr, figurális kompozíció, illusztráció vagy portré
- szabadon választott technika, eszköz és méret használat engedélyeztet, az esztétikum és az értékelhetőség határain belül

II. Az alapvizsga helyszínén és ideje alatt önállóan készített tanulmány készítése

A meghatározott témakör gondolati tartalmának kifejezésére alkalmas, szabadon választott eszközökkel és eljárásokkal készített tanulmány, amelynek témái lehetnek:

- természetes forma
- mesterséges forma
- forma és mozgás
- forma tér szerkezet

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti alapvizsga második részének témakörei:

- természetes és mesterséges formákból összeállított csendélet rajzos megoldása (60 p)
- színtanulmány készítése beállításról, kompozíciós vázlatgyakorlatok (60 p)

A Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy vizsga értékelésének általános szempontjai:

- megfigyelő, látvány- és karaktermegjelenítő képesség,
- gondolati tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró, kifejező készség,
- képzőművészeti technikákban való jártasság,
- tervező, feladatmegoldó készség,
- manuális készség
- esztétikai érzékenység, művészeti ismeretek jelenléte,
- tervezési, plasztikai tárgyformáló készség,
- a kísérletező kedv és kreativitás megjelenése,
- alapvető anyag-, eszköz- és szerszámhasználati ismeret, jártasság,
- térformálás, konstruáló és kompozíciós készség,
- a tartalomnak megfelelő anyag, forma, szín, technika és kifejezőmód használata,
- az elkészült munka egyedisége, összhangja.

Minősítés a grafika és festészet műhelygyakorlat és a vizuális alkotó gyakorlat tantárgyak művészeti gyakorlati alapvizsgáján.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás kiváló színvonalú, a tanult stílusoktól eltérő egyéni látásmódot mutat. Munkája jól komponált és technikailag magas színvonalon megoldott.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás jó színvonalon megoldott, de egyéni stílusjegyeket nem mutat. Kompozíciója és technikája a tanultaknak jól megfelel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. A megoldásaiban nem súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, egyéni stílusjegyeket nem mutat, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát alkalmazni tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, de értékelhető készütségi fokú. A megoldásaiban súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, stílustalan, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát bizonytalanul alkalmazza.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, értékelhetetlen készütségi fokú. Megoldásaiban nagyon súlyos szakmai hibák vannak. Stílustalan, illetve rosszul komponált értékelhetetlen technikai megoldásai vannak.

13.3.2. A művészeti záróvizsga követelményei, grafika és festészet műhelygyakorlat és vizuális alkotó gyakorlat tantárgyból

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

Grafika és festészet műhelygyakorlat: időtartam 240 perc

Vizuális alkotó gyakorlat: időtartam 180 perc

A vizsga javasolt ütemezése: május hónapban, két egymást követő foglalkozás alkalmával.

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga feladatát az úgy kell meghatározni, hogy a megoldásból mérhető legyen a tanuló vizuális gondolkodása, látványmegfigyelő, - értelmező, a gondolati tartalomnak megfelelő átíró, kifejező készsége, tervező képessége, képtárgy alkotó tudása. A feladatmegoldás tükrözze a tanuló művészeti ismereteit, a képzőművészeti ágakról - grafikáról, festészetéről, szobrászatról -, a képzőművészeti műfajokról, a különböző műfajok esztétikai törvényszerűségeiről megszerzett tudását. A tárgyalkotó feladat megoldása mutassa be a tanuló képzőművészeti technikákban való jártasságát, képességét, tudását, művészi igényességét.

Grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgy

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott kész grafika vagy festészeti alkotás vagy alkotássorozat.

A benyújtott vizsgamunka - tanári irányítással - színes rajzi, tervezési munka alapján létrehozott, a tanult festészeti technikák bármelyikének alkalmazásával elkészített festészeti alkotás, amely lehet:

- belső tér egy részletének feldolgozása,
- külső tér egy részletének feldolgozása,
- irodalmi mű illusztrációja,
- emberi, társadalmi vagy művészeti problémára adott válasz,
- érzelmi hangulatot kifejező önarcképsorozat,
- figurális ábrázolás a színek érzelmi hatásainak felhasználásával,
- díszletterv.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A vizsgamunkát az alapfok utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

II. Az alapvizsga helyszínén, ideje alatt önállóan elkészített grafikai vagy festészeti alkotás. (max. 240 p.)

A grafikai és festészeti vizsgatárgy az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, a tanuló által készített színes tervvázlat alapján, szabadon választott technikával létrehozott színes kompozíció, amely lehet:

- különböző karakterű tárgyak csendéletszerű beállítása,
- a belső tér egy részletének ábrázolása,
- portré vagy önarckép,
- képző- vagy iparművészeti, esetleg irodalmi vagy zenei mű személyes átírása, stílusanulmány.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

A grafika és festészet műhelygyakorlat vizsga értékelésének általános szempontjai:

- rajzi, tervezői képesség,
- képépítés, kompozíció,
- kifejezőerő, hangulati hatás,
- tartalomhoz illő technika megválasztása,
- a festészeti ismeretek gyakorlati alkalmazásának (telítettség, lokál és valőr színek, kontrasztok, fény- árnyék-szín összefüggései) szintje,
- anyag- és eszközhasználati ismeret, jártasság,
- a kész munka összhatása.

Vizuális alkotó gyakorlat tantárgy

A vizuális alkotó gyakorlat vizsga két részből tevődik össze:

I. Rajzi, tervezési dokumentációval együtt benyújtott projektfeladat.

A projektfeladat megoldását bemutató portfólió szemléltesse az intézmény által meghatározott komplex képzőművészeti (rajzi, festési, mintázási elemeket magába foglaló) feladat megoldásának menetét (időterv, folyamatterv), fázisait (tanulmányrajzok, tervvázlatok, szerkezeti rajzok, forma- kompozíció-, és színtervek, anyagkísérletek, faktúratanulmányok, plasztikai kísérletek, makettek, látvány- és arculattervek...), a feladatra adott választ vagy válaszokat.

A vizsgamunkát a továbbképző utolsó évfolyamának szorgalmi ideje alatt, a második félévben kell elkészíteni, és a művészeti alapvizsga napját megelőzően tíz nappal kell a tanulónak leadnia a vizsgát szervező intézménynek.

A vizuális alkotó gyakorlat tantárgy művészeti záróvizsga első részének témakörei:

- Az alak
- Figura a térben
- Átváltozások
- Változatok művészettörténeti alkotásokra
- A természetben
- A szerkezet és az illuzórikus tér

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül a tanuló, amelyet a főtárgy tanárral egyeztet. A kiválasztott témát előre rögzíteni kell a vizsgalapon. Ettől eltérni- indokolt esetben-, csak írásbeli kérelem beadásával lehet a vizsga kijelölt időpontja előtt minimum 30 nappal. Később már nincs mód a változtatásra.

II. A Vizuális alkotó gyakorlat záróvizsga helyszínén és ideje alatt önállóan készített tanulmány (max. 180 p.)

Az intézmény által meghatározott gondolati tartalom kifejezésére alkalmas, szabadon választott (grafikai, festészeti, plasztikai) eljárásokkal készült tanulmány témája lehet:

- természetes formák,
- mesterséges formák,
- külső vagy belső tér,
- térben megjelenő figura,
- portré.

A téma megjelölése a főtárgy tanár feladata, amelyet a vizsgára való jelentkezéskor közölni kell a tanulóval. Erre önállóan készül fel. Vagy szabadon választhat témát a felsoroltak közül, amelyet a főtárgy tanárral közösen egyeztet a tanuló. Ez nem lépheti túl az intézmény szakmai, erkölcsi és anyagi lehetőségeit. Ezek nem teljesülése esetén a főtárgy tanár elutasíthatja a növendék kérését.

Vizuális alkotó gyakorlat gyakorlati vizsga értékelésének általános szempontjai

- megfigyelő, látvány- és karaktermegjelenítő képesség,
- gondolati tartalomnak, műfaji sajátosságoknak megfelelő átíró, kifejező készség,
- tervező, feladatmegoldó készség,
- képzőművészeti technikákban való jártasság,
- kísérletező készség,
- kreativitás,
- manuális készség,
- művészeti ismeretek,
- esztétikai érzékenység,
- tárgyalkotó készség,
- a feladatmegoldás egyedisége, minősége, összhatása.

Minősítés a vizuális alkotó gyakorlat és a grafika és festészet műhelygyakorlat tantárgyak művészeti gyakorlati záróvizsgáján.

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás kiváló színvonalú, a tanult stílusoktól eltérő egyéni látásmódot mutat. Munkája jól komponált és technikailag magas színvonalon megoldott.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. Az alkotás jó színvonalon megoldott, de egyéni stílusjegyeket nem mutat. Kompozíciója és technikája a tanultaknak jól megfelel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben befejezi. A megoldásaiban nem súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, egyéni stílusjegyeket nem mutat, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát alkalmazni tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, de értékelhető készütségi fokú. A megoldásaiban súlyos szakmai hibák fedezhetőek fel, stílustalan, illetve kompozíciós hibát vét. A választott technikát bizonytalanul alkalmazza.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az adott feladatot időben nem fejezi be, értékelhetetlen készütségi fokú. Megoldásaiban nagyon súlyos szakmai hibák vannak. Stílustalan, illetve rosszul komponált értékelhetetlen technikai megoldásai vannak.

13.4. A színjáték tanszakon szervezett művészeti alap- és záróvizsga

Vizsgatantárgyak a színjáték tanszakon

A művészeti alapvizsga tantárgyai:

- dráma és színjáték

Egy választott tárgy az alábbiak közül:

- beszéd és vers
- mozgás és tánc

A művészeti záróvizsga tantárgyai:

- dráma és színjáték

Egy választott tárgy az alábbiak közül:

- beszéd és vers
- mozgás és tánc

13.4.1. *A művészeti alapvizsga követelményei dráma és színjáték, beszéd és vers, mozgás és tánc tantárgyakból*

DRÁMA ÉS SZÍNJÁTÉK tantárgy

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték

- improvizáció 2–3 perc
- színpadi produkció jelenet 3–5 perc, vagy előadás 15 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges vagy szöveg nélküli 2–3 fős jelenet lehet. A szaktanárnak a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, legalább tíz tételből álló tételsort kell összeállítania. A tételsor tartalmazhat szöveg nélküli vagy szöveges feladatokat. Az egyes tételeknek tartalmazniuk kell a jelenet eljátszásához szükséges instrukciókat (helyszín, szereplők, cselekmény, konfliktus).

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján tanári irányítással készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A tanuló a csoportban, közös akciókban, együttes játékban közreműködve, illetve egyéni színpadi feladatok megoldásával egyaránt számot adhat a tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról.

A vizsga értékelése

Az improvizáció értékelése

- Az instrukciók megértése, követése
- Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése),
- Színpadi jelenlét
- Figyelem, koncentráció (játékban maradás képessége, egyértelmű szerepbe lépés, szituációban maradás, egyértelmű kilépés a szerepből)
- Sűrítés képessége
- A jelenet szerkezete, íve (a jelenet nyitása, zárása, jelenetépítés)

A színpadi produkció értékelése

- a színpadi helyzetek megértése, az önálló játékok közös játékba illesztése,
- együttműködés (a partner impulzusainak elfogadása, a partner felé irányuló impulzusok erőssége, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játékstílus kialakítása, tartása),
- figyelem, koncentráció,
- színpadi jelenlét

- ritmusérzék (a jelenet tempójának közös kialakítása, együttes tempóváltás)
- atmoszférateremtés
- verbális kifejezőeszközök használata

Minősítés a dráma és színjáték tantárgyból, a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követ az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, képes a társak kezdeményezésére reagálni, a jelenetet tovább építeni. Tanári segítség nélkül tudja megoldani az improvizációs feladatot.

Aki a színpadi produkcióban magabiztos szövegtudással rendelkezik, karakterábrázolása, színpadi jelenléte intenzív, ismeri és alkalmazza a színjátszói kifejezési eszközöket, szituációt tartva dolgozik, képes a jelenet ívét felépíteni és lezárni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció- és tempótartásban hibázik. A jelenet építés során kevés tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során kisebb hibákat vét, de ismeri és alkalmazza a színjátszói kifejezési eszközöket, tanári segítséget nem igényel.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció- és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlat megvalósításához tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során többször hibázik, tanári segítséget igényel.

Ismeri a színjátszás kifejezőeszközeit, de alkalmazni nem mindig tudja, szituációtartása, színpadi jelenléte nem folyamatos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció –és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlat megvalósításához tanári segítséget igényel.

Aki a színpadi produkció előadása során sorozatosan hibázik, tanári segítséget igényel.

A színjátszói kifejezési eszközöket esetlegesen alkalmazza, szituációtartása, színpadi jelenléte nem folyamatos.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, jól együttműködik a partnerekkel, de a figyelem koncentrációban, szituáció– és tempótartásban többször hibázik. A társak kezdeményezésére nem tud reagálni, a jelenet ívét megtöri, az improvizációs gyakorlatot tanári segítséggel sem tudja megvalósítani.

Aki a színpadi produkció előadásához szükséges ismereteket nem sajátította el.

MOZGÁS és TÁNC tantárgy

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama

Mozgás és tánc

- egyéni produkció 2–3 perc
- csoportos produkció 10–20 perc

A vizsga tartalma

Lépés-, járás-, futás-, ugrás-, esés-, talaj-, emelés- és támaszgyakorlatok, dinamikai gyakorlatok, tánclépések, illetve a koreográfiák köréből a szaktanár segítségével kiválasztott és összeállított produkció

A vizsga értékelése

Mozgás- és táncgyakorlatok ismerete, gyakorlati alkalmazása különböző szituációkban

A feladatok végrehajtásának pontossága, minősége (mozgáskoordináció, ritmika, dinamika, térhasználat, koncentráció, együttműködés).

Minősítés a mozgás és tánc tantárgyból, a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. Mozdulatai kifejezők, képes dinamikai különbségek megvalósítására, a szituáció tartására, a jelenet építésére. Mozgáskoordinációja fejlett, képes a zenével összhangban dolgozni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználata, ritmustartása jó. A gyakorlatok megvalósítása során kisebb hibákat vét, a hibákat felismeri és azokat tanári segítség nélkül képes javítani. Mozdulatai kifejezők, képes a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang nem mindig pontos.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a mozgástechnikai elemek alkalmazása, térhasználata, ritmustartása nem pontos. A gyakorlatok megvalósítása során több hibát vét, azokat tanári segítséggel képes javítani. Mozdulatai kevésbé kifejezők, de törekszik a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang sokszor nem pontos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a tanult mozgástechnikai elemeket minimálisan alkalmazza, térhasználata, ritmustartása többnyire pontatlan. A gyakorlatok megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, azokat tanári segítséggel többnyire képes javítani. Mozdulatai mechanikusak, nehezen tudja a szituációt tartani. Mozgáskoordinációja kiforratlan, a zenével való összhang többnyire pontatlan.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre nem képes, nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, nem tudja követni az instrukciókat, a mozgástechnikai elemeket nem sajátította el, azokat tanári irányítással sem képes megvalósítani.

Mozgáskoordinációja rendezetlen, nem képes zenére dolgozni.

BESZÉD ÉS VERS tantárgy

A művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Beszéd és vers

beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc

vers– és prózamonddás 5 perc

A vizsga tartalma

A beszéd és vers művészeti alapvizsga két részből tevődik össze:

Beszédgyakorlat–sor bemutatása

Tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (a beszédtechnikai gyakorlatok közül a szaktanár által összeállított – és legalább 3 különböző feladatot tartalmazó – gyakorlatsor)

Vers– és prózamonddás

A közösen feldolgozott művekből (kötelező memoriterek) a tanuló által választott két különböző hangulatú vers vagy próza előadása

A tanuló a kötelező memoriterekből választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

A vizsga értékelése

Beszédtechnikai ismeretek:

- a gyakorlatok ismeretének szintje,
- a megvalósítás pontossága,
- oldott artikuláció és középhang,
- tudatos nyelvhasználat

A választott szövegek előadása:

- kifejező megszólaltatás,
- előadásmód,
- kiállítás,
- jelenlét,
- közvetítő erő,
- előadói készségek

Minősítés a beszéd és vers tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve pontosan hajtja végre a csoportos és az egyéni feladatokat, magabiztos tudással rendelkezik. Figyelem koncentráltsága jó, tanári segítséget nem igényel. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása szövegtudása pontos és magabiztos, előadásmódja a tartalomnak megfelelő.

Jó (4)

Az a tanuló, aki ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve dolgozik, de a feladatokat megvalósítása során kisebb hibákat vét, amit azonban tanári segítség nélkül tud javítani. Figyelem koncentráltsága jó. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása pontos, az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, társaival együttműködve dolgozik, de a feladatokat megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, amit tanári segítséggel tud javítani. Figyelem koncentráltsága esetleges. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása nem pontos az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, tudása nem magabiztos, ezért a társakkal való együttműködést nehezen tudja megvalósítani, nagyon sok hibával dolgozik, a tanár segítsége elengedhetetlen. Figyelem koncentráltsága éppen megfelelő. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása jelentős mértékben ponttalan, az előadásmód nem tükrözi teljes mértékben a tartalmat és mondanivalót.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, az egyéni feladatokat tanári segítséggel sem tudja megvalósítani. A vers, vagy próza, vagy monológ előadása, szövegtudása jelentős mértékben pontatlan, az előadásmód a bizonytalan szövegtudás miatt értékelhetetlen.

13.4.2. A művészeti záróvizsga követelményei dráma és színjáték tantárgyból, valamint mozgás és tánc, vagy beszéd és vers tantárgyakból

A vizsga részei

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A vizsga tantárgya és időtartama

Dráma és színjáték

- improvizáció 3–5 perc
- színpadi produkció
- jelenet 5–7 perc vagy előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A dráma és színjáték gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Improvizáció

Az improvizáció megadott instrukciók (pl. a jelenet témája, figurái, tárgyai, helyszíne, időpontja) alapján rögtönzött szöveges és szöveg nélküli kétfős jelenet lehet. A szaktanárnak – a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő – legalább tíz kétfős improvizációs feladatból álló tételsort kell összeállítania. A tételsornak szöveggel és szöveg nélkül elvégzendő feladatokat egyaránt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni a jelenet

eljátszásához szükséges instrukciókat. A vizsgán a tanulók szabadon vagy a szaktanár irányításával párokat alkotnak, és közösen húznak a feladatokat tartalmazó tételek közül. Az etűd bemutatása után a vizsgabizottság instrukciók alapján variációk bemutatását kéri.

A felkészülési idő 5 perc.

Színpadi produkció

A produkció szabadon választott drámai vagy dramatizált mű, illetve rögzített improvizáció alapján készített prózai színházi produkció (2–3 fős jelenet/csoportos előadás) vagy szerkesztett játék lehet. A produkcióban a tanulónak egyéni feladatok, önálló akciók végrehajtásával kell közreműködnie.

A vizsga értékelése

Improvizáció

- Az instrukciók megértése, követése
- A színpadi megjelenítés alapvető szabályainak alkalmazása (érthetőség, láthatóság)
- Együttműködés (közös jelenetépítés, társak ötleteinek elfogadása, cselekménybe illesztése, rugalmasság – reakció váratlan történésekre)
- Stílusérzék (közös játékstílus kialakítása, a választott stílus megtartása, illetve együttes stílusváltás, vagy a játékstílusok tudatos ütköztetése a kifejezés érdekében, az egyes elemek – gesztus, beszédmód, nyelv, mozgás – egysége)
- Figyelem, koncentráció
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága)
- A színjáték hitelessége (az ábrázolás mélysége, igazságtartalma, személyessége, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- Az improvizáció „dramaturgiája” (a jelenet indítása, jelenet zárása, cselekményépítés, sűrítés képessége, feszültségteremtés, fordulatok)
- Atmoszférateremtés
- Színjátszói kifejezőeszközök, intenzitás
- Fantázia, ötletesség, humor
- Színpadi produkció (előadás, jelenet)
- Koncentráció, figyelem

- Együtműködés (a jelenet tempójának közös kialakítása, a partner impulzusainak elfogadása, erős impulzusok küldése a partner felé, közös cselekményvezetés, társakkal összehangolt váltások, közös játéktípus kialakítása, tartása)
- Hiteles játékmód (nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök hiteles alkalmazása, személyessége, élelmények, tapasztalatok játékká formálása, a figurák közti viszonyok, viszonyváltozás érzékletes ábrázolása)
- A játék intenzitása
- Karakterábrázolás (a karakter tartása, a karakter tipikus jegyeinek kiemelése, a karakterépítés eszköztárának gazdagsága, a karakterábrázolás elmélyítése, személyessé tétele)
- Stílusérzék (alkalmazkodás a produkció játéktípusához, közös stílushoz illeszkedő színjátékos kifejezőeszközök)
- Ritmusérzék (a játék tempójának érzékelése, tartása, pontos, társakhoz igazodó tempóváltás)
- Feszültségteremtés
- Atmoszférateremtés
- Verbális kifejezőeszközök használata

Minősítés dráma és színjáték tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, képes a közös jelenetépítésre, a váratlan helyzetekre, szituációkra való reagálásra, a választott stílus sajátosságait alkalmazni tudja, képes a karakterábrázolásra, az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítésére, a jelenet dramaturgiai ívének megformálására. Ötletes kreatív, együttműködő és humoros a feladatmegoldásban, képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, alkalmazni tudja a tanult technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket, tudatos és hiteles a szerep megformálásában, magabiztos szövegtudással bír, a választott játéktípus sajátosságai szerint játszik, képes a közönséggel való kapcsolattartásra, atmoszféra teremtésére.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, képes a közös jelenetépítésre. A váratlan helyzetekre, szituációkra való reagálása nem mindig követi a jelenet ritmusát. A választott stílus sajátosságait többnyire alkalmazni tudja, képes a karakterábrázolásra. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai ívének megformálása nem töretlen. Ötletes, kreatív, együttműködő és humoros a feladatmegoldásban, többnyire képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki, a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, többnyire alkalmazni tudja a tanult technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket. Tudatos és hiteles a szerep megformálásában, de kisebb hibákat vét. Magabiztos szövegtudással bír, de váratlan helyzetek kizökkentik a szituációból. Kisebb hiányosságokkal a választott játéktílus sajátosságai szerint játszik, képes a közönséggel való kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, a közös jelenetépítéshez tanári segítségre van szüksége. A váratlan helyzetekre, szituációkra nem minden esetben tud a jelenet ritmusa szerint reagálni. A választott stílus sajátosságait felszínesen alkalmazni tudja, a karakterábrázolása nem kimunkált. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai ívének megformálása akadozó, nem tudatos. Kevés saját ötlettel dolgozik, de társaival együttműködő, többnyire képes a jelenet atmoszférájának megteremtésére. Az, aki a színpadi produkció során képes a színpadi jelenlét megteremtésére, de a figyelem koncentráltága nem kitartó. Felszínesen ismeri a tanult technikai, karakter és jellemábrázolási eszközöket. A szerep megformálásában kevésbé hiteles, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Szövegtudása kissé bizonytalan, nehezen birkózik meg a váratlan helyzetekkel, improvizációs készsége még nem kiforrott. A választott játéktílus sajátosságait felszínesen ismeri, rövid ideig képes csak a kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az improvizáció során megérti és követi az instrukciókat, a közös jelenetépítést csak tanári segítséggel képes megvalósítani. A váratlan helyzetekre, szituációkra többnyire nem tud a jelenet ritmusa szerint reagálni. A választott stílus sajátosságait minimálisan tudja alkalmazni, a karakterábrázolása eszközeit minimálisan alkalmazza. Az érzelmi és viszonyulási változások megjelenítése, a jelenet dramaturgiai

ívének megformálása minimálisan megfelelő. Az, aki, a színpadi produkció során csak nagyon rövid ideig képes a színpadi jelenlet megteremtésére, figyelem koncentrátsága minimális. Minimálisan ismeri a tanult technikai, karakter, és jellemábrázolási eszközöket. A szerep megformálása nem hiteles, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Szövegtudással kissé bizonytalan, nehezen birkózik meg a váratlan helyzetekkel, improvizációs készsége még nem kiforrott. A választott játéktípus sajátosságait csak minimálisan ismeri, rövid ideig képes csak a kapcsolattartásra, atmoszférateremtésre.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki bár megérti az improvizációs feladatot, de nem rendelkezik az improvizációhoz szükséges ismeretekkel, nem képes szituációba kerülni, önállóan reagálni a társak akcióira, nem képes a jelenetépítésre. Nem alkalmazza a karakterábrázolás eszközeit, tanári segítséggel sem tudja a feladatot megoldani. Az aki, a színpadi produkció során nem képes a színpadi jelenlet megteremtésére, figyelem koncentrátsága minimális. Nem tudja alkalmazni a tananyagban szereplő technikai, karakter-jellemábrázolási eszközöket. Nem jut el a szerep megformálásáig, nem képes a viszonyok és érzelmi változások érzékletes ábrázolására. Játékmódja stílustalan, előadása kizárólag a szöveg felmondására korlátozódik. Kapcsolat létesítésére, atmoszféra teremtésére nem képes

MOZGÁS ÉS TÁNC tantárgy

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Mozgás és tánc

etűd 3–5 perc

előadás 15–30 perc

A vizsga tartalma

A gyakorlati vizsga két részből tevődik össze:

Etűd

Az etűd egyéni vagy 2–3 fős mozgás-, illetve táncszínházi, vagy pantomim technikai produkció lehet.

A mozgás- és táncszínházi etűd rögzített improvizációval készülhet.

Az etűdben a tanulónak egyéni feladatokat kell végrehajtania oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

Csoportos előadás

Az előadás választott irodalmi mű vagy zenemű mozgás- és táncszínházi adaptációja lehet.

Az előadásban a tanulónak egyéni és csoportos feladatok végrehajtásával kell közreműködnie oly módon, hogy tanulmányai során megszerzett képességeiről, jártasságáról számot tudjon adni.

A vizsga értékelése

- A gyakorlatok, táncok illetve játékok ismerete
- A produkció végrehajtásának pontossága, minősége, intenzitása (mozgástechnika, ritmika, dinamika, térhasználat, karakterábrázolás, színpadi jelenlét, koncentráció, együttműködés)

Minősítés mozgás és tánc tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználat, ritmustartása jó. Mozdulatai kifejezők, képes dinamikai különbségek megvalósítására, a szituáció tartására, a jelenet építésére. Mozgáskoordinációja fejlett, képes a zenével összhangban dolgozni.

Jó (4)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, alkalmazni tudja a tanult mozgástechnikai elemeket, térhasználat, ritmustartása jó. A gyakorlatok megvalósítása során kisebb hibákat vét, a hibákat felismeri és azokat tanári segítség nélkül képes javítani. Mozdulatai kifejezők, képes a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang nem mindig pontos.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, felszínesen ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a mozgástechnikai elemek alkalmazása, térhasználat, ritmustartása nem pontos. A gyakorlatok megvalósítása során több hibát vét, azokat tanári segítséggel képes javítani. Mozdulatai kevésbé kifejezők, de törekszik a szituáció megtartására. Mozgáskoordinációja, valamint a zenével való összhang sokszor nem pontos.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre képes, minimálisan ismeri a gyakorlatokat és játékokat, megérti az instrukciókat, a tanult mozgástechnikai elemeket minimálisan alkalmazza, térhasználata, ritmustartása többnyire pontatlan. A gyakorlatok megvalósítása során sorozatosan hibákat vét, azokat tanári segítséggel többnyire képes javítani. Mozdulatai mechanikusak, nehezen tudja a szituációt tartani. Mozgáskoordinációja kiforratlan, a zenével való összhang többnyire pontatlan.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki önálló bemelegítésre nem képes, nem ismeri a gyakorlatokat és játékokat, nem tudja követni az instrukciókat, a mozgástechnikai elemeket nem sajátította el, azokat tanári irányítással sem képes megvalósítani.

Mozgáskoordinációja rendezetlen, nem képes zenére dolgozni.

BESZÉD ÉS VERS tantárgy

A művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga részei

A művészeti záróvizsga gyakorlati vizsgarészből áll

A gyakorlati vizsga tantárgya és időtartama:

Beszéd és vers

- beszédgyakorlat–sor bemutatása 5 perc
- vers– és prózamondás: előadás repertoárból 12 perc,
- ismeretlen szöveg felolvasása 3 perc

A vizsga tartalma

Beszédgyakorlat–sor bemutatása

A tételsorból húzott gyakorlatsor bemutatása (pl. bemelegítő gyakorlatok, az artikulációs biztonságot és pontosságot fejlesztő feladatok, szöveg ritmizálása)

Vers– és prózamonadás

Repertoárból való vizsga:

A tanuló repertoárjából választott három különböző hangulatú vers vagy próza előadása. A tanuló szabadon választott tíz művel készül (vers, monológ, prózai mű részlet vegyesen, lehetőleg különböző hangulatú szövegek). A vizsgán a tanulónak a vizsgabizottság által választott műveket kell előadnia.

Ismeretlen szöveg értő megszólaltatása:

A tanuló a vizsgabizottság által hozott irodalmi anyagból – a helyszínen történő választás és rövid felkészülés után – értelmezett, bemutató felolvasást tart, s ezzel kapcsolatban kérdésekre is válaszol.

A vizsga értékelése

- beszédtechnikai ismeretek,
- a tudás technikai szintje,
- a megvalósítás pontossága,
- természetes, oldott artikuláció és középhang

Választott szövegek előadása

- szövegválasztás (önismeret és önértékelési szint),
- értelmezés (a szövegek gondolati és érzelmi síkjai, az előadás építkezése)
- előadásmód (kiállítás, jelenlét, közvetítő erő, előadói készségek)
- elméleti felkészültség
- helyes nyelvhasználat
- ismeretlen szöveg előadása:
 - a felolvasás gördülékenysége
 - a szöveg értő megszólaltatása

Minősítés beszéd és vers tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket kiválóan alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre megfelelő válaszokat ad. Figyelem koncentrátsága, jelenléte, hangulat közvetítése kiváló.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket jól alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, néhány hibát vét, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre többnyire megfelelő válaszokat ad. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése jó.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket többnyire jól alkalmazza a gyakorlatban, ismeretlen szöveget helyes nyelvhasználattal képes bemutatni, de több hibát is vét, képes a szöveg megértésére, a kérdésekre próbál válaszolni. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése megfelelő.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemeket kevésbé képes a gyakorlatban alkalmazni, ismeretlen szöveget hibás nyelvhasználattal mutat be, a szövegértés alacsony szintű, nem tud minden kérdésre megfelelő választ adni. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése gyenge.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a beszédtechnikai elemek többségét nem képes a gyakorlatban alkalmazni, ismeretlen szöveget hibás nyelvhasználattal mutat be, a szövegértés alacsony szintű, nem tud válaszolni a kérdésekre. Figyelem koncentráltsága, jelenléte, hangulat közvetítése gyenge.

13.5. A zeneművészeti ág (népzene)

Hangszeres tanszakok

Vonós és tekerő tanszak

- népi hegedű
- népi brácsa
- népi bőgő cselló

Pengetős tanszak

- citera
- tambura
- koboz

Ütő tanszak

- népi ritmushangszerek

Akkordikus tanszak

- népi harmónika

Vokális tanszak

- népi ének

A művészeti alap és záróvizsgán a főtárgy mellett minden tanszakon a népzenei ismeretek tantárgyból vizsgáznak a tanulók.

A népzenei ismeretek tantárgy vizsgakövetelményeit a vonós tekerő tanszakon, a hegedű főtárgyhoz kapcsolódóan rögzítjük azzal, hogy mindezen elvárások érvényesek minden zeneművészeti ágon oktatott főtárgyhoz kapcsolódóan.

13.5.1. Népi hegedű (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelmények

A vizsga tantárgyai:

- népi hegedű
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi hegedű tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi hegedű gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

A nép hegedű vizsga témakörei

- dunántúli lassú és friss csárdás dallamok játéka zenekarral
- szilágysági csárdás és ugrálós dallamok játéka zenekarral
- közép-erdélyi csárdás dallamok (szék, mezőség) játéka zenekarral

kalotaszegi és székelyföldi dallamok játéka zenekarral

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,

- helyes testtartás, hangszer tartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi hegedű tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választ, de tartani nem tudja, kiesik a tempóból.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart bizonytalanul, félreérthető gesztusokkal vezeti. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempóját ismeri, de alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri, az őt kísérő zenekart nem vezeti. A dallamokat és táncokat nem megfelelő tempókat nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma

- A tanult témakörökből összeállított 10 kérdésből álló tételsorból húzott kérdés kifejtése.
- A tanult anyagból a tanár által kijelölt 50 népdalból kiválasztott 2 népdal eléneklése és elemzése.

A vizsgabizottság tagjai a bemutatott zenei összeállításhoz kapcsolódóan elméleti kérdéseket tehetnek fel egyesével a tanulóknak.

A népzenei ismeretek vizsga témakörei

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,
- népzenei stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait (Dunántúl, Alföld, Szilágyság, Szék, Mezőség, Kalotaszeg, Székelyföld)
- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzene kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

A szóbeli vizsga értékelése:

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- népzene történeti tájékozottság,
- népzenei stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a dialektusok, tájegységek között

Minősítés népzenei ismeretek tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tételsorból húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben és a gyakorlatban is alkalmazni tudja. Tisztában van a népzenei stílusokkal, műfajaival és a fő dialektusterületekkel, valamint azok általános jellemzőivel. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja, a csoportokra példákat is felsorol. A két választott népdalt kotta nélkül, tiszta intonációval adja elő, az elemzési szempontokat önállóan tudja, és azoknak megfelelően elemzi a dallamokat. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre (dialektusterület, gyűjtési adatok, általános jellemzők) helyesen válaszol.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben ismeri, a gyakorlatban kisebb hibákkal alkalmazni tudja. Tisztában van a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel. A népzenei stílusokat ismeri, és főbb

jellemzőit fel tudja sorolni. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja és segítséggel példákat is tud rá mondani. A két választott népdalt kotta nélkül, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontokkal tisztában van, elemzésben azonban segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre történő válaszadásnál segítségre szorul.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a húzott tételt segítő kérdésekkel fejti ki, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket hiányosan ismeri, a gyakorlatban hibákkal alkalmazni tudja. A fő dialektus területeket fel tudja sorolni, általános jellemzőinek felsorolásához segítő kérdésekre van szüksége. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, példákat segítséggel, hiányosan tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontok felsorolásában és az elemzésben tanári segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a húzott tételt és a benne szereplő kérdéseket hiányosan válaszolja meg, a szolfézs és zeneelméleti ismeretekkel tisztában van, de azokat nem tudja alkalmazni a gyakorlatban. A fő dialektusterületeket tanári segítséggel tudja felsorolni, általános jellemzőit segítséggel sem tudja felsorolni. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, de példákat nem tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, gyakori hibákkal adja elő, az elemzési szempontok felsorolásában tanári segítségre szorul, az elemzést azonban tanári segítséggel sem végzi el. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a húzott tételt nem tudja előadni és a segítőkérdéseket nem tudja megválaszolni. A szolfézs és zeneelméleti fogalmakkal nincs tisztában, azokat nem tudja alkalmazni. Nem ismeri a fő dialektusterületeket és azok jellemzőit, azokat tanári segítséggel sem tudja felidézni. A magyar népi hangszerek csoportosítását és példáit nem tudja felsorolni. A két választott népdalt kottából sem tudja előadni, elemzési szempontokat tanári segítséggel sem tudja feleleveníteni és a dalt elemezni. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre nem tud válaszolni.

13.5.2. Népi hegedű tantárgy (vonós, tekető tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- népi hegedű
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi hegedű tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi hegedű gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles hegedűjátékának bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

A nép hegedű vizsga témakörei

- széki táncrend folyamatos játéka
- mezőségi táncrend folyamatos játéka
- gyimesi zene stílusos megszólaltatása

A népi hegedű vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,

- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi hegedű tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül mutatja be, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik, a tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót kiválasztja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelés biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart érthetően és határozottan irányítja. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempót választ, de tartani nem tudja, kiesik a tempóból.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza, az őt kísérő zenekart bizonytalanul, félreérhető gesztusokkal vezeti. A játszott dallamokat, azok táncnemeinek megfelelő tempóját ismeri, de alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri, az őt kísérő zenekart nem vezeti. A dallamokat és táncokat nem megfelelő tempókat nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma

- A tanult témakörökből összeállított 10 kérdésből álló tételsorból húzott kérdés kifejtése.
- A tanult anyagból a tanár által kijelölt 50 népdalból kiválasztott 2 népdal eléneklése és elemzése.
- A vizsgabizottság tagjai a bemutatott zenei összeállításához kapcsolódóan elméleti kérdéseket tehetnek fel egyesével a tanulóknak.

A népzenei ismeretek vizsga témakörei

- a magyar népzene fogalmát, történeti fejlődését,
- népzene stílusait, műfajait, földrajzi dialektusait
- a magyar népi hangszerek osztályozását, történetét, jellemzőit, elterjedtségét, az állandó és alkalmi hangszeregyütteseket
- a magyar népzene kutatás történetét, legjelentősebb gyűjtőit és kutatóit, a legfontosabb kézikönyveket és publikált népzenei felvételeket, az önképzés lehetséges autentikus forrásait.

A szóbeli vizsga értékelése:

- általános zenei ismeretek (hangnemek, hangközök, akkordok, előadásmód, zenei szakkifejezések ismerete),
- népzene-történeti tájékozottság,
- népzenei stílusismeret,
- formai ismeretek,
- tájékozódás a dialektusok, tájegységek között

Minősítés a népzenei ismeretek tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a tételsorból húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben és a gyakorlatban is alkalmazni tudja. Tisztában van a népzenei stílusokkal, műfajaival és a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel valamint a népzene-történet jelentősebb állomásaival. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja, a csoportokra példákat is felsorol. A népzene-gyűjtés korszakait, módszereit ismeri és jeles képviselőket is megemlíti. A két választott népdalt kotta nélkül, tiszta intonációval adja elő, az elemzési szempontokat önállóan tudja, és azoknak megfelelően elemzi a dallamokat. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre (dialektusterület, gyűjtési adatok, általános jellemzők) helyesen válaszol.

Jó (4)

Az a tanuló, aki a húzott tételt önállóan kifejti, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket elméletben ismeri, a gyakorlatban kisebb hibákkal alkalmazni tudja. Tisztában van a fő dialektusterületekkel, azok általános jellemzőivel valamint a népzene-történet jelentősebb állomásaival. A népzenei stílusokat ismeri, és főbb jellemzőit fel tudja sorolni. A magyar népi hangszereket csoportosítani tudja és segítséggel példákat is tud rá mondani. A népzene-gyűjtés korszakait, módszereit ismeri és jeles képviselőket is megemlíti, de a témakör kifejtéséhez segítő kérdésekre van szüksége. A két választott népdalt kotta nélkül, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontokkal tisztában van, elemzésben azonban segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre történő válaszadásnál segítségre szorul.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki a húzott tételt segítő kérdésekkel fejti ki, a szolfézs és zeneelméleti ismereteket hiányosan ismeri, a gyakorlatban hibákkal alkalmazni tudja. A fő dialektus területeket fel tudja sorolni, általános jellemzőinek felsorolásához segítő kérdésekre van szüksége, népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokról ismereti hiányosak, segítő kérdésekre tud válaszolni, jeles képviselőit megemlíti. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, példákat segítséggel, hiányosan tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, kisebb intonációs hibákkal adja elő. Az elemzési szempontok felsorolásában és az elemzésben tanári segítségre szorul. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokhoz feltett kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki a húzott tételt és a benne szereplő kérdéseket hiányosan válaszolja meg, a szolfézs és zeneelméleti ismeretekkel tisztában van, de azokat nem tudja alkalmazni a gyakorlatban. A fő dialektusterületeket és azok általános jellemzőit segítséggel sem tudja felsorolni. Ismeretei hiányosak a népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokról, segítő kérdésekre hiányos válaszokat ad, jeles képviselőket nem tud megemlíti. A magyar népi hangszerek csoportosítását ismeri, de példákat nem tud felsorolni. A két választott népdalt kottából, gyakori hibákkal adja elő, az elemzési szempontok felsorolásában tanári segítségre szorul, az elemzést azonban tanári segítséggel sem végzi el. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre hiányosan ad választ.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki a húzott tételt nem tudja előadni és a segítőkérdéseket nem tudja megválaszolni. A szolfézs és zeneelméleti fogalmakkal nincs tisztában, azokat nem tudja alkalmazni. Nem ismeri a fő dialektusterületeket és azok jellemzőit, azokat tanári segítséggel sem tudja felidézni. A népzene-történeti és a népzene-gyűjtés korszakokkal nincs tisztában, segítő kérdésekre nem tud válaszolni, jeles képviselőket nem tud megemlíti. A magyar népi hangszerek csoportosítását és példáit nem tudja felsorolni. A két választott népdalt kottából sem tudja előadni, elemzési szempontokat tanári segítséggel sem tudja feleleveníteni és elemezni. A hangszeres vizsga alkalmával megszólaltatott összeállításokra vonatkozó kérdésekre nem tud válaszolni.

13.5.3. Népi brácsa tantárgy (vonós, tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsa tantárgyai:

- népi brácsa
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi brácsa tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi brácsa gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban)

A nép brácsa vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban
- szilágysági zene kísérete zenekarban
- felcsíki zene kísérete zenekarban
- bonchidai tánczene kísérete zenekarban
- szatmári tánczene kísérete négyhúros brácsán zenekarban

A népi brácsa vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi brácsa tantárgy gyakorlati vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmazkodik hozzá. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma, lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.4. Népi brácsa tantárgy (Vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

Vizsga tantárgyai:

- népi brácsa
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi brácsa tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi brácsa gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

„B” tagozat

A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizáció vagy előre meghatározott etűd formájában.

(Táncrend kísérete négyhúros brácsán zenekarban.

Táncrend kísérete háromhúros brácsán zenekarban.)

A nép brácsa vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- széki tánczene kísérete zenekarban
- magyarpalatkai tánczene kísérete zenekarban
- felcsíki zene kísérete zenekarban
- hajdúsági tánczene kísérete zenekarban
- galgamenti tánczene kísérete zenekarban

- gömöri tánczene kísérete zenekarban
- küköllő - mentii tánczene kísérete zenekarban
- szatmári vagy kürti tánczene kísértete zenekarban

A népi brácsa vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi brácsa tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek

megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem pozíciójának megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma (lásd a hegedű főtárgynál)

13.5.5. Népi bőgő/cselló tantárgy (vonós tekerő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi bőgő/cselló tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga szolfézs/ népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi bőgő/cselló gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.**

„B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.**

A népi bőgő/cselló vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- dunántúli vagy alföldi ugrós, lassú- és frisscsárdás folyamat kísérete zenekarban
- szilágysági zene kísérete zenekarban
- ördögösfüzesi zene kísérete zenekarban
- bonchidai tánczene kísérete zenekarban
- szatmári tánczene kísértete zenekarban
- kalotaszegi tánczene kísértete zenekarban
- marosszéki tánczene kísértete zenekarban

A népi bőgő/cselló vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszer tartás,

- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi bőgő/cselló tantárgy gyakorlati vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem

önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.6. Népi bőgő/cselló (vonós tekerő tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai:

- népi bőgő/cselló
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga kétrészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi bőgő/cselló tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 5 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi bőgő/cselló gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása előre meghatározott etűd formájában.**

„B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott három tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása meghatározott etűd formájában.**

A népi bőgő/cselló vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- széki tánczene kíséretete zenekarban
- szatmári vagy kürti tánczene kíséretete zenekarban
- magyarpalatkai tánczene kíséretete zenekarban
- hajdúsági tánczene kíséretete zenekarban
- galga – menti tánczene kíséretete zenekarban
- küküllő – menti tánczene kíséretete zenekarban
- gömöri tánczene kíséretete zenekarban

A népi bőgő/cselló vizsga általános értékelési szempontsora

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- technikai felkészültség,
- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- előadásmód,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi bőgő/cselló tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén tiszta intonációval játszik és a tájegységnek megfelelő díszítésformákat, vonásokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, vonóját önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az intonációs problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, basszusmeneteket, vonásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok intonációs probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és basszusmeneteket, vonásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.7. Népi ritmushangszerek (ütő tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi ritmushangszerek
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga gyakorlati vizsgarészből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ritmushangszerek tantárgyból**

Időtartam: „A” és „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” és „B” tagozat :10 perc

I. A népi ritmushangszerek gyakorlati vizsga tartalma

„A” és „B” tagozat

- **A szaktanár által meghatározott két tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása rögtönzött formában, zenekarban. (ütőgardon és dob)**
- **A szaktanár által meghatározott egy tájegység hiteles zenei kíséretének bemutatása improvizatív formában idiofon hangszeren.**
- **Szabadon választott énekes népszokás ritmushangszerrel való kísérete.**

A vizsgán közreműködhetnek a népzenei tanszakok tanárai és tanulói.

A népi hangszerek vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Gyimes–völgyi zene: lassú magyaros, sebes magyaros, csárdás, kettős jártatója, kettős sírülője, féloláhos, verbunk, csúfos, féloláhos–héjsza, legényes–héjsza, tisztí–héjsza, sánta németes és csoszogtatós, talján porka és a sebese, moldvai és a porkája, zsidós, gólya, kerekes, keservesek, (egyszerű adatközlői stílusjegyekkel)
- Csík megyei tánczene (Csíkszentdomokos) Lassú csárdás, sebes csárdás, magyarországi, cepper, féloláhos, kezes, zsuka, orosz zsuka, medvés, héjsza, lassú németes, Rákóczi mars, zsidós, verbunk, lakodalmi mars,

- Regionális népzene (A helyi környezet – település, megye, tájegység, dialektusterület népzenei anyaga)
- Moldvai tánczene: kettős (de doi), nyelu (mielu), leu, szerba (sirba), sirba stidentilor, floricsika, ruszászka, öves, banumarocsini, keresel (cáráselu), bulgáros (bulgareasca), kecskés, csárdás, festeres, korobjászka, románca, ördög útján (drumui dracului), batuta tiganesca, pakulár (juhos), briul, pingvin, hojna (hoina), botosánka, gergelytánc, zdrabuleánka, ráca, serény magyaros, öreg magyaros, vert kezes, román kezes, musama, buheiest, polka, batuta, djampara)
- Más népzenei dialektusok dallamainak kísérete, történeti dallamok, szokásdallamok

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika.
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi ritmushangszerek tantárgy gyakorlati vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki a vizsgaanyagot stílushűen, önállóan, kotta használata nélkül mutatja be. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, alkalmazkodik hozzá, annak megfelelően választja meg hangerejét. A zenekart vezető zenész jelzéseit folyamatosan figyeli, követi, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Az adott tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmazza.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, igyekszik alkalmazkodni, annak megfelelően választja meg hangerejét. A zenekart vezető zenész jelzéseit figyeli, követi, az általa diktált tempót átveszi és kisebb tempóingadozásokkal tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakori bizonytalanságok fedezhetőek fel, ezeket észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, de nem megfelelően alkalmazkodik hozzá. Játéknak hangerejét nem megfelelő módon választja meg. A zenekart vezető zenész jelzéseit figyeli, de nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és nehezen tartja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakran hibázik, ezeket észleli, de nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepét tudja, de nem alkalmazkodik hozzá. A zenekart vezető zenész irányítását ritkán követi, gesztusait nem érti, nem követi. Az általa diktált tempót átveszi de tartani nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, a zenekarvezető irányítását nem figyeli, gesztusaira nem reagál, az általa diktált tempót nem tudja átvenni és tartani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma:lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.8. *Népi harmónika tantárgy (akkordikus tanszak) művészeti alapvizsga követelményei*

A vizsga tantárgyai

- népi harmónika
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi harmonika tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi harmonika gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam bemutatása
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal való bemutatása
- Egy parlando, rubato népzenei dallam bemutatása

- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal való bemutatása
- Egy kamaradarab bemutatása kísérő feladatkörben.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam bemutatása
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal való bemutatása
- Egy parlando, rubato népzenei dallam bemutatása
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal való bemutatása
- Egy kamaradarab bemutatása kísérő feladatkörben.

A népi harmonika vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- kalotaszegi népzene kísérete zenekarban
- szilágysági népzene kísérete zenekarban

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- díszítések megvalósítása,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi harmonika tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, hangszerkezelése biztos. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka

hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van. Az adott tájegységekre jellemző díszítéseket és hangsúlyokat ismeri és helyesen alkalmazza. A vizsganyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az technikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik és választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik, hangerejét nem megfelelően választja ki. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.9. Népi harmónika (akkordikus tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi harmónika
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi harmonika tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításokként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításokként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi harmonika gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Különböző stílusú, karakterű, valamint tempójú népzenei összeállítások bemutatása.
- Rövid zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.
- Zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A népi harmonika vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- vajdaszentiványi népzene kísérete zenekarban
- kalotaszegi népzene kísérete zenekarban
- szilágysági népzene kísérete zenekarban

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- díszítések megvalósítása,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a népi harmonika tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, hangszerkezelése biztos. Zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa

diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van. Az adott tájegységekre jellemző díszítéseket és hangsúlyokat ismeri és helyesen alkalmazza. A vizsgaanyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyokat ismeri és alkalmanként használja. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi, de tartani nem minden esetben tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak az technikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik és választja meg játéka hangerejét. A zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, nehezen alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át, tartani nem minden esetben tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg a folyamatot. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja, jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat és akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik, hangerejét nem megfelelően választja ki. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, nem alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót nehezen veszi át és tartani nem tudja.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.10. A népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- népi ének
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ének tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításoként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításoként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi ének gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy gyerekjátékdalokból vagy párosító dalokból álló népdalcsokor,
- Egy jeles napi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy pásztor– vagy rabének
- Egy klasszikus ballada a Dunántúlról vagy az Alföldről,

- Egy különböző lüktetésű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás.
- Az előadásban közreműködhetnek hangszeres növendékek.

„B” tagozat

- Egy lakodalmi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy keserves,
- Egy klasszikus ballada,
- Egy szabadon választott népdal összeállítás.
- Egy karikázó dallamokból álló összeállítás csoportos énekszóval
- Egy hangszerkíséretes táncdalciklus.

A népi ének vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Moldva
- Szilágyság,
- Kalotaszeg
- Mezőség
- Székelyföld kistájai (Maros – Küküllő vidék, Udvarhely környéke, Csíkszentdomonkos, Gyimes)
- Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített Szerbiában élő Bukovinai székelyeket)
- Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás,
- intonáció,
- helyes ritmus és tempó,
- szép, érthető szövegmondás
- memória,
- állóképesség,
- előadásmód, tartalmi érzékenység,
- technikai és művészi megvalósítás, népzenei hitelesség.

Minősítés a népi ének tantárgy vizsgáján:

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül, tiszta intonációval szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és próbálja javítani.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kottából, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki, de azokat nem tudja tartani. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli, de nem javítani.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta segítségével sem tudja előadni, többszöri hibázásokkal, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Nem ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel is nehezen alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek nem a megfelelő tempót választja ki, tempótartása bizonytalan. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket nem észleli, de nem javítani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál.

13.5.11. Népi ének tantárgy (vokális tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- *népi ének*
- *népzenei ismeretek*

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga népi ének tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

I. A népi ének gyakorlati vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy gyerekjátékdalokból vagy párosító dalokból álló népdalcsokor,
- Egy jeles napi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy pásztor- vagy rabének
- Egy klasszikus ballada a Dunántúlról vagy az Alföldről,
- Egy különböző lüktetésű és tempójú táncdallamokból álló összeállítás.
- Az előadásban közreműködhetnek hangszeres növendékek.

„B” tagozat

- Egy lakodalmi szokásdalokból álló összeállítás,
- Egy keserves,
- Egy klasszikus ballada,
- Egy szabadon választott népdal összeállítás.
- Egy karikázó dallamokból álló összeállítás csoportos énekszóval
- Egy hangszerkíséretes táncdalciklus.

A népi ének vizsga témakörei („A” és „B” tagozat)

- Moldva
- Szilágyság,
- Kalotaszeg
- Mezőség
- Székelyföld kistájai (Maros – Küküllő vidék, Udvarhely környéke, Csíkszentdomonkos, Gyimes)
- Bukovina (beleértve a Magyarországra telepített Szerbiában élő Bukovinai székelyeket)
- Csallóköz, Zoborvidék, Palócföld

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes légzés, testtartás,
- intonáció,
- helyes ritmus és tempó,
- szép, érthető szövegmondás
- memória,
- állóképesség,
- előadásmód, tartalmi érzékenység,
- technikai és művészi megvalósítás,
- népzenei hitelesség.

Minősítés a népi ének tantárgy vizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül, tiszta intonációval szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez önállóan alkalmazza azokat. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében kisebb intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és javítja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri és nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki és azokat tartani tudja. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és próbálja javítani.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kottából, többszöri hibázásokkal, esetleg a folyamatot megszakító megállásokkal szólaltatja meg. Ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek megfelelő tempót választja ki, de azokat nem tudja tartani. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli, de nem javítani.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta segítségével sem tudja előadni, többszöri hibázásokkal, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Nem ismeri a beéneklő és bemelegítő gyakorlatokat, a vizsga előkészítéséhez azokat tanári segítséggel is nehezen alkalmazza. A tájegységnek megfelelő díszítésformákat, hajlításokat nem ismeri. A zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően énekel. A műfajoknak és táncnemeknek nem a megfelelő tempót választja ki, tempótartása bizonytalan. Énekében gyakori intonációs bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket nem észleli, de nem javítani.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

13.5.12. *Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei*

A vizsga tantárgyai

- citera
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga citera tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

Három összeállítás bemutatása, amely tartalmazzon csárdás, ugrós, friss, nyomóval, egyszerű díszítéssel játszott dallamokat.

„B” tagozat

A vizsgázó öt összeállítást készít a tanult anyag alapján, melyből a vizsgabizottság választ hármat.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb– és balkéz–technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a citera tantárgyból

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos díszítésformákat alkalmaz. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korrigálja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbéli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál

13.5.13. *Citera tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei*

A vizsga tantárgyai:

- citera
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga citera tantárgy**

Időtartam: „A” és „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Három különböző dialektusterületről származó összeállítás bemutatása, amely tartalmazza legalább egy adatközlő anyagát.
- Egy énekkíséretes összeállítás.
- Egy hangszerkíséret bemutatása.

Az összeállítások tartalmazzanak parlando, csárdás (dúvó), ugrós, friss, nyomóval, 16–odos mozgású dallamokat.

„B” tagozat

A vizsgázó nyolc összeállítást készít a tanult anyag alapján, melyből a vizsgabizottság kettőt, a vizsgázó egyet választ.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,

- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés citera tantárgyból a művészeti záróvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korigálja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbéli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál

13.5.14. Tamburák tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei

Vizsgatantárgyak:

- Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura tantárgyak
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga** Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura **tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal
- Egy parlando, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy parlando, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,
- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.

A vizsgaanyagot kotta nélkül kell játszani.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- jobb– és balkéz–technika,
- technikai felkészültség,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a Primtambura, basszprimtambura és brácsatambura tantárgyak művészeti alapvizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos díszítésformákat alkalmaz. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korrigálja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbeli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílusnak megfelelő díszítésformákat nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

13.5.15. Tamburák tantárgyak (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

Vizsgatárgyak

- Primtambura és basszprimtambura (és csellótambura)
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga tambura tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Különböző stílusú, karakterű, tempójú népzenei dallamok.
- Rövid zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

„B” tagozat

- Egy élénk tempójú táncdallam,
- Egy mérsékelt tempójú táncdallam terc és szext dallammozgásokkal,
- Egy párlandó, rubato népzenei dallam,
- Egy szabadon választott népzenei darab, igényes basszus–szólammal,

- Egy kamaradarab, kísérő feladatkörben.
- Zenei anyag lapról játszása mérsékelt tempóban.

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés tambura tantárgyból a művészeti záróvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki előírt anyagokat stílushűen, kotta használata nélkül szólaltatja meg, hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerén megfelelő technikával, egységes hangszínen, megfelelő dinamikával játszik és stílusos, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Játékban kisebb hangszerkezelési, hangszínbéli, dinamikai bizonytalanságok fedezhetők fel, ezeket észleli és korigálja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri és alkalmanként használja. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja és tartani tudja.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli és próbálja javítani. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módjának, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot kiválasztja, de tartani nem tudja.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz. Játékában gyakoriak a játéktechnikai, hangszínbéli, dinamikai problémák, ezeket észleli, de nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit ismeri, de nem alkalmazza. A játszott dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot ismeri, de megfelelően alkalmazni nem tudja.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül nem tudja megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét nem önállóan hangolja és készíti elő a játékhoz. Hangszerjátékában sok technikai, hangszínbéli, dinamikai probléma fedezhető fel, ezeket nem észleli, nem javítja. A stílus, az adatközlő és/vagy dialektusterület díszítésformáit nem ismeri. A dallamok előadási módját, táncnemének megfelelő tempót és pengetési módot nem ismeri.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd hegedű főtárgynál.

13.5.16. *Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti alapvizsga követelményei*

A vizsga tantárgyai

- koboz
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga koboz tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Öt táncdallamból álló moldvai összeállítás bemutatása
- Régi magyar táncokból álló összeállítás bemutatása
- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

„B” tagozat

- Valamennyi gyakran előforduló moldvai táncdallam kíséretének ismerete
- Régi magyar, középkori, vagy román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása
- Videofelvétel elemzése, lejegyzése, az ott látható kíséret megvalósítása

Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszer tartás, kéztartás,

- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés koboz tantárgyból a művészeti alapvizsgán

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, önállóan képes behangolni, hangszerkezelése biztos. Szóló, és zenekari formációban is jártas. Szólójátéka pontos, kifejező, képes megvalósítani azokat a virtuózabb technikai követelményeket, melyet az adott összeállítás anyaga megkíván. Zenekarban, adott formációban a vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, ismeri és alkalmazza az adott tájegység, kistáj pengetési fajtáit, valamint a kíséretben esetlegesen előforduló jellemző díszítéseket. A vizsgaanyagokat stílus hűen, kotta használata nélkül, koncertszerűen magas felkészültségi szinten szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen azonban kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, képes behangolni. Szólójátéka kielégítő, bár technikai korlátai miatt kevésbé virtuóz. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, a tájegységen használt pengetési fajtákat ismeri, alkalmazza, az esetleges díszítések alkalmanként megjelennek játékában.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem képes önállóan előkészíteni, behangolni. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz technikája nem mindig van összhangban. Szólójátékából hiányoznak a tájegységre jellemző virtuózabb dallami elemek, az összeállítás nem építkezik, a tempóbeli különbségek nem egyértelműsíthetők. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, azonban a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót képes átvenni, de tartani nem minden esetben tudja. A tájegységnek megfelelő pengetéseket, ritmusokat, díszítésformákat és akkordfordulatokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza.

Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátéka nem virtuóz, a dallamok előadása csupán kielégítő szinten valósul meg. Hangszerjátékában számos technikai hiányosság fedezhető fel, melyeket nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat csupán felületesen ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nehezen veszi át, nincs minden esetben, tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg, az adott dallam folytatására nem képes. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátékában a dallamok előadása kielégítő szinten sem valósul meg. Hangszerjátékában súlyos technikai hiányosságok fedezhetőek fel, melyeket önállóan nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nincs összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a

zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, így nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nem képes átvenni, nincs tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

13.5.17. Koboz tantárgy (pengetős tanszak) művészeti záróvizsga követelményei

A vizsga tantárgyai

- koboz
- népzenei ismeretek

A vizsga részei, tantárgyai, időtartama:

A vizsga két részből áll.

- **gyakorlati vizsga koboz tantárgy**

Időtartam: „A” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

Időtartam: „B” tagozat: összeállításonként minimum 10 perc

- **szóbeli vizsga népzenei ismeretek tantárgyból**

Időtartam: „A” tagozat és „B” tagozat: 10 perc

A vizsga tartalma

„A” tagozat

- Öt táncdallamból álló moldvai összeállítás bemutatása
- Régi magyar táncokból álló összeállítás bemutatása
- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

„B” tagozat

- Valamennyi gyakran előforduló moldvai táncdallam kíséretének ismerete
- Régi magyar, középkori, vagy román táncdallamokból készített összeállítás bemutatása
- Videofelvétel elemzése, lejegyzése, az ott látható kíséret megvalósítása

- Énekes, illetve hegedűn vagy furulyán játszott moldvai összeállítás improvizatív jellegű kísérete

A vizsga értékelése

- megfelelés az előírt követelményeknek,
- helyes testtartás, hangszertartás, kéztartás,
- hangminőség,
- hangszerkezelés,
- helyes ritmus és tempó,
- technikai felkészültség,
- jobb- és balkéz-technika,
- előadásmód,
- zenei stílusok és előadások megvalósítása,
- díszítések megvalósítása,
- memória,
- alkalmazkodóképesség,
- állóképesség.

Minősítés a koboz tantárgy művészeti záróvizsgáján

Jeles (5)

Az a tanuló, aki hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, önállóan képes behangolni, hangszerkezelése biztos. Szóló, és zenekari formációban is jártas. Szólójátéka pontos, kifejező, képes megvalósítani azokat a virtuózabb technikai követelményeket, melyet az adott összeállítás anyaga megkíván. Zenekarban, adott formációban a vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempókat átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, ismeri és alkalmazza az adott tájegység, kistáj pengetési fajtáit, valamint a kíséretben esetlegesen előforduló jellemző díszítéseket. A vizsganyagokat stílus hűen, kotta használata nélkül, koncertszerűen magas felkészültségi szinten szólaltatja meg.

Jó (4)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen azonban kisebb hibákkal szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét önállóan készíti elő a játékhoz, képes behangolni. Szólójátéka kielégítő, bár technikai korlátai miatt kevésbé virtuóz. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, a zenekart vezető zenész irányítását figyeli, érti és alkalmazkodik hozzá, az általa diktált tempót átveszi és tartani tudja. Jobb- és balkéz-technikája összhangban van, a tájegységen használt pengetési fajtákat ismeri, alkalmazza, az esetleges díszítések alkalmanként megjelennek játékában.

Közepes (3)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen többszöri hibázással, esetlegesen a folyamatot megszakító megállással szólaltatja meg. Hangszerkezelése biztos, hangszerét nem képes önállóan előkészíteni, behangolni. Játékában gyakoriak technikai problémák, jobb- és balkéz technikája nem mindig van összhangban. Szólójátékából hiányoznak a tájegységre jellemző virtuózabb dallami elemek, az összeállítás nem építkezik, a tempóbeli különbségek nem egyértelműsíthetők. Ezeket a hibákat észleli és próbálja javítani. A zenekarban betöltött szerepével tisztában van, annak megfelelően játszik, azonban a zenekart vezető zenész irányítását nem folyamatosan figyeli, de érti és alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót képes átvenni, de tartani nem minden esetben tudja. A tájegységnek megfelelő pengetéseket, ritmusokat, díszítésformákat és akkordfordulatokat ismeri, de nem megfelelően alkalmazza.

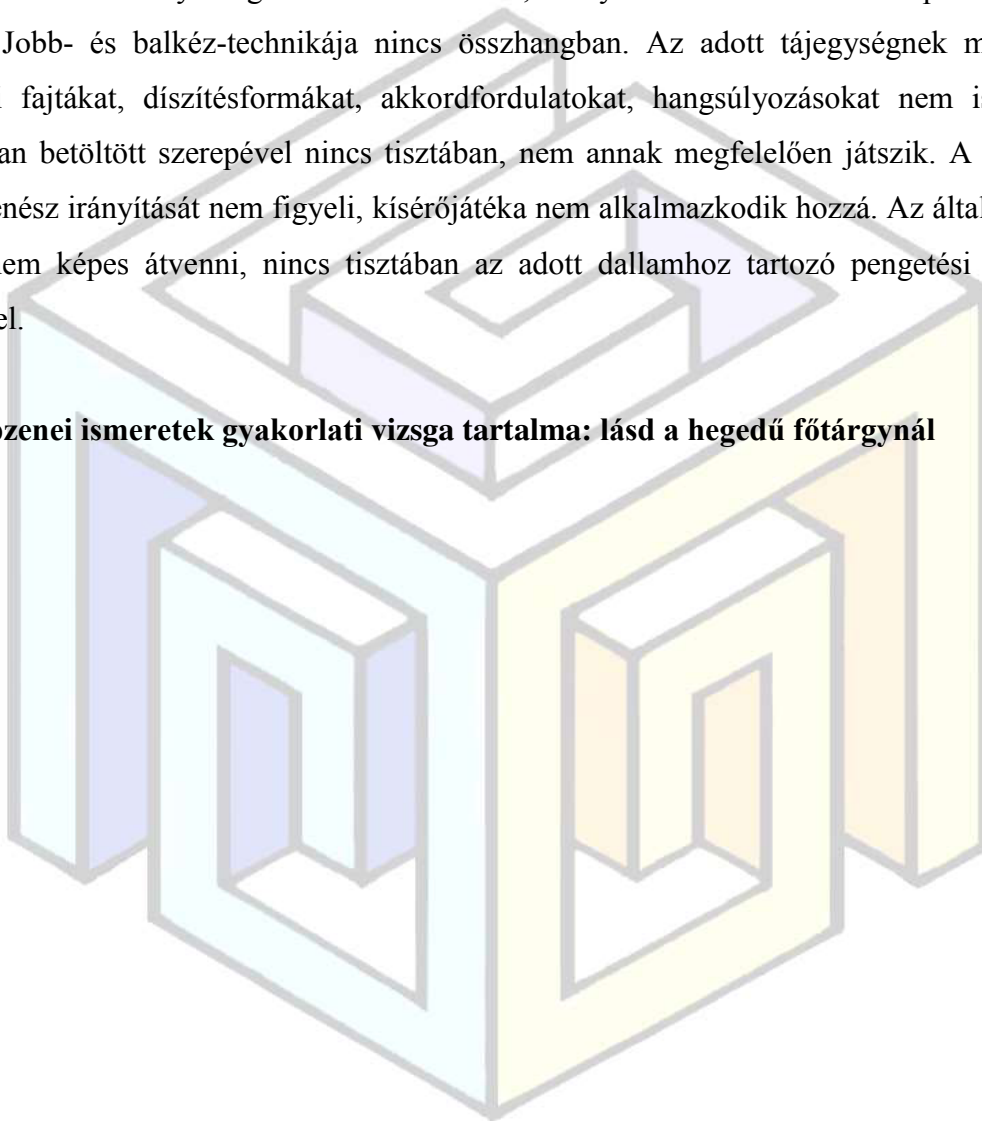
Elégséges (2)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátéka nem virtuóz, a dallamok előadása csupán kielégítő szinten valósul meg. Hangszerjátékában számos technikai hiányosság fedezhető fel, melyeket nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nem mindig van összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat csupán felületesen ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérelőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nehezen veszi át, nincs minden esetben, tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

Elégtelen (1)

Az a tanuló, aki az előírt anyagokat kotta nélkül, koncertszerűen nem képes megszólaltatni, a folyamatot megállásokkal szakítja meg, az adott dallam folytatására nem képes. Hangszerkezelése bizonytalan, hangszerét önállóan nem képes behangolni, előkészíteni. Szólójátékában a dallamok előadása kielégítő szinten sem valósul meg. Hangszerjátékában súlyos technikai hiányosságok fedezhetőek fel, melyeket önállóan nem képes észlelni, javítani. Jobb- és balkéz-technikája nincs összhangban. Az adott tájegységnek megfelelő pengetési fajtákat, díszítésformákat, akkordfordulatokat, hangsúlyozásokat nem ismeri, a zenekarban betöltött szerepével nincs tisztában, nem annak megfelelően játszik. A zenekart vezető zenész irányítását nem figyeli, kísérőjátéka nem alkalmazkodik hozzá. Az általa diktált tempót nem képes átvenni, nincs tisztában az adott dallamhoz tartozó pengetési fajtával, lüktetéssel.

II. A népzenei ismeretek gyakorlati vizsga tartalma: lásd a hegedű főtárgynál

Irodalomjegyzék

Bárdossy Ildikó: *A curriculumfejlesztés elméleti és gyakorlati kérdései. Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez.* Szerkesztette: Bárdossy Ildikó (2004): Forray R. Katalin-Kéri Katalin. PTE BTK Neveléstudományi Intézet, HEFOP3.3.1-P 2004-09-01-34/10 jelű projekt, Pécs, 2006.

Bruner, Jerome S.: *Új utak az oktatás elméletéhez.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1974.

Bruner, Jerome S.: *Az oktatás folyamata.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1968.

Csíkszentmihályi Mihály: *Kreativitás. A flow és a felfedezés.* Akadémia Kiadó, Budapest, 2019.

Farkas Zoltán: *Néptánc alaptechnikák módszertana. Ugrós-lakócsai táncok-kalotaszegi csárdás.* Planétás Kiadó, Budapest, 2001.

Fügedi János: *A táncotáció hatása a mozgáskognitív képesség fejlődésére.* Iskolakultúra 11. sz. 2006, 108-122.

Fügedi János: *A magyarországi táncjelírás pedagógiai megújításának kezdetei. Perspektívák az új évezredben, a táncművészetben, a táncpedagógiában és a táncutatásban.* Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 2011.

Fügedi János: *TÁNC-JEL-ÍRÁS. A néptáncok lejegyzése Lábán-kinetográfiával* L'Harmattan Kiadó, MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 2011.

Gabnai Katalin: *Színházaskönyv. Szülőknek, nevelőknek, fiataloknak és színházbarátoknak.* Helikon Kiadó, Budapest, 2012.

Gyarmathy Éva: *Hátrányban az előny- A szociokulturálisan hátrányos tehetségek.* Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest, 2010.

Habók Anita: *A tanulás tanulása. A tanulás hatékonyságát befolyásoló tényezők.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2017.

Kavecsánszki Máté: *A táncantropológiai módszer alkalmazásának lehetőségei a nemzeti, etnikai identitásvizsgálatában.* In. Tanulmányok az emberi gondolkodás tárgykörében. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2012.

Lévai Péter: *A magyar néptánc alapmotívumainak tanítási módszertana.* Táncművészet és intellektualitás. VI. Nemzetközi Tánc tudományi Konferencia A Magyar Táncművészeti Egyetemen. Táncművészet és Tudomány. A Magyar Táncművészeti Egyetem

Kiadványsorozata. Sorozatszerkesztő, Bolvári-Takács Gábor. Magyar Táncművészeti Egyetem, Budapest, 2018.

Martin György, Pesovár Ernő: *A magyar néptánc szerkezeti elemzése.* (Módszertani vázlat).

Dienes Gedeon, Morvay Péter (szerk.): Tánc tudományi tanulmányok. 1959-1960. Magyar Táncművészek Szövetsége, Tudományos Bizottsága, Budapest, 1960. **Mező Ferenc, Mező**

Réthy Endréné: *Oktatáselméleti irányzatok.* Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához.

Szerkesztette: Falus Iván. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.

Szilágyi Zsolt: *Bevezetés a koreografálás világába.* Örökség könyvek. Magyar Kultúra Kiadó Kft., 2019.

Trencsényi László: *Művészetpedagógia.* Elmélet, tanterv, módszer. Okker Kiadó, Budapest, 2000.

Vinczellér Katalin: *Térben lét.* **Grunwalsky Ferenc - Ladányi Andrea :** *Test - Tér*

Internet: <http://www.c3.hu/othercontent/kritika/8ford/vinczeller.html> (letöltés: 2018)

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program második kötete a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában engedélyezett művészeti ágak és tanszakok Helyi tantervét tartalmazza.

A második kötet visszavonásig érvényes.

Nyíregyháza, 2020. március 02.

Demarcsek Györgyné

Demarcsek Györgyné
intézményvezető

Záradék

A fenti Helyi Tantervet a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola nevelőtestülete a 2020. március 2-án megtartott, határozatképes értekezletén 8/NH/2020. (03.02.) számú határozatával elfogadta. Ezt a választott jegyzőkönyv-hitelesítők aláírásukkal tanúsítják. Az intézmény vezetője a pedagógiai programot jóváhagyta.

Nyíregyháza, 2020. március 02.

Rozman Béla

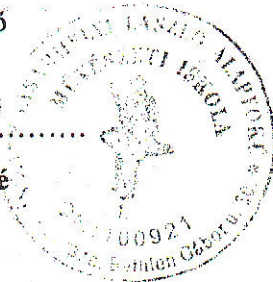
Rozman Béla
munkaközösségvezető
jegyzőkönyv-hitelesítő

Grexáné Nagy Enikő

Grexáné Nagy Enikő
munkaközösségvezető
jegyzőkönyv-hitelesítő

Demarcsek Györgyné

Demarcsek Györgyné
igazgató

Nyilatkozatok

1. A Pedagógiai Program elfogadása előtt véleményezési jogunkat gyakoroltuk, a Pedagógiai Program Helyi tantervének módosításával egyetértünk.

Nyíregyháza, 2020. március 02.

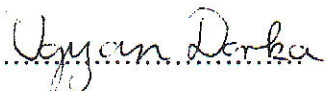

Bán Annamária

SZMK elnöke

2. A Pedagógiai Program elfogadása előtt a jogszabályban meghatározott ügyekben véleményezési és egyetértési jogunkat gyakoroltuk, a Pedagógiai program Helyi tantervének módosításával egyetértünk.

Nyíregyháza, 2020. március 02.

Ugyan Dorka

DÖK elnöke

BOTOLÓ NONPROFIT
KÖZHASZNÚ KFT.
4400 Nyíregyháza
Serház u. 27.
Adószám: 14412497-1-15

X Helyi határozat:

Jelen Pedagógiai Programot az intézmény vezetőjének előterjesztése alapján a Fenntartó megismerte. A fenntartó jelen Pedagógiai Programot az F/4³ (2020.03.02.) számon nyilvántartott határozatával jóváhagyta, az iskola többletköltségeivel a költségvetési keret, illetve pályázatok terhére a fenntartó egyetért.

Nyíregyháza, 2020. március 02.

BOTOLÓ NONPROFIT
KÖZHASZNÚ KFT.
4400 Nyíregyháza
Serház u. 27.
Adószám: 14412497-1-15

Fenntartó